

elisabeta
polihroniade

CAMPIONII DE SAH AI LUMII

EDITURA SPORT-TURISM

elisabeta polihroniade

CAMPIONII DE ȘAH AI LUMII

EDITURA SPORT-TURISM

ELISABETA POLIHRONIADE

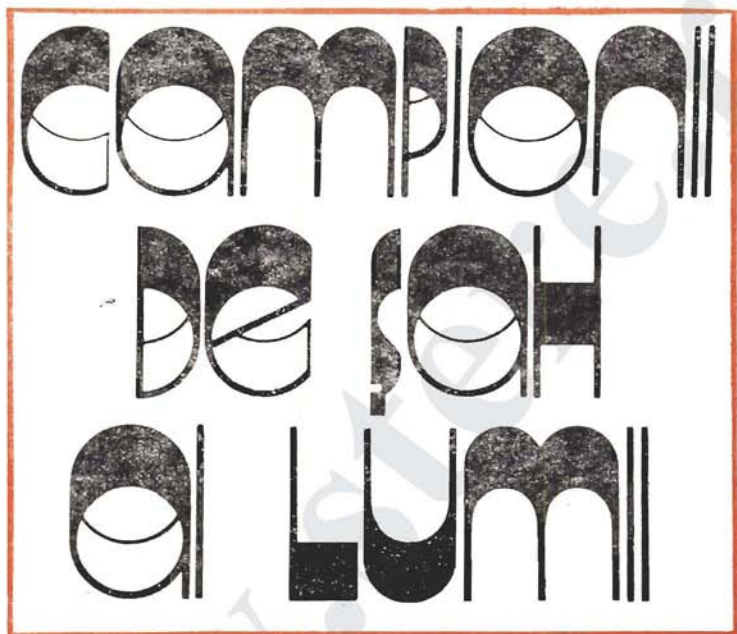
CAMPIONII DE ȘAH AI LUMII

www.stere.ro

Coperta de VICTOR ILIE

www.stere.ro

elisabeta
polihroniade

EDITURA SPORT - TURISM

Redactor: EUGENIA VIȘINOIU
Tehnoredactor: I. PETRE

Bun de tipar: 5.09.1980
Coli de tipar: 19,5

Lucrarea executată sub comanda nr. 123
la Întreprinderea poligrafică Sibiu
Republica Socialistă România

„CE ESTE ȘAHUL? UNA DINTRE IZBÎNZILE OME-
NIRII ASUPRA SA ÎNSĂȘI. PENTRU UNII ȘAHUL
ESTE MUZICĂ, PENTRU ALȚII PICTURĂ, PENTRU
MINE ȘAHUL ESTE POEZIE, POEZIA LUPTEI, A
MINȚII ȘI A VOINȚEI”.

PABLO NERUDA

UNDE ÎNCEPE ISTORIA....?

Ne punem această iscoditoare întrebare ori de câte ori ne gândim la frumusețea inegalabilă a șahului, la profunzimea concepției ce stă la baza regulilor jocului, la puterea de fascinație pe care o exercită asupra celor ce îl îndrăgesc. Nu putem uita că a străbătut secole și continente și că astăzi șahul, prin organismul său reprezentativ, Federația Internațională de Șah (F.I.D.E.), și-a ales cea mai frumoasă și cu-prinzătoare deviză, „Gens una sumus“, în traducere aproximativă „Omenirea este o singură familie“!

Și totuși, unde începe istoria? Originile șahului se pierd undeva, departe, în negura vremurilor, de acolo ajungând în zilele noastre doar legende. Invenție orientală, avînd ca patrie prezumtivă India, șahul a cucerit cu repeziciune toate lumile: antică, medievală, modernă... Prima legendă, cea mai cunoscută, scrisă în limba persană, datează din perioada Sasanizilor și ne povestește despre un înțelept indian

care hotărîse să dea o lecție prințului său, prea orgolios. A folosit pentru aceasta un joc nou, încă necunoscut, care prefigura personaje și moravuri ale curții regale. Piesa cea mai neajutorată, regele, era înconjurat în permanență de slujitorii săi modești, fără de care nu s-ar fi putut descurca. Cînd tînărul și orgoliosul prinț, entuziasmat de frumusețea jocului învîțat, l-a întrebat pe înțelept în ce chip dorește să fie recompensat, acesta i-a întins cu modestie o nouă și subtilă cursă: „Mă mulțumesc cu grîul care s-ar putea obține punînd un bob pe primul pătrat al tablei de șah, două pe al doilea, patru pe al treilea, opt pe al patrulea și așa mai departe, dublînd necontenit numărul boabelor din pătrat în pătrat, pînă la ultimul pătrat...“

Cînd rezervele de grîu ale Indiei s-au terminat nu se acoperise nici jumătate din fața tablei de șah. Înțeleptul indian ceruse o cantitate de grîu imensă, pentru strîngerea căreia ar fi fost

necesare câteva recolte ale întregului glob.

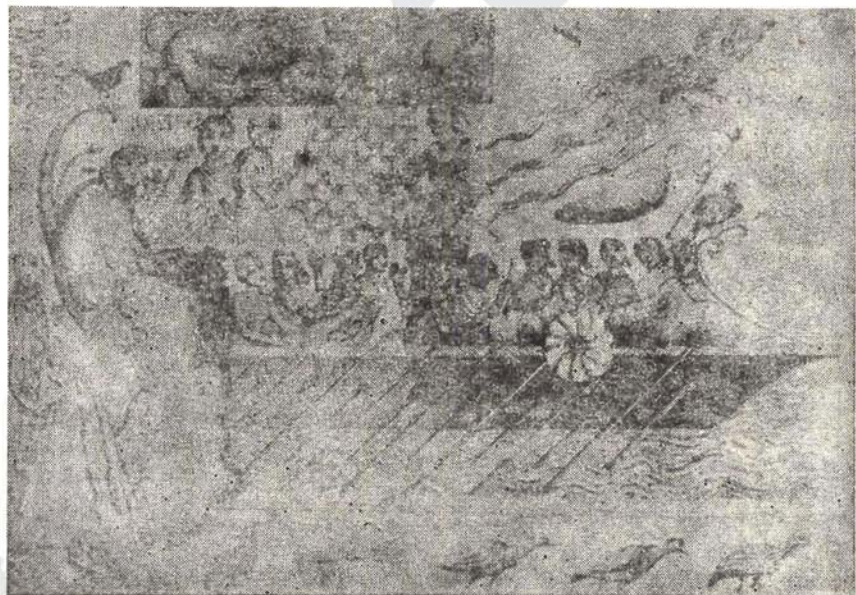
Legenda șahului o găsim însă într-o formă sau alta în romanul persan „Karmanak“, apărut în jurul anului 600 e.n., în poemul indian al lui Bana (600—650), care ne povestește că în regatul Kanaui, în timpul domniei rajahului Harșa (606—648) „n-a avut loc vreo altă luptă decât între albinele strângătoare de miere, nu s-au tăiat alte picioare decât cele ale versurilor și n-au fost întreținute alte armate decât cele de pe tabla cu 64 de pătrate“. Referiri la legenda șahului găsim și la istoricii arabi Masudi (sec. IX), Biruni (970—1038), Ibn

Khallikan (1211—1282), în „Cartea regilor“, a marelui poet persan Firdusi (sec. X), la Dante în „Paradis“ XXVIII, 91—93

*Și oricare foc un roi făcea-și
cărarea
Și-atâte-au fost că roiurile-n
zbor
Intrec la șah de mii de ori dublarea!*
(După traducerea lui George Coșbuc)

și la Mihail Sadoveanu în „Povestirea șahului“, care a încântat copilăria fiecăruia dintre noi.

E greu de spus unde sfârșește legenda și unde începe adevărul

Pictură murală în Catedrala din Pesara (Italia). Ulysse jucînd șah cu Palamède

strict istoric. După datele mai mult sau mai puțin cunoscute, mai mult sau mai puțin reale, se poate totuși afirma că jocul de șah a apărut în jurul anului 570, în India, pe valea Gangelui, sub numele de „Ciaturanga”. Jocul de șah făcea parte din procesul de educație a tinerilor de la curtea Sasanizilor, felul în care se juca șah fiind pe larg explicat într-o „Carte a regulilor”. De la locuitorii Indiei, arabii împrumută pasiunea pentru matematici și în contextul general științific șahul își găsește și el un loc bine determinat. Odată cu întreaga cultură arabă ajunge în lumea occidentală și șahul. Poate n-ar fi lipsit de interes să arătăm că studiul matematicii la arabi a început sub dinastia Abbasizilor în anul 762, la Bagdad, perioadă care marchează începerea studiului științific al șahului. Se știe că celebrul matematician Alkorizmi (sec. al IX-lea), de numele căruia este legată noțiunea de „algoritm” a consacrat o parte din activitatea sa aplicațiilor matematicii în șah. Tot în această epocă apare și prima carte de șah pe care o cunoaște istoria și care este datată aproximativ 890, aparținând medicului Abul-Abbas din Bagdad. De aici și din acest moment șahul se răspândește rapid, îndreptându-se spre Europa pe două căi: către vest, prin nordul Africii până la Gibraltar și teritoriul Spaniei și prin Asia Mică spre Bizanț, Bal-

cani, peninsula Italică. Odată cucerită, Europa devine a doua patrie a șahului. O dezvoltare impetuoasă cunoaște șahul în Evul Mediu, atunci când a fost considerat ca disciplină de bază în procesul de educație a cavalerilor, indispensabilă pentru formarea caracterelor ferme și nobile. În același timp însă, biserica prin „Index Librorum Prohibitorum”, interzice practicarea jocului de șah, interdicție menținută până la sfârșitul secolului al XIV-lea. În 1254, Ludovic al IX-lea cedează presiunii bisericii și interzice oficial șahul pe întreg teritoriul Franței. Cum se explică această violentă opoziție, dictată în special de biserică? Explicația este simplă și nu are nimic comun cu ceea ce reprezintă șahul în sine, cu caracterul științific și artistic al jocului.

La epoca respectivă, din cauza lipsei ceasurilor de control, partidele se prelungeau foarte mult timp. Pentru accelerarea ritmului de joc s-au introdus zarurile, care odată aruncate desemnau convențional, prin punctele rezultate, piesa ce trebuia mutată. Or, cum zarurile erau joc de noroc interzis cu desăvârșire de biserică, nu a trebuit mult ca interdicția să se extindă și asupra jocului de șah. Din fericire, vremelnice. Repede s-au ridicat voci, chiar printre eclesiasti, în apărarea minunatei invenții a minții. Mărturiile sînt nenumărate: ne vom referi doar la una dintre

ele, și anume la mozaicul aflat și astăzi în prezbiteriul bisericii San Savino din regiunea Padova, Italia. Se presupune că biserica a fost construită în jurul anului 1000 și mozaicul în culori pe care îl vom descrie în rîndurile ce urmează datează probabil din aceeași perioadă. În centrul mozaicului este reprezentat timpul care se scurge, indiferent față de efortul oamenilor dornici să-i oprească zborul. În cele patru colțuri sînt prefigurate patru virtuți umane: forța, întruchipată de doi cavaleri în plină luptă, cumpătarea, personificată de omul care își învinge dorința de a bea peste măsură, dreptatea, înfățișată de un personaj asemănător regelui, mai aproape de regele-piesă a jocului de șah decît de un monarh adevărat, care se întretine cu un judecător și, în sfîrșit, prudența reprezentată surprinzător la tabla de șah, printr-un moment de adevărată partidă. În imagine se vede clar un jucător cu mîna pe una din piese, iar cu cealaltă a-trăgînd atenția adversarului său, căruia i se vede doar mîna gata să mute o piesă. Se observă limpede că tabla de șah are înfățișarea celei de astăzi, adică este alcătuită din 8 rînduri orizontale și 8 verticale, cu pătratul alb în dreapta. Specialiștii nu au reușit să reconstituie poziția de pe tablă. Este însă clar că cel ce a comandat mozaicul, constructorul sau altcineva, era un foarte

bun cunoscător al jocului de șah și că nu ar fi apărut o astfel de scenă dacă în acea perioadă, în acel loc, Italia, jocul de șah nu s-ar fi bucurat de o largă popularitate. Deși au trecut secole, multe secole, mozaicul din biserica San Savino încîntă și astăzi prin frumusețea și originalitatea sa.

Una dintre cele mai strălucite perioade ale istoriei civilizației omenirii este, fără îndoială, aceea a Renașterii. Începînd cu secolul al XIV-lea și pînă la sfîrșitul secolului al XVI-lea, întreaga Europă este cuprinsă de mari prefaceri în domeniul activității spirituale. În epoca Renașterii se produc marile descoperiri geografice, care vor deschide noi orizonturi omenirii, au loc călătoriile lui Henric Navigatorul, Vasco da Gama, Cristofor Columb, Fernando de Magellan. Este o perioadă de înflorire a artei, literaturii, științei, gîndirii social-politice și filosofice. Învățații Renașterii au formulat idealul unei dezvoltări multilaterale a personalității, a omului universal, întruchipat de titani ca Leonardo da Vinci, Michelangelo... Din această epocă datează și începuturile științelor moderne ale naturii, întemeiate pe experiment și pe aplicarea matematicii, ca și marea realizare științifică a epocii, fundamentarea sistemului heliocentric al lumii de către Copernic. Galilei pune bazele mecanicii, iar Kepler descoperă le-

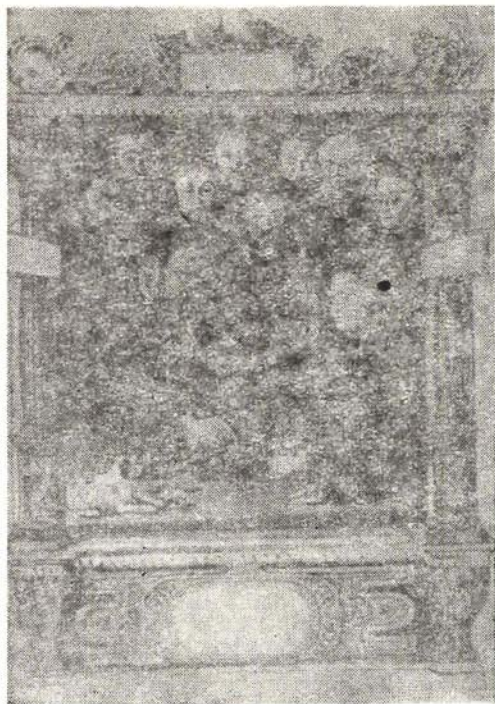

Mozaic. Palatul din San Savino (Italia)

...ment amtelon de fessome eheant a tres
 ...ne eut parler de la venue charlemaine
 ...plore de use que de puis la prasse et
 ...defrencon de conlogne fouse par le
 ...or de fessome nomme amtelon et quel
 ...ent mene belissent la fille imlon a la belle seille
 ...femme et qui eut dome congne a ses hommes
 ...comme il se continua et deuant il ne se porta de
 ...tresmome. Car son intencion estoit de remander
 ...et assombrer son effort avec luy ses deux filz et
 ...aller en franco la conquiere. En quel temps a
 ...not aucunes luy fina ou s'y soit les fouches le fer
 ...ment comme gubere a sa se prouite. Adieu

Istoria lui Carol cel Mare,
 editată în 1455. Partidă de
 șah ilustrată

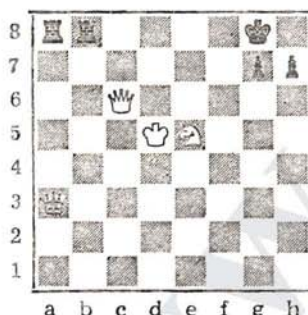
Ana de Austria jucînd
șah (miniatură de pictorul
Hans Muelich, 1552)

gile mișcării planetelor. În literatură au strălucit în epoca Renașterii Dante și Shakespeare. În acest cadru istoric se ridică pe culmi nebănuite și șahul. Sintează de inteligență, de forță de abstractizare și creativitate, șahul este recunoscut ca valoare spirituală și așezat alături de științe și arte. La curțile suveranilor apar, alături de artiști și învățați, și celebri jucători de șah. Șahul își confecționează și el unele reguli, transformîndu-se într-un joc mai dinamic, mai apropiat de cel din zilele noastre. Din aceeași epocă datează regula ca pionul să poată fi mutat la început peste două cimpuri oda-

tă și tot atunci dama își dinamizează mișcarea pînă la forma actuală. În 1497, spaniolul Lucena, în cartea sa „Arta șahului”, tipărită la Salamanca, cea mai veche carte de șah cu caracter tehnic pe care o cunoaștem, a introdus regula „pièce touchée, pièce jouée” (piesa atinsă trebuie jucată). Discuții și controverse au suscitat și alte două reguli pînă să se ajungă la forma definitivă pe care o cunoaștem astăzi. Una dintre acestea era luarea „en passant”, care nu a fost întotdeauna acceptată. Cea de-a doua, transformarea pionului în orice figură, așa cum se practică astăzi, a suferit restricții de-a

lungul timpului. Astfel, a existat obligativitatea de a transforma pionul doar în damă sau într-o altă figură, capturată anterior, iar în cazul în care cei doi jucători nu luaseră nici o figură de pe tablă pionul rămânea „suspendat”.

„Arta șahului” a spaniolului Lucena cuprinde și câteva sisteme de deschidere, cu note și explicații, ca și 150 de poziții și probleme, a căror valoare este apreciată și în zilele noastre. Una dintre cele mai cunoscute, devenită clasică, compusă în 1497, poartă chiar numele de „matul lui Lucena” (diagrama nr. 1 Alb: Rd5, Dc6, Ce5; Negru: Rg8, Da3, Ta8, Tb8, g7, h7).

Matul lui Lucena

Enunțul problemei este: albul mută și dă mat în 5 mutări.

Soluția: 1.De6+ Rh8 (Dacă 1...Rf8 2.Df7 mat) 2.Cf7+ Rg8 3.Ch6++ Rh8 (Din nou, dacă 3...Rf8 4.Df7 mat) 4.Dg8+! T:g8 5.Cf7 mat. Mai târziu acest tip de mat a fost numit „matul étouffé”.

De la mijlocul secolului al XVI-lea începem să cunoaștem și numele celor mai buni jucători ai epocilor ce au urmat. Unul dintre aceștia este Ruy Lopez, mai târziu episcop de Segura, de la care ne-a rămas denumirea unuia dintre cele mai populare sisteme de apărare, Apărarea Ruy Lopez sau Apărarea Spaniolă — 1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5. El a fost autorul unei lucrări intitulată „Libro de invención liberal y arte de juego de ajedrez”, publicată prima dată în 1561. Considerat cel mai bun jucător al Europei de atunci, Ruy Lopez a avut ca protector pe Filip al II-lea, rege al Spaniei. În aceeași perioadă se vorbea însă din ce în ce mai des de un foarte tânăr și talentat jucător de șah, student în drept, stabilit la Roma, Leonardo di Bona. Auzind de faima lui Ruy Lopez, tânărul șahist l-a provocat la un meci, în timpul uneia din călătoriile pe care episcopul le făcea la Roma, și l-a învins. Încurajat de acest succes s-a retras la Neapole, la o rudă a sa, pentru a studia intens știința și arta șahului. După doi ani, întors în satul său natal, Cutro, află că unul din frații săi a fost luat prizonier de sasarini. Leonardo provoacă atunci la o luptă dreaptă, pe tabla cu 64 de pătrate, pe conducătorul sasarinilor, mare amator de șah. În cazul victoriei, Leonardo cerea eliberarea fratelui său și un premiu de 200

de ducați de aur. E de prisos să mai spunem că tânărul Leonardo le-a obținut pe amândouă.

Un alt mare șahist al epocii a fost Paolo Boi, care a jucat partide strălucite în prezența lui Filip al II-lea, a regelui Sebastian al Portugaliei și a Papei Pius al V-lea. În sfârșit, trebuie să amintim și de Giulio Cesare Polerio, personalitate scilicitoare, considerat unul dintre promotorii de seamă ai începuturilor publicisticii șahiste, căruia îi datorăm numeroase manuscrise cuprinzând partide jucate în epoca sa. Datorită lui Polerio ne putem face o imagine suficient de clară despre calitatea jocului acelor vremuri. Iată un exemplu: o partidă jucată și comentată de Polerio (cu piesele albe), împotriva unui alt jucător puternic al timpului, italianul Domenico.

1. PARTIDA ITALIANĂ

Polerio

Domenico

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nc4 Cf6 (Astăzi, această deschidere, caracterizată prin mutarea 3.Nc4 se numește Partida italiană, iar în cazul în care negrul răspunde cu 3... Cf6, ca și în partida citată, poartă denumirea de Apărarea celor doi cai (n.n.) 4.Cg5 d5 5.e:d5 C:d5 (Continuarea modernă recomandă 5... Ca5) 6.C:f7 R:f7 7.Df3+ Re6 8.Cc3 Cce7 (Poate n-ar fi lipsit de interes să remarcăm că în scurtele sale note la această partidă,

Polerio nu recomandă pentru negru mutarea 8... Cb4, indicată de Tartakover, după trei secole, ca cea mai bună) 9.d4 c6 10.Ng5 h6 11.N:e7 N:e7 12.0-0-0 Tf8 13.De4 T:f2 (O greșeală pe care Polerio nu o comentează în notele sale. Abia în 1700 va fi găsită continuarea exactă: 13... Ng5+ 14.Rb1 Tf4 15.D:e5+ Rf7) 14.d:e5 Ng5+ 15.Rb1 Td2 (Nu ar fi fost bine nici 15... Re7, din cauza 16.N:d5 c:d5 17.C:d5+ Rf8 18.De1 și turnul negru este prins) 16.h4! T:d1+ 17.T:d1 N:h4 18.C:d5 c:d5 19.T:d5 Dg5 20.Td6+ Re7 21.Tg6 și negrul cedează.

La sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea, măștrii timpului jucau într-o manieră caracteristică. Scopul partidei era numai și numai matul; de aceea, cei doi jucători dezvoltau cu maximă rapiditate figurile, le focalizau tirul spre câmpurile f7 și respectiv f2, împiedicau cu orice preț adversarul să se refugieze prin rocadă și sacrificau cu ușurință piesele (figuri sau pionii) pentru atingerea scopului propus, matul! Unul dintre cei mai ilustrativi jucători ai acestui stil și unul dintre cei mai reprezentativi măștri ai epocii a fost desigur Gioachino Greco, italian devenit celebru la curțile regale ale Franței, Angliei, Spaniei. A călătorit foarte mult, purtând înalta sa măiestrie șahistă până în înde-

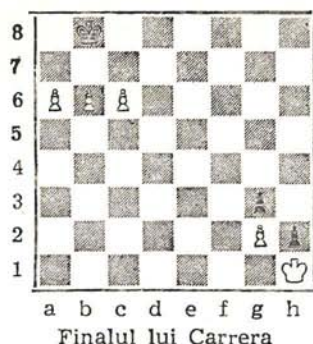
părtatele Indii de Vest de unde, din păcate, nu s-a mai întors. Gioachino Greco zis și Calabrezul s-a născut în provincia Cosenza din Calabria, în jurul anului 1600 și a murit în 1634. Greco a fost cunoscut însă nu numai ca un mare jucător, ci și ca autor al unei celebre cărți de șah, care a avut un mare succes în Italia; publicată la Roma în 1619, a ajuns de-a lungul anilor la a 50-a ediție! Această valoroasă carte este considerată primul tratat de deschideri cunoscut în teoria jocului de șah. În volum sînt reluate aproape toate partidele publicate de Polerio, însă meritul lui Greco este acela al analizelor și comentariilor extrem de precise, constituindu-se în veritabile lecții de măiestrie șahistă. Un exemplu de analiză la Partida italiană ne convinge cu ușurință: 1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nc4 Nc5 4.c3 Cf6 5.d4 e:d4 6.c:d4 Nb4+ 7.Cc3 C:e4 8.0-0 C:c3 (Pînă aici, cu excepția ultimei mutări, această variantă este considerată și astăzi ca eficace) 9.b:c3 N:c3 10.Db3 N:a1 11.N:f7+ Rf8 12.Ng5 Ce7 13.Ce5 N:d4 14.Ng6 d5 15.Df3+ Nf5 16.N:f5 N:e5 17.Ne6+ Nf6 18.N:f6 g:f6 19.D:f6+ Re8 20.Df7 mat. Trebuie spus că nu este vorba de o partidă jucată propriu-zis, ci numai de o recomandare a lui Gioachino Greco pentru studiul Partidei italiene.

Cartea lui Gioachino Greco nu este scrisă cu vreuna din nota-

țiile pe care le cunoaștem astăzi; mai precis, nu a indicat inițial piesei care este mutată, în schimb, a descris mutarea indicînd clar cîmpul de pe care pleacă piesa și cel pe care ajunge, astfel că orice confuzie este exclusă. Notăția cea mai răspîndită pe care o cunoaștem astăzi, denumită și „algebrică”, a fost introdusă în 1700 de Filippo Stamma.

Alte lucrări care trebuie consemnate sînt aceea a prelatului Pietro Carrera, „Jocul de șah”, publicat în 1617, precum și cartea avocatului napolitan Alessandro Salvio, prima ediție publicată în 1604, iar cea de-a doua după 30 de ani. Așa după cum cartea lui Polerio a inspirat creația lui Greco, tot Polerio a fost acela care a călăuzit și studiile celor doi entuziaști italieni. Să urmărim două exemple extrase din lucrările celor doi autori, exemple a căror valoare este apreciată și astăzi și care atestă maturitatea creației șahiste într-o epocă îndepărtată. Mai întîi, un final de Carrera. Este interesant de arătat că la epoca respectivă, pozițiile erau compuse astfel încît să aibă întotdeauna o soluție, și pentru alb, și pentru negru, considerînd de fiecare dată la mutare pe unul sau pe altul dintre cei doi jucători.

Finalul datează din 1617. Albul mută și cîștigă: 1.b7 Rc7 2.a7. Negrul mută și face remiză: 1...Ra8 2.b7+ (Singura

mutare pentru a-l împiedica pe negru să intre în poziție de pat) 2...Rb8 și partida se termină prin remiză, deoarece de această dată cel ce se află în poziție de pat este albul, pentru că pionii săi sînt capturați unul după altul.

Șahul, prin frumusețea și bogăția sa inepuizabilă, câștigă tot mai mult teren, cucerește adepți, coboară de la înaltele curți ale suveranilor europeni în rîndurile tot mai largi ale celor ce descoperă atracția magnetică a acestei adevărate „provocări a rațiunii”. Locul cel mai des frecventat de șahiști este cafeneaua.

Se bucurau de multă faimă „café-ul” lui John Slaughter, din Londra, frecventat cîndva de Isaac Newton și Café de la Régence din Paris, unde s-au disputat întâlniri aprige între Rousseau și Voltaire, împinse uneori dincolo de limitele unei rivalități pur șahiste. Unul dintre cei mai fideli vizitatori ai faimosului Café de la Régence a fost

Chevalier de Legal (1702—1792), al cărui nume este legat de o scurtă și celebră partidă, jucată în 1750, care a fost imortalizată într-o poezie de contele Cambray-Digny.

2. APĂRAREA PHILIDOR

Legal

Kermi

Paris, 1750

1.e4 e5 2.Cf3 d6 (Observăm că negrul adoptă un sistem de apărare, pe care mai târziu l-a studiat și aprofundat Philidor, elev al lui Legal) 3.Nc4 Ng4 4.Cc3 g6? 5.C:e5! N:d1?? 6.N:f7+ Re7 7.Cd5 mat. Acesta este celebrul mat al lui Legal (Vezi diagrama).

După secole lungi de istorie, de căutări, șahul își consolidează cartea de identitate, își croiește drum strălucit spre măiestrie, spre inimile și mințile oamenilor. Vom parcurge de acum înainte file de istorie din ce în ce mai fascinante ale sportului minții, oricît de temerară ar părea încercarea noastră.

CAMPIONI NEÎNCORONAȚI

François Philidor

În anul 1726, în micul oraș francez Dreux s-a născut François André Danican Philidor, cel care avea să devină mai târziu părintele operei comice franceze, considerat în vremea sa „cel mai mare jucător al tuturor timpurilor”. S-a născut din cea de a treia căsătorie a tatălui său — Michel Danican Philidor — atunci când acesta avea 73 de ani, iar mama sa doar 19! Din fragedă copilărie s-a remarcat prin excepționalul său talent pentru muzică și șah. Compune și joacă șah! Începe să frecventeze vestitul „Café de la Régence”, acolo unde s-au așezat în fața meselor de șah D'Alembert, Rousseau, Voltaire, Diderot și mai târziu Franklin, Mirabeau, Danton, Robespierre, Napoleon Bonaparte, Turgheniev și alte personalități ilustre. Începînd cu anul 1745 întreprinde călătorii în Olanda, Germania și Anglia, joacă șah peste tot și triumfă ca cel mai ta-

re șahist al lumii. În 1748 publică la Aix-la-Chapelle, lucrarea „Analiza jocului de șah” (*Analyse du jeu des échecs*). În același timp se afirmă și ca mare compozitor de muzică de operă (în 1764 a avut loc premiera spectacolului cu opera „Vrăjitorul”, care s-a

bucurat de un succes imens). După spectacol, la insistențele publicului, autorul a fost nevoit să urce pe scenă pentru a fi aclamat, fapt fără precedent pînă atunci în Franța. A scris în total 25 de opere. Dar să ne întoarcem la activitatea sa șahistă. Cartea „Analiza jocului de șah” este prima încercare de sistematizare științifică a cunoștințelor șahiste și cuprinde studiul teoriei deschiderilor, partide și finaluri, cu ajutorul cărora a stabilit principii fundamentale, valabile și astăzi. În afara partidelor de concurs a încercat și demonstrații de joc „orb”, demonstrații despre care amintesc în celebra „Enciclopedie a științelor artelor și meșteșugurilor” Diderot, D'Alembert și colaboratorii lor. În 1792, Philidor a plecat la Londra de unde nu s-a mai întors, deoarece după izbucnirea războiului între Anglia și Franța, marelui șahist și compozitor, cetățean francez, i se interzisese întoarcerea în patrie. Cu sufletul zdrobit de durere s-a stins la Londra, la sfîrșitul lunii august 1795. Pentru a ilustra jocul marelui campion, recunoscut, dar neîncoronat, primul din seria campionilor... fără cunună, oferim cititorilor una dintre partidele jucate și cîștigate de Philidor, în cadrul unui simultan de trei partide „à l'aveugle” (fără să privească tabla). Înainte de a vedea partida, trebuie să amintim că pentru Philidor „pionul este sufletul parti-

dei”, idee exprimată la Londra, în 1790. Adversarul lui Philidor, jucătorul englez Smith, avea pie-sele albe.

3. DESCHIDEREA NEBUNULUI

Smith

Philidor

Londra, 1790

1.e4 e5 2.Nc4 Cf6 3.d3 c6 (Mutarea lui Philidor este mai bună decît 3...d5; după 4.e:d5 C:d5 5.Cf3 Cc6 6.0-0 Ne7 7.Te1, albul exercită o oarecare presiune asupra cîmpului e5) 4.Ng5 (Negrul nu are greutăți nici dacă albul ar fi continuat cu 4.f4 e:f4 5.N:f4 d5 și nici după 4.Cf3 d5 5.e:d5 c:d5 6.Nb5+ Nd7. La un joc bun ar fi dus continuarea 4.De2, după care negrul are două posibilități: 4...d5, oferind sacrificiul unui pion pentru a obține avans de dezvoltare dacă albul joacă 5.e:d5; albul poate însă refuza sacrificiul, prin retragerea nebunului la b3: 5...c:d5 6.D:e5+Ne7 7.Nb5+ Cc6. A doua posibilitate a negrului este 4...Ne7 5.Cf3 d6. Prin legarea calului din f6, adversarul lui Philidor și-a propus să întîrzie cît mai mult posibil înaintarea pionului la d5) 4...h6 5.N:f6 D:f6 6.Cc3 b5 7.Nb3 a5 8.a3 (La 8.a4 ar fi putut urma 8...b4 9.Cce2 Nc5 10.Cf3 d6) 8...Nc5 9.Cf3 d6 10.Dd2 Ne6 11.N:e6 f:e6 12.0-0 g5 (Pregătește un atac de pioni, lăsînd deocamdată propriul său rege în centrul tablei) 13.h3 Cd7 14.Ch2

(Ar fi fost mai bine 14.Ce2, cu intenția de a pregăti înaintarea d3—d4) 14...h5 15.g3 (În această formație, albul ar fi răspuns la 15...g4 cu 16.h4, iar la 15...h4 cu 16.g4) 15...Re7 16.Rg2 d5 (Deoarece regele negru se află încă în centru, această înaintare prezintă oarecare riscuri) 17.f3 (Nu ar fi fost lipsită de interes nici continuarea 17.Tae1, urmată de e:d5 sau chiar direct 17.e:d5) 17...Cf8 (Philidor a văzut, desigur, că locul calului este la g6) 18.Ce2 Cg6 19.c3 Tag8 20.d4 Nb6 21.d:e5 (Ar fi fost indicat mai întâi schimbul la d5, pentru a nu aduce dama neagră în joc și apoi luarea cu d:e5, urmată de Cd4) 21...D:e5 22.Cd4 (Dacă albul ar fi jucat 22.e:d5, negrul ar fi luat pionul cu dama, pentru a nu permite 23.Cd4) 22...Rd7 23.Tae1 (La 23.e:d5 probabil ar fi urmat 23...D:d5) 23...h4 24.Df2 (Mai bine ar fi fost 24.f4 și la 24...g:f4 25.Cg4) 24...Nc7?! (Ar fi câștigat fără probleme 24...h:g3 25.D:g3 Cf4+) 25.Ce2 (Dacă în loc de această mutare albul ar fi jucat 25.Cg4, atunci ar fi rămas fără pion, de exemplu: 25...D:g3+ 26.D:g3 N:g3 27.Cf6+ Rd6 28.C:g8 N:e1 29.T:e1 Cf4+ și 30...T:g8) 25...h:g3 26.D:g3 D:g3+ 27.C:g3 Cf4+ 28.Rh1 T:h3 29.Tg1 T:h2+ 30.R:h2 Th8+ 31.Ch5 T:h5+ 32.Rg3 Ce2++ 33.Rg4 (În eventualitatea 33.Rg2 C:g1 și negrul rămîne cu figură și pion în plus) 33...Th4+ și câștigă! Să nu

uităm că Philidor a jucat această partidă fără să privească nici o clipă tabla de șah!

Prin întreaga sa operă, prin contribuția sa la îmbogățirea teoriei și tezaurului șahist, genialul Philidor și-a lăsat cu mult epoca în urmă. Și astăzi deschiderea creată de el, care-i poartă numele, este de o reală viabilitate.

Așa după cum am mai spus, Philidor și-a depășit cu mult, chiar foarte mult, contemporanii, printre care nu existau concurenți pe măsura forței sale de joc. De aceea nu ne surprinde că printre partidele care ne-au rămas întîlnim adesea condiții de joc originale, căci Philidor obișnuia să acorde adversarilor săi diferite avantaje: figuri, pionii, mutări înainte etc. O astfel de partidă a fost jucată la Londra în 1789, împotriva unui amator nu lipsit de pretenții — Ketter; Philidor, cu piesele albe, a renunțat de la început la turnul său din a1. Așadar, pentru a urmări cu exactitate partida, vom pune pe tablă poziția inițială a pieselor, mai puțin turnul alb de la a1.

4. GAMBITLE REGELUI

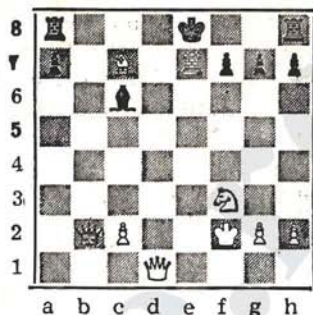
Philidor

Ketter

Londra, 1789

1.e4 e5 2.f4 d5 (Gambitle regelui sau, mai exact, varianta Contragambitle Falkbeer, denumire pe care o va primi însă abia în secolul următor) 3.Cf3 e:f4 4.e:d5 D:d5 5.Cc3 De6+? (Este

o greșeală, într-adevăr, dar merită văzut cum știa marele maestru Philidor să sancționeze o asemenea eroare) 6.Rf2 Ne7 7.d4 Cf6 8.N:f4 Ce4+ 9.C:e4 D:e4 10.N:c7 Cc6 11.Nd3 De6 (Negrul pierde încă un tempo; îl interesează, se pare, pionul a2) 12.Tc1 D:a2? (Cel puțin imprudent, negrul caută în continuare avantaje materiale, uitând că regele său a rămas în centru fără protecție. Ar fi fost desigur mai bine 11...Dd7 și apoi rocada) 13.Nb5 Nd7 (Dacă negrul ar fi continuat cu 13...a6, ar fi urmat 14.d5 a:b5 15.d:c6, cu amenințarea Dd8 mat) 14.d5 D:b2 15.d:c6 b:c6 16.N:c6 N:c6 17.T:e7+ (Vezi diagrama).

După mutarea 17.T:e7+

17...R:e7 (Dacă 17...Rf8 18.Dd6 D:c2+ 19.Te2+) 18.Dd6+ Re8 19.D:c6+ Re7 20.Nd6+ Rd8 (Și aici dacă 20...Rf6 21.Na3 Rf5 22.Dd5+) 21.Dc7+ Re8 22.De7 mat.

Louis *La Bourdonnais*

Prima jumătate a secolului al XIX-lea este caracterizată în Europa printr-o mare efervescență a gândirii, prin desfășurarea întregii vieți spirituale sub semnul romantismului. Expresie pe plan spiritual a prefacerilor sociale care frământau Europa — prăbușirea orânduirii feudale și instaurarea celei capitaliste — romantismul a influențat nu numai arta și literatura, ci și filosofia, istoria, dreptul, lingvistica, economia politică etc.

Reprezentanții romantismului se adresează cu precădere tradiției, istoriei, folclorului, considerate ca manifestări ale geniului național, promovează fantezia aproape fără limite, ideea afirmării originalității naționale — ne amintim de îndemnul lui Heliade Rădulescu: „scrieți băieți, numai scrieți” — cultul eului, individual și național, poate uneori exagerat, pledează pentru o

artă autentică. Acest suflu de reînnoire este inspirat de romantism. În prima perioadă a secolului al XIX-lea se retipăresc vechi volume de șah, sînt studiate operele lui Lucena, Greco, Philidor. La 9 iulie 1813 apare prima rubrică de șah într-un cotidian, „Liverpool Mercury”, ziar de mare tiraj în Anglia.

Unul dintre cei mai puternici jucători de șah din această perioadă a romantismului a fost Alexandre Louis Honoré Lebreton Deschappelles (1780—1847). Ofițer de carieră, general sub comanda lui Napoleon, și-a pierdut brațul stîng într-una din bătăliile la care a participat, lucru care l-a îndepărtat de adevărata sa profesie, transformîndu-l într-un pasionat și entuziast șahist. Partener de șah al împăratului, și-a depășit cu ușurință toți adversarii, cucerind lauri la Paris, Londra, Berlin.

Strălucirea faimei lui Deschappelles a început să scadă odată cu apariția în constelația marilor campioni a unui nume nou: Louis Charles, conte Mahé de la Bourdonnais (1797—1840), nepot al guvernatorului Insulelor Mauriciu. După terminarea studiilor și-a încercat norocul în comerț, însă fără rezultat. Îndrăgostit de șah, și-a consacrat întreaga viață acestei preocupări. Pentru a-și câștiga existența se angajează ca secretar al clubului de șah din Paris. Se impune repede ca cel mai bun șahist din Franța și, pentru a-și lărgi reputația, trece Canalul Mîncii, în Anglia, de unde, în urma unei strălucite victorii, se întoarce cu titlul onorific de „cel mai mare șahist al Europei”. La Bourdonnais a rămas în istoria șahului, în special, în urma meciului „maraton” pe care l-a jucat contra irlandezului Mac Donnell; meciul a avut loc în 1834, la clu-

bul Westminster din Londra. Se pare că după șase serii de partide, rezultatul final al meciului a fost $+45 - 27 = 13$ în favoarea jucătorului francez.

Meciul a stîrnit un interes fantastic și a fost urmărit de lumea întreagă. Pentru prima dată ziarele încep să publice partide de șah; la 4 februarie 1835, „Hill's Life in London” publică partida a 54-a a meciului. Iată ce scria publicistul englez George Walker despre acest eveniment șahist: „Primul meci a început în iunie, s-a terminat în iulie 1834 și a cuprins 21 de partide, fără a socoti remizele. Locul luptei a fost clubul Westminster. Prima partidă a atras un număr foarte mare de spectatori. De obicei se juca de la orele amiezii pînă seara; adeseori, continuarea partidei era amînată pentru a doua zi. Se juca zilnic, în afară de duminică. Unele partide durau multe ore, deoarece limita lor nu era fixată. Uneori, Mac Donnell se gîndea la o mutare o oră și jumătate și chiar mai mult; în ceea ce-l privește pe La Bourdonnais, numai o dată am observat că s-a gîndit 55 de minute. În general, Mac Donnell era mult mai lent, el consumînd circa două treimi din totalul timpului de gîndire. La Bourdonnais nu vorbea deloc engleza, iar Mac Donnell nici atît franceza; de aceea, pe parcursul întregului meci „maraton”, sin-gurele cuvinte pe care le-au schimbat au fost șah și mat —

și acestea pronunțate rar și cu zîmbet amabil. . .“

După meci, La Bourdonnais a declarat: „Mac Donnell este cel mai bun jucător pe care l-am întâlnit vreodată în viața mea“. În urma numeroaselor sale victorii și mai ales a acestui meci, La Bourdonnais este al doilea mare jucător, după Philidor, care primește titlul, neoficial desigur, dar unanim recunoscut, de „cel mai bun jucător al lumii“. Vom ilustra stilul său de joc cu două partide din meciul cu Mac Donnell.

5. GAMBITUL REGELUI

Mac Donnell La Bourdonnais
Londra, 1835

1.e4 e5 2.f4 e:f4 3.Nc4 Dh4+ (Teoria modernă recomandă în această poziție mutarea 3...Cf6; desigur, atunci ideea nu era cunoscută, nu se știa că după 4.Cc3 c6 5.Df3 d5! 6.e:d5 Nd6 7.d3 Ng4 8.Df2 0—0 9.N:f4 Te8+, pentru pionul sacrificat negrul are o inițiativă periculoasă) 4.Rf1 d6 5.d4 Ng4 6.Dd3 Cc6 7.N:f7+ (Mac Donnell combină însă neinspirat. Mai bine ar fi fost 7.Nb5! Nd7 8.Cf3 Dh6 9.Cc3, cu dezvoltarea armonioasă a figurilor) 7...R:f7 8.Db3+ Rg6! (Mutare ciudată, curajoasă și cu siguranță maximă pentru regele negru (Vezi diagrama).

9.D:b7 C:d4 10.D:a8 Cf6 (E adevărat, albul are o calitate în plus, dar a rămas mult în urmă

După 8...Rg6!

cu dezvoltarea. Dama albă s-a rătăcit pe meleagurile negrului și propriile figuri se află încă aliniate pe prima orizontală) 11.Ca3 f3 12.g3 (La 12.g:f3 ar fi decis 12...Nh3+ 13.C:h3 D:h3. La același rezultat ar fi dus și 12.C:f3 N:f3 13.g:f3 Dh3+) 12...Nh3+ 13.Re1 Dg4 14.Ne3 (Nu ar fi fost bine 14.C:h3 deoarece ar fi câștigat 14...f2+!) 14...d5 15.D:a7 Cc6 16.D:c7 d4 17.Nd2 (Nu merge acum nici 17.D:c6, din cauza 17...d:e3) 17...D:e4+ 18.Rd1 f2 și negrul câștigă. A fost o partidă care făcea cinste ambilor jucători, atât prin înalta măiestrie demonstrată în arta combinației, cât și prin inventivitate în joc și contraatac. Iată acum partida a 17-a a meciului, de data aceasta La Bourdonnais avînd piesele albe.

6. GAMBITUL DAMEI ACCEPTAT

La Bourdonnais Mac Donnell

1.d4 d5 2.c4 d:c4 3.e3 (Astăzi nu se mai joacă astfel. În această

poziție se întâlnesc mai frecvent mutările 3.e4 și 3.Cf3) 3...e5 4.N:c4 (Dacă albul ar fi luat pionul e, atunci negrul ar fi reușit să apere pionul c și avantajul albului ar fi fost anulat, de exemplu, 4.d:e5 D:d1+ 5.R:d1 Ne6, cum s-a jucat într-o partidă Steinitz-Mieses, la Hastings, în 1895) 4...e:d4 5.e:d4 Cf6 6.Cc3 Ne7 7.Cf3 0—0 8.Ne3 c6 9.h3 Cbd7 10.Nb3 Cb6 11.0—0 Cfd5 (Mac Donnell pregătește atacul pe flancul regelui, de aceea eliberează coloana „f” pentru înaintarea f5—f4. Planul nu este cel mai bun; negrul scapă de sub control câmpul e5 și slăbește câmpul f7, foarte important pentru propria apărare) 12.a4 a5 13.Ce5 Ne6 14.Nc2 f5? (Mai târziu, analizând aceste partide, Cigorin a arătat că trebuia jucat 14...Nf6 și la 15.Dd3 g6 sau recunoașterea propriei greșeli și întoarcerea calului la f6) 15.De2 f4? 16.Nd2 De8 17.Tae1 Nf7 (Se amenința 18.C:c6 și dacă 17...Nf5, atunci 18.Nb3) (Vezi diagrama).

După 17...Nf7

18.De4 g6 19.N:f4 (Albul sacrifică o calitate pentru atac) 19...C:f4 20.D:f4 Nc4 21.Dh6 N:f1 22.N:g6 (Un nou sacrificiu pe care albul l-a prevăzut încă de la mutarea a 19-a) 22...h:g6 23.C:g6 Cc8 (Aici mai era posibil și 23...Nf6 24.T:e8 T:e8 25.R:f1 N:d4 26.Dg5 Ng7 27.h4 Cc4 28.h5 C:b2 29.h6 N:c3 30.Ce5+ și albul câștigă) 24.Dh8+ Rf7 (Din acest moment, regele negru va fi aprig fugărit) 25.Dh7+ Rf6 26.Cf4 (O mutare liniștită care amenință însă 27.Ce4 mat!) 26...Nd3 27.Te6+ Rg5 28.Dh6+ Rf5 29.g4 mat.

Se desprinde limpede ideea că La Bourdonnais a fost un excelent jucător combinativ, însă combinațiile sale se bazau întotdeauna pe un solid fundament pozițional. Odată cu creația lui La Bourdonnais se fac primii pași în privința stabilirii bazelor strategiei în șah.

Un alt strălucit reprezentant al romantismului în șah a fost William Davis Evans (1790—1872), de numele căruia este legat Gambitul Evans — jucat cu succes de La Bourdonnais, Mac Donnell, Morphy, Cigorin etc. — expresia cea mai caracteristică a mentalității din prima jumătate a secolului al XIX-lea în șah. Gambitul Evans reprezintă idealul romantic asociat principiului de deschidere conform căruia albul trebuia să ocupe și să domine complet centrul ta-

blei. Mutările introductive ale Gambitului Evans sînt următoarele: 1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nc4 Nc5 4.b4 (Mutare caracteristică pentru acest gambit) 4...N:b4 5.c3 Nc5 (Una dintre continuările posibile pentru negru) 6.d4 e:d4 7.0—0 a6 8.c:d4 Nb6. Observăm că în schimbul pionului sacrificat, albul domină com-

plet centrul și presează asupra cîmpului critic „f7”. Gambitul Evans, prin dinamismul său, cîștigă rapid o uriașă popularitate, de exemplu în meciul La Bourdonnais-Mac Donnell s-a jucat de 23 de ori! Un partizan entuziast al gambitului a fost, după cum vom vedea mai tîrziu, și Andersen.

Howard Staunton

Atunci cînd în Franța făcea epocă Saint-Amant, succesor de înaltă măiestrie al lui La Bourdonnais, fondator și redactor al revistei „Palamède”, publicație șahistă de autoritate, în Marea Britanie apărea Howard Staunton. S-a născut în 1810 și de foarte tînr a avut două mari pasiuni: jocul de șah și teatrul. A studiat la Universitatea din Oxford. Principala preocupare: Shakespeare! Nu era însă un talent deosebit în arta actoricească, astfel că după cheltuirea sumei de 1 000 lire sterline primite de la tatăl său, prima și ultima de altfel, Staunton se consacră șahu-lui. A fondat o revistă de specialitate, a colaborat la diferite publicații, iar în 1845 a scris o carte care a cîștigat repede o mare popularitate. Ajuns cel mai bun jucător al Marii Britanii, nu visează decît disputarea unui meci de „prestigiu” și aceasta desigur în compania celui mai bun jucător francez, care nu era al-

tul decît Saint-Amant. Meciul s-a disputat în februarie 1843 la Londra, în saloanele clubului „Saint George's”. S-au jucat șase partide, dintre care Saint-Amant a cîștigat trei, Staunton două, și o partidă s-a încheiat remiza. Victoria lui Saint-Amant a fost

întâmpinată în Franța cu mare entuziasm, cele șase partide ale meciului fiind amplu comentate în revista „Palamède”, unde redactor era însuși Saint-Amant. Cei doi parteneri, unul încurajat de victorie, celălalt îndârjit de înfrângere, poartă tratative pentru organizarea unui meci-revanșă. După îndelungi discuții s-a ajuns la un acord, cu următoarele stipulații: meciul să aibă loc la Paris, la Café de la Régence, în noiembrie—decembrie 1843 și să se joace până la a 11-a victorie, câte patru partide pe săptămână; se fixa o amendă de o liră pentru întârzierea la partidă și, în sfârșit, un premiu de 100 de lire sterline. În timpul meciului, Café de la Régence a înregistrat un număr record de spectatori veniți să asiste la „marea bătălie șahistă dintre Franța și Anglia”, cum o denuceau ziarele vremii. Nimeni în Franța, după victoria de la Londra, nu se îndoia de succesul lui Saint-Amant. Toată lumea aștepta cu sufletul la gură această mare întrecere! Și iată că entuziasmul francezilor a scăzut subit după primele partide: 1—0, 2—0, 2½—½, 3½—½! Stupoare: după opt partide scorul era 7½—½! Meciul s-a încheiat cu partida a 21-a, cu scorul final de +11 —6 =4, în favoarea maestrului englez.

Staunton, alături de activitatea competițională, a desfășurat și o largă activitate publicistică.

În 1841 a fondat revista „The Chess Player's Chronicle”, pe care a condus-o până în 1854. În 1847 a publicat un manual de deschideri, care s-a bucurat de un succes uriaș în lumea întreagă: s-au tipărit în total nu mai puțin de 18 ediții! După o îndelungată și bogată carieră, în ultimii ani de viață, Staunton s-a întors la... prima sa iubire, dramaturgia, și mai ales, la Shakespeare. A scris studii și articole asupra creației shakespeariene, o istorie a culturii, apreciată de specialiști și de critici literari. A murit la 22 iunie 1874, la masa de scris, cu pana în mână aplecat asupra filelor ultimului său manuscris...

De la Staunton ne-au rămas, în afara celor amintite până acum, și piesele de șah tip „staunton” pe care el însuși le-a proiectat și pe care le întâlnim astăzi pretutindeni, fiind adoptate unanim de către șahiști pentru armonia și eleganța lor. Ne-a rămas de asemenea cunoscutul Gambit Staunton, din Apărarea Olandeză, contribuție originală a marelui șahist la teoria deschiderilor. Din creația lui Staunton am selecționat două partide pe care le redăm în rîndurile următoare.

7. GAMBITUL SCOȚIAN

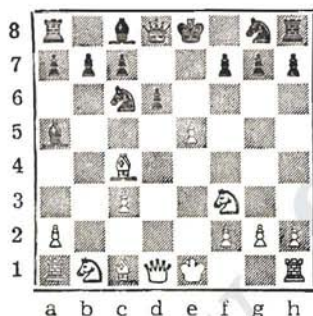
Staunton

Popert

Londra, 1840

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.d4 e:d4
4.Nc4 (Mutare caracteristică)

pentru deschiderea adoptată, Gambitul scoțian) 4...Nb4+ 5.c3 d:c3 6.b:c3 (Ar fi fost mai în spiritul deschiderii 6.0—0, oferind negrului câștigul unui nou pion, dar după 6...c:b2 7.N:b2 Cf6 8.e5 albul are în compensație o puternică poziție de atac) 6...Na5 7.e5 d6? (O greșeală! Negrul însuși își ajută adversarul să deschidă coloana „e” sau diagonală a3—f8 necesară pentru atac. Mai bine ar fi fost 7...Cge7 sau 7...d5 8.D:d5 D:d5 9.N:d5 Cge7, Vezi diagrama).

După 7...d6?

8.Db3 De7 9.0—0 d:e5 (Altfel ar fi jucat albul e:d6. Dacă 9...C:e5 10.C:e5 D:e5 — la 10...d:e5 11.Db5+ — 11.N:f7+) 10.Na3 Df6 11.Cbd2 Nf5 (Negrul, încercând să împiedice mutarea 12.Ce4, scapă din vedere o combinație spectaculoasă și câștigătoare a albului. Într-o partidă jucată un an mai târziu, la Londra, între Cochrane și Walker, s-a continuat cu 11...Cge7

12.Ce4 Dg6 13.N:e7 C:e7 14.Ce5 0—0 15.C:f7! cu atac distrugător) 12.N:f7+! D:f7 (Dacă 12...Rd7, atunci 13.Tad1) 13.D:b7 Td8 14.D:c6+ Nd7 15.Dc5 Nb6 16.D:e5+ Ce7 17.Tac1 c5 18.Ce4 Nc6 19.Cfg5 și negrul a cedat, având în vedere continuarea 19...Dg6 20.Ce6 Td5 21.Cd6+ Rd7 22.Cf8+!

O altă partidă care a stîrnit un interes deosebit a fost cea de-a cincea jucată în meciul cu Saint-Amant la Paris, în care Staunton a avut piesele negre.

8. APĂRAREA SICILIANĂ

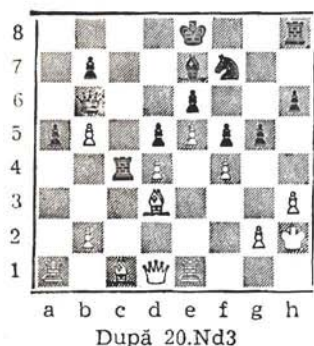
Saint-Amant

Staunton

Paris, 1841

1.e4 c5 2.f4 e6 3.Cf3 Cc6 4.c3 d5 5.e5 Db6 6.Nd3 Nd7 7.Nc2 Tc8 8.0—0 Ch6 (Aici mai este posibil și un alt plan care constă în continuarea 8...Cge7, urmată de înaintarea h7—h5 și Ce7—f5) 9.h3 Ne7 10.Rh2 f5 11.a3 a5 (Mutarea are drept scop să împiedice înaintarea b2—b4, la care se aștepta Staunton; în schimb, câmpul „b5” rămîne slab) 12.a4 Cf7 13.d4 h6 14.Te1 g6 (Dacă 14...g5, ar fi urmat 15.N:f5! e:f5 16.e6) 15.Ca3 c:d4 16.C:d4 (La 16.c:d4 Cb4) 16...C:d4 17.c:d4 (După schimbul cailor, câmpul „e6” este apărat suficient, pentru ca mutarea 17...N:f5 să nu mai fie posibilă) 17...g5 18.Cb5 (Deoarece regele negru a rămas în centru, Saint-Amant se străduiește să compli-

ce jocul) 18...N:b5 19.a:b5 Tc4 20.Nd3 (Vezi diagrama).

20...Tc8 (În această poziție ar mai fi fost posibilă și continuarea 20...T:d4 21.Ne3 g:f4 22.N:d4 D:d4. Mai târziu, mult mai târziu, fostul campion mondial, Mihail Botvinnik, a indicat următoarele două continuări posibile pentru alb: 23.T:a5 C:e5! 24.Ta8+ Rd7 25.T:h8 C:d3 26.T:h6 f3 27.Te:e6 Nc5! sau 23.N:f5 D:d1 24.Te:d1 e:f5 25.T:a5 C:e5 26.Ta8+ Nd8 27.T:d5) 21.Ne2 g:f4 22.Tf1 (Mai logic ar fi fost să nu piardă timpul și să ia direct pionul) 22...Cg5 23.N:f4 Ce4 24.Tc1 T:c1 25.D:c1 Rd7 26.De3 Ng5 27.Nd3 Tg8 28.N:e4 d:e4 29.N:g5 h:g5 30.Db3 (Cu intenția, prin amenințarea d4—d5, de a exploata poziția nesigură a regelui negru la d7) 30...g4 31.Td1! (Pregătește înaintarea d4—d5; desigur înaintarea aceasta ar fi fost mai eficace încă de la mutarea a 30-a, cu continuarea po-

sibilă 30...Th8 31.d:e6+ D:e6 32.Td1+) 31...g:h3 32.D:h3 (Dacă 32.g:h3 Dd8 33.d5 Dg5 34.d:e6+ Re8) 32...Dd8! 33.d5 (A-părare interesantă împotriva amenințării 33...Th8. Vezi diagrama).

33...Rc8! (Un refugiu sigur pentru regele negru. Este interesant că dacă negrul ar fi jucat 33...Th8, atunci Saint-Amant ar fi câștigat în modul următor: 34.d:e6+ Re7 — la 34...Rc7 35.b6+ — 35.T:d8 T:h3+ 36.g:h3 R:d8 37.h4 Re7 38.h5 R:e6 39.h6 Rf7 40.e6+ și pionii albi nu mai pot fi ținuți) 34.Dc3+ Rb8 35.d6 f4 36.Dc5 e3 (Amenință 37...Dh4+ 38.Rg1 Df2+ și 39...Th8 mat) 37.Dc2 Dh4+ 38.Rg1 Tc8! (Înainte de a juca Th8, Staunton anulează orice posibilitate de a primi șah etern, prin eventualitatea 39.Dc7+ și 40.D:a5+) 39.De2 (La același rezultat ar fi dus și 39.d7 T:c2 40.d8D+ D:d8 41.T:d8+ Rc7 42.Td1 T:b2) 39...Th8 și albul se recunoaște învins.

Adolf Andersen

Ca o consecință directă a dezvoltării impetuoase a șahului în lumea întreagă, prin disputarea din ce în ce mai frecventă a meciurilor individuale, prin creșterea numărului de întâlniri prin corespondență, prin apariția cu regularitate a publicațiilor șahiste, cărți și reviste, se conturează ideea organizării unui concurs al celor mai buni șahiști ai lumii. Adept entuziast al acestei idei a fost Staunton; susținut de clubul londonez „St. George's”, la 8 februarie 1851 trimite tuturor șahiștilor cunoscuți, indiferent de țările cărora aparțineau, invitația de a participa la primul turneu cu adevărat internațional înregistrat în istoria șahului. S-a scontat pe participarea a 32 de mari jucători din Franța, Germania, Rusia, Austro-Ungaria și, bineînțeles, Anglia. Nu s-au prezentat decât 16 concurenți, dintre care doar 6 străini. Totuși, turneul, organizat cu prilejul Ex-

poziției internaționale din Anglia, la 26 mai 1851, în saloanele clubului „St. George's”, a fost cea mai mare întrecere pe care a cunoscut-o istoria șahului, pînă în prima jumătate a secolului al XIX-lea. După declarația lui Staunton, turneul „a constituit

începutul unei noi epoci în istoria civilizației!“

Din Germania au sosit la Londra Karl Mayet și Adolf Andersen (inclus în ultimul moment de Federația germană prin indisponibilitatea lui Von der Lasa), apoi Berngard Horvitz, jucător de origine germană care trăia însă la Londra, maestrul francez Lionel Kieseritzky, maestrul din Austro-Ungaria Jozsef Szen și americanul Johan Iacob Löwenthal. Dintre maeștrii insulari au participat Staunton, considerat în acel moment cel mai bun jucător englez, Wyvill, membru în Parlamentul britanic, jucătorii Williams, Bird, Newham, Löwe, C. Kennedy, Brodie și scoțienii E. S. Kennedy și Mucklow.

Iată cum descrie Adolf Andersen câteva momente din timpul desfășurării turneului, într-o corespondență pentru revista „Deutsche Schachzeitung“ (să nu uităm că era cel mai mare eveniment șahist de până atunci): „În urnă au fost puse 16 bilete. Pe câte două din ele era scris același număr. Jucătorii care trăgeau același număr jucau între ei. În afară de aceasta, unul din bilete era alb, celălalt galben; cel care trăgea biletul alb juca cu piesele albe în prima partidă. A doua zi, la 27 mai, la ora 11 dimineața, a început lupta. Toate cele opt perechi joacă la clubul St. George's. Nu e prea confortabil. Mesele și scaunele sînt mici și joase. Marginile tablelor

de șah depășesc marginile meselor. Lîngă jucători nu este loc pentru cel care scrie mutările. (La acea epocă, mutările erau scrise de un secundant, nu de jucătorul însuși, ca în zilele noastre n.n.). Și nu este loc nici să te sprijini de masă. Însă englezii nu suferă din cauza acestor incomodități. Drept ca o luminare, englezul stă nemișcat, cu ambele degete mari băgate în buzunarele jiletii și privește tabla gîndindu-se uneori la o mutare o jumătate de oră. Cîteodată poți să oftezi de o sută de ori pînă cînd, în sfîrșit, cu o mișcare rapidă și hotărîită, englezul execută mutarea“.

Surpriza cea mai mare a constituit-o însă faptul că victoria a revenit mai puțin cunoscutului maestru german Adolf Andersen, tînar profesor de filosofie și matematică din orașul Breslau. De fapt cine a fost Andersen și cum se explică victoria lui strălucită? S-a născut în 1818, într-o familie modestă din orașul Breslau. De mic copil, de la vîrsta de nouă ani, descoperă șahul și тайnele lui. Pentru prima dată înțîlnește o carte de șah, volumul în care Moses Hirschell a adunat și comentat partidele lui Greco și Stamma. Se spune că elev fiind, cunoștea mult mai bine cărțile de șah decît textele lui Platon sau Cicero, ceea ce însă nu l-a împiedicat să termine școala strălucit. Își continuă studiile la Universitatea din Bres-

lau și atacă energic și inventiv domeniul compoziției în șah. În 1842 publică o carte intitulată: „Probleme pentru șahiști”, cu lucrări în care elementul combinativ este preponderent și uluitor. Aceasta va fi de fapt trăsătura dominantă a lui Andersen, aceasta va uimi curînd întreaga lume. Apariția lui Andersen în Germania nu este întâmplătoare. În epoca respectivă, după Franța și Anglia, Germania era a treia țară europeană unde șahul cunoștea o foarte mare dezvoltare. La Berlin exista un club puternic de șah al cărui președinte, Bledov (1795—1840), a fondat revista „Schachzeitung”. La Leipzig, un alt entuziast al șahului, Hirschell înființează o altă publicație „Deutsche Schachzeitung”. Se dezvoltă o adevărată școală. Apar șahiști străluciți, ca Paul Rudolf von Bielguer (1815—1840), locotenent, autorul enciclopediei de deschideri, „Handbuch”, lucrare strălucită pe care tînărul autor, din cauza morții mult prea timpurii, nu a reușit să o desăvîrșească. Sarcina aceasta și-a asumat-o un alt mare șahist, Tassilo von Heydebrand und der Lasa, înalt funcționar și diplomat. Lucrarea a văzut lumina tiparului în 1843. Alți reputeți șahiști germani au fost pictorul Berngard Horvitz (1807—1885) și juristul Karl Mayet (1810—1868). Așadar, la marele turneu de la Londra erau desemnați să participe Lasa, care

din cauza multiplelor obligații profesionale s-a declarat indisponibil, și Mayet. În situația creată, oficialitățile șahiste germane l-au desemnat pe Andersen. Este interesant de amintit că, deși Andersen s-a impus prin extraordinarul său talent combinativ, prin stilul său de joc exploziv, acesta nu se putea mîndri pînă la data amintită cu nici o performanță remarcabilă. A susținut două întîlniri: cu Bledov — 5 partide, din care a reușit doar o remiză, și cu Lasa — din 7 partide a cîștigat una singură! Atunci, Andersen s-a întors la vechii maeștri și a început să studieze sîrguincios partidele înaintașilor. Între timp, la Berlin susține examenele și devine licențiat în limba germană și matematică. Tot aici are ocazia să-i întîlnească în cluburile de șah pe cei mai mari șahiști ai țării. Înaintea turneului de la Londra, Andersen susține un meci cu Hervitz, încheiat la egalitate: 5—5. Meciul trebuia să cuprindă 11 partide, dar nici unul dintre cei doi concurenți nu a dorit ca rezultatul meciului să fie decis în această ultimă partidă, astfel încît au convenit să întreprună meciul la egalitate. După ce a devenit cunoscut faptul că va reprezenta Germania la marele turneu de la Londra, și-a întrerupt activitatea profesională și a început antrenamente intense, cu partide jucate în compania unor jucători puternici, cum ar fi Ma-

yet, Dufresnes, Falckbeer etc. Bine pregătit, Andersen a atacat direct locul I.

Turneul s-a jucat în patru tururi: primul, eliminatoriu, califică pe cel ce obține, înaintea celorlalți, două victorii. În următoarele trei tururi câștiga cel ce obține primul patru victorii. Este interesant de remarcat că dacă și următoarele tururi s-ar fi disputat după sistemul primului, adică pînă la a doua victorie, nu pînă la a patra, Andersen nu ar mai fi câștigat turneul, deoarece în turul al II-lea a pierdut primele două partide jucate cu Szen! Iată acum rezultatele concrete ale acestui prim mare turneu internațional:

TURUL I ELIMINATORIU

Andersen (Germania) — Kieseritzky (Franța)	2½—1½
Wywill (Anglia) — Löwe (Anglia)	2—0
Williams (Anglia) — Löwenthal (S.U.A.)	2—1
Staunton (Anglia) — Brodie (Anglia)	2—0
Szen (Austro-Ungaria) — Newman (Anglia)	2—0
Kennedy (Anglia) — Mayet (Germania)	2—0
Mucklow (Anglia) — E. Kennedy (Anglia)	2—0
Horvitz (Germania) — Bird (Anglia)	2½—1½

TURUL II

Andersen — Szen	4—2
Wywill — Kennedy	4½—3½
Williams — Mucklow	4½—2½
Staunton — Horvitz	4½—2½

TURUL III

— pentru locurile 1—4:	
Andersen — Staunton	4—1
Wywill — Williams	4—3
— pentru locurile 5—8:	
Szen — Horvitz	4—0
Kennedy — Mucklow	4—0
(Ultima pereche nu a mai continuat concursul)	

TURUL IV

— locurile 1—2:	Andersen—Wywill 4½—2½
— locurile 3—4:	Williams — Staunton 4½—3½
— locurile 5—6:	Szen — Kennedy 4½—1½
— locul 7:	Horvitz (fără joc)
— locul 8:	Mucklow

Extraordinar de mare a fost decepția englezilor atunci cînd marea lor speranță, Staunton, a fost înfrînt de Andersen. Imediat, presa engleză a lansat atacuri la adresa lui Andersen, susținînd că l-a ajutat mai mult zeita Fortuna, decît știința și că Staunton a fost bolnav. S-a propus organizarea unui meci Staunton-Andersen, dar n-a avut loc niciodată. Cu toată amărăciunea, englezii nu au putut să nu recunoască strălucitele merite ale maestrului german, căruia la Berlin i s-a făcut o primire princiară, și să nu publice partidele marelui jucător. În primul număr al revistei „Chess Player” a fost prezentată o partidă jucată contra lui Kieseritzky, și unanim recunoscută apoi ca „partidă nemuritoare” a șahului mondial. S-a jucat Gambitul regelui, Andersen avînd piesele albe:

9. GAMBITUL REGELUI

Andersen

Kieseritzky

Londra, 1851

1.e4 e5 2.f4 e:f4 3.Nc4 (Teoria deschiderilor numește această variantă „Gambitul nebunului”) 3...Dh4+ (Astăzi, Gambitul nebunului este combătut cu mutările Cg8—f6, c7—c6 și d7—d5) 4.Rf1 b5 (În orice gambit, lupta se dă în primul rînd pentru inițiativă. Mutarea negrului are drept scop îndepărtarea nebunului de la ținta sa, cîmpul „f7”, chiar dacă acest lucru se face cu prețul unui pion) 5.N:b5 Cf6 6.Cf3 Dh6 (Poate că ar fi fost mai bine retragerea damei la „h5”, cîmp pe care Kieseritzky îl lasă liber pentru cal) 7.d3 (În cazul în care s-ar fi jucat 7.Cc3, răspunsul ar fi fost 7...g5, nu 7...Nb7 8.d4 C:e4? 9.De2 f5 10.d5! și albul are avantaj) 7...Ch5 8.Ch4 (Amîndoi șahiști preferă lupta tactică. Se amenința 8...Cg3+ și la 9.Rg1 Db6+) 8...Dg5 (Ar fi fost mai bine 8...g6, pentru a nu permite Ch4—f5 și pregătind Nf8—e7) 9.Cf5 (Erau atacate simultan două figuri Ch4 și Nb5. Atunci cînd a jucat 7...Ch5, Kieseritzky a calculat 9...g6, apoi a văzut continuarea 10.h4. Toate cărțile de șah care au comentat această partidă au indicat varianta: 9...g6 10.h4 Cg3+ 11.Re1 Df6 12.C:g3 f:g3 13.De2. Steinitz, analizînd partida în revista „Field” a propus continuarea 13.Df3. Și totuși, albul

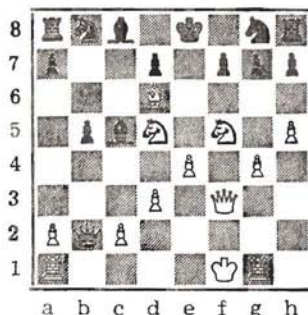
are o continuare și mai bună: 11.C:g3 [în loc de 11.Re1] 11...D:b5 [11...D:g3 duce la pierderea damei după 12.Th3] 12.Cc3 Db7 13.N:f4 D:b2? 14.Ne5 Tg8 15.Tb1 Da3 16.Cb5 și cîștigă. Jucînd 9...c6, Kieseritzky a apreciat că, după retragerea nebunului, poziția este avantajoasă pentru negru. În fața sa se afla însă Andersen, care nu a ezitat să sacrifice o figură, după care avantajul a trecut definitiv de partea sa). Așadar, 9...c6 10.g4 Cf6 (După 10...c:b5 11.g:h5 cu avantaj. Vezi diagrama).

a b c d e f g h
După mutarea 10...Cf6

11.Tg1! c:b5 12.h4 Dg6 13.h5 Dg5 14.Df3 (Se amenința 15.N:f4 cu cîștigul damei. Aici ar mai fi fost posibil 14...C:g4 15.T:g4 D:h5 16.N:f4, cu avantaj pentru alb) 14...Cg8 (Îndepărtează calul, pentru a oferi salvare propriei dame) 15.N:f4 Df6 (O altă alternativă ar fi fost 15...Dd8, dar și atunci poziția negrului ar fi devenit critică după 16.Cc3 g6 17.C:b5 g:f5 18.Cc7+ Re7 19.e:f5 sau 16...a6 17.e5 și 18.

Ce4 sau 16...d6 17.C:b5 N:f5 18.e:f5) 16.Cc3 (Merită remarcat avansul foarte mare de dezvoltare pe care îl are în acest moment albul) 16...Nc5 (Dacă 16...Nb7 17.Dg3!) 17.Cd5 (Începe seria mutărilor încântătoare!) 17...D:b2 18.Nd6!! (Vezi diagrama).

După mutarea 18.Nd6!!

În poziție furtunoasă, Andersen lasă adversarului său la alegere cele două turnuri și efectuează o mutare aproape incredibil de calmă. Această poziție a suscitat multe, foarte multe discuții și analize. Iată câteva dintre variantele propuse: a) 18.Ne3! D:a1+ 19.Rg2 D:g1+ — dacă 19...Db2 20.N:c5 D:c2+ 21.Rh3 D:c5 22.Tc1 și câștigă — 20.N:g1 N:g1 21.Cd6+ Rd8 22.C:f7+ Re8 23. Cd6+ și 24. Df8 mat; sau 20...d6 21.N:c5 N:f5 — la 21...d:c5 urmează mat în 7 mutări: 22.Cd6+ Rd7 23.D:f7+ R:d6 24.Dc7+ Re6 25.Cf4+ etc. — 22.Cc7+ Rd7 23.C:a8 d:c5 24.D:f5+ Rd8

25.De5, cu câștig; 20...Nf8 21.Cc7+ Rd8 22.C:a8 Nb7 23.N:a7 Cc6 24.Nb6+ Rc8 25.Dg3 și albul câștigă; b) 18.Ne3 Da3 — Dacă 18...Nf8 19.Nd4 D:c2 20.N:g7 și dacă 18...Rd8 19.N:c5 D:a1+ 20.Rg2 Db2 21.Df2! — 19.N:c5 D:c5 20.e5 d6 21.C:d6+ Rd7 22.Df5+ Rc6 23.D:c8+ R:d5 24.c4+ b:c4 25.d:c4+ Rd4 26.Td1+ și mat; c) 18.Ne3 d6 19.Nd4! N:d4 20.C:d6+ Rd8 — 20...Rd7 21.D:f7+ R:d6 22.Dc7+ Re6 23.Cf4+ Rf6 24.g5 mat — 21.D:f7 cu amenințări grave. O altă propunere în această poziție a fost cea a maestrului Belavenet în 1938: d) 18.Te1 N:g1 19.Cd6+ Rd8 20.Cf7+ Re8 21.Cd6+ Rd8 22.Ne5; e) 18.Te1 Rd8 19.Nc7+ Re8 20.Nd6; f) 18.Te1 Rf8 19.Cc7!; g) 18.Te1 Nb7 19.Cc7+ Rd8 — 19...Rf8 20.Nd6+ — 20.C:a8 N:a8 21.N:b8 N:g1 22.R:g1; h) 18.Te1 Ca6 19.Nd6 Nb7 — 19...N:g1 20.e5! — 20.e5 N:d5 21.C:g7+ Rd8 22.D:d5 Tc8 23.D:f7) 18...N:g1 (Analizele ulterioare au arătat că 18...D:a1+ 19.Re2 Db2! ar fi oferit negrului șanse de salvare. Deși cei ce au analizat „partida nemuritoare” au demonstrat că sacrificiile albului nu au fost strict corecte, totuși combinația de mat rămîne genială și nu i se pot scădea absolut cu nimic meritele) 19.e5! (În această mutare constă genialitatea întregii combinații. Se închide diagonală a1—h8 și se amenință C:g7+ și Nc7 mat)

19...D:a1+ 20.Re2 Ca6 (Se amenința așa cum am mai spus C:g7 și Nc7 mat. Mutarea Ca6 controlează câmpul e7) 21.C:g7+ Rd8 22.Df6+! (Ultimul sacrificiu, prin care se înlătură controlul asupra câmpului e7) 22...C:f6 23.Ne7 mat. Trebuie să o repetăm: partida a fost amănunțit analizată și comentată. Concluzia unanimă a fost că, începând cu mutarea a 20-a (vezi diagrama), combinația este impecabilă.

În 1855, Falckbeer publică în „Wiener Schachzeitung” următoarea analiză: 20...Nb7 21.C:g7+ Rd8 22.D:f7 Ch6 23.Ce6+ sau 20...f6 21.C:g7+ Rf7 22.C:f6 R:g7 — sau 22...Nb7 23.Ce4+ R:g7 24.Df8 mat — 23.Ce8+ Rh6 24.Df4 mat. În 1879, în revista „Field”, Steinitz propune pentru negru continuarea 20...Na6, susținând ideea că negrul s-ar fi putut salva; în sprijinul afirmației indică următoarea variantă: 21.Cc7+ Rd8 22.D:a8 Dc3! 23.D:b8+ Nc8 24.Cd5

D:c2+ 25.Re1 Dc1+ cu șah etern. Tot în 1879, Cigorin arată că albul nu este obligat să ia turnul și dacă joacă 22.C:a6! câștigă partida. Însă nici Steinitz, nici Cigorin nu cunoșteau analiza lui Falckbeer care răspunde acestei polemici: 20...Na6 21.Cc7+ Rd8 22.C:a6! Dc3 23.Nc7+ D:c7 24.C:c7 R:c7 25.D:a8 cu amenințarea 26.Cd6 și Db7+, după care poziția negrului este pierdută. Pentru a exemplifica, Falckbeer indică mai departe posibilitățile de apărare: 25...Ch6 26.Cd6 Tf8 27.Db7+ Rd8 28.D:b8+ Re7 29.Cc8+ Re8 30.Cb6+ Re7 31.Dd6+, urmată de 32.D:d7 mat; sau 25...Cc6 26.Cd6 C:e5 27.Ce8+ Rb6 28.Db8+ Ra5 29.D:e5 Cf6 30.Cd6 a6 — 30...Tb8 31.Cc4+ — 31.Cc4+ Ra4 32.Cb2+ Ra5 33.Dc7+ Nb6 — după 33...Rb4 34.a3+ R:a3 35.Dc3+ Ra2 36.Cd1 Te8+ 37.Rf1 Nd4 38.D:d4 Ra3 39.Dc3+ Ra4 40.Cb2 mat — 34.Dc3+ b4 35.Cc4+ Rb5 36.Cd6+ Ra4 37.Db3+ Ra5 38.Cb7+ Rb5 39.Dc4+ și apoi mat în două mutații. În loc de răspunsul 22...Dc3, Cigorin a aprofundat, fără să le cunoască, analizele lui Falckbeer, luînd în considerare și posibilitatea 22...Nb6, la care a găsit următoarele: 23.D:a8 Dc3 24.D:b8+ Dc8 25.D:c8+ R:c8 26.Nf8! ajungîndu-se la un final cu pion în plus pentru alb. În continuare 26...h6 — 26...Ch6 27.Cd6+ și 28.N:g7 — 27.Cd6+ Rd8

28.C:f7+ Re8 29.C:h8 R:f8
30.Rf3 Re7 31.Cg6+ Re6 32.Re4
d6 — sau 32...d5+ 33.Rf4, ur-
mată de Cb4 — 33.d4.

Iată așadar că la Londra, pro-
fesorul de 33 de ani, cu ochii scă-
părători și cu zîmbetul blind per-
manent pe buze, câștigă nu numai
turneul celor mai buni șahiști ai
lumii, dar este și autorul „parti-
dei nemuritoare”. Din acest mo-
ment, Andersen este pe drept cu-
vînt considerat, din păcate neoficial,
primul campion de șah al
lumii.

O altă partidă ce a produs o
impresie cu totul extraordinară a
fost aceea susținută la Berlin în
1852 împotriva lui Dufresnes.
Din nou cu piesele albe, Ander-
sen dezlanțuie un atac furtunos,
într-o variantă a Gambitului
Evans.

10. GAMBITUL EVANS

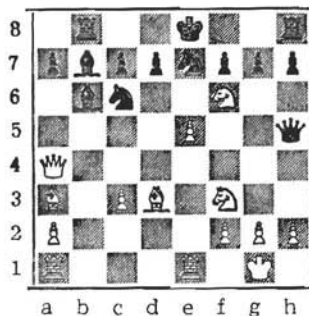
Andersen

Dufresnes

Berlin, 1852

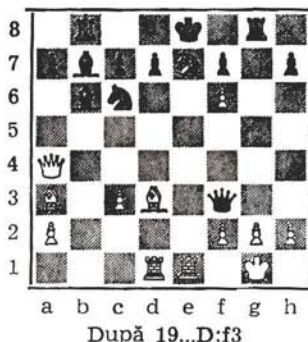
1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nc4 Nc5
4.b4 N:b4 5.c3 Na5 6.d4 e:d4
7.0—0 d3 (Acceptarea și celui de
al doilea pion ar însemna pentru
negru să se expună, printr-o
nouă pierdere de timp, la greu-
tăți și mai mari. Se pare că ar fi
fost mai bine 7...Cge7. Dacă
8.Cg5 d5 9.e:d5 Ce5 10.D:d4!
f6 11.Nb6 sau 8.c:d4 d5 9.e:d5
C:d5 10.Na3 Ne6, cu joc apro-
ximativ egal) 8.Db3 (Pionul din
d3 nu prezintă nici un fel de in-
teres) 8...Df6 (Dacă 8...De7

9.Na3 d6 10.Te1) 9.e5 Dg6 (Nu
ar fi fost bine 9...Ce5? din cau-
za 10.Te1 d6 11.Db5+) 10.Te1
(Se pregătește împotriva 10...Nb6;
acum ar urma 11.Dd1 cu ame-
nințarea 12.Ch4 și câștigul da-
mei) 10...Cge7 11.Na3 b5 (La
11...a6 albul ar fi răspuns 12.Dd1,
iar la 11...0—0 12.Cbd2 Nb6
13.Db1) 12.D:b5 Tb8 13.Da4
(Această manevră are menirea de
a-l împiedica pe negru să efec-
tueze rocada) 13...Nb6 14.Cbd2
Nb7? (Trebuia jucat 14...0—0,
deși în continuare poziția negru-
lui este destul de grea: 15.Ce4
Rh8 16.N:d3, urmat de Tad1)
15.Ce4 Df5 (Acum, după
15...0—0, 16.N:d3 face atacul al-
bului imparabil: 16...Dh6 17.Nc1
Dh5 18.Cge5 și 19.g4!) 16.N:d3
Dh5 17.Cf6+ (Andersen, consec-
vent cu sine însuși, sacrifică o fi-
gură. La poziție grea pentru ne-
gru ar fi dus și continuarea obiș-
nuită 17.Cg3 Dh6 18.Nc1 De6
19.N:d3 Cd5 20.Cg5 C:c3 21.Db3
sau 20...Dg4 21.Te4 (Vezi dia-
grama).

După 17.Cf6+

17...g:f6 18.e:f6 Tg8 19.Tad1 D:f3 (În poziția din diagramă, în afara mutării din partidă, ar mai fi fost posibilă următoarea:

19...T:g2+ 20.R:g2 Ce5 21. D:d7+ — dacă 21...C:d7 22. T:e7+ Rd8 — 22...Rf8 23.Te5+ — 23.T:d7+ Rc8 — sau 23... R:d7 24.Nf5+ Re8 25.Nd7+ Rd8 26.Ne7 mat — 24.Td8+! R:d8 25.Nf5+ și albul câștigă; la 21...R:d7 22.Ng6; 21...Rf8 22.D:e7+ Rg8 23.D:e5, cu avantaj material) 20.T:e7+! C:e7 21. D:d7+!! R:d7 22.Nf5+!! Re8 23. Nd7+ cu mat la mutarea următoare. Despre această combinație din finalul partidei, Steinitz a spus că este „nemuritoare, rămânând veșnic în cununa de lauri a măștrilor germani“, iar Cigorin că „este una dintre cele mai strălucite combinații întâlnite vreodată în partidele marilor jucători“. Poziția după mutarea a 19-a a stîrnit de asemenea foarte multe comentarii și analize. Au studiat-o cu atenție Lippke, Em.

Lasker, Hoppe, Löwenfisch, care, după nenumărate semne de întrebare și analize amănunțite, au ajuns invariabil la concluzia că este într-adevăr „nemuritoare“!

În primăvara anului 1858 sosește în Europa, tînărul de 20 de ani, cel mai bun jucător de peste ocean, cîștigătorul primului campionat de șah american, Paul Morphy. Andersen se grăbește să vină la Paris, pentru a-l întîlni pe vestitul american și pentru a salva reputația măștrilor europeni. Redăm în cele ce urmează prima partidă a meciului Andersen — Morphy; deși învins, Andersen a jucat cu bărbăție și nu și-a scuzat în nici un fel înfrîngerea, destul de surprinzătoare de altfel.

11. GAMBITUL EVANS

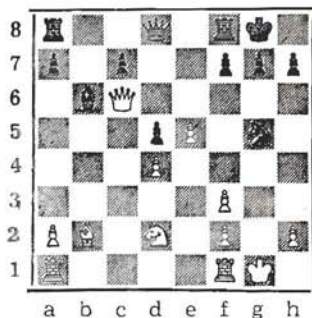
Morphy

Andersen

Paris, 1858

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nc4 Nc5 4.b4 N:b4 5.c3 Na5 6.d4 e:d4 7. 0—0 Cf6 8.e5 d5 9.Nb5 (Nimic nu dă albului 9.e:f6 d:c4 10.f:g7 Tg8 11.Ng5 Dd5 12.Te1+ Ne6. Nici 9.Na3 d:c4 10.e:f6 D:f6 11. Te1+ Ne6 sau 11.c:d4 Ne6, urmat de 0—0—0 și pentru pionul sacrificat albul nu are compensație) 9...Ce4 10.c:d4 (La 10.C:d4, negrul continuă cu 10...Nd7 și dacă 11.N:c6 b:c6 12.Na3 c5! 13.Cb3 Na4. Dacă 10.Na3, Andersen ar fi continuat cu 10...N:c3 11.C:d4 N:a1 12.C:c6 Dd7! 13.Cd4 c6. Merită atenție și 10.Da4 0—0 11.N:c6

N:c3 12.C:c3 C:c3 13.Dc2 b:c6 14.C:d4 c5 15.D:c3 c:d4 16.D:d4 și se poate spune că pentru pionul sacrificat acum albul are compensație) 10...0—0 (Cu mutarea 10...Nd7 Andersen ar fi putut păstra pionul în plus, dar așa cum am mai văzut, pentru maestrul german mai importantă este dezvoltarea figurilor) 11.N:c6 b:c6 12.Da4 Nb6 13.D:c6 Ng4! 14.Nb2 (14.Ne3 f6!) 14...N:f3 15.g:f3 Cg5 16.Cd2 (Vezi diagrama).

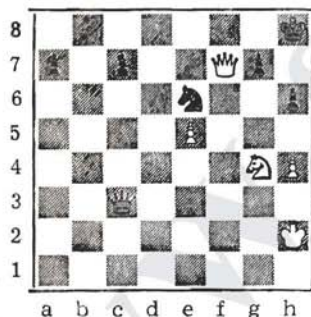

După 16.Cd2

16...Te8 (Aici Andersen a scăpat din vedere posibilitatea 16...Ch3+ 17.Rg2 Dh4, urmată de Te8—e6—g6+ sau 17. Rh1 Dh4 18.D:d5 C:f2+ 19.Rg2 Dg5+ 20.R:f2 D:d2+ și 21...D:b2, câștigând o figură) 17.Rh1 Ch3 18.f4 (Morphy este un adversar de talia maestrului german, virtuoz al jocului combinativ în special. Sacrificând pionul — nici Morphy nu se sfiește să sacrifice — speră să slăbească atacul negrului) 18...Dh4 19.D:d5

C:f2+ 20.Rg1 Cd3 21.Nc3 C:f4 22.Df3 Ch3+ 23.Rh1 Cg5 24.Dg2 Tad8 25.Tg1 (Și Morphy dorește cu orice preț să atace și de aceea își aduce figurile pe coloanele deschise. Ar fi fost mai bine 25.Cf3, așa cum a arătat într-o analiză ulterioară Geza Maroczy: 25...C:f3 26.D:f3 N:d4 — 26...Te7? 27.Nb4 Ted7 28.e6! — 27.D:f7+ Rh8 28.Tf4 D:f4 29.D:f4 N:c3 30.Tb1 N:e5 31.Dc4 Nd4 32. Td1 Nb6, cu avantaj pentru negru) 25...h6 26.Taf1 Dh3 27.Dc6 (Nu este recomandabil schimbul damelor, deoarece după 27.D:h3 C:h3 28.Tg3 Cg5 29.h4 Ce6 30.Ce4 Rh8 31.T:f7 N:d4, negrul rămîne cu avantaj material) 27...Dd7 (Ar fi fost periculos 27...Te6 28.Dc4, cu atac: 28...Tg6 29.T:f7 C:f7 30.T:g6 etc.) 28.Dg2 N:d4 29.N:d4 D:d4 30.Cf3 Dd5 31.h4 Ce6 32.Dg4 Dc6! (Nu era bună luarea pionului a2, deoarece ar fi permis albului să atace după cum arată Maroczy: 32...D:a2 33.Ta1 Df2 34.Tg2 De3 35.Te1 Dc5 36.Teg1 a5 37.Df5 sau 37.Dh5) 33.Tg2 Td3 34.Df5 Ted8! (Andersen își provoacă adversarul la un ispititor sacrificiu de damă: 35.D:f7+ R:f7 36.Cd4+ Tf3! 37.T:f3+ D:f3 38.C:f3 Td1+ 39.Rh2 Cd4, dar acum albul nu mai poate salva finalul) 35.Df6 Dd5 36.Df5 Td1 37.T:d1 D:d1+ 38.Rh2 Td3 (Cea mai eficientă continuare în această poziție a fost arătată de M. Lange: 38...Dd3 39.Dg4 — dacă 39.Df6 Rf8

— 39...h5 40.Dg3 — 40.D:h5 Cf4 — 40...De3, albul însuși este obligat să propună schimbul de dame. După 41.Df2 D:f2 42.T:f2 Td3 și cei doi pioni în plus asigură negrului victoria) 39.Tf2 Te3 40.Cd2 Te2 (Dînd pionul f7, Andersen forțează schimburile) 41.D:f7+ Rh8 42.Ce4 T:f2+ (Ar fi dus la victorie și 42...T:e4 43.De8+ — dacă 43.D:e6 Dd8! 44.Rg2 Da8! 45.Rh2 T:h4+ 46.Rg3 Th5 — 43...Rh7 44.D:e6 Dh5 și cîștigă pionul h4) 43.C:f2 Dd5 44.Cg4 D:a2+ 45.Rg3 Db3+ 46.Rh2 Dc2+ 47.Rg3 (Dacă 47.Rg1 Dd1+ și la 47. Rh3 Dg6! 48.D:g6 Cf4+) 47...Dc3+ 48.Rh2 (Vezi diagrama).

După 48.Rh2

48...Dc6 (De aici Andersen controlează cîmpul e8, unde albul amenință să dea șah etern prin 49.De8+ Rh7 50.Cf6+! și Df7+) 49.h5 a5 (Tot Max Lange a arătat în această poziție și următoarea posibilitate pentru negru: 49...Dc2+ 50.Rg3 Dc3+

51.Rg2 Dh3+ 52.R:h3 Cg5+ 53.Rg3 C:f7 54.e6 Cd6 sau 54.Rf4 Rg8) 50.Cf6 (Poziția albului este pierdută; pentru Morphy, singura speranță o reprezintă pionul „h”) 50...g:f6 51.D:f6+ Rg8 52.Dg6+ Rf8 53.D:h6+ Re8 54.Dg6+ Rd7 55.h6 Dd5 56.h7 (Exista cîștig ușor și după 56.Dh5 Dd2+ 57.Rh1 Dc1+ 58.Rh2 Df4 59.Rh1 Cg5) 56...D:e5+ 57.Rg1 Cg5 58.h3D D:h8 59.D:g5 (Albul a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a salva partida, dar cei doi pioni în plus ai negrului, chiar în finalul de dame, îi asigură victoria) 59...Dd4+ 60.Rf1 a4 61.Df5+ Rc6 62.Dc8 Rb5 63.Re1 (La 63.D:c7 Dc4+) 63...c5 64.Db7+ Rc4 65.Df7+ Rc3 66.Df3+ Dd3 67.Df6+ Rb3 68.Db6+ Rc2 69.Da7 (Dacă 69.D:c5 Dc3+) 69...Dc3+ 70.Re2 a3 71.Da4+ Rb2 72.Db5+ Db3 și albul, după ce a depus toate eforturile, la capătul unei lupte îndîrjite de 7 ore, s-a recunoscut în cele din urmă învins.

În 1862, la Londra, tot cu ocazia organizării Expoziției internaționale, a avut loc cel de-al II-lea turneu internațional. Pentru prima dată a participat tînrul de 26 de ani, reprezentant al Austriei, Wilhelm Steinitz, viitor campion mondial. Cu 11 partide cîștigate și una pierdută, Andersen a fost declarat învingător și în această mare întrecere. După marele turneu, Steinitz dobîndește o frumoasă reputație

învingându-i într-o serie de meciuri pe cei mai buni șahiști ai Marii Britanii. În urma acestor victorii a fost lansată ideea organizării unui meci între noua speranță a șahului mondial și „regele neîncoronat” al lumii șahiste. Meciul a avut loc în iulie-august 1866, la Londra. A câștigat Steinitz cu scorul de 8—6, după răsturnări spectaculoase de rezultate. Steinitz și Andersen s-au reîntâlnit în 1870, la Baden-Baden, când Andersen, la 52 de ani, a obținut unul dintre cele mai strălucite succese ale carierei sale: nu numai locul I, ci și învingerea în două rînduri a principalului său concurent, Steinitz. Iată una dintre aceste partide, albul fiind de partea lui Steinitz.

12. DESCHIDEREA VIENEZĂ

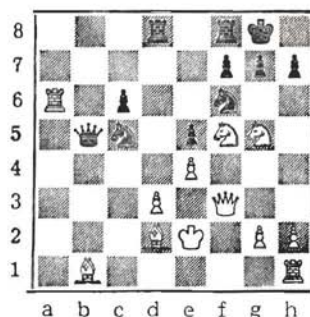
Steinitz

Andersen

Baden-Baden, 1870

1.e4 e5 2.Cc3 Nc5 3.f4 d6 4. Cf3 Cf6 5.Nc4 c6 6.f:e5 (După 6.d3 0—0, negrul continuă jocul în centru cu d6—d5) 6...d:e5 7.De2 Cbd7 8.d3 b5 9.Nb3 a5 10.a3 Db6 11.Cd1 (Rocada mare este riscantă, din cauza avalanșei de pioni gata să se declanșeze. Rocada mică este împiedicată de nebunul și dama neagră. Manevra calului este efectuată în scopul de a închide diagonala a7—g1. În același timp, regele poate să rămână în centru iar calul este adus prin câmpurile e3 și f5 la atac pe flancul regelui)

11...a4 12.Na2 0—0 13.Ce3 Na6 14.Cf5 (Steinitz a ajuns unde a dorit cu calul său, în timp ce Andersen se grăbește să atace pe flancul damei și în centru) 14... b4 15.a:b4 D:b4+ 16.c3 (După această mutare, câmpul c3 va deveni punctul de atac) 16...Da5 17.Cg5 Tad8 18.Df3 Db6 19. Nb1 a3 (Andersen sacrifică și folosește cu cea mai înaltă măiestrie toate resursele tactice ale poziției). 20.b4 (Dacă 20.b:a3 Db3) 20...N:b4 21.c:b4 D:b4+ 22.Re2 a2 23.Nd2 (La 23.N:a2 Cc5, cu atac imparabil pe câmpul d3. Nu merge nici 23.T:a2 D:b1 24.T:a6 Cc5) 23...Db5 (Dacă 23...a:b1 24.Th:b1 și 25.T:a6) 24.T:a2 (24.N:a2 Cb6 25.Nb1 — cu amenințarea 26.Ch6 sau 26. Tf1 și 27.C:g7 — putea urma 25...Cc4 26.d:c4 T:d2+ 27.R:d2 Db2+ sau 26.Ch6+ g:h6 27. D:f6 Td6) 24...Cc5 25.T:a6 (Vezi diagrama).

După 25.T:a6

Un sacrificiu controversat. Mulți dintre comentatorii aces-

tei partide au considerat mai eficace mutarea 25.Ta3, pentru a apăra punctul d3, dar și atunci după 25...Db2 26.Tc3 C:d3 27. N:d3 T:d3 28.T:d3 Td8 câștigă. O altă continuare interesantă ar fi fost 25.Ta5! Db6 26.De3! Cfd7 27.C:h7! R:h7 28.Dg5, dar în loc de 26...Cfd7, mai bine 26...T:d3 27.N:d3 N:d3+ 28. Rf3 Cf:e4 29.C:e4 N:e4 30.Rg3 și regele alb scapă din zona periculoasă.

25...D:a6 (Se pare că Steinitz a calculat numai luarea 25... C:a6) 26.Nb4 (Nu mergea nici 26.Ch6+ g:h6 27.D:f6 C:d3 28. D:h6 Cf4+. În schimb ar fi fost mai bine 26.Td1!) 26...Tb8! 27.N:c5 Tb2+ 28.Re3 Da5! 29. Td1 D:c5+ 30.d4 e:d4+ 31. Rf4 h6 32.Ch3 Te8 33.Dd3 (Se amenința 33...De5 mat) 33...g5+ 34.Rf3 (La 34.Rg3 De5+) 34...

g4+ 35.Rg3 T:e4 36.Df1 De5+ 37.Rh4 g:h3+ 38.R:h3 (După 38.N:e4 D:e4+ urmează mat) 38...Tb3+ 39.g3 Tf4! 40.C:h6+ Rf8 41.Dc4 Th4+! 42.Rg2 (Sau 42.R:h4 Dh5 mat) 42...T:h2+ 43.R:h2 D:g3+ 44.Rh1 Dh3+ 45.Rg1 Tg3+ și albul cedează.

Profesorul de limba germană și matematică, cel care a cucerit lumea șahistă la mijlocul secolului al XIX-lea, s-a stins din viață, în orașul său natal, Breslau, în 1879. Și poate că nimic nu-l caracterizează mai bine pe acest fermecător romantic decât cuvintele marelui său rival, cel ce avea să devină primul campion mondial oficial, Wilhelm Steinitz: „A fost cel mai mare maestru al tuturor vremurilor. Stilul său strălucitor, frumusețea combinațiilor, profunzimea ideilor erau încântătoare...”

Paul Morphy

La 22 iunie 1837 s-a născut la New Orleans una dintre cele mai mari personalități pe care le-a cunoscut istoria șahului, Paul Charles Morphy! Tatăl, de origine hispano-irlandeză, funcționar superior al Tribunalului Suprem al statului Louisiana; mama, de origine franceză. La 20 de ani încheie excelent studiile în drept, obține o diplomă în virtutea căreia avea dreptul să „profeseze ca avocat pe întreg teritoriul Statelor Unite ale Americii“, dar va trebui să mai aștepte, întrucât majoratul în S.U.A. se obține numai la 21 de ani. A învățat jocul de șah din copilărie — toți în familie jucau șah, și bunicul, și tatăl său, care era considerat ca unul dintre cei mai buni jucători ai orașului. Se spune despre Morphy că avea o memorie prodigioasă, știa absolut toate textele de legi pe dinafară, iar miile de articole cu comentarii și adăugiri le putea declama

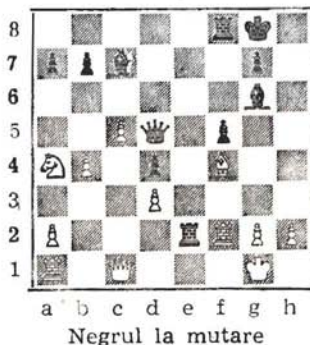

cuvînt cu cuvînt. Vorbea curent franceza, engleza, spaniola și germana. În 1857 cîștigă strălucit primul campionat șahist al S.U.A., devenind cel mai redutabil jucător american. Concursul s-a desfășurat după același sistem ca și turneul de la Londra. În fi-

nală au rămas tînărul Morphy și renumitul Paulsen. Scorul din ultimele patru partide 4—0 pentru Morphy i-a asigurat o victorie senzațională: $+5 -1 =2$. În acea vreme, timpul de gîndire nu era limitat, fiecare partidă durînd în medie 10—11 ore. Partida a doua, de exemplu, a durat 15 ore, dintre care Morphy, care juca repede, a folosit pentru gîndire 3 ore, iar Paulsen 12 ore. La una din mutări Paulsen a gîndit 1 oră și 15 minute! Locul 1 în turneu a fost onorat cu un premiu de 1500 de dolari și cu un serviciu de argint pe care a fost gravat evenimentul. După răsunătorul său succes, Morphy devine „eroul Americii”, „cel mai mare strateg al tuturor timpurilor”; în 1858, în urma unei invitații din partea șahiștilor britanici se îmbarcă pe un transatlantic și debarcă la Liverpool. Trebuia să aibă loc un meci cu Staunton, care, după îndelungi tergiversări a făcut în așa fel încît întîlnirea să nu aibă loc niciodată. În schimb, Morphy a susținut mai multe meciuri cu diversi maestri care jucau singuri sau în consultație. Unul dintre acestea este legat de un episod unic în analele șahului. În meciul cu Löwenthal s-a jucat pentru o miză de 100 de lire sterline. Învinsul, Löwenthal, nu avea o situație financiară cît de cît satisfăcătoare, astfel că a făcut mari eforturi pentru a strînge banii necesari. Aflînd acest lucru, Mor-

phy a comandat de întreaga sumă mobilă pe care i-a dăruit-o lui Löwenthal, pentru apartamentul său. Un gest nemaiîntîlnit!

Morphy avea — repetăm — o memorie cu totul senzațională, ceea ce i-a permis să susțină simultane „oarbe” (à l’aveugle), care au uimit lumea. Despre Morphy se spunea în glumă că este mai tare decît Cezar: „El a venit, n-a văzut și a învins!” Din Anglia a plecat la Paris, unde a învins tot ceea ce Europa avea mai bun la ora aceea. Morphy este singurul mare șahist care a cîștigat absolut toate întîlnirile pe care le-a susținut. Iată ce se povestește despre Morphy în timpul șederii lui la Paris. Bineînțeles, juca la vestitul „Café de la Régence”. Într-una din zile avea împotriva sa pe Delanois, jucător reputat și redactor al revistei „Palamède”. Morphy acordă înainte o mutare și un pion. S-a ajuns, la un moment dat, la următoarea poziție:

Negrul la mutare a jucat acum 1...Tf8. Luînd nebunul cu 2. N:c7, Delanois a comentat cu oarecare ironie: „Pentru a da un nebun în acest fel nu e nevoie să vii din America în Europa!“ Ca răspuns Morphy i-a anunțat mat în 6 mutări: 2...T:f2 3.R:f2 (Dacă 3.Dg5 Tee2) 3...Te2+! 4. R:e2 D:g2+ 5.Re1 Dg1+ 6.Rd2 (Sau 6.Re2 Nh5 mat) 6...Df2+ 7.Rd1 Nh5+ și mat.

După ce a învins rînd pe rînd pe cei mai mari jucători ai lumii vechi, încoronat de succes, Paul Morphy s-a întors la 28 aprilie 1859 la New York, unde a fost declarat cel mai bun jucător al lumii. A fost întâmpinat de mai mult de 2 000 de oameni și s-a intonat imnul național. Ca un semn de prețuire i s-a făcut cadou din partea autorităților o masă de șah din lemn detrandafir cu încrustații din argint și perle, cu cîmpurile din lemn de abanos și fildeș și cu figuri din aur și argint. Pe cutie era încrustată în diamante monograma lui Paul Morphy. Cadoul i-a fost înmînat în sala Universității din New York; unul dintre organizatorii primirii, colonelul Mead, în alocuțiunea sa a făcut cîteva aluzii și la problema profesionalismului în șah. Morphy, în general calm și reținut, s-a înroșit și brusc l-a întrerupt pe vorbitor: „Niciodată n-am jucat șah pentru bani, stimate domn. Întotdeauna șahul a reprezentat pentru mine un divertisment

plăcut. Și nu numai pentru mine. Să-i recunoaștem meritele și să-i exprimăm mulțumirile noastre acestui rege al jocurilor. Lupta în șah nu vizează cîștigul material, ci este o chestiune de onoare. Șahul rămîne jocul filosofilor. Învățați-i să joace șah pe potențaii acestei lumi și vă veți convinge că răul va pierde teren în favoarea moralității și frumosului.“ Dealtfel, se presupune că în lipsa lui Morphy din America, mai precis în timpul turneului din Europa, familia a pierdut întreaga avere, el fiind nevoit să profeseze avocatura, pentru a-și asigura existența. Aceasta ar fi una din explicațiile pentru care Morphy a abandonat competițiile șahiste. Peste ani, Wilhelm Steinitz, jucînd o serie de turnee în America, și-a exprimat dorința de a avea o întrevvedere cu Morphy. Acesta a fost de acord cu condiția să nu discute absolut nimic despre șah. În aceste împrejurări, convorbirea a durat doar... zece minute!

Întors în America, marele șahist a abandonat concursurile, s-a retras din viața competițională și în urma unei boli ciudate și incurabile s-a stins la 10 iunie 1884, cu puțin înainte de a împlini 47 de ani. A trăit ca un meteor și a ars ca un soare! Iată ce scria despre creația lui Morphy fostul campion mondial Botvinnik: „Și astăzi Morphy este maestrul neîntrecut al jocului deschis. Cit de profunde erau

cunoștințele sale în acest domeniu se vede din aceea că pînă astăzi n-a mai apărut nimic nou. Fiecare șahist, de la începător la maestru, trebuie ca în practica sa să se întoarcă iară și iară la partidele genialului american."

Nu ne mai rămîne decît să adăugăm cîteva partide ilustrative pentru stilul lui Morphy, din perioada lui de maximă strălucire.

13. JOCUL CELOR TREI CAI

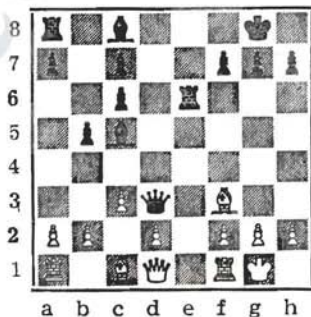
Paulsen

Morphy

New York, 1857

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Cc3 Cf6 4.Nb5 Nc5 (Astăzi se joacă 4...Nb4 sau 4...Cd4) 5.0—0 (O altă posibilitate în această poziție este 5.C:e5 C:e5 — slab 5...N:f2+ 6.R:f2 C:e5 7.d4, cu avantaj pentru alb — 6.d4 Nd6 7.d:e5 N:e5 8.0—0, urmată de f2—f4) 5...0—0 (Morphy sacrifică un pion. La o dezvoltare liniștită, ca de exemplu: 6...d6 7.d4 e:d4 8.C:d4 Nd7 9.Cf5! 0—0 10.Ng5, albul obține avantaj) 6.C:e5 Te8 (Practica ulterioară a arătat că în acest moment Paulsen ar fi putut obține avantaj, dar în același timp constatăm că negrul are mai multe posibilități: 6...C:e5 7.d4 Nd6 8.f4 Cc6 9.e5 Nb4 10.d5 Ce4; 6...Cd4 7.Nc4 d6 8.Cf3 Ng4 9.Ne2 C:e2+ 10.D:e2 Te8 11.d3, cu șanse pentru alb; 6...Nd4 7.Cf3 N:c3 8.d:c3 C:e4 9.Te1 d5 10.c4 sau 9...Cc5 10.Dd5 Ce6 11.Dh5 Df6 12.Nd3 h6 13.Te4,

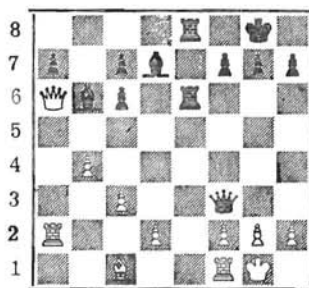
cu egalitate) 7.C:c6 (Ar fi fost mai bine 7.Cf3! C:e4 8.d4 C:c3 9.b:c3 d5 și dacă 7...Cd4 8.e5! C:f3+ 9.g:f3!) 7...d:c6 8.Nc4 b5 (Dacă 8...C:e4? 9.C:e4 T:e4 10.N:f7+) 9.Ne2 (La 9.Nb3? Ng4 10.De1 b4) 9...C:e4 10.C:e4 (10.Nf3 ar fi dus la pierdere forțată: 10...C:f2! 11.T:f2 Dd4 12.Ce4 — 12.Df1 D:f2+ și 13...Te1 mat — 12...T:e4! 13.N:e4 D:f2+ 14.Rh1 Ng4! 15.Nf3 Te8) 10...T:e4 11.Nf3 Te6 12.c3 (Această continuare este o greșală, deoarece permite negrului o mutare care îi anihilează albului posibilitatea de dezvoltare și înaintarea pionului la d4) 12...Dd3! (Vezi diagrama).

După 12...Dd3!

13.b4 (Dacă 13.Te1 T:e1+ 14.D:e1 Nf5 15.De2 Td8 16.D:d3 N:d3 17.N:c6? Td6 18.Nf3 Te6) 13...Nb6 14.a4 b:a4 15.D:a4 Nd7 (Acum a greșit Morphy; mai bine ar fi fost 15...Nb7! menținînd controlul asupra cîmpului a6 și dacă 16.Ta2 Tae8 17.Dd1 Na6!) 16.Ta2? (Obliga-

toriu trebuia 16.Da6! Td6 17. D:d3 T:d3 18.Ne4 și 19.d4; dacă 18...D:a6 19.T:a6 Tae8 și negrul ar fi scăpat de greutate) 16...Tae8 (Amenință 17...D:f1 mat) 17.Da6 (Târziu! Sacrificând dama, Morphy va dezlănțui un atac necrușător) 17...D:f3!! (Vezi diagrama).

a b c d e f g h
După 17...D:f3!!

18.g:f3 Tg6+ 19.Rh1 Nh3 20.Td1 (Dacă 20.Dd3 f5! cu amenințarea 21...Ng2+ și 22...N:f3 mat. După 21.Dc4+ Rf8! — nu 21...Rh8? 22.Df7! — 22.Dh4 N:f1 și nu ar fi salvat nici 22.Tg1 T:g1+ și 23...Te1+) 20...Ng2+ 21.Rg1 N:f3+ 22.Rf1 Ng2+ 23.Rg1 Nh3+ (Și aici ar fi dus la mat 23...Ne4+ 24.Rf1 Nf5, Morphy preferă însă finalul din partidă, și acesta câștigat) 24.Rh1 N:f2 25.Df1 N:f1 26.T:f1 Te2 27.Ta1 Th6 28.d4 (Nu ar fi schimbat cu nimic situația nici 28.Rg2 Tf6 29.Rh1 Ng3 30.T:f6 T:h2+ 31.Rg1 g:f6 32.T:a7 h5) 28...Ne3! și albul cedează.

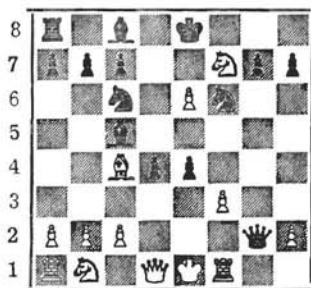
14. APĂRAREA PHILIDOR

Birns

Morphy

Londra, 1858

1.e4 e5 2.Cf3 d6 3.d4 f5 4. d:e5 f:e4 5.Cg5 d5 6.e6 Nc5 7. Cf7 (Albul câștigă o calitate, dar va cădea sub atac. Ar fi fost mai bine 7.Cc3) 7...Df6 8.Ne3 (Negrul ar fi avut atac și după mutările 8.Dd2 N:e6 9.C:h8 Ch6 și Cg4, precum și după 8.D:d5 N:f2+ 9.Re2 N:e6) 8...d4 9. Ng5 (Nu ar fi fost bine, după cum arată Maroczy, 9.Dh5 d:e3! 10.Cd6++ Re7 11.C:c8+ Rd8 și negrul câștigă) 9...Df5 10.C:h8 D:g5 11.Nc4 (Dacă 11.Cf7 Dg6 — la 11...Df5 12.Nc4 — 12.Ce5 Df5 13.Cc4 N:e6 și negrul are compensație pentru calitatea sacrificată) 11...Cc6! 12.Cf7 D:g2 13.Tf1 Cf6 14.f3 (Vezi diagrama).

a b c d e f g h
După 14.f3

14...Cb4 15.Ca3 N:e6! 16. N:e6 Cd3+! 17.D:d3 (După 17. c:d3 Nb4+ albul este mat) 17... e:d3 18.0—0—0 N:a3 19.Nb3

d2+ 20.Rb1 Nc5 21.Ce5 Rf8
22.Cd3 Te8 23.C:c5 D:f1! 24.
Ce6+ T:e6 și albul cedează.

15. PARTIDA SPANIOLĂ

Morphy

Löwenthal

A 14-a partidă din meci

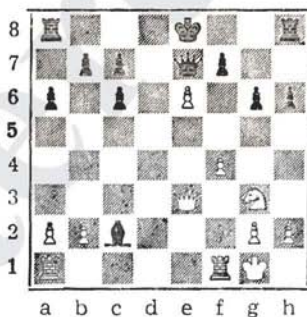
Londra, 1858

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 a6
(Combaterea Partidei spaniole
pentru prima dată introdusă în
practică de Morphy) 4.Na4 Cf6
5.d4 e:d4 6.e5 Ce4 7.0—0 (Nu
este bine 7.C:d4 C:f2! 8.R:f2
Dh4+ 9.Re3 D:d4+ 10.D:d4
C:d4 11.R:d4 c5+ și după b7—
b5 negrul recâștigă figura sacri-
ficată și obține avantaj) 7...Cc5
8.N:c6 d:c6 9.C:d4 Ce6 (Era de
luat în considerație și 9...Ne7 10.
Te1 0—0 11.Cc3 f5 și 12...Ce6)
10.C:e6 (Morphy dorește să ata-
ce pe flancul regelui și conside-
ră că perechea de nebuni com-
pensează structura pionilor) 10...
N:e6 11.De2 Nc5 12.Cc3 De7
13.Ce4 h6 (Se amenința 14.Ng5)
14.Ne3 (Vezi diagrama).

După 14.Ne3

14...N:e3 15.D:e3 Nf5 (Ar fi
fost mai bine 15...0—0) 16.Cg3
N:c2? (Este recomandabilă re-
cunoașterea greșelii și întoarce-
rea nebunului la d7) 17.f4 g6
18.e6! (Pionul nu poate fi luat
din cauza răspunsului 19.Dc3.
Dacă 18...0—0—0 19.Tac1 Nf5
— sau 19...Na4 20.b3 Nb5 21.
Da7 D:e6 22.Tfd1 — 20.C:f5
g:f5 21.Da7 D:e6 22.Tfd1 cu
cîștig. Vezi diagrama).

După 18.e6!

18...Nf5 19.C:f5 g:f5 20.e:f7+
R:f7 21.Dh3 Df6 22.Tae1 Tae8
23.Te5! Rg6 24.Tfe1 T:c5 25.
T:e5 Td8 26.Dg3+ Rh7 27.h3
Td7 28.De3 b6 29.Rh2 c5 30.
De2 Dg6 31.Te6 Dg7 32.Dh5
Td5 33.b3 (A survenit o poziție
de zugzwang! Turnul nu poate
muta deoarece apără pionul f5,
dama și regele sînt legați de a-
părarea pionului h6 și negrul nu
poate juca 33...Df8 34.Dg6+
Rh8 și 35.Te8) 33...b5 34.T:a6
Td6 35.D:f5+ Dg6 36.D:g6+
R:g6 37.Ta5 Tb6 38.g4 c6 39.
Rg3 h5 40.Ta7 h:g4 41.h:g4 Rf6

42.f5 Re5 43.Te7+ Rd6 44.f6 Tb8 45.g5 Tf8 46.Rf4 c4 47. b:c4 b:c4 48.Rf5 c3 49.Te3 și negrul cedează.

16. APĂRAREA SCANDI-NAVĂ

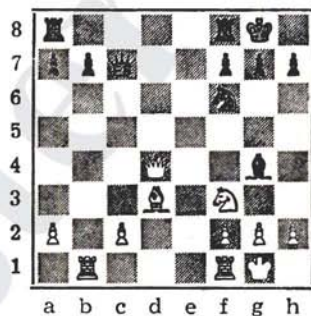
Morphy

Andersen

A 7-a partidă din meci
Paris, 1858

1.e4 d5 2.e:d5 D:d5 (În partida a 5-a a meciului, Andersen a continuat cu 2...Cf6 3.c4 c6 4.d:c6 C:c6 5.d3 e5!) 3.Cc3 Da5 4.d4 e5 (Se poate continua și cu 4...Cf6 5.Cf3 Ng4 6.h3 N:f3 — dacă 6...Nh5 7.g4 Ng6 8.Ce5 e6 9.h4! — 7.D:f3 c6 8.Nd2 Cd7 9.0—0—0, cu joc mai bun pentru alb) 5.d:e5 (Teoria recomandă 5.Cf3! Nb4 — nu 5...Ng4 6.h3 e:d4 7.h:g4 d:c3 8.b:c3 Cd7 9.Th5 D:c3+ 10.Nd2 Dc6 11. Tb1 0—0—0 12.Cd4; și dacă 5...e:d4 6.C:d4 Nb4 7.Nd2 De5+ 8.De2 D:e2+ 9.N:e2 c6 10.Ce4 N:d2+ 11.R:d2 — 6. Nd2 Ng4 7.Ne2 e:d4 8.C:d4 De5 9.Ccb5! N:e2 10.D:e2 N:d2+ 11.R:d2 D:e2+ 12.R:e2 Ca6 13.The1 0—0—0 14.C:a7+ Rb8 15.Cac6+ b:c6 16.C:c6+ Rc8 17.C:d8, cu mare avantaj în final, cum a fost în partida Tarrasch-Mieses, Göteborg, 1920) 5...D:e5+ 6.Ne2 Nb4 7.Cf3 N:c3+ 8.b:c3 D:c3+ 9.Nd2 Dc5 10.Tb1 (Figurile albului sînt armonios dezvoltate, în timp ce negrul are în joc numai dama) 10...Cc6 11.0—0 Cf6 12.

Nf4 (Maroczy recomandă aici 12.Tb5 Dd6 13.Te1 0—0 14. Dc1) 12...0—0! (Mutarea cea mai bună. La 12...De7 13.Te1 sau 12...Cb4 13.De1! C:c2 14. Nb5++ Rf8 15.Dd2 Nf5 16. Tfc1 Cd5 17.Na4 C:f4 18.N:c2 N:c2 19.T:c2 Dd6 20.D:d6 c:d6 21.T:b7, cu mare avantaj, după cum au arătat Max Lange și Geza Maroczy 13.N:c7 Cd4! 14.D:d4 D:c7 15.Nd3 Ng4 (Vezi diagrama).

După 15...Ng4

16.Cg5! Tfd8 17.Db4! Nc8 (17...a5 18.D:b7 D:b7 19.T:b7 Td7 și negrul rămîne fără pion) 18.Tfe1 a5 (Ce ar fi urmat la 18...h6? Ne arată însuși Morphy: 19.Te7 Td7 20.Te8+ C:e8 21. Nh7+ Rh8 22.Df8 mat; la 19... Nd7 20.C:f7 Cd5 21.C:h6+ g:h6 22.Nh7+ Rf8 23.Te8++! Rg7 — 23...R:e8 24.Ng6 mat — 24.Df8+ R:h7 25.Dg8 mat) 19.De7! D:e7 20.T:e7 Cd5 (Dacă 20...h6 21.C:f7 Rf8 22.Tbe1 Cd5 23.T7e5 R:f7 24.Nc4 sau 22.C:d8 R:e7 23.C:b7, în ambe-

le cazuri cu avantaj material pentru alb) 21.N:h7+ Rh8 22. T:f7 (22.Td1? Ng4!) 22...Cc3 23. Te1 C:a2 24.Tf4 Ta6 25.Nd3 și negrul cedează.

Nu se poate spune că Morphy s-a ocupat îndelung de compoziția șahistă și totuși, el ne-a lăsat câteva probleme care fac și azi deliciul iubitorilor de șah din întreaga lume. Un singur exemplu va fi, sperăm, convingător. (Vezi diagrama).

Albul mută și dă mat în 8 mutări. Soluția: 1.Df7+! R:f7 2.g:h8C+ Re8 3.Cg7+ Rd8 4. Cf7+ Rc7 5.Ce8+ Rc6 6.Ce5+ Rb5 7.Cc7+ R:a5 8.Cc4 mat.

După apariția meteorică și retragerea din arena competițională a genialului Paul Morphy, care a trăit și a rămas în istoria șahului ca un adevărat personaj legendar, apare din nou pe firmamentul șahului mondial Adolf Andersen. După victoria strălucită din cel de al II-lea mare turneu londonez, 1862, el a fost reconsiderat cel mai bun jucător al lumii. În 1870, după o altă răsunătoare victorie, în turneul de la Baden-Baden, Andersen își consolidează autoritatea și nimeni, până la apariția tânărului student al Institutului politehnic din Viena, Wilhelm Steinitz, nu a putut face ceva pentru ca prestigiul marelui jucător să se clatine, deși fusese învins în meciul pentru titlul mondial, în 1866. Dar totul are un sfârșit. După Baden-Baden, steaua lui Andersen începe să piardă din strălucire și cu aceasta se încheie epoca șahului romantic și apare o nouă eră în șahul mondial, era modernă a marilor campioni, încununată de lauri!

CAMPIONII MONDIALI

SCURTĂ RETROSPECTIVĂ A ÎNTECERILOR PENTRU TITLU

Înainte de a expune în toate amănuntele lupta pentru titlul de campion mondial, vom prezenta un tabel sinoptic al celor

mai importante confruntări șahiste, începînd cu meciurile pentru supremație susținute de Andersen, pînă în zilele noastre.

ANDERSEN

MORPHY-Andersen ANDERSEN

Andersen-Paulsen

Andersen-Suhle

STEINITZ-Andersen

Steinitz-Bird

Steinitz-Fraser

Steinitz-Blackburne

Steinitz-Zuckertort

Steinitz-Blackburne

Steinitz-Martinez

Steinitz-Sellman

Steinitz-Mackenzie

Steinitz-Golmayo

Steinitz-Martinez

Primul clasat în turneul de la Londra, 1851

8—3 (+7 —2 =2) Paris, 1858

Primul clasat în al II-lea turneu de la Londra, 1862

4—4 (+3 —3 =2) Londra, 1862

4—4 (+3 —3 =2) Berlin, 1863

8—6 (+8 —6 =0) Londra, 1866

9¹/₂—7¹/₂ (+7 —5 =5) Londra, 1866

3¹/₂—1¹/₂ (+3 —1 =1) Londra, 1867

5¹/₂—1¹/₂ (+5 —0 =1) Londra, 1870

9—3 (+7 —1 =4) Londra, 1872

7—0 (+7 —0 =0) Londra, 1876

8¹/₂—2¹/₂ (+7 —1 =3) Philadelphia, 1882

4—1 (+3 —0 =2) Philadelphia, 1882

4—2 (+3 —1 =2) Philadelphia, 1883

9—2 (+8 —1 =2) Havana, 1883

10—1 (+9 —0 =2) Philadelphia, 1883

Steinitz-Sellman	4—1 (+3 —0 =2) Philadelphia, 1885
Steinitz-Zuckertort	12 ¹ / ₂ —7 ¹ / ₂ (+10 —5 =5) New York și New Orleans, 1886
Steinitz-Golmayo	5—0 (+5 —0 =0) Havana, 1888
Steinitz-Vasquez	5—0 (+5 —0 =0) Havana, 1888
Steinitz-Cigorin	10 ¹ / ₂ —6 ¹ / ₂ (+10 —6 =1) Havana, 1889
Steinitz-Gunsberg	10 ¹ / ₂ —8 ¹ / ₂ (+6 —4 =9) New York, 1890—1891
Steinitz-Cigorin	12 ¹ / ₂ —10 ¹ / ₂ (+10 —8 =5) Havana, 1892
LASKER-Steinitz	12—7 (+10 —5 =4) New York, Philadelphia și Montreal, 1894
Lasker-Steinitz	12 ¹ / ₂ —2 ¹ / ₂ (+10 —2 =5) Moscova, 1896—1897
Lasker-Marshall	11 ¹ / ₂ —3 ¹ / ₂ (+8 —0 =7) S.U.A., 1907
Lasker-Tarrasch	10 ¹ / ₂ —5 ¹ / ₂ (+8 —3 =5) Monaco și Düsseldorf, 1909
Lasker-Yanovski	9 ¹ / ₂ —1 ¹ / ₂ (+8 —0 =3) Paris, 1910
CAPABLANCA-Lasker	9—5 (+4 —0 =10) Havana, 1921
ALEHIN-Capablanca	18 ¹ / ₂ —15 ¹ / ₂ (+6 —3 =25) Buenos Aires, 1927
Alehin-Bogoliubov	15 ¹ / ₂ —9 ¹ / ₂ (+11 —5 =9) Germania, Olanda, 1929
Alehin-Bogoliubov	15 ¹ / ₂ —9 ¹ / ₂ (+11 —5 =9) Germania, 1934
EUWE-Alehin	16 ¹ / ₂ —15 ¹ / ₂ (+9 —8 =15) Olanda, 1935
ALEHIN-Euwe	15 ¹ / ₂ —9 ¹ / ₂ (+10 —4 =11) Olanda, 1937
BOTVINNIK	Locul I, Turneul mondial F.I.D.E., 1948
Botvinnik-Bronstein	12—12 (+5 —5 =14) Moscova, 1951
Botvinnik-Smîslov	12—12 (+7 —7 =10) Moscova, 1954
SMÎSLOV-Botvinnik	12 ¹ / ₂ —9 ¹ / ₂ (+6 —3 =13) Moscova, 1957

BOTVINNIK-Smîșlov

12¹/₂—10¹/₂ (+7 —5 =11) Moscova, 1958

TAL-Botvinnik

12¹/₂—8¹/₂ (+6 —2 =13) Moscova, 1960

BOTVINNIK-Tal

13—8 (+10 —5 =6) Moscova, 1961

PETROSIAN-Botvinnik

12¹/₂—9¹/₂ (+5 —2 =15) Moscova, 1963

Petrosian-Spasski

12¹/₂—11¹/₂ (+4 —3 =17) Moscova, 1966

SPASSKI-Petrosian

12¹/₂—10¹/₂ (+6 —4 =13) Moscova, 1969

FISCHER-Spasski

12¹/₂—8¹/₂ (+7 —3 =11) Reykjavik, 1972

KARPOV-Korcinoi

16¹/₂—15¹/₂ (+6 —5 =21) Baguio City, 1978

TURNEE INTERZONALE ȘI ALE CANDIDAȚILOR

Turneul interzonal de la
Saltjöbaden, Suedia, 1948Turneul interzonal,
Stockholm, 1952

1. Bronstein 13¹/₂ puncte din 19; 2. Szabo 12¹/₂; 3. Boleslavski 12; 4. Kotov 11¹/₂; 5. Lilienthal 11; 6—9. Bondarevski, Flohr, Najdorf, Stahlberg 10¹/₂; 10. Trifunovici 10; 11—13. Böök, Gligorici, Pirc 9¹/₂; 14—15. Ragozin, Yanovski 8¹/₂; 16. Tartakover 8; 17. Pachman 7¹/₂; 18. Steiner 5¹/₂; 19. Lundin 4¹/₂.

1. Kotov 16¹/₂ puncte din 20; 2—3. Petrosian, Taimanov 13¹/₂; 4. Gheller 13; 5—8. Averbach, Gligorici, Stahlberg, Szabo 12¹/₂; 9. Unzicker 11¹/₂; 10. Eliskases 10¹/₂; 11—13. Pachman, Pilnik, Steiner 10; 14. Matanovici 9; 15. Matulovici 8¹/₂; 16. Stoltz 7¹/₂; 17. Sanchez 7; 18. Wade 6; 19. Vaitonis 5; 20—21. Golombek, Prins 4¹/₂.

Turneul candidaților,
Budapesta, 1950

1—2. Bronstein, Boleslavski 12 din 18; 3. Smîșlov 10; 4. Keres 9¹/₂; 5. Najdorf 9; 6. Kotov 8¹/₂; 7. Stahlberg 8; 8—10. Flohr, Lilienthal, Szabo 7.

Turneul candidaților de la
Neuhausen și Zürich, 1953

1. Smîșlov 18 puncte din 28; 2—4. Bronstein, Keres, Reshevsky 16; 5. Petrosian 15; 6—7. Gheller, Najdorf 14¹/₂; 8—9. Kotov, Taimanov 14; 10—11. Averbach, Boleslavski 13¹/₂; 12. Szabo 13;

13. Gligorici 12 $\frac{1}{2}$; 14. Euwe 11 $\frac{1}{2}$; 15. Stahlberg 8.

Turneul interzonal de la Göteborg, 1955

1. Bronstein 15 puncte din 20;
2. Keres 13 $\frac{1}{2}$; 3. Panno 13; 4. Petrosian 12 $\frac{1}{2}$; 5—6. Gheller, Szabo 12; 7—9. Filip, Pilnik, Spasski 11; 10—11. Ilivički, Pachman 10; 12—13. Guimard, Najdorf 9 $\frac{1}{2}$; 14—15. Fuderer, Rabar 9; 16. Unzicker 8 $\frac{1}{2}$; 17—18. Bisguier, Stahlberg 8; 19—21. Donner, Medina, Sliwa 5 $\frac{1}{2}$.

Turneul candidaților, Amsterdam, 1956

1. Smîslov 11 $\frac{1}{2}$ puncte din 18;
2. Keres 10; 3—7. Bronstein, Gheller, Petrosian, Spasski, Szabo 9 $\frac{1}{2}$; 8—9. Filip, Panno 8; 10. Pilnik 5.

Turneul interzonal, Portoroz, 1958

1. Tal 13 $\frac{1}{2}$ puncte din 20; 2. Gligorici 13; 3—4. Benkő, Petrosian 12 $\frac{1}{2}$; 5—6. Fischer, Olafsson 12; 7—11. Averbach, Bronstein, Matanovici, Pachman, Szabo 11 $\frac{1}{2}$; 12—13. Filip, Panno 11; 14. Sanguinetti 10; 15. Neikirch 9 $\frac{1}{2}$; 16. Larsen 8 $\frac{1}{2}$; 17. Sherwin 7 $\frac{1}{2}$; 18. Rossetto 7; 19. Cardoso 6; 20. De Greiff 4 $\frac{1}{2}$; 21. Fuster 2.

Turneul candidaților, Bled, Zagreb, Belgrad, 1959

1. Tal 20 puncte din 28; 2. Keres 18 $\frac{1}{2}$; 3. Petrosian 15 $\frac{1}{2}$; 4.

- Smîslov 15; 5—6. Fischer, Gligorici 12 $\frac{1}{2}$; 7. Olafsson 10; 8. Benkő 8.

Turneul interzonal, Stockholm, 1962

1. Fischer 17 $\frac{1}{2}$ puncte din 22;
2—3. Gheller, Petrosian 15;
4—5. Filip, Korcinoi 14; 6—8. Benkő, Gligorici, Stein 13 $\frac{1}{2}$; 9—10. Portisch, Uhlmann 12 $\frac{1}{2}$; 11—12. Olafsson, Pomar 12; 13. Bolbochan 9 $\frac{1}{2}$; 14—15. Barcza, Bilek 11; 16. Bisguier 9 $\frac{1}{2}$; 17—18. Bertok, Yanovski 7 $\frac{1}{2}$; 19—20. German, Schweber 7; 21. Teschner 6 $\frac{1}{2}$; 22. Cuellar 5 $\frac{1}{2}$; 23. Aaron 4 $\frac{1}{2}$.

Turneul candidaților, Curaçao, 1962

1. Petrosian 17 $\frac{1}{2}$ puncte din 27; 2—3. Gheller, Keres 17; 4. Fischer 14; 5. Korcinoi 13 $\frac{1}{2}$; 6. Benkő 12; 7—8. Filip, Tal 7.

Turneul interzonal, Amsterdam, 1964

- 1—4. Larsen, Smîslov, Spasski, Tal 17 $\frac{1}{2}$ puncte; 5. Stein 16 $\frac{1}{2}$; 6. Bronstein 16; 7. Ivkov 15; 8—9. Reshevsky, Portisch 14 $\frac{1}{2}$; 10. Gligorici 14; Darga 13 $\frac{1}{2}$; 12. Lengyel 13; 13. Pachman 12 $\frac{1}{2}$; 14. Evans 10; 15. Tringov 9 $\frac{1}{2}$; 16. Benkő 9; 17—19. Bilek, Fogelman, Rossetto 8; 20. Quinones 7; 21. Porath 6; 22. Perez 5; 23. Berger 4 $\frac{1}{2}$; 24. Vranesici 4.

Meciurile candidaților, 1965

Sferturi de finală:

Moscova	
Gheller — Smislov	5½—2½
Riga	
Spasski — Keres	6—4
Bled	
Tal — Portisch	5½—2½
Bled	
Larsen — Ivkov	5½—2½

Semifinale

Riga	
Spasski — Gheller	5½—2½
Bled	
Tal — Larsen	5½—4½

Finala

Tbilisi	
Spasski — Tal	7—4

Turneul interzonal,
Sousse, 1967

1. Larsen 15½ puncte din 21; 2—4. Gheller, Gligorici, Korcinoi 14; 5. Portisch 13½; 6—8. Hort, Reshevsky, Stein 13; 9. Matulovici 12½; 10. Matanovici 12; 11—12. Ivkov, Mecking 11; 13—14. Gipslis, Kavalek 10; 15. Suttles 9½; 16. Bilek 9; 17. Barczay 8; 18. Byrne 7½; 19—20. Miagmarsuren, Cuellar 6½; 21. Sarapu 4; 22. Bouaziz 3½.

La acest turneu, printre concurenți, a figurat și Robert Fischer, dar după ce acumulasese în 10 runde 8½ puncte (!)... s-a retras. De menționat prezența maestrului român Paul Diaconescu, arbitru internațional al F.I.D.E., printre arbitrii acestui turneu.

Meciurile candidaților, 1968

Sferturi de finală

Poreci	
Larsen — Portisch	5½—4½
Suhumi	
Spasski — Gheller	5½—3½
Belgrad	
Tal — Gligorici	5½—3½
Amsterdam	
Korcinoi — Reshevsky	5½—2½

Semifinale

Malmö	
Spasski — Larsen	5½—2½
Moscova	
Korcinoi — Tal	5½—4½

Finala

Kiev	
Spasski — Korcinoi	6½—3½

Turneul interzonal,
Palma de Mallorca, 1970

1. Fischer 18½ puncte din 20 posibile; 2—4. Gheller, Hübner, Larsen 15; 5—6. Taimanov, Uhlmann 14; 7—8. Portisch, Smislov 13½; 9—10. Gligorici, Polugaevski 13; 11—12. Mecking, Panno 12½; 13. Hort 11½; 14. Ivkov 10½; 15—16. Minici, Suttles 10; 17. Reshevsky 9½; 18—19. Addison, Matulovici 9; 20—22. Filip, Naranja, Uitumen 8½; 23. Rubineti 6; 24. Jimenez 5½.

Meciurile candidaților, 1971

Sferturi de finală

Las Palmas	
Larsen — Uhlmann	5½—3½
Vancouver	
Fischer — Taimanov	6—0
Moscova	
Korcinoi — Gheller	5½—2½

Sevilla

Petrosian — Hübner 4—3
(Hübner a abandonat înainte de consumarea tuturor partidelor ce trebuiau jucate)

Semifinale

Denver

Fischer — Larsen 6—0

Moscova

Petrosian — Korcinoi 5½—4½

Finala

Buenos Aires

Fischer — Petrosian 6½—2½

Reykjavik

Fischer — Spasski (C.M.)
12½—8½

Turnee interzonale, 1973

A. Leningrad, iunie 1973: 1—2. Karpov, Korcinoi 13½ puncte din 17 posibile; 2. R. Byrne 12½; 4. Smejkal 11; 5—6. Hübner, Larsen 10; 7. Kuzmin 9½; 8—10. Tal, Gligorici, Taimanov 8½; 11. Quinteros 8; 12—14. Radulov, Torre, Uhlmann 7; 15—16. Rukavina, Tukmakov 6; 17. Estevez 4½, 18. Cuellar 1½.

B. Petropolis, (Brazilia) august 1973: 1. Mecking 12 puncte din 17; 2—4. Gheller, Polugaevski, Portisch 11½; 5. Smîslov 11; 6. Bronstein 10½; 7. Hort 10; 8—10. Ivkov, Ljubojevici, Savon 9; 11. Reshevsky 8½; 12. Keres 8; 13. Gheorghiu 7½; 14. Panno 7; 15. Biyasas 6½, 16. Kagan 4; 17—18. Hug, Tal 3.

Meciurile candidaților, 1974

Sferturi de finală

Victorii

San Juan (Porto Rico),
Spasski — Byrne 4½—1½ 3—0

Augusta (S.U.A.),
Korcinoi — Mecking 7½—5½ 3—1

Palma de Mallorca (Spania),
Portisch — Petrosian 7—6 3—2

Moscova,
Karpov — Polugaevski 5½—2½ 3—0

Semifinale

Odessa,
Korcinoi — Petrosian 3½—1½ 3—1

Leningrad,
Karpov — Spasski 7—4 4—1

Finala

Moscova,
Karpov — Korcinoi 12½—11½ 3—2

Turnee interzonale, 1976

A. Manila, iulie 1976: 1. Mecking 13; 2—3. Polugaevski, Hort 12½; 4. Teșkovski 12; 5—6. Ribli, Liubojevici 11½; 7—9. Kavalek, Panno, Balașov 10½; 10—13. Gheorghiu, Spasski, Uhlmann, Mariotti 10; 14. Quinteros 9; 15. Browne 8½; 16. Torre 8; 17. Biyasas 6; 18—20. Pachman, Harandi (Iran), Tan Lian (Singapore) 5.

B. Biel, august 1976: 1. Larsen 12½; 2—4. Petrosian, Portisch, Tal 12; 5—7. Byrne, Hübner, Smîslov 11½; 8. Andersson 10½; 9—11. Csom, Gheller, Smejkal 10; 12. Sosonko (Olanda) 9½;

13—15. Gulko, Liberzon (Israel), Rogoff 9; 16. Sanguinetti $8\frac{1}{2}$; 17. Matanovici 8; 18. Castro (Columbia) 6; 19. Lombard (Elveția) 5; 20. Diaz (Cuba) $2\frac{1}{2}$ puncte. (Tal nu s-a calificat pentru meciurile candidaților deoarece a ocupat locul 3 în meci-barajul Petrosian, Portisch, Tal).

Meciurile candidaților, 1977

Sferturi de finală

	Victorii
Rotterdam, Portisch — Larsen	
$6\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$	5—2
Lucerna, Polugaevski — Mecking	
$6\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$	1—0

Reykjavik,

Spasski — Hort $8\frac{1}{2}$ — $7\frac{1}{2}$ 2—1

Castelvecchio,
Korcinoi — Petrosian $6\frac{1}{2}$ — $5\frac{1}{2}$ 2—1

Semifinale

Evian les Bains,
Korcinoi — Polugaevski $8\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$ 5—1

Geneva,
Spasski — Portisch $8\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$ 4—2

Finala

Leningrad,
Korcinoi — Spasski $12\frac{1}{2}$ — $11\frac{1}{2}$ 3—2

Baguio City,
Karpov — Korcinoi $16\frac{1}{2}$ — $15\frac{1}{2}$ 6—5

Wilhelm Steinitz

Tînărul care în turneul de la Londra din 1862 se clasase doar al VI-lea, dar prin stilul său de joc, prin fantezia și originalitatea sa, a atras atenția lumii șahiste ce i-a atribuit apelativul „Morphy al Austriei”, s-a născut la 17 mai 1836, la Praga, în Imperiul Austro-Ungar, într-o familie modestă. Steinitz a învățat șah la 12 ani și de foarte tînăr a vădit aptitudini cu totul deosebite pentru matematică. Pentru a-și continua studiile se întreține singur, dînd lecții de matematică. Se înscrie la Institutul politehnic din Viena și, student fiind, își descoperă marea sa vocație, șahul, căruia îi consacră întreaga sa viață și activitate. Obișnuia, de asemenea, să joace în cluburi pe oarecare sume de bani — o practică frecvent întilnită în vremea aceea — cu parteneri mai slabi, căroră le acorda avantaj, mutări, pionii sau chiar figuri. Se povestește că odată avea în față

un partener însoțit de un prieten care îl „ajută”, adică de cîte ori era gata să efectueze o mișcare mai slabă, îl avertiza printr-o mișcare cu piciorul pe sub masă. Bineînțeles, Steinitz a observat. La un moment dat, Steinitz a greșit și într-o mutare adversarul putea să-i ia dama dacă ar fi mutat un turn. Acesta a întins mîna spre turn și după o scurtă așteptare a retras-o. Din nou a

întins mîna și din nou a retras-o, mutînd altceva. După cîteva mutări, Steinitz a cîștigat. Intrigat, prietenul i-a reproșat: „De ce n-ai mutat turnul, n-ai văzut că ai fi luat dama?” Răspunsul l-a dat Steinitz: „De cîte ori vedeam că prietenul dv. intenționa să mute turnul, îl opream lovindu-l cu piciorul pe sub masă”.

Se mută la Londra și își încearcă forțele într-o serie de meciuri, care-i aduc prestigiu, celebritate și-i netezesc drumul spre vîrfurile piramidei șahului mondial. Cea mai fierbinte dorință a tînarului entuziast, pornit să cucerească „Everestul” șahului era aceea de a-l întîlni pe cel mai bun jucător al lumii, întruchipat la epoca aceea de marele Andersen. Trei cluburi din Londra și-au unit eforturile pentru a organiza o întîlnire, localizînd atenția întregii lumi șahiste spre meciul în care cei mai mulți vedeau o victorie relativ ușoară pentru Andersen. S-a hotărît să se joace pînă la a 8-a victorie, fără a se lua în considerare remizele, și pentru prima oară timpul de gîndire a fost limitat pentru fiecare jucător la 40 de mutări în patru ore. Între cei doi șahiști, diferența de vîrstă era de 18 ani: Steinitz avea 30 de ani și Andersen 48. În prima partidă, Andersen, cu piesele albe, jucînd Gambitul Evans, a cîștigat. După partidă, la club, un tînar, întîlnindu-l pe Steinitz, i-a spus: „D-le Steinitz, nu pot să înțeleg

cum ați jucat în această partidă?” „Desigur, i-a răspuns acesta supărat. Ați văzut vreodată o maimuță jucîndu-se cu un ceas?” Suporterii lui Andersen ca și el însuși jubilau. Dar Steinitz, tînarul ambițios, cîștigă pe rînd partida a treia, a patra și a cincea. Cu eforturi ieșite din comun, Andersen reduce diferența și preia din nou conducerea: 5—4. Au urmat încă două victorii consecutive ale lui Steinitz și scorul a devenit 5—6. Andersen egalează din nou: 6—6! În continuare, însă, Andersen cedează ritmului și Steinitz își adjudecă ultimele două partide. Scor final: 8—6. O victorie de mare prestigiu, în urma căreia pe bună dreptate Steinitz putea aspira la titlul de campion al lumii; și totuși, foarte mulți au considerat că nu este de ajuns.

Undeva, Jonathan Swift spunea că „mulți trăiesc astăzi, alții se pregătesc pentru a trăi mai tîrziu”. Se poate spune că Steinitz făcea parte din cea de-a doua categorie. În Europa i-a învins pe cei mai buni șahiști ai bătrînului continent, visul lui era însă să devină „rege al jocului de șah”. În lumea nouă strălucea steaua legendarului Morphy. Cum de reușise marele geniu american să cucerească atît de fulgerător lumea? Și cum Steinitz era adeptul convins al vorbelor lui Thomas Edison că „geniul este 1% inspirație și 99% trudă” a început să analizeze cu amănunțime partidele lui Morphy. Poate n-ar

fi lipsit de interes să facem o scurtă paranteză și să adăugăm că 100 de ani mai târziu, fostul campion mondial Bobby Fischer, atunci când s-a pregătit pentru „asaltul” titlului de cel mai bun jucător al lumii, a studiat cu mare atenție partidele marilor șahiști ai secolului al XIX-lea și în special pe cele ale lui Steinitz. Stilul de joc al lui Steinitz nu era prea departe de acela al lui Andersen și Morphy. Ca și contemporanii săi, Steinitz juca încă direct la atac, dar adusesse și citeva elemente noi: grija pentru pozițiile închise, pregătirea minuoasă a acțiunilor, păstrarea unor avantaje minime. După meciul cu Andersen, Steinitz a lucrat o perioadă de câțiva ani la revista „Field”, unde a avut posibilitatea să-și formuleze noile idei despre jocul de șah. În primul rând, el contesta necesitatea absolută a atacului, ceea ce pînă atunci constituia regula generală. Astfel, el considera că atacul putea fi inițiat numai dacă era pregătit cu grijă și perfect fundamentat din punct de vedere pozițional; după părerea lui, cel mai important factor îl constituie întărirea continuă a poziției proprii. Steinitz a expus pentru prima dată logica internă a jocului de șah. El a arătat că partida se pierde nu atît din cauza jocului excepțional al adversarului, cît mai ales datorită greșelilor mai mici sau mai mari pe care le facem noi înșine. Steinitz a explicat multe lucruri

care și-au păstrat valabilitatea pînă în zilele noastre. A arătat că într-o partidă, echilibrul este dereglat de greșeala unuia dintre cei doi jucători. Mai târziu, Emanuel Lasker avea să explice în cunoscuta sa lucrare „Common sense in chess”, publicată în Anglia în anul 1899, ce înțelegea Steinitz prin echilibru. Lasker atribuie lui Steinitz introducerea noțiunii de „echilibru activ” (capabil de luptă), noțiune redată de Steinitz prin expresia „balance of position”. Cum explică Lasker această concepție? „Se cunoaște de multă vreme echilibrul inert a două mase pe cîntar sau echilibrul forțelor în fizică. Și filosoful N. Spencer vorbește despre echilibru în lupta pentru existență, dar în urma acestuia nu poate avea loc nici o mutație sau schimbare esențială. Cred că Steinitz a adus ceva original: el folosește noțiunea de echilibru pentru ca jucătorul de șah să-și propună scopuri inteligente, scopuri care pot fi atinse și care merită să fie urmărite...” Teoria lui Steinitz nu ar putea fi înțeleasă dacă nu l-ar avea la bază pe maestrul iscoditor care cercetează cu înflăcărare orice temă, orice gînd exterior ce i se ivește în lucrul său, totul pentru a atinge mai ușor un ideal anumit. El a explicat pentru prima oară însemnătatea teoretică a cîmpurilor tari și slabe, a lanțurilor de pioni, a pionilor slabi etc., a avantajului perechii de nebuni și

alte. O idee cu totul nouă și greu de înțeles în epoca sa a fost aceea a explicării rolului regelui, figură importantă în atac și apărare. Este primul șahist care fundamentează științific strategia și tactica jocului de șah, pe baza cunoștințelor empirice acumulate anterior. O mare uimire a stîrnit Gambitul Steinitz, caracterizat de mutările: 1.e4 e5 2.Cc3 Cc6 3.f4 e:f4 4.d4 Dh4+ 5.Re2. Steinitz a arătat că pentru derocarea regelui alb are compensație suficientă.

Încurajat de succesele din Europa, întreprinde un lung turneu în America, unde este foarte bine primit. În 1885 înființează aici publicația „International Chess Magazine”, iar la sfîrșitul aceluiași an lansează ideea unui meci contra lui Johannes Hermann Zuckertort, contînd pentru titlul de campion mondial.

Zuckertort s-a născut la 7 septembrie 1842 la Lublin, în Polonia, din mamă poloneză și tată german. La 13 ani se mută cu familia la Breslau, unde mai târziu, la vîrsta studenției, devine elevul lui Andersen. În 1865 obține titlul de medic, devine un foarte puternic jucător, foarte bun trăgător de tir; pe lîngă acestea, vorbea fluent 12 limbi. Această remarcabilă personalitate de tip renescentist ajunge repede senzația șahistă a timpului. Cu toate că Steinitz ocupase primul loc la turneul de la Viena din 1882, cu 24 de puncte din 34 posibile, el

a pierdut partida directă cu Zuckertort. Un an mai târziu, la Londra, în 1883, Zuckertort a ocupat primul loc, cu trei puncte înaintea lui Steinitz. Așadar, meciul dintre cei doi „titani” devenise inevitabil, cel ce ar fi ieșit învingător urmînd să poarte titlul de campion mondial. Întreaga lume șahistă dorea cu ardoare această dispută.

Meciul care a deschis era confruntărilor oficiale pentru titlul de campion mondial s-a desfășurat în ianuarie 1886, la New York, întrucît Steinitz ceruse, ca gazdă a întîlnirii să fie Londra, iar Zuckertort... orice alt oraș în afară de Londra! Învingător urma să fie desemnat primul jucător care ar fi obținut 10 victorii.

În New York, mutările meciului au fost pentru prima dată transmise prin telegraf, nu numai pe tot continentul american, ci și în Europa. Zuckertort a luat repede conducerea cu 4—1, arătînd un extrem de agresiv joc de atac. Steinitz a pierdut însă numai la început, surprins de stilul și forța reală de joc a adversarului său. Curînd însă s-a mobilizat total și rezultatul final (+10 —5) a constituit dovada valabilității noilor teorii, a noilor principii fundamentate și aplicate în practică de către cel ce a devenit primul campion mondial.

Avînd credința că este cel mai bun jucător al lumii, Steinitz a căutat să întîlnească pe toți cei

ce ar fi emis pretenția la primul loc în arena mondială a șahului și i-a învins rînd pe rînd. Să nu uităm că acest bărbat hotărît și-a consacrat șahului toată viața, întreaga lui activitate. Visurile din tinerețe îndreptate spre inginerie au rămas în urmă, singura dorință fiind aceea de a fi și rămîne campion mondial. Un poet american spunea că „în viață nu este atît de importantă situația în care ne aflăm, cît direcția în care ne mișcăm”. Steinitz știa acest lucru și și-a determinat cu extraordinară luciditate sensul propriei vieți.

Steinitz a avut mari greutăți materiale, singura sa sursă de existență fiind șahul, la acea epocă susținut de cîțiva mecena. În 1892 primește o lovitură îngrozitoare: îi moare soția și apoi fiica în vîrstă de numai 18 ani. Găsește totuși forța morală să continue activitatea competițională. În 1894, șubrezit de greutatea anilor și a loviturilor vieții, pierde meciul cu Lasker (+5 —10) și cu aceasta și titlul de campion mondial. Doi ani mai tîrziu, la Moscova, a avut loc meciul revanșă, dar înfrîngerea lui Steinitz a fost și mai severă: +2 —10. În timpul meciului cu Lasker se îmbolnăvește. Iată ce avea să scrie după meci: „Șahistul nu are voie să fie bolnav, el este ca și conducătorul unei armate în timpul unei bătălii.”

Se întoarce la New York. Patru ani mai tîrziu, la 12 august

1900, a murit într-un spital de psihiatrie primul campion mondial, părintele jocului pozițional, cel ce a fost de-a lungul întregii sale vieți un mare gînditor și un mare luptător.

Palmares

Turnee individuale

1861	Viena, Club	I
1862	Londra	VI
1863	Dublin	I
1866	Londra	I
1867	Dundee	II
1867	Dundee, cu handicap	I—II
1867	Paris	III
1870	Baden-Baden	I
1872	Londra	I
1873	Viena	I
1882	Viena	I—II
1883	Londra	II
1894	New York	I
1895	Hastings	V
1895/96	Petersburg	II
1896	Nürnberg	VI
1897	New York	I—II
1898	Viena	IV
1898	Köln	V
1899	Londra	X—XI

Meciuri:

1862	Dubois	+5—3=1
1863	Blackburne	+7—1=2
1863	Deacon	+5—1=0
1863	Mongredien	+7—0=0
1864	Green	+7—0=2
1865	Robey	+4—1=0
1866	Andersen	+8—6=0
1866	Bird	+7—5=5
1867	G. B. Fraser	+3—1=2
1868	Blackburne	+5—0=1
1872	Zuckertort	+7—1=4
1876	Blackburne	+7—0=0
1882	Meitner	+5—0=0
1882	Martinez	+7—0=0
1882	Martinez	+3—1=3
1882	Sellman	+7—0=2
1883	Golmayo	+8—1=1
1883	Martinez	+8—1=1

luarea la c6) 36.Dc2 De2 37.Db3 Db5 38.Dc3 Te2 39.f4 (Ultima tentativă: dacă acum 39...N:d4 40.T:h5+) 39...T:d4! (În sfârșit, pionul d4 a căzut!) 40.Df3 (Amenință 41.D:h5+) 40...Dd5 și albul a cedat.

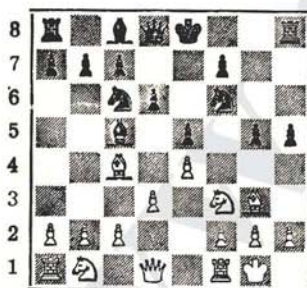
18. PARTIDA ITALIANĂ

Duboiss

Steinitz

Londra, 1862

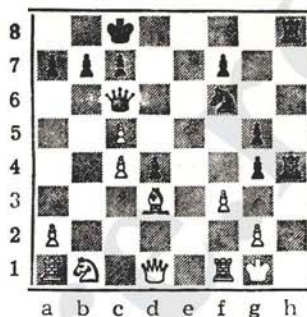
1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nc4 Nc5 4.0—0 Cf6 5.d3 d6 6.Ng5 (Mai bine 6.Cc3 sau 6.Ne3) 6...h6 7.Nh4 g5 8.Ng3 h5! (Negrul atacă energic rocada albului efectuată mai devreme decât ar fi fost necesar. Se observă ușor că dacă 9.C:g5 negrul poate sacrifica imediat dama. Vezi diagrama).

a b c d e f g h
După mutarea 8...h5!

9.h4 Ng4 10.c3 Dd7 11.d4 e:d4 12.e5 (Albul încearcă să profite de poziția expusă a regelui negru) 12...d:e5 13.N:e5 C:e5 14.C:e5 Df5 15.C:g4 h:g4 16.Nd3 Dd5 17.b4 0—0—0 18.

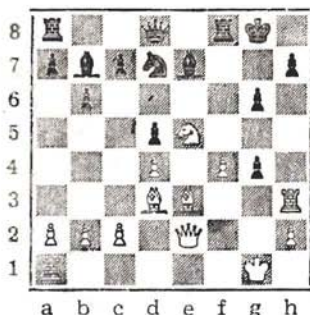
c4 Dc6 19.b:c5 T:h4 20.f3 Tdh8 (Vezi diagrama).

După 20...Tdh8

21.f:g4 De8 22.De2 De3+ (După schimbarea damelor, pionul e3 devine foarte puternic) 23.D:e3 d:e3 24.g3 Th1+ 25.Rg2 T8h2+ 26.Rf3 T:f1+ 27.N:f1 Tf2+ (Acum se vede forța pionului din e3) 28.R:e3 T:f1 29.a4 Rd7 30.Rd3 C:g4 31.Rc3 Ce3 32.Ta2 T:b1 33.Td2+ Rc6 34.Te2 Tc1+ 35.Rd2 Tc2+ 36.R:e3 T:e2 37.R:e2 f5 și albul cedează.

Iată și o combinație din partida contra lui Mongredien în turneul de la Londra, 1862, celebră în istoria șahului, care a jucat un rol foarte mare în viața lui Steinitz. Ea i-a adus admirația șahiștilor, celebritatea și mai ales i-a dat încredere în propriile forțe. O combinație pe care astăzi o putem considera cumva obișnuită, dar să nu uităm că am ajuns aici doar pentru că acum 110 ani Steinitz ne-a învățat cum să câștigăm asemenea

poziții: 16.T:h7! C:e5 17.f:e5 R:h7 18.D:g4 Tg8 19.Dh5+ Rg7 20.Dh6+ Rf7 21.Dh7+ Re6 22.Dh3+! (Numai aici, pentru a nu permite regelui negru să fugă) 22...Rf7 23.Tf1+ Re8 24.De6 Tg7 25.Ng5 Dd7 26.N:g6+ T:g6 27.D:g6+ Rd8 28.Tf8+ De8 29.D:e8 mat.

19. PARTIDA SPANIOLĂ

Andersen

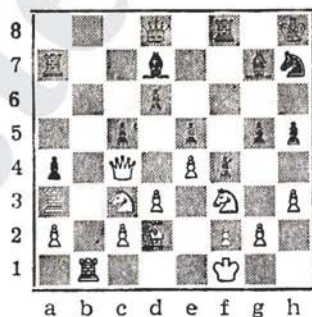
Steinitz

Partida a 13-a din meci

Londra, 1866

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 (Pînă la această partidă, Andersen jucase în meci de patru ori Gambitul Evans, câștigînd o partidă și pierzînd trei, ceea ce probabil l-a determinat să schimbe deschiderea) 3...Cf6 (Steinitz ne-a lăsat în Partida spaniolă, „varianta Steinitz”, care se caracterizează prin 3...d6) 4.d3 d6 5.N:c6 (Albul va juca insistent la slăbiciunea pionilor negri de pe flancul damei, care în realitate nu sînt chiar așa de slabi) 5...b:c6 6.h3 g6 7.Cc3 Ng7 8.0—0

0—0 9.Ng5 h6 10.Ne3 c5 11.Tb1 Ce8 12.b4 c:b4 13.T:b4 c5 14.Ta4 (Ar fi fost mai bine 14.Tb1) 14...Nd7 15.Ta3 f5 16.Db1 Rh8 17.Db7 a5 18.Tb1 a4 19.Dd5 Dc8 20.Tb6 Ta7 21.Rh2 f4 22.Nd2 g5 23.Dc4 Dd8 24.Tb1 Cf6 25.Rg1 Ch7 26.Rf1 h5 (Acest gen de atac va fi întâlnit mult mai frecvent la jumătatea secolului al XX-lea, fiind caracteristic pentru India regelui. Andersen nu s-a apărat cel mai exact prin 26.Rf1; ar fi fost mai bine retragerea calului la g1. Oricum, prezența turnului la a3 este un mare dezavantaj pentru alb. Vezi diagrama).

După 26...h5

27.Cg1 g4 28.h:g4 h:g4 29.f3 Dh4 30.Cd1 Cg5 31.Ne1 Dh2 32.d4 (De remarcat claritatea și consecvența execuției planului negrului și eforturile albului de a-și regrupa figurile) 32...g:f3 33.g:f3 Ch3 34.Nf2 C:g1 35.d:c5 Dh3+ 36.Re1 (36.R:g1 Tg8) 36...C:f3+ 37.T:f3 D:f3 38.Cc3 d:c5 39.N:c5 Tc7 40.Cd5 T:c5 41.D:c5 D:e4+ 42.

Rf2 Tc8 43.Cc7 De3+ și albul cedează.

20. APĂRAREA TARRASCH

Zuckertort

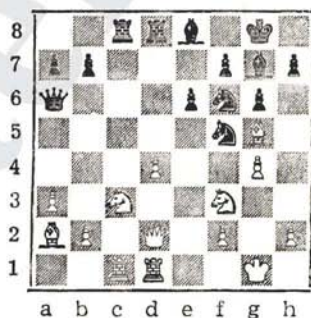
Steinitz

Partida a 9-a din meci

Saint Louis, 1866

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Cc3 Cf6 4. e3 c5 5.Cf3 Cc6 (Varianta simetrică din Apărarea Tarrasch, care se juca încă atunci când cel ce i-a dat numele era abia la începutul carierei sale șahiste) 6.a3 (Cu intenția de a juca d:c5, b2—b4 și Nc1—b2) 6...d:c4 7. N:c4 c:d4 8.e:d4 Ne7 9.0—0 0—0 10.Ne3 (Teoria recomandă aici 10.Dd3, urmată de Nc1—g5) 10.Nd7 11.Dd3 (Pentru a scăpa de pionul izolat, albul ar fi putut juca 11.d5 e:d5 12.C:d5 C:d5 13.N:d5) 11...Tc8 12.Tac1 Da5 13.Na2 (O manevră care a fost pregătită de mutările 6.a3 și 11.Dd3. Acum albul își va concentra toate forțele pentru a ataca regele advers, în timp ce negrul va asalta pionul izolat din d4) 13...Tfd8 14.Tfe1 Ne8 (O mutare pasivă, dar care are dublu scop: controlul asupra cîmpului f7 și eliberarea coloanei d pentru turn) 15.Nb1 g6 (O mutare de apărare pe diagonala b1—h7, dar și de eliberare a cîmpului g7 pentru nebulun de cîmpuri negre, care de aici va contribui la asaltul pionului d4) 16.De2 Nf8 17.Ted1 Ng7 18. Na2 (Steinitz a ajuns la poziția pe care a conceput-o, iar Zuckertort — un foarte rare talent

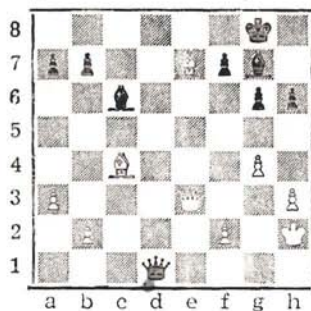
combinativ — a fost împiedicat sistematic să-și pună planurile în aplicare) 18...Ce7 (Trebuie să ajungă la f5) 19.Dd2 (Amenință 20.Cd5) 19...Da6 20.Ng5 (Lasker recomandă 20.De1; s-ar fi putut continua cu 20...Cf5! 21. d5 C:e3 22.D:e3 e:d5 23.C:d5 C:d5 și 24...N:b2) 20...Cf5 21. g4? (O mutare greșită care slăbește poziția regelui și diagonala h1—a8. Ar fi fost indicat 21. N:f6 N:f6 22.Ce4 T:c8 23.d5 Td8 24.d6 Na4 25.b3 Nc6, cu poziție totuși mai slabă pentru alb (Vezi diagrama).

După 21 g4?

21...C:d4! 22.C:d4 e5 23.Cd5 T:c1 24.D:c1 e:d4 25.T:d4 C:d5 26.T:d5 (Dacă 26.N:d8 N:d4 27.N:d5 Dd6, cu atac dublu) 26...T:d5 27.N:d5 De2! 28.h3 h6?! (La 29.N:h6? N:h6 30.D:h6 Dd1+; așadar, luarea pionului nu ar fi fost posibilă; de aceea, era mai bine 28...N:b2 29.Dc5 Dd1+ 30.Rh2 Ne5+ 31.Rg2 D:d5 32.D:d5 Nc6 și negrul câștigă finalul) 29.Nc4? Df3 30. De3 (Dacă 30.Df1 sau 30.Nf1-

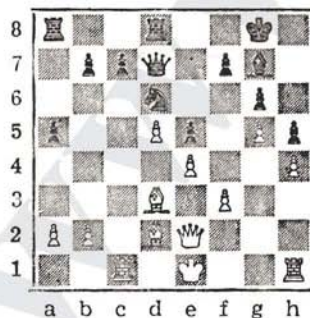
atunci 30...Nc6) 30...Dd1+ 31. Rh2 Nc6 32.Ne7 (La 32.N:h6 hotărăște 32...N:h6 33.D:h6 Dh1+ 34.Rg3 Dg1+. Vezi diagrama).

După 32.Ne7

32...Ne5+! 33.f4 (Dacă 33. D:e5 Dh1+ 34.Rg3 Dg2+ 35. Rh4 — 35.Rf4 D:f2 mat — 35... D:f2+ 36.Dg3 g5+) 33...N:f4+ (Mai frumos ar fi fost 33...g5! 34.D:e5 Dh1+ și 35...Dg2 mat) 34.D:f4 Dh1+ 35.Rg3 Dg1+ și albul cedează.

Iată și un final jucat cu măiestrie de Steinitz în cea de-a 18-a partidă cu Zuckertort, New Orleans, 1886.

Înainte de 24...c6

Pentru a înviora jocul de figuri, negrul la mutare a continuat 24...c6, după care, însă, va ieși în evidență forța perechii de nebuni a albului. A urmat: 25. Tc5 c:d5 26.T:d5 Da4 27.a3 b6 28.Nc3 De8 29.Df2! Cc8 30. Nb5 De7 31.T:d8+ D:d8 32. 0—0 (Deși pionii g și h sînt avansați, totuși regele alb este în siguranță) 32...Ca7 (La 32...Dc7, cu intenția Cc8—d6 și înaintarea f7—f5 ar fi urmat 33.Tc1 Cd6 34.Nd2 Dd8 35.Nc6 Tc8 36.Ne3, cu avantaj clar) 33.Nc4 Cc6 (Ar fi fost interesant 33... Tc8 34.b3 Cb5 35.Nb2 Cd4 36. f4, dar ar fi dus la un joc promițător pentru alb) 34.Nd5 Tc8 35.f4! Dd7 36.f5 Ce7 (Dacă 36... g:f5 37.D:f5 D:f5 38.T:f5 Ce7 39.N:f7+ și apoi 40.Tf3 câștigă și pionul h5) 37.Na2 g:f5 38. e:f5 Nf8 39.Df3 e4 40.D:h5 și negrul a cedat.

21. DESCHIDERE NERE- GULATĂ

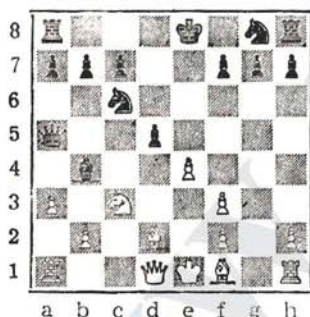
Steinitz

Cigorin

Prima partidă din meci
Havana, 1889

1.Cf3 d5 2.d4 Ng4 („Această mutare, scria mai târziu Steinitz, nu este bună, deoarece slăbește cîmpul b7”) 3.c4 N:f3 (Prin schimbul nebunului la f3, negrul intenționează ca după dublarea pionilor albi să exercite presiune cu ajutorul figurilor în centru) 4.g:f3 e6 (Într-o altă partidă a aceluiași meci, Cigorin a

jucat 4...d:c4! și s-a continuat cu: 5.e4 e5 6.d:e5 D:d1+ 7.R:d1 Cc6 8.f4 Td8+ 9.Nd2 Nc5 10.Tg1 Cge7 11.N:c4 — 11.T:g7 Cg6 12.N:c4 C:f4 13.T:f7 Cd3! ar fi dus la avantaj pentru negru — 11...Cg6) 5.c:d5 D:d5 (În loc de 5...D:d5 era mai bine 5...e:d5, deși după 6.Db3 șansele sînt de partea albului) 6.e4 Nb4+ 7.Cc3 Da5 8.Nd2 Cc6? (O greșeală hotărîtoare! Ar fi fost mai bine aducerea damei la b6) 9.d5! (Răsturnarea întregului plan strategic al negrului) 9...e:d5 (Dacă 9...Cd4 10.a3 Ne7 11.Cb5 sau dacă 10...Nd6 11.b4 Db6 12.Ca4 și negrul pierde dama) 10.a3! (Vezi diagrama).

După 10.a3!

10...Cd4 (Nebunul nu poate fi luat, deoarece după 11.a:b4 D:a1 12.D:a1 Cc2+ 13.Rd1 C:a1 14.C:d5 0—0—0 15.Nc4 și manevra Cd5—e3 și Rd4—e2, albul rămîne cu două figuri ușoare pentru turn) 11.Nd3 0—0—0 12.a:b4 C:f3+ 13.D:f3! (Ar fi

13.Re2 Cd4+ 14.Rf1 D:b4 15.C:d5) 13...D:a1+ 14.Re2 D:b2 (Pentru turn, albul are doi nebuni, negrul a rămas în urmă cu dezvoltarea, iar dama neagră este permanent atacată. Acestea sînt motive ca lupta să aibă un deznodămînt rapid) 15.Tb1 Da3 16.Cb5 Da6 (Nu ar fi schimbat cu nimic nici 16...Da2 17.Df4 Td7 18.Tc1 c6 19.Cd6+) 17.D:f7 Db6 18.Tc1 Ch6 19.D:g7 d:e4 20.D:c7+ D:c7 21.T:c7+ Rb8 22.N:e4 și negrul cedează.

22. PARTIDA SPANIOLĂ

Steinitz

Lasker

A doua partidă din meci
New York, 1894

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 Cf6 4.d3 d6 5.c3 Nd7 6.Na4 g6 7.Cbd2 Ng7 8.Cc4 0—0 9.Cc3 Ce7 (Negrul urmărește înaintarea d6—d5; de aceea mută calul pentru a juca c7—c6 și apoi Dd8—c7) 10.Nb3 c6 11.h4 („Dacă Steinitz — comenta Ci-gorin această partidă — renunță la manevrele poziționale pentru combinații și atac, o face întotdeauna cînd este sigur de reușită”) 11...Dc7 12.Cg5 (Amenință 13.h5 C:h5 14.T:h5 g:h5 15.D:h5) 12...d5 13.f3 (Dacă acum 13.h5 urmează 13...h6 și, după îndepărtarea calului, 14...g5 sau 14...C:h5) 13...Td8 14.g4 d:e4 (Nu mai merge 14...h6 15.Dc2! h:g5 16.h:g5 Ce8 17.Dh2 f6 18.e:d5 c:d5 19.C:d5 C:d5 20.N:d5+ Tf7 21.Dh7+ Rf8

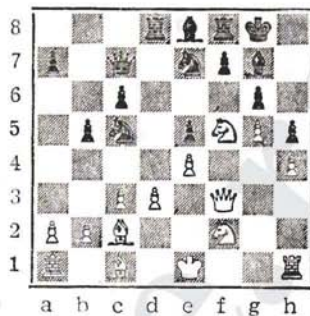
22.D:g6 Nc6 23.D:f7+ D:f7 24.N:f7 R:f7 25.Re2 și albul are avantaj material. Și mai rău pentru negru ar fi fost 16...Ch7 17.Cf5! g:f5 18.Dh2 Te8 19.D:h7+ Rf8 20.g:f5 cu atac) 15.f:e4 h6 (În sfârșit, Lasker se decide să efectueze o mutare demult pregătită) 16.Df3 (Este interesant că la 16...h:g5 17.h:g5 Ch7, Steinitz pregătise încă un sacrificiu: 18.Cf5! g:f5 19.Dh3 Te8 20.D:h7+ Rf8 21.g:f5! Vezi diagrama).

După 16.Df3

16...Ne8 17.Nc2 Cd7 18.Ch3 Cc5 19.Cf2 b5 20.g5 h5 21.Cf5! (Un sacrificiu corect, pe care Lasker nu-l poate evita prin 21...Ce6 22.C:g7 R:g7, cu avantaj pentru alb sau 21...f6 22.C:g7 R:g7 — 22...f:g5 23.C:e8 — 23.g:f6+ T:f6 24.Nh6+ Rf7 25.De3, cu câștig. Vezi diagrama).

21...g:f5 22.e:f5 f6 (Dacă 22...Cd5 23.D:h5 f6 24.g6 Nh8 25.Cg4, cu intenția 26.Ch6+ și 27.Cf7) 23.g6 (Amenințarea 24.

După 21.Cf5!

D:h5 îl obligă pe negru să dea figura înapoi. Nu ar fi fost bine 23...Nd7 24.D:h5 Tfe8, din cauza 25.Dh7+ Rf8 26.h5 și apoi h5—h6 sau 26.Nh6 C:f5 27.N:g7+ C:g7 28.Dh8+ Re7 29.D:g7+ Re6 30.Df7+ Rd6 31.b4! și albul câștigă) 23...C:g6 24.f:g6 N:g6 (Aceasta este poziția pe care amândoi marii șahiști au avut-o în vedere: Steinitz când a sacrificat figura, Lasker când a acceptat-o. Dar fiecare a apreciat-o în favoarea sa.) 25.Tg1 e4 (În 1894, în revista „Șahmatî“, Cigorin a propus mutarea 25...N:d3 26.N:d3 T:d3 27.C:d3 e4 28.D:h5 C:d3+ 29.Rf1) 26.d:e4 Rh7 27.T:g6! R:g6 28.Df5+ (Acest șah l-a pierdut din vedere Lasker atunci când a jucat e3—e4) 28...Rf7 29.D:h5+ Rg8 30.D:c5 și, după 30...De5 31.Ne3 a6 32.a4 Tfe8 33.a:b5 a:b5 34.D:e5 T:e5 35.Ta6 Tc8 36.Cg4 Te7 37.Nc5 Tee8 38.Ce3 Nf8 39.Nd4 Rf7 40.h5 Ne7 41.Nb3+ Rf8 42.Cf5, Lasker s-a

recunoscut învins. A fost o partidă excelentă, deși Steinitz a fost înfrânt în meci.

23. PARTIDA SPANIOLĂ

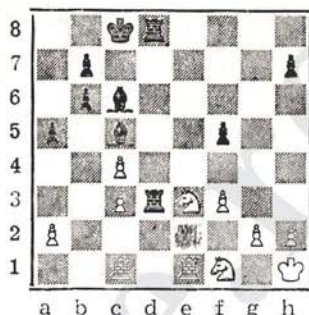
Lasker

Steinitz

Montreal, 1894

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 a6 4.N:c6 d:c6 5.d4 (Este o variantă veche, în care Lasker a găsit o foarte interesantă idee pozițională. După schimbul la d4 albul are un pion în plus pe flancul regelui — 4 contra 3 — și finalul va fi din această cauză în avantajul albului. Varianta schimbului din Partida spaniolă a fost analizată și readusă în actualitate de fostul campion mondial Robert Fischer) 5...e:d4 6.D:d4 D:d4 7.C:d4 c5 (Un alt plan de joc ar putea fi 7...Nd7 8.Ne3 0—0—0 9.Cd2 Ce7 10.0—0—0 Te8, și apoi Ce7—g6) 8.Ce2 Nd7 9.Cbc3 0—0—0 10.Nf4 Nc6 11.0—0 Cf6 12.f3 Ne7 13.Cg3 g6 14.Tfe1 Cd7 15.Cd1 (La această mutare Lasker a gândit 40 de minute. Nu era bine 15.Cd5 N:d5 16.e:d5 Nf6 și Cd7—b6) 15...Cb6 16.Cf1 Td7 17.Ne3 Thd8 18.b3 c4! 19.N:b6?! c:b6 20.b:c4 Nb4 21.c3 Nc5+ 22.Rh1 Td3 23.Tc1 a5 24.Cde3 f5 25.ef5? g:f5 (Vezi diagrama).

26.h3 (La 26.C:f5, Steinitz pregătise 26...T:f3! 27.Ce7+ N:e7 28.g:f3 N:f3+ 29.Rg1 Nc5+ 30.Ce3 Td2) 26...Tg8 27.Cd5 (Dacă 27.C:f5 T:f3!) 27...N:d5 (Cigorin a recomandat 27...b5,

După 25...g:f5

cu următoarea variantă: 28. Ce7+ N:e7 29.T:e7 T:f3! 30. g:f3 N:f3+ 31.Rh2 Tg2+ 32. Rh1 T:a2+ 33.Rg1 Tg2+ 34. Rh1 Tc2+, cu câștig) 28.c:d5 T:d5 29.Tcd1 (S-ar mai fi putut juca 29.g4) 29...T:d1 30.T:d1 f4! 31.Rh2 Te8 32.a4 Rc7 33.h4 Rc6 34.c4 Nb4 35.Rh3 Te1 36. T:e1 N:e1 37.Rg4 Rc5 38.R:f4 R:c4 39.Re4 (Nu ar fi fost bine nici 39.h5 b5 40.a:b5 a4 41. Ce3+ Rd3 și nici 39.Ce3+ Rd3) 39...N:h4 40.g3 Nd8 41. Ce3+ Rb4 42.Rd3 R:a4 43.Rc2 Rb5 44.f4 Rc5 45.f5 Rd6 46.g4 b5 (Pionii înaintați hotărăsc soarta partidei) 47.Cd1 Re5 48. Cc3 b4 49.Ca4 Rd4 50.Cb2 b5 51.Rb3 Ne7 52.g5 a4+ 53.C:a4 b:a4+ 54.R:a4 Re5 55.Rb3 R:f5 și albul cedează.

24. GAMBITUL DAMEI

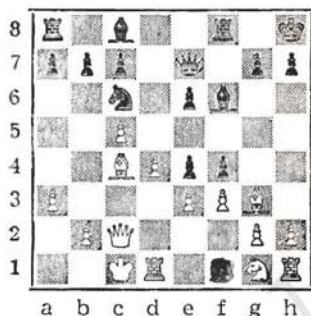
Steinitz

Lasker

Petersburg, 1896

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Cc3 Cf6 4. Nf4 Ne7 5.e3 0—0 6.c5 Ce4 (Ar

fi fost demn de luat în considerare 6...c6 7.Cf3 Cbd7 8.Nd3 Ch5, cu perspective pe flancul regelui) 7.C:e4 d:e4 8.Dc2 f5 9. Nc4! Cc6 10.a3 Nf6 11.0—0—0! Rh8 12.f3 De7 13.Ng3! (Necesar pentru ca, după e5, nebunul să nu fie atacat. Dacă direct 13.f:e4 e5! 14.d:e5 N:e5) 13...f4 (Dacă 14.N:f4, Lasker ar fi avut o continuare promițătoare: 14...N:d4 și 15...e5. Și dacă 15.d:e5 C:e5 16.D:e4? Nf5! 17.D:f5 C:c4 și negrul chiar câștigă. Vezi diagrama).

După 13...f4

14.D:e4! (Un sacrificiu strict pozițional, în urma căruia albul obține doi pioni pentru figură și atac pe coloana h asupra regelui advers) 14...f:g3 15.h:g3 g6 (Lasker dă și al treilea pion pentru a putea acționa pe coloana g) 16.D:g6 Nd7 17.f4 Tf7 18.g4 Tg7 (Și aici comentatorii propun o altă continuare: 18...Tg8) 19.Dh6! T:g4 (Altfel ar fi urmat g5) 20.Nd3 Tg7 21.Cf3 Df7 22.

g4! Tag8 23.g5 Nd8 24.Th2! (Mult mai bine decât câștigul calității prin 24.g6) 24...Tg6 25. Dh5! T6g7 26.Tdh1 D:h5 27.T:h5 Tf8 28.T:h7+ T:h7 (Sau 28...Rg8 29.T:g7+ R:g7 30.Th7+ urmat de 31.T:d7) 29.T:h7+ Rg8 30.T:d7 Tf7 31. Nc4 și negrul a cedat, deoarece după 31...T:d7 32.N:e6+ Tf7 33.g6 albul ar fi rămas cu patru pioni în plus.

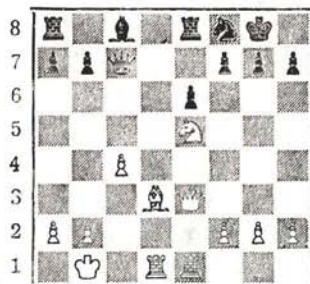
25. GAMBITUL DAMEI

Steinitz

Marco

Nürnberg, 1896

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Cc3 c6 4.e4 d:e4 5.C:c4 Cf6 (Nu era cunoscută varianta mai activă, chiar tăioasă, cu sacrificiu de pion care urmează după 5...Nb4+ 6. Nd2 D:d4 7.N:b4 D:e4+ 8. Nc2) 6.C:f6+ D:f6 7.Cf3 Nb4+ 8.Nd2 N:d2 9.D:d2 Cd7 10. 0—0—0 0—0 11.De3! c5 12. d:c5 Df5 13.Nd3 D:c5 14.The1! Dc7 (După 14...D:e3 15.T:e3 Cc5 16.Nc2, avantajul este de partea albului) 15.Ce5 (Steinitz este de acord să schimbe nu numai damele, ci și caii) 15...Te8 (Dacă 15...Cc5 16.Nc2 b6 17.b4 Cb7 18.Dh3 sau 18.Td4) 16.Rb1 Cf8 (De aici încolo vom asista la o adevărată demonstrație a lui Steinitz, de exploatare și mărire a avantajului pozițional. Vezi diagrama din pag. 72).

a b c d e f g h

După 16...Cf8

17.c5! f6 18.Cc4 e5 19.Cd6
Te7 20.f4! Nd7 21.f5 (Nebunul
din c8 vine în joc mult prea târ-

ziu) 21...Nc6 22.Nc4+ Rh8 23.
g4 (Etapa finală a atacului de
pioni. Se amenință g4—g5. Da-
că 23...h6 24.h4 Ch7 25.g5! f:g5
26.h:g5 C:g5 27.D:g5! și 28.
Th1+ cu mat) 23...b6 24.g5 f:g5
(Altfel, după schimbul la f6 nu
mai există apărare împotriva
atacului pe coloanele g și f) 25.
D:g5 h6 26.Dh5 b:c5 (Nu mai
există salvare) 27.Cf7+ Rh7 28.
Cg5+ Rh8 29.f6! g:f6 30.
D:h6+ Ch7 31.C:h7 T:h7 32.
D:f6+ Tg7 33.T:e5 și negrul a
cedat.

Emanuel Lasker

Una dintre cele mai reprezentative personalități ale istoriei șahului a fost fără îndoială Emanuel Lasker și nu numai prin aceea că a creat o epocă în șah, a deținut timp de 27 de ani titlul de cel mai bun șahist al lumii, dar și prin originalitatea și profunzimea gândirii sale șahiste. Lasker s-a născut la 24 decembrie 1868 la Berlinchen. La vârsta de 10 ani a învățat să joace șah de la fratele său mai mare, Berthold, pe care îl adora. Intră la Facultatea de matematică din Berlin și în același timp se ocupă din ce în ce mai mult de șah. Prima competiție oficială la care a luat parte a fost turneul de la Breslau, din 1889, unde a obținut titlul de maestru. Din ce în ce mai pasionat de șah, renunță la celelalte activități și se consacră șahului, devenind ceea ce numim jucător profesionist. Lasker se detașează de predecesorii săi prin aceea că pentru prima dată

introduce elementul psihologic în lupta șahistă. Lasker era de părere că sînt situații cînd este de preferat să nu efectuezi mutarea obiectiv cea mai bună, ci pe cea care este incomodă, supărătoare pentru partener. Din această cauză, adversarii săi, printre care și Tarrasch, l-au acuzat pe Lasker că recurge la hipnotism. Tarrasch spunea că „este de neînțeles cum dintr-odată adver-

sarii lui încep să piardă din poziții egale sau chiar câștigate". Desigur, era „greu de înțeles”, deoarece pentru prima dată a apărut un mare șahist care a văzut în șah nu numai un ansamblu armonios de mutări și combinații, ci și o inegalabilă luptă omenească de sentimente, pasiuni, gânduri și forță a voinței. În august 1889, tânărul maestru participă la un turneu internațional în Olanda, la Amsterdam, unde se clasează al doilea, cu 6 puncte din 8 posibile. La acest turneu, Lasker a jucat o partidă, care a avut în viața sa un rol la fel de mare ca și partida lui Steinitz, dacă ne amintim, contra lui Mongredien, în turneul de la Londra, o partidă care prin frumusețea, corectitudinea și originalitatea combinației de atac a făcut înconjurul lumii, aureolându-l pe tânărul maestru ca pe un mare jucător.

Din această poziție albul începe o excepțională combinație de atac: 14.Ch5 C:h5 15.N:h7+

R:h7 16.D:h5+ Rg8 17.N:g7! R:g7 18.Dg4+ Rh7 19.Tf3 e5 20.Th3+ Dh6 21.T:h6+ R:h6 22.Dd7!

Lasker dispută o suită de meciuri, în special în Anglia, unde s-a și stabilit dealtfel pentru multă vreme, pe care le câștigă strălucit, croindu-și drum spre hegemonia șahului mondial. În 1892, încrezător în propriile forțe îl provoacă la un meci pe Tarrasch, unul dintre cei mai apreciați jucători germani. Este refuzat cu ostentație și mândrie „de suveran”, fără ca teribilul Tarrasch să poată bănui că mai târziu el însuși va căuta cu insistență să-l întâlnească pe Lasker. Meciul va avea loc abia în 1908. Și atunci când tratativele pentru perfectarea meciului se încheiaseră, Lasker i-a întins mâna, Tarrasch a refuzat să răspundă cuvintelor protocolare ale campionului mondial, rostind doar: „Domnule, eu nu am a vă spune decât trei cuvinte: șah și mat”. Și totuși, cel învins în 1908 a fost orgoliosul mare maestru Siegbert Tarrasch. Medic de profesie, Siegbert Tarrasch a fost unul din marii pasionați ai șahului. Au rămas celebre cuvintele sale: „Șahul, ca și dragostea, ca și muzica, are puterea să te facă fericit!”

După refuzul lui Siegbert Tarrasch din 1892, Emanuel Lasker se îndreaptă spre Statele Unite ale Americii, unde câștigă partide de răsunet într-o serie strălucită

de turnee, devenind un real pre-tendent la titlul de campion mondial. În urma succeselor din America, revista engleză „Field” scria despre Lasker: „Joacă corect deschiderile, cu măiestrie jocul de mijloc și conduce cu exactitate finalul. Cîștigă puncte, cîștigă premii, dar nu reușește să cîștige inimile.” Era o caracterizare răutăcioasă a celui ce avea să stîrnească totuși admirația opiniei publice, a șahiștilor de pretutindeni și nu numai a lor; do-vadă stau declarațiile lui Alehin, Reti, Euwe și chiar Einstein, care a lăsat scris: „Îl respect profund pe Lasker.” Sînt cuvinte simple, dar la care este greu să mai adaugi ceva. În sfîrșit, în 1894, se întîlnesc Steinitz și Lasker. Meciul a avut loc la Philadelphia, New York și Montreal. Și în acest meci, învingător urma să fie desemnat jucătorul care acumula primul 10 victorii. Vîrsta și grelele lovituri pe care le primise Steinitz de la viață în imediata apropiere a meciului au făcut mult mai mari proporțiile victoriei lui Lasker: $+10 - 5 = 4$. Foarte mulți comentatori au declarat după meci că „nu a cîștigat Lasker, cît a pierdut de fapt Steinitz.” Și totuși noul campion mondial și-a păstrat titlul, apărîndu-l cu strășnicie timp de 27 de ani!

Lasker a participat la 24 de turnee puternice, dintre care a cîștigat 13; în două a împărțit primul loc, de două ori a fost

al doilea, de trei ori al treilea și în ultimii ani ai vieții a mai obținut și locurile 5—8. În 1900 și-a susținut teza de doctorat în matematică și filosofie, pe care a trecut-o cu un succes răsunător, obținînd cel mai înalt calificativ. În matematică a adus contribuții teoretice a căror valoare se menține și în zilele noastre.

Între 13 decembrie 1895 și 28 ianuarie 1896, la Petersburg, a fost organizat un meci-turneu al celor mai buni șahiști din lume, fiecare concurent urmînd să joace cu ceilalți cîte 6 partide. În ochii întregii lumi șahiste, desigur, cîștigătorul acestui turneu gigant avea să fie cel mai bun dintre cei mai buni, adevăratul campion mondial! Nimeni nu s-a înșelat: din nou cel mai bine a jucat Lasker, care a cîștigat turneul cu $11\frac{1}{2}$ puncte din 18 posibile. Pe locul al II-lea s-a situat Steinitz cu $9\frac{1}{2}$ puncte, obținînd astfel dreptul moral la meciul-revanșă contra lui Lasker. Pe locul al III-lea s-a clasat Pillsbury, cu 8 puncte, urmat de Cigorin cu 7 puncte.

Lasker și Steinitz s-au reîntîlnit într-un nou meci în 1896, la Moscova, dar victoria primului a fost și mai categorică: $+10 - 2 = 5$.

Fără îndoială că Lasker a fost unul dintre cei mai înțelepți și iscușiți jucători de șah, fiind înzestrat cu calități deosebite: originalitate, capacitatea de a se descurca în situații complexe, spi-

rit combativ. El își trata fiecare adversar potrivit individualității acestuia și îi puneă neconținut probleme dintre cele mai grele. Personalitate multilaterală, s-a ocupat, așa cum am mai amintit, de matematică și filosofie lăsând lucrări valoroase, apreciate de oamenii de știință; a fost un distins scriitor și publicist șahist. În 1895 a apărut în Anglia una dintre lucrările sale de bază, „Înțelegerea adevărată a șahului”, lucrare care s-a bucurat de succes și care a fost tradusă în mai multe limbi și în numeroase țări. Cartea reprezintă expunerea detaliată a modului său de a vedea jocul de șah.

În 1921 Lasker a pierdut titlul de campion cu totul surprinzător în fața tînărului cubanez José Raul Capablanca. Obosit fizic și psihic, poate și din cauza vârstei (53 de ani), poate și din cauza condițiilor climatice din Cuba, diferite radical de cele cu care era obișnuit, Lasker s-a declarat înfrînt (=10 —4) părăsind meciul înainte de epuizarea tuturor șanselor și lăsînd titlul în mîinile unui alt titan al șahului mondial. Însă rezultatele pe care le-a obținut în următorii ani au arătat că, în ciuda vârstei sale, rămăsese unul dintre cei mai tari mari maștri ai lumii. În 1923 a cîștigat turneul de la Moravska Ostrava (Cehoslovacia) înaintea lui Reti, Euwe, Tartakover, Bogolubov, Tarrasch, Spielmann etc. Un an mai tîrziu, în turneul mon-

dial al marilor maștri de la New York, Lasker a obținut una dintre cele mai strălucite victorii ale tuturor timpurilor, 16 puncte din 20 posibile, cu 1½ mai mult decît al doilea clasat și înaintea lui Capablanca, Alehin, Marshall, Reti, Maroczy, Bogolubov, Tartakover, cu alte cuvinte el se afla încă în elita șahului mondial la acea epocă. După o pauză destul de lungă, timp în care se ocupă de lucrări științifice, reintră în arena șahistă și în 1935, la Moscova, în vîrstă de 67 (!) de ani, se clasează neînvins, pe locul al doilea, la numai o jumătate de punct de învingători, Botvinnik și Flohr, și înaintea lui Capablanca, Spielmann etc. Din motive de ordin politic părăsește Germania și se stabilește în Uniunea Sovietică, unde lucrează la Facultatea de matematică a Academiei de științe, iar în 1938 părăsește Europa. La 13 ianuarie 1941, la New York, a încetat din viață „filosoful” șahului.

Personalitate extrem de puternică și interesantă, a stîrnit admirația tuturor celor din jurul său. Emanuel Lasker iubea punctualitatea. O considera ca un semn elementar de respect pentru cei din jur, pentru o promisiune sau un angajament. Departe de a fi un maniac, nu admitea nici o concesie lipsei de punctualitate, fie în activitatea competițională, fie în viața socială. Se povestește că într-o zi a întîrziat la o partidă pe care o avea de disputat

din cauză că ceasul său deșteptător, de o valoare destul de ridicată, primit cândva în dar la încheierea unui concurs, l-a îndus în eroare asupra timpului real. Întors acasă, l-a aruncat la gunoi, fără nici o ezitare. Altădată, oferind o mică serată prietenilor săi, după ce obținuse o victorie strălucită într-un mare turneu, a invitat și pe un personaj din „înalta societate germană”, purtător al particulei „von” înaintea numelui său. Era un fel de invitat de onoare, dar acesta și-a permis să întârzie câteva minute, peste ora la care era așteptat. Când a sosit, în sfârșit, s-a pomenit în fața unei uși închise, care nu i-a mai fost deschisă, cu toate insistențele sale!

Despre Emanuel Lasker, marele savant Albert Einstein, prieten și colaborator, a spus: „Cel mai mult îmi place la Lasker spiritul de independență în gândire, calitate atât de rară la oameni, chiar și la intelectuali, majoritatea făcând parte din categoria celor care acționează după cum îi bate vântul.”

Așa a rămas Lasker în istoria șahului mondial: un „stejar” pe un vîrf de munte...

Palmares

Turnee individuale

1889	Amsterdam	II
1890	Graz	III
1892	Londra	I
1892	Londra	I
1893	New York	I

1895	Hastings	III
1895/96	Petersburg	I
1896	Nürnberg	I
1899	Londra	I
1900	Paris	I
1904	Cambridge Springs	II—III
1909	Petersburg	I—II
1914	Petersburg	I
1918	Berlin	I
1923	Moravska Ostrava	I
1924	New York	I
1925	Moscova	II
1934	Zürich	V
1935	Moscova	III
1936	Nottingham	VII—VIII
1936	Moscova	VI

Meciuri

1889	Bardeleben, Berlin	+2—0=1
1890	Mieses, Leipzig	+5—0=3
1890	Bird, Londra	+7—2=3
1890	Miniati, Manchester	+4—1=0
1890	English, Viena	+2—0=3
1891	Lee, Londra	+1—0=1
1892	Bird, Londra	+5—0=0
1892	Blackburne, Londra	+6—0=4
1893	Golmayo, S.U.A.	+2—0=1
1893	Vasquez, S.U.A.	+3—0=0
1893	Showalter, S.U.A.	+6—2=2
1893	Ettlinger, S.U.A.	+5—0=0
1894	Steinitz, Philadelphia, New York, Montreal	+10—5=4
1895/96	Meci turneu Petersburg	+10—2=3
1896	Steinitz, Moscova	+10—2=5
1907	Marshall, S.U.A.	+10—2=5
1908	Speyer, Berlin	+2—0=1
1908	Tarrasch (C.M.), Düsseldorf	+8—3=5
1909	Yanovski, Paris	+2—2=0
1909	Yanovski, Paris (C.M.)	+7—1=2
1910	Schlechter, Viena, Berlin	+1—1=8
1911	Yanovski, Paris (C.M.)	+8—0=3
1916	Tarrasch, Berlin	+5—0=1
1921	Capablanca, Havana (C.M.)	+0—4=10

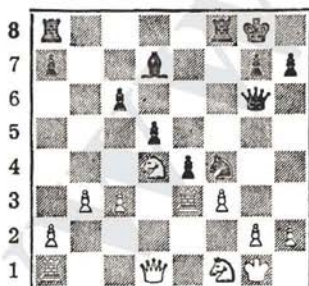
26. PARTIDA SPANIOLĂ

Porges

Lasker

Nürnberg, 1896

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 Cf6 4.0—0 C:e4 5.d4 Ne7 (Jocul se va caracteriza prin mutări simple din partea negrului, dar în același timp va oferi posibilități bogate în combinații) 6.De2 Cd6 7.N:c6 b:c6 8.d:e5 Cb7 9.b3 (Această mutare este o greșeală strategică. Ar fi fost mai bine 9.Cc3 0—0 10.Cd4, cu o poziție bună pentru alb) 9...0—0 10.Nb2 d5 11.e:d6 c:d6 12.Cbd2 Te8 13.Tfe1 Nd7 14.Ce4 (Dama nu are cea mai bună poziție pe coloana e) 14...d5 15.Ced2 Na3 16.Ne5 f6 17.Da6 f:e5 (Negrul a realizat un excelent centru de pionii, un adevărat exemplu de cum trebuie plasați pionii centrali) 18.D:a3 e4 19.Cd4 Df6 20.c3 Tf8 21.f3 Dg5 22.Dc1 Cc5 23.Cf1 Dg6 24.Te3 Cd3 25.Dd1 Cf4 (Amenințarea este dublă: la g2 și la h3. (Vezi diagrama).

a b c d e f g h

După 25...Cf4

26.Cg3 h5! 27.Cde2 C:g2! 28.R:g2 e:f3+ 29.T:f3 Nh3+! 30.

R:h3 (Toate speranțele albului sînt năruite) 30...Dg4+ 31.Rg2 D:f3+ 32.Rg1 h4 33.Ch1 De3+ și albul cedează, deoarece dacă 34.Rg2 h3 mat; 34.Cf2 D:f2+ 35.Rh1 Df3+ 36.Rg1 h3 și, pentru a evita matul, albul trebuie să piardă dama.

27. PARTIDA VIENEZĂ

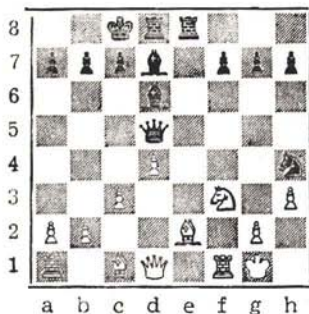
Steinitz

Lasker

Londra, 1899

1.e4 e5 2.Cc3 Cf6 3.f4 d5 4.d3 (Este considerată ca mai slabă. Se recomandă 4.f:e5 C:e4 etc.) 4...Cc6 5.f:e5 C:e5 6.d4 Cg6 7.e:d5 (Se mai poate juca 7.e5 Ce4 8.C:e4 d:e4 9.Nc4 c5! 10.c3 c:d4 11.c:d4 Nb4+ 12.Nd2 N:d2+ 13.D:d2 0—0, cu avantaj pentru negru; se recomandă 9.c3!? c5 10.Nb5 Nd7 11.Da4 c:d4 12.c:d4) 7...C:d5 8.C:d5 (Ar fi fost interesant 8.Cf3) 8...D:d5 9.Cf3 Ng4 10.Ne2 0—0—0 11.c3 Nd6 12.0—0 The8 (Avantajul a trecut de partea negrului) 13.h3 Nd7 14.Cg5? (Greșeală; trebuia jucat 14.c4 De6 15.Nd3 Cf4) 14...Ch4! (Este îndoielnică recomandarea lui Marco 14...f6 15.Nf3 Dg8 16.Ce4) 15.Cf3 (Și 15.Nf3 C:f3 16.C:f3 Ng3 sau 16.D:f3 D:f3 17.C:f3 Te2 ar fi dus la avantaj pentru negru. Vezi diagrama din pag. 79).

15...C:g2! (Începutul unei combinații departe și exact calculate) 16.R:g2 N:h3+! 17.Rf2 (La 17.R:h3 Df5+ 18.Rg2 Dg4+ 19.Rh1 Dh3+ 20.Rg1 Dg3+ 21.

După 15.Cf3

Rh1 Te4 22.Ng5 f6, cu avantaj evident pentru negru, după cum a arătat în analizele sale Marco) 17...f6! 18.Tg1 g5 19.N:g5 f:g5 20.T:g5 De6 21.Dd3 Nf4 22.Th1 (Nu ar fi fost mai bine nici 22.Tg7 Ne3+ 23.Re1 Nf5 și manevra De6—Dh6—Dh1 sau 22.Ta5 Ne3+ 23.Re1 Dg4, cu avantaj pentru negru) 22...N:g5 23.C:g5 Df6+ 24.Nf3 Nf5 25.Ch7 Dg6 26.Db5 c6 27.Da5 Te7 28.Th5 Ng4 29.Tg5 Dc2+ 30.Rg3 N:f3 și negrul a câștigat.

28. APĂRAREA SICILIANĂ

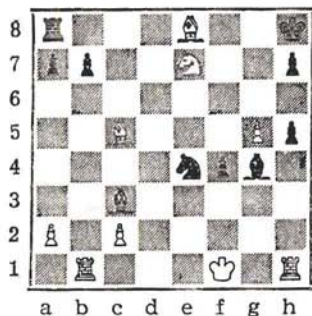
Lasker

Napier

Cambridge Springs, 1904

1.e4 c5 2.Cc3 Cc6 3.Cf3 g6 4.d4 c:d4 5.C:d4 Ng7 6.Ne3 d6 7.h3 Cf6 8.g4 0—0 9.g5 Ce8 10.h4 Cc7 11.f4 e5 12.Cde2 d5 (Reti recomandă în această poziție 12...Ng4) 13.e:d5 Cd4 14.C:d4 (Alternativa 14.N:d4 ar fi dus la avantaj pentru negru: 14...e:d4 15.C:d4 C:d5) 14...C:d5 15.Cf5! (La 15.C:d5 e:d4!) 15...C:c3 16.D:d8 T:d8 17.Ce7+ (Nu ar fi

fost bine 17.C:g7, din cauza 17...Cd5 18.0—0—0 Ng4 și negrul stă bine) 17...Rh8 18.h5! (Slab ar fi fost pentru alb 18.b:c3 e:f4 19.Nd4 Te8 20.Nf6 T:e7! și nici 18.C:c8 Cd5, în ambele cazuri cu poziție mai bună pentru negru) 18...Te8! (Dacă 18...Ce4 19.h:g6 f:g6 20.C:g6+ Rg8 21.Nc4+ sau 18...Cd5 19.C:d5 T:d5 20.Nc4) 19.Nc5 g:h5 (19...e:f4 20.h:g6 f:g6 21.Nc4 ar fi fost în favoarea albului) 20.Nc4! e:f4! 21.N:f7 Ce4! 22.N:c8 N:b2 23.Tb1 Nc3+ 24.Rf1 Ng4! (S-a ajuns la o poziție interesantă în care negrul are nu mai puțin de 4 amenințări efective: 25.T:e8, 25.Cd2+, 25.C:c5, 25.Cg3+. Cum pot fi parate toate acestea? În poziție foarte complicată, Lasker reușește să simplifice reducând materialul la un avantaj minimal, însă suficient pentru victorie. Vezi diagrama).

După 24...Ng4!

25.N:h5! N:h5 26.T:h5 Cg3+ 27.Rg2 C:h5 28.T:b7 a5 29.Tb3 Ng7 30.Th3 Cg3 31.Rf3 Ta6 (Ar fi fost o mare greșeală: 31...Tf8

32.Cg6+) 32.R:f4 Ce2+ 33.Rf5 Cc3 34.a3 Ca4 35.Ne3 și negrul s-a recunoscut învins, deoarece la 35...Nf8 ar fi urmat 36.Nd4+ Ng7 37.g6 N:d4 38.T:h7 mat. Iar la 35...Cb6 sau 35...Cb2, după 36.g6 albul, de asemenea, câștigă.

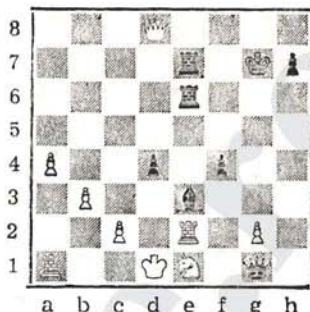
29. PARTIDA SPANIOLĂ

Tarrasch

Lasker

Düsseldorf, 1908

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 Cf6 4.0—0 d6 5.d4 Nd7 6.Cc3 Ne7 7.Te1 e:d4 8.C:d4 0—0 9.C:c6 N:c6 10.N:c6 (La 10.Nd3 negrul se eliberează prin 10...d5!) 10...b:c6 11.Ce2 Dd7 (Ar fi fost greșit 11...Ce4? din cauza răspunsului 12.Cd4 urmat de 13.C:c6. Se recomandă însă 11...d5) 12.Cg3 Tfe8 13.b3 Tad8 14.Nb2 Cg4 15.N:g7 Cf2! (La 15...R:g7 16.Cf5+ cu avantaj) 16.R:f2?! (Mutarea corectă, indicată în analizele sale de Reti, era 16.Dd4) 16...R:g7 17.Cf5+ Rh8 18.Dd4+ f6 19.D:a7 Nf8! 20.Dd4 Te5! 21.Tad1 Tde8 22.Dc3 Df7 23.Cg3 Nh6 24.Df3 d5 25.e:d5 Ne3+ 26.Rf1 c:d5 27.Td3 (27.Cf5!) 27...De6 28.Te2 f5 (Balanța avantajului înclină spre negru) 29.Td1 f4 30.Ch1 d4 31.Cf2 Da6! 32.Cd3 Tg5 33.Ta1 (Dacă 33.a4, atunci 33...Dh6, cu poziție bună pentru negru) 33...Dh6! 34.Re1 (34.h3 Tg3 35.Dd5 D:h3! ar fi dus la mare avantaj pentru negru) 34...D:h2 35.Rd1 Dg1+ 36.Ce1 Tge5 37.Dc6 T5e6 38.D:c7 T8e7 39.Dd8+ Rg7 40.a4 (Vezi diagrama).

După 40.a4

40...f3! 41.g:f3 Ng5, după care albul s-a recunoscut învins, avînd în vedere continuarea: 42.T:e6 T:e6 43.Dd7+ Te7!

30. PARTIDA SPANIOLĂ

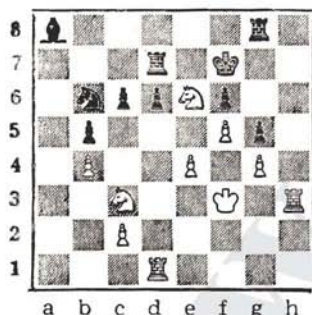
Lasker

Capablanca

Petersburg, 1914

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 a6 4.N:c6 (Partida spaniolă, varianta schimbului, readusă în actualitate în ultimii ani de fostul campion mondial, marele maestru american Robert Fischer) 4...d:c6 5.d4 (Fischer recomandă 5.0—0) 5...e:d4 6.D:d4 D:d4 7.C:d4 Nd6 (Aiei teoria modernă recomandă 7...Nd7, care duce la egalitate) 8.Cc3 Ce7 9.0—0 0—0 10.f4 Te8 (10...f5 11.e5 Nc5 12.Ne3 N:d4, cu egalitate) 11.Cb3! f6 (O mutare neinspirată, care creează slăbiciuni) 12.f5!? b6 13.Nf4 Nb7 (Mai bine ar fi fost 13...N:f4 14.T:f4 c5 15.Td1 Nb7 16.Tf2 Tad8 17.T:d8 T:d8 18.Td2 T:d2 19.C:d2, cu poziție ceva mai bună pentru alb, potrivit unei ana-

lize a lui Lasker) 14.N:d6 c:d6 15.Cd4! Tad8 16.Ce6 Td7 17. Tad1 Cc8 (După partidă, Capablanca a arătat o altă continuare, care i-ar fi adus egalitate: 17...c5 18.Cd5 N:d5 19.e:d5, cu ideea b6—b5, Cc8—b6—c4; sau 18.Tf2 d5 19.e:d5 N:d5 20.C:d5 T:d5 21.T:d5 C:d5) 18.Tf2 b5 19.Tfd2 Tde7 20.b4 Rf7 21.a3 Na8?! (Era de preferat: 21...T:e6 22. f:e6+ T:e6, și apoi Rf7—e7 și Cb6—c4) 22.Rf2 Ta7 23.g4 h6 24.Td3 a5 25.h4 a:b4 26.a:b4 Tae7 27.Rf3 Tg8 28.Rf4 g6 29. Tg3 g5+ 30.Rf3! Cb6 31.h:g5 h:g5 32.Th3 Td7 (Vezi diagrama).

După 32...Td7

33.Rg3! (Cu ideea e4—e5!) 33...Re8 34.Tdh1 Nb7 35.e5! (Acum avantajul albului este decisiv) 35...d:e5 36.Ce4 Cd5 37. C6c5 Nc8 (Cealaltă alternativă nu ar fi fost mai bună: 37...Te7 38.C:b7 T:b7 39.Cd6+) 38.C:d7 N:d7 39.Th7 Tf8 40.Ta1 Rd8 41.Ta8+ Nc8 42.Cc5 și albul câștigă ușor.

31. APĂRAREA ALEHIN

Lasker

Tarrasch

Moravska Ostrava, 1923

1.e4 Cf6 2.e5 Cd5 3.c4 Cb6 4.d4 d6 5.f4 d:e5 6.f:e5 Cc6 7.Ne3 (Aici teoria mai recomandă 7.Cf3 Ng4 8.e6 f:e6 9.c5!) 7... Nf5 8.Cc3 e6 9.Cf3 Nb4 10. Nd3?! (Ar fi fost bine 10.Ne2 0—0 11.0—0 N:c3 12.b:c3 Ca5 13.Cd2 Dd7) 10...Ng4! 11.Ne2 N:f3 12.g:f3 Dh4+ 13.Nf2 Df4 14.Tg1! 0—0—0 (Tartakover a indicat aici mutarea 14...h5 15. T:g7 0—0—0 și 16...Thg8 cu poziție bună pentru negru) 15.Tg4 D:h2 16.Th4 Dg2 17.Nf1 Dg5 18.Dc2 h5 (Din nou negrul scapă din vedere variantele mai bune, de exemplu: 18...f6! 19.f4 C:d4! cu avantaj; 19.e:f6 e5! 20.f:g7 D:g7 21.d5 Cd4; 19.Nh3 f:e5 20.N:e6+ Rb8 21.d5 Cd4; 19. Tg4 Dh6 20.e:f6 g:f6 21.Td1) 19.Td1 Dh6 20.a3 Ne7 21.Th3 Ng5 (21...f6!?) 22.De4 f6 (Acum ar fi fost mai bine 22...Nc1, după cum arată Teichmann: 23. De2 Td7 24.Ce4 Thd8 25.Cc5 C:d4) 23.e:f6 D:f6 24.Ne2 Df5?! (Mutarea indicată de Tartakover în această poziție 24...Ce7, cu ideea Ce7—f5) 25.D:f5 e:f5 26. Nd3 g6 27.Ce2 h4 (Din nou greșeală și din nou mutarea bună ar fi fost 27...Ce7) 28.f4 Nf6 29. b4! Rb8 30.d5 Ce7 31.Rf1 Cbc8 32.b5 c6 33.b:c6 b:c6 34.Tb1+ Ra8 35.Cd4! N:d4 36.N:d4 Th7 37.Ne5 Cd6 38.c5 Cb7 39.d6 Cd5 40.Tc1 Tf8 41.Na6 Cf6 (Vezi diagrama din pag. 82).

După 41...Cf6

42.N:f6 (Urmează o suită de mutări care îi oferă albului câștigul relativ ușor) 42...T:f6 43.Te3 Tf8 44.Tce1 Thh8 45.d7 Rb8 (La 45...Cd8 albul își asigură câștigul astfel: 46.Te8, cu continuarea 47.T:f8 T:f8 48.Te8) 46. Te8+ Rc7 47.N:b7 și albul câștigă.

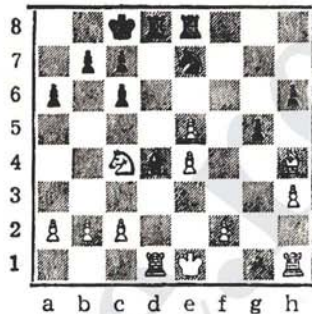
32. PARTIDA SPANIOLĂ

Lasker

Marshall

New York, 1924

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 a6 4.N:c6 d:c6 5.d4 Ng4 (Alehin, analizând această partidă, a recomandat 5...e:d4! 6.D:d4 D:d4 7.C:d4 Nd7 și apoi 0—0—0) 6. d:e5 D:d1+ 7.R:d1 0—0—0+ 8.Re1 (Nu ar fi fost bine 8.Re2 din cauza 8...f6!) 8...Nc5 9.h3 Nh5 10.Nf4 f5 11.Cbd2 Ce7 12. Ng5! (Cu intenția 13.Cb3 sau 13.e:f5) 12...N:f3 13.g:f3 The8 14.Td1 f:e4 15.f:e4 h6 16.Nh4 Nd4 17.Cc4 g5 (Vezi diagrama).

După 17...g5

18.c3! Cg6 19.c:d4 (La 19.N:g5 N:c3+) 19...C:h4 20.Re2 Td7 21.f3! Cg6?! (Nu ar fi fost bine nici 21...Ted8 22.d5 c:d5 23.e6!) 22.Ce3 c5 23.d:c5 Cf4+ 24.Rf2 T:d1 25.T:d1 T:e5 (Este interesantă mutarea propusă de Alehin: 25...C:h3+ 26.Rg3 Cf4 27. Cd5 Cg6, cu poziție totuși superioară pentru alb) 26.Cd5 C:h3+ 27.Rg3 g4 28.Cf6! h5 29.f4 (Ar fi fost bine și 29.f:g4 Cg5 30. g:h5 Ce4 31.C:e4 T:e4 32.Th1) 29...T:c5 30.Te1 Tb5 31.e5 Rd8 32.C:h5 Re7 33.f5 Cg5 34.R:g4 Ch7 35.Cf4 T:b2 36.Cd5+ Rd7 37.e6+ Rd6 38.e7! R:d5 39.Te6 (Avantajul este net!) 39...Tg2+ 40.Rf4 Tg8 41.e8D T:e8 42.T:e8 c5 43.Td8+ Rc6 44.Th8! și, în fața pierderii imparable (44...Cf6 45.Th6), negrul s-a recunoscut învins.

33. GAMBITUL DAMEI

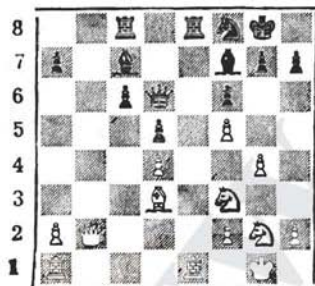
Alehin

Lasker

New York, 1924

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Cf3 Cf6 4.Cc3 Cbd7 5.c:d5 e:d5 6.Nf4

c6 7.e3 Ch5 8.Nd3 (Alehin însuși a arătat aici o manevră în favoarea albului: 8.Ne5! f6 9.Ng3) 8...C:f4 9.e:f4 Nd6 10.g3 0—0 11.0—0 Te8 12.Dc2 Cf8 13.Cd1 (Comentatorii au recomandat ulterior 13.Cg5!) 13...f6! 14.Ce3 Ne6 15.Ch4?! (Mutarea corectă propusă atât de Tarrasch, cât și de Alehin, este 15.Tfd1) 15...Nc7 16.b4 Nb6 17.Cf3 Nf7! 18.b5? (Din nou greșeală și din nou mutarea 18.Tfd1 ar fi fost cea mai bună) 18...Nh5 19.g4 Nf7 20.b:c6 Tc8! 21.Db2 b:c6 22.f5 Dd6 (Cu ideea de a ajunge pe câmpul f4) 23.Cg2 Nc7 24.Tfe1 (Ar fi fost greșit 24.h4 din cauza răspunsului 24...Te4! Vezi diagrama).

a b c d e f g h

După 24.Tfe1

24...h5! 25.h3 Ch7 26.T:e8+ T:e8 27.Te1 Tb8 28.Dc1 Cg5 29.Ce5 (Rău era și 29.C:g5 Dh2+ 30.Rf1 f:g5 31.Ce3 D:h3+ 32.Re2 h:g4) 29...f:e5 30.D:g5 e4 31.f6 g6 (Nu mai merge 31...D:h2+? din cauza 32.Rf1 Dh1+ 33.Re2 e:d3+ 34.

R:d3 D:h3+ 35.Ce3 Rf8 36.D:g7+ Re8 37.Rc2!!) 32.f4 h:g4! 33.Ne2 g:h3 34.Nh5 Tb2! 35.Ch4 D:f4 36.D:f4 N:f4 și negrul câștigă.

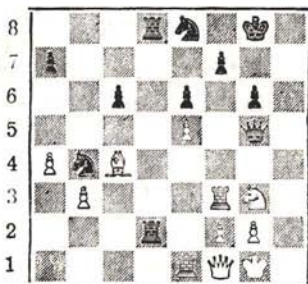
34. GAMBITUL DAMEI

Euwe

Lasker

Zürich, 1934

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Cc3 Cf6 4.Ng5 Cbd7 5.e3 c6 6.Cf3 Ne7 7.Dc2 (Varianta Rubinstein, sistemul de joc denumit Apărarea ortodoxă, s-a bucurat de mare popularitate la începutul secolului nostru) 7...0—0 8.a3 Te8 9.Tc1 (Ar fi fost mai bine 9.Td1) 9...d:c4 10.N:c4 Cd5 11.N:e7 D:e7 12.Ce4 C7f6 13.Cg3 c5 14.0—0 c:d4 15.C:d4 Cb6 16.Na2 Tb8 17.e4 (Albul caută atacul pe flancul regelui; mult mai inspirată însă ar fi fost orientarea spre flancul damei) 17...Td8 18.Tfd1 Nd7 19.e5 Ce8 20.Nb1 g6 21.De4 Na4! (Provoacă înaintarea pionului b și deci slăbirea flancului damei) 22.b3 Nd7 23.a4 Cd5 24.Nd3 Tbc8 25.Nc4 Nc6 26.C:c6 b:c6 27.Td3 Cb4 28.Tf3 Tc7 29.h4 Tcd7 30.h5 Dg5 31.Te1 Td4 32.h:g6 h:g6 (Acceptarea sacrificiului damei ar fi fost prea încărcată de pericole: 32...T:e4 33.g:f7+ Rf8 34.f:e8D+ R:e8 35.C:e4 și poziția negrului este compromisă) 33.De2 Td2 34.Df1? (Vezi diagrama din pag. 84)

După 34.Df1?

34...Cc2! 35.Cc4 D:e5! (Un excelent sacrificiu de damă, ale cărui consecințe nu sînt tocmai ușor de calculat) 36.Cf6+ D:f6 37.T:f6 Cf6 38.Tc1? (Albul nu intuiește pericolele care îl pîndesc. Ar fi fost mai bine 38.Te2 Td1 39.T:c2 Tf1+ 40.R:f1) 38...Ce4 39.Ne2 (Intră cu toată forța în luptă caii; acțiunile lor vor aduce victoria negrului) 39...Cd4 40.Nf3 Cf2 41.Dc4 Cd3 42.Tf1 Ce5 43.Db4 Ce:f3+ 44.g:f3 Ce2+ 45.Rg2 Cf4++ 46.Rh1 T2d4 47.De7 Rg7 48.Dc7 T8d5 49.Te1 Tg5 50.D:c6 Td8, după care albul cedează deoarece nu se vede cum poate fi evitat matul la h8 fără sacrificiul damei. Un splendid final, demn de un mare campion!

35. APĂRAREA SICILIANĂ

Lasker

Pirc

Moscova, 1935

1.e4 c5 2.Cf3 Cc6 3.d4 c:d4
4.C:d4 Cf6 5.Cc3 d6 6.Ne2 e6
7.0—0 a6 8.Ne3 Dc7 9.f4 Ca5

(9...Ne7 era răspunsul corect) 10.f5 Cc4?! (Din nou se recomandă 10...Ne7) 11.N:c4 D:c4 12.f:e6 f:e6 (Dacă 12...N:e6 13.Df3 cu poziție mai bună. Vezi diagrama).

După 12...f:e6

13.T:f6 (Un sacrificiu ingenios și eficient) 13...g:f6 14.Dh5+ Rd8 (Nu ar fi fost bine nici 14...Rd7 15.Df7+ Ne7 16.Cf5! Te8 17.C:d6 R:d6 18.D:e8, cu avantaj pentru alb și nici 14...Re7 15.Cf5+ e:f5 16.Cd5+ Rd8 17.Nb6+ Rd7 18.Df7+ Rd6 19.Dc7+ Rb5 20.a4+ D:a4 21.c4+ D:c4 22.Ta5 mat) 15.Df7 Nd7 (15...Ne7 16.Cf5! Te8 17.C:d6! N:d6 18.Nb6+ Nc7 19.Td1+ cu avantaj; 16...Dc7 17.Ca4 Tf8 18.D:h7 Re8 19.Nb6! Dd7 20.Dh5+ Tf7 21.Cg7 Rf8 22.Dh8 mat; 18...e:f5 19.Nb6+ D:b6 20.C:b6, cu avantaj) 16.D:f6+ Rc7 17.D:h8 Nh6 18.C:e6+! D:e6 (Dacă 18...N:e6 19.D:h7+) 19.D:a8 N:e3+ 20.Rh1 și negrul a cedat. O parti-

dă frumoasă, un adevărat „cîntec de lebadă” pentru cel ce avea să dispară în curînd.

Prin personalitatea sa cu totul ieșită din comun, Lasker s-a impus atît de mult, încît contemporanii săi îl considerau în viață și în șah un „colos singu-

ratic”. Despre Lasker scria cîndva Reuben Fine: „... partidele și operele sale șahiste care materializează spiritul său vor inspira oamenii atîta timp cît se va juca șah pe lumea asta. Lasker nu a creat nici o școală, dar toți jucătorii de șah sînt elevii lui”.

José Capablanca

Într-o perioadă în care Europa era zguduită de valurile de foc și sînge ale primului război mondial, bîntuită de crize și foamete, pe continentul american apărea o nouă stea a șahului mondial, „Mozartul” șahului! José Raul Capablanca y Graupera s-a născut la 19 noiembrie 1888 la Havana. La 4 ani știa să joace șah, la 13 ani devine campionul Cubei, iar la 33, campion mondial. Ascensiunea sa în elita șahului a fost de-a dreptul fulgerătoare. Uimește întreaga lume prin rapiditatea cu care își perfecționează măiestria, prin originalitatea stilului său de joc. Capablanca este fără îndoială unul dintre cele mai uimitoare genii ale șahului din toate timpurile. Cu totul ieșit din comun este modul în care a învățat să joace șah. Iată ce povestește însuși Capablanca, în cartea sa „Cariera mea șahistă”: „Nu aveam încă 5 ani cînd am intrat din întîmplare în biroul tatălui meu; juca șah

cu o persoană respectabilă, probabil un prieten. Nu văzusem niciodată pînă atunci un șah; m-au interesat piesele și a doua zi am venit din nou să-i văd jucînd. A treia zi, în timp ce priveam, tatăl meu, începător încă, a mutat calul de pe un cîmp alb pe altul tot alb. Adversarul său, nici acesta un jucător prea bun se pare, nu a observat. Tatăl meu a cîștigat și eu atunci am început să-i strig «hoțule» și să rîd. După o scurtă ciorovăială, în urma

căreia era să fiu dat afară din cameră, i-am arătat ce făcuse. M-a întrebat de când și de unde știu șah. I-am răspuns că îl pot bate. Mi-a spus ironic că este imposibil, că eu nu știu nici să așez piesele corect pe tablă. Am încercat totuși și am câștigat. Acesta a fost începutul meu în șah.

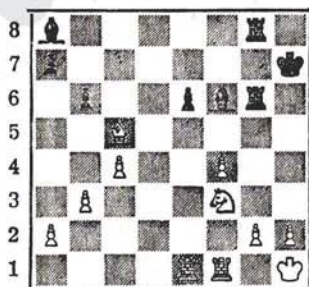
Din acest moment Capablanca se înscrie vertiginos pe orbita marilor, fenomenalelor performanțe. Fiul plantatorului de zahăr din Havana începe să frecventeze cluburile de șah și să-i învingă rînd pe rînd pe toți jucătorii întîlniți. La 11 ani este socotit unul dintre cei mai de temut jucători din Cuba, iar la 13 ani se încununază cu titlul de campion național. A rămas în istoria șahului partida cu Corzo, campionul din acel timp al Cunei, maestru experimentat, care a fost obligat să încline steagul în fața elevului precoce și nu numai precoce. Iată finalul partidei care i-a adus primul semn al faimei de care se va bucura în curînd (Vezi diagrama).

14.N:h7? (Ar fi fost mai bine 14.f4! Cf8 15.Ce4, cu poziție ceva mai activă) 14...g6 15.N:g6 f:g6 16.D:g6 De7 17.f4 Dh7 18.D:h7+ R:h7 19.Cf3 (Acum nu ajută nici 19.g4 Tg8 20.h3 Rg6! și negrul stă mai bine) 19...Tg8 20.Tae1 Tg6 21.Nd2 Nd5 22.b3 Tf8 23.Rh1 (La 23.g3 urma foarte bine 23...c5!) 23...c5 24.d:c5 C:c5 25.c4 Na8 26.Nb4

Albul la mutare

Tfg8 27.N:c5 (În această poziție ar fi fost posibilă continuarea: 27.Te2 Cd3 28.Nd2 e5 29.f:e5 — 29.Cg5+ Rh6! — 29...C:e5! 30.C:e5 T:g2! După mutarea din partidă, micuțul Capablanca vede o combinație strălucită. Vezi diagrama).

După 27.N:c5

27...T:g2!! 28.Ne3 (La 28.Na3 Tg1+!) 28...Nh4! 29.Td1 Nf2!! 30.Td7+ Rh6 31.Td5 N:e3 32.Cg5 T2:g5! 33.f:g5+ T:g5 34.Tf6+ Rh5 35.T:e6 N:d5+ și albul a cedat partida și, odată cu aceasta, titlul de campion.

Încă foarte tânăr, Capablanca este trimis la studii în Statele Unite. Urmează vreo cîțiva ani cursurile unei facultăți de chimie, pe care o părăsește însă pentru cariera șahistă. „Copilul minune” devenise un tânăr distins, „frumos ca Rudolf Valentino”, foarte preocupat de înfățișarea sa exterioară, dar... îndrăgostit, mare îndrăgostit de șah. Străbate cluburile în căutare de noi și noi adversari. În 1909 îl învinge senzațional pe Frank Marshall, unul dintre cei mai tari mari maeștri ai timpului, candidat chiar la titlul mondial. Scorul victoriei: 15—8 (+8—1=14) era aproape de necrezut! Cu această victorie i se deschid drumurile largi spre cele mai înalte culmi ale ierarhiei mondiale. Începe asaltul final pentru cucerirea piscului suprem!

Cel mai important eveniment din această epocă îl constituie participarea la marele turneu internațional de la San Sebastian, din anul 1911. Fuseseră invitați cei mai renumiți șahiști ai lumii, campioni încoronati sau neîncoronați, care în ultimii 10 ani obținuseră premii la cel puțin jumătate din turneele la care jucau. O singură excepție: Capablanca. Împotriva participării lui Capablanca s-a ridicat șahistul rus Bernstein, motivînd că „maestrul cubanez nu a demonstrat încă forță deosebită, nu și-a cîștigat dreptul de a juca într-o asemenea companie selectă”.

Capablanca l-a întîlnit chiar în prima rundă pe Bernstein și l-a învins fără drept de apel; pentru această partidă a obținut dealtfel și premiul de frumusețe. În final, a cîștigat strălucit locul I, lăsîndu-i în urma sa pe cei mai mari șahiști ai vremii, învingîndu-i în partidele directe pe Vidmar, Rubinstein, Marshall etc. Iată cum au fost caracterizate stilul și forța de joc demonstrate de Capablanca la acest turneu de către campionul mondial al timpului, Emanuel Lasker: „Partidele lui Capablanca sînt clare, logice, întemeiate. În ele nu este nimic neclar, artificial, fiecare mutare a lui Capablanca vorbește rîspicat despre ceea ce simte, mutările sale, chiar și cele firești, sînt foarte profunde.”

Capablanca juca cu o ușurință uimitoare, intuia aproape fulgerător mutări și variante corecte în cele mai complicate poziții.

Trei ani după turneul de la San Sebastian ia parte la un alt turneu de mari maeștri, la Petersburg, unde l-a întîlnit pentru prima oară pe Lasker și la care a pierdut în ultima rundă. Din acest moment, Lasker a simțit venind dinspre Capablanca norul ce-i va amenința titlul.

Se vor întîlni abia în 1921, la Havana, în meciul pentru titlul de campion mondial. Totul a decurs extrem de surprinzător. Din primele 14 partide Capablanca a cîștigat patru, celelalte 10 încheindu-se prin remiză. Cu

toate că meciul trebuia să dureze 24 de partide, la acest scor, Lasker, marele Lasker, cel ce deținea titlul suprem 27 de ani, s-a recunoscut învins și a cedat cununa de lauri tinărului său adversar.

Astfel, visul lui Capablanca a devenit o splendidă realitate. Iată ce avea să povestească despre acest meci Ossip Bernstein, prieten apropiat al lui Lasker:

„L-am întrebat înaintea meciului:

— Te-ai pregătit pentru meci?

— Nu.

— Te-ai odihnit?

— Nu.

— Ai avut un șah pentru a studia în timpul călătoriei?

— Nu.

— Ai revăzut deschiderile pe care le vei juca, ai studiat partidele lui Capablanca?

— Nu.

— Ei bine, dar asta e curată nebulie!“

Poate și astfel se explică înfrângerea categorică a legendarului Lasker.

Devenit campion mondial, Capablanca începe să fie pândit de un dușman tainic, insidios: înfațurarea! Adorat și adulat de prieteni și șahiști, Capablanca ajunge să creadă din ce în ce mai profund într-o invincibilitate imposibil de zdruncinat. E drept, între anii 1914—1927 nu a pierdut decât 5 partide, în schimb a câștigat locul I la Londra în 1922, locul II în 1924 la New

York, locul III la Moscova în 1925, iar în turneul de la New York, 1927, i-a învins pe rînd pe toți candidații la titlul mondial: Alehin, Marshall, Vidmar, Nimzovici, Spielmann. Se poate spune că marele succes de la New York a fost „cîntecul de lebedă“ al miracolului șahist José Raul Capablanca. Acest lucru începuse să-l simtă și tinărul maestru rus Alexandr Alehin, care îl urmărea cu mare atenție, pas cu pas, pe campionul cubanez și care avea să declare: „Am observat în jocul lui Capablanca o mică slăbiciune: creșterea neîncrederii în sine în cazul unei rezistențe îndârjite! Într-adevăr, remarcasem și înainte că din cînd în cînd, în jocul lui Capablanca se strecurau mici inexactități, însă nu bănuiam că nu poate scăpa de acest neajuns, chiar dacă își încordează toate forțele. Această a fost o descoperire excepțional de importantă pentru viitor.“

În 1924, la Paris a luat ființă Federația internațională de Șah (F.I.D.E.), organism care pentru prima dată în istoria șahului îl va recunoaște pe José Raul Capablanca campion mondial de șah. Se cuvine aici o foarte scurtă paranteză. De începuturile F.I.D.E. este strîns legată și mișcarea șahistă din România; la primul său congres, atunci cînd a luat ființă, printre delegații care au aprobat constituirea acestui for internațional a fost și tî-

nărul inginer român Ion Gudju. Aşadar, datorită interesului şi dragostei arătate şahului, România se numără printre ţările fondatoare ale F.I.D.E., printre primele ţări care au aderat la lozincă: „Gens una sumus“.

La 16 septembrie 1927 a început marea întrecere între cei doi giganti ai şahului, care trebuia să ia sfârşit în momentul în care Capablanca ar fi realizat 5 partide câştigate, iar Alehin 6. Meciul s-a încheiat după o luptă încordată şi prelungită, pe parcursul a 34 de partide, cu scorul de +6 —3 în favoarea lui Alehin (25 de remize). A fost cel mai lung meci jucat vreodată pentru titlul de campion mondial. Lupta a fost dramatică, iar Capablanca învins de un Alehin excelent pregătit.

Din 1928 până în 1939 Capablanca a jucat cu succes în numeroase turnee. Până la sfârşitul vieţii şi-a dorit un meci-revanşa cu Alehin. Curios că aceşti doi bărbaţi, care au fost ani îndelungaşi prieteni apropiaţi, au ajuns să se deteste în timpul meciului pentru titlu şi mai târziu. După meciul de la Buenos Aires, Alehin a evitat orice întâlnire pentru titlu cu Capablanca şi ar fi acceptat să joace cu oricine numai nu cu cel care era „mîndru ca un Lucifer“. Iată ce povesteşte despre Capablanca cunoscutul publicist şahist Hans Kmoch: „La Bad Kissingen, m-am apropiat foarte mult de Capablanca.

Ne-am plimbat îndelung şi am discutat mai ales despre campionatul mondial; folosea mereu expresia de «titlul meu», precizînd că titlul este numai temporar şi accidental în posesia lui Alehin. Mi-a explicat cum pot să câştig bani. Foarte simplu: să organizez meciul revanşa cu Alehin.“

Ultima apariţie oficială a lui „Capa“ a fost la Olimpiada de la Buenos Aires, din 1939, cînd a jucat la masa I a reprezentativei Cubei, demonstrînd încă o dată înalta sa clasă, extraordinarul său talent. Printre marile sale victorii se înscrie şi aceea în faţa lui Alehin, realizînd cel mai bun procentaj la masa I.

Capablanca s-a stins din viaţă în 1942, într-unul din saloanele clubului de şah Manhattan din New York, în urma unei comotii cerebrale.

Înzestrat cu un talent excepţional, Capablanca şi-a depăşit contemporanii, în primul rînd prin exactitatea cu care ducea la bun sfârşit cele mai mici avantaje. Juca aparent simplu, dar foarte profund. Prefera poziţiile simple în care găsea, uimitor, posibilităţi ascunse. Era un maestru neîntrecut al finalurilor în care îi atrăgea pe partenerii săi, ca să le macine aproape pe nesimţite poziţiile şi apoi să-i înfrîngă. În şahistul de geniu sălăşluia însă şi un laborios publicist: a colaborat la numeroase reviste, a scris în 1920 prima sa carte, „Cariera mea şahistă“, iar în 1932 „Ma-

nualul de șah pentru începători", lucrare care s-a bucurat de succes în întreaga lume. Și poate că nimeni nu l-a înțeles și apreciat mai mult pe Capablanca decât marele său rival, Alehin, care a scris despre el mai onest și mai frumos decât oricine: „În istoria șahului nu este și nu a fost nici un șahist atât de talentat ca marele Capablanca. Prin moartea lui am pierdut pe unul dintre cele mai strălucite genii ale șahului, pe care nimeni nu-l va ajunge vreodată“.

Palmares

Campionate americane

1910 New York	I
1911 New York	II
1913 New York	I
1913 New York	I
1913 New York	I
1915 New York	I
1916 New York	I
1918 New York	I
1926 Lake Hopatkong	I
1931 New York	I

Turnee individuale internaționale

1911 San Sebastian	I
1913 Havana	II
1914 Petersburg	II
1919 Hastings	I
1922 Londra	I
1924 New York	II
1925 Moscova	III
1927 New York	I
1928 Kissingen	II
1928 Berlin	II
1928 Budapesta	I
1929 Remsgate	I
1929 Karlsbad	II—III
1929 Budapesta	I
1929/30 Hastings	I
1930/31 Hastings	II
1934/35 Hastings	IV

1935 Moscova	IV
1936 Margate	II
1936 Moscova	I
1936 Nottingham	I—II
1937 Semmering-Baden	III—IV
1938 AVRO	VII
1938 Paris	I
1939 Margate	II—III
1939 Buenos Aires, Olimpiadă, 8½ puncte din 11	

Meciuri

1902 Corzo Havana	+4 —2 = 6
1909 Marshall SUA	+8 —1 = 14
1919 Kostici Havana	+5 —0 = 0
1921 Lasker Havana	+4 —0 = 10
1927 Alehin Buenos Aires	+3 —6 = 25
1931 Euwe Olanda	+2 —0 = 8

Oferim cititorilor în continuare câteva dintre partidele jucate de marele Capablanca, numai câteva, dar dintre cele mai semnificative, cele care au punctat momentele importante din cariera lui șahistă.

36. PARTIDA SPANIOLĂ

Capablanca **Bernstein**
San Sebastian, 1911

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 Cf6
4.0—0 Ne7 (Se joacă una dintre cele mai populare deschideri de pe la începutul secolului al XX-lea, varianta Steinitz din Partida spaniolă, în care negrul se mulțumește cu o poziție pasivă, dar solidă și cu multe posibilități viitoare. Un exemplu din ceea ce înțelegea Steinitz prin noțiunea de „echilibru activ“) 5.Cc3 d6 6.N:c6+ b:c6 7.d4 e:d4 8.C:d4 Nd7 9.Ng5 (Despre această mutare, introdu-

să în practică de Lasker, am vorbit mai înainte) 9...0—0 10.Te1 (Preîntâmpină combinația 10...C:e4 11.N:e7 C:c3) 10...h6 11.Nh4 Ch7 12.N:e7 D:e7 13.Dd3 Tab8 14.b3 Cg5 (Mai bine ar fi fost 14...Tfe8 și 15...Cf8) 15.Tad1 (Interesant este aici și 15.f4 Ce6 16.Cf5, dar nu trebuie să uităm că pentru Capablanca era prima partidă la un turneu atât de puternic și nu putea risca vreun eșec tocmai în fața celui care se împotrivese participării sale) 15...De5 16.De3 Ce6 17.Cce2 Da5 (Ar fi fost mai bine 17...C:d4 18.C:d4 Tfe8 sau 17...Cc5 18.Cg3 Tfe8) 18.Cf5! (După partidă, Capablanca a arătat că dacă 18...Da2 ar fi urmat 19.Dc3 — cu amenințarea 20.Ta1 — 19...Da6 20.Cf4 f6 21.Dg3 g5 22.Cg6! Tf7 sau 22...Tfe8 23.Dh3 — 23.C:h6+ Rg7 24.C:f7 R:g6 25.C:d6 c:d6 26.T:d6 Tb7 27.e5 cu poziție câștigată) 18...Cc5 19.Ced4 (Apără calul și amenință 20.C:c6) 19...Rh7 (Nu merge 19...D:a2, deoarece, după 20.Ta1 Db2 21.Teb1, negrul pierde dama) 20.g4 Tbe8 21.f3 Ce6 22.Ce2 D:a2? (Negrul consideră greșit că acum poate lua pionul, fără a fi capabil să vadă combinația, departe calculată, a tînărului cubanez. Desigur, ar fi fost mai bine să forțeze schimbul damelor pe cîmpul b6) 23.Ceg3 D:c2? (O nouă greșală! Era obligatoriu să joace 23...f6 24.Ch5 Tf7) 24.Tc1! (Trebuiau luate măsuri împotriva 24....

Dc5) 24...Db2 25.Ch5 Th8 (La 25...g5 ar fi urmat 26.e5! f6 27.Dd3!! iar la 25...g6 decide 26.D:h6+ Rg8 27.e5! g:h5 28.g:h5 și negrul nu poate împiedica manevra Rg1—h1 și Te1—g1+) 26.Te2 De5 27.f4 Db5 (Vezi diagrama).

28.Cf:g7 Cc5? (Adversarul lui Capablanca, în criză de timp — la epoca la care s-a jucat turneul se acordau pentru primele 30 de mutări cîte două ore — nu opune rezistență prea puternică, deși Capablanca a arătat că nu l-ar fi salvat pe negru nici 28...C:g7 29.Cf6+ Rg6 30.C:d7 f6! — se amenința 31.f5+ Rh7 32.Cf6 mat — 31.e5 Rf7 32.C:f6 Te7 33.Ce4. De asemenea, și după 28...Td8 s-ar fi obținut atac imparable, de exemplu: 29.f5 Cf8 30.e5! D:e5 31.Dd2! Dd5 32.Db2 Tg8 33.Cf6+ R:g7 34.C:d5+ Rh7 35.Cf6+ Rh8 36.Te7 sau 30...Tg8 31.e6 f:e6 32.f:e6 C:e6 33.De4+! Rh8 34.C:e6 D:h5 — 34...N:e6? 35.D:e6

D:h5 36.Df6+ Rh7 37.Te7+ — 35.Tg2) 29.C:e8 N:e8 30.Dc3 f6 31.C:f6+ Rg6 32.Ch5 Tg8 33.f5+ Rg5 (Regele negru a intrat în plasă de mat) 34.De3+ Rh4 35.Dg3+ Rg5 36.h4 mat. Nu întâmplător partida a primit premiul pentru cea mai frumoasă realizare din turneu!

37. PARTIDA SPANIOLĂ

Capablanca

Marshall

New York, 1918

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 a6 4.Na4 Cf6 5.0—0 Ne7 6.Te1 b5 7.Nb3 0—0 (Am putea aminti că Marshall, învins de mai multe ori de Capablanca, pregătea foarte atent partida de fiecare dată când se întâlneau. De această dată, Marshall a jucat un sistem de deschidere îndelung și special pregătit contra lui Capablanca și care pînă în ziua meciului a fost ținut secret. Toate partidele dintre acești doi campioni au fost jucate la câștig, într-un stil curajos, inventiv. Și acum vom asista la apariția unei noi și interesante variante care poartă și astăzi denumirea de „atacul Marshall”) 8.c3 (Dacă albul joacă 8.d4, atunci răspunsul este 8...d6 și nu 8...Cd4? din cauza 9.N:f7+ T:f7 10.C:e5 Cc6 11.C:f7 R:f7 12.e5 Ce8 13.Dd5+ Rf8 14.Te3!) 8...d5!? (Mutarea caracteristică atacului Marshall) 9.e:d5 (Dacă albul nu vrea să accepte atacul Marshall, atunci poate continua cu 9.d4 mai pu-

țin indicată sau 9.d3 care duce la egalitate) 9...C:d5 10.C:e5 C:e5 11.T:e5 Cf6 12.Te1 (O altă mutare este aici 12.d4, cu următoarele continuări: 12...Nd6 13.Te2 Nb7 14.Cd2 Dd7 15.Cf1 sau 13...Cg4 14.h3 Dh4 15.Cd2, pe care însă Capablanca le-a evitat, pentru a se îndepărta de analiza de acasă a adversarului său) 12...Nd6 13.h3 Cg4!? (O mutare curajoasă, caracteristică pentru campionul american) 14.Df3! (Capablanca consideră că nu poate fi luat calul cu 14.h:g4, din cauza 14...Dh4 15.Df3 Dh2+ 16.Rf1 N:g4 17.D:g4 Dh1+ 18.Re2 Te8+ și negrul câștigă, dar nu a văzut mutarea neașteptată 19.Ne6!! după care albul rămîne cu avantaj material decisiv. Și totuși, Capablanca a avut dreptate! După 14.h:g4 Dh4 15.Df3 trebuie jucat 15...Nh2+ — în loc de 15...Dh2+ și apoi 16.Rf1 — dacă 16.Rh1 atunci 16...N:g4 17.D:g4 D:g4 18.R:h2 Tae8 — 16...N:g4 17.De4 Nf4! 18.g3 Dh2!) 14...Dh4 15.d4 C:f2! 16.Te2 (Nu era bine 16.D:f2? deoarece 16...Nh2+ — nu imediat 16...Ng3?? 17.D:f7+! — 17.Rf1 Ng3 18.De2 N:h3 19.g:h3 Tae8. Dar cea mai puternică mutare ar fi fost 16.Nd2! Vezi diagrama din pag. 94).

16...Ng4? (Marshall joacă cu orice preț la câștig. Scapă din vedere posibilitatea 16...Cg4! care i-ar fi asigurat șanse de salvare) 17.h:g4 (Nu este recomandat 17.D:f2 Ng3 18.Df1 N:e2

După 16.Te2

19.D:e2 Tae8) 17...Nh2+ (Mai slab este 17...C:g4 18.Nf4) 18. Rf1 Ng3 (Și acum la 18...C:g4 urmează 19.Nf4, iar la 18...Rh8 19.Ne3) 19.T:f2 Dh1+ 20.Re2 N:f2? (Negrul pierde un tempo care îi va permite albului să respingă atacul și să termine dezvoltarea. Dar și după cea mai bună mutare în această poziție 20...D:c1! albul ar fi câștigat astfel: 21.D:g3! D:b2 22.Rd3 D:a1 23.Rc2 b4 24.g5! și pentru a împiedica amenințarea g5—g6 negrul va trebui să intre într-un final pierdut prin 24...b:c3 25.D:c3) 21.Nd2! Nh4 22. Dh3! Tae8+ 23.Rd3 Df1+ 24. Rc2 Nf2 25.Df3! Dg1 (La 25...Te2 26.a4! De1 27.a:b5 Ne3!) 26.Nd5 c5 27.d:c5 N:c5 28.b4 Nd6 29.a4 a5 30.a:b5 a:b4 31. Ta6! b:c3 32.C:c3 Nb4 33.b6 N:c3 34.N:c3 h6 (Nu este bine 34...Te3 35.D:f7+) 35.b7 Te3 36.N:f7+ (Capablanca a anunțat mat în 5 mutări) 36...T:f7 37.b8D+ Rh7 38.T:h6+ R:h6 39.Dh8+ Rg5 40.Dh5 mat.

38. GAMBITUL DAMEI

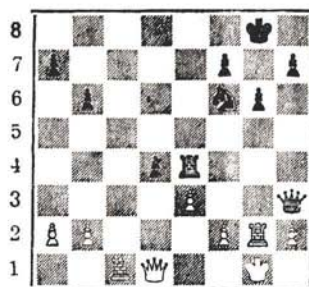
Capablanca

Lasker

Partida a 5-a din meciul pentru
titlul de campion mondial
Havana, 1921

1.d4 d5 2.Cf3 Cf6 3.c4 e6 4. Ng5 Cbd7 5.e3 Ne7 6.Ec3 0—0 7.Tc1 b6 (Cel mai bun răspuns este socotit 7...c6 8.Nd3 h6 9. Nh4 d:c4 10.N:c4 b5 11.Nd3 a6 cu poziție complicată) 8.c:d5 e:d5 9.Da4 (Scopul acestei mutări este ca după 9...Nb7 10.Na6 să schimbe nebulul și să slăbească câmpurile albe) 9...c5!? (O mutare curajoasă, legată de sacrificiul unui pion) 10.Dc6 Tb8 11.C:d5 Nb7 (Șanse de remiză ar fi obținut negrul după 11...C:d5 12. D:d5 Nb7 13.N:e7 D:e7 14.Dg5 D:g5 15.C:g5 c:d4 16.e:d4 Tbe8+ 17.Rd2 Cf6) 12.C:e7+ D:e7 13.Da4 Tbc8?! (Lasker nu a ales cea mai bună continuare: 13...N:f3! 14.g:f3 c:d4 15.D:d4 Ce5 16.Ne2 Tbd8 17.Df4 Td7 18.0—0 Td2, cu șanse aproximativ egale) 14.Da3! De6 15.N:f6! D:f6 16.Na6! (O cursă subtilă; dacă ar urma 16...N:a6 17. D:a6 sau 16...c:d4 17.T:c8 T:c8 18.0—0 N:a6 19.D:a6 Tc2 20. Da4! Tc7 21.C:d4, negrul ar fi ajuns într-un final lipsit de speranțe) 16...N:f3! 17.N:c8 T:c8 18.g:f3 D:f3 19.Tg1 Te8! (Este o mutare interesantă, care parează 20.D:a7 T:e3+) 20.Dd3 g6 (Negrul, jucând tactic, a reușit să-și apere regele și să elimine punctele slabe din poziția sa; al-

bului îi va fi greu să realizeze, la un joc corect din partea negrului, avantajul material) 21. Rf1 Te4 22.Dd1 Dh3+ 23.Tg2 Cf6 (Apără turnul și amenință 24...Tg4) 24.Rg1 c:d4 (Dacă acum 24...Tg4 25.Df1 c:d4 26.e:d4! T:d4? 27.T:g6+! Vezi diagrama).

a b c d e f g h
După 24...c:d4

25.Tc4! (Singura mutare care menține avantajul albului; după 25.e:d4 Cd5 albul ar fi avut probleme) 25...d:e3 26.T:e4 C:e4 (Greșit ar fi fost 26...e:f2+ 27.T:f2 C:e4 28.Dd8+, cu câștig de figură) 27.Dd8+ Rg7 28.Dd4+ Cf6 29.f:e3 De6 30.Tf2 g5 (Face loc regelui la g6, pentru a dezlega calul) 31.h4 g:h4? (Cu această mutare negrul își slăbește poziția. Trebuia jucat, cum de altfel însuși Lasker a arătat, 31...Rg6 32.h:g5 Ce4 33.Dd3 Dg4+ 34.Tg2 Dh4 35.Db1 Rg7, cu recâștigarea pionului) 32.D:h4 Cg4 33.Dg5+ Rf8 34.Tf5 h5 (Nu ar fi fost bine 34...D:e3+ 35.D:e3 C:e3 36.Tf2! și 37.Te2, cu final

câștigat pentru alb) 35.Dd8+ Rg7 36.Dg5+ Rf8 (Albul dă șahuri pentru a câștiga timp) 37.Dd8+ Rg7 38.Dg5+ Rf8 39.b3 Dd6 40.Df4 Dd1+ 41.Df1 Dd7 42.T:h5 C:e3 43.Df3 Dd4 44.Da8+ Re7 45.Db7+ Rf8?? (Numai evitând schimbul de dame negrul ar fi avut șanse de remiză. De aceea ar fi fost obligatoriu 45...Rf6 sau 45...Re6) 46.Db8+! și negrul a cedat, deoarece dacă 46...Re7, atunci 47.De5+. Și marii campioni greșesc! Campioni mari, greșeli mari. Cum s-ar putea explica greșeala negrului de la mutarea a 45-a? Oboseală, climă, dârzenia adversarului?

39. PARTIDA SPANIOLĂ

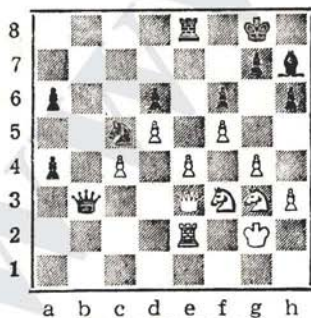
Capablanca

Bogoliubov

Londra, 1922

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 (După această partidă, Capablanca nu a mai inclus în repertoriul său de deschideri Partida spaniolă) 3...a6 4.Na4 Cf6 5.0-0 Ne7 6.Te1 b5 7.Nb3 d6 8.c3 0-0 9.d4 e:d4 (Această mutare constituie o noutate introdusă în practică de Bogoliubov. Cea mai puternică continuare este însă 9...Ng4 și dacă 10.d5 Ca5 11.Nc2 c6 12.d:c6 Dc7, cu contra-joc) 10.c:d4 Ng4 11.Ne3 (Mai bine era 11.Cc3!) 11...Ca5 (Ar fi fost interesant 11...d5 12.e5 Ce4) 12.Nc2 Cc4 13.Nc1 c5 14.b3 Ca5 15.Nb2 (Alte continuări ar fi permis negrului să egaleze jo-

cul, de exemplu: 15.d5 Cd7 și apoi Ne7—f6 sau 15.Cbd2 Cc6 16.h3 Nh5 17.g4 C:g4! 15...Cc6 16.d5 Cb4 (Negrul schimbă nebunul „spaniol”, după care lupta va avea un caracter strict pozițional) 17.Cbd2 C:c2 18.D:c2 Te8 19.Dd3 h6 (O pierdere de timp nejustificată) 20.Cf1 Cd7 21.h3 Nh5? (O greșeală care îl va costa pe negru partida. Dorind să păstreze perechea de nebuni nu a înțeles că nu va mai avea avantaj; ar fi fost corect 21...N:f3 22.D:f3 Nf6) 22.C3d2 Nf6 23.N:f6 D:f6 24.a4 c4! (Negrul caută cu orice chip să complice jocul. Ar fi fost de luat în considerație și mutarea 24...Ce5, urmată de 25...g5!) 25.b:c4 Cc5 26.De3 b:a4 27.f4 De7 (Se amenința 28.f5 cu câștigul nebunului) 28.g4 Ng6 29.f5 Nh7 30.Cg3 De5 31.Rg2 Tab8 32.Tab1 f6? (Greșeală strategică, cu consecințe grave, care va permite unui cal alb să ajungă pe puternicul avanpost e6) 33.Cf3 Tb2+ 34.T:b2 D:b2+ 35.Te2 Db3 (Vezi diagrama).

După 35...Db3

36.Cd4! (Începe o manevră decisivă. Dacă 36...D:c4 37.Ce6! Tb8 38.C:c5 d:c5 39.Td2 Tb3 40.Df2, cu mari șanse de câștig) 36...D:e3 37.T:e3 Tb8 38.Tc3 Rf7 (După 38...Tb2+ 39.Rf3 Cb3 40.Re3 Cd2 41.c5 Cb1 42.c6! albul câștigă). 39.Rf3 Tb2 40.Cge2 Ng8 41.Ce6! (Totul la timp și cu maximă eficacitate) 41...Cb3! (Tentativa de a câștiga un pion ar fi dus la poziție compromisă pentru negru: 41...C:e4 42.R:e4 T:e2+ 43.Rf3) 42.c5 d:c5 43.C:c5 Cd2+ 44.Rf2 (La 44.Re3 a3) 44...Re7 45.Re1 Cb1 46.Td3 a3 (Ar fi prelungit rezistența 46...Rd6 47.C:a4 Tb4 48.Cac3 C:c3 49.C:c3 Nf7 50.Rd2 g6 51.Re3) 47.d6+ Rd8 48.Cd4! Tb6 49.Cde6+ N:e6 50.f:e6 Tb8 51.e7+ Re8 52.C:a6 și negrul a cedat.

40. GAMBITUL REGELUI

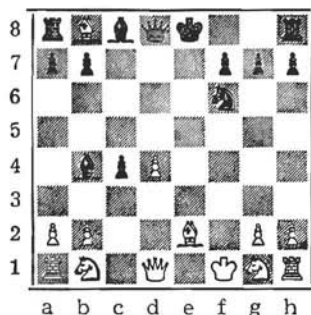
Tartakover

Capablanca

New York, 1924

1.c4 e5 2.f4 e:f4 (Capablanca era de părere că cel mai bun răspuns la un gambit este acceptarea lui) 3.Ne2 d5 (Cea mai energică ripostă! Alehin recomandă aici continuarea 3...f5 4.e:f5 Dh4+ 5.Rf1 d5 și dacă 6.Nh5+ Rd8, cu șanse mai bune pentru negru) 4.e:d5 Cf6 5.c4 c6 6.d4 Nb4+ 7.Rf1 (O mutare necesară, deoarece la alte mutări, ca 7.Cc3 sau 7.Nd2, ar fi urmat 7...Ce4! de exemplu: 7.Nd2 Ce4 8.N:b4? Dh4+ 9.g3 f:g3, cu

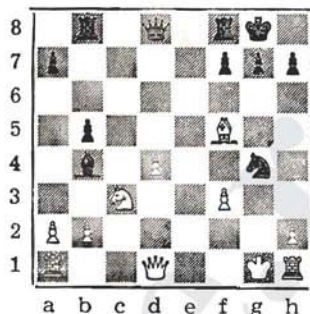
cîștig pentru negru) 7...c:d5 8. N:f4 d:c4! 9.N:b8 (Capablanca întinse o cursă; Tartakover însă, fără să gîndească, a luat calul, sperînd să cîștige o figură. Ar fi trebuit continuat cu 9. N:c4, dar albul a crezut că după mutarea 9...T:b8 ar fi putut juca 10.Da4+. Vezi diagrama).

După 9.N:b8

9...Cd5!! (O excepțională mutare intermediară, cu multiple scopuri, ușor de văzut) 10.Rf2 T:b8 11.N:c4 0—0 12.Cf3 Cf6 13.Cc3 (Sacrifică încă un pion în speranța obținerii contrajocului) 13...b5! (Capablanca conduce jocul foarte energic) 14.Nd3 Cg4+ 15.Rg1 Nb7! (Se amenință 16...N:f3 și 17...D:d4+. Dacă 16.N:b5 N:f3 17.g:f3 N:c3 18.b:c3 Ce3 19.Dd3 Dg5+ 20. Rf2 T:b5 21.D:c3 Tb2+ și negrul cîștigă) 16.Nf5 N:f3 17. g:f3 (Vezi diagrama).

17...Ce3! (Un sacrificiu de pion, departe calculat, care îi va permite lui Capablanca să desfășoare un frumos atac final) 18.

După 17.g:f3

N:h7+ Rh8! 19.Dd3 N:c3 20. b:c3 Cd5! (Ar fi fost mai slab 20...Dg5+ 21.Rf2 Tfe8 22.Ne4!) 21.Ne4 Cf4 22.Dd2 Dh4! 23. Rf1 (La 21.Df2?? Ch3+) 23...f5 24.Nc6 Tf6 25.d5 Td8! (Albul nu mai are apărare contra amenințării 26...T:c6; la 26.Nb7 Tb6; la 26.N:b5 T:d5 27.Dc2 Dh3+) 26.Tad1 T:c6 27.d:c6 T:d2 28.T:d2 Ce6! 29.Td6 Dc4+ 30.Rg2 De2+ și albul a cedat.

41. INDIANA DAMEI

Alehin

Capablanca

New York, 1927

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cf3 b6 4. g3 Nb7 5.Ng2 c5 6.d5 (După mutările 6.0—0 c:d4 sau 6.d:c5 b:c5, albul nu obține avantaj în deschidere) 6...e:d5 7.Ch4 g6 8. Cc3 Ng7 9.0—0 0—0 10.Nf4 d6 11.c:d5 (Alehin a evitat varianta 11.C:d5 C:d5 12.N:d5 N:d5 13.D:d5 Ca6! cu șanse mari de joc echilibrat) 11...Ch5! 12.Nd2 Cd7 13.f4 (Din nou o inexactitate a albului; trebuia jucat 13.

e4, cu amenințarea Ch4—f5 și dacă 13...Chf6 14.f4. De altfel, se pare că în acest turneu Alehin nu a fost în cea mai bună formă sportivă, nu a jucat în adevăratul său stil; mărturie stau cele 13 remize din 20 de partide jucate, lucru complet neobișnuit pentru maestrul stilului combinativ care a fost Alehin) 13...a6 14.Nf3 Chf6 15.a4 c4! (Negrul preia inițiativa și amenință tactic slăbiciunile albului) 16.Ne3 Dc7 17.g4 Cc5 18.g5 Cfd7 19.f5 Te8 20.Nf4 Ne5 21.Ng4 (Era mai bine 21.Cg2, dar și atunci atacul negrului ar fi fost imparabil) 21...Cb3 22.f:g6 h:g6 23.Tb1 N:c3! 24.b:c3 Dc5+ 25.e3 Ce5 26.Nf3 (Vezi diagrama).

a b c d e f g h

După 26.Nf3

26...Cd3! (Mutare decisivă. La 27.T:b3 câștigă 27...C:f4) 27.Rh1 N:d5 28.T:b3 C:f4 29.Tb1 T:e3 30.Cg2 T:f3! 31.T:f3 C:g2 32.R:g2 Tae8! 33.Rf1 (Alehin a declarat după partidă că a fost într-o criză de timp atât de mare, încât nu a reușit măcar să cedeze partida la momentul po-

trivit!) 33...N:f3 34.D:f3 D:g5 35.Te1 T:e1+ 36.R:e1 Dg1+ 37.Rd2 D:h2+ 38.Rc1 De5 39.Rb2 Rg7 40.Df2 b5 41.Db6 b:a4 42.D:a6 De2+ și albul a cedat. Când s-a ridicat de la masă, marele Alehin a avut forța morală să recunoască: „Îmi este rușine de felul cum am jucat această partidă, adversarul meu însă a sancționat ireproșabil greșelile mele!”

42. APĂRAREA CARO-KANN

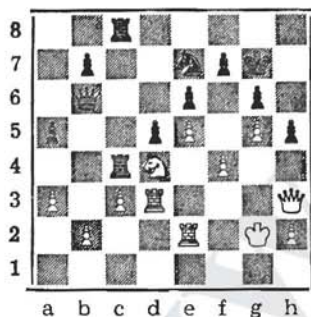
Nimzovici

Capablanca

New York, 1927

1.e4 c6 2.d4 d5 3.e5 (Albul încearcă o variantă fără pretenții; jucând cu Capablanca, probabil că Nimzovici nu dorea decât remiza) 3...Nf5 4.Nd3 N:d3 5.D:d3 e6 6.Cc3 Db6 7.Cge2 c5 (Negrul ar fi putut juca 7...Da6, dar nu dorește schimbul damelor și evită cu orice preț remiza) 8.d:c5 N:c5 9.0—0 (La 9.Dg3 negrul ar fi răspuns cu 9...Ce7! 10.D:g7 Tg8) 9...Ce7 10.Ca4 (Ar fi fost mai bine 10.a3 și apoi 11.b4) 10...Dc6 11.C:c5 D:c5 12.Ne3 Dc7 13.f4 Cf5 14.c3 (Albul continuă să joace pasiv; ar fi fost mai activ 14.Tac1! Cc6 15.Nf2 h5 16.c4 d:c4 17.D:c4 0—0 18.Tfd1 și manevra Ce2—c3—e4) 14...Cc6 15.Tad1 g6 16.g4? (Fără ca negrul să fi efectuat rocada mică, această mutare nu se justifică) 16...C:e3 17.D:e3 h5! 18.g5 (Nu ar fi fost bine 18.h3 h:g4 19.h:g4 0—0—0,

cu amenințarea g6—g5 sau Th8—h4, deoarece flancul regelui alb este slăbit) 18...0—0 19. Cd4 Db6 20.Tf2 Tac8 (Acum planul negrului este clar: străpungerea pe flancul damei pentru a ajunge la regele alb. Din cauza caracterului poziției, albul este condamnat la o apărare pasivă) 21.a3 Tc7 22.Td3 Ca5 23. Te2 Te8! (Ar fi fost greșit 23... Cc4 24.Df2 C:a3 25.f5! — 25. b:a3 Db1+ — 25...e:f5 26.e6) 24. Rg2 Cc6 25.Ted2 (Nu ar fi ajutat nici 25.C:c6 D:c6 26.Td4; desigur nu 26.D:a7? b6) 25... Tec8 26.Te2 Ce7! 27.Ted2 Tc4 28.Dh3 Rg7 29.Tf2 a5 30.Te2 (Vezi diagrama).

După 30.Te2

30...Cf5! (Calul negru vine la f5 pentru a-l schimba pe cel alb din d4 într-un moment prielnic pentru negru. Albul nu poate evita schimbul, deoarece ar intra în dezavantaj, de exemplu: 31.Ted2 C:d4 32.T:d4 T:d4 33. c:d4 Db5! și 34...Tc1!) 31.C:f5+ g:f5 32.Df3 (La pierdere ar fi dus și 32.D:h5 Th8 33.Df3 Th4!)

32...Rg6 33.Ted2 Te4! 34.Td4 Tc4 35.Df2 Db5 36.Rg3 (Nu ar fi salvat nici 36.T:c4 D:c4 37. Td4 Db3!) 36...Tc:d4 37.c:d4 (Desigur, nu 37.T:d4 deoarece după 37...Te2 albul pierde repede) 37...Dc4 38.Rg2 b5 39.Rg1 b4 40.a:b4 a:b4 41.Rg2 Dc1! 42.Rg3 (Albul nu are mutări bune; la 42.h4 ar urma 42...b3, cu zugzwang!) 42...Dh1! 43. Td3 (La pierdere ar fi dus și continuarea 43.Te2 T:e2 44.D:e2 Dg1+ și 45...D:d4 sau 43.Df3 h4+) 43...Te1 44.Tf3 Td1 45.b3 (Nu este bine 45.Rh3 Td2! și nici 45.Tb3 De4 46.T:b4 Td3+ 47.Rh4 Tf3) 45...Tc1! 46.Te3 (Interesant, după 46.h3 Tg1+ 47.Rh4 Tg4 mat!) 46...Tf1! După această mutare, albul s-a recunoscut învins deoarece la 47. De2 ar fi urmat 47...Dg1+ 48. Rh3 Te1!! Partida pe care am urmărit-o a fost distinsă cu un premiu special din partea organizatorilor. Ea a fost câștigată exclusiv cu elemente tehnice poziționale și reprezintă o perfecțiune a acestui gen.

43. GAMBITUL DAMEI

Capablanca

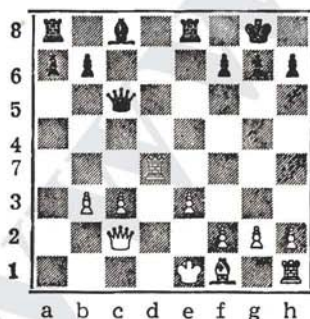
Alehin

Partida a 7-a din meciul pentru titlul de campion mondial

Buenos Aires, 1927

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Cf3 Cd7 4. Cc3 Cgf6 5.Ng5 c6 6.e3 Da5 (Această variantă, denumită Cambridge-Springs, se pare că a fost pregătită special de Alehin pentru meciul cu Capablanca

deoarece în alte turnee nu a jucat-o niciodată) 7.Cd2 Nb4 8. Dc2 0—0 9.Nh4! (O noutate pentru Alehin) 9...c5 (La această mutare, Alehin a gândit foarte mult deoarece a evitat continuarea 9...e5 10.d:e5 Ce4 11.Cd:e4 d:e4 12.e6! Ce5! 13.e:f7+ T:f7 14.0—0—0! N:c3 15.D:c3 D:c3+ 16.b:c3 Nf5 17.Td4! cu final mai bun pentru alb) 10.Cb3 Da4! (Un sacrificiu de pion curajos. După 10...Dc7 11.Ng3 și 12.a3, albul ar fi obținut avantaj) 11.N:f6 C:f6 12.d:c5 Ce4? (O mutare greșită, efectuată după mai mult de o oră de gândire (!) care a dus la complicații mari în criză de timp. Ar fi trebuit jucat 12...Dc6 sau 12...N:c3+) 13.c:d5 N:c3+ (La 13...C:c5 14.Tc1! e:d5 15.C:c5 și rămîne cu pionul în plus) 14.b:c3 C:c5 15.Td1! e:d5 16.T:d5 C:b3 17.a:b3 Dc6 18.Td4 Te8 (Vezi diagrama).

După 18...Te8

19.Nd3! (O mutare foarte îndrăznească și departe calculată.

După partidă, Capablanca a analizat această poziție și a scris într-un articol următoarele: „Aveam două posibilități: să înaintez pionul la e4 și să continui partida pe un făgaș liniștit sau să joc 19.Nd3, cu trecerea la contraatac! Am preferat pe aceasta din urmă, care a dus la un joc interesant.”) 19...D:g2 20.N:h7+ Rf8 21.Ne4 Dh3 22.Dd2! Ne6 23.c4 a5 24.Tg1 (Albul înapoiază pionul; în schimb, deschide coloana h pentru atac asupra regelui advers) 24...D:h2 (Desigur, luarea nu era obligatorie, dar poziția negrului era grea oricum) 25.Th1 Dc7 26.Db2! (Se amenință 27.Da3+ Rg8 28.Nh7+ Rh8 29.Tdh4) 26...Dc5 27.Nd5! (Din nou se amenință 28.N:e6 f:e6 — nu 28...T:e6 29.Th8+ — 29.Tf4+ Rg8 30.Dc2) 27...Ta6? (Greșală aproape inevitabilă, din cauza crizei de timp. Ar fi fost mai bine 27...Tad8! — și nu 28.Te4? Db4+ 29.Re2 T:d5! — 28.N:e6! T:d4 29.Th8+ Re7 30.T:e8+ R:e8 31.N:f7+ R:f7 32.e:d4 Db4+ 33.Rd1 a4 34.Rc2) 28.Te4 Td6 29.Th7! Re7 (Dacă 29...g6 30.Dg7+ Re7 31.T:e6+; la 29...f6 30.Th8+; 29...Db4+ 30.Re2 T:d5 31.D:g7 Re7 32.D:f7+ și 33.Dc7 mat) 30.D:g7 Rd8 31.N:e6 f:e6 32.D:b7 Db4+ 33.D:b4 a:b4 34.c5 Tc6 35.T:b4 T:c5 36.Ta7 și negrul a cedat. A fost cea mai bună partidă pe care a jucat-o Capablanca în meciul cu Alehin.

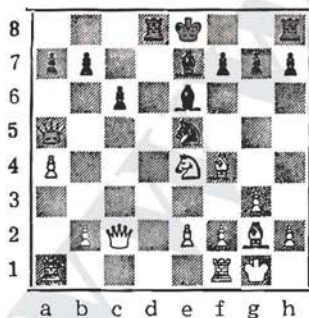
44. GAMBITUL DAMEI

Capablanca

Euwe

Olanda, 1931

1.d4 d5 2.Cf3 Cf6 3.c4 c6 4. Cc3 d:c4 5.a4 Nf5 6.Ce5 Cbd7 (Practica ulterioară a arătat că mutarea 6.Ce5 este bună numai când negrul răspunde cu 6... Cbd7, ca în partidă; de aceea, teoria modernă recomandă 6.e3) 7.C:c4 Dc7 8.g3 e5 9.d:e5 C:e5 10.Nf4 Cfd7 11.Ng2 Ne6 (Capablanca a considerat această mutare ca pierdere de timp și a recomandat 11...f6. Nici aceasta însă nu este prea bună deoarece după 12.0—0 Td8 13.Dc1 Ne6 14.Ce4! albul obține avantaj. Ulterior s-a ajuns la concluzia că sistemul nu este prea bun pentru negru) 12.C:e5 C:e5 13.0—0 Da5 14.Ce4 Td8 15.Dc2 Ne7 (Ar fi trebuit jucat 15... Nb4 16.Cg5 Nc8 17.De4 Nd6 18.Tad1 f6. Acum Capablanca a găsit o foarte frumoasă continuare. Vezi diagrama).

După 15...Ne7

16.b4! (Sacrificiu tipic de pion pentru atac) 16...N:b4 17.Db2

f6 18.Tfb1? (O greșeală greu de explicat la Capablanca. Albul nu ar fi putut juca 19.D:b4? Td1+ și negrul câștigă o calitate. Mutarea corectă 18.Tab1 constituie o amenințare reală: 18...Ne7 19.D:b7 Rf7 20.N:e5 D:e5 21.D:c6) 18...0—0 (Capablanca a arătat că 18...Cc4 ar fi dus la complicații interesante de exemplu: 19.C:f6+ Rf7! 20.D:b4 Td1+ 21.T:d1 D:b4 22.Ce4 Te8 23.Tab1 Da5! 24.Cg5+ Rg6 25.Td4 „și negrul nu se poate apăra în fața multiplelor amenințări ale albului”) 19.N:e5 f:e5 20.Cg5 Nc3? (O mutare de pierdere. După 20...Nf7! negrul s-ar fi putut apăra) 21.Dc2 Nf5 22.Ne4! g6 (Nu ar fi salvat nici 22...N:a1 23.N:f5 — cu amenințarea 24.Ne6+ și 25.D:h7 mat — 23...g6 24.N:g6 Nd4 25.N:h7+ Rh8 26.e3 Nb6 27.Dg6 sau 22...h6 23.N:f5 h:g5 24.Ta3! Nd4 25.g4! Tf6 26.Th3, cu atac puternic pentru alb) 23.Da2+ Rg7 24.T:b7+ Td7 25.Tab1! Da6 26.Db3! T:b7 (La 26...Nd4, albul ar fi răspuns 27.N:f5) 27.D:b7+ D:b7 28.T:b7+ Rg8 (Dacă 28...Rh6 29.h4) 29.N:c6 Td8 30.T:a7 Td6 31.Ne4 Nd7 32.h4 Nd4 33.Ta8+ Rg7 34.e3 Nc3 35.Nf3 și negrul se recunoaște învins!

45. APĂRAREA NIMZOVICI

Capablanca

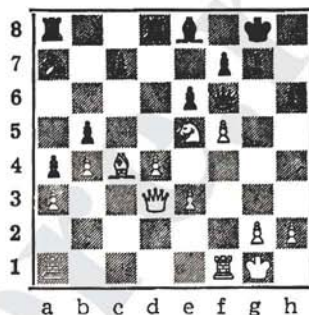
Mikenas

Buenos Aires, 1939

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 Nb4 4.Dc2 Cc6 5.Cf3 d5 6.a3! (În

această deschidere este cunoscut că albul rămâne cu avantajul perechii de nebuni, în schimbul pionilor dubli de pe coloana c. Contrajocul negrului se va desfășura pe flancul damei asupra pionilor dubli) 6...N:c3+ 7.D:c3 a5 8.b3 0—0 9.Ng5 h6 10.N:f6 (Dacă 10.Nh4 g5 11.Ng3 Ce4, cu contrajoc pentru negru) 10...D:f6 11.e3 Nd7 12.Nd3 Tfc8? (În urma deschiderii, poziția este ceva mai bună pentru alb. Negrul ar fi trebuit să joace 12...Tfe8 pregătind mutările d5:c4 și e6—e5) 13.0—0 a4 14.b4 d:c4 15.N:c4 Ca7 16.Ce5! Ne8 17.f4! (Începutul unei combinații decisive asupra dispozitivului de apărare al regelui negru. Albul are controlul asupra centrului și poziție de atac, negrul structură slabă) 17...b6 (Negrul încearcă să se pregătească pentru contralovitura c7—c5, pe care însă nu va reuși s-o execute) 18.Dd3!

Td8 (Ceva mai mari șanse de apărare ar fi dat 18...g6) 19.f5 b5 (În această mutare constă cheia combinației. Dacă 19.Na2? D:e5! Vezi diagrama).

După 19...b5

20.f:e6! b:c4 21.T:f6 c:d3 22.e:f7+ N:f7 (Rău ar fi fost 22...Rf8?? 23.Cg6 mat) 23.T:f7 Cb5 24.Tf2 Td5 25.C:d3 Te8 26.Tf3 și, datorită materialului în minus, negrul a cedat.

Alexandr Alehin

S-a născut la 31 octombrie 1892, la Moscova, într-o familie înstărită. Mama sa, mare admiratoare a operei dramaturgului Ostrovski a dat copiilor săi prenume asemenea unor eroi din piesa „Furtuna”: fata, Varvara, băiatul (viitor campion mondial), Tihon. De bună seamă, prenumele „Tihon” apare surprinzător pentru oricine întâlnește în manuscrisele sale inițialele „T.A.”. Mai târziu, din cauza glumelor la care era expus tânărul Alehin, (Tișa, diminutivul de la Tihon, înseamnă și „liniște” în limba rusă), tatăl său a hotărât să-i schimbe prenumele și, din anul 1907, Tihon va deveni Alexandr, așa cum l-a cunoscut și l-a păstrat întreaga lume. A învățat să joace șah încă de la vârsta de 7 ani, simțind pentru acest joc o atracție cu totul deosebită. Frațele său mai mare îl inițiază în tainele șahului și îl ajută mai târziu să se perfecționeze. Dove-

dind un talent ieșit din comun pentru acest joc, își face debutul în competiții, jucând partide prin corespondență, studiază cu asiduitate partidele marilor jucători, în special pe cele ale compatriotului său Cigorin, pe care le găsea analizate în publicațiile șahiste sau obișnuite ale vremii. În 1908 pleacă pentru prima oară dincolo de hotarele țării sa-

le și participă la turneul internațional de la Düsseldorf, unde s-a clasat pe locurile 4—5. Rezultatul, deși nu prea strălucit, a fost totuși extraordinar pentru tînărul de nici 16 ani. Învățămintele trase cu ocazia acestei prime confruntări cu jucători puternici l-au făcut să progreseze rapid, succesele nelăsîndu-se prea mult așteptate. Participă rînd pe rînd la turnee internaționale de prestigiu, cum au fost cele de la Hamburg 1910, Karlsbad 1911, Stockholm 1912, Scheveningen 1913, la ultimele două clasîndu-se pe primul loc. Este amuzant de amintit că la Stockholm, Alehin, atunci în vîrstă de 19 ani, a pierdut o singură partidă: împotriva suedezului Fridlitzius, care împlinise 90 de ani! Se dedică total șahului, pe care îl consideră o adevărată artă, نہ concepînd să rămîna doar un artizan al acestuia.

În 1913 îl cunoaște la Petersburg pe marele Capablanca, venit acolo cu ocazia unui turneu internațional. Între cei doi se înfiripă ușor o prietenie sinceră. Curînd, Alehin avea să spună: „În partidele împotriva lui Capablanca, jocul oricărui partener pare slab, dar aceasta numai pentru că José Raul Capablanca joacă prea bine!”

În 1914 cîștigă împreună cu Nimzovici primul loc în campionatul Rusiei, ceea ce îi deschide porțile marelui turneu internațional de la Petersburg. Pentru a ne

face o cît de sumară impresie despre forța turneului, este suficient să cităm numele cîtorva participanți: campionul lumii Lasker, alături de Capablanca — cea mai tînără speranță a șahului mondial din epoca aceea, celebrul mare maestru german Tarrasch, francezul naturalizat Yanovski, campionul american Marshall, cei mai tari jucători din Anglia, Blackburne și Gunsberg, Rubinstein și Cigorin — stele de primă mărime nu numai ale Rusiei — precum și campionul Moscovei, Bernstein ș.a. Rămăs în istoria șahului, marele turneu de la Petersburg s-a încheiat cu victoria așteptată a lui Lasker, campionul mondial „en titre”. Pe locul al II-lea s-a situat Capablanca, iar pe al III-lea, spre marea surpriză a tuturor specialiștilor din lumea șahului, tînărul student în științe juridice care nu împlinise încă 22 de ani, Alexandr Alehin.

Două luni mai tîrziu a fost invitat la turneul de la Mannheim, dar a răspuns invitației numai în ultimul moment, atunci cînd a fost convins că nu va participa Capablanca, pe care îl considera cel mai redutabil dintre toți concurenții posibili.

Alehin aspira încă de pe atunci la titlul suprem! Campion mondial cu prețul oricărui eforturi! Pentru atingerea acestui țel a muncit imens, și-a pregătit drumul către treapta cea mai înaltă a ierarhiei șahiste cu efor-

turi de Sisif, cu o perseverență și devoțiune rar întâlnite, cu luciditate și pasiune fierbinte pentru șah!

În timpul primului război mondial, Alehin, scutit de serviciul militar din cauza unei afecțiuni cardiace, a fost încadrat într-un detașament de Cruce roșie. Și aici, continuă pregătirea șahistă, astfel încît, după război, în 1920 cîștigă primul campionat al U.R.S.S. Lucrează apoi ca judecător districtual, dar caută necontenit ocazii pentru a-și desăvîrși pregătirea șahistă. În scurta sa carieră de judecător de instrucție s-a distins în mod deosebit, rezolvînd cu fină perspicacitate cîteva probleme de criminologie ce păreau de-a dreptul insolubile!

În 1921 se căsătorește cu o cetățeancă de origine străină și își părăsește țara pentru a se stabili împreună cu soția la Paris. În același an, Emanuel Lasker cedează titlul de campion mondial tînărului cubanez José Raul Capablanca. Evenimentul a constituit un nou imbold pentru Alehin, în vederea împlinirii dorinței sale celei mai arzătoare: perfectarea unui meci pentru titlul mondial.

În anul 1922, împreună cu Capablanca, ia parte la un turneu la Londra. La acest turneu, noul campion mondial simte că singurul adversar realmente periculos chiar și pentru „o mașină de jucat șah” — așa cum fusese

numit Capablanca de către contemporani — este Alehin.

Între timp, Alehin își susține la Sorbona dizertația de doctorat, desăvîrșindu-și pregătirea juridică, dar cariera aceasta atît de ispititoare va rămîne totuși pînă la sfîrșitul vieții pe locul al doilea. Joacă fără răgaz o serie de meciuri, participă la turnee prestigioase, urmărind cu perseverență un singur scop: să obțină astfel de rezultate, încît să-i poată pretinde lui Capablanca un meci pentru titlul suprem.

Alehin nu era singurul care aspira la această onoare; printre pretendenți se aflau în primul rînd fostul campion mondial, Emanuel Lasker, învingător strălucit în 1923 la turneul de la Moravska Ostrava, Akiba Rubinstein, după succesul în turneul de la Viena, Bogoliubov, Marshall. Această concurență imensă pentru titlu i-a determinat pe animatorii vieții șahiste din New York să invite în prealabil pe cei mai cunoscuți șahiști ai vremii la un super-turneu al super-campionilor. Turneul s-a disputat în 1924, la New York și i-a oferit lui Lasker ocazia, ca la 55 de ani, să învingă toată elita șahului mondial! Pentru Alehin, clasat pe locul al III-lea, a fost o decepție dureroasă, deoarece își pusese mari speranțe în posibilitatea cuceririi „Everestului” șahist. Lasker, fin psiholog, înzestrat cu o rară capacitate de a distinge valorile, a declarat la

capătul acestui turneu: „Alehin este o mare problemă. Nu există nici o îndoială că el nu și-a încheiat încă dezvoltarea.”

Partidele jucate la New York au constituit un prilej de profundă analiză a jocului pentru Alehin, care a început să gândească cu migală la slefuirea stilului său de joc. Prefera pozițiile cu resurse combinate, dar s-a dedicat cu aceeași ardore care îl caracteriza și studiului pozițiilor simple, cu piese puține, analiza minuțios finaluri dificile, pentru a atinge tehnica și precizia lui Capablanca. Partidele comentate de Alehin au stîrnit entuziasmul contemporanilor săi — Lasker i-a și trimis o telegramă de felicitare — și constituie și astăzi adevărate lecții despre știința și arta șahului. Rezultatele obținute i-au răsplătit truda — o suită de succese strălucite în turneele de la Paris, Berna, Baden-Baden, Hastings, Birmingham, Buenos Aires și Scarborough. În 1927 se lansează din nou ideea organizării unui super-turneu, la care să participe cei mai buni dintre cei mai buni: Alehin, Vidmar, Marshall, Nimzovici, Spielmann, Capablanca ș.a. Campionul mondial a jucat extraordinar și a câștigat; Alehin s-a clasat doar al doilea și la o diferență de $2\frac{1}{2}$ puncte, poate și pentru că Alehin era un caracter emoțional. Atunci cînd întindea vreo cursă adversarului său și avea impresia că acesta va intra în ea, nu se

putea stăpîni și se ridica în picioare, mergînd nervos în jurul mesei, oprindu-se adesea în dreptul celui alt jucător, pentru a privi partida și din acel unghi.

După turneul de la New York se contura din ce în ce mai mult convingerea că viitorul meci dintre Capablanca și Alehin, perfectat în linii generale, trebuia să se încheie în favoarea lui Alehin. Părerea lui Alehin despre șansele pe care le avea, oricît de mult își dorea victoria, merita să fie consemnată: „Nu-mi pot imagina cum voi câștiga șase partide împotriva lui Capablanca, dar și mai puțin îmi pot închipui cum va câștiga el aceste șase partide!” Și totuși...

Meciul a avut loc la Buenos Aires, între 16 septembrie și 29 noiembrie 1927. Timp de două luni și jumătate, locuitorii marelui oraș au fost martorii celui mai lung și înverșunat meci din istoria șahului — 34 de partide. Câștigînd titanica încheștare de forță cu scorul de $18\frac{1}{2}$ — $15\frac{1}{2}$ ($+6 - 3 = 25$) Alexandr Alehin a devenit cel de-al patrulea campion al lumii. La încheierea acestei adevărate bătălii pentru titlu, primele cuvinte ale noului campion au fost: „În sfîrșit, visul vieții mele s-a împlinit: mi-a fost dat să culeg roadele muncii și strădaniilor mele îndelungate”.

După încoronarea cu titlul de cel mai bun șahist al lumii, Alehin își întrerupe activitatea competițională și se consacră doi ani

activității publicistice. De-abia în anul 1929 reîntră în vîltoarea marilor confruntări șahiste și își pune titlul de campion mondial în joc. Primul său concurent a fost marele maestru Bogoliubov, unul dintre cei mai redevabili jucători ai timpului, învingător în cîteva turnee de mare prestigiu. Lupta nu a fost atît de ușoară, după cum o arată scorul ($15\frac{1}{2}$ — $9\frac{1}{2}$ în favoarea lui Alehin: $+11$ — 5 = 9), dar, după cinci ani, în 1934, Bogoliubov este din nou învins, de data aceasta cu $15\frac{1}{2}$ — $10\frac{1}{2}$ ($+8$ — 3 = 15). Vom vedea că Alehin a acceptat toate provocările care i-au fost aruncate, cu excepția uneia singure, aceea care venea din partea lui Capablanca.

În anul 1932, la Chicago, Alehin stabilește un nou record în ceea ce privește simultanele de șah „orb”. A jucat la 32 de table ($+19$ — 4 = 9). Înzestrat cu o memorie excepțională, Alexandr Alehin își amintea partidele proprii jucate cu mulți ani în urmă pînă la cele mai mici detalii, le putea reproduce cu repeziciune pe acelea jucate de toți marii șahiști de dinaintea și din timpul său. Iată cum descrie Reuben Fine întîlnirea sa cu Alehin: „Cînd l-am văzut prima dată la Pasadena, în 1932, am început să înțeleg geniul său. Mi-a arătat partidele pe care le jucase cu puțin timp înainte la Berna, în meciul cu Euwe, și ochii săi și întregul său comportament

aveau o intensitate ciudată pe care nicidecum nu o mai văzusem la altcineva. Iubea șahul, era propria-i respirație... Trăia pentru șah și numai pentru șah!”

În 1935 și-a pus din nou titlul în joc, de această dată în meciul cu Euwe; a pierdut la o diferență minimă, un singur punct: $14\frac{1}{2}$ — $15\frac{1}{2}$ (-9 + 8 = 13). Înfrîngerea a fost o lovitură grea pentru Alehin, ceea ce l-a determinat să ia măsuri severe, în primul rînd pentru îmbunătățirea condiției sale fizice, a sănătății care începuse să lase de dorit. A renunțat la fumat și la consumul de băuturi alcoolice și a reînceput antrenamente metodice și sînguinoase cu aceeași voință și perseverență ca în anii tinereții. Roadele scontate s-au văzut în 1937, cînd și-a recîștigat titlul de campion mondial în al doilea meci cu Euwe, titlu pe care l-a păstrat pînă la moarte. Scorul meciului: $15\frac{1}{2}$ — $9\frac{1}{2}$ ($+10$ — 4 = 11).

Cariera genialului Alehin este prodigioasă și, în felul său, unică. În timpul activității sale competiționale a participat la cinci olimpiade și 87 de turnee, cîștigînd de 62 de ori primul loc (!). A susținut 24 de meciuri, dintre care a cîștigat 17, a încheiat patru la egalitate și a pierdut trei, unul pe cînd era foarte tînăr și două împotriva lui Euwe (primul meci cu acesta a avut caracter amical).

Studiind partidele lui Alehin, foarte mulți jucători mai mari sau de mică importanță s-au întrebat care putea fi secretul succeselor lui. Aceeași întrebare și-a pus-o și Tartakover, mare maestru și teoretician cu multă autoritate. „Ce factori de ordin psihologic sau de altă natură au determinat uimitoarea manifestare a talentului său? Ne încumetăm să răspundem: înainte de toate, pasiunea imensă pentru șah, convingerea că șahul este și artă autentică, puternicul său spirit analitic, un izvor nesecat de idei noi de rară ingeniozitate, neconținută truda spre autoperfecționare. Când juca, avea ca deviză să pună cu fiecare mutare noi probleme adversarului, ca și Lasker la vremea sa. Nu se lăsa influențat de înfrângeri, iar succesele le considera doar pași spre alte succese mai importante. Neîndoielnic, geniul lui Alehin nu a fost numai expresia unui talent nativ, a unei inteligențe strălucite, a unei memorii prodigioase, ci și a unei vaste culturi generale.“ Printre altele, merita să amintim că Alehin vorbea și scria (aproape perfect) nouă limbi, în afară de limba maternă. În cei 37 de ani de viață competițională șahistă a jucat aproximativ 50 000 de partide în turnee, meciuri sau simultane. Memoria sa era cu adevărat proverbială: se povestește că în anul 1929 a fost invitat de Federația poloneză de șah să susțină un simultan la 32

de mese, dintre care la două trebuia să joace „à l'aveugle“. Unul dintre adversarii săi era viitorul mare maestru Miguel Najdorf, atunci încă necunoscut, care a reușit să-l învingă. Trei ani mai târziu a fost din nou invitat la Varșovia; și de această dată l-a întâlnit pe Najdorf, dar cu toate că între timp acesta progresase vertiginos, în cele două partide jucate, Alehin a obținut două remize. În 1939, după 10 ani de la prima lor întâlnire, la Olimpiada de la Buenos Aires, Alehin și Najdorf se găseau din nou față în față la masa de joc. Jovial, Najdorf i-a spus campionului mondial: „Sînt unul dintre șahiști care se pot lăuda cu un scor pozitiv la dumneavoastră.“ „Nu, vă înșelați, i-a răspuns Alehin, partidele noastre din 1932 s-au terminat prin remiză, în amîndouă a fost pat.“ Najdorf i-a amintit atunci și de simultan. „Într-adevăr, i-a răspuns Alehin, îmi amintesc că am pierdut două partide „à l'aveugle“. Într-una din ele trebuia să sacrific turnul la h7. Deci, dumneavoastră erăți adversarul?“

Este cu totul uimitor să constatăm că după 10 ani, timp în care în viața lui Alehin se petrecuseră atîtea evenimente, după ce jucase nenumărate partide, să-și amintească nu numai partida, ci și amănuntul despre sacrificiul turnului!

De la Alehin ne-au rămas partide cu un izvor de idei de o i-

menșă bogăție și fantezie artistică, ne-au rămas articole de specialitate, comentarii și cărți cu o valoare inestimabilă. Ne-a lăsat în teoria deschiderilor un sistem de apărare care îi poartă numele — Apărarea Alehin — și care corespunde teoriei moderne, conform căreia negrul nu este atât obligat să-l împiedice pe alb să ocupe centrul, cât trebuie ca el însuși, negrul, să-l controleze. Nu este poate, pentru un iubitor al șahului, bucurie mai mare decât aceea de a repune pe tablă partidele lui Alehin, jucate cu atîția ani în urmă, să retrăiască momentele pline de intensitate, de amărăciune sau de bucurie, pe care le-a trăit cîndva marele campion mondial.

Alehin a dispărut din viață pe neașteptate, la 24 martie 1946, în fața tablei de șah, într-o modestă cameră de hotel din cartierul Estorial al Lisabonei. A murit cu durere și amărăciune în suflet, cu cea mai arzătoare dorință rămasă neîmplinită: revinerea în patrie, acolo unde a văzut pentru prima oară lumina zilei.

Mai tîrziu, urna cu cenușa sa a fost adusă la Paris. Din inițiativa conducerii F.I.D.E., a Ambasadei sovietice la Paris, sprijinite de o delegație a șahiștilor sovietici, de fiul lui Alehin, de prieteni și admiratori ai fostului campion mondial, de șahiști francezi, a fost ridicat un monument pe care este înscris cu lite-

re săpate în marmură: „Ale-xandr Alehin — geniu șahist al Rusiei și Franței“.

Prin tot ceea ce a creat, Alehin va trăi peste veacuri, căci el aparține tuturor oamenilor și tuturor timpurilor.

Palmares

Turnee internaționale individuale

1908	Moscova	I
1908	Düsseldorf	IV—V
1909	Moscova	V
1909	Moscova	I
1909	Petersburg	I
1910	Hamburg	VII—VIII
1911	Karlsbad	VIII—IX
1912	Stockholm	I
1912	Vilno	VI—VII
1912	Petersburg	I
1913	Petersburg	I—II
1913	Scheveningen	II
1914	Petersburg	I—II
1914	Petersburg	III
1914	Mannheim	I
1915/16	Moscova	I
1918	Moscova	I
1919	Moscova	I
1920	Moscova	I
1921	Budapesta	I
1921	Triberg	I
1921	Haga	I
1922	Pistyan	II—III
1922	Londra	II
1922	Hastings	I
1922	Viena	IV—VI
1923	Karlsbad	I—III
1923	Margate	II—V
1923	Portsmouth	I
1924	New York	III
1925	Berna	I
1925	Baden-Baden	I
1925	Paris	I
1926	Hastings	I—II
1926	Semmering	II
1926	Dresda	II
1926	Scarborough	I
1926	Birmingham	I
1926	Buenos Aires	I
1927	New York	II

1927	Kecskemet	I	1944	Gijon	I
1929	Veneția	I	1945	Madrid	I
1929	Bradley	I	1945	Gijon	II—III
1930	San Remo	I	1945	Sabadel	I
1930	Hamburg, Olimpiadă, 9 puncte din 9 posibile	I—II	1945	Almeria	I—II
1931	Nisa	I	1945	Mellilla	I
1931	Praga, Olimpiadă, 13½ puncte din 18 posibile	II	1945	Nevidad	II
1931	Bled	I	Meciuri		
1932	Londra	I	1908	Blumenfeld	+4 —0 = 1
1932	Berna	I—III	1908	Fahrni	+1 —1 = 1
1932	Berna	I	1908	Bardeleben	+4 —0 = 1
1932	Pasadena	I	1909	Nenarokov	+0 —3 = 0
1932	Mexico	I—II	1913	Levitzki	+7 —3 = 0
1933	Paris	I	1913	Ed. Lasker	+3 —0 = 0
1933	Folkestone, Olimpiadă, 9½ puncte din 12 posibile	I	1914	Nimzovici	+1 —1 = 0
1933/34	Hastings	II—III	1921	Grigoriev	+2 —0 = 5
1934	Rotterdam	I	1921	Teichmann	+2 —2 = 2
1934	Zürich	I	1921	Sämisch	+2 —0 = 0
1935	Örebro	I	1922	Bernstein	+1 —0 = 1
1935	Varșovia, Olimpiadă, 12 puncte din 17 posibile	I	1922	Golmayo	+1 —0 = 1
1936	Nauheim	I—II	1923	Averbach	+1 —0 = 1
1936	Dresda	I	1923	Mufang	+2 —0 = 0
1936	Podebrad	II	1927	Euwe	+3 —2 = 5
1936	Nottingham	IV	1927	Capablanca (CM)	+6 —3 = 25
1936	Amsterdam	III	1929	Bogoljubov (CM)	+11 —5 = 9
1936	Amsterdam	I—II	1933	Bernstein	+1 —1 = 2
1936/37	Hastings	I	1934	Bogoljubov (CM)	+8 —3 = 15
1937	Margate	III	1935	Euwe (CM)	+8 —9 = 13
1937	Kemerli	IV—V	1937	Euwe (CM)	+10 —4 = 11
1937	Nauheim	II—III	1937	Euwe	+1 —2 = 2
1938	Montevideo	I	1944	Rey Ardid	+1 —0 = 3
1938	Margate	I	1946	Lupi	+2 —1 = 1
1938	Plymouth	I—III	O selecție din partidele jucate de Alehin, oricât de exigentă, ar cere un volum întreg sau chiar mai multe. Nu putem prezenta în cadrul pe care ni l-am propus decât un număr cu totul restrâns, dar care să puncteze cât mai convingător perioade din viața și creația marelui șahist. Începem cu prima partidă jucată într-un turneu și reținută de istorie.		
1938	Amsterdam-AVRO	IV—VI			
1939	Buenos Aires, Olimpiadă, 12½ puncte din 16 posibile	I			
1939	Montevideo	I			
1939	Caracas	I			
1941	München	II—III			
1941	Cracovia	I—III			
1942	Salzburg	I			
1942	München	I			
1942	Cracovia	I			
1942	Praga	I—II			
1943	Salzburg	I—II			
1943	Praga	I			

46. DESCHIDEREA
SCOȚIANĂ

Alehin

Rozaanov

Moscova, 1907

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.d4 (Unul dintre sistemele de deschideri des întâlnite în acea epocă, sistem care corespundea unei concepții mai vechi, și anume aceea de a ocupa rapid centrul) 3... e:d4 4.C:d4 Cf6 5.C:c6 (Mai târziu, într-o partidă cu Lasker, la Moscova, 1914, Alehin a schimbat varianta și a obținut o remiză foarte spectaculoasă, pe care o redăm și noi pentru plăcerea cititorilor: 5.Cc3 Nb4 6. C:c6 b:c6 7.Nd3 d5 8.e:d5 c:d5 9.0—0 0—0 10.Ng5 Ne6 11.Df3 Ne7 12.Tae1 h6 13.N:h6 g:h6 14.T:e6! f:e6! 15.Dg3+ Rh8 16. Dg6 remiză) 5...b:c6 6.Nd3 d5 7.e:d5 c:d5 8.0—0 Ne7 9.Cc3 0—0 10.Ng5 c6 11.Df3 Ng4 (Ideea acestei mutări este de a aduce nebunul prin h5 la g6, pentru a neutraliza nebunul alb din d3. Alte posibilități în această poziție sînt 11...Tb8 și 11...Cg4?! ca într-o partidă Alehin-Manko, jucată prin corespondență în anii 1906—1907: 12.N:e7 D:e7 13.Tae1 Dd6 14. Dg3! Df6 15.h3 Ch6 16.Te5! g6 17.Ce2 Nf5 17.f4 Tfe8 19.De3 T:e5 20.f:e5 Dh4 21.Cd4 N:d3 22.Tf4! De7 23.c:d3 Tc8 24.Tf6 c5 25.Cc6 De8 26.e6!! Cf5 27. e:f7+ D:f7 28.T:f5! și negrul cedează) 12.Dg3 Nh5 13.De5 (Se recomandă 13.Tfe1! Ng6 14. N:g6 h:g6 15.Dh4! cu amenin-

țarea Te1—e3—h3. În poziția din partidă, tînărul Alehin amenință 14.N:f6 N:f6 15.D:h5) 13...Ng6 14.N:g6 h:g6 15.Tad1 (Și aici mutarea cea mai exactă este 15.Tfe1!) 15...Nd6 16.Dd4 Dc7 17.Dh4 Ch7 18.Nc3 f5 19. f4 Rf7! (O mutare foarte bună deoarece nu este posibil 20. D:h7?? Th8) 20.Nd4 Th8 21.Tde1 (Dacă nu întotdeauna mutările albului ni se par cele mai bune și exact legate de planul corect, trebuie să ne aducem aminte că Alehin nu avea decît 15 ani!) 21...Cf6 22.Dg5 Cg4? (Amenințată prinderea damei albe, dar nu a văzut excepționala replică a lui Alehin. Ar fi trebuit jucat 22...Th5 sau 22...Ce4. Vezi diagrama).

23.Te6!! R:e6 (La alte continuări, avantajul ar fi fost tot de partea albului, de exemplu: 23...Th6 24.Tfe1 N:f4 25.Te7+ Rg8 26.T:c7 N:g5 27.T:g7+ Rf8 28.h3 Nf6 29.N:f6 C:f6 30. T1e7) 24.D:g6+ Rd7 25.D:f5+

Rd8 26.D:g4 Nf8 27.Te1 Dd7 28.Dg5+ Rc7 29.Te3! (Ar fi fost greșit 29.N:g7? Nc5+ 30.Rh1 Tag8! 31.Ne5+ Rb7 32.Df6 T:h2+ 33.R:h2 Dh7+ și apoi mat) 29...Rb7 30.Ca4 Te8 31.Tb3+ Ra8 32.Dg3 (Alehin conduce atacul cu deosebită măiestrie) 32...Th6 33.Dd3 The6 34.Ne5! c5 35.Tb5 Tc8? (O greșeală care duce la pierdere imediată. Ar fi prelungit apărarea 35...Dc6! cu amenințarea c5—c4) 36.c4! (Negrul nu se poate apăra cu 36...d4 din cauza 37.C:c5 N:c5 38.Df3+ Tec6 39.T:c5) 36...a6 37.Cb6+ T:b6 38.T:b6 Ra7 39.Dg6 Da4 40.Tb3! Dc6 41.Df7+ Ra8 42.c:d5 și negrul s-a recunoscut învins de tânărul elev, fără să bănuiască desigur că în fața lui se afla viitorul campion mondial, unul dintre cei mai mari șahiști ai tuturor timpurilor.

47. INDIANA REGELUI

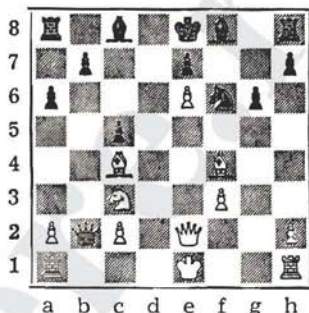
Alehin

Levenfisch

Petersburg, 1912

1.d4 c5 2.d5 Cf6 3.Cc3 d6 4.e4 g6 (Teoria modernă recomandă în acest moment fie 4...e5, fie 4...e6 cu schimbul la d5, în funcție de preferințe) 5.f4! Cbd7 6.Cf3 a6 7.e5 d:e5 8.f:e5 Cg4 9.e6! Cde5 10.Nf4 C:f3+ 11.g:f3! (Negrul a avut în vedere numai 11.D:f3 f:e6! 12.D:g4 e5! cu poziție satisfăcătoare) 11...Cf6 12.Nc4 f:e6 13.d:e6 Db6 (Schimbul damelor ar fi dus, din cauza prezenței pionului la e6, la

un final compromis pentru negru) 14.De2 D:b2 (Fantezia lui Alehin, atunci când este vorba de combinații, este surprinzătoare. Vezi diagrama).

După 14...D:b2

15.Cb5! (Lasă negrului alegerea: poate lua fie calul, fie două turnuri. După 15...a:b5 16.N:b5+ Rd8 17.Td1+ Nd7 18.Ne5! Db4+ 19.c3 și regele negru este amenințat de mat) 15...D:a1+ 16.Rf2 D:h1 17.Cc7+ Rd8 18.Dd2+ Nd7 19.e:d7, după care negrul a cedat, deoarece la cea mai bună apărare 19...e5 — 19...C:d7 20.Ne6 — ar fi urmat 20.N:e5; este posibil și 20.Ce6+ Re7 21.d8D+ T:d8 22.D:d8+ Rf7 23.C:f8+ Rg7 24.De7 mat.

48. DESCHIDEREA PIONULUI DAMEI

Alehin

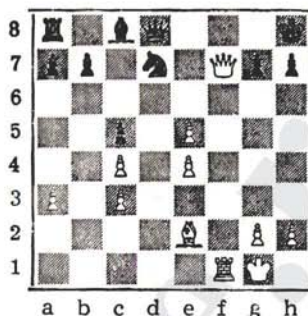
Marshall

New York, 1927

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cf3 Ce4 (O pierdere de timp) 4.Cfd2! Nb4 5.Dc2 d5 6.Cc3 f5 7.Cd:e4

f:e4 8.Nf4 0—0 9.e3 (Este ușor de observat avantajul de dezvoltare al albului) 9...c6 10.Ne2 Cd7 (Negrul continuă să piardă timp. Una dintre figurile active ale albului este nebunul din f4, acesta trebuia schimbat cu 10...Nd6) 11.a3 Ne7 12.0—0 Ng5 13.f3 (Alehin deschide jocul. Negrul mai are încă de rezolvat problemele dezvoltării) 13...N:f4 14.e:f4 T:f4 (Încă nu simte pericolul ce îl pîndesc. Ar fi fost mai prudent 14...e:f3 15.T:f3 Cf6) 15.f:e4 T:f1+ 16.T:f1 e5 (Negrul încearcă să activeze oarecum poziția) 17.Dd2! (O mutare interesantă și un sacrificiu de figură calculat foarte exact) 17...c5 (Frumos ar fi câștigat albul dacă 17...Db6 18.c5 Da5 19.e:d5 e:d4 20.b4 d:c3 21.Dg5! Dc7 22.d6!) 18.d:e5! d4 19.Df4! d:c3 (Nu ar fi salvat nici 19...De7 20.Cd5 D:e5 21.D:e5 C:c5 22.Ce7+ cu mat) 20.Df7+ Rh8 21.b:c3! (Alehin a arătat că această mutare este obligatorie și că nimic nu ar fi dat 21.e6, aparent promițătoare, deoarece ar fi urmat 21...Cf6 22.e7 Dg8 23.T:f6 Ng4! 24.D:g8+ R:g8 25.Td6 Te8 și pionul negru amenință să avanseze. Vezi diagrama).

21...Dg8 22.De7 h6 23.Nh5! (Poziția este neobișnuită; negrul nu are mutări, plătește scump pentru întârzierea dezvoltării, iar pionul e5 reprezintă o amenințare reală) 23...a5 (Sau 23...D:c4 24.Nf7, cu plasă de mat) 24.e6 g6

După 21.b:c3!

(Ar fi dus la pierdere și 24...Cf6 25.Nf7 Dh7 26.T:f6 g:f6 27.Df8+) 25.e:d7 N:d7 26.Tf7 și negrul a cedat. Partida a primit premiul pentru cea mai frumoasă din concurs.

49. GAMBITUL BLUMENFELD

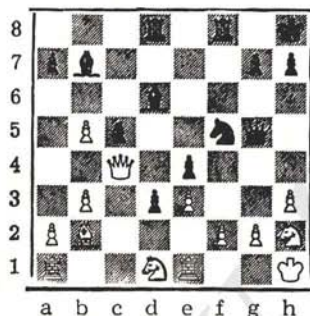
Tarrasch

Alehin

Pistyán, 1922

1.d4 Cf6 2.Cf3 e6 3.c4 c5 4.d5 b5 (Negrul oferă un pion pentru a-și forma propriul centru de pioni) 5.d:e6 (De obicei, sacrificiul se respinge și se continuă cu 5.Cc3) 5...f:e6 6.c:b5 d5 (Să privesc puțin tabla! Negrul are un pion în minus, în schimb deține un centru de pioni mobil, coloana f deschisă, ca și diagonalele a8—h1 și mai târziu b8—h2 pentru nebuni) 7.e3 Nd6 8.Cc3 0—0 9.Ne2 Nb7 10.b3 Cbd7 11.Nb2 De7 12.0—0 Tad8 (Alehin a terminat mobilizarea tuturor pieselor și acum pregătește înaintarea pionului e) 13.Dc2 e5 14.Tfe1 (Tarrasch se apără excelent, de

aceea partida va fi și mai interesantă. Planul albului este de a apăra câmpul h2, aducând calul la f1 și câmpul f2 cu calul din c3 la d1) 14...e4 15.Cd2 Ce5 16.Cd1 Cfg4 17.N:g4 C:g4 18.Cf1 (Aparent totul este apărut; Alehin va și însă să speculeze slăbiciunile albului pe flancul regelui) 18...Dg5! 19.h3 Ch6 20.Rh1 Cf5 21.Ch2 d4! (Negrul nu uită de centrul său de pioni. Pionul nu poate fi luat: 22.e:d4 e3! 23.C:e3 C:e3 24.f:e3 Dg3) 22.Nc1 d3 23.Dc4+ Rh8 24.Nb2 (Vezi diagrama).

După mutarea 24.Nb2

24...Cg3+! (Un sacrificiu decisiv. Desigur, luarea la g3 nu este recomandabilă) 25.Rg1 Nd5 26.Da4 Ce2+ 27.Rh1 Tf7 28.Da6 h5! 29.b6 Cg3+ 30.Rg1 a:b6 31.D:b6 d2 32.Tf1 C:f1 33.C:f1 Ne6! (Se amenință puternic 34...Tf3! iar dacă albul ar juca 34.Dc6, Alehin indică următoarea variantă: 34...Tf3 35.D:e4 Nd5 36.Da4 D:g2+ 37.R:g2 Tg3++ 38.Rh2 Tg2++ 39.Rh1 Th2++ 40.Rg1 Th1 mat) 34.Rh1 N:h3!

35.g:h3 Tf3 36.Cg3 h4 37.Nf6 D:6 38.C:e4 T:h3+ și albul a cedat. Partida a fost distinsă cu premiul de frumusețe.

50. GAMBITUL DAMEI

Capablanca

Alehin

Partida a 21-a din meciul pentru titlul mondial

Buenos Aires, 1927

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Cc3 Cf6 4.Ng5 Cbd7 5.e3 Ne7 6.Cf3 0—0 7.Tc1 a6 8.a3 (Se duce lupta pentru ceea ce se numește câștigarea unui tempo. Albul nu dezvoltă nebulul din f1 la d3, așteaptă schimbul la c4 mai întâi, pentru a juca direct nebulul. Teoria modernă a stabilit că pentru alb este bine schimbul la d5 și organizarea atacului minorității, prin intrarea în acțiune a pionilor a și b) 8...h6 9.Nh4 d:c4 10.N:c4 b5! (Scopul principal al acestei mutări este eliberarea câmpului b7 pentru nebulul negru de câmpuri albe) 11.Ne2 Nb7 12.0—0 c5 13.d:c5 C:c5 (Calculul exact arată că dacă 14.N:f6 N:f6 15.C:b5 D:d1 16.Tf:d1 Cb3 17.Tc7 N:f3 18.N:f3 a:b5 19.N:a8 T:a8, negrul are joc foarte bun) 14.Cd4 Tc8 15.b4 Ccd7! (Ideea mutării este de a aduce calul la c4 prin b6) 16.Ng3 Cb6 (Toate forțele negrului vor fi concentrate spre câmpul c4) 17.Db3 Cfd5 18.Nf3 Tc4! 19.Ce4 Dc8 20.T:c4? (Ar fi fost mai bine 20.Db1 și Cd6 sau Cd2) 20...C:c4 21.Tc1 Da8!

(Amenință luarea cu calul la b4 sau e3) 22.Cc3 Tc8 23.C:d5 N:d5 24.N:d5 D:d5 25.a4 Nf6 26.Cf3 Nb2! (Poziția aceasta a fost analizată de Alehin, care a și indicat cele mai bune variante: a) 27.Td1 b:a4! 28.D:a4 Cb6 29.T:d5 C:a4 30.Td1 Cc3 31.Te1 Tc4 32.Nd6 Ce4 33.Ne7 f6 34.Tb1 Rf7 35. Rf1 Nc3 și negrul câștigă ușor finalul; b) 27.Tb1 Ca3 28.D:b2 C:b1 29.D:b1 Db3 30.Df1 b:a4 31.h3 a3, de asemenea cu câștig ușor) 27.Te1 Td8 28.a:b5 a:b5 29.h3 e5 30.Tb1 (Șanse mai mari de apărare ar fi dat mutarea 30.e4) 30...e4 31.Cd4 (Nici alte mutări nu ar fi fost mai inspirate: 31. Ce1 Dd2! 32.Dc2 — 32.Rf1 Dc3! — 32...D:c2 33.C:c2 Td2 34.Ce1 Ca3; dacă 31.Ch2 Dd3! 32.T:b2 D:b3 33.T:b3 Td1+ 34.Cf1 Cd2 35.Ta3 C:f1) 31...N:d4 32.Td1 (Vezi diagrama).

După 32.Td1

32...C:e3! și albul cedează deoarece rămâne cu o figură în minus.

51. GAMBITUL DAMEI

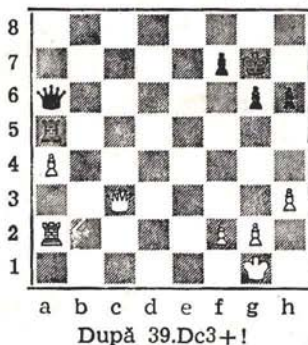
Alehin

Capablanca

Partida a 34-a din meciul pentru titlul mondial
Buenos Aires, 1927

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Cc3 Cf6 4. Ng5 Cbd7 5.e3 c6 6.a3 (Una dintre subtilitățile Gambitului damei. Deoarece negrul a mutat pionul la c6, nu mai trebuie adus turnul la c1) 6...Ne7 7.Cf3 0—0 8.Nd3 (Acum, nici lupta pentru tempo nu mai este atât de stringentă) 8...d:c4 9.N:c4 Cd5 10.N:e7 D:e7 11.Ce4 C5f6 12.Cg3 c5?! (Ar fi fost mai bine 12...b6, pentru aducerea nebunului la b7) 13.0—0 Cb6 14.Na2 c:d4 15.C:d4 g6 16. Tc1 Nd7 17.De2 Tac8 18.e4 e5 19.Cf3 Rg7 20.h3 h6 21.Dd2 (Din acest moment, Alehin joacă cu o exactitate uluitoare. Scopul mutării din partidă este dublu: de a aduce dama la a5, de unde să atace doi pionii în același timp — la a7 și e5 — și al doilea, cu totul surprinzător, e îndreptat împotriva mutării negrului 21...Nc6, la care ar fi urmat acum: 22.Ch4! C:e4 — 22...N:e4 23.De3! sau 22...Nd7 23.Da5 — 23.Cf5+ g:f5 24.C:f5+ Rg6 25.D:h6+ R:f5 26.g4 mat) 21...Ne6? (Ar fi trebuit jucat 21...Ca4!) 22.N:e6 D:e6 23.Da5 Cc4 24.D:a7 C:b2 25.T:c8 T:c8 26.D:b7 Cc4 27.Db4 Ta8 28.Ta1 Dc6! 29.a4! (O mică cursă: pionul e4 nu poate fi luat) 29...C:e4 30.C:e5! Dd6! (Final de figuri grele, destul de dificil de realizat) 31.D:c4 D:e5 32.Te1 Cd6 33.Dc1! Df6 34.Ce4 C:e4 35.T:e4

(În continuare, Alehin demonstrează o tehnică impecabilă) 35... Tb8 36.Te2 Ta8 37.Ta2 Ta5 38. Dc7 Da6 39.Dc3+! (Albul și-a propus să ia sub control diagonală a8—h1. Urmează un ingenios joc tactic cu amenințări de mat efective. Vezi diagrama).

39...Rh7 40.Td2 (Cu amenințarea 41.Td8) 40...Db6 41.Td7 Db1+ 42.Rh2 Db8+ 43.g3 Tf5 44.Dd4! (O mutare simplă, dar extrem de puternică; amenință înaintarea pionului a) 44...De8 45.Td5 Tf3 (Finalul de dame ar fi fost complet pierdut pentru negru) 46.h4! Dh8 (Amenințarea de atac asupra regelui îl obligă pe negru să dorească el însuși schimburile) 47.Db6! Da1 48.Rg2 Tf6 49.Dd4 D:d4 50.T:d4 (Și iată că partida a ajuns în ultima etapă, finalul de turnuri. Este o lecție de final, din care au de învățat toți șahiștii, și pe care Alehin a susținut-o cu cea mai înaltă măiestrie în fața celui mai mare specialist al finalurilor. Rezistența lui Capablanca este eroică) 50...Rg7 51.a5

Ta6 52.Td5 Tf6 53.Td4 Ta6 54. Ta4 Rf6 55.Rf3 Re5 56.Re3 h5 57.Rd3 Rd5 58.Rc3 Rc5 59.Ta2 Rb5 60.Rb3 Rc5 61.Rc3 Rb5 62.Rd4! (Regele alb trebuie totuși să supravegheze pionii negri) 62...Td6+ (Se mai poate și 62... Rb4 63.Ta1! și regele negru nu poate amenința continuu turnul) 63.Re5 Te6+ 64.Rf4 Ra6 65.Rg5 Te5+ 66.Rh6 Tf5 67.f4 (Dacă 67.Rg7, atunci ar fi fost drumul cel mai scurt spre victorie 67... Tf3 68.Rg8 Tf6 69.Rf8! Tf3 70. Rg7 Tf5 71.f4 și negrul este zugzwang. Alehin trăia însă cu emoție ultimele clipe până la victoria finală) 67...Tc5! 68.Ta3 Tc7 69. Rg7 Td7 70.f5 g:f5 71.Rf6 f4 72. g:f4 Td5 73.Rg7 Tf5 74.Ta4 Rb5 75.Te4! (Ofereă pionul a5 pentru cei doi pionii negri de pe flancul regelui) 75...Ra6 76.Rh6 T:a5 77. Te5 Ta1 78.R:h5 Tg1 79.Tg5 Th1 80.Tf5 Rb6 81.T:f7 Rc6 82.Te7 și negrul cedează. Aceasta a fost ultima partidă a meciului care i-a adus lui Alehin meritata coroană cu lauri a campionilor mondiali.

52. GAMBITUL DAMEI

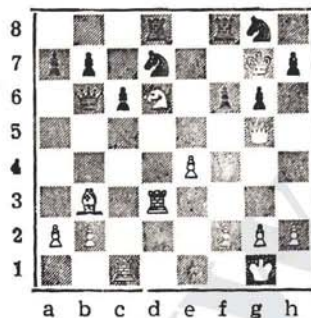
Alehin

Lasker

Zürich, 1934

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Cc3 Cf6 4. Cf3 Ne7 5.Ng5 Cbd7 6.e3 0—0 7.Tc1 c6 8.Nd3 d:c4 9.N:c4 Cd5 10.N:e7 D:e7 (În timpul lui Alehin, această variantă, denumită „ortodoxă“, era foarte populară. De aceea, în meciul cu Capablanca a fost destul de des uzi-

tată) 11.Ce4 C5f6 12.Cg3 e5 (Alehin era de părere că această ultimă mutare a dus la înfrângerea lui Lasker. Analizele ulterioare însă au arătat că Lasker s-ar fi putut apăra, și una dintre aceste posibilități ar fi fost schimbul damelor: 12...Db4+ 13.Dd2 D:d2+) 13.0—0 e:d4 14.Cf5 Dd8 15.C3:d4 Ce5 16.Nb3 N:f5 17.C:f5 Db6?! (Îndepărtează dama de flancul regelui și nu va mai putea să ia parte la apărare. Mutarea indicată ar fi fost 17...g6) 18.Dd6 Ced7! (Lasker se apără foarte bine, dar nu și eficient) 19.Tfd1 Tad8 20.Dg3 g6 21.Dg5! Rh8 22.Cd6 Rg7 23.e4! Cg8 24.Td3 f6? (Vezi diagrama).

După 24...f6?

25.Cf5+ Rh8 26.D:g6!! și negrul cedează.

53. PARTIDA VIENEZĂ

Alehin **Euwe**
Partida a 27-a din meciul pentru
campionatul mondial
Olanda, 1935

1.e4 e5 2.Cc3 Cf6 3.Nc4 C:e4
4.Dh5 (Se va juca o variantă în

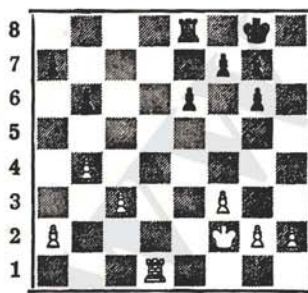
urma căreia Alehin va obține un avantaj de deschidere, pe care îl va realiza însă abia în final) 4...Cd6 5.Nb3 Ne7 (Mai este posibilă și varianta 5...Cc6 6.Cb5 g6 7.Df3 f5 8.Dd5 De7 9.C:c7+ Rd8 10.C:a8 b6, pe care, probabil, cei doi parteneri au analizat-o încă „de acasă”) 6.Cf3 Cc6 7.C:e5 C:e5? (Duce la poziție grea pentru negru; ar fi fost mai prudent 7...0—0 8.Cd5 Cd4) 8.D:e5 0—0 (Vezi diagrama).

După 8...0—0

9.Cd5! (Excepțională mutare! Dacă 9.0—0 sau orice altă mutare, negrul ar fi avut un plan clar de joc, după care ar fi egalat. Alehin joacă însă exact și pune permanent probleme negrului, pentru a-și păstra avantajul din deschidere) 9...Te8 10.0—0 Nf8 11.Df4 c6 (Negrul este consecvent cu cele cunoscute: realizarea lanțului c6—d5) 12.Ce3 Da5 13.d4 Dh5 (La 13...Te4 14.N:f7+) 14.c3 Ce4 15.f3! Cg5 (Nu merge 15...Nd6 16.D:f7+ D:f7 17.N:f7+ R:f7 18.f:e4+) 16.d5!

(Amenință 17.h4) 16...c:d5 17. C:d5 Ce6 18.Dg4 Dg6 19.Ne3 b6 20.Tad1 Nb7 21.D:g6 (Interesant de remarcat că, datorită deschiderii, albul l-a obligat pe negru să-și slăbească pionii, apoi a trecut printr-un scurt joc de mijloc și se îndreaptă spre final pentru a culege roadele strategiei sale. Este o partidă model, în care cele trei faze ale jocului sînt distincte) 21...h:g6 22.Tfe1 Tac8 23. Rf2 Nc5 24.N:c5 N:d5 (Nebunul trebuia păstrat — 24...T:c5 — deoarece finalul de turnuri este mult mai slab pentru negru) 25. N:d5 C:c5 26.T:e8+ T:e8 27.b4! Ce6 (Dacă 27...Ca4 28.Nb3 C:c3 29.T:d7 și dacă 27...Ca6 28.Td4, cu amenințările 29.Tf4 sau 29. Tc4) 28.N:e6 d:e6 (Aici a dorit să ajungă Alehin. Finalul de turnuri este net superior. Vezi diagrama).

După 28...d:e6

29.Td7 Tc8 30.T:a7 T:c3 31. Ta8+ Rh7 32.a4 Tb3 (Dacă 32... Tc2+ 33.Re3 T:g2 34.Ta6 Ta2 35.Rd4 și după apariția regelui la

b3, cei doi pioni liberi legați nu mai pot fi ținuti. Mutarea corectă ar fi fost 32...e5!) 33.b5 g5 34. Re2 e5 35.Rd2 f6 36.Rc2 Tb4 37.Rc3 Td4 38.Ta6! Rg6 39.T:b6 T:a4 40.Tc6 Td4 41.b6 și negrul a cedat.

54. APĂRAREA NIMZOVICI

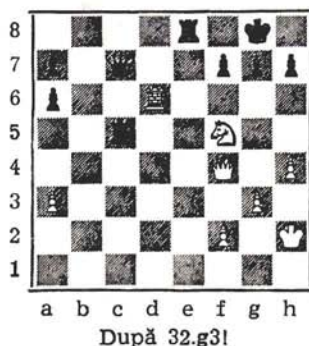
Euwe

Alehin

Partida a 25-a din meciul revanșă
pentru campionatul mondial
Olanda, 1937

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 Nb4 4. e3 0—0 5.Cge2 (Alehin nu apreciază această mutare, deoarece — susține el — calul nu are perspective nici la f4, nici la g3; de aceea, ar fi fost bine mai întâi 5. Nd3 și la 5...b6 6.Ce2) 5...d5 6. a3 Nc7 7.c:d5 e:d5 8.Cg3 c5 9. d:c5 (Începutul unui plan greșit de joc. Ar fi fost mai bine 9.Ne2 sau 9.Nd3 Cc6 10.d:c5 N:c5 11. 0—0) 9...N:c5 10.b4 d4! (Albul a scăpat din vedere această mutare tactică) 11.b:c5 d:c3 12. Dc2 (Ar fi fost mai precaut schimbul damelor: 12.D:d8 T:d8 13.Ce2 Ce4 14.f3 C:c5 15.C:c3) 12...Da5 13. Tb1 (Insuficient ar fi fost 13.Ce2 din cauza 13...Cd5 14.e4 Cb4 15.Db1 C:a6) 13... Nd7! 14.Tb3 Na4 15.D:c3 (Aparent totul este în ordine și totuși...) 15...Dd8! 16.Nc4 Ca6 17. N:a6 (Calul din a6 trebuie desființat, altfel intră pe câmpuri optime) 17...b:a6 18.0—0 N:b3 19. D:b3 Tb8 (De acum încolo urmează o adevărată lecție de valorificare a avantajului) 20.Dc2

Dd5 21.e4 Db3 22.De2 Db5 23. Df3? (Trebuia jucat oricum 23. De3 Cd7 24.Cf5 și acum nu este atât de simplu 24...C:c5 din cauza 25.C:g7!; la 24...D:c5 25.Dg3 g6 26.Ne3 Dc4 27.Nd4 albul are poziție amenințătoare) 23...D:c5 24. Cf5 Tb1 25.Df4 C:e4 26.h4 Te8 27.Te1 Dc3 28.Td1 Cd2! 29.T:d2 T:c1+ 30.Rh2 Dc7 31.Td6 Tc5 32.g3! (Euwe întinde o cursă: dacă 32...T:f5? 33.Te6! Vezi diagrama).

După 32.g3!

32...Tf8! 33.g4 f6 34.Rh3 h5 35.Dd2 h:g4+ 36.R:g4 Df7 37.h5 T:f5! (Regele alb intră sub amenințări de mat) 38.R:f5 D:h5+ 39.Rf4 Dh4+ 40.Rf3 Dh3+ 41. Re4 Te8+ 42.Rd5 Db3+ 43.Rd4 D:a3 și albul cedează.

55. PARTIDA SPANIOLĂ

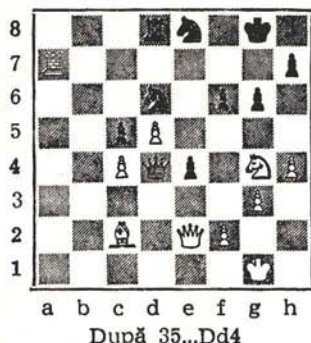
Alehin

Keres

Salzburg, 1942

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 a6 4.Na4 Cf6 5.0—0 Ne7 6.De2 (Una din variantele preferate ale lui Alehin) 6...b5 7.Nb3 d6 8.c3 0—0 9.Td1 Ca5 10.Nc2 c5 11.d4

Dc7 12.Ng5 (Nu aduce avantaj albului. Este recomandabilă manevra calului 12.Cb1—d2—f1 spre g3 sau e3) 12...Ng4 13.d:e5 d:e5 14.Cbd2 Tfd8 (Ar fi fost mai bine 14...Ch5! 15.h3 N:f3 16. C:f3 N:g5 17.C:g5 Cf4) 15.Cf1 Ch5 16.h3 Ne6 (Prin retragerea nebunului, albul va putea controla punctele d5 și f5; ar fi fost mai bine 16...N:f3 17.D:f3 N:g5 18.D:h5 De7) 17.Ce3? f6 18.Ch2 g6 19.Nh6 Nf8 20.N:f8 R:f8 21.g3 (Împiedică instalarea calului negru la f4) 21...T:d1+ (Ce s-ar fi întâmplat dacă negrul ar fi luat pionul h3?: a) 21...N:h3 22. Cd5 Da7 23.g4! Cf4 24.C:f4 e:f4 25.Df3 și nebunul din h3 este pierdut; b) 21...N:h3 22.Cd5 Dg7 23.g4 Cf4 24.De3! Dh6 25.C:f4 e:f4 26.D:c5+ Rg8 27.T:d8+ T:d8 28.Dc7 Td2 29.D:a5 T:c2 30.Td1 Dh4 31.Dd8+ Rg7 32. De7+ Rh6 33.Df8+ Rg5 34. Td5+ f5 35.T:f5+ g:f5 36.Dg7 mat) 22.N:d1 Td8 23.a4 Cc4 24. a:b5 a:b5 25.Cd5! (Sacrificiul unui pion pentru inițiativă! Dacă 25...N:d5 26.e:d5 T:d5 27.De4! Td8! 28.N:h5 g:h5 29.Ta6!) 25... Db7 26.b3 Cd6 27.c4 b:c4 28.b:c4 N:d5 (Desigur, era greu de suportat calul din d5; acum însă se deschide diagonală c2—h7 pentru nebunul „spaniol”) 29.e:d5 Cg7 30.Cg4 De7 31.Nc2 Cge8 32.h4 e4 33.Ce3! (Calul se îndreaptă prin g2—f4 spre câmpul e6) 33... De5? (Nu trebuia părăsită linia a 7-a) 34.Ta7 Rg8 35.Cg4 Dd4 (Vezi diagrama din pag. 120).

36.N:e4! (Combinație strălucită. Nu se poate 36...D:e4 37.D:e4 C:e4 38.Ch6+ și negrul pierde turnul sau va fi mat) 36...f5 37.Ch6+ (Ar fi dus

mai repede la câștig 37.N:f5! C:f5 38.De6+ Rh8 39.Ce5 sau 37...g:f5 38.De6+ Rh8 39.Dh6 Cg7 40.Cf6) 37...Rh8 38.Nc2 Df6 39.De6 D:e6 40.d:e6 Tc8 41.Cf7+ C:f7 42.e:f7 Cd6 43.Nd3 Rg7 44.f8D+ R:f8 45.T:h7 Rg8 46.Td7 Ce8 47.h5! (Destramă pionii negri și activează și mai mult nebunul) 47...g:h5 48.N:f5 Ta8 49.Ne6+ Rh8 50.Td5 (După ce a pierdut și al doilea pion, negrul nu mai are nici o șansă de salvare; continuă jocul doar în virtutea inerției) 50...Cf6 51.T:c5 Rg7 52.Rg2 Ta2 53.Nf5 Ta3 54.Tc7+ Rh6 55.Tf7 Ta6 56.f4 h4 57.g4 și negrul a cedat.

Max Euwe

Maghielis (Max) Euwe s-a născut la 20 mai 1901, lângă Amsterdam. A învățat să joace șah încă de la o vîrstă fragedă, dovedind o înclinație specială pentru „sportul minții”. Studiază matematica și fizica, profesia viitoare și marea pasiune a vieții sale. Se poate spune că, deși Euwe a fost un mare șahist, a iubit șahul, nu a reușit totuși să-l practice decît atunci cînd i-au permis obligațiile profesionale. Participa la turneele de șah numai în timpul vacanțelor (fiind profesor de matematică într-un liceu de fete din Amsterdam) sau atunci cînd găsea în cele din urmă un înlocuitor. Juca șah într-adevăr de plăcere și a privit activitatea șahistă, ca și Morphy la vremea sa, nu ca pe un mijloc de a cîștiga bani, nu ca pe unicul mijloc de existență.

Euwe este un șahist remarcabil și interesant: atunci cînd Alehin se pregătea intens pentru meciul contra lui Capablanca, dintre toți

șahiști renumiți din lume l-a ales ca partener pe Euwe. De ce? Din mai multe motive pe care nu le cunoaștem cu certitudine; unul dintre ele însă credem că este acela enunțat de Reti, care spunea despre Euwe că „are o reacție extraordinară, că împotriva lui nu ai voie să greșești, fiindcă te pedepsește aspru”.

În 1928 Euwe a participat la un campionat al amatorilor (singurul de acest fel organizat) și

a devenit campion mondial al amatorilor, titlu pe care apoi F.I.D.E. nu l-a mai acordat.

Despre Euwe povestește în termeni foarte frumoși Salo Flohr: „L-am cunoscut pe Euwe în 1929, la turneul de la Karlovy Vary; eu eram tot așa de mic și el tot atât de mare (Euwe este foarte înalt, peste 1,90 m, iar Flohr nu trece de 1,60 m). De atunci el a tot crescut din toate punctele de vedere, ca matematician, ca șahist, ca teoretician. În Olanda este socotit erou național. Încă în 1932 eram la granița dintre Germania și Olanda; nu aveam viză de intrare și ofițerul de la frontieră nu voia să-mi dea voie să trec. Îmi aduc aminte că a fost de-ajuns să pronunț numele lui Euwe ca drumul să-mi fie deschis“.

Cel mai mare talent olandez în șah a fost tânărul profesor de matematică, care, printr-o inteligență ascuțită, printr-o vastă cultură, prin muncă asiduă, a reușit să devină marea speranță a șahiștilor olandezi. Aveau un președinte al F.I.D.E. în persoana lui A. Rueb, aveau o mișcare șahistă puternică, cu multe turnee de prestigiu, doreau cu ardore să aibă și un campion mondial. Singurul capabil era Euwe.

Au început tratativele cu Alehin pentru disputarea unui meci. Alehin a acceptat cu o condiție — măsură înțeleaptă de prevedere din partea sa — ca cel învins să aibă dreptul la un meci-

revanșă pînă în anul 1937, cel mai târziu. Nu este exclus ca genialul Alehin, care știa să vadă înainte, să fi intuit și pericolul pe care îl prezenta tînărul său partener. În schimb, Euwe modest și obiectiv a declarat: „Mi-e teamă ca acest meci să nu fie o copie a meciului Alehin — Bogoliubov“. S-a constituit un comitet „Alehin-Euwe“, care s-a ocupat de organizarea meciului, cel mai mare eveniment șahist al Olandei.

Primele patru partide au avut ca rezultat scorul de 3—1 pentru Alehin, ceea ce l-a făcut pe campionul mondial să glumească: „Acesta nu va fi un meci adevărat, ci un joc de-a șoarecele cu pisica.“ Și totuși, după 14 runde, în mod cu totul surprinzător și spre marea bucurie a suporterilor olandezi, scorul devenise 7—7! Și mai departe, situația s-a înrăutățit pentru Alehin. Înaintea ultimei runde Euwe avea avantaj, astfel că numai o victorie l-ar fi salvat pe Alehin. Cu toată strădania sa, în ziua de 15 decembrie 1935, ultima partidă a meciului se încheia remiză (!) și Max Euwe devenea al 5-lea campion al lumii. Euwe era în culmea fericirii, iar Olanda trăia din plin o mare bucurie. Pe străzile orașelor se cînta „Euwe al nostru a cîștigat“, cîntec devenit apoi foarte popular.

Același comitet „Alehin-Euwe“ s-a ocupat și de organizarea meciului-revanșă, care s-a încheiat

cu un rezultat firesc, dacă ținem seama de calitățile celor doi competitori. Alehin redevinse cel dinainte, deși Euwe niciodată nu a fost un adversar prea comod pentru campionul mondial. Au jucat împreună aproximativ 100 de partide, încheiate cu avantaj minimal în favoarea lui Alehin.

Euwe a mai participat și la turneul de la Groningen, în 1946, unde a ocupat locul al II-lea, la mare luptă cu Botvinnik, iar în 1948 a fost desemnat de către F.I.D.E. pentru a participa la turneul candidaților la titlul de campion mondial, rămas vacant odată cu moartea marelui Alehin. După acest turneu, a mai luat parte, în anul 1953, la un alt turneu al candidaților, părăsind apoi definitiv șahul competițional, pentru a se dedica exclusiv profesiei sale.

Atracția pentru șah, eforturile depuse în destul de numeroasele competiții la care a luat parte nu l-au împiedicat pe Max Euwe să-și neglijeze cariera profesională, să-și desăvârșească studiile pînă la obținerea titlului de doctor în matematică. Cîrînd, prof. dr. Max Euwe avea să devină șef al catedrelor de matematică ale universităților din Rotterdam și Tilburg, consilier științific al firmei „Remington Rand”. Părinte a trei fete, are și bucuria de a fi bunic al unei adevărate „echipe de fotbal”: 11 nepoți.

Iubit și admirat de toată lumea șahului, personalitate proemi-

nentă în viața socială și în mișcarea șahistă mondială, în anul 1970 a fost ales președinte al F.I.D.E. În această calitate a depus eforturi deosebite pentru propagarea șahului în lume, pentru dezvoltarea mișcării șahiste. Supranumit și „olandezul zburător” pentru strădaniile sale, pentru eforturile neconținute de a se deplasa pe toate continentele pentru a afilia noi și noi federații naționale la forul suprem al mișcării șahiste mondiale, căruia i s-a devotat cu rară pasiune și energie. Pentru merite deosebite ca șahist și om de știință, ca cetățean olandez de vază, a fost distins cu ordinul „Cavalerul leului olandez”.

Datorită dragostei pentru profesiunea sa pe care n-a neglijat-o niciodată, pasiunii pentru șah, inteligenței, vitalității și energiei sale, fanteziei și memoriei, corectitudinii sale remarcabile, dr. Max Euwe este considerat ca una dintre cele mai distinse personalități ale șahului mondial. Atunci cînd, în luna noiembrie 1978, la Congresul F.I.D.E. de la Buenos Aires, a anunțat că se retrage din funcția de președinte, întreaga asistență și toți iubitorii șahului l-au regretat. A fost atunci unul dintre cele mai emoționante momente de despărțire și aceasta numai pentru că Max Euwe a știut să iubească oamenii și să se facă iubit de aceștia. A fost și rămîne ceea ce se poate numi fără nici o rezer-

vă și din toate punctele de vedere — un exemplu!

Palmares

Turnee internaționale individuale

1919	Haga	II—III	1938	Amsterdam	IV—VI
1919	Hastings	IV	1938	Amsterdam	I
1920	Bromley	I—II	1938/39	Hastings	II
1920	Amsterdam	IV	1939	Hilversum	I
1920	Göteborg	II—III	1939	Bournemouth	I
1921	Viena	II	1939	Baarn	I
1921	Budapesta	VI	1940	Budapesta	I
1921	Nimwegen	I	1940	Beverwijk	I
1921	Haga	IX	1941	Beverwijk	III
1921	Broadsteirs	I—II	1942	Beverwijk	I
1922	Pistyan	IX—XI	1945/46	Hastings	III—V
1922	Londra	XI	1946	Londra	I
1922	Haga	III—IV	1946	Leyden	I
1923	Amsterdam	I	1946	Groningen	II
1923	Morevska Petrava	V	1946	Zaandam	I
1923	Scheveningen	I—II	1947	Buenos Aires	IV
1923/24	Hastings	I	1947	Mar del Plata	V—VI
1924	Weston	I	1948	Haga-Moscova	V
1924	Amsterdam	I	1948	Plymouth	I—II
1924	Paris	IV—VI	1948	Veneția	IV
1925	Wiesbaden	I	1948	Reykjavik	I
1925	Amsterdam	II	1948/49	New York	III—IV
1926	Utrecht	I	1949	Copenhaga	I
1926	Weston	I	1949/50	Hastings	III
1926	Amsterdam	III	1950	Beverwijk	II—III
1927	Londra, Olimpiadă, 10½ puncte din 13 posibile	I	1950	Amsterdam	I
1928	Haga	I	1950	Berlin	I
1928	Kissingen	III—IV	1950	Dubrovnik, Olimpiadă, 8 puncte din 12 posibile	VI—VII
1929	Karlsbad	V—VII	1950	Amsterdam	VI—VII
1929	Amsterdam	I	1951	Lucerna	I—II
1930	Amsterdam	II	1951	New York	II—III
1930/31	Hastings	I	1951	Gijon	I
1931/32	Hastings	III	1951	Payten	II
1932	Berna	II—III	1951	Amsterdam	I
1933	Haga	I	1952	Beverwijk	I
1934	Zürich	II—III	1952	Basel	II
1934	Leningrad	VI	1952	Göteborg	I
1934/35	Hastings	I—III	1952	Zürich	II—III
1936	Amsterdam	I—II	1953	Beverwijk	III—VI
1936	Nottingham	III—V	1953	Zürich, Turneul candidaților	XIV
1938	Zaandvoort	II	1954	Zürich	III
1937	Nauheim	I	1954	Amsterdam, Olimpiadă, 7½ puncte din 13 posibile	II—III
1937	Stockholm, Olimpiadă puncte din 13 posibile	9½	1954	Amsterdam	II—III
1938	Noordwijk	IV	1955	Johannesburg	III
			1958	Beverwijk	I—II

- 1958 München, Olimpiadă, 8½
puncte din 11 posibile
1960 Leipzig, Olimpiadă, 6½
puncte din 16 posibile
1962 Varna, Olimpiadă, 4 puncte
din 7 posibile

Meciuri

1920 Mayer	+5 -1 = 0
1920 Marchand	+4 -4 = 2
1920 Reti	+1 -3 = 0
1920 van Hartinsvelt	+6 -4 = 1
1920 Oskam	+3 -1 = 0
1921 Olland	+5 -1 = 1
1921 Maroczy	+2 -2 = 8
1921/22 Olland	+5 -2 = 3
1924 Colle	+5 -3 = 0
1924 Davidson	+5 -1 = 3
1926 Davidson	+3 -0 = 2
1926/27 Alehin	+2 -3 = 5
1928 Colle	+5 -0 = 1
1928 Bogoliubov	+2 -3 = 5
1929 Bogoliubov	+1 -2 = 7
1931 Capablanca	+0 -2 = 8
1932 Flohr	+3 -3 = 10
1932 Spielmann	+2 -0 = 2
1934 Landau	+3 -0 = 3
1935 Alehin (C.M.)	+9 -8 = 13
1937 Alehin (C.M.)	+4 -10 = 11
1937 Landau	+5 -0 = 5
1939/40 Keres	+5 -6 = 3
1940 Kramer	+3 -1 = 4
1941 Kramer	+6 -0 = 2
1942 Bogoliubov	+5 -3 = 3
1948 Botvinnik (C.M.)	+0 -2 = 3
Smislov	+1 -4 = 0
Keres	+0 -4 = 1
Reshevski	+0 -3 = 2
1949 Pirc	+2 -2 = 6
1950 Donner	+1 -0 = 3
1955/56 Donner	+4 -0 = 6
1957 Fischer	+1 -0 = 1

Cîteva dintre cele mai reprezentative partide ale fostului campion mondial Max Euwe ne vor face să înțelegem mai ușor personalitatea acestui șahist. Mai întîi o poziție cu un frumos sacrificiu de figură. Partida s-a jucat la Amsterdam, în 1921.

După 13...Cbd7

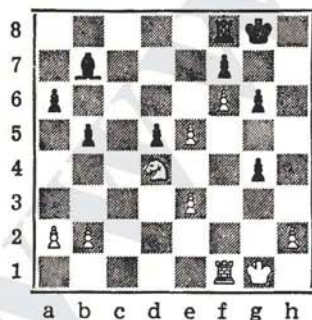
14.C:h7! C:e5 (Nu ar fi fost bine nici 14...C:h7 15.h:g6 f:g6 16.D:g6+ Dg7 17.D:e8+ Chf8 18.Nh7+) 15.h:g6 Cf:g6 16.N:g6 C:g6 17.g4! d:c3 18.0-0-0! și negrul cedează în fața amenințării imparable g4-g5 și Ch7-f6+.

56. GAMBITUL DAMEI

Euwe Bogoliubov
Partida a 6-a a meciului
Utrecht, 1928/29

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 d5 4.Ng5 Cbd7 5.e3 Ne7 6.Cf3 0-0 7.Tc1 c6 8.Nd3 a6 9.c:d5 (În partida contra lui Spielmann, jucată în turneul de la Moravska Ostrava, 1923, Euwe a înaintat pionul: 9.c5?! și după 9...Te8 10.h3 h6 11.Nf4 N:c5! 12.d:c5 e5 13.C:e5 C:e5 14.0-0 Da5, jocul este cu o nuanță mai bun pentru negru) 9...c:d5 10.0-0 b5 11.Ce5 C:e5?! (Ar fi fost mai bine 11...Nb7) 12.d:e5 Cd7 13.Nf4! (La joc satisfăcător pentru negru ar fi dus 13.N:e7 D:e7 14.f4 f6) 13...Nb7 14.Ce2 Db8?!

(Din nou o mutare îndoielnică. Ar fi fost mai bine 14...Db6 15. Cd4 Tfc8) 15.Cd4 g6 (Era necesar 15...Te8, cu ideea Cd7—f8; slab este aici 15...C:e5 16.Dh5, cu avantaj) 16.Nh6 Tc8 17.T:c8 D:c8 18.f4 (Albul construiește atacul pe flancul regelui) 18...Cc5 19.g4! C:d3 20.D:d3 Dc4 21.Dd2 Nb4 (La 21...D:a2 22.f5, cu avantaj) 22.Df2 Dd3 23.f5 De4 24.Dg3! (Nu ar fi fost bine 24.h3, din cauza 24...e:f5 25. g:f5 Nf8 26.f:g6 D:g6 și avantajul ar fi trecut de partea negrului) 24...e:f5 (24...Nc8 25.f:g6 f:g6 26.Dh4! ar fi dus la avantaj clar pentru alb) 25.g:f5 Nf8 26.N:f8 T:f8 27.f6 h5 (Nici alte continuări nu ar fi fost mai bune: 27...Te8 28.Dg5! Rh8 29. Dh6 Tg8 30.e6; 29...Dg4 30.Rh1 De4+ 31.Tf3 Tg8 32.e6, în ambele cazuri cu avantaj pentru alb) 28.Dg5 Dg4+ (Mai slab era 28...Rh7 29.Cf5) 29.D:g4 h:g4 (Vezi diagrama).

După 29...h:g4

30.e6! Rh7 (Nu duce la nimic nici 30...f:e6 31.C:e6 Tf7 32.

Cd8 Td7 33.f7+ și albul câștigă) 31.e7 Te8 32.Tc1 Rh6 33. Ce6! și negrul se recunoaște învins.

57. APĂRAREA OLANDEZĂ

Euwe

Alehin

Partida a 26-a din meciul pentru
campionatul mondial
Zaandvort, 1935

1.d4 e6 2.c4 f5 3.g3 Nb4+ 4.Nd2 Ne7 5.Ng2 Cf6 6.Cc3 (O alternativă interesantă este 6. Db3 d5 7.Nb4 N:b4+ 8.D:b4 Cc6 9.Da4! 0—0 10.Cf3) 6... 0—0 7.Cf3 Ce4 8.0—0 b6 9. Dc2 Nb7 10.Ce5 C:c3 11.N:c3 (Mai slab ar fi fost 11.N:b7 C:e2+ 12.Rh1 C:d4 13.Dd3 Cbc6 14.N:a8 D:a8) 11...N:g2 12. R:g2 Dc8 13.d5! d6 14.Cd3 c6 (Cu ideea 16...c:d5 17.c:d5 Dc4, cu poziție bună pentru negru) 15. Rh1 e5 16.Db3 (Și albul urmărește 17.c5 b:c5 18.Ce5 d:e5 19. d6+) 16...Rh8 (Era rău 16...c5, din cauza 17.f4 e4 18.Ce1 și apoi Ce1—g2—e3) 17.f4 e4 18. Cb4! c5 19.Cc2 Cd7 (Pachman recomandă aici 19...Nf6) 20.Ce3 Nf6 (Fine susține că trebuia jucat 20...Cf6. Vezi diagrama din pag. 127).

21.C:f5! N:c3 22.C:d6 Db8 23.C:e4 Nf6 24.Cd2! g5! 25.e4 g:f4 26.g:f4 Nd4 27.e5 De8 28. e6 Tg8 (Ar fi fost greșit 28...Cf6 din cauza 29.Cf3) 29.Cf3 (Și mai bine era 29.Dh3 Cf6 30.Cf3 N:b2 31.Tab1) 29...Dg6 30.Tg1 (30.Cg5 era o greșeală din cauza 30...Ce5!) 30...N:g1 31.T:g1 Df6?! (Mutarea corectă ar fi

fost 31...Df5) 32.Cg5! Tg7 33. e:d7 T:d7 34.De3 Te7 35.Ce6 Tf8 36.De5 D:e5 37.f:e5 Tf5 38. Te1 (Mai tare ar fi fost 38.Tg5! T:g5 39.C:g5 Rg7 40.d6!) 38... h6 39.Cd8 Tf2 40.e6 Td2 41. Cc6 Te8 42.e7 b5 43.Cd8 Rg7 44.Cb7 Rf6 45.Te6+ Rg5 46. Cd6 T:e7 47.Ce4+ și negrul cedează. Una dintre cele mai bune partide ale lui Euwe, nu numai din primul meci contra lui Alehin, ci din întreaga sa carieră. Dacă ar fi să enumerăm calitățile acestei partide ar fi suficient să spunem: albul a obținut avantaj din deschidere, un sacrificiu tactic de figură, spectaculos, idei strategice profunde în jocul de mijloc, reflectate în final.

58. GAMBITUL DAMEI

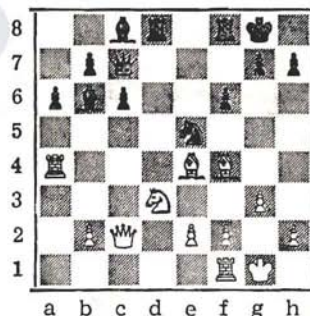
Vidmar

Euwe

Nottingham, 1936

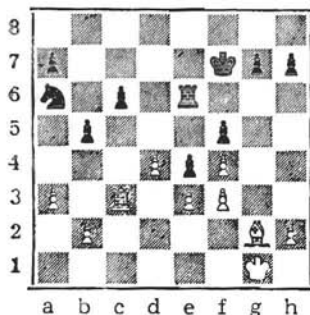
1.d4 d5 2.c4 c6 3.Cf3 Cf6 4. Cc3 d:c4 5.a4 Nf5 6.Ce5 Cbd7 7.C:c4 Dc7 8.g3! e5 9.d:e5 C:e5 10.Nf4 Cfd7 11.Ng2 Td8 12.

Dc1! f6 13.0—0 Ne6 14.C:e5 (Ar fi fost mai indicat 14.Ce4) 14...C:e5 15.a5 (La Moscova, în anul 1936, în partida Levenfisch-Flohr s-a jucat 15.Cc4 Da5 16. Nd2 Nb4 17.N:b4 D:b4 18.Df4, cu poziție mai bună pentru alb. Alehin recomandă 15...Nb4!? 16.Cc5 Nc8) 15...a6 16.Ce4 Nb4 17.Cc5 (Amenință 18.C:e6, cât și 18.N:e5 f:e5 19.C:b7!) 17... Nc8 18.Ta4?! (O inexactitate; bine era 18.N:e5 f:e5 19.f4; 18... D:e5 19.Cd3 De7, cu egalitate) 18...N:a5 19.Cd3 0—0 (Greșit ar fi fost 19...Nb6? 20.C:e5 f:e5 21.N:e5!) 20.Ne4 (Desigur, nu 20.N:e5 f:e5 21.Dc5 Nb6 22. D:e5 D:e5 23.C:e5 T:f2! 24.T:f2 Td1+ 25.Nf1 Nh3, cu avantaj pentru negru) 20...Nb6 21.Dc2 (Vezi diagrama).

21...g5! 22.N:h7+ D:h7 23. N:e5 Na7! (Mai slab ar fi fost 23...f:e5 din cauza 24.Db3+) 24. Nc3 b5 25.Taa1 c5 26.Dc1 c4 27.Ce1 Nb7 (Cu amenințarea De4) 28.Cf3 g4 29.Cg5 Dh5! și albul cedează.

T:c6 Nd6 19.a3 Te8 20.Nf4! N:f4 (Merită atenție 20...Td8 21.N:d6 T:d6) 21.g:f4 Rf7 22.e3 Te6 23. Tc4 (Cu ideea 24.Ta4) 23...b5 (23...c5 24.Ta4 b5 25.Ta5 c:d4 26.e:d4 Tc6 27.Nf1 ar fi dus la avantaj pentru alb) 24.Tc3 c6 25.f3 (Vezi diagrama).

După 25.f3

25...g6 (25...e:f3 26.N:f3 Cb8 27.d5! ar fi făcut și mai clară superioritatea albului) 26.f:e4 f:e4 27.a4 b:a4 (Nu ar fi fost mai bine nici 27...b4 28.Tb3, cu ideea 29.Nf1 și nici 27...Cc7 28. a:b5 C:b5 29.Tc5 și apoi d4—d5) 28.Tc4 Rf6 29.T:a4 c5 30.Nf1 c:d4 (La 30...Cb4 31.d:c5) 31. T:a6 d:e3 32.T:e6+ R:e6 33. Nh3+ Rd5 34.Rf1 Rc4 35.Re2 Rb3 36.Ne6+ R:b2 37.Ng8 a5 (Dacă 37...h6, atunci ar urma 38.Nh7 g5 39.f5 cu câștig) 38. N:h7 a4 39.N:g6 și negrul cedează.

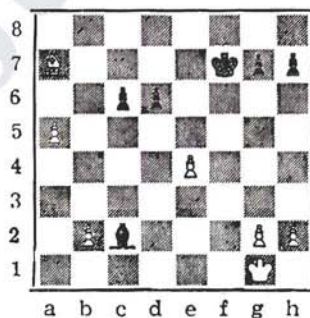
61. APĂRAREA NIMZOVICI

Euwe

Yanofsky

Groningen, 1946

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 Nb4 4.e3 d6 5.Ce2 0—0 6.a3 N:c3+ 7.C:c3 e5 8.Ne2 De7 9.0—0 Nf5 10.f3 Cc6 (Mai bine 10... Cbd7; 10...e4? 11.f:e4 N:e4 12. T:f6 g:f6 13.C:e4 D:e4 14.Nf3 ar fi dus la avantaj pentru alb) 11.Cd5 C:d5 12.c:d5 Cb8 13.e4 Nc8 14.Ne3 e:d4 15.D:d4 f5 16. Tac1 c5! 17.d:c6 C:c6 18.Da4 f:e4 19.D:e4 D:e4 20.f:e4 T:f1+ 21.N:f1 Ne6 22.Nb5 Tc8 23. N:c6 T:c6 24.T:c6 b:c6 25.N:a7 Rf7 26.a4 Nb3 27.a5 Nc2 (O altă alternativă: 27...Nc4 28. Rf2 și albul are mai multe șanse. Vezi diagrama).

După 27...Nc2

28.Nc5! Nd3 29.N:d6 N:e4 30.a6 c5 31.N:c5 h5! (Ar fi dus la pierdere și 31...Re6 32.Rf2 Rd5 33.Nf8! g6 34.Nh6!) 32.Rf2 Nd3! 33.a7 Ne4 34.g3 Re6 35. Re3 Ng2? (Negrul scapă din vedere posibilitatea salvatoare 35...

Rf5! 36.Nf8 g6 37.Rd4 Ng2 38. Rc5 Re6! 39.Rb6 Rd7) 36.Rf4 g6 37.g4 h:g4 38.R:g4 Nh1 39. Rg5 Rf7 40.Nd4 Ng2 41.h4 Nh1 42.b4 Ng2 43.b5 Nh1 44. Nf6 Ng2 45.h5! g:h5 46.Rf5, după care negrul a cedat din cauza variantei 46...Nh1 47.Nh4 Ng2 48.Re5 Nh1 49.Rd6 Re8 50.Rc7.

62. APĂRAREA NIMZOVICI

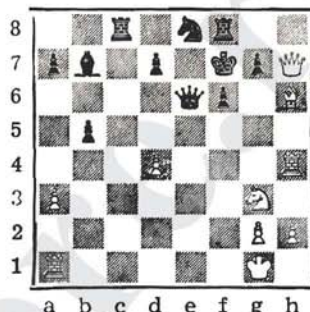
Gheller

Euwe

Zürich, 1953

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 Nb4 4.e3 c5 5.a3 N:c3+ 6.b:c3 b6 7.Nd3 Nb7 8.f3 Cc6 9.Ce2 0—0 10.0—0 Ca5 11.e4 Ce8 12.Cg3 c:d4 13.c:d4 Tc8 14.f4 (Celelalte posibilități sînt mai slabe: 14.Dc2 C:c4; 14.De2 Cb3; 14. Da4 Na6) 14...C:c4 (Nu merge 14...f5 15.e:f5 Df6 16.Ta2! cu poziție superioară) 15.f5 f6 (Interesant ar fi fost și 15...e:f5 16. C:f5 Ccd6 17.Cg3 f6 18.e5, cu poziție complicată) 16.Tf4 b5 17.Th4 Db6! 18.e5! C:e5 19.f:e6 C:d3 20.D:d3 (Nu ar fi dus la nimic nici continuările 20.e:d7 T:c1 21.T:c1 C:c1 22.d:e8D T:e8 sau 20...Dc6 și poziția negrului este preferabilă) 20...D:e6! (Aceasta este mutarea bună. În cazul în care negrul ar fi optat pentru 20...g6 21.Nh6 Cg7 22. N:g7 R:g7 23.Cf5+! g:f5 24. D:f5 Th8 25.Tg4+ Rf8 26. D:f6+ și albul câștigă) 21. D:h7+ Rf7 22.Nh6 (La poziții

mai slabe pentru alb ar fi dus și încercările: 22.Dh5+ g6 23. D:b5? T:c1+ 24.T:c1 De3+; 22.Nd2 Dd5 23.Te4 Cd6. Vezi diagrama).

După 22...Nh6

22...Th8 23.D:h8 Tc2 24.Tc1 (Bronstein propune în această poziție 24.d5! cu următoarele posibilități: 24...N:d5 25.Td1 T:g2+ 26.Rf1! sau 24...Db6+ 25.Rh1 Df2 26.Tg1 N:d5 27.Te4! deși avantajul este tot de partea negrului) 24...T:g2+ 25.Rf1 Db3 26.Re1 Df3 și negrul câștigă.

63. INDIANA REGELUI

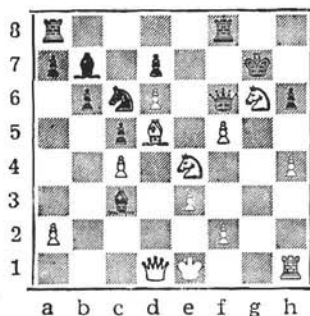
Euwe

Najdorf

Zürich, 1953

1.d4 Cf6 2.c4 g6 3.g3 Ng7 4. Ng2 0—0 5.Cc3 c5 6.d5 e5 7. Ng5 (În locul mutării din partidă, Stahlberg propune 7.e4, cu ideea 8.Cge2) 7...h6 (Dacă 7...d6 8.Dd2) 8.N:f6 D:f6 9.d6! Cc6 10.e3 b6 11.Nd5! Rh8 12.Ce4 Dd8 13.h4 f5 14.Cg5 Nb7 15.

g4! (Nu ar fi fost bine 15.Cf7+? T:f7 16.N:f7 Cb4 17.Th2 Df6 18.N:d5 N:d5 19.c:d5 e4) 15... e4 16.Ce2 N:b2 17.Cf4! Df6? (Nici alte continuări nu ar fi fost mai încurajatoare) 18.g:f5 N:a1 (Dacă 18...g:f5 19.Tb1! Ne5 20.Ch5 Dg6 21.Tg1 h:g5 22.T:g5 De8 23.Cg7! cu avantaj pentru alb) 19.C:g6+ Rg7 20. C:e4 Nc3+ (Nu ar fi ajutat nici 20...D:f5 21.D:a1+ R:g6 22.Tg1+. Vezi diagrama).

După 20...Nc3+

21.Rf1 D:f5 22.Cf4! Rh8 (Orice altă continuare duce, de asemenea, la pierdere: 22...Ne5 23.Cg3 Dh7 24.Dg4 Rh8 25. Cg6; 22...Nf6 23.Cg3 De5; 22... De5 23.Dg4) 23.C:c3 Tae8 24. Cce2 Tg8 25.h5! Tg5 26.Cg3 T:g3 27.f:g3 T:e3 28.Rf2 Te8 29. Te1! T:e1 (Nici 29...Tf8 nu ajută: 30.Rg1) 30.D:e1 Rg7 31. De8 Dc2+ 32.Rg1 Dd1+ 33. Rh2 Dc2+ 34.Cg2 Df5 35. Dg8+ Rf6 36.Dh8+ Rg5 37. Dg7+ și negrul cedează în fața

pierderii inevitabile: 37...R:h5 38.Nf7+ D:f7 39.g4+ mat.

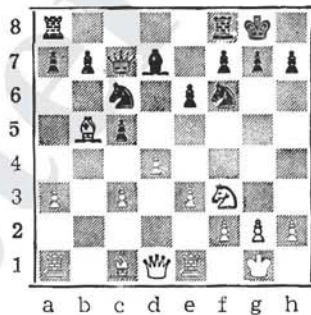
64. APĂRAREA NIMZOVICI

Ojanen

Euwe

München, 1958

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 Nb4 4.e3 c5 5.Cf3 d5 6.Nd3 0—0 7.0—0 Cc6 8.a3 N:c3 9.b:c3 d:c4 10.N:c4 Dc7 11.Nb5 Nd7 12.Te1? (Ar fi fost mai bine 12.a4 sau 12.Tb1 pentru a apăra nebulul. Vezi diagrama).

După 12.Te1?

12...C:d4! (Un sacrificiu surprinzător, care la epoca respectivă a suscitât multe discuții, însă astăzi este considerat corect) 13.C:d4 c:d4 14.N:d7 d:e3! 15. Na4 e:f2+ 16.R:f2 D:h2 (Negrul a obținut trei pioni pentru o figură și a deschis poziția regelui advers) 17.Ng5 Tfd8 18. Df3 Td5 19.Nf4 Dh4+ 20.Rg1 Ch5 21.c4 Tf5 22.D:b7 Tf8 (Toate figurile sînt concentrate pe flancul regelui. Negrul este gata să declanșeze atacul final)

23.Nh2 Df2+ 24.Rh1 Cg3+
25.N:g3 Th5+! 26.Nh2 Dg3
27.Rg1 (Albul nu mai are timp
pentru a-și retrage figurile în
apărarea propriului rege) 27...
D:h2+ 28.Rf2 Tf5+ 29.Re3

De5+ 30.De4 (Dacă 30.Rd2
Td8+ și mat în câteva mutări.
Cu continuarea din partidă, al-
bul evită matul, în schimb pier-
de dama) 30...Dc3+ 31.Dd3
Te5+ și albul cedează.

Mihail Botvinnik

Prin profunzimea și originalitatea personalității sale, Mihail Botvinnik este considerat unul dintre cei mai proeminenți șahiști din întreaga istorie a șahuului, unul dintre campionii campionilor. S-a născut la 11 august 1911, la Petersburg. A învățat să joace șah la vârsta de 12 ani și a făcut progrese atât de rapide, încât la 16 ani i s-a acordat titlul de maestru al sportului. Când împlinește 20 de ani câștigă titlul de campion al U.R.S.S. Serios și sîrguincios, încheie școala medie la 16 ani, iar la 21 de ani obține diploma de inginer electrotehnic, pentru ca mai târziu, după numai 5 ani, să devină candidat în științe tehnice.

Foarte bine pregătit teoretic — din punct de vedere șahist — participă cu regularitate la campionatele Uniunii Sovietice, câștigă — stabilind un valoros și unic record — de șapte ori ti-

tlul de campion și realizează victorii de mare prestigiu internațional: Moscova 1935, Nottingham 1936 (unde a împărțit locul I cu Capablanca, dar înaintea campionului mondial de atunci, Euwe, precum și înaintea lui Alehin și Lasker), Moscova 1941 și Groningen 1946, impunându-se F.I.D.E. pentru selecția la meci-turneul organizat în anul 1948. Se cuvine chiar o precizare: Bot-

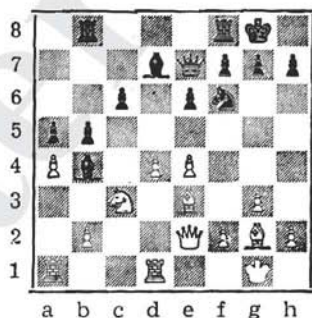
vinnik a câștigat toate turneele la care a luat parte începînd din anul 1941 pînă în 1947, succes care nici marelui Alehin nu i-a fost dat. Dealtfel, încă din timpul vieții lui Alehin interveniseră înțelegeri între campionul mondial și Botvinnik în vederea disputării unui meci pentru titlu, dar izbucnirea celui de-al doilea război mondial și apoi moartea neașteptată a lui Alehin au împiedicat desăvîrșirea tratatelor.

Campionul mondial l-a apreciat foarte mult pe tînărul Botvinnik, considerîndu-l singurul adversar real în lupta pentru titlul mondial. Iată ce declara Alehin după turneul AVRO: „Personal, consider că el (Botvinnik, n.n.) are șanse să devină campion mondial în anii următori. Afară de uriașul său talent, posedă și toate calitățile sportive care au o importanță hotărîtoare în asigurarea succesului: curaj, răbdare, un instinct desăvîrșit al aprecierii pozițiilor și, în sfîrșit, „tinerețea”; sau: „dintre toate cele 14 partide pe care le-am susținut la turneu, într-una singură am simțit că adversarul îmi dejoacă planurile; aceasta a fost partida cu Botvinnik din runda a 7-a.”

Interesant ar fi poate de remarcat că Botvinnik a fost conștient de faptul că va asalta coroana de lauri a campionului mondial încă din 1936, după turneul de la Moscova, cînd a constatat că are forță, că este bine

pregătit; singurul deținător al titlului suprem pe care l-a învins Botvinnik a fost Lasker. Din acel moment și-a propus ca mai întîi să-i învingă pe „titani” șahului în partidele directe, aceasta fiind o supremă dovadă a actului de cutezanță pe care urma să-l comită. Și așa a fost!

Să începem cu finalul partidei Botvinnik-Lasker, jucată la Moscova, în 1936, prima „redută” înlăturată (Vezi diagrama).

Albul la mutare

Aparent, poziția este echilibrată și nimeni nu ar fi prevăzut câștigul fulgerător pe care l-a concretizat Botvinnik: 17.a:b5 c:b5 (Dacă 17...N:c3 18.b:c3 T:b5 19.c4 și 20.T:a5, cu poziție superioară) 18.e5 Ce8 19.d5 e:d5 (Nici acum nu ar fi fost bine 19...N:c3 20.d6 Dd8 21.b:c3 și din nou albul stă mai bine) 20.C:d5 D:e5 (La alte mutări, ca 20...Dd8 sau 20...De6 ar fi urmat 21.C:b4 a:b4 22.Nc5 și poziția negrului este pulverizată) 21.C:b4 și negrul a cedat.

În turneul AVRO, o adevărată peregrinare șahistă deoarece s-a jucat în 10 orașe din Olanda, Botvinnik nu a fost pe deplin mulțumit de rezultatul său, deși, în ceea ce privește încrederea în sine, și-a atins scopul: i-a învins cu $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ pe Alehin și Capablanca!

După moartea lui Alehin, pentru atribuirea titlului de campion mondial rămas vacant, Federația Internațională de Șah — între timp (1947) U.R.S.S. se afiliase la F.I.D.E. — a hotărât organizarea unui meci-turneu, la care au fost invitați să participe cei mai tari șase mari maeștri apreciați ca atare: Euwe (Olanda), Keres (U.R.S.S.), Botvinnik (U.R.S.S.), Fine (S.U.A.), care în ultimul moment a anunțat că nu poate participa, Reshevsky (S.U.A.) și Smislov (U.R.S.S.). Meci-turneul s-a disputat în două etape (Haga — două ture, între 2—26 martie și Moscova — trei ture, între 11 aprilie — 16 mai) și s-a încheiat cu victoria marelui maestru sovietic Mihail Botvinnik, devenit astfel cel de-al 6-lea campion mondial.

În lupta cu cei mai puternici jucători ai lumii, Botvinnik i-a învins pe Smislov cu 3—2, pe Keres cu 4—1, pe Reshevsky și Euwe cu câte $3\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$.

Principala problemă pentru Botvinnik rămăsese, înaintea meciului-turneu și pentru pregătirea acestuia, înfrângerea lui Euwe, ultimul dintre foștii campioni

mondiali pe care Botvinnik nu-l învinsese încă, ba mai mult, a fost condus: două partide pierdute, câteva remize și nici o victorie. Principalul său obiectiv a fost așadar studierea partidelor lui Euwe și înlăturarea deficiențelor pe care le întâmpina când se afla la tablă în fața acestuia. Botvinnik a acordat întotdeauna o foarte mare importanță pregătirii dinaintea concursurilor, privită din toate punctele de vedere. Nu este vorba numai de studiul teoretic general sau de studiul stilurilor de joc ale viitorilor adversari, ci și de alte amănunte, expuse de el însuși în cartea „Partide alese”, utilă oricui dorește să se apropie de culmile măiestriei șahiste: „Mai înainte de orice, în preajma unui concurs trebuie să ne gândim la starea sănătății, căci numai într-o bună condiție fizică se poate spera la un succes sportiv. Pentru aceasta, cel mai bine este să petrecem 15—20 de zile la aer curat, în afara orașului.

Pregătirea șahistă o încep cu trecerea în revistă a literaturii de specialitate. Aceasta este absolut necesar pentru a cunoaște partidele noi, ideile noi de joc găsite de unul sau de altul dintre maeștrii șahului. Trecând în revistă literatura, fac însemnări în legătură cu problemele care mă interesează; în același timp, îmi însemn toate partidele viitorilor mei adversari la concursul la care am de gând să iau parte.

Studiez particularitățile jocului acestor maeștri și variantele lor preferate de deschidere; aceasta trebuie să servească la pregătirea pentru fiecare partidă în timpul turneului. După aceea pregătesc acele scheme de deschidere pe care intenționez să le joc în concursul respectiv. Aici trebuie observat că șahistul nu poate și nu trebuie să joace, după părerea mea, toate deschiderile cunoscute în teorie. Într-un concurs sînt pe deplin suficiente trei sau patru sisteme de deschidere pentru alb și tot atîtea pentru negru. Dar aceste sisteme trebuie bine pregătite. Dacă un maestru nu are în arsenalul său astfel de sisteme, este îndoielnic dacă are dreptul să spere în obținerea succesului. De asemenea, nu este avantajos ca un maestru să joace numai un singur sistem de deschidere. Pentru că, de la început, adversarul său va fi mai bine pregătit pentru partidă. În al doilea rînd și cel mai important, orizontul șahist al unui asemenea maestru va fi prea îngust și în multe poziții va fi nevoit să «înnoate»!

Astfel, schemele de joc sînt pregătite, dar asta înseamnă încă puțin. Unele dintre ele, acelea în care autorul schemelor nu se simte sigur, trebuie experimentate în partidele de antrenament... În timpul acestor partide, atenția se concentrează asupra unei anumite lacune, pînă la eliminarea ei. Astfel, maestrul își poate sta-

bili în mod definitiv repertoriul de deschideri pentru concursul în perspectivă. După aceea nu mai rămîne decît pregătirea pentru fiecare partidă de turneu în parte.

În cazul cînd maestrul joacă slab finalul, el trebuie să analizeze cît mai multe studii, iar în partidele de antrenament să caute să ajungă în final, ceea ce îl va ajuta să capete experiența care-i lipsește. Cu aceeași metodă pot fi depășite lacunele jocului de mijloc, deși aici problema este mai complicată.

În sfîrșit, cu cinci zile înaintea turneului trebuie încetată orice activitate șahistă. Odihna este absolut necesară pentru a «menține gustul pentru lupta șahistă».

În istoria șahului, anul 1948 marchează momentul în care s-au făcut evidente primele semne ale unei ascensiuni fără precedent a școlii de șah sovietice, iar pentru Botvinnik, începutul luptei susținute pentru păstrarea titlului pe care l-a deținut timp de 15 ani, cu două întreruperi de cîte un singur an.

În același timp, Botvinnik se confirmă ca o autentică autoritate științifică. În repetate rînduri a declarat că nu concepe să renunțe la profesia sa, la specialitatea sa: electrotehnica. Și adăuga: „Dacă aș fi jucat numai șah, mă îndoiesc că aș fi avut rezultate deosebite. Joc bine șah atunci cînd, furat de alte preocu-

pări, foamea șahistă apare din nou."

Începînd cu anul 1948, lupta pentru titlul de campion mondial s-a desfășurat într-un mod nou de organizare, în cadrul programului unor turnee de calificare din treaptă în treaptă, elaborat de F.I.D.E.; începe epoca în care titlul de campion mondial nu mai este considerat proprietatea particulară a deținătorului său, care putea să-l pună în joc după propria dorință sau preferință. Noul program alcătuit prevedea organizarea inițială a 10 turnee zonale, urmate de un turneu interzonal și în final de un turneu al candidaților. Învîgătorul acestui ultim concurs obținea dreptul de șalanger al campionului lumii. Mai târziu, F.I.D.E. a modificat regulamentul de disputare a campionatului mondial adoptat inițial; vom semnala modificările survenite, parcurgînd istoria șahului așa cum s-a desfășurat începînd cu deceniul al VII-lea al secolului nostru.

Primul meci pentru titlul mondial, după sistemul inițial adoptat de F.I.D.E., a avut loc în primăvara anului 1951, la Moscova, în marea sală de concerte a Conservatorului „Ceaikovski", între Mihail Botvinnik, campionul mondial și David Bronstein, devenit șalanger, învingător în primul turneu al candidaților. Un adversar de o rară originalitate, extrem de talentat, tînăr — nu

avea decît 27 de ani — dar înzestrat cu o forță în jocul tactic demult renumită. Cele 24 de partide s-au încheiat cu un rezultat de egalitate: 12—12. Potrivit regulamentului amintit mai înainte, în caz de egalitate, campionul mondial își păstra titlul.

Doi ani mai târziu, un alt tînăr, Vasili Smîslov, a cîștigat turneul candidaților de la Zürich și cu aceasta și dreptul de a-l înfrînti pe Botvinnik în meciul pentru titlu, ceea ce s-a și întîmplat în 1954. Meciul a avut o desfășurare dramatică: după cinci runde, scorul era de 4—1 pentru Botvinnik și nimeni nu-și mai punea întrebarea cine va fi în continuare campion mondial. Dar în runda a 7-a s-a produs neprevăzutul, Smîslov a cîștigat impecabil un final și apoi o serie de trei partide la rînd, astfel că după 10 runde scorul era egal: 5—5! După runda a 16-a, Botvinnik preia din nou conducerea cu două puncte, avantaj redus din nou de Smîslov în partidele a 20-a și a 23-a. Odată cu ultima partidă, a 24-a, s-a încheiat și meciul, din nou cu un rezultat de egalitate: 12—12; din nou, Botvinnik își păstrează titlul suprem.

În 1957, după o serie de victorii răsunătoare — Hastings 1954/1955, Zagreb 1955, Amsterdam 1956, Moscova 1956 — Vasili Smîslov obține din nou dreptul de a-l înfrînti pe Botvinnik într-un meci pentru titlu.

Mai bine pregătit, Smîslov reuşeşte să învingă un Botvinnik atît de obosit, încît spre sfîrşitul meciului a cedat practic lupta, punîndu-şi toate speranţele în meciul-revanşă, ce avea să se dispute în anul următor. În meciul din anul 1957, Botvinnik era atît de resemnat cu rezultatul final, încît pe seama lui a fost chiar lansată o glumă: „Smîslov joacă 1.e2—e4 şi Botvinnik cedează“, aluzie, probabil, şi la faptul că în acest meci, Botvinnik a jucat slab cu piesele negre.

Din nou, tot la Moscova, s-au întîlnit cei doi mari şahişti sovietici, cei mai buni din lume la acea epocă. De această dată, foarte bine pregătit, cu o dorinţă de a învinge rar întîlnită, Botvinnik îşi recîştigă titlul pierdut cu un an în urmă.

În 1960, Botvinnik este iarăşi înfrînt în lupta pentru titlul suprem. O nouă stea de primă mărime arunca vîpăi pe firmamentul şahului mondial, un geniu şahist tînăr, marele maestru sovietic din Riga — Mihail Tal. Colosul şahului mondial a fost dominat categoric de stilul combinativ al unui jucător cu un temperament rar întîlnit. Scor final: $12\frac{1}{2}$ — $8\frac{1}{2}$ (!). Botvinnik a fost surprins de un adversar înzestrat cu o forţă de calcul extraordinară, ce i-a pus în permanentă problemă tactice extrem de greu de rezolvat; aceasta a însemnat pentru campionul mondial intrarea aproape la fiecare partidă în

criză de timp, devenită „al doilea adversar“ al său, la fel de redutabil ca şi şalangerul.

După terminarea meciului, proaspătul campion mondial, Mihail Tal, a exclamat cu bucurie: „Sînt fericit că am avut ocazia să joc un meci cu unul dintre cei mai remarcabili şahişti ai timpului nostru, liderul recunoscut al şcolii şahiste sovietice, Mihail Botvinnik. Meciul, după cît mi se pare, a dat loc unei lupte aprige. Aproape în toate partidele, ambii adversari au jucat la cîştig. Greşelile survenite cînd şi cînd pot fi explicate prin tensiunea înaltă a luptei. Sper ca în curînd să primesc din partea lui Mihail Botvinnik chemarea pentru meciul-revanşă, în vederea căruia voi începe să mă pregătesc.“ Speranţa într-un meci-revanşă i s-a împlinit lui Tal, dar în anul 1961, Botvinnik, în vîrstă de 50 de ani, îl învinge de o manieră absolut convingătoare şi reintră în posesia titlului.

Imediat după acest meci, Botvinnik îşi exprima scepticismul în ceea ce priveşte posibilităţile apărării titlului în noul ciclu al campionatului mondial ce trebuia să se încheie în 1963. La turneul candidaţilor de la Curaçao, capitala Insulelor Antile, victoria a revenit lui Tigran Petrosian şi, în consecinţă, a apărut un nou şalanger pentru titlul suprem. Meciul cu Petrosian, al 8-lea şi ultimul pentru Botvinnik, a avut loc pe scena Teatrului de estra-

dă din Moscova, stîrnind același interes ca și cele anterioare. Botvinnik și-a apărut titlul cu dîrzenie și de această dată, dar înțîlnirea un adversar nu numai tînăr, ci și tenace, cu nervi de oțel, calm și lucid, capabil să surprindă cele mai mici inexactități din jocul adversarului. În urma acestui meci Botvinnik a pierdut pentru a treia oară titlul, de această dată definitiv. Printr-o nouă decizie a F.I.D.E., ex-campionul lumii nu mai avea dreptul la un meci-revanșă. Poate din această cauză, poate din cauza preocupărilor științifice ce-l pasionau din ce în ce mai mult, marele Botvinnik a renunțat la gîndul de a-și mai încerca forțele într-o altă luptă pentru supremația mondială în șah. Se dedică în întregime cercetării științifice, iar în timpul liber, construirii unei mașini electronice de jucat șah.

Prezența ocazională a marelui șahist la diferite turnee de mai tîrziu — semn de omagiu pentru unul din cei mai iluștri slujitori ai șahului — a oferit totdeauna prestigiu și onoare competiției însăși și organizatorilor. A continuat să joace cu pasiune și forță creatoare, învingîndu-i, pe rînd, pe cei mai mari jucători ai vremii.

De-a lungul carierei sale, Botvinnik a jucat cu rezultate pozitive la toți campionii mondiali, cu excepția lui Steinitz!

Marele șahist sovietic a desfășurat și o intensă activitate publicistică, a lăsat tinerelor generații partidele sale comentate cu mare fidelitate, articole și cărți, a deschis un drum nou spre un șah „academic“, șahul-știință. Personalitate multilaterală, eminent om de știință și șahist de excepție, Mihail Botvinnik își încheia cariera cu o mărturie liniștitoare pentru cei ce regretă retragerea sa în plină vigoare creatoare: „Am dat șahului, după părerea mea, tot ce a fost posibil.“

Botvinnik este astăzi unul dintre jucătorii sovietici cei mai stimați și iubiți, exemplu de distincție, politețe și seriozitate în lumea șahului.

Palmares

Turnee individuale

1927 Moscova, Camp. U.R.S.S.	V—VI
1931 Moscova, Camp. U.R.S.S.	I
1933 Leningrad, Camp. U.R.S.S.	I
1934/35 Hastings	V—VI
1935 Moscova	I—II
1936 Moscova	II
1936 Nottingham	I—II
1938 AVRO	III
1939 Leningrad	I
1940 Moscova	I
1944 Moscova	I
1945 Moscova	I
1946 Groningen	I
1947 Moscova	I
1951 Moscova	V
1952 Budapesta	III—IV
1952 Moscova	I—II
1954 Amsterdam, Olimpiadă, 8½ puncte din 11 posibile	III—V
1955 Moscova	III—V
1956 Moscova, Olimpiadă, 9½ puncte din 13 posibile	

1956 Moscova	I—II
1958 München, Olimpiadă, 9 puncte din 12 posibile	
1960 Leipzig, Olimpiadă, 10½ puncte din 13 posibile	
1961 Oberhausen, Campionatul european, 6 puncte din 9 posibile	
1961/62 Hastings	I
1962 Stockholm	I
1962 Varna, Olimpiadă, 8 puncte din 12 posibile	
1963 Amsterdam	I
1964 Tel Aviv, Olimpiadă, 9 puncte din 12 posibile	
1965 Hamburg, Campionatul european, 3½ puncte din 8 posibile	
1965 Nordwijk	I
1966 Amsterdam	I
1966/67 Hastings	I
1967 Palma de Mallorca	II—III
1968 Monte Carlo	II
1969 Wijk aan Zee	I—II
1969 Belgrad	VII

Meciuri

1933 Flohr, Moscova	+2 —2 = 8
1937 Levenfisch, Moscova	+5 —5 = 3
1940 Ragozin, Leningrad	+5 —0 = 7
1941 Moscova—Leningrad	I
Keres, Smislov, Bondarevski, Lilienthal, Boleslavski	
1948 Haga—Moscova (C.M.)	+10 —2 = 8
1951 Bronstein, Moscova	+5 —5 = 14
1953 Taimanov, Moscova	+2 —1 = 3
1954 Smislov, Moscova	+7 —7 = 10
1958 Smislov, Moscova	+7 —5 = 11
1960 Tal, Moscova	+2 —6 = 13
1961 Tal, Moscova	+10 —5 = 6
1963 Petrosian, Moscova	+2 —5 = 15
1970 Spasski, Donner, Larsen, Leyden	+1 —2 = 9
1970 Matulovici, Belgrad	+1 —0 = 3

Să trecem acum la partidele lui Botvinnik. Oferim cititorului o colecție extrem de succintă, dar — sperăm — pe deplin convingătoare pentru întreaga lui evoluție, pentru tot ceea ce a adus nou și original.

65. GAMBITUL DAMEI

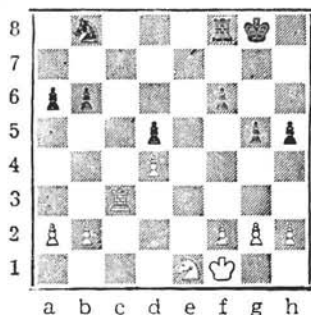
Botvinnik

Alehin

AVRO, 1938

1.Cf3 d5 2.d4 Cf6 3.c4 e6 4. Cc3 c5 5.c:d5 C:d5 6.e3 (Merită atenție și 6.e4) 6...Cc6 7.Nc4 c:d4 (Ar fi fost mai bine 7... Cf6, după cum arată Botvinnik, cu egalitate) 8.e:d4 Ne7 9.0—0 0—0 10.Te1 b6? (Botvinnik consideră o greșeală această mutare și recomandă 10...C:c3 11.b:c3 b6. Practica a arătat că 10...Nf6 11.Ce4 b6 12.a3 Nb7 13.Dd3 Tc8 14.Cfg5 N:g5 15.N:g5 f6 16.Nd2 Dd7 ar fi dat egalitate, ca în partida Tal-Petrosian, U.R.S.S., 1966) 11.C:d5 e:d5 12. Nb5 Nd7 (Alte continuări ar fi fost mai slabe, de exemplu: 12... Ca5 13.Ce5; 12...Dc7? 13.Nf4!; 12...Nb7 13.Da4 Tc8 14.Nf4 a6 15.N:c6 T:c6 16.Ce5 Tc8 17. Dd7! în toate cazurile cu poziție superioară pentru alb) 13. Da4 Cb8 (La 13...Tc8 ar fi urmat 14.Nd2! a6 15.N:c6 N:c6 16.D:a6) 14.Nf4 N:b5 15.D:b5 a6 16.Da4 Nd6 17.N:d6 D:d6 18.Tac1 Ta7 19.Dc2 Te7 20.T:e7 D:e7 21.Dc7 D:c7 (Dacă 21... De6, ar fi urmat 22.h3! și apoi Dc7—b7 și Tc1—c7) 22.T:c7 f6

23.Rf1 Tf7 24.Tc8+ Tf8 25. Tc3! g5 26.Ce1 h5 (Vezi diagrama).

După 26...h5

Poziția din diagramă este desigur avantajoasă albului, dar cum poate fi exploatat acest lucru? După înaintarea ultimului pion de pe linia a 7-a, negrul intenționează să-și aducă regele în centru.

27.h4! Cd7 (Nu ar fi dat nimic negrului nici continuările 27...Rf7 28.h:g5 f:g5 29.Cf3 g4 30.Ce5; 27...g:h4 28.Cf3 h3 29. g:h3 Rf7 30.Ch4 Te8 31.Cf5) 28.Tc7 Tf7 29.Cf3 g4 30.Ce1 f5 31.Cd3 f4 32.f3 g:f3 33.g:f3 a5 34.a4 Rf8 35.Tc6 Re7 36.Rf2 Tf8 37.b3 Rd8 38.Re2 Cb8 39. Tg6 (Ar fi fost greșit 39.T:b6? din cauza 39...Rc7 40.Tb5 Cc6) 39...Rc7 40.Ce5 (Albul a obținut deja un avantaj substanțial) 40...Ca6 41.Tg7+ Rc8 42.Cc6 Tf6 43.Ce7+ Rb8 44.C:d5 Td6 45.Tg5 Cb4 46.C:b4 a:b4 47. T:h5 Tc6 (Slab ar fi fost și 47... T:d4 48.Tf5 Rb7 49.Tf6 Rc7

50.h5 sau 48.Tb5 Rb7 49.h5 Td6 50.T:b4 Th6 51.T:f4) 48. Tb5 Rc7 49.T:b4 Th6 50.Tb5 T:h4 51.Rd3 și albul câștigă.

66. APĂRAREA NIMZOVICI

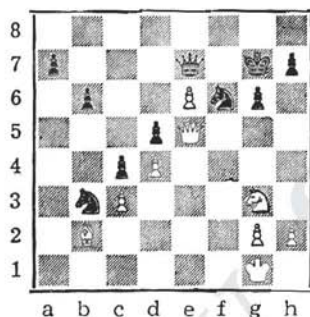
Botvinnik

Capablanca

AVRO, 1938

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 Nb4 4.e3 d5 5.a3 N:c3+ 6.b:c3 c5 7.c:d5 e:d5 8.Nd3 0—0 9.Ce2 b6 10.0—0 Na6 11.N:a6 (Ar fi fost interesantă și retragerea ne- bunului la c2) 11...C:a6 12.Nb2 (Pianul de joc este clar: 13.c4 d:c4 și 14.Da4) 12...Dd7 (Negrul poate juca aici și 12...Cc7, cu ideea Cc7—e6) 13.a4 Tfe8?! (13...c:d4! 14.c:d4 Tf8 ar fi dat contrajoc negrului) 14.Dd3 c4?! (O altă inexactitate: trebuia ju- cat 14...Db7 15.c4 Cb4) 15.Dc2 Cb8 12.Tae1 Cc6 (O altă conti- nuare posibilă este 16...Ch5 17. h3 f5 18.Nc1 Cc6 19.f3 Ca5 20.g4 f:g4 21.h:g4) 17.Cg3 Ca5 (Botvinnik a indicat aici și conti- nuarea 17...Ce4 18.Ch1! f5 19. f3 Cf6 20.Cg3 Ce7) 18.f3 Cb3 19.e4 D:a4 20.e5 Cd7 (Greșit ar fi fost 20...Cc5 din cauza răs- punsului foarte puternic 21.Te2! cu avantaj pentru alb) 21.Df2! (La 21.f4? negrul ar fi continuat cu 21...Cbc5!) 21...g6 22.f4 f5 23.e:f6 C:f6 24.f5 T:e1 25.T:e1 Te8 (Alte continuări ar fi dus la avantaj pentru alb, de exem- plu: 25...Tf8 26.Df4! Da2 27. f:g6 D:b2 28.g7 R:g7 29.Cf5+)

Rh8 30.Dd6 Tf7 31.D:f6+; 30...Rg8 31.Dg3+) 26.Te6! T:e6 (Mutare unică; alte continuări ar fi dus la dezavantaj: 26...Ce4 27.C:e4 d:e4 28.f:g6; 26...Rf7 27.T:f6 R:f6 28.f:g6 R:g6 29.Df5+ Rg7 30.Ch5 Rh6 31.h4 Tg8 32.g4 Dc6 33.Na3!) 27.f:e6 Rg7 28.Df4 De8 29.De5! De7 (Alte continuări ar fi dat albului avantaj foarte mare: 29...Ca5 30.Nc1!! De7 31.Ng5 Cc6 32.N:f6 D:f6 33.Dd5; încă și mai bine este 31.Na3!!). Vezi diagrama).

După 29...De7

30.Na3!! D:a3 (30...De8 31.Dc7+ Rg8 32.Ne7 Cg4 33.Dd7, cu poziție net superioară pentru alb, după cum arată însuși Botvinnik) 31.Ch5+! g:h5 32.Dg5+ Rh8 33.D:f6+ Rg8 34.e7 Dc1+ 35.Rf2 Dc2+ 36.Rg3 Dd3+ 37.Rh4 De4+ 38.R:h5 De2+ 39.Rh4 De4+ 40.g4 (Speranța într-un șah etern a fost spulberată; la victorie ar fi dus și mutările 40.Rh3 h5 41.Df8+ Rh7 42.Df7+ Rh6 43.Df6+ Rh7

44.Dg5, cu ideea 45.Dh5+ și e7—e8D) 40...De1+ 41.Rh5 și negrul s-a recunoscut învins. Partida a fost distinsă cu premiul de frumusețe al concursului.

67. GAMBITUL DAMEI ACCEPTAT

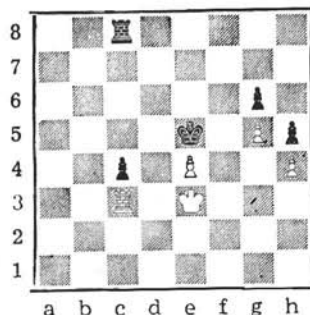
Botvinnik

Euwe

Groningen, 1946

1.d4 d5 2.Cf3 Cf6 3.c4 d:c4 4.e3 e6 5.N:c4 c5 6.0—0 a6 7.a4 Cc6 8.De2 Ne7 9.Td1 Dc7 10.Cc3 0—0 11.b3 (Continuarea 11.d:c5 N:c5 12.h3 Ce5 13.C:e5 D:e5 ar fi dus la egalitate) 11...Nd7 12.Nb2 Tac8 13.d5! e:d5 14.C:d5 C:d5 15.N:d5 Ng4 16.Dc4 Nh5 17.N:c6! D:c6 18.Ce5 De8! 19.Td5 Td8 20.Cd7? (O mutare greșită a albului. Bine ar fi fost 20.g4! Ng6 21.Tfd1 T:d5 22.D:d5 Dc8 23.Cd7 Td8 24.N:g7! Nc2 25.Nc3 N:d1 26.De5 f6 27.De6+) 20...T:d7 21.T:h5 (Cu intenția de a obține avantaj prin Nb2:g7!) 21...Dd8! 22.Tf1 g6! 23.Th3 (23.Dc3 Nf6! ar fi dat avantaj negrului) 23...Td1 24.g4 T:f1+ 25.R:f1 b5 26.a:b5 a:b5 27.Df4 (Ar fi fost greșit 27.D:b5? din cauza 27...Dd1+) 27...f6 28.e4 Dd1+ 29.Rg2 Nd6 30.Df3 D:f3+ 31.T:f3 Ne5 32.N:e5 f:e5 33.Tc3 (33.T:f8+ era periculos deoarece negrul ar fi continuat 33...R:f8 34.Rf3 g5) 33...Tc8 34.Rf3 Rf7 35.Re3 Re6 36.f4 e:f4+ 37.R:f4 c4 38.b:c4

b:c4 39.h4! (Se amenința h4—h5!) 39...h6 40.g5! h5 41.Re3 Re5 (Vezi diagrama).

După 41...Re5

42.Tc2!! (Ultima fază a partidei este extrem de instructivă, o adevărată lecție de final de turnuri cu pionii) 42...c3 43.Rd3 Td8+ (La 43...Tc7 44.T:c3 T:c3+ 45.R:c3 R:e4 s-ar fi intrat într-un final de regi și pionii egal, care ar fi putut continua, după analizele lui Botvinnik și Euwe, în felul următor: 46.Rc4 Rf4 47.Rd4 Rg4 48.Re5 R:h4 49.Rf6 Rg4 50.R:g6 h4 51.Rf6 h3 52.g6 h2 53.g7 h1D 54.g8D+ cu egalitate. Varianta a fost calculată de ambii jucători la tablă) 44.Re3! (Greșit era 44.R:c3 din cauza pătrunderii 44...R:e4) 44...Td4 45.T:c3 T:e4+ 46.Rf3 T:h4 47.Tc6! (Nu 47.Tc5+ Rd6 48.Ta5 Tc4 și negrul stă mai bine) 47...Tf4+ (47...Rf5 48.Tc5+) 48.Re3 Te4+

49.Rf3 Rf5 50.Tf6+ R:g5 51.T:g6+! și remiză.

68. APĂRAREA NIMZOVICI

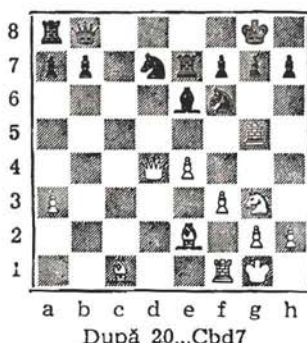
Botvinnik

Keres

Meci-turneu, Haga—Moscova, 1948

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 Nb4 4.e3 0—0 5.a3 N:c3+ 6.b:c3 Te8 7.Ce2 (Keres arată în această poziție că este mai slab 7.Nd3 e5 8.Ce2 e4 9.Nc2 b6 și apoi Nc8—a6, cu joc satisfăcător pentru negru) 7...e5 8.Cg3 d6 (Interesant ar fi fost și 8...e4 9.Ne2 b6 și continuarea Nc8—b7) 9.Ne2 (Dacă 9.Nd3 e4!) 9...Cbd7 (Continuări ceva mai bune ar fi fost: 9...c5 10.0—0 Cc6 și 9...Cc6 10.0—0 Ca5) 10.0—0 c5 11.f3! c:d4? (Mai bine 11...Cf8, care ar fi asigurat egalitatea) 12.c:d4 Cb6 13.Nb2 e:d4 (Mutare unică; 13...Ne6 14.d5 Nc8 ar fi dus la avantaj pentru alb și atac pe flancul regelui) 14.e4! (Mutare care duce la câștig. Ar fi fost greșit 14.e:d4 din cauza 14...d5!; iar 14.D:d4 Ca4 15.Nc1 Db6 și 14.Nd4 d5 15.c5 Cc4 ar fi dat negrului contra-joc) 14...Ne6 15.Tc1 Te7 16.D:d4 Dc7 17.c5! d:c5 18.T:c5 Df4 (La joc ascuțit duce continuarea 18...Dd8 19.D:d8+ T:d8 20.N:f6 g:f6 21.Ch5 Td2 sau 19.De3!) 19.Nc1 Db8 (Alte posibilități sînt mai rele: 19...Td7 20.Db4 Db8 21.Nb5 Td8 22.Ng5 cu avantaj pentru alb, după o analiză a lui Keres) 20.Tg5 (Din acest moment, poziția poate fi

considerată câștigată de către alb) 20...Cbd7 (Slab este 20...Ce8 din cauza răspunsului 21.Ch5 f6 22.C:f6+ cu avantaj decisiv. Vezi diagrama).

21.T:g7+! R:g7 22.Ch5+ Rg6 (Nu ar fi salvat nici 22...Rh8 23.Ng5 sau 22...Rf8 23.C:f6) 23.De3 și albul a câștigat.

69. APĂRAREA GRÜNFELD

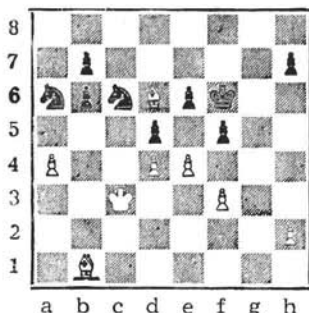
Botvinnik

Bronstein

Partida a 23-a din meciul pentru titlul de campion mondial Moscova, 1951

1.d4 Cf6 2.c4 g6 3.g3 c6 4.Ng2 d5 5.c:d5 c:d5 6.Cc3 Ng7 7.Ch3 N:h3 8.N:h3 Cc6 9.Ng2 (Și mai bine era 9.0—0) 9...e6 10.e3 0—0 11.Nd2 Tc8 12.0—0 Cd7 (Pentru egalare era necesar acum 12...Ce8, cu intenția de a plasa calul la d6) 13.Ce2 Db6 14.Nc3 (Înainte de această partidă, Botvinnik era condus cu un punct. Trebuia să câștige neapărat pentru că în ultima

partidă ar fi avut piesele negre; de aici, dorința de câștig, dar și evitarea oricărui risc. Era mai tare continuarea 14.Db3) 14...Tfd8 15.Cf4 Cf6! 16.Db3 Ce4 17.D:b6 a:b6 18.Ne1!? Ca5 19.Cd3 Nf8 20.f3 Cd6 21.Nf2?! (21.Tf2 era mutarea cea mai indicată) 21...Nh6 (Negrul nu știe să profite de ezitățile albului; trebuia 21...Tc2!) 22.Tac1 Cac4 23.Tfe1 Ca5? (O greșeală. 23...Cf5! ar fi respins intențiile albului) 24.Rf1 Ng7 25.g4 Cc6 26.b3?! (Este o mutare îndoielnică; ar fi trebuit jucat 26.Nh4! cu poziție ceva mai bună pentru alb) 26...Cb5! 27.Re2 (Mai bine 27.a4) 27...Nf8 28.a4 Cc7 29.Ng3 Ca6 30.Nf1 f6 31.Ted1 Ca5 32.T:c8 T:c8 33.Tc1 (Mutare obligatorie) 33...T:c1 34.C:c1 Na3 35.Rd1 N:c1 (În loc de acest schimb, negrul ar fi obținut egalitatea prin 35...Rf7! 36.Rc2 Cb4+ 37.Rb1 Ca6 sau 36.N:a6 b:a6 37.Nc7 N:c1 38.R:c1 C:b3+ 39.Rc2 Ca5) 36.R:c1 C:b3+ 37.Rc2 Ca5 38.Rc3 Rf7 39.e4 f5? 40.g:f5 g:f5 41.Nd3 Rg6 (Nu merge 41...Rf6 42.Nh4 și 43.Nd8, cu poziție superioară pentru alb) 42.Nd6?! (Mutarea cea mai eficace acum era 42.Nb1! Cc6 43.e:d5 e:d5 44.Na2 Ce7 45.Nh4; sau 42...f:e4 43.f:e4 d:e4 44.N:e4 Rg7 45.N:b7! C:b7 46.Rc4, cu ideea Rc3—b5 și avantaj decisiv pentru alb) 42...Cc6 43.Nb1 Rf6 (Vezi diagrama).

După 43...Rf6

44.Ng3!! f:e4 45.f:e4 h6 46.Nf4 h5 47.e:d5 e:d5 48.h4 Cab8 49.Ng5+ Rf7 50.Nf5 Ca7 51.Nf4 Cbc6 52.Nd3 Cc8 53.Ne2 Rg6 54.Nd3+ Rf6 55.Ne2 Rg6 56.Nf3 Cc6 57 (Nici alte continuări nu salvează: 56...C8e7 57.Nc7 Cf5 58.N:d5 Cf:d4 59.N:b6; sau 57.Ng5 Cf5 58.N:d5 Cf:d4 59.Ne4+ Rf7 60.Rc4) 57.Ng5! și negrul a cedat, având în vedere singura continuare posibilă: 57...Cc6 58.N:d5 Cd6 59.Nf3 Rf5 60.Nc1! b5 61.N:c6 b:c6 62.a5, cu transformare imposibil de parat fără pierderea calului.

70. APĂRAREA SICILIANĂ

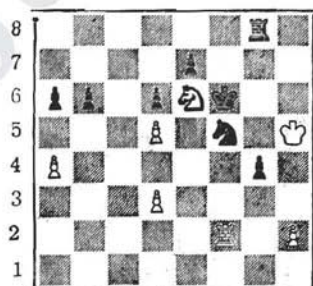
Smislov

Botvinnik

Partida a 13-a din meciul pentru titlul de campion mondial
Moscova, 1954

1.e4 c5 2.Cc3 Cc6 3.g3 g6 4.Ng2 Ng7 5.d3 b6 6.Cge2 d6 7.0-0 Nb7 8.f4?! (Alt punct de vedere ar fi fost 8.Ne3 Cd4 9.N:d4 c:d4 10.Cb5 e5 11.a4) 8...f5! 9.g4 f:g4 10.f5 Dd7 11.Cf4 (La 11.Cd5 Cd4, cu poziție bună

pentru negru) 11...g:f5 12.e:f5 Nd4+ 13.Rh1 N:c3 14.b:c3 Ce5 15.De2 Cf6 16.N:b7 D:b7+ 17.Dg2 D:g2+ 18.R:g2 c4! (O mutare excelentă, care trece definitiv inițiativa în mâinile negru-lui) 19.Ne3 Cf3 20.Nd4 C:d4 21.c:d4 Tc8 22.Tf2 c:d3 23.c:d3 Rf7 (Mai bine 23...Rd7 dar și atunci 24.Te1 Tc3 25.Tfe2 Te8 26.Ce6 Cd5 27.f6 C:f6 28.Cg7 Cd5! asigură joc superior negru-lui) 24.Te1 Thd8 25.Ce6 (Poate mai util era 25.Tfe2 Td7 26.Rg3) 25...Td7 26.T1e2 Tb7 27.Rg3 Tg8 28.Rh4 h6 29.Tg2 (La 29.Cf4 ar fi urmat 29...Tg5) 29...Tbb8 30.Tc2 Tbc8 31.a4 T:c2 32.T:c2 Cd5! 33.Tf2 Rf6 34.Rg3 h5 35.Rh4 Ce3 36.d5 C:f5+ 37.R:h5 a6! (Vezi diagrama).

După 37...a6!

38.Tb2 Ce3 39.Tf2+ Cf5 40.Tb2 b5 41.a:b5 a:b5 și în acest moment albul s-a recunoscut învins deoarece ar fi putut urma: 42.T:b5 g3 43.h:g3 Ce3, cu mat imparabil la h8; sau 42.d4 b4 43.Tf2 b3 44.Tb2 g3 45.h:g3

C:g3+ 46.Rh4 Cf5+ 47.Rh5
Th8+ 48.Rg4 Th4+ 49.Rf3
C:d4+ etc.

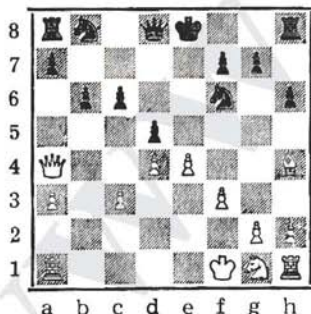
71. APĂRAREA NIMZOVICI

Botvinnik

Tal

Partida a 7-a din meciul pentru
titlul de campion mondial
Moscova, 1961

1.c4 Cf6 2.Cc3 e6 3.d4 Nb4
4.a3 N:c3+ 5.b:c3 b6 6.f3 Na6
7.e4 d5 8.c:d5 (Înaintarea 8.e5
Cg8 9.c:d5 N:f1 10.R:f1 D:d5 ar
fi permis negrului un joc sufi-
cient de activ) 8...N:f1 9.R:f1
e:d5 10.Ng5! h6 (10...Cbd7 11.e5
Cg4 12.Dd2 f6 13.e6! Cf8 14.Nf4
Ch6 15.N:h6 g:h6 16.Te1 ar fi
fost în avantajul albului; mai
bine însă 10...d:e4 11.f:e4 h6, cu
egalitate) 11.Da4+ c6 (O altă al-
ternativă era 11...Dd7 12.D:d7+
C:d7 13.N:f6 C:f6 14.e5 și albul
stă bine) 12.Nh4! (Vezi diagrama).

După 12.Nh4!

12...d:e4 13.Te1 g5 (Botvinnik
recomandă în această poziție
13...0—0! 14.f:e4 Dc7! 15.N:f6

Df4+ cu poziție bună pentru ne-
gru) 14.Nf2 (Mutare unică; dacă
14.Ng3 Dd5) 14...De7 15.Ce2 (Ar
fi fost greșit 15.f:e4 C:e4 16.Dc2
f5 17.g4 Cbd7 18.g:f5 Cdf6, cu
joc activ de ambele părți) 15...b5
16.Dc2 D:a3 17.h4 g:h4 (Și alte
continuări ar fi dus la poziții
pierdute, ca de exemplu: 17...e:f3
18.Cg3+ Rf8 19.h:g5 f:g2+ 20.
R:g2 sau 17...g4 18.f:g4 Tg8
19.g5 h:g5 20.Cg3) 18.N:h4 Cbd7
19.Cg3 0—0 20.C:e4 The8
21.Rf2! (21.C:f6? Te1+ 22.R:e1
Da1+ 23.Dd1 Dc3+ 24.Rf1 Ce5
ar fi dat șanse negrului) 21...
C:e4+ 22.f:e4 f6 23.Ta1 De7 (La
23...Dd6 24.Ng3!) 24.T:a7 D:e4
25.D:e4 T:e4 26.Ta8+ Cb8 (Ar
fi fost greșit 26...Rc7 din cauza
27.Ng3, cu poziție câștigată) 27.
Ng3 Rb7 28.Ta1 (Cu amenin-
țarea 29.T1a7+ Rb6 30.Nc7 mat)
28...Tc8 29.T8a7+ Rb6 30.N:b8
(Se amenință 31.T1a6 mat) 30...
b4 31.Nd6 b:c3 32.Nc5+ Rb5
33.T1a4 și albul a câștigat.

*
*

O partidă care a stîrnit un
enorm interes a fost aceea dintre
campionul mondial Mihail Bot-
vinnik și tînărul campion ameri-
can Robert Fischer, jucată la
Olimpiada de la Varna, în 1962.
O vom prezenta cu note ale celor
doi mari maeștri ai șahului con-
temporan.

72. APĂRAREA GRÜNFIELD

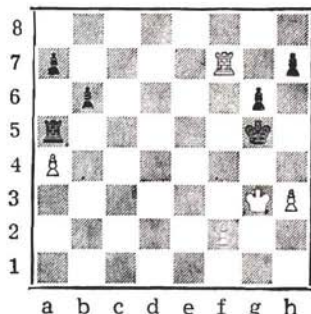
Botvinnik

Fischer

Varna, 1962

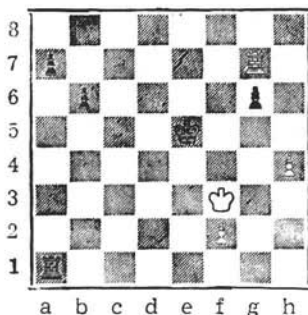
1.c4 g6 2.d4 Cf6 3.Cc3 d5 4.Cf3 Ng7 5.Db3 d:c4 6.D:c4 0—0 7.e4 Ng4 8.Ne3 Cfd7 9.Ne2 (9.0—0—0... propunerea ulterioară a lui Botvinnik merită a fi luată în considerație) 9...Cc6 10.Td1 Cb6 (Fischer recomandă aici 10...N:f3, cu ideea înaintării e7—e5) 11.Dc5 Dd6 12.h3 (La 12.D:d6 c:d6 rezultă numai egalitate) 12...N:f3 13.g:f3 Tfd8 14.d5 (Dacă 14.e5 D:c5 15.d:c5 T:d1+ 16.R:d1 Cd7 17.f4 g5! 18.f:g5 Ne5, cu egalitate, după cum a arătat Fischer) 14...Ce5 15.Cb5 (Nu ar fi fost bine 15.f4 din cauza 15...Cec4 16.N:c4 D:c5 17.N:c5 C:c4 18.e5 C:b2 19.Td4 f6! după părerea lui Botvinnik; Fischer recomandă însă 15...Ced7 16.Db5 e5 17.f5, cu egalitate) 15...Df6! 16.f4 Ced7 17.e5 D:f4! 18.N:f4 (La 18.D:b6 De4! 19.f3 Dh4+! 20.Nf2 Db4+ și negrul câștigă — Fischer) 18...C:c5 19.C:c7 Tac8 20.d6 e:d6 21.e:d6 (21.T:d6? Ccd7! — Fischer) 21...N:b2 22.0—0 Cbd7 (Mai bine 22...Ccd7 23.Nf3 Ne5 24.N:e5 C:e5 25.N:b7 Tb8, deși albul stă totuși ceva mai bine — Botvinnik) 23.Td5 b6 24.Nf3 (24.Nc4! cu ideea Te1—e7 — Botvinnik; 24.Nc4! Ce6 25.Nh2 Cd4 26.Tb1 Nc3 27.Tc1 Nb2, cu egalitate — Fischer) 24...Ce6! 25.C:e6? (25.Nh2 Cd4 26.T:d4 N:d4 27.Te1, cu joc egal — Botvinnik; Fischer

are altă părere: 27...Nc5! cu ideea aducerii unui cal la f6 sau f8 și negrul stă mai bine. Fischer menționează și posibilitatea 25.Nc3!?) 25...f:e6 26.Td3 Cc5 27.Te3 e5 28.N:e5 N:e5 29.T:e5 T:d6 30.Te7 Td7 31.T:d7 C:d7 32.Ng4? (Mai bine 32.Te1 Rf8 33.Te3; sau 33.Nd5 — Botvinnik) 32...Tc7 33.Te1 Rf7 34.Rg2 Cc5 35.Te3 Te7 36.Tf3+ (Slab era 36.Rf3 h5! — Botvinnik) 36...Rg7 37.Tc3 Te4 38.Nd1 Td4 39.Nc2 Rf6 40.Rf3 Rg5 41.Rg3 Ce4+ (Ar fi fost mai bine 41...Tb4! 42.a3 Td4 43.f3 a5, cu mare avantaj — Botvinnik) 42.N:e4 T:e4 43.Ta3 (Botvinnik propune 43.Tc7, cu egalitate, la care Fischer răspunde 43...Ta4 44.T:h7 Ta3+! 45.f3 T:a2, cu avantaj clar pentru negru) 43...Te7 44.Tf3 Tc7 45.a4 Tc5 46.Tf7 Ta5 (Vezi diagrama).

După 46...Ta5

47.T:h7! T:a4 48.h4+! Rf5 49.Tf7+ Re5 50.Tg7 Ta1 51.Rf3 (Vezi diagrama din pag. 148).

După 51.Rf3

51...b5? (Merită ceva mai multă atenție această poziție. Mutarea din partidă este o greșeală. Să urmărim cum au analizat ulterior resursele poziției cei doi mari protagoniști: 51...Rd4! 52.T:g6 b5 53.h5 b4 54.h6 Th1 55.Rg2 Th5 56.Ta6 b3 57.T:a7 T:h6 58.Tb7 Rc4 59.Rf3 Tc6 60.Re3 Rc3 61.f4 Tc5 62.Rf3 b2 63.T:b2 R:b2 64.Re4 și remiză; sau 54...b3 55.Tg4+ Rc5 56.Tg5+ Rc6! — la 56...Rb4, Fischer propune: 57.Tg7! b2 58.h7 Th1! 59.T:a7 Rb3 60.Tb7+ Rc2 61.Tc7+ și remiză — 57.Tg6+ Rb7! 58.Tg7+ Ra6! 59.Tg6+ Ra5! — 59...Rb5? 60.Tg7 a5? 61.Rg2 dă câștig albului — Fischer, 60.Tg5+ Ra4 61.Tg4+ Ra3 62.Th4 b2 63.h7 b1D 64.h8D și din nou remiză — Botvinnik; 64...Db3+ 65.Re2 Dd1+ 66.Re3 Tb1!! 67.Df8+ — 67.Dc3? Tb3 și negrul câștigă; sau 67.Th3 Ra2! 68.Dg8+ Db3 și negrul câștigă — 67...Ra2 și din nou câștigă negrul — Fischer) 52.h5! Ta3+ 53.Rg2 g:h5 54.Tg5+ Rd6 55.

T:b5 h4 56.f4 Rc6 57.Tb8 h3+ 58.Rh2 a5 59.f5 Rc7 60.Tb5 Rd6 61.f6 Re6 62.Tb6+ Rf7 63.Ta6 Rg6 64.Tc6 a4 65.Ta6 Rf7 66.Tc6 Td3 67.Ta6 a3 68.Rg1 și remiză! Da, o remiză, dar de mare luptă, de mare ambiție și de înalt prestigiu.

73. GAMBITUL DAMEI

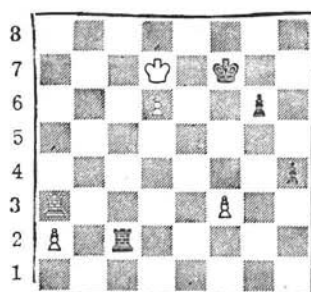
Botvinnik

Petrosian

Partida a 14-a din meciul pentru titlul de campion mondial
Moscova, 1963

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Cc3 Ne7 4.c:d5 e:d5 5.Nf4 c6 6.e3 Nf5 7.g4 Ne6 8.h3! Cf6 (Interesant ar fi fost 8...Nd6 și Cg8—e7) 9.Nd3 c5 10.Cf3 Cc6 11.Rf1! 0—0 12.Rg2 c:d4 (Se mai putea juca și 12...Te8, cu ideea Cf6—d7—f8) 13.C:d4 C:d4 14.e:d4 Cd7 15.Dc2 Cf6 16.f3 Tc8 17.Ne5 Nd6 18.Tae1 N:e5 19.T:e5 g6 20.Df2 Cd7 (Mai bine ar fi fost 20...Dd6! 21.f4 Ce4 22.N:e4'd:e4 23.f5 T:c3! 24.b:c3 Nd5 25.De3 f6 și negrul stă ceva mai bine) 21.Te2 Cb6 22.The1 Cc4 23.N:c4 T:c4 (23...d:c4 era greșit, din cauza 24.d5 Nd7 25.Dd4) 24.Td2 Te8 25.Te3 a6 26.b3 Tc6 27.Ca4 b6 28.Cb2 a5 29.Cd3 f6?! (Trebuia 29...Nc8) 30.h4 Nf7 31.T:e8 N:e8 32.De3 Nf7 33.g5! Ne6 34.Cf4 Nf7 35.Cd3 Ne6 36.g:f6 D:f6 37.Dg5 D:g5 38.h:g5 a4 39.b:a4 (Plină de resurse ar fi fost și continuarea 39.Ce5 Tc3 40.b:a4 Ta3 41.Tb2 T:a4 42.T:b6 Ta2+ 43.Rg3 cu mare avantaj pentru alb, însă negrul are un

răspuns mai bun: 39...Tc1 40.b:a4 Tb1 cu joc viu de ambele părți) 39...Tc4 40.a5! b:a5 41.Cc5 Nf5 42.Rg3 (Cu ideea Rf4—e5) 42...a4! 43.Rf4 a3 44.Re5 Tb4 (Amenință Tb2) 45.Cd3 Tb5 46.Rd6 Rf7 47.Rc6 N:d3 48.T:d3 Tb2 49.T:a3 Tg2 50.R:d5 T:g5+ 51.Rc6 h5 52.d5 Tg2 53.d6 Tc2+ 54.Rd7 h4 (Ar fi fost mai bine 54...g5! Vezi diagrama).

a b c d e f g h

După 54...h4

55.f4 Tf2 (Acum nu mai merge 55...g5 din cauza 56.f:g5 Rg6 57.Rd8 R:g5 58.d7 Rg4 59.Ta8! h3 60.Re7 cu poziție câștigată pentru alb) 56.Rc8 T:f4 57.Ta7+ după care negrul s-a recunoscut învins, observând continuarea inevitabilă: 57...Re6 58.d7 Tc4+ 59.Tc7 Ta4 60.Tc6.

74. APĂRAREA CARO-KANN

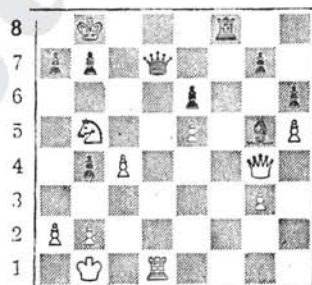
Spasski

Botvinnik

Campionatul U.R.S.S., 1966

1.c4 c6 2.d4 d5 3.Cc3 d:e4 4.C:e4 Nf5 5.Cg3 Ng6 6.h4 h6 7.Cf3 Cd7 8.h5 Nh7 9.Nd3 N:d3

10.D:d3 Cf6 11.Nd2 Dc7 12.0—0—0 0—0—0 13.De2 e6 14.Ce5 C:e5 (14...Cb6 15.Na5! Td5 16.b4 T:a5 17.b:a5 Ca4 18.Td3! Cd5 19.Tb3! Cac3 20.Df3! D:a5 21.Cc4! este recomandarea lui Keres) 15.d:e5 Cd5 (15...Cd7 16.f4 Ne7 17.Ce4 Cc5 18.Cc3 f6 19.e:f6 N:f6 20.Dc4 duce la poziție ceva mai bună pentru alb) 16.f4 c5 (Amenință 17...c4) 17.c4 Cb4 18.N:b4 T:d1+ 19.T:d1 c:b4 20.Ce4 Ne7 21.Cd6+ Rb8 22.C:f7 Tf8 23.Cd6 T:f4 24.g3 Tf8 25.Dg4 Dd7 (Cu ideea 26...Da4 și 27...Ng5+) 26.Rb1 Ng5 (Mutare unică; ar fi fost greșit 26...Tf2 27.D:g7 Da4 28.Tc1!) 27.Cb5 (De preferat era 27.c5! Vezi diagrama).

a b c d e f g h

După 27.Cb5

27...Tf1! 28.Rc2 (Ar fi fost o greșeală 28.T:f1 Dd3+; în schimb, 28.Cd6 ar fi dat egalitate) 28...T:d1 29.D:d1 D:d1+ 30.R:d1 Ne3! 31.Re2 (Desigur, nu ar fi fost bine 31.b3 Nf2 32.g4 Nc5 33.Re2 a6 34.Cd6 N:d6 35.e:d6 b6 36.Rd3 Rb7 37.

„În ce mă privește, spunea fostul campion mondial, sînt categoric împotriva acestui punct de vedere. Șahul jucat la cel mai înalt nivel nu este singurul obiectiv. Milioane de oameni practică acest joc, care le stimulează gîndirea, spiritul de analiză ș.a.

O mașină perfecționată la cel mai înalt nivel va însemna puțin pentru milioanele de iubitori ai șahului pe care îi interesează practica jocului. Ei se vor delecta în continuare cu acest joc, făcînd abstracție de performanțele mașinii, care pot fi cel mult o curiozitate. Șahul nu va dispărea niciodată, ci va continua să constituie un divertisment util, o școală a gîndirii logice...“

Pentru că am vorbit de mașinile electronice de jucat șah, nu este lipsit de interes să auzim și părerea altor foști campioni mondiali. Dr. Max Euwe, specialist — ca și Mihail Botvinnik — în electronică, declară categoric că niciodată mașina nu va fi capabilă să învingă omul: „În actualul stadiu de dezvoltare a ciberneticii este imposibil să programăm mașina să joace mai bine. Numărul combinațiilor posibile în șah este mult prea mare. Automatele joacă destul de slab tocmai datorită acestui lucru. Din zece mutări efectuate de mașină, maximum șapte pot fi considerate corecte. Orice șahist știe că nouă mutări excepționale nu pot asigura victoria dacă a zecea este greșită“. Euwe crede că

poate peste 100—150 de ani, mașina va putea ajunge la forța unui candidat de maestru...

Cea mai convingătoare este părerea lui Mihail Tal: „Voi crede în forța mașinilor electronice de jucat șah numai atunci cînd le voi vedea rîzînd sau plîngînd, după o partidă cîștigată sau pierdută.“ Și are dreptate! Fără calități specifice spiritului uman — sentimente, fan-tezie, intuiție, imaginație — nici o mașină nu va putea învinge omul.

Vom încheia aceste scurte referiri la posibilitățile mașinilor de jucat șah cu un ultim exemplu. În 1927, la celebrul turneu de la New York, Capablanca trebuia să efectueze o mutare într-un final extrem de dificil. S-a gîndit de-abia trei minute, a efectuat-o și apoi a cîștigat partida. Cîțiva mari maeștri prezenți la turneu, Alehin, Tartakover, Spielmann fuseseră de părere că mutarea lui Capablanca nu a fost cea mai exactă și a cîștigat doar prin faptul că adversarul său a comis ulterior o serie de greșeli. Cei trei mari maeștri au analizat pînă în zori finalul, cu toate posibilitățile logice, și de-abia atunci s-au convins că numai mutarea făcută de Capablanca putea duce la cîștig. Cînd l-au întrebat a doua zi cum de a găsit așa de repede mutarea cea mai exactă, Capablanca a răspuns: „Simplu, mi-a șoptit-o intuiția!“

Vasili Smîslov

Cel de-al şaptelea campion mondial „încoronat”, intrat în istoria şahului a fost Vasili Smîslov. S-a născut la 24 martie 1921, la Moscova. De la vârsta de 7 ani, tatăl său îl învață să joace şah și îi sădește în suflet dragostea pentru sportul milenar al minții. La numai 14 ani începe să participe la diferite turnee individuale, pentru ca la 17 ani să obțină o victorie de mari proporții, câștigând într-o companie selectă campionatul Moscovei. A fost un rezultat care i-a adus titlul de maestru al sportului și recunoașterea oficială a unui mare talent. De tânărul înalt, de talia unui jucător de baschet, calm, de un calm mai mult decât olimpiu, cu o față luminoasă, s-a ocupat ca antrenor tatăl său, inginerul Vasili Osipovici Smîslov.

Marele maestru Lilienthal ne povestește despre talentul cu totul ieșit din comun al lui Smîs-

lov, demonstrându-l printr-o partidă jucată în 1938, în acel campionat al Moscovei, când Smîslov a câștigat magistral o poziție pe care Lilienthal a intitulat-o sugestiv „simfonia câmpurilor negre”: „Mărturisesc, spunea Lilienthal, că atunci nu m-am așteptat să primesc o lecție perfectă de strategie din partea unui tânăr aproape necunoscut, chiar

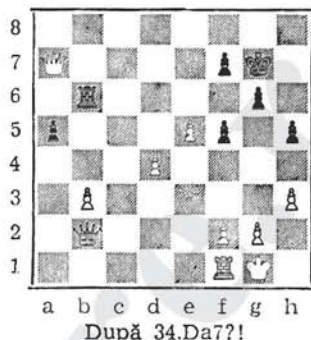
fără categorie superioară, și care se întâlnea pentru prima dată cu mari maeștri". Poziția din diagrama de mai jos a survenit dintr-o variantă a Apărării franceze, după ce negrul, Lilienthal, a efectuat mutarea a 13-a.

După mutarea a 13-a a negrului

Profitând de avansul de dezvoltare, albul a răspuns prompt: 14.Ng5 Ch6 15.N:e7 D:e7 16. Tac1 Cf5 17.Df4 Rf8 18.Ce2 Rg7 19.Tc7 Tac8 (Dacă 19... Tab8 20.Dg5 cu poziție mai bună pentru alb) 20.T:b7 Tb8 21. T:b8 T:b8 22.b3 Tc8 23.Ced4 Da3 24.C:f5+ e:f5 25.Dg5 Ne6 (La avantaj pentru alb ar fi dus și alternativa 25...D:a2 26.Df6+ Rg8 27.Cg5 Tf8 28.e6) 26.Df6+ Rg8 27.Cg5 Te8 28.C:e6! T:e6 29.Dd8+ Rg7 30.D:d5 D:a2 31. h3 Db2 (Nu ar fi fost mai bine nici 31...Tb6 32.Db4 Rg8 33. Ta1 D:b3 34.T:a7) 32.d4 Tb6 33.Dd7 a5 34.Da7?! (Mutarea corectă ar fi fost 34.Dd8! T:b3 — dacă 34...D:b3 35.d5 sau 34...

Te6 35.f4 — 35.Df6+ Rg8 36. e6. Vezi diagrama).

După 34.Da7?!

34...D:b3? (Mult mai bine era 34...T:b3 35.e6 Tb7!) 35.D:a5 f4 36.Dd2 f3 37.d5 f:g2 38.R:g2 Dc4 39.d6! Tb7 (La 39...De4+ ar fi urmat 40.f3 D:e5 41.d7 Tb2 42.d8D) 40.Td1 Td7 41. Dd5 Df4 42.Dd4 Dg5+ 43.Rh2 Rh7 44.De4 Rg7 45.Td4! Ta7 (La 45...Rh7 albul stă mai bine după 46.Df4 Dd8 47.h4 Rg7 48. Td3 Rh7 49.Df6 Db6 50.Tc3) 46.Df4 D:f4+ (La 46...Dd8 47. Df6+) 47.T:f4 g5 48.Tf5 Rg6 49.Tf6+ Rg7 50.h4 g:h4 51.Rh3 Ta4 52.d7 Ta8 53.Td6 Td8 54. f4 Rf8 55.f5 Re7 56.f6+ și negrul a cedat.

În turnee internaționale, Smîlov primește „botezul focului” la Groningen, în 1946, de unde se întoarce cu un foarte merituos loc trei.

În anul 1948 este considerat printre cei mai tari șahiști din lume și ca atare selecționat pentru meciul-turneu care avea să-l desemneze pe noul campion mon-

dial. Smîslov încheie cu succes meci-turneul de la Haga și Moscova (locul al II-lea), învingându-l pe Euwe cu 3—2 și pe Reshevsky cu 4—1! În curînd, Smîslov se va impune ca cel de-al doilea șahist al lumii, dar pentru a dobîndi dreptul de a lupta pentru titlul suprem mai are de parcurs un drum greu. Abia în 1953, după ce a cîștigat turneul candidaților de la Zürich, cu două puncte înaintea lui Keres, Bronstein și Reshevsky, a putut aspira la coroana de lauri a celui mai bun jucător al lumii. Meciul, se știe, a stîrnit un interes imens, a fost urmărit de toți pasionații șahu-lui, și, după o desfășurare dramatică, s-a încheiat cu un rezultat de egalitate: 12—12. Potrivit regulamentului F.I.D.E. de desfășurare a campionatului lumii, în caz de egalitate Botvinnik își păstra titlul. Așadar, pentru Smîslov totul trebuia început de la capăt.

Urcușul a fost greu, dar plin de satisfacții. Cîștigă turnee răsunătoare — Hastings, Moscova, Zagreb și din nou Moscova (Memorialul Alehin) — și pe drept cuvînt se bucură de faima șahistului cu cele mai bune rezultate din lume, rezultate care prevesteau parcă apogeul apropiat: cucerirea titlului de campion mondial. Și iată că în 1956 cîștigă din nou turneul candidaților, acum la Amsterdam, și cu aceeașta dreptul de a-l întîlni încă o

dată pe Botvinnik. Meciul a fost echilibrat pînă în runda a 17-a, în care Smîslov a reușit să cîștige un final foarte greu, condus impecabil. După ruperea echilibrului, Smîslov ia un avans și mai mare — 2 puncte — avantaj pe care Botvinnik nu l-a mai putut recupera. Un an mai tîrziu, însă, a pierdut titlul, în meciul-revanșă în fața adversarului său de totdeauna. Timp de 18 ani, acești doi mari șahiști ai lumii au dominat viața șahistă internațională. Ei s-au întîlnit în fața tablei de șah, în partide oficiale, de 91 de ori (număr record), lăsîndu-ne o adevărată comoară de idei în jocul de șah. După acest ultim meci împotriva lui Botvinnik, pe care l-am considerat apogeul carierei sale, începe o perioadă de ușor declin, Smîslov menținîndu-se însă în elita șahului mondial.

Despre stilul său de joc, despre felul în care vedea șahul, ne-a lăsat o caracterizare marele maestru suedez Gedeon Stahlberg, arbitrul celui de-al doilea meci pentru titlu: „Prin claritatea și logica jocului său, Smîslov reamintește de Capablanca. Repertoriul de deschideri al noului campion al lumii este, firește, mai modern decît al celebrului cubanez, dar Smîslov are aceeași precizie, același calm și sînge rece în pozițiile cele mai dificile. În același timp, el este un maestru incontestabil al finalurilor. La fel ca și Capablanca, Smîslov știe să găsească soluții neașteptat de

simple problemelor celor mai neașteptate." Dar poate că nimic nu-l caracterizează mai bine pe Smîslov decât „credo”-ul său exprimat în diferite rînduri și tradus în viață prin partidele sale: „După părerea mea, un adevărat artist al șahului trebuie să năzuiască neconținut spre concepții noi, creatoare, să cerceteze neobosit căile care pot duce șahul pe culmi superioare. Pentru șahul creator nu sînt admise principii fixe, care să poată fi aplicate în orice fel de poziție și tocmai aceeași calitate dă neconținut jocului farmec și prospețime.” Într-adevăr, Smîslov este un mare artist al jocului de șah. Jucător, de preferință cu stil pozițional, știe să folosească excelent mijloacele tactice, să dezlanțue atacuri fulgerătoare.

Foarte valoroase, pe lîngă partidele pe care ni le-a lăsat, sînt variantele extrem de laborios analizate din Apărarea Grünfeld și Partida spaniolă. Smîslov a desfășurat în același timp și o vastă activitate publicistică în coloanele revistelor de specialitate „Moscova șahistă”, „Șahul în U.R.S.S.” și „64”. Și pentru a defini și mai bine dragostea pentru șah, devotamentul și sacrificiile pe care le-a făcut Smîslov, ar fi poate suficient să amintim că s-a născut înzestrat cu o voce de cîntăreț de excepție și că în fața sa a stat cariera unui mare artist de operă. În lupta dintre aceste două talente, în duelul

dintre dragostea pentru șah și dragostea pentru muzică a învins cea dintîi. Smîslov n-a regretat niciodată! În ciuda aparențelor — un „colos” calm, imperturbabil, cu o autostăpînire exemplară — Smîslov este o prezență plăcută, cu un farmec exprimat mai ales în umorul său fin, imprevizibil. Maestrul englez Harry Golombek, arbitru în 1954 la Moscova, la meciul Botvinnik-Smîslov, povestește: „După rundă am observat că există speranța ca a doua zi să fiu liber, de aceea l-am întrebat pe Smîslov ce spectacol este la operă. Mi-a răspuns «Ruslan și Ludmila» de Glinka, după care a adăugat: „Știți, în timpul țarului Nicolae I, cînd acesta voia să-și pedesească ofițerii îi trimitea să vadă «Ruslan și Ludmila!»”

Dintre victoriile din ultimii ani de activitate competițională le amintim pe acelea de la Hastings 1968/1969, Monte Carlo 1969 (la egalitate cu Portisch), Amsterdam 1971 și la Memorialul Capablanca de la Cienfuegos 1973. La Olimpiada de șah din 1978 de la Buenos Aires, Vasili Smîslov a fost căpitanul echipei reprezentative a Uniunii Sovietice.

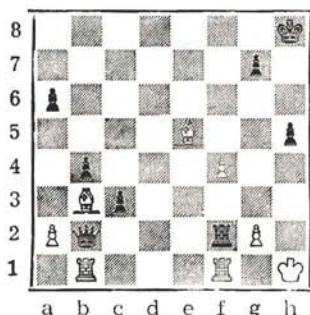
Palmares

Turnee individuale

1940 Moscova, Camp.	U.R.S.S.	III
1944 Moscova, Camp.	U.R.S.S.	II
1945 Moscova, Camp.	U.R.S.S.	

1946 Groningen	III	1963 Moscova	I
1947 Leningrad, Camp. U.R.S.S.	III—IV	1964 Amsterdam, Interzonal	I—IV
1947 Varşovia	II—V	1964 Havana	I—II
1947 Moscova	III—IV	1964 Tel Aviv, Olimpiadă, 11 puncte din 13 posibile	
1949 Moscova, Camp. U.R.S.S.	I—II	1965 Havana	I
1950 Moscova, Camp. U.R.S.S.	V—VI	1965 Hamburg, Campionatul european 6 puncte din 9 posibile	
1950 Budapesta, Turneul candidaţilor	III	1966 Tbilisi, Camp. U.R.S.S.	X—XII
1950 Veneţia	II	1966 Mar del Plata	I
1951 Moscova, Camp. U.R.S.S.	IV	1967 Monte Carlo	II
1952 Moscova, Camp. U.R.S.S.	VII—IX	1967 Moscova	II—V
1952 Budapesta	III—V	1967 Havana	III
1952 Helsinki, Olimpiadă, 10½ puncte din 13 posibile		1967 Moscova	II
1953 Bucureşti	III	1967 Palma de Mallorca	II—III
1953 Zürich, Turneul candidaţilor	I	1968 Monte Carlo	III—IV
1954 Amsterdam, Olimpiadă, 9 puncte din 12 posibile		1968 Polanica Zdroj	I
1954/55 Hastings	I—II	1968 Lugano, Olimpiadă, 11 puncte din 12 posibile	
1955 Moscova, Camp. U.R.S.S.	I—II	1968/69 Hastings	I
1955 Zagreb	I	1969 Monte Carlo	I—II
1956 Moscova	I—II	1969 Skoplje	III—V
1956 Amsterdam, Turneul candidaţilor	I	1969 Moscova, Camp. U.R.S.S.	III—V
1956 Moscova, Olimpiadă, 8½ puncte din 13 posibile		1969/70 Hastings	IV
1957 Viena, Camp. european 3½ puncte din 6 posibile		1970 Rovinj-Zagreb	II—III
1958 München, Olimpiadă, 9½ puncte din 12 posibile		1970 Buenos Aires	VII
1959 Bled, Turneul Candidaţilor	IV	1970 Kapfenberg, Camp. european, 5 puncte din 6 posibile	
1959 Moscova	I—III	1970 Palma de Mallorca, Interzonal	VII—VIII
1960 Leningrad, Camp. U.R.S.S.	VII—VIII	1970 Siegen, Olimpiadă, 8 puncte din 11 posibile	
1960 Moscova	I—II	1971 Amsterdam	I
1960 Leipzig, Olimpiadă, 11½ puncte din 13 posibile		1971 Leningrad, Camp. U.R.S.S.	II—III
1961 Moscova, Camp. U.R.S.S.	V—VI	1971 Moscova	III
1961 Moscova	I—II	1972 Wijk aan Zee	V—VI
1961 Oberhausen, Camp. european 8 puncte din 9 posibile		1972 Las Palmas	II—III
1961 Moscova Camp. U.R.S.S.	VIII—IX	1973 Cienfuegos	I
1961 Dortmund	II—III	1973 Petropolis, Interzonal	V
1962 Mar del Plata	II—III	1973 Bath, Campionatul european, 4 puncte din 5 posibile	
1962 Havana	IV—V	1973 Moscova, Camp. U.R.S.S.	XV—XVI
1962 Soci	II	1974 Reykjavik	I
1962/63 Hastings	III	1975 Teeside	II
		1976/77 Hastings	IV—V
		1977 Leningrad	VII—X
		1977 Riga, Camp. U.R.S.S.	XII—XIV
		1978 Lvov	VII—X

38.Ng3 albul câștigă ușor) 31.f4! h5 32.Tb1 Tf2! (Vezi diagrama).

După 32...Tf2!

33.Tfe1! Dd2 (Nu ar fi fost bine 33...Te2 34.Ted1 Td2 35.T:b2 și nici 33...Da3 34.Nd4 T:f4 35.Te8+ Rh7 36.Nc2+ Rh6 37.Ne3 g5 38.Te7 și în ambele cazuri albul câștigă) 34.Tbd1 Db2 (Nici acum 34...Te2 nu este bine, după cum arată Smîslov: 35.Tg1 De3 36.Td8+ Rh7 37.Ng8+ Rg6 38.Td6+ Rf5 39.Nh7+ și matul nu e departe) 35.Td8+ Rh7 36.Ng8+ Rg6 37.Td6+ Rf5 38.Ne6+ Rg6 39.Nd5+ Rh7 40.Ne4+ Rg8 41.Ng6! și negrul cedea.

76. APĂRAREA SICILIANĂ

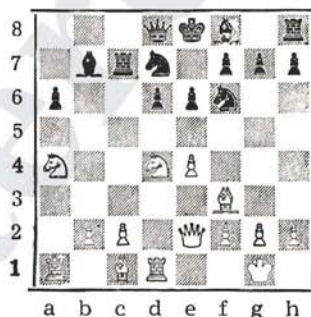
Smîslov

Kotnauer

Groningen, 1946

1.e4 c5 2.Cf3 d6 3.d4 c:d4 4.C:d4 Cf6 5.Cc3 a6 6.Ne2 e6 7.O—O b5?! (Prea devreme) 8.Nf3! Ta7 (Dacă 8...Nb7, albul ar fi obținut avantaj în felul urmă-

tor: 9.e5! Cd5 10.C:d5 e:d5 11.Te1 sau 9...d:e5 10.N:b7 Ta7 11.Cc6 C:c6 12.N:c6+ Cd7 13.Ne3 Tc7 14.Nb6) 9.De2! Tc7 (Dacă 9...Td7 10.e5 d:e5 11.Cc6 Dc7 12.C:b8 D:b8 13.Nc6 cu poziție superioară) 10.Td1 Cbd7 11.a4! b:a4 (Nu ar fi fost bine 11...b4? 12.Ca2 a5 13.Cb5 și albul stă mai bine) 12.C:a4 Nb7? (Era mai bine 12...Ne7 13.Nd2. Vezi diagrama).

După 12...Nb7?

13.e5! C:e5 (Dacă 13...d:e5 14.N:b7 e:d4 15.N:a6 Nc5 16.C:c5 C:c5 17.Nb5+ Re7 18.Nf4 și albul stă mult mai bine) 14.N:b7 T:b7 15.D:a6 Db8 16.Cc6 C:c6 17.D:c6+ Cd7 18.Cc5!! d:c5 (Dacă 18...Tc7 19.C:d7 T:d7 20.Ta8 și albul câștigă) 19.Nf4! Nd6 (Negrul nu ar fi reușit să se apere nici după 19...D:f4 20.Dc8+ Re7 21.D:b7 Rf6 22.T:d7 Rg6 23.g3 Df5 24.Ta7) 20.N:d6 Tb6 21.D:d7+! după care negrul s-a recunoscut învins deoarece ar fi urmat 21...R:d7 și 22.N:b8+.

77. PARTIDA SPANIOLĂ

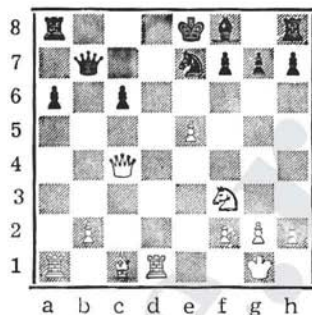
Smislov

Euwe

Meci-turneu Haga—Moscova
1948

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 a6
4.Na4 Cf6 5.0—0 C:c4 6.d4 b5
7.Nb3 d5 8.d:e5 Ne6 9.De2 Cc5
10.Td1 C:b3 (Într-o altă partidă
Smîslov-Reshevsky, din același
meci-turneu, negrul a continuat
cu 10...b4, la care a urmat 11.
Ne3 C:b3 12.a:b3 Dc8 13.c4!
d:c4 14.b:c4 h6 15.Cbd2 Ne7
16.Cb3 0—0 17.Nc5 Ng4 18.
De4 N:f3 19.g:f3 De6. După a-
nalize minuțioase, Smîslov in-
dică pentru negru cea mai bună
mutare 10...Ne7) 11.a:b3 Dc8
12.c4! d:c4 (12...Cb4 ca și 12...
b:c4 13.b:c4 Cb4 14.Cc3! d:c4
15.Ng5 Cd3 16.b3! ar fi dus la
avantaj pentru alb) 13.b:c4 N:c4
14.De4! Ce7 15.Ca3! c6 (Ar fi
fost rău 15...Nb3 16.Td3 Ne6
17.C:b5 Nf5 18.Cc7+ cu pozi-
ție câștigată pentru alb) 16.C:c4
b:c4 17.D:c4 Db7 (Poziția ne-
grului este compromisă; nu ar
mai fi ajutat nici alte continuări:
17...De6 18.T:a6! D:c4 19.
T:a8+ Cc8 20.T:c8+ Re7 21.
Tc7+ Re6 22.T:c6+ D:c6 23.
Cd4+; sau 21...Re8 22.Ng5 și
albul câștigă în ambele cazuri.
Vezi diagrama).

18.e6! f6 19.Td7 Db5 20.D:b5
c:b5 21.Cd4 (Superioritatea al-
bului este copleșitoare) 21...Tc8
22.Ne3 Cg6 23.T:a6 Ce5 24.Tb7
Nc5 25.Cf5 0—0 (Dacă 25...
N:e3, atunci 26.Cd6+) 26.h3!

După 17...Db7

Negrul nu mai are apărare: la
26...N:e3 27.Ce7+, iar la 26...g6
27.Ch6+ Rh8 28.N:c5 T:c5 29.
Taa7 și de aceea a cedat.

78. DESCHIDEREA
ENGLEZĂ

Keres

Smislov

Zürich, 1953

1.c4 Cf6 2.Cc3 e6 3.Cf3 c5
4.e3 Ne7 5.b3 0—0 6.Nb2 b6
7.d4 c:d4 8.e:d4 d5 9.Nd3 Cc6
10.0—0 Nb7 11.Tc1 (11.De2 ar
fi fost mai slab și ar fi dus la un
oarecare avantaj pentru negru,
după 11...Cb4 12.Nb1 d:c4 13.
b:c4 N:f3 14.D:f3 D:d4) 11...
Tc8 12.Te1 (Acum însă trebuia
12.De2) 12...Cb4 13.Nf1 Ce4 14.
a3 C:c3 15.T:c3 (Nu era bine
15.N:c3 Ca2 16.Tc2 C:c3 și apoi
17...N:a3 cu poziție mai activă
pentru negru) 15...Cc6 16.Ce5
(O mutare îndoielnică. Ar fi
fost mai bine 16.c5 b:c5 17.d:c5
d4 18.Tc1 Nf6 19.b4 cu joc
complicat) 16...C:e5 17.T:e5 Nf6
18.Th5 (Se amenință 19.T:h7

R:h7 20.Dh5+ Rg8 21.Th3 Nh4 22.T:h4 f5 23.Dh7+ cu avantaj) 18...g6 19.Tch3 (Vezi diagrama).

19...d:c4! (Atacul albului va fi repede dezorganizat. Alte continuări în afară de aceea din partidă ar fi dus la avantaj pentru alb: 19...g:h5 20.D:h5 Te8 21.a4!! d:c4 22.D:h7+ Rf8 23.Na3+ Te7 24.Tg3 sau 21...Dd6 22.c5! Df4 23.D:h7+ Rf8 24.Na3 b:c5 25.N:c5+ Te7 26.Tg3 Re8 27.Nb5+; sau 22...b:c5 23.Dh6 Ng7 24.D:h7+ Rh8 25.d:c5, sau, în fine, 22...Dd8 23.c6 T:c6 24.Na3 Td6 25.Dh6 N:d4 26.Nd3) 20.T:h7 (Dacă în loc de mutarea din partidă ar fi jucat 20.Dg4! după 20...c3 21.N:c3 T:c3 22.T:c3 D:d4 23.D:d4 N:d4 24.Tc7 g:h5 25.T:b7, ar fi obținut egalitate) 20...c3 21.Dc1 D:d4! (La 21...c:b2? 22.Dh6 Te8 23.Th8+ N:h8 24.D:h8+ mat; dacă 22...D:d4 23.Th8+ N:h8 24.Dh7 mat) 22.Dh6 Tfd8 23.Nc1 Ng7 24.Dg5 Df6 25.Dg4 c2

26.Ne2 Td4 27.f4 Td1+! 28.N:d1 Dd4+ și albul s-a recunoscut învins.

79. INDIANA REGELUI

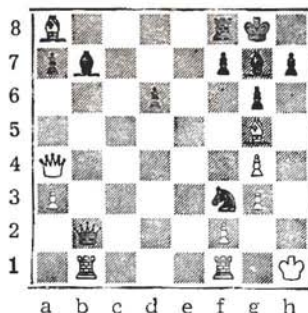
Botvinnik

Smislov

Partida a 14-a a meciului pentru titlul de campion mondial
Moscova, 1954

1.d4 Cf6 2.c4 g6 3.g3 Ng7 4.Ng2 0—0 5.Cc3 d6 6.Cf3 Cbd7 7.0—0 e5 8.e4 c6 9.Ne3 Cg4 10.Ng5 Db6 11.h3 (11.Ne7 Te8 12.N:d6 e:d4 13.Ca4 Da6 ar fi dus la avantaj pentru negru) 11...e:d4! 12.Ca4 Da6 13.h:g4 b5 14.C:d4 b:a4 15.C:c6 D:c6 16.e5 D:c4 17.N:a8 C:e5 (17...Cb6 ar fi fost mai slab: 18.e:d6! N:g4 19.Nf3 și albul stă mai bine) 18.Tc1 Db4 19.a3! (Alte continuări ca 19.Nd5 Na6 20.Te1 Cd3 sau 19.Ne7 N:g4 20.N:d6 Db6 ar fi fost în favoarea negrului) 19...D:b2 20.D:a4 Nb7! 21.Tb1?! (O mică inexactitate; mai util era 21.N:b7! D:b7 22.Tc3! h6 23.Nf4 Cf3+ 24.T:f3 D:f3 25.N:d6 Td8 26.Nc5 Td5 27.N:a7 Ne5 deși nici acum negrul nu are de ce să se plîngă pentru poziția sa) 21...Cf3+ 22.Rh1 (Vezi diagrama din pag. 161).

22...N:a8! (Evident, nu merge 22...D:b1 23.T:b1 N:a8 24.Ne7 Cd2+ 25.Rg1 C:b1 26.N:f8, cu ideea Da4—b4 și poziția albului este preferabilă) 23.T:b2 C:g5+! 24.Rh2 Cf3+ 25.Rh3 N:b2 26.D:a7 Ne4 27.a4 Rg7 28.Td1 Ne5! 29.De7 Tc8 30.a5 (30.T:d6

După 22.Rh1

Tc1! și negrul stă la câștig) 30... Tc2 31.Rg2 Cd4+ 32.Rf1 Nf3 33.Tb1 (Dacă 33.Te1 N:g3! 34.f:g3 Ng2+ 35.Rg1 Cf3+ mat) 33...Cc6 și albul a cedat deoarece ar fi urmat 34.Dd7 Nd4 35.D:d6 T:f2+ 36.Re1 Te2+ 37.Rf1 Th2 cu câștig material decisiv.

80. APĂRAREA NIMZOVICI

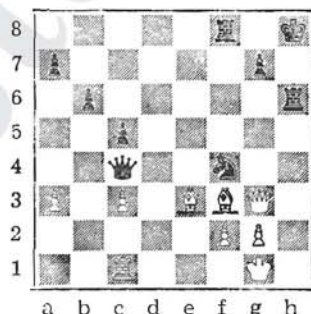
Gheller

Smislov

Amsterdam, 1956

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 Nb4 4.a3 N:c3+ 5.b:c3 c5 6.e3 b6 7.Ce2 Cc6 8.Cg3 0—0 9.Nd3 Na6 10.e4 Ce8 11.Ne3 Ca5 12.De2 Tc8 (Nu ar fi fost bine 12... Cd6 pentru că ar fi urmat 13.e5 c:d4 14.c:d4 Cd:c4 15.Dh5 g6 16.Dh6 cu inițiativă pentru alb pe flancul regelui) 13.d5 (Trebuia 13.Tc1, după recomandarea lui Boleslavski) 13...Dh4! (La 13...Cd6 14.e5!) 14.0—0 Cd6 15.Tad1 f5! 16.d:e6! (Dacă 16.e:f5 e:f5 și negrul stă bine) 16... d:e6 17.e:f5 e:f5 18.Df3 Nb7

19.Df4 Df6 20.Nb1 Ce4! 21.Td7 Dc6 22.T:b7 (O mutare interesantă! Slab ar fi fost 22.Te7 C:c3 23.f3 C:b1 24.Ch5 Tf7! 25.T:f7 R:f7 26.D:f5+ Rg8 27.T:b1 Dg6 cu poziție câștigată pentru negru) 22...D:b7 23.C:f5! Tce8 24.Dg4 Rh8 25.Cg3 C:g3 26.h:g3 Df7 27.Dh4 h6 28.Nd3 Df6 29.Dh5 Td8 30.Ne2 Df5 31.Dh4 Df6 32.Dh5 Cc6 33.g4 Df7 34.Dh4 Ce7 35.Dh3 Cg6 36.Dh2?! (Mai bine 36.g3 Rg8 37.g5 h:g5 38.N:g5 Tde8 39.Nd3 Te1! cu toate că negrul ar fi avut oarecare superioritate) 36...Cf4 37.Nf3 D:c4 38.g5 Td6 39.Tc1 Tg6 40.g:h6 T:h6 41.Dg3 (Vezi diagrama).

După 41.Dg3

41...De4!! (Amenință 42...Dh7) 42.N:f4 (Desigur, la 42.N:e4 Ce2+ 43.Rf1 și 44.C:g3+ cu câștig ușor, iar la 42.Dg4 Dh7 43.g3 Ce2+! de asemenea cu câștig) 42...D:f4 43.D:f4 T:f4 44.Te1 Ta4 45.Te8+ Rh7 46.Ne4+ g6 47.g4 T:a3 48.Te6 T:c3 49.Rg2 b5 50.f3 b4 51.g5 Th4 52.N:g6+

Rg7 53.Rg3 Td4 54.Ne8 (Nu ar fi salvat nici 54.Nf5 Td5 55.Tg6+ Rf7 56.Tf6+ Re7 57.Te6+ Rd8 58.Rf4 b3 59.g6 Tf5+ 60.R:f5 b2 61.Te1 Tc1 și negrul câștigă, după cum au arătat în analizele lor Smîslov și Boleslavski) 54...b3 55.g6 Td8 56.Nc6 și albul a pierdut prin depășirea timpului de gândire, dar și dacă 56.Te7+ Rf6 57.g7 T:e8 albul era pierdut.

81. APĂRAREA GRÜNFELD

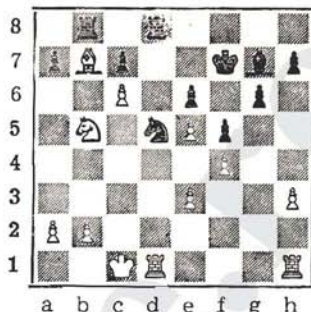
Smislov

Botvinnik

Partida a 6-a din meciul pentru titlul de campion mondial, Moscova, 1957

1.d4 Cf6 2.c4 g6 3.Cc3 d5 4.Cf3 Ng7 5.Db3 d:c4 6.D:c4 0—0 7.e4 Ng4 8.Ne3 Cfd7 9.0—0—0 Cc6?! (Mai bine este aici 9...Cb6 sau 9...c5 10.d:c5 Da5) 10.h3 N:f3 11.g:f3 Cb6 12.Dc5 f5 13.Ce2 (În această poziție se recomandă 13.d:e5 C:e5 14.Ne2) 13...Dd6 (Era de preferat 13...e6 și Tf7) 14.e5! D:c5?! (O inexactitate. Corect ar fi fost 14...Dd5 15.Cc3 D:c5 16.d:c5 f4! 17.c:b6 f:e3 cu egalitate) 15.d:c5 Cc4 (15...f4 16.C:f4 cu poziție bună) 16.f4 Tfd8 17.Ng2 C:e3 18.f:e3 Cb4 19.N:b7 Tab8 20.c6 Rf7 21.Cd4 e6 22.Cb5 Cd5 (Vezi diagrama).

23.T:d5! e:d5 (La 23...T:d5 24.C:c7 Tc5+ 25.Rb1 cu ideea Cc7—a6 și poziție câștigată pentru alb) 24.C:c7 Tdc8 25.N:c8 T:c8 26.C:d5 T:c6+ 27.Rd2 Re6 28.Cc3 și albul câștigă.

După 22...Cd5

Partida a avut efecte psihologice negative asupra lui Botvinnik care, în continuarea meciului, a remizat partida a 7-a, a pierdut-o pe cea de-a 8-a și n-a reușit s-o câștige pe cea de-a 9-a într-o poziție în care avea mare avantaj. Partida a 6-a poate fi considerată un punct de plecare în drumul spre titlul suprem.

82. DESCHIDEREA ENGLEZĂ

Smislov

Liberzon

Moscova, 1968

1.c4 e5 2.Cc3 Cc6 3.g3 g6 4.Ng2 Ng7 5.Tb1 d6 6.b4 a6 7.e3 f5 8.Cge2 Cf6 9.d3 0—0 10.0—0 Nd7 11.a4 Tb8 12.b5 a:b5 13.a:b5 Ce7 14.Na3 Ne6 15.Db3 b6 16.d4! e4 17.d5 Nf7 18.Cd4 Dd7 19.Nb2 g5 20.Cce2 Rh8 21.Ta1 Cg6 22.f4! e:f3 (Dacă 22...g:f4 23.C:f4 C:f4 24.T:f4; sau 22...g4 23.Ta7 cu poziție superioară pentru alb) 23.T:f3 Ce7 24.Cc6 Tbe8 25.Ced4 Cf:d5 26.c:d5 N:d5 (Vezi diagrama).

27.C:f5! T:f5 (Alte continuări ar fi dat albului câștig, de exemplu: a) 27...N:b3 28.N:g7+ Rg8 29.Cc:e7+ T:e7 30.N:f8 R:f8 31.Ta8+ și câștigă; b) 27...C:f5 28.D:d5 N:b2 29.Ta1 și câștigă — analizele lui Smîslov) 28.N:g7+ Rg8! (Nu ar fi fost bine 28...R:g7 deoarece ar fi urmat 29.Dc3+ Rg8 30.T:f5 D:f5 31.Tf1 De6 32.Tf6 și albul câștigă) 29.T:f5! N:b3 30.T:g5 Cg6 31.Nh6 De6 (Dacă 31...T:e3 32.T:g6+ h:g6 33.N:e3 și negrul nu se mai poate apăra) 32.h4! D:e3+ 33.Rh2 Dc3 34.Tf1 Nc4 35.Tf7 De1 36.Tff5 (Albul și-a realizat complet planul; problema câștigului este numai o chestiune de timp. Amenință 37.h5 și la mutarea calului mat la f8) 36...N:b5 37.Nd2 Db1 38.Nd5+ Rh8 (Nu este posibil 38...Rg7 39.Tf7+ Rh8 40.Nc3+ Ce5 41.C:e5 d:e5 42.T:c7 și mat după 43.N:e5+ T:e5 44.Tf8+) 39.Nc3+ Ce5 40.C:e5 d:e5 41.T:c7 și negrul a cedat.

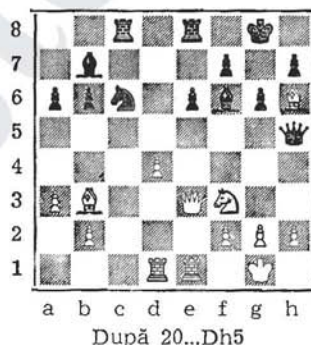
83. GAMBITUL DAMEI

Smislov

Karpov

U.R.S.S., 1971

1.c4 e5 2.Cf3 Cf6 3.Cc3 d5 4.c:d5 C:d5 5.e3 e6 6.d4 c:d4 7.e:d4 Ne7 8.Nd3 0—0 9.0—0 Cc6 10.Te1 Cf6 11.a3 b6 12.Nc2 Nb7 13.Dd3 Tc8?! (Corect era 13...g6) 14.Ng5 (După partidă, Smîslov a recomandat 14.d5!) 14...g6 15.Tad1 Cd5 16.Nh6 Te8 17.Na4! a6 18.C:d5! D:d5 (Ar fi fost de preferat 18...e:d5) 19.De3! Nf6 (Alte alternative interesante: 19...Dh5 sau 19...Ted8) 20.Nb3 Dh5 (Vezi diagrama).

21.d5! Cd8 22.d6 Tc5 23.d7 Te7 (În comentariile sale, Smîslov propune 23...Tf8) 24.Df4! (Decisiv. Atacul albului nu poate fi parat) 24...Ng7 25.Db8 D:h6 26.D:d8+ Nf8 27.Te3 Nc6 28.D:f8+ D:f8 29.d8D și negrul a cedat pentru că albul rămîne cu o figură în plus.

84. DESCHIDERE BIRD

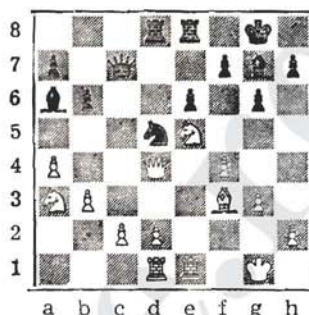
Liubojevici

Smislov

Skoplje, 1972

1.b3 Cf6 2.Nb2 b6 3.f4 Nb7
4.e3 g6 5.Cf3 Ng7 6.Ne2 c5
7.0—0 0—0 8.a4 Cc6 9.Ca3 d5
10.De1 e6 11.Ce5 (Marele maestru sovietic Vasiukov propune aici 11.d3 cu scopul ca la d5—d4 să poată continua cu e3—e4) 11...d4 12.Nf3 Cd5 13.e:d4 C:d4 14.N:d4 c:d4 15.De4! Na6 16.Tfe1 Dc7! 17.D:d4 Tad8 18.g3 Tfe8! 19.Tad1?! (Mai bine ar fi fost 19.Rh1 sau 19.Df2 Nf8 20.d4 Cc3 21.Rg2 N:a3 22.T:a3 Dd6. Vezi diagrama).

19...Nf8! 20.b4 (Nici alte continuări nu îl mai ajută pe alb, de exemplu: 20.Db2 Dc5+; 20.Rg2 N:a3 21.Cg4 Nf8 22.N:d5 Ng7 23.De4 T:d5 24.D:d5 Nb7 și dama albă este prinsă) 20...N:b4 21.Da1 Dc5+ 22.d4 Dc3 23.

După 19. Tad?!

D:c3 N:c3 24.Cb5 (La 24.Te4 f5, turnul alb nu are unde să se retragă) 24...N:e1 25.T:e1 N:b5 26.a:b5 Cc7 27.Nc6 Te7 28.c3 a6 29.Nb7 (Ar fi fost de preferat 29.b:a6 C:a6 30.Tb1 f6 31.Cg4 Rf7 32.T:b6 Ta7) 29...C:b5 30.N:a6 (La pierdere ar fi dus și 30.Cc6 T:b7 31.C:d8 Td7 32.Cc6 C:c3) 30...Ca7 31.Tb1 b5! 32.N:b5 Tb7 33.Nd3 T:b1 34.N:b1 Cb5 35.c4 C:d4 și negrul a câștigat.

Mihail Tal

Este sigur că nici unul dintre campionii mondiali despre care am vorbit pînă acum nu a fost atît de îndrăgit, nu a stîrnit atîta admirație și atîtea discuții pasionante ca Mihail Tal. Campion al lumii la numai 23 de ani, caz unic în istoria șahului, el a cucerit cu o repeziciune demnă de secolul al XX-lea laurii, gloria supremă și dragostea admiratorilor săi. De ce? Dar mai bine să începem cu... începutul.

În familia unui medic din Riga s-a născut la 9 noiembrie 1936 micuțul Mișa; la vîrsta de numai 7 ani a învățat șah de la tatăl său, fără să manifeste un interes cu totul special pentru jocul cu aceste piese din lemn, fără a fi un copil minune; totuși, în anii de școală, cu prilejul vizitelor pe care le face la Casa pionierilor începe să joace șah și atrage atenția prin fantezia sa maestrului Koblenț — cel ce avea să-i devină îndrumător și

să-l conducă pe panta grea, dar fulgerătoare, care ducea spre culmile măiestriei. În 1954 a obținut titlul de maestru, iar anul 1957 a însemnat începutul unei cariere fără precedent.

Participă la cel de-al XXIV-lea Campionat al U.R.S.S. și ocupă în mod strălucit și cu totul neașteptat primul loc, înaintea a opt mari maeștri dintre cei mai cunoscuți. Pe cinci dintre ei i-a

și învins în partidele directe, obținând „votul”, după cum a declarat un ziarist atunci, pentru primirea sa în familia marilor maeștri. Învinșii săi au fost Bronstein, Keres, Petrosian, Taimanov și Toluș. Doi, Spasski și Korcinoi „s-au abținut”, adică au făcut remiză și numai Boleslavski a votat „contra” — 6 puncte din 8 posibile! Acesta a fost rezultatul în urma căruia Tal a obținut și titlul de mare maestru. Imediat după campionat, unul dintre gazetari l-a întrebat:

— Cum te simți?

— Mi-e capul plin de soare!

— Ai obosit?

— Sînt gata să iau totul de la capăt!

— Ce ai de gînd să faci acum?

— Voi scrie lucrarea de diplomă. Tema? Satira în romanul lui Ilf și Petrov «12 scaune».

Rezultatul lui Tal a fost o enormă surpriză, dar numai pînă în anul următor cînd cîștigă din nou campionatul unional, lăsînd în urma sa mari jucători ca Petrosian, Bronstein, Averbach, Gheller, Kotov etc. Calificat pentru turneul interzonal de la Portoroz din Iugoslavia, Tal, parcă sfidînd orice maturitate, experiență, tradiție, vîrstă, cîștigă neînvins locul I! La scurt timp, la Olimpiada de la München, realizează cel mai bun rezultat individual — 13½ puncte din 15 posibile. După evoluția de la München, fostul campion mondial

Max Euwe a declarat: „Tal este o apariție excepțională în șah. Puteți să mă credeți: am văzut în lunga mea carieră șahistă mulți șahiști talentați.”

Seria victoriilor continuă: locul II—III în campionatul unional, considerat de Tal un „insucces”, locul I la turneul internațional de la Zürich și, în sfîrșit, victoria în turneul candidaților, care i-a dat dreptul la împlinirea celei mai arzătoare dorințe, lupta directă pentru titlul de campion mondial, meciul cu Mihail Botvinnik. La turneul candidaților, Tal joacă excepțional și, neînvins, lasă în urma sa întreaga elită a șahului mondial: Keres, Smislov, Petrosian, Gligorici etc. Turneul candidaților de la Bled, Zagreb și Belgrad a fost ultimul obstacol spre „reduta” Botvinnik. Interesant este că înaintea turneului candidaților, un ziar iugoslav a întreprins o anchetă asupra clasamentului final. Iată cum au fost apreciate șansele lui Tal: Petrosian i-a acordat locul II, Gligorici — locul IV, Benkő — locul IV, Olafsson — locul III, Averbach (secundantul lui Tal) locul I—II (singurul care a prevăzut locul I), Matanovici (secundantul lui Gligorici) — locul II—IV, Bondarevski (secundantul lui Smislov), Boleslavski (secundantul lui Petrosian), Larsen (secundantul lui Benkő) și Darga (secundantul lui Olafsson) nu l-au menționat pe Tal printre primii doi clasai.

Primăvara anului 1960 are pentru mișcarea șahistă din lumea întreagă o importanță deosebită. Atenția tuturor șahiștilor este focalizată tocmai acolo unde își disputau supremația „colosul” șahului, imperturbabilul Botvinnik și cel ce fascinase prin partidele sale, „pantera neagră”, „vrăjitorul”, „Morphy al zilelor noastre”, „Paganini” — pentru jocul său pe „o singură strună”, „Mozartul” tablei de șah și altele, și altele, care nu erau decât Mihail Tal. Botvinnik avea 48 de ani, Tal 23! Două stiluri diferite, două temperamente total opuse, două „fenomene”, fiecare în felul său. Tal, demonstrând o forță combinativă excepțională, abilă și spontană, și-a surprins puternicul adversar, i-a pus probleme greu de rezolvat, a jucat cu încredere și optimism și a câștigat! Istoria șahului, pînă la Mihail Tal, nu a cunoscut jucători care să fi urcat atît de repede pe culmile cele mai înalte: la 18 ani maestru, la 21 mare maestru și la nici 24, campion mondial! Singurul de care poate ne amintește evoluția fulgerătoare a lui Tal este Morphy, care a trăit însă în altă epocă, astfel încît comparația este greu de făcut.

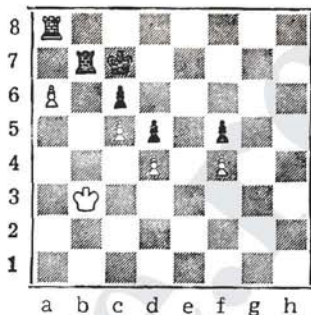
Iată cum îl caracterizează publicistul de specialitate sovietic, Viktor Vasiliev, pe tînărul campion mondial: „Mihail Tal este neobișnuit de talentat. El deține așa-numita clarviziune șahistă,

care-i permite «să vadă» într-un labirint de variante, labirint acoperit de ceață pentru adversarul său. După părerea generală, Tal nu are egal în ceea ce privește calcularea variantelor. Aceasta înseamnă că, începînd o combinație, el calculează continuările posibile de-a lungul unui număr mai mare de mutări decît adversarii săi... Tal, chiar cînd pierde, pierde în luptă, împotrivindu-se pînă la ultima mutare cu toată energia... caută (și găsește) cele mai mici porțițe de scăpare, se retrage dînd lovituri, gata oricînd să înceapă un contraatac plin de avînt.”

Ne amintim că a fost un moment cînd genialul Capablanca, pierzînd încrederea în bogăția de idei a șahului, i-a prevăzut „moartea prin remiză”. Prin jocul său plin de fantezie, imaginație, risc, Tal a insuflat șahului o nouă viață, departe de șablon, rutină, de remize anoste. Celebrul naturalist francez Buffon spunea: „le style c'est l'homme” (stilul reprezintă omul). Același lucru se poate afirma și despre șahiști, despre stilul lor în șah. Cum joacă Tal? Partidele lui fascinează, sînt pătrunse de strălucire, de optimism, de încredere în talentul său și în frumusețea șahului. Așa este și Tal: vesel, spiritual, sigur de sine, inventiv. A fost Tal o enigmă? Prin stilul său, prin sacrificiile impetuoase și neprevăzute, prin curajul extraordinar, prin fantezia surprin-

zătoare, poate; dar o enigmă care a fost cu grijă descifrată de Botvinnik. Iată ce declara Mihail Botvinnik, după ce câștigase meciul-revanșă: „Pentru a avea speranțe în meciul revanșă, a trebuit să devin elevul lui Tal. Am învățat de la el câte ceva despre măiestria jocului practic și de aceea, în meciul revanșă, ca practician, n-am fost inferior campionului mondial. Lucrul acesta a influențat decisiv rezultatul meciului“. Și, într-adevăr, Tal a fost învins, dar numai de un Botvinnik care l-a studiat cu excepțională atenție și răbdare, cu un ascuțit spirit de observație. Iată cum descrie Botvinnik însuși unul dintre cele mai complexe momente ale luptei: „În ultima parte a meciului, Tal s-a arătat ca un luptător minunat. Voi da un singur exemplu, o poziție survenită în finalul partidei a 20-a din meciul revanșă, în care eu am jucat cu piesele negre. Această partidă s-a întrerupt de două ori. La a doua întrerupere, după 88 de mutări, pe tablă s-a ivit situația din diagramă.

În timpul analizei făcute noaptea am reușit însă să găsesc o posibilitate ascunsă, de studiu, după care remiza a început să se profileze destul de clar. În același timp m-am gândit la un «plan» de camuflaj. Am informat pe toată lumea că situația este fără speranță. Pe drumul spre Teatrul de estradă căutam

să mă conving că partida este pierdută, trebuia să am pe cât posibil o înfățișare abătută. Lucrul acesta n-a fost greu de făcut, după două zile de joc și două nopți de analiză. În sfârșit, la teatru am «recunoscut» față de cei care lucrau pe scenă că nu voi rezista mai mult de cinci mutări. Mai trebuie să adaug că n-am luat cu mine tradiționalul termos de cafea. Or, aceasta constituia dovada cea mai bună că jocul nu va dura mult. Și astfel din poziția din diagramă a urmat: 89.Ra2 Tb5 90.a7. Cititorul trebuie să mă creadă că și după 90.Tf8 negrul ar fi avut șanse de remiză! 90...Ta5+ 91.Rb3 Rb7 92.Tf8. Situația negrului pare disperată, deoarece turnul său are mobilitatea limitată. Turnul nu mai poate împiedica regele alb. În timpul analizei am găsit planul just de apărare — turnul trebuie să caute o singură cale: 92...Tb5+ 93.Rc3 Ta5 și negrul are șanse bune de remiză. S-ar părea că albul poate respinge acest plan prin 93.Ra4 (după

92...Tb5+), în realitate însă lupta tactică după 93.Ra4 se termină în favoarea negrului deoarece rezultă o remiză pozițională!

Sincer vorbind, eu speram că adversarul va juca 93.Ra4, dar, știind că Tal este foarte tare în domeniul improvizației, am căutat totuși să-l dezorientez. De aceea n-am făcut imediat mutarea 92...Tb5+, ci m-am gândit vreo trei minute; dacă negrul gândește la mutarea a patra după întrerupere înseamnă că n-a găsit nimic bun la analiză. După aceea am oftat din greu, am clătinat din cap (nu-i așa că m-am arătat un elev capabil!) și am jucat 92...Tb5+, iar când a urmat răspunsul fulgerător 93.Ra4 camuflajul a devenit inutil, remiza era clară: 93...R:a7 94.T:f5 Tb1 95.Tf6. La acest atac modest, albul a gândit vreo 5 minute. Abia acum a observat că varianta 95.Tf7+ Ra6 96.Tc7 este respinsă pe calea unică 96...Tb4+!! (97.R:b4 pat) 95...Rb7 96.f5 (Altfel, regele alb nu poate ieși din încercuire) 96...Ta1+ 97.Rb4 Tb1+ 98.Rc3 Tc1+ 99.Rd2 Tf1 100.Rc3 Rc7 101.Tf7+ Rd8 102.Rc2 Tf4 103.Rd3 Tf3+.

A survenit o poziție rară: turnul negru paralizează turnul alb care trebuie să apere pionul f5 și, în același timp, limitează deplasarea regelui alb într-un dreptunghi alcătuit din marginile tablei, linia a treia și coloana f.

Analizând stilul de joc al celor doi mari campioni, marele maestru David Bronstein îi caracteriza astfel: „Forța și slăbiciunea lui Botvinnik constau în faptul că el acceptă numai acele combinații care decurg în mod logic din poziție și pe care le poate calcula până la sfârșit. Slăbiciunea și forța lui Tal constau în faptul că el se aruncă în vârtejul complicațiilor, chiar dacă nu poate să le calculeze consecințele în modul cel mai exact.”

După meciul din 1960, Tal a declarat: „Nu trebuie să credem că în acest meci a învins școala combinației pe cea pozițională. În rezultatul meciului nu a avut o influență atât de mare avantajul unuiu sau celuilalt stil, cât faptul că Botvinnik nu a fost practic suficient pregătit pentru luptă.”

Referindu-se la faptul că în cel de-al doilea meci, „improvizația” lui Tal a fost înfrântă de „programul” lui Botvinnik, acesta din urmă spunea: „Tal calcula variante mai exact și mai departe decât mine (chiar decât o făceam în cei mai buni ani ai mei), dar am reușit ca în majoritatea partidelor să adopt un asemenea joc, încât acest avantaj să nu joace un rol prea mare.” Așa a fost învins un geniu, cel ce încântase cu partidele lui o întreagă suflare șahistă. După câștigarea meciului-revanșă, mama lui Mihail Tal i-a trimis lui Botvinnik o telegramă: „Ați fost

la înălțime. Vă admir, dar nu sînt surprinsă. Voi fi fericită dacă Mișa al meu va merge pe urmele marelui Mihail.”

Tal este înzestrat cu o memorie cu totul excepțională, poate să reproducă partide demult jucate, chiar în simultane, să analizeze partide vechi fără tabla de șah în față și fără creion și hîrtie, totul numai din memorie. Tal este un om de largă cultură, un tovarăș de conversație ideal, un coleg desăvîrșit, temperament dinamic atît în viață, cît și la tabla de șah.

O discuție cu fostul campion mondial de șah, marele maestru Mihail Tal, oferă prilej de satisfacții. Vioiciunea cu care spune lucruri interesante, umorul cu care își presară ideile, ironia și autoironia pe care le folosește dau farmec convorbirilor sale. Autoarea acestei scrieri l-a întîlnit pe Tal odată la Riga, în 1967, în timpul meciului de șah pe care reprezentativa țării noastre l-a susținut (și l-a cîștigat) cu echipa Letoniei, în care a jucat fostul campion mondial.

Cu această ocazie i-am solicitat un interviu:

— Cînd și cum ai învățat să joci șah?

— Pe la 6—7 ani. Tatăl meu era medic. La el, la spital, veneau pacienți care, așteptîndu-și rîndul, jucau șah. Nu m-a interesat prea mult jocul, eram numai intrigat de faptul că niște figuri de lemn aveau proprieta-

tea să-i binedispună, să-i învelească sau, dimpotrivă, să-i întristeze. Cînd aveam vreo 10 ani, a venit la noi în vizită un văr. Mi-a propus să jucăm șah. Am acceptat și partida s-a terminat în numai... 4 mutări. Mi-a acordat revanșa și situația s-a repetat. Aproape m-am îmbolnăvit de supărare. M-am dus la Palatul pionierilor și am început să învăț șah cu sîrguință. Îi pregăteam vărului meu o frumoasă „vendetta”.

— Care a fost cel mai mare succes șahist personal? Dacă vrei, spune-ne cîteva cuvinte și despre cea mai frumoasă partidă pe care ai jucat-o.

— Cel mai mare succes personal? Ai să mă crezi poate lipsit de modestie, dar încă nu l-am obținut. Cît privește partida cea mai frumoasă pe care am jucat-o, cred că a fost aceea în care „m-a învins” Nejmetdinov, în turneul de la Baku. A fost o partidă în care tot timpul adversarul meu se plimba. Am nutrit atunci dorința să mă așez pe scaunul lui. A fost un atac imparable, condus cu multă fantezie și inventivitate.

— Pe cine consideri cel mai incomod adversar? Ce șahiști îți plac mai mult ca stil de joc?

— La prima întrebare răspund fără nici o ezitare: Korcinoi! Cu el joc cele mai grele partide: cinci partide am făcut remize, iar cinci le-am pierdut. La Korcinoi am cîștigat o singură

dată, tocmai la Curaçao. Dintre marii maeștri contemporani, pentru jocul lor bogat în idei — Bronstein, Gheller, Larsen. Dintre jucătorii clasici îmi plac, deși nu sînt asemănători ca stil, genialul Alehin și filosoful Lasker. Despre stilul acestuia din urmă amintesc partidele lui Korcinoi. Singura deosebire dintre ei este că Lasker s-a ocupat și de filosofie, în timp ce Korcinoi... mai are timp!

— Se discută foarte mult în ultima vreme despre ce este de fapt șahul? Marele maestru Tal ce părere are?

— Se spune despre șah că ar fi un mijloc de recreare. E adevărat, dar numai cînd se joacă în pauze la club. Atunci cînd se analizează însă la masa de lucru, numai pentru un final, de exemplu, 300 de poziții, șahul devine știință. În același timp, șahul este o întrecere, o competiție cu caracter sportiv — asta cînd se transmite la radio, la rubrica sport. Se spune că trebuie să ai pregătire sportivă. De aceea, Averbach și Gheller joacă baschet, Keres tenis, Spasski e atlet. Dar Korcinoi nici nu sare, nici nu aleargă și joacă foarte bine șah. Sînt foarte multe concursuri, dar rareori se reține multă vreme cine, cînd și ce turneu a cîștigat. Rămîn însă din aceste turnee partide nemuritoare. Aceasta dovedește că șahul are tangențe cu arta. Pentru mine personal, aceasta este caracteris-

tica pregnantă a șahului. Restul rămîne ceea ce sînt pentru compozitori solfegiile sau pentru scriitori regulile de gramatică. Apoi, fiecare șahist joacă pe scenă, este autorul partidei pe care o joacă, mereu nouă, niciodată aceeași, el este interpretul partidei sale, este criticul cel mai sever al jocului său și al partenerului său.

— Ce consideri „stil” în șah?

— Stilul este caracterul omului. Este bine ca fiecare să joace ca sine însuși, să nu imite pe altul. În 1959 aveam 14 ani și mă aflam la Leningrad. Jucam la un concurs de juniori și mă consideram pe atunci un jucător cu stil combinativ. Antrenorul mi-a spus: „De data aceasta nu ai voie să sacrifici nici o figură. Va trebui să joci liniștit, ca Botvinnik. Ai văzut că nu sacrifică niciodată riscant și... nu joacă mai slab ca tine!” Nu am sacrificat, în schimb am pierdut aproape toate partidele. Am uitat, desigur, repede recomandarea antrenorului. După 10 ani, cînd am devenit campion mondial, același antrenor spunea elevilor săi: „Priviți, așa trebuie să jucați, ca Tal!”

— În ce constă importanța factorului psihologic în șah?

— Factorul psihologic este, după părerea mea, o importantă armă șahistă. Jucam acum cîțiva ani cu Fischer și ajunsesem la un moment dat într-o poziție foarte grea. Făcusem mutarea și mă plimbam liniștit, dar în realita-

te eram foarte îngrijorat. Dacă Fischer făcea mutarea corectă, eram pierdut. Am privit cu coada ochiului și am observat că Fischer — care pe vremea aceea era încă foarte tânăr — se străduiește să-mi arate fișa pe care era scrisă mutarea de care mă temeam. Imediat am înțeles că Fischer voia, de fapt, să verifice pe fața mea dacă mutarea este sau nu corectă. Ce să fac? Dacă mă întristam, îl convingeam că mutarea este bună. Dacă aș fi zîmbit mi-ar fi putut descoperi manevra. Toate aceste gânduri mi-au trecut fulgerător prin minte și cînd Fischer s-a uitat cercetător la mine, am continuat să mă plimb nepăsător. Contrariat de indiferența mea, Fischer a șters mutarea corectă și a efectuat alta, care mi-a permis să-i resping atacul și chiar să cîștig!

— Ce părere ai despre șahiștii români?

— Răspunsul la această întrebare este ca un bumerang, care se poate întoarce împotriva mea. Dacă voi spune că nu sînt cei mai buni în meciul de la Riga, voi fi la rîndul meu întrebant: bine, atunci la cine ați pierdut voi? Indiscutabil însă, reprezentativa României este o echipă care s-a impus pe plan internațional. Lui Gheorghiu îi prevăd un mare viitor. M-a impresionat în mod cu totul deosebit maniera în care a cîștigat împotriva lui Fischer la Olimpiadă. Nici pînă azi nu-mi vine să cred că în

poziția aceea atît de complicată a putut calcula totul. Cert este că în ultimii 10 ani, numai trei tineri șahiști s-au ridicat la nivelul marilor maeștri și aceștia sînt: americanul Fischer, cehoslovacul Hort și românul Florin Gheorghiu.

E drept, curba succeselor lui Tal s-a înclinat, dar campionul leton continuă să lupte credincios principiilor sale, printre care și acela că fiecare șahist își făurește singur șansele în turneu. Tal e în continuare adeptul pozițiilor explozive și nu există nici o îndoială că este și cel mai original jucător al tuturor timpurilor. Panov, referindu-se la Tal, spunea odată că „fiecare diamant trebuie șlefuit”. Nu, Tal nu poate fi cizelat, Tal este unicul Tal, așa și numai așa cum este el.

Palmares

Turnee individuale

1956	Leningrad, Camp. U.R.S.S.	
		V—VII
1956	Uppsala C.M. studențesc, 4 puncte din 5 posibile	
1957	Moscova, Camp. U.R.S.S.	I
1957	Reykjavik, C.M. studențesc, 8½ puncte din 10 posibile	
1957	Viena, Camp. european, 3 puncte din 5 posibile	
1958	Moscova, Camp. U.R.S.S.	I
1958	Varna, C.M. studențesc, 8 puncte din 10 posibile	
1958	Portoroz, Interzonal	I
1958	Riga	IV
1958	München, Olimpiadă, 13½ puncte din 15 posibile	
1959	Moscova, Camp. U.R.S.S.	II—III
1959	Zürich	I

1959 Bled, Turneul candidaților I
 1960 Leipzig, Olimpiadă, 11 puncte din 15 posibile
 1961 Stockholm I
 1961 Bled I
 1961 Oberhausen, Camp. european 5½ puncte din 9 posibile
 1961 Moscova IV—V
 1962 Erevan, Camp. U.R.S.S. II—III
 1962 Varna, Olimpiadă, 10 puncte din 13 posibile
 1962 Curaçao, Turneul candidaților VII—VIII
 1963 Miskolc I
 1963 Reykjavik I
 1963 Kislovodsk I
 1963 Havana II—V
 1963 Moscova II
 1963/64 Hastings I
 1964 Kiev, Camp. U.R.S.S. III
 1964 Amsterdam, Interzonal I—IV
 1966 Sarajevo I—II
 1966 Kislovodsk VI—VII
 1966 Havana, Olimpiadă, 12 puncte din 13 posibile
 1966 Palma de Mallorca II
 1967 Moscova II—V
 1967 Budva, Meciul Iugoslavia — U.R.S.S. II—III
 1967 Harkov, Camp. U.R.S.S. I—II
 1968 Wijk aan Zee II—IV
 1968 Alma Ata, Camp. U.R.S.S. VI—X
 1969 Moscova, Camp. U.R.S.S. XIV—XV
 1969 Tbilisi I—II
 1970 Kapfenberg, Camp. european 5 puncte din 6 posibile
 1971 Tallin I—II
 1971 Parnu II—III
 1971 Moscova VI—VII
 1971 Leningrad, Camp. U.R.S.S. II—III
 1972 Suhumi I
 1972 Baku, Camp. U.R.S.S. I
 1972 Skoplje, Olimpiadă, 14 puncte din 16 posibile
 1973 Wijk aan Zee I
 1973 Tallin I
 1973 Leningrad, Interzonal VIII—X
 1973 Moscova, Camp. U.R.S.S. IX—XIII

1973 Dubna I—II
 1973 Soci I
 1973 Bath, Camp. european, 4 puncte din 6 posibile
 1973/74 Hastings I—II
 1974 Nisa, Olimpiadă, 11½ puncte din 15 posibile.
 1975 Moscova Camp. U.R.S.S. II—V
 1975 Moscova Memorialul Alehin VIII—IX
 1975 Milano VI—VII
 1976 Wijk aan Zee III—IV
 1976 Biel II—IV
 1977 Tallin I
 1977 Riga, Camp. U.R.S.S. V—VII
 1977 Soci I
 1977 Leningrad I—II
 1978 Bugoino IV—V
 1978 Tbilisi, Camp. U.R.S.S. I—II

Meciuri

1960 Moscova, Botvinnik +6 —2 =13
 1961 Moscova, Botvinnik +5—10 = 6
 1965 Bled, Portisch +4 —1 = 3
 1965 Bled, Larsen +3 —2 = 5
 1965 Tbilisi, Spasski +1 —4 = 5
 1968 Belgrad, Gligorici +3 —1 = 5
 1968 Moscova, Korcinoi +1 —2 = 7
 1969 Ersel, Larsen +1 —4 = 3
 1970 Belgrad, Najdorf +1 —1 = 2

85. INDIANA REGELUI

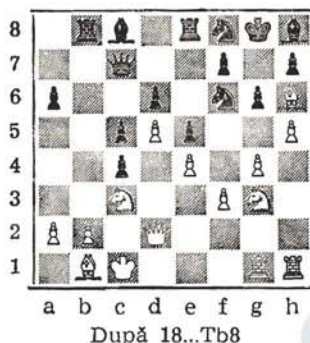
Tal

Toluș

Campionatul U.R.S.S., 1957

1.c4 Cf6 2.Cc3 g6 3.e4 d6 4. d4 Ng7 5.f3 e5 6.Cge2 Cbd7 7. Ng5 c6 8.Dd2 0—0 9.d5 c5?! (O mutare mai slabă; bine este 9...Cb6 10.b3 c:d5 11.c:d5 Nd7) 10.g4 a6 11.Cg3 Te8 12.h4 Da5 (Preferabil era 12...Cf8 și apoi Nc8—d7) 13.Nh6 Cf8 14.h5 Dc7 15.Nd3 b5!? 16.0—0—0

(În cazul în care albul ar fi acceptat sacrificiul de pion: 16. c:b5 a:b5 17.C:b5 Db6, negrul ar fi avut drept compensație șanse de atac pe flancul damei) 16... b:c4 17.Nb1! (Și acum 17.N:c4 Nd7, cu ideea Nd7—b5, ar fi dus la contra joc pentru negru) 17...Nh8 18.Tdg1 Tb8 (Vezi diagrama).

19.Cf5! C6d7 (Dacă 19...g:f5? 20.g:f5 Cg6 21.h:g6 h:g6 22.f:g6 cu poziție câștigată) 20.Ng5! (Amenință câștigul unei calități, pentru că altfel urmează 21. Ce7+ Rg7 22.h6 mat) 20...Ng7 (Ar fi fost greșit 20...f6? 21.h:g6 h:g6 22.Dh2, cu avantaj decisiv; nu ar fi fost bine nici 20...Cb6 21.Ch6+ Rg7 22.h:g6 h:g6 23. N:f6+ R:f6 24.Cg8+ Rg7 25. Dh6+ și albul câștigă; la 22... f:g6 23.f4, cu atac puternic pe flancul regelui) 21.C:g7 (Și mai simplu era 21.Ce7+ Rh8 22. h:g6 f:g6 23.Dh2 cu amenințarea C:g6+; 22...C:g6 23.T:h7) 21... R:g7 22.Nh6+ Rg8 23.f4! (Cu

intenția f4—f5) 23...e:f4 24.D:f4 Dd8! 25.h:g6 (Nu ar fi fost bine 25.D:d6 din cauza 25...Tb6 și Cd7—e5 cu contra joc) 25...C:g6 (La 25...h:g6 negrul pierde repede: 26.Ng5 f6 27.Dh2 f:g5 28. Dh8+ Rf7 29.Tf1+ Cf6 30.e5 T:e5 31.N:g6+!!) 26.Dh2 (Nici acum nu merge 26.D:d6 din cauza 26...Cge5 și Tb8—b6) 26...Cde5 27.Nf4 (Mai exact era 27.Ne3) 27...Cf8 28.Dh6 Ccg6 29.Ng5 f6 (Vezi diagrama).

30.e5!! T:e5 (Continuarea 30...f:g5 31.N:g6 h:g6 32.Dh8+ Rf7 33.Th7+! ducea mai repede la pierdere) 31.N:g6 Tb7 (Dacă 31...h:g6 32.Dh8+ Rf7 33.Th7+! și albul câștigă; și după 31...T:g5 32.N:h7+ Rf7 33.Ce4 albul câștigă ușor) 32. Ce4! f:g5 33.Tf1 T:e4 34.N:e4 (Negrul este complet sufocat, dar încă mai speră) 34...Tg7 35. Tf6 N:g4 36.Thf1 Cd7 37.T:d6 De7 38.T:a6 Rh8 39.N:h7! Cb8 40.Nf5+ Rg8 41.Ne6+ N:e6 42.T:e6 și negrul a cedat. A

fost una dintre partidele prin care tânărul Tal începuse să uimească lumea. În șah pătrundea un suflu nou!

Iată încă un exemplu care ilustrează stilul de joc al lui Tal (Vezi diagrama):

Negrul a efectuat ultima mutare 16...f7—f6, cu intenția de a sacrifica un pion, pentru a câștiga timp ca să se refugieze cu regele prin 0—0—0, fără să bănuiască măcar o clipă că Tal, la rîndul său, va sacrifica o figură pentru inițiativă și în acest fel nu va permite fuga regelui advers din centrul tablei) 17. N:e6!! (Füster a calculat numai 17.Cf3 0—0—0!) 17...f:e5 18.d:e5 Ne7 (La plasă de mat duce 18... N:e5 19.The1 Nf6 20.Nc8+ Rf7 21.De6+ Rg6 22.h5+ Rg5 23.De3+) 19.Thf1 Tf8 (Dacă 19...Ng8 20.Dd3) 20.T:f8+ N:f8 21.Df3! De7 (La 21...Ng6 22.h5 Nf7 23.Td7) 22.Db3! Tb8 23. Nd7+ D:d7 24.T:d7 R:d7 25. Df7+ Ne7 26.e6+ (Nu mai e-

xistă apărare) 26...Rd8 27.D:g7 și negrul a cedat deoarece la 27...Ne4 urmează 28.Dh8+ Rc7 29.De5+.

Astfel a mai jucat doar Morphy!

86. APĂRAREA SICILIANĂ

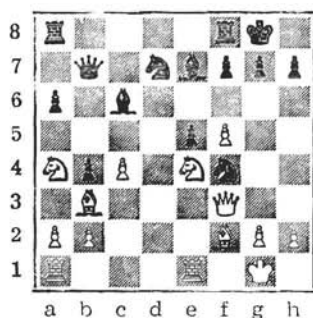
Fischer

Tal

Iugoslavia, 1959

1.e4 c5 2.Cf3 d6 3.d4 c:d4 4. C:d4 Cf6 5.Cc3 a6 6.Nc4 e6 7. Nb3 Ne7 8.f4 0—0 9.Df3 Dc7 (Întîlnirea dintre cele două tinere, dar mari speranțe ale șahului mondial, a fost așteptată cu un interes greu de imaginat. După deschiderea adoptată, ambii jucători parcă „anunță” că ies la luptă deschisă, fără cruțare, că vor neapărat să câștige) 10.0—0 b5 11.f5 b4! 12.Ca4 (Alte continuări, ca de exemplu: 12.e5 b:c3 13.D:a8 d:e5 14.Ce2 Nc5, cu ideea Nc8—b7 sau 12. f:e6 b:c3 13.e:f7+ Rh8 14.b:c3 Ng4 sau 12.Cd1 e5 13.Ce2 Nb7 14.Cg3 Cc6! ar fi dus la o oarecare superioritate pentru negru) 12...e5 13.Ce2 Nb7 14.Cg3 Cbd7 15.Ne3 Nc6 16.Nf2 (Merită atenție 16.Ng5) 16...Db7 17.Tfe1 d5! (Negrul a pus stăpînire pe centru și domină diagonala a8—h1) 18.e:d5 (Mutare unică) 18... C:d5 19.Ce4 (Ar fi fost greșit 19.N:d5 N:d5 20.Ce4 Tac8 și după Tc8—c4 poziția negrului este superioară) 19...Cf4 (Vizează aducerea celui alt cal pe

câmpul f6) 20.c4 (Vezi diagrama).

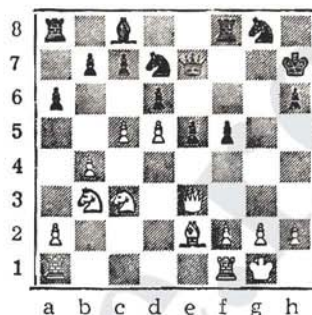

După 20.c4

20...g6! 21.f:g6 f5! 22.g7 (La 22.g:h7+ Rh8 și negrul câștigă) 22...R:g7 23.Dg3+ Rh8 24. Cec5 C:c5 25.N:c5 N:c5+ 26. C:c5 Dc7 27.De3 Tae8 28.Te2 (Dacă 28.g3 Cg2 și negrul câștigă) 28...C:e2+ 29.D:c2 N:g2! 30.C:a6 (Dacă 30.R:g2, câștigă 30...D:c5) 30...Da7+ 31.R:g2 (Albul ar fi pierdut după 31.c5 Nb7 32.Nc4 N:a6 33.N:a6 D:c5+) 31...Tg8+ 32.Rh3 (Dacă 32.Rf3 e4+ 33.Rf4 Tg4+ 34. R:f5 Dd7+ 35.Rf6 Tg6 mat) 32...Dg7 33.Nd1 Te6 și negrul a câștigat.

O idee de joc caracteristică a survenit într-o altă partidă împotriva campionului american. După mutarea a 18-a a negrului s-a ajuns în poziția din diagramă.

Tal sacrifică un pion: 19.f4 e:f4 20.D:f4 d:c5 (În general, sacrificiile lui Tal sînt atît de neașteptate și aparent fără conse-

După mutarea a 18-a a negrului

cințe, încît adversarul este aproape întotdeauna tentat să-l accepte, deși ar exista posibilitatea să-l refuze. Așa s-a întîmplat și în această partidă, cînd Fischer ar fi putut să joace simplu 20...Ce5) 21.Nd3! (Albul are în vedere sacrificiul unui al doilea pion) 21...c:b4 22.Tae1 Df6 23. Te6! (Desigur, nu 23.N:f5+ D:f5!) 23...D:c3 24.N:f5+ T:f5 25.D:f5+ Rh8 26.Tf3! Db2 27. Te8 Cf6 28.D:f6+ D:f6 29.T:f6 (Avantajul material al albului nu este prea mare, negrul însă este „legat” și cu fiecare mutare își înrăutățește poziția) 29...Rg7 30.Te8 Ce7 31.Ca5 h5 32.h4 Tb8 33.Cc4 b5 34.Ce5 și negrul a pierdut.

87. INDIANA REGELUI

Botvinnik

Tal

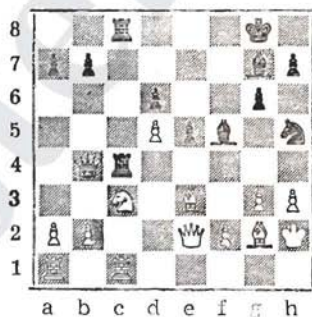
Partida a 6-a din meciul pentru titlul de campion mondial
Moscova, 1960

Partida pe care o urmărim acum a fost una dintre cele mai

dramatice din tot meciul. Botvinnik a jucat excepțional din punct de vedere strategic, dar a fost deajuns un singur moment pentru ca Tal să răstoarne pe cale tactică întreaga soartă a partidei. După câteva zile, rețineți, câteva zile (!) de analiză s-a ajuns la concluzia că sacrificiul făcut de Tal n-a fost corect. Nu mai avea însă importanță deoarece răsturnarea trebuia găsită la tablă, în limitele timpului de gândire. Timpul face parte integrantă din lupta sportivă, mai ales în șah.

1.c4 Cf6 2.Cf3 g6 3.g3 Ng7 4.Ng2 0—0 5.d4 d6 6.Cc3 Cbd7 7.0—0 e5 8.e4 c6 9.h3 (Această variantă face parte din repertoriul de bază al campionului mondial. O singură dată a încercat împotriva lui Smîslov continuarea 9.Ne3, dar după 9...Cg4 10.Ng5 Db6 11.h3 e:d4! negrul a avut joc satisfăcător) 9...Db6 (Tal evită sistemul clasic — 9...e:d4 — și efectuează o mutare nouă, propusă de cunoscutul maestru sovietic Konstantinopolski) 10.d5 (S-a ajuns la un moment-cheie, unde albul este acela care trebuie să se decidă deoarece are la dispoziție mai multe continuări și, după varianta pe care o va alege în acest moment, partida va avea un caracter mai deschis sau, dimpotrivă, mai închis, cu atacuri pe flancuri; variantele posibile acum încep cu mutările: 10.d:e5, 10.Te1, 10.Tb1 și, bineînțeles,

cu mutarea din partidă) 10...c:d5 11.c:d5 Cc5 12.Ce1 Nd7 (De această dată, negrul are posibilitatea de a alege dintre continuările: 12...a5, 12...Cfd7 sau 12...Nd7, ca în partidă) 13.Cd3 C:d3 14.D:d3 Tfc8 (Negrul își organizează presiunea pe coloana c) 15.Tb1 Ch5 16.Ne3 Db4 17.De2 (Amenințarea f7—f5 rămîne) 17...Tc4 18.Tfc1 Tac8 19.Rh2 f5! (E limpede că inițiativa a trecut de partea negrului) 20.e:f5 N:f5 21.Ta1 (Și acum a urmat lovitura de trăznet! Vezi diagrama).

După 21.Ta1

21...Cf4!? (O mutare care îl caracterizează cum nu se poate mai bine pe Tal: atacul cu orice preț. Iar atacul combinat extrem de ingenios pe ambele flancuri amintește de marele Alehin. Mutarea a produs o mare rumoare în sală — spectatorii se puteau aștepta la orice, numai la acest sacrificiu atât de complicat și de greu de calculat, nu! Iată ce ne povestește un român, martor ocular la această partidă:

„Pînă la mutarea 21...Cf4, Tal jucase relativ repede. Apoi s-a adîncit în gînduri. Mă afluam într-o lojă a Teatrului de estradă, unde se juca meciul, împreună cu marii maeștri Smîslov, Keres, Gheorgadze. Tal și-a înscris mutarea în fișă, a mai gîndit două sau trei minute, apoi a apăsat încet, cu multă băgare de seamă parcă, pe butonul ceasului. S-a ridicat repede de la masă și a început să se plimbe cu capul în piept.

Cînd mutarea efectuată de Tal a apărut pe tabla de demonstrație, spectatorii nu s-au mai putut abține: sute de exclamații de surpriză au produs o rumoare cu totul neobișnuită. Botvinnik a aruncat o privire muștrătoare în sală, dar numai intervenția energetică a arbitrilor a readus liniștea.

Smîslov s-a ridicat brusc de pe scaun, a privit cu încordare tabla de demonstrație și, luîndu-l de braț pe Gheorgadze, a țîșnit spre una din sălile rezervate pentru analiza fiecărei mutări. S-a reîntors după vreo 20 de minute, cu aceeași expresie de uimire cu care plecase. Botvinnik continua să gîndească... Și deodată, cu o mișcare fulgerătoare, a ridicat calul de pe tabla de șah. „Tak“ (așa) a exclamat Smîslov, dar... încheierea partidei l-a dezmințit. 22.g:f4 e:f4 23.Nd2 D:b2 (Marele maestru Petrosian propune în această poziție 23...Ne5 și dacă 24.Rg1,

atunci luarea la b2 este mai eficientă; după 24.Nf3 D:b2 25.Cd1 Da3 26.T:c4 T:c4 albul nu poate lua la c4 cu dama, din cauza răspunsului Da3:f3, cu atac puternic pentru negru) 24.Tab1! (Cea mai bună mutare. Dacă negrul ar juca acum 24...N:b1 25.T:b1 Dc2 poate urma foarte tare 26.Ne4 T:e4 27.D:e4 D:d2 28.De6+!) 24...f3 (Continuare energică. Nu ar fi fost bine 24...N:b1? 25.T:b1 Dc2 26.Ne4 T:e4 27.D:e4 T:c3 28.De6+ Rf8 29.T:b7 și albul cîștigă; dacă 26...f3, în loc de 26...T:e4, atunci 27.D:c4! Ne5+ 28.Rg1 D:b1+ 29.C:b1 T:c4 30.N:f3, cu avantaj pentru alb) 25.T:b2? (Continuarea corectă pe care Botvinnik desigur ar fi văzut-o dacă n-ar fi fost în criză de timp este, probabil, 25.N:f3 N:b1 26.T:b1 Dc2 27.Ne4 T:e4 28.C:e4 Ne5+ 29.Rg2 D:b1 30.C:d6! După greșeala din partidă, atacul negrului nu mai poate fi oprit) 25...f:e2 26.Tb3 Td4! (O mutare greu de văzut, care îi asigură negrului avantaj suficient pentru victorie) 27.Ne1 (La 27.Ne3 ar fi urmat 27...Ne5+ 28.f4 T:c3! 29.Tb:c3 Td1 30.Tc7 Nb2) 27...Ne5+ 28.Rg1 Nf4!? (Interesant, dar mai simplu era 28...T:c3 29.Tb:c3 Td1 30.Tc7 Nb2 și negrul cîștigă) 29.C:e2 T:c1 30.C:d4 T:e1+ 31.Nf1 Ne4 (în continuare, datorită avantajului perechii de nebuni și pionului în plus, partida este o simplă formalitate) 32.Ce2 Ne5 33.f4 Nf6

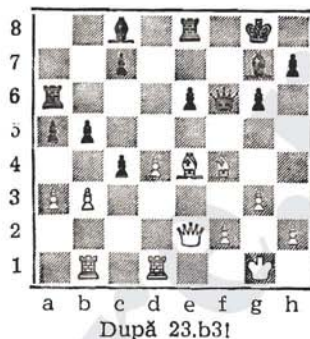
34.T:b7 N:d5 35.Tc7 N:a2 36. Ta7 Nc4 37.Ta8+ Rf7 38. Ta7+ Re6 39.Ta3 d5 40.Rf2 Nh4+ 41.Rg2 Rd6 42.Cg3 N:g3 43.N:c4 d:c4 44.R:g3 Rd5 45.Ta7 c3 46.Tc7 Rd4. În această poziție fără speranță partida s-a întrerupt; Botvinnik a cedat fără să se mai prezinte la reluare.

88. APĂRAREA OLANDEZĂ

Tal Botvinnik
Partida a 19-a din meciul pentru
titlul de campion mondial
Moscova, 1960

1.c4 f5 2.Cf3 Cf6 3.g3 g6 (Este vorba de varianta Lenin-grad, în care jocul se desfășoară după idei combinate din Indiana regelui și Apărarea olandeză) 4.Ng2 Ng7 5.d4 d6 6.Cc3 e6 7. 0—0 0—0 8.Dc2 Cc6 9.Td1 (Ideea de bază a albului în această variantă este de a realiza înaintarea pionului e la e4, ceea ce îi asigură avantaj încă din deschidere. Așa s-a întâmplat în partidă: avantajul a fost păstrat și concretizat mai târziu. Tal consideră această partidă, datorită unității ei, ca cea mai valoroasă din tot meciul) 9...De7 10. Tb1 a5 11.a3 Cd8 12.e4! f:e4 13. C:e4 C:e4 14.D:e4 Cf7 (Acum se vede limpede în ce constau avantajele albului: superioritate în centru și pionul slab de la e6 „marcă de atac”) 15.Nh3 Df6 16.Nd2 d5 17.De2 (Desigur, nu era posibil 17.c:d5 e:d5 și albul pierde o figură) 17...d:c4 18. Nf4 Cd6 19.Cg5 Te8 20.Ng2

Ta6 21.Ce4 C:e4 22.N:e4 b5 23. b3! (Vezi diagrama).

După 23.b3!

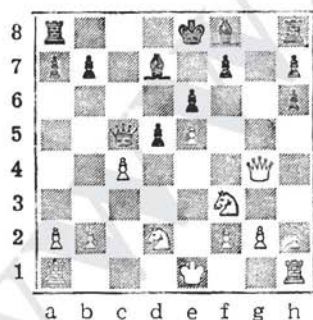
23...c:b3 24.D:b5 Tf8 25.D:b3 Tb6 26.De3 T:b1 27.N:b1 Nb7 28.Na2 Nd5 29.N:d5 e:d5 30. N:c7 a4 (Avantajul pozițional al albului s-a concretizat în superioritate materială) 31.Td3 Df5 32.Ne5 Nh6 33.De2 Tc8 34.Tf3 Dh3 35.Nc7! Nf8 36.Db5! De6 37.Ne5 Dc6 38.Da5 Ta8 39.Dd2 Tc8 40.Rg2 Dd7 41.h4. Aici partida s-a întrerupt și Botvinnik, la mutare, a dat în plic 41... Dg4. Analizele de acasă însă l-au convins să cedeze fără joc deoarece albul câștigă fără dificultate finalul: 42.Da5 Dd7 (42... De4 43.Da7) 43.Tf6 cu amenințările Ne5—d6 sau Tf6—a6.

89. APĂRAREA CARO-KANN

Tal Botvinnik
Partida a 8-a din meciul-revanșă
pentru titlul de campion mondial
Moscova, 1961

1.e4 c6 2.d4 d5 3.e5 c5 4.d:c5 e6 5.Dg4 (Din Apărarea Caro-

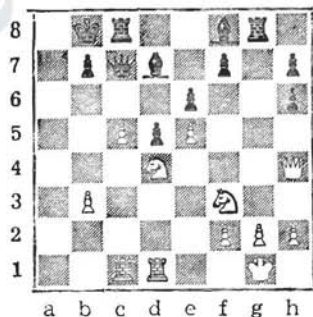
Kann, cu prețul pierderii unui tempo, s-a ajuns la Apărarea franceză, deschiderea preferată a fostului campion mondial. Tal va demonstra în această partidă că pierderea unui tempo nu poate să rămână fără consecințe) 5...Cc6 6.Cf3 Dc7 7.Nb5 (Cu scopul de a elimina calul care atacă pionul e5) 7...Nd7 8.N:c6 D:c6 9.Ne3 (Pune probleme negrului în recâștigarea pionului c. Dacă ar urma acum 9...Ce7, atunci 10.Cbd2 Cf5 11.Cb3 C:e3 12.f:e3 N:c5 13.Cbd4 și albul are avantaj) 9...Ch6 (O mutare interesantă. Negrul consimte la slăbirea pionilor pe flancul regelui și mai ales a câmpurilor d6 și f6 pentru a obține în schimb recâștigarea pionului c și perechea de nebuni) 10.N:h6 g:h6 11.Cbd2 D:c5 12.c4! (Desigur, centrul trebuie deschis acum când regele negru nu are o poziție prea sigură. Vezi diagrama).

După 12.c4!

12...O—O—O 13.O—O Rb8 14. Tfd1 Db6? (O greșeală; intenționând să dezvolte nebunul la c5 și

apoi să atace la f2, negrul n-a prevăzut răspunsul albului. Mai prudent ar fi fost 14...Ne7 cu contrajoc eventual pe coloana g) 15.Dh4! (Poziția optimă a damei, de unde exercită presiune pe o arie largă) 15...a5? (Negrul pierde un nou tempo prețios) 16.Tac1 Tg8 17.Cb3! a4 (Botvinnik este consecvent cu sine însuși, însă planul este greșit) 18.c5! Dc7 19.Cbd4 Tc8 20.b4 a:b3 21.a:b3 (Avantajul albului este evident. Marșul celor doi pioni c și b nu poate fi oprit. Cei doi nebuni ai negrului, în care acesta și-a pus speranțele, sînt complet inactivi, tocmai din cauza propriilor pioni. Vezi diagrama).

După 21.a:b3

21...Dd8 22.D:d8 T:d8 (Nici schimbul damelor nu ușurează greutatea negrului) 23.b4 Tg4 24.b5 Tc8 25.c6! Ne8 26.Tc2 Ng7 27.Ta1 N:e5 28.C:e5 T:d4 29.Cd7+ și negrul s-a recunoscut învins deoarece ar fi urmat 29...Rc7 30.b6+ Rd8 31.c:b7,

iar dacă 29...N:d7 30.c:d7 Td8 31.Tc8+! T:c8 32.Ta8+!

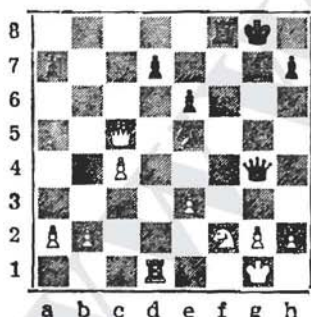
90. APĂRAREA NIMZOVICI

Barczay

Tal

Miskolc, 1963

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 Nb4 4.Db3 c5 5.d:c5 Cc6 (Botvinnik recomandă 5...Ca6) 6.Cf3 Ce4 7.Nd2 C:d2 8.C:d2 N:c5 9.e3 0—0 10.Ne2 b6 11.0—0 (Mai bine ar fi fost 11.0—0—0) 11...Nb7 12.Cde4 Tb8! (La 12...Ne7 13.Tad1 cu poziție ceva mai bună pentru alb) 13.Tad1 f5 14.C:c5 b:c5 15.Da3 De7 16.Cb5 f4! 17.Cd6 Na8 18.Nf3 (Dacă 18.D:c5 T:b2 și poziția negrului este superioară) 18...f:e3 19.f:e3 Ce5! 20.N:a8 T:f1+ 21.R:f1 (Dacă 21.T:f1 ar fi urmat 21...D:d6) 21...T:a8 22.Rg1 Tf8! 23.D:c5 Dg5 (Amenință Cf3+, cu câștigul damei) 24.Ce4 Dg4 25.Cf2 (Vezi diagrama).

După 25.Cf2

25...T:f2! 26.R:f2 Df5+! (După 26...D:d1, albul ar fi obținut egalitatea cu 27.D:e5) 27.Re2 (La

27.Rg3 ar fi câștigat 27...Dg5+) 27...Dh5+ 28.g4! (La 28...Re1 sau 28...Rd2 ar fi urmat 29.Cf3+ și negrul câștigă) 28...D:h2 29.Rf1? (29.Re1 i-ar fi oferit albului oarecare șanse) 29...Dh1+ 30.Rf2 (Dacă 30.Re2? Dg2+ 31.Re1 Cf3 mat) 30...C:g4+! 31.Rg3 (Nu ar fi salvat nici 31.Re2 Dg2+! 32.Rd3 Cf2+ și negrul câștigă) 31...D:d1 32.Dc8+ Rf7 și albul a cedat.

91. APĂRAREA NIMZOVICI

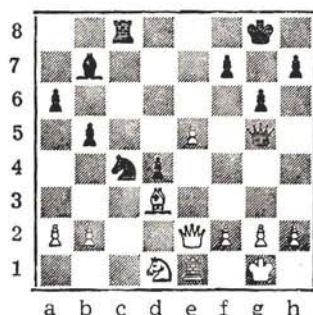
Portisch

Tal

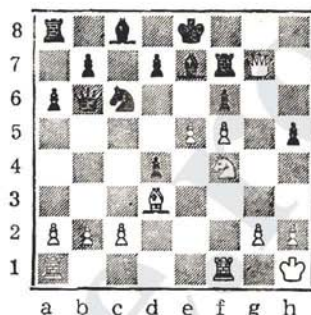
Bled, 1965

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 Nb4 4.e3 0—0 5.Cf3 c5 6.Ne2 d5 7.0—0 c:d4 8.e:d4 Cc6 9.Ng5 Ne7 10.Tc1 (După partidă, Portisch a arătat că ar fi fost mai bine 10.c5) 10...b6 11.N:f6 N:f6 12.c:d5 e:d5 13.Da4 Nb7 14.Tfd1 a6 15.Db3 Te8 16.Nf1 Ca5 17.Dc2 Tc8 18.Te1? (Egalitatea ar fi dat-o 18.b3!) 18...T:e1 19.T:e1 Cc4 20.Nd3 g6 21.De2 b5 22.Ce5 N:e5 (22...Dc7 merită luată în considerare) 23.d:e5 d4 24.Cd1 Dg5 (Vezi diagrama din pag. 182).

25.f4? (Greșit ar fi fost și 25.Ne4? d3! 26.D:d3 Td8 27.De2 Td2 28.Df3 C:e5 29.Db3 Td3 cu poziție mai bună pentru negru; mutarea corectă pentru alb ar fi fost 25.g3!? — propunerea lui Pachman) 25...D:f4 26.e6 Nd5 27.Tf1 Dg5 28.e:f7+ (28.T:f7 Ce5! și poziția negrului este preferabilă) 28...N:f7 29.b3 Ce5 30.a4 (Mai bine 30.Ne4) 30...Nd5

După 24...Dg5

Albul la mutare

31.Ne4 N:b3 32.a:b5 Nc4 33.Dc2 a:b5 34.Nd5+ Rg7 35.N:c4 b:c4 (Din acest moment, albul nu mai poate avea speranțe) 36.De4 Td8 37.h4 Dg3 38.Db7+ Td7 39.Dc8 Tf7 40.T:f7+ R:f7 41.Dc7+ Re6 și negrul a câștigat.

Odată cu trecerea anilor, s-ar părea, privind rezultatele, că Tal nu mai este cel dinainte. Cu sănătatea zdruncinată, marele campion a făcut eforturi enorme pentru a nu abandona viața șahistă, activitatea competițională. Tal, „vrăjitorul Tal”, continuă să uimească lumea, să scoată la iveală posibilități nebanuite ale celor 32 de figuri din lemn, care, conduse de el, prind viață arzătoare; șahul în partidele lui Tal a atins culmi ale frumuseții. Un astfel de exemplu este fragmentul din partida Tal-Vooremaa jucată la Tallin în 1971.

În poziția din diagramă, albul la mutare are o figură în minus și Tal, tipic pentru Tal, nu se poate abține și sacrifică și dama!:

19.e:f6 Ce5 (Păcat că adversarul

său nu acceptă sacrificiul. Probabil ar fi continuat: 19...T:g7 20.f:g7 Rf7 21.Cd5 Dc5 22.f6! N:f6 — dacă 22...D:d5 23.f:e7+ R:e7 24.Tf8 sau 22...Nd8 23.Nh7 sau 22...Nf8 23.Ng6+ Rg8 24.g:f8D D:f8 25.Tae1 sau 22...Rg8 23.C:e7+ C:e7 24.Tf8+ — 23.T:f6+ R:g7 24.Tg6+ Rh8 25.Te1 Df8 26.Tf1) 20.Nc4 (Ar fi fost bine și 20.Dh8+ Nf8 21.Tae1 d6 22.Nc4, cu poziție mai bună) 20...C:c4 21.Dg8+ Nf8 (Dacă 21...Tf8 22.Dg6+ Tf7 23.f:e7 D:g6 24.f:g6 T:e7 25.C:h5 și albul stă mult mai bine: dacă 24...Tg7 25.Cd5) 22.C:h5 Cd6 23.Tae1+ Rd8 24.Te7 Db5 (Dacă negrul ar fi continuat aici cu 24...T:e7 25.f:e7 R:e7 26.Dg5+ Rf7 27.Dg6+ Re7 28.Df6+ Re8 29.Te1+ cu poziție excelentă) 25.Tfe1 Dd5 26.Cf4 D:a2 27.Ce6+ D:e6 (Nu salva nici 27...d:e6 28.T:f7 C:f7 29.D:f8+ Rc7 30.D:f7+ Nd7 31.f:e6 Td8 32.De7) 28.f:e6 T:f6 29.Tf7 după care negrul a cedat.

92. DESCHIDEREA ENGLEZĂ

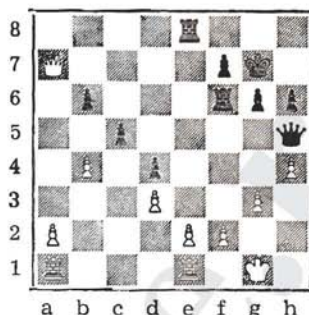
Larsen

Tal

Turneul interzonal
Leningrad, 1973

1.c4 g6 2.Cc3 Ng7 3.Cf3 c5
4.g3 Cc6 5.Ng2 e6! 6.0—0 Cge7
7.d3 0—0 8.Nd2 d5 (Se poate
spune că cei doi parteneri au ju-
cat bine până aici; au ales o va-
riantă care duce la o poziție
egală, dar plină de resurse pentru
ambele părți) 9.Dc1 (Aici albul
mai poate adopta planul care în-
cepe cu 9.a3 sau cu 9.Tb1 b6
10.a3) 9...b6 10.Nh6 Nb7 11.
N:g7 R:g7 12.c:d5 C:d5 (12...
e:d5 13.d4!? este recomandarea
lui Larsen) 13.h4 (Continuarea
13.C:d5 D:d5 14.Dc3+ Rg8
15.Ce5 Cd4! ar fi dus la poziție
mai bună pentru negru) 13...Cd4
14.Te1 h6 15.Ce5? (15.C:d4 ar
fi dat egalitate) 15...C:c3 16.D:c3
(Nu ar fi fost bine 16.b:c3 de-
oarece după 16...N:g2 17.Cg4
h5! negrul stă mai bine) 16...N:g2
17.R:g2 Dd5+ 18.Cf3 Tad8 19.
Rg1 e5 20.C:d4 e:d4 21.Dc4
(Recomandabil era aici 21.Da3
a5 22.Db3 Dc6 23.e4 d:e3 24.
T:e3) 21...Dh5! 22.Da4? (Slab
este și 22.b4 c:b4 23.D:b4 Tfe8
cu avantaj pentru negru; corect
însă ar fi fost 22.e4) 22...Tfe8!
23.D:a7 Td6! 24.b4 Tf6! (Toate
mutările negrului sînt energice și
cu ajutorul lor a ajuns la poziție
cîștigată. Vezi diagrama).

25.b:c5 Df5! 26.f3 (Mutare
unică) 26...Dh3 27.Dc7 Tf5 28.
c:b6 Tfe5! (Dacă 28...Tee5 29.g4!)

După 24...Tf6!

29.e4 D:g3+ 30.Rh1 D:h4+
31.Rg2 Tg5+ 32.Rf1 Dh3+ 33.
Re2 Tg2+ 34.Rd1 D:f3+ 35.
Rc1 Df2 și negrul cîștigă.

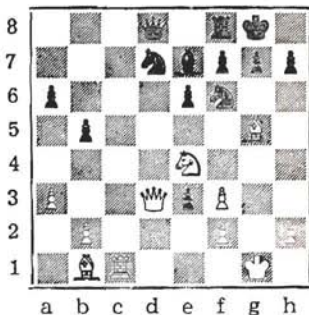
93. GAMBITUL DAMEI

Beliavski

Tal

Tbilisi, 1978

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cf3 d5 4.
Ng5 Ne7 5.Cc3 0—0 6.e3 Cbd7
7.Tc1 a6 8.a3 d:c4 9.N:c4 c5
10.0—0 b5 11.Na2 Nb7 12.Nb1
Tc8 13.Dd3 N:f3 14.g:f3 c:d4
15.Ce4 T:c1 16.T:c1 d:e3 (Vezi
diagrama).

După 16...d:e3

17.N:f6 e:f2+ (Mai bine ar fi fost imediat 17...N:f6 și dacă 18.Cc5 g6 19.C:d7 N:b2 20.Td1 e2) 18.Rf1?! (Trebuia 18.Rh1 pentru a apăra pionul h) 18...N:f6 19.Cc5 g6 20.C:d7 N:b2 21.Td1 Te8 22.R:f2 Dh4+ 23.Rg2 Tc8 24.De3 De7 25.Ne4 Rg7 26.a4 b:a4 27.Cb6 Tc3 28.Dd4+ e5 29.Dd2 Tb3 30.Cd5 Dh4 31.Nc2 Tb7 32.Te1 a3 33.Te4 Dd8 34.Ta4 Tb6 35.Ne4 Td6 36.f4 e:f4 37.Nf3 Dg5+ 38.Rf1 De5 39.Rg2 Df5 40.Dd1 Dg5+ 41.Rf2.

Aici partida s-a întrerupt. Imediat, maestrul Koblenț, an-

trenorul lui Tal, același antrenor care i-a îndrumat pașii încă din copilărie, s-a grăbit să-l întrebe: „Ce ai dat în plic, Tc6?” „Nici gând, i-a răspuns Tal. La 41...Tc6 albul ar juca 42.C:f4 și dacă 42...Tc1, atunci 43.Ce6+ f:e6 44.Dd7+ Rh6 45.D:e6 și 46.Dh3+...” „Tu te joci cu mine?” l-a întrebat destul de serios Koblenț. „Nu! Am jucat 41...Dh4+”. După această mutare Beliavski a cedat fără să mai reia jocul, din cauza amenințărilor imparable.

Clasându-se pe locul I în campionatul unional de la Tbilisi, Mișa Tal trăiește a doua tinerețe.

Tigran Petrosian

Al nouălea campion al lumii, Tigran Petrosian, s-a născut la 17 iunie 1929, la Tbilisi, din părinți de origine armeană. A învățat să joace șah încă de mic copil, dar s-a făcut remarcat în 1942, când a câștigat o partidă la simultanul pe care l-a susținut la Tbilisi Salo Flohr. În 1945 obține titlul de candidat de maestru, joacă cu succes în campionatul Gruziei și începe să se impună, câștigându-și o binemeritată faimă de „tigrul șahului”, apelativ inspirat și de prenumele său, sau de „Petrosian, tare ca piatra”. În 1946 se mută în capitala Armeniei, Erevan, oraș istoric la fel de vechi ca și Roma, fondat în anul 670 î.e.n.

Câștigă fără dificultate campionatul Armeniei și participă la campionatul Uniunii Sovietice din anul 1947, ajunge în semifinale, unde îndeplinește norma de maestru; tot în acel an se mută cu domiciliul la Moscova.

Nu prea mulțumit de prima sa participare în campionatul mondial, începe să-l studieze cu conștiinciozitate pe autorul preferat — Nimzovici, cartea sa de căpătâi fiind „Sistemul meu”. Joacă din ce în ce mai bine, preferă stilul pozițional, dovedind o excepțională tehnică (intuitivă) a finalurilor. Datorită stilului său

este denumit adesea „Capablanca al sovieticilor“.

În 1951 a luat parte la al XIX-lea campionat al U.R.S.S. alături de cei mai tari jucători: Botvinnik, Keres, Smîslov și Bronstein. După numai 2 ani s-a clasat pe locurile II—III, obținând totodată și dreptul de a participa la turneul interzonal. Și în această confruntare puternică a jucat cu succes, s-a clasat pe locurile II—III și a luat parte, în continuare, la toate turneele candidaților, Zürich 1953, Amsterdam 1956, Iugoslavia 1959. Visul său de a se întâlni într-un meci direct cu Botvinnik avea să se împlinească abia în 1962, după turneul candidaților de la Curaçao.

Cu toate că Petrosian nu are stilul de joc cel mai spectaculos, chiar dimpotrivă, sec, cu manevre poziționale aride, totuși meciul a fost așteptat cu mult interes, poate tocmai pentru că se întâlneau doi mari șahiști cu stiluri de joc clar conturate. Este interesant de remarcat că foarte mulți șahiști, care nu s-au entuziasmat deloc de felul de a juca șah al lui Petrosian, l-au denumit cu o ușoară ironie „tigrul în blană de iepure“. Averbach a atras însă atenția că acest „iepure“ se întâlnea cu „lupi“ care acceptau remiza, ceea ce înseamnă că simțeau adesea prezența „tigrului“ sub „blana iepurelui“. E adevărat, în jocul de „pîndă“ al lui Petrosian era suficient să greșești o

dată, și nu grav, ca să fii prompt pedepsit.

Meciul cu Botvinnik a avut loc în 1963, pe scena Teatrului de estradă din Moscova. După o luptă îndelung echilibrată, meciul s-a încheiat cu scorul $12\frac{1}{2}$ — $9\frac{1}{2}$ pentru Petrosian. După meci, în cursul unei conferințe de presă, Petrosian a spus următoarele despre confruntarea care tocmai se încheiase: „Spre deosebire de predecesorii mei (Bronstein, Smîslov și Tal) nu m-am grăbit să caut refacerea handicapului, când acesta era de partea adversarului, ci dimpotrivă, am continuat să joc liniștit. Am considerat că egalarea scorului după pierderea primei partide n-ar fi însemnat nimic. Pînă la încheierea meciului mai erau multe zile de joc. Pentru mine era important doar ca Botvinnik să nu mărească avantajul său la două puncte. Cred că această manieră de joc l-a surprins pe Botvinnik și l-a scos din mînă. M-am convins de aceasta la încheierea celei de-a 18-a partide. Și nu numai pentru motivul că atunci diferența de scor s-a urcat la două puncte. După această partidă am înțeles că Botvinnik este foarte obosit și nu mai poate continua lupta cu energia de pînă atunci. Primele semne le întrezărisem și în partida a 16-a, când Botvinnik n-a efectuat mutarea naturală 30.T:d4, iar apoi la întrerupere a dat în plic o mutare și mai slabă... În pregătirea mea am apreciat creația lui Botvinnik

în mod diferit față de cum au făcut-o adversarii săi precedenți, Smîslov și Tal. Am impresia că această caracterizare a mea a fost cea corectă. Smîslov și Tal, jucînd cu Botvinnik, au căutat în mod constant să ascuță lupta, considerînd că forța combinativă este punctul slab al adversarului. Să nu uităm faptul că asupra acestei slăbiciuni a convenit însuși campionul mondial. Eu însă, analizînd atent partidele lui Botvinnik, m-am convins că cel mai bine este să renunț la folosirea acestei așa-zise slăbiciuni. În al doilea rînd, spre deosebire de Smîslov și Tal, eu am ajuns la concluzia că jucînd cu Botvinnik pot să intru fără pericole în final și să caut a-l depăși în acest stadiu al partidei.

Este cunoscut că F.I.D.E. a elaborat o hotărîre prin care anula meciurile-revanșă, astfel încît Botvinnik, cea mai strălucită figură a șahului mondial în perioada 1945—1963, este silit să se retragă din lupta pentru supremația șahistă, iar Petrosian să aștepte un nou candidat în fața căruia să-și apere titlul cucerit. În acest timp se ridica vertiginos, un tînr ce uimea lumea prin progresele sale rapide, Spasski, tînrul care în 1953 a debutat în arena internațională la București, în cadrul turneului internațional al României și care, după turneul de la Amsterdam și după victoriile succesive din meciul cu Keres, Gheller și Tal, și-a cîștigat

dreptul de a-l înfrunta pe campionul mondial Petrosian în lupta pentru titlul suprem. Meciul a avut loc la Moscova în 1966 și s-a încheiat cu scorul de $12\frac{1}{2}$ — $11\frac{1}{2}$ în favoarea campionului mondial, acesta rămînînd mai departe în posesia titlului.

În 1969, Spasski a atacat din nou titlul de campion al lumii. Meciul s-a desfășurat sub semnul egalității pînă în runda a 17-a, cînd Spasski a cîștigat o partidă grea, victorie repetată din nou în runda a 19-a. Cu rezultatul final $12\frac{1}{2}$ — $11\frac{1}{2}$ Spasski avea să devină cel de-al zecelea campion mondial din istoria șahului.

Petrosian, modest și prietenos în viața de toate zilele, era parcă astfel și la tabla de șah. Calm, liniștit, accepta adesea remizele în rezultatele sale, dar aproape că nu cunoștea înfrîngerea. Despre stilul său de joc Petrosian însuși scria: „Părerea mea este că trebuie să îngrădești posibilitățile adversarului, să joci strategic pe toată tabla, să încercuiești regele advers și încet, încet să strîngi lanțul în jurul lui.”

Petrosian rămîne în istoria șahului ca unul dintre cei mai pașnici campioni, maestru al tehnicii pure.

Palmares

Turnee individuale

1945	Campionatul Gruziei	I
1945	Campionatul de juniori al U.R.S.S.	I—III
1946	Campionatul Armeniei	I

1946	Campionatul de juniori al U.R.S.S.	I	1967	Veneția	II—III
1947	Campionatul Armeniei	I—II	1967	Campionatul Moscovei	IX—XI
1948	Campionatul Armeniei	I—II	1968	Bamberg	II—III
1949	Campionatul Armeniei	II	1968	Campionatul Moscovei	I—II
1949	Campionatul U.R.S.S.	XVI	1968	Palma de Mallorca	IV
1950	Campionatul Moscovei	III	1968	Lugano, Olimpiadă, 10½ puncte din 12 posibile	
1950	Campionatul U.R.S.S.	XII—XIII	1969	Campionatul U.R.S.S.	I—II
1951	Campionatul Moscovei	I	1969	Palma de Mallorca	II
1951	Campionatul U.R.S.S.	II—III	1970	Rovinj-Zagreb	VI
1952	Stockholm Interzonal	II—III	1970	Siegen, Olimpiadă, 10 puncte din 14 posibile	
1953	Zürich, Turneul candidaților	V	1970	Vinkovci	VI—IX
1953	București	II	1971	Wijk aan Zee	II—V
1954	Belgrad	IV—V	1971	Campionatul Moscovei	IV—V
1954	Campionatul U.R.S.S.	IV—V	1972	Sarajevo	II
1955	Göteborg, Interzonal	IV	1972	San Antonio	I—III
1955	Campionatul U.R.S.S.	III—IV	1972	Skoplje, Olimpiadă, 10½ puncte din 16 posibile	
1956	Amsterdam, Turneul candidaților	III—VII	1973	Las Palmas	I—II
1956	Campionatul Moscovei	I—II	1973	Amsterdam	I—II
1957	Campionatul U.R.S.S.	VII—VIII	1973	Campionatul U.R.S.S.	II—VI
1958	Portoroz, Interzonal	III—IV	1974	Nisa, Olimpiadă, 12½ puncte din 14 posibile	
1958	Campionatul U.R.S.S.	II	1974	Manila	II
1958	München, Olimpiadă, 10½ puncte din 13 posibile		1975	Campionatul U.R.S.S.	I
1959	Iugoslavia, Turneul candidaților	III	1975	Moscova, Memorialul Alehin	VI—VII
1959	Campionatul U.R.S.S.	I	1975	Malmö	II—IV
1960	Beverwijk	I—II	1976	Lone Pine	I
1960	Copenhaga	I	1976	Biel	II—IV
1960	Campionatul U.R.S.S.	II—III	1977	Campionatul U.R.S.S.	III—IV
1960	Leipzig, Olimpiadă, 12 puncte din 13 posibile		1977	Soci	V—IX
1961	Zürich	II	1977/1978	Hastings	II—III
1961	Bled	III—IV	1978	Lone Pine	VI—X
1961	Campionatul U.R.S.S.	I	1978	Vilnius	II
1962	Stockholm, Interzonal	II—III	Meciuri		
1962	Curaçao, Turneul candidaților	I	1956	Simaghin	+2 —0 = 2
1962	Varna, Olimpiadă, 10 puncte din 12 posibile		1963	Botvinnik (C.M.)	+5 —2 = 15
1963	Los Angeles	I—II	1966	Spasski (C.M.)	+4 —3 = 17
1964	Buenos Aires	I—II	1969	Spasski (C.M.)	+4 —6 = 13
1964	Tel Aviv, Olimpiadă, 9½ puncte din 13 posibile		1970	Polugaevski	+2 —0 = 3
1965	Zagreb	III	1970	Fischer	+0 —2 = 2
1965	Erevan	II—III	1971	Hübner (C.M.) (Sferturi)	+1 —0 = 6
1966	Santa Monica	VI—VII	1971	Korcinoi C.M. (Semifinale)	+1 —0 = 9
1966	Havana, Olimpiadă, 11½ puncte din 13 posibile		1971	Fischer (C.M.) (F)	+1 —5 = 3
			1974	Portisch (C.M.) (Sferturi)	+3 —2 = 8

1974 Korcinoi (C.M.) (Semifinale)	+1 —3 = 1
1975 Karpov Milano	+0 —0 = 4
1975 Liubojevici Milano	+1 —1 = 4

Începem foarte scurta selecție de partide ale fostului campion mondial Tigran Petrosian cu o partidă jucată în campionatul Republicii Sovietice Socialiste Armenia în 1946, atunci când avea numai 17 ani.

94. INDIANA REGELUI

Kalantas

Petrosian

Erevan, 1946

1.d4 Cf6 2.c4 d6 3.Cc3 e5 (Boleslavski, Bronstein și Gheller au demonstrat că negrul nu trebuie să se teamă de schimbul la e5, deoarece regele negru, după schimbul damelor, găsește un refugiu sigur la c7) 4.e4 (Ar fi fost mai bine 4.Cf3 pentru a nu scoate în joc prea devreme dama) 4...e:d4 5.D:d4 Cc6 6.Dd2 g6 (Negrul are de pe acum un ușor avantaj de dezvoltare) 7.g3 Ng7 8.Ng2 0—0 9.Cge2 Ce5! 10.b3 Nh3! (Schimbă nebunul de alb, slăbind în acest fel câmpurile albe) 11.0—0 Te8 12.f3 N:g2 13.R:g2 Cfd7 (Scopul negrului în acest gen de poziții este de a realiza mutarea f7—f5 pentru a submina centrul albului) 14.Na3 a5 15.Tad1 a4! 16.Dc1 a:b3 17.a:b3 Dc8 (Dama neagră va acționa eficient de pe câmpul b7) 18.Ca4 b6 19.Cac3 Db7 20.Cb5 f5! (Se va declanșa „furtuna“)

21.e:f5 C:f3! (Calul nu poate fi luat din cauza mutării T:e2+) 22.Td5 Cfe5 23.Rh3 Cf6 24.T5d1 Ceg4 25.Cbd4 (Revine prea târziu) 25...Ce3 26.Tf3 (Piese albe sînt dispersate astfel încît o apărare organizată nu mai este posibilă) 26...Cf4 (Mai bine decît 26...C:d1; negrul amenință 27...N:d4 și 28...D:f3. Vezi diagrama).

După 26...Cf4

27.Td3 D:f3! (Un frumos sacrificiu de damă care duce la mat forțat; de aceea, albul a cedat. Dacă 28.C:f3 Cf2+ 29.Rh4 Nf6+ 30.Cg5 Cg2 mat.)

95. GAMBITUL DAMEI ACCEPTAT

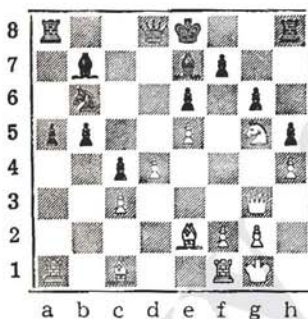
Petrosian

Smislov

Campionatul U.R.S.S., 1951

1.d4 d5 2.c4 d:c4 3.Cf3 Cf6 4.Cc3 c6 5.e4 b5 6.e5 Cd5 7.a4 e6 8.a:b5 C:c3 9.b:c3 c:b5 10.Cg5 Nb7 11.Dh5 g6 12.Dg4 Ne7 13.Ne2 Cd7 14.h4 (Această variantă modernă la epoca respec-

tivă a fost analizată cu minuțiozitate de marii maeștri Petrosian și Gheller, colegi de șah și foarte buni prieteni. În aceeași zi, la o altă tablă s-a jucat aceeași variantă, în partida Gheller-Flohr) 14...h5 15.Dg3 Cb6 16.0—0 a5! (Această mutare a fost efectuată și de Smîslov și de Flohr. Interesantă a fost reacția albului: Gheller, cunoscut ca un jucător activ, a ales mutarea mai modestă 17.Tb1 și a avut greutăți, în timp ce Petrosian, jucător prudent, de această dată s-a hotărât să sacrifice și cel de-al doilea pion. Vezi diagrama).

După 16...a5!

17.d5 C:d5 (Mai bine ar fi fost 17...N:d5) 18.Tab1 Dc7 19.Ce4 0—0—0 20.Ng5! (Obligatoriu trebuie schimbat apărătorul cîmpului pe care dorește să ajungă calul alb) 20...N:g5 21.D:g5 a4 22.Dg3 f5 23.Cd6+ (Acum negrul se decide să dea calitatea deoarece pionul b5 este foarte prețios) 23..T:d6 24.e:d6 f4 (Ar fi dat oarecari șanse de salvare

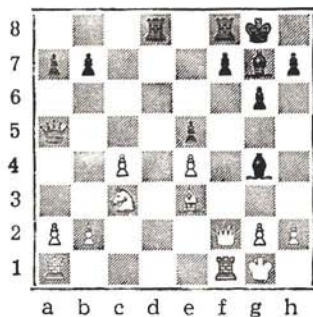
24...Dg7 25.Nf3 Td8) 25.D:g6 D:d6 26.Nf3 Nc6 27.Tfe1 Te8 28.N:d5 D:d5 29.Tbd1! (Trecearea în final este favorabilă albului, aceasta însă după un calcul profund, cînd s-a ajuns la concluzia că pionii negri de pe flancul damei nu sînt periculoși) 29...Df5 30.D:f5 e:f5 31.T:e8+ N:e8 32.f3 Rc7 33.Rf2 Rb6 34.Re2 Ra5 35.Tb1 a3 36.Rd2 b4 37.c:b4+ Ra4 38.Rc3 a2 39.Ta1 Ra3 40.R:c4! (O combinație simplă care clarifică și mai mult finalul) 40...Rb2 41.Tae1 a1D 42.T:a1 R:a1 43.b5 Nd7 44.b6 Nc8 45.Rd4 Rb2 46.Re5 Rc3 47.R:f4 Rd4 48.Rg5 Re5 49.R:h5 Rf6 50.g4 Nb7 51.Rh6 și negrul a cedat.

96. APĂRAREA SICILIANĂ

Petrosian Heinicke
Meciul U.R.S.S.—R.F.G., Semifinala
Campionatului european
Viena, 1955

1.e4 c5 2.Cf3 Cc6 3.d4 c:d4 4.C:d4 g6 5.c4 Ng7 6.Ne3 d6 7.Ne2 Ch6 8.Cc3 0—0 9.Dd2 Cg4 10.N:g4 N:g4 11.0—0 Da5 12.f4 C:d4 13.N:d4 e5 (Continuarea 13...N:d4+ 14.D:d4 Dc5 15.D:c5 d:c5 16.f5 g:f5 17.h3 Nh5 18.T:f5 Ng6 19.T:c5 ar fi dat avantaj albului) 14.f:e5 d:e5 15.Ne3 Tad8 16.Df2 (Aproape fără să greșească, negrul a intrat în poziție grea. Vezi diagrama din pag. 191).

16...f5 17.Nc5 Tf7 18.h3 T8d7 (Dacă 18...Nh5, urmează 19.g4) 19.h:g4 f:e4 20.b4 Dd8 21.De2

După 16.Df2

Nh6 22.T:f7 T:f7 23.C:e4 și
negrul a depus armele.

97. INDIANA REGELUI

Petrosian

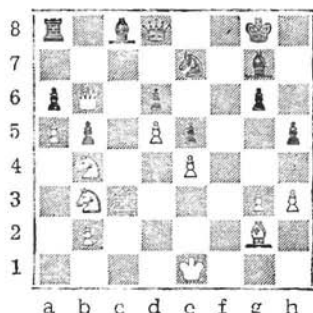
Najdorf

Bled, 1961

1.d4 Cf6 2.c4 g6 3.Cc3 Ng7
4.e4 d6 5.f3 (Atacul Sămisch,
analizat în detaliu de Petrosian,
care are drept scop pregătirea
minuțioasă a atacului pe flancul
regelui) 5...e5 (Negrul dorește să
provoace mai repede închiderea
centrului prin 6.d5) 6.Cge2 c6
7.Ng5 Cbd7 8.d5 Cb6 9.Cc1 c:d5
10.c:d5 0—0 11.a4 (Petrosian,
temperament calm, preferă ope-
rațiunile pe flancul damei. Un
jucător agresiv ar fi optat aici
pentru 11.g4) 11...a6 12.Cb3
(Albul a îndreptat deja figurile
spre flancul damei) 12...Nd7 13.
a5 Cc8 14.Nd3 b5 (Temându-se
de un atac concentrat prin ma-
nevră Cc3—a4, Ng5—e3 și
Ca4—b6, negrul comite o gre-
șeală strategică, ce-l va duce la
slăbirea coloanei c) 15.Ca2 Ce7

16.Cb4 (Ar fi fost mai bine în
acest moment 16.g4, pentru a fi
împiedicată următoarea mutare
a negrului) 16...Ch5 17.g3 f6 18.
Ne3 f5 19.Tc1 De8 20.Tc7 (Nu
amenință nimic imediat, dar
înaintînd atît de mult, pune pro-
bleme neliniștitoare negrului)
20...Cf6! (Vizează pionul izolat
e și intenționează să apară pe
cîmpul g4. Albul trebuie să fie
foarte atent) 21.Dd2 f:e4 22.f:e4
Nh3 23.Ng5 (Trebuie împiedica-
tă în orice caz mutarea Cf6—
g4) 23...Tf7 24.N:f6 (Păcat pen-
tru acest nebun atît de bun!)
24...T:f6 25.Nf1 Ng4 26.Ne2
Nh3 27.Nf1 Ng4 (Marele maes-
tru argentinian ar fi fost de acord
cu repetarea mutărilor; Petrosian
dorește însă mai mult) 28.Ng2
Df8 29.h3 Nh6 30.Dd3 Nc8?
(O mutare de retragere a lui
Najdorf. Petrosian a propus aici
continuarea 30...Tf2, care ar fi
pus albului probleme foarte se-
rioase. Najdorf a arătat că se te-
mea de răspunsul 31.Tf1, însă
Petrosian prevăzuse în conti-
nuare un excelent sacrificiu, pe
care Najdorf nu l-a văzut: 31...
T:g2!! 32.T:f8+ T:f8 33.h:g4
Tg1+ 34.Re2 Tgf1, cu atac pu-
ternic care ar fi asigurat cel pu-
țin remiza) 31.Tf1 T:f1 32.D:f1
Dd8 (Najdorf nu mai rezistă ten-
siunii devenită prea puternică.
Ar fi fost mai bine 32...Ne3) 33.
Tc3 Ng7 34.Df2 h5 35.Db6!
(Vezi diagrama din pag. 192).

35...D:b6 36.a:b6 Tb8 37.Tc7
Nf6 38.Ca5 T:b6 39.Cac6 C:c6

După 35.Db3!

40.C:c6 și negrul pierde nebunul din c8. Dacă 40...Nb7 urmează 41.Ca5 etc.

Partida a fost urmărită cu deosebit interes și pentru că se întâlneau față în față doi specialiști ai Apărării indiene.

98. DESCHIDEREA RETI

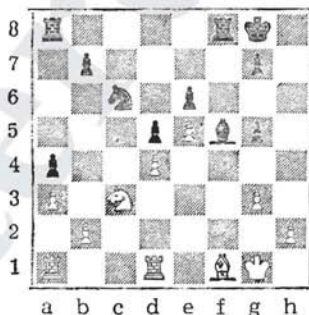
Benkő

Petrosian

Curaçao, 1962

1.g3 d5 2.Cf3 c6 3.Ng2 Nf5 4.0—0 e6 5.d3 Cf6 6.Cbd2 Cbd7 7.De1 h6! 8.e4 Nh7 9.De2 Ne7 10.e5 Cg8 11.Cb3 Nf8 12.e4 Ce7 13.Cbd4 Cf5 14.C:f5 N:f5 15.cd5 c:d5 16.d4 (Albul și-a realizat ce și-a propus, a fixat pionul înapoiat. Acum când pionii din centru și-au stabilit structura, albul va începe acțiunile pe flanc) 16...a5! 17.Ne3 Ne7 18.Tfc1 0—0 19.Db5 a4 20.Cd2 Ta7 21.Cb1 Cb8 (Calul se întoarce din misiune pentru a ocupa noi poziții) 22.a3 Ce6 23.Cc3 Da5! (Negrul a zărit câteva obiective în tabăra adversă: aceș-

tia sînt pionii d4 și b2, care după schimburi vor fi foarte greu de apărat) 24.Nf1 f6! 25.f4 f:e5 26.f:e5 Ng5! (Înlătură apărătorul pionului d4, rămînînd ca această misiune să fie preluată numai de turn) 27.N:g5 h:g5 28.D:a5 T:a5 29.Td1 T5a8! (Eliberează cîmpul a5 pentru calul care va întreprinde o incursiune în tabăra albului. Vezi diagrama).

După 29...T5a8!

30.Nb5 Ca5 31.N:a4 Cc4 32.b3 Cb2 33.Tdc1 C:a4 34.C:a4 Nh3 35.Ta2 (Albul trebuie să schimbe turnul sau să cedeze coloana f) 35...Tf3 36.Tf2 T:b3 37.Cc5 Tb:a3 38.C:b7 Td3 39.Cd6 Rh7 (Poate fi luat și pionul, dar mai bine îl lasă pe alb să-l apere, ca să-l silească să intre într-o legătură neplăcută) 40.Cb5 Tb8 41.Tb2 Tf3 42.T2b1 Nf5 43.Tb2 g4 și albul a cedat deoarece nu mai are apărare: 44...Nd3 45.Tc5 Tf1+ 46.Rg2 Tbf8 47.Cd6 Td1 și apoi mat în două mutări: 48...Nf1+ și 49...Nh3+.

99. APĂRAREA FRANCEZĂ

Fischer

Petrosian

Curaçao, 1962

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Cc3 Cf6 4. Ng5 Nb4 (Petrosian a ales o variantă veche și mai rar întâlnită în practica turneelor. Fischer însă, care era la curent cu tot ce se publica în Uniunea Sovietică, a continuat partida conform recomandării: unuia dintre teoreticienii sovietici, Kopaev, de altfel nu prea cunoscut) 5.e5 h6 6.Nd2 (Continuarea 6.e:f6 h:g5 7.f:g7 Tg8, care înainte fusese considerată periculoasă, acum nu mai pune probleme) 6...N:c3 (Un schimb necesar; la 6...Cfd7 ar fi urmat 7.Dg4) 7.N:c3 (Luarea cu nebulul nu promise avantaj albului. Într-o partidă jucată anterior la Amsterdam, 1956, între Spasski și Panno, s-a continuat cu 7.b:c3 Ce4 8.Dg4 g6 9.Nd3 C:d2 10.R:d2 c5 11.Cf3 Cc6 12. Tab1 c:d4 13.c:d4 Ca5 14.Df4 Nd7 15.h4 Tc8 16.h5 g5 17.Df6! și albul a obținut o presiune periculoasă, pe care însă n-a reușit s-o concretizeze și partida s-a terminat remiză) 7...Ce4 8.Na5 (Aceasta este recomandarea lui Kopaev. Ideea constă în faptul că, după 8...b6 9.Nb4 c5 10.Na3, negrul nu mai are la dispoziție șahul la a5. De asemenea, continuarea 8.Nb4 nu ar fi fost utilă, din cauza 8...c5 9.d:c5 C:f2! și 10...Dh4+ cu avantaj pentru negru) 8...0—0 (Deși s-au jucat puține mutări, Petrosian a reușit

să-și creeze o poziție mai bună) 9.Nd3 Cc6 (Alungă nebulul cu câștig de tempo) 10.Nc3 (După 10.N:e4 Ca5 11.Nd3 c5 12.c3 c:d4 13.c:d4 Db6 și 14...Nb5, negrul are inițiativa) 10...C:c3 11.b:c3 f6! 12.f4 f:e5 13.f:e5 Ce7 14.Cf3 c5 15.0—0 Da5 (Albul nu mai are nimic pe flancul regelui, în schimb negrul a preluat inițiativa pe flancul damei, ceea ce îi este profund dezagreabil lui Fischer) 16.De1 (Schimbul damelor va duce la un final superior pentru negru; Petrosian cu răbdarea sa proverbială va conduce jocul spre victorie) 16...Nd7! 17. c4 D:e1 18.Tf:e1 d:c4 19.Ne4 (Dacă 19.N:c4, negrul ar fi avut două continuări la fel de bune: 19...Tac8 și 19...b5 și apoi c5—c4 cu majoritate de pioni pe flancul damei) 19...c:d4 20.N:b7 Tab8 21.Na6 Tb4! (Amenință neplăcut Tb4—a4) 22.Tad1 (Apărare indirectă; dacă 22...Ta4 ar fi urmat acum 23.T:d4 atacînd simultan la c4 și d7. După 22. C:d4 Tfb8 23.a4 c3 albul rămîne fără speranțe) 22...d3! (Restituie pionul în cea mai bună poziție) 23.c:d3 c:d3 24.T:d3 Nc6 25.Td4 T:d4 26.C:d4 Nd5 27.a4 Tf4! (Negrul continuă subminarea poziției albului) 28.Td1 Cg6 (Își asigură câștigul pionului și astfel și al partidei) 29.Nc8 Rf7 30.a5 C:e5 31.a6 (Ultima speranță a albului) 31...Tg4 32.Td2 (Singura mutare; la 32.g3 T:d4! și câștigă calul) 32...Cc4 33.Tf2+ Re7 34.Cb5 Cd6 35.C:d6 (35.

C:a7 Tc4 36.Nb7 C:b7 37.a:b7 N:b7 cu câștig) 35...R:d6 36.Nb7 N:b7 37.a:b7 Rc7 38.h3 (Nu ajută nici 38.Tf7+ Rb8 39.Te7 Tg6 și pionul a se pune în mișcare) 38...Tg5 39.Tb2 Rb8 40.Rf2 Td5 41.Re3 Td7 42.Re4 T:b7 43.Tf2. Aici partida s-a întrerupt, însă tînărul adversar al lui Petrosian nu s-a prezentat la re-luare.

100. APĂRAREA GRÜNFELD

Petrosian

Botvinnik

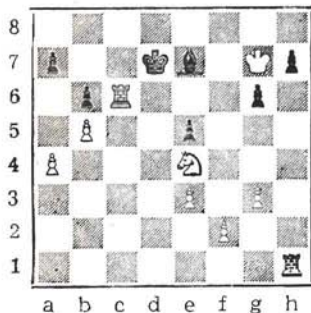
Partida a 5-a din meciul pentru
titlul de campion mondial
Moscova, 1963

În partida pe care o vom urmări acum principalul factor care ne va atrage atenția va fi rolul deosebit de activ al regelui în final. Petrosian consideră această partidă cea mai bună realizare a sa din întregul meci.

1.c4 g6 2.d4 Cf6 3.Cc3 d5 (Este surprinzător faptul că Botvinnik, unul dintre cei mai buni cunoscători ai Apărării Grünfeld, nu a reușit nici cu albul, nici cu negrul să-și impună punctul de vedere. În meciul cu Smîslov a fost învins de două ori în Apărarea Grünfeld și a făcut cu greu remiză când a jucat cu albele; de asemenea, la Varna, în meciul împotriva lui Fischer, abia s-a salvat, iar acum în această a 5-a partidă a meciului va fi din nou înfrînt) 4.Cf3 Ng7 5.e3 (Petrosian așteaptă. Mai agresive sînt continuările 5.Ng5 sau 5.Nf4) 5...0—0 6.Ne2 d:c4

7.N:c4 c5 8.d5 e6 (O măsură preventivă împotriva amenințării e3—e4) 9.d:e6 (Nu ar fi fost bine 9.e4 e:d5 10.e:d5 Te8+ 11.Ne3 Cg4 și negrul are o poziție superioară) 9...D:d1+ 10.R:d1 (Interesant este faptul că Petrosian, pregătind cu atenție partida cu Botvinnik, a ajuns și la această poziție la care a făcut afirmația că Botvinnik va pierde dacă nu va reuși să o evite. Ceea ce s-a și confirmat) 10...N:e6 11.N:e6 f:e6 12.Re2 Cc6 13.Td1 Tad8 14.T:d8 T:d8 15.Cg5 (Prima parte a planului de atac se profilează: albul dorește să instaleze calul pe cîmpul e4 de unde este inexpugnabil și de unde va domina întreaga tablă) 15...Te8 16.Cge4 C:e4 17.C:e4 b6 18.Tb1 (O a doua fază — totul este foarte logic — neutralizarea majorității de pioni ai negrului pe flancul damei) 18...Cb4 19.Nd2 Cd5 20.a4 Tc8 21.b3 Nf8 22.Tc1 Ne7 23.b4! c4 (Această mutare a fost considerată o greșală, dar nici 23...Rf7 24.b:c5 N:c5 25.C:c5 T:c5 26.T:c5 b:c5 27.Rd3 nu ar fi fost mai bine) 24.b5 (Împiedică posibilitatea de apărare a pionului c) 24...Rf7 25.Nc3 Na3 26.Tc2 C:c3+ 27.T:c3 Nb4 28.Tc2 Re7 29.Cd2 (Pentru a atrage pionul mai departe) 29...c3 (După 29...N:d2 30.R:d2 Rd6 31.Rc3 Rc5 32.Td2 se amenință Td4 și dacă 32...e5 33.e4 și câștigă) 30.Ce4 Na5 31.Rd3 Td8+ 32.Rc4 Td1 33.C:c3 Th1 34.Ce4! T:h2 35.Rd4 Rd7 36.g3 Nb4 37.

Re5! (Pătrundere decisivă. Toate figurile albe atacă) 37...Th5+ 38.Rf6 Ne7+ 39.Rg7 e5 40.Tc6 Th1. Partida s-a întrerupt în acest moment. Mutarea secretă a dat-o în plic albul. Vezi diagrama).

După 40...Th1

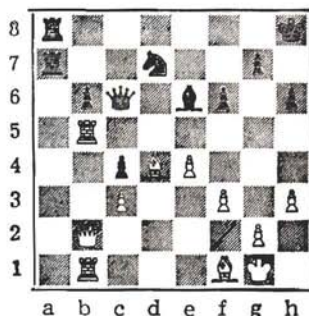
41.Rf7! (Mutarea secretă) 41...Ta1 (Continuarea 42.Te6 nu poate fi împiedicată) 42.Te6 Nd8 43.Td6+ Rc8 44.Re8 Nc7 45.Tc6! (Împotriva amenințării Ce4—g5—e6 nu mai există apărare) 45...Td1 46.Cg5 Td8+ 47.Rf7 Td7+ 48.Rg8 și negrul a cedat deoarece nu poate împiedica pierderea pionilor de pe flancul regelui.

101. APĂRAREA NIMZOVICI

Petrosian Spasski
Partida a 20-a din meciul pentru
titlul de campion mondial
Moscova, 1966

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 Nb4 4.e3 0—0 5.Nd3 c5 6.Cf3 d5 7.0—0 Cc6 8.a3 N:c3 9.b:c3 d:c4 10.N:c4 Dc7 11.Nd3 e5 12.Dc2 Ng4 (Mai bine ar fi fost 12...Te8

13.e4 c4 14.N:c4 e:d4 15.c:d4 Ca5 16.Nd3 D:c2 17.N:c2 C:e4 18.Te1 Nf5 19.Nf4 Cg3 cu egalitate, după o recomandare a lui Tal) 13.C:e5 C:e5 14.d:e5 D:e5 15.f3 Nd7 (La 15...Ne6 ar fi urmat 16.f4! Dd6 17.Td1 De7 18.c4 cu poziție mai bună pentru alb) 16.a4! Tfe8 17.e4 c4 18.Ne2 Ne6? (Era preferabil 18...Dc5+ 19.Rh1 Tad8) 19.Ne3 Dc7 20.Tab1 Cd7 21.Tb5! b6 22.Tfb1 Dc6 23.Nd4 f6 24.Da2 Rh8 25.Nf1 h6 26.h3 Tab8 (Totul s-a schimbat în aproape opt mutări; negrul a trecut în apărare, iar figurile albului ocupă poziții optime) 27.a5! Tb7 (La 27...a6 ar fi urmat desigur sacrificiul de calitate: 28.T:b6 C:b6 29.a:b6) 28.a:b6 a:b6 29.Df2 (Se pare că aceasta a fost una din mutările pentru care Petrosian a fost criticat; mai exact era acum, imediat 29.Db2) 29...Ta8 30.Db2 Tba7! (Dacă 30...Ta6 31.Db4! Vezi diagrama).

După 30.Tba7!

31.N:b6 Ta2 32.Db4 Tc2 (Se vede că din atacul negrului nu a

mai rămas nimic. La 32...T2a4 33.De7 cu legarea nebunului, pentru ca la 33...Tb8 34.T5b2 negrul să nu mai aibă de ales între schimbul general 34...C:b6 35.T:b6 T:b6 36.Dd8+ sau ideea 34...Taa8, în ambele cazuri cu șanse de salvare) 33.Nf2 Dc7 (Dacă 33...Taa2 34.Ng3!) 34.De7! (Combinăția finală) 34...N:h3 35.g:h3 T:f2 36.R:f2 Dh2+ 37.Ng2 Ce5 38.Tb8+ T:b8 39.T:b8+ Rh7 40.Td8 Cg6 41.De6 și, în fața pierderii inevitabile, negrul s-a recunoscut învins.

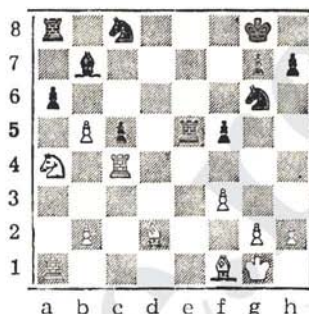
102. APĂRAREA NIMZOVICI

Petrosian

Spasski

Partida a 10-a din meciul pentru titlul de campion mondial
Moscova, 1969

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 Nb4 4.c3 0—0 5.Nd3 b6 6.Ce2 d5 7.0—0 d:c4 8.N:c4 Nb7 9.f3! c5 10.a3 c:d4 11.a:b4 d:c3 12.C:c3 Cc6 13.b5 Ce5 (Interesant este aici 13...Cb4, cu ideea a7—a5) 14.Ne2 Dc7 15.e4 Tfd8 16.De1 Dc5+ (Mai bine 16...Cfd7 și apoi Cdc5 după cum recomandă Smîslov) 17.Df2 De7 18.Ta3! (Ideea acestei mutări vizează câmpul a7) 18...Ce8 19.Nf4 Cg6 20.Ne3 Cd6 (Continuarea 20...Db4 21.Tb1 Ce5 22.Nf1 Cd3 23.N:d3 T:d3 24.Tba1 este în avantajul albului) 21.Tfa1 Cc8 22.Nf1 f5?! 23.e:f5 e:f5 24.Ta4 Te8 25.Nd2 Dc5 26.D:c5 b:c5 27.Tc4 Te5 28.Ca4 a6 (Vezi diagrama).

După 28...a6

29.C:c5! (Poziția este complet câștigată de alb) 29...a:b5 30.C:b7 T:a1 31.T:c8+ Rf7 32.Cd8+ Re7 33.Cc6+ Rd7 34.C:e5+ R:c8 35.C:g6 h:g6 36.Nc3 Tb1 37.Rf2 b4 38.N:g7 și negrul a cedat.

103. GAMBITUL DAMEI

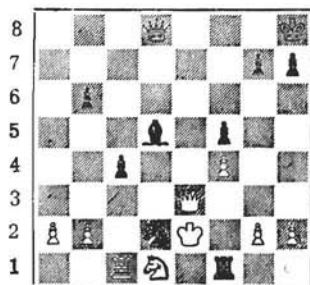
Korcinoi

Petrosian

Moscova, 1971

1.c4 c6 2.d4 d5 3.Cf3 Cf6 4.Cc3 e6 5.Db3 Ne7 6.Ng5 Cbd7 7.e3 0—0 8.Nd3 b6 9.0—0 Nb7 10.Tfd1 Rh8! 11.Tac1 Ce8 12.N:e7 D:e7 13.c:d5 (Gheorghiu recomandă în acest moment 13.e4 cu poziție ceva mai bună pentru alb) 13...e:d5 14.Da4?! (Este o mutare îndoielnică; mai simplu și bine este 14.Te1 cu ideea e3—e4! La fel de utilă este și recomandarea marelui maestru Gheorghiu: 14.e4! d:e4 15.N:e4 Cd6 16.Te1 și albul stă ceva mai bine) 14...Cd6 15.Da3 Tae8! 16.Te1 f5 17.Ce5?! (Mai exactă este manevra 17.g3 și Nd3—f1—g2) 17...C:e5 18.d:e5 D:e5 19.D:a7 d4!

20.f4! (Ar fi fost complet greșit 20.e:d4 D:d4 21.T:e8 T:e8 22.N:f5 Ta8, cu poziție câștigată pentru negru) 20...Df6 21.Cd1 Dd8! 22.Te2 c5 23.e:d4 c4! (Mutare decisivă; albul nu mai are salvare) 24.T:e8 T:e8 25.Nf1 Te1 26.Da3 Ce4 27.d5 Cd2 28.Rf2 T:f1+ (Mai spectaculos ar fi fost 28...Dh4+! 29.Dg3 Ce4+ sau 29.g3 T:f1+ cu ideea Dh4:h2 și negrul câștigă potrivit unei analize a lui Florin Gheorghiu) 29.Re2 N:d5 30.De3 (Vezi diagrama).

După 30.De3

30...c3! și albul a cedat din cauza amenințării imparable Nd5—c4+. De exemplu 31.T:c3 Nc4+ 32.T:c4 C:c4 etc. sau 31.b3 Nb7 și amenințarea 32...Na6+ este decisivă.

104. DESCHIDEREA ENGLEZĂ

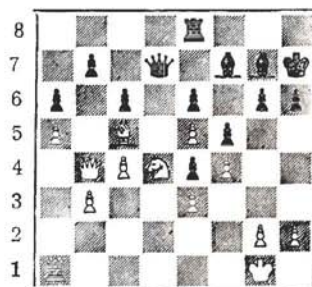
Petrosian

Savon

Moscova, 1972

1.c4 c6 2.Cf3 d5 3.e3 Cf6
4.Cc3 g6 5.Ne2 Ng7 6.0—0 0—0

7.d4 (Prin intervertire de mutări s-a ajuns la varianta Schlechter din Apărarea slavă) 7...Ne6 8.b3 h6 9.a4 Ce4 10.Nb2 Cd7 11.a5 a6 12.Dc2 f5 (După 12...C:c3 13.N:c3 negrul se sufocă) 13.Nd3 Nf7 14.Ce2 Tc8 15.Tfd1 Cg5 (S-ar putea ca această mutare să fie cauza eșecului negrului deoarece lasă la dispoziție albului importantul câmp e5) 16.Ce5 C:e5 17.d:e5 Dc7 18.f4 Ce4 19.Na3 (Nebunul caută noi orizonturi) 19...Tfd8 20.N:e4 (Ca de obicei, piesele care incomodează sînt eliminate: una dintre caracteristicile esențiale ale jocului lui Petrosian) 20...d:e4 21.Nc5! T:d1+ 22.D:d1 Tf8 23.Cd4 (În continuare, negrul, complet imobilizat, va asista la tehnica impecabilă cu care Petrosian își va adjudeca victoria) 23...Rh7 24.De1 c6 25.Db4 T:d7 (Vezi diagrama).

După 25...Dd7

26.Td1 Td8 27.Nb6 Tg8 28.Dd6! (S-a spus adesea că toate victoriile lui Petrosian seamănă

între ele!) 28...De8 29.Cc2 g5
30.Dd7 Df8 31.D:b7 g:f4 32.Td8
Ne8 33.e:f4 Rh8 34.b4 h5 35.
Nc5 Df7 36.D:f7 și negrul ce-
dează. Este posibilă următoarea
continuare: 36...N:f7 37.T:g8+
R:g8 38.b5 c:b5 39.c:b5 a:b5 40.
a6 Ne8 41.Cb4 și pionul a nu
mai poate fi oprit.

Am văzut o partidă în stilul
cel mai pur al lui Petrosian, care
câștigă fără să ne putem da sea-
ma când a greșit adversarul său,
atît de fine sînt manevrele sale,
atît de profundă este înțelegerea

jocului pozițional de către fos-
tul campion mondial.

Se poate conchide că Petro-
sian este un fel de filosof al șahu-
lui, aceasta după stilul său, după
partidele pe care le joacă.
Atunci cînd a terminat Fa-
cultatea de filosofie, Tigran
Petrosian neștiind ce să aleagă,
profesia de ziarist sau jocul de
șah, s-a decis în cele din urmă...
să-și dea doctoratul și a ales ca
temă: „Problemele gîndirii lo-
gice în jocul de șah” unind astfel
raționamentul filosofic cu me-
toda jocului de șah.

Boris Spasski

În anul 1953, la București, printre șahiștii cu nume de rezonanță veniți la turneul internațional al României, se afla și un elev din Leningrad, în vîrstă de numai 16 ani, încă necunoscut. Din prima rundă însă oferea o mare surpriză, învingîndu-l pe Vasili Smislov! Desigur, a atras imediat atenția asupra sa nu numai pentru că era cel mai tînăr participant, ci și pentru calitatea jocului său.

Boris Vasilievici Spasski s-a născut la 30 ianuarie 1937, la Leningrad. Învăță șahul de mic copil și însoțit de tatăl său frecventează Casa pionierilor, la secția de șah. La 10 ani obține categoria I. În 1952 era candidat de maestru, iar cînd împlinise 16 ani, organizatorii turneului internațional de la București i-au oferit un tort cu 16 lumînări și cu felicitările cele mai sincere pentru performanța de a fi îndeplinit norma necesară titlului de

maestru internațional. În 1955 obține primele mari succese: calificat pe locul al III-lea în Campionatul Uniunii Sovietice, a cîștigat dreptul de a juca la turneul interzonal. În același an devine campion mondial de juniori. Anul 1956 îi aduce calificarea la turneul candidaților și titlul de mare maestru. La tur-

neul candidaților se califică pe locul al III-lea, la egalitate cu Bronstein, Gheller, Petrosian și Szabo, însă în urma lui Smîslov și Keres. În același an, 1956, obține o victorie strălucită în Campionatul U.R.S.S., la egalitate cu Taimanov și Averbach.

În anii următori, Spasski traversează o perioadă critică, sub pecetea unor deziluzii în căsnicie, despre care va spune el însuși cu un umor amar „eram ca doi nebuni de culori diferite” și a unor insuccese în șah. De-abia în 1961 își regăsește echilibrul psihic, încrederea în sine și câștigă cel de al XXIX-lea campionat al U.R.S.S.; la Memorialul Capablanca se clasează pe locul al 2-lea, la egalitate cu Polugaevski, pentru ca în 1963 să repete performanța din Campionatul U.R.S.S.: locul 1, la egalitate cu Holmov și Ștein. Seria succeselor continuă: înaripat parcă de rezultatele de până atunci, câștigă împreună cu Tal, Smîslov și Larsen turneul interzonal de la Amsterdam, din 1964; în același an se clasează pe primul loc în puternicul turneu de la Belgrad. Începe cu o încredere deosebită în forțele proprii seria meciurilor candidaților învingându-i rînd pe rînd pe Keres (6—4), Gheller (5½—2½) și Tal (7—4). Astfel, i se oferă prima ocazie de a-l întâlni direct pe campionul mondial, Tigran Petrosian, în lupta pentru titlu.

Înfrînt în meciul cu Petrosian, Spasski nu se demoralizează, ci dimpotrivă, în 1966 câștigă turneul de mare răsunet de la Santa Monica (S.U.A.), „Memorialul Piatigorski” (este vorba de violoncelistul Piatigorski, mare iubitor al sportului minții). Și iată-l din nou în fața meciurilor candidaților, eliminându-i pe rînd pe Gheller, Larsen și Korcinoi. Trebuie amintit, de asemenea, că în anul 1968, pe baza rezultatelor de mare prestigiu din acel an, i se atribuie de către A.I.P.E. (Asociația internațională a publiciștilor de șah) premiul Oscar, premiu oferit jucătorilor cu cele mai înalte performanțe; deși Petrosian deținea încă titlul de campion mondial a fost situat pe lista laureaților doar pe locul al IV-lea.

În al doilea meci cu Petrosian, foarte mulți specialiști îi acordau lui Spasski prima șansă, deoarece era un jucător multilateral, care juca la fel de bine și tactic și strategic, îi plăceau pozițiile complicate (și le căuta), dar nu fugea nici de cele simple, în timp ce Petrosian rămăsese adept fidel al jocului de așteptare. Spasski pierde prima partidă; tensiunea cu care era disputat meciul se amplifică enorm. Își păstrează stăpînirea de sine și, după două remize, câștigă două partide, dar nici Petrosian nu înțelege să se lase înfrînt. Partida care a pecetluit soarta meciului a fost cea de a 17-a, în care s-a

jucat Apărarea siciliană. Petrosian, cu negrele, după încheierea mutărilor de deschidere a avut avantaj, însă Spasski a efectuat o mutare derutantă — mai târziu s-a dovedit a nu fi nici corectă — căreia însă Petrosian nu i-a găsit răspunsul adecvat, a comis o greșeală, apoi o a doua și a fost nevoit să cedeze. Urmează o remiză și o nouă victorie în numai 24 de mutări a lui Spasski, încă o dată în Apărarea siciliană, dar în varianta Najdorf. În partida a 20-a Petrosian reduce distanța ce-l separa de Spasski doar la un punct, dar nu mai rezistă tensiunii. În următoarea partidă, după o serie de greșeli comise de o parte și de cealaltă, campionul mondial a fost ultimul care a greșit și Spasski reface avantajul de două puncte în plus, înaintea ultimelor trei partide; meciul era practic terminat. Spasski, jucător complex, personalitate remarcabilă, devine cel de-al zecelea campion de șah al lumii.

După cucerirea titlului suprem, Spasski joacă cu dezinvoltură la San Juan, în Porto Rico, și Amsterdam. La Olimpiada de șah de la Siegen a înregistrat cel mai bun rezultat individual: 79%.

Anul 1972 urma să fie cel mai greu din întreaga sa carieră: pentru prima oară șalangerul la titlul mondial era un mare maestru străin, din afara U.R.S.S., iar Boris Spasski trebuia să-l înfrunte, să-i frâneze ascensiunea. Dar acest străin nu era altul de-

cît cel ce uimise întreaga lume șahistă — și nu numai pe aceasta — cel ce-i învinsese într-o manieră de necrezut pe Taimanov, Larsen și chiar pe Petrosian, pentru a asalta coroana de campion a lui Spasski.

Toți iubitorii șahului, chiar și cei mai puțin pasionați, cunosc cum s-au desfășurat lucrurile în acest meci epocal, rămas în analele șahului sub denumirea de „Meciul secolului”.

Spasski este de profesie ziarist, a absolvit facultatea de filosofie din Leningrad, dar a renunțat la cariera pentru care se pregătise, consacrându-se cu totul șahului. De la Spasski — probabil încă nu și-a spus ultimul cuvînt — șahiștilor și admiratorilor săi le-au rămas partidele jucate de el, izvor de idei și satisfacții estetice, ca și crezul său pe care îl respectă mai presus de toate: „În orice situație a vieții, să rămînem fideli «Eu»-lui nostru, să ne exprimăm pînă la capăt, să ne autorealizăm”.

Despre contribuția lui Spasski la dezvoltarea șahului mondial, Anatoli Karpov ne spune: „Spasski a creat un stil universal pe care încerc să-l urmez”.

Palmares

Turnee individuale

1953 București	IV—VI
1955 Moscova, Campionatul U.R.S.S.	III—VI
1955 Lyon, Campionatul mondial studențesc, 7½ puncte din 8 posibile	

- 1955 Antwerpen (C.M.) juniori I
 1955 Göteborg, Turneul interzonal VII—IX
 1956 Leningrad, Campionatul U.R.S.S. I—III
 1956 Amsterdam, Turneul candidaților III—VII
 1957 Moscova IV—V
 1957 Viena, Campionatul european, 3½ puncte din 5 posibile
 1957 Reykjavik (C.M. studențesc) 7½ puncte din 9 posibile
 1958 Moscova, Campionatul U.R.S.S. V—VI
 1958 Varna, C.M. studențesc, 6½ puncte din 9 posibile
 1958 Moscova, Campionatul U.R.S.S. II—III
 1958 Moscova I—III
 1958 Riga I
 1960 Leningrad, Campionatul U.R.S.S. IX—X
 1960 Mar del Plata I—II
 1961 Moscova, Campionatul U.R.S.S. I
 1962 Havana II—III
 1962 Varna, Olimpiadă, 11 puncte din 14 posibile
 1962 Erevan, Campionatul U.R.S.S. V
 1963 Moscova, Campionatul U.R.S.S. I—III
 1964 Moscova, turneul zonal I
 1964 Amsterdam, Turneul interzonal I—IV
 1964 Belgrad I
 1964 Soci IV
 1964 Tel Aviv, Olimpiadă, 10½ puncte din 13 posibile
 1965 Soci I—II
 1965/66 Hastings I—II
 1966 Santa Monica I
 1966 Soci V—VI
 1966 Havana, Olimpiadă, 10 puncte din 15 posibile
 1967 Beverwijk I
 1967 Moscova VI—VII
 1967 Soci I—V
 1967 Winnipeg III—IV
 1968 Palma de Mallorca II—III
 1968 Lugano, Olimpiadă, 10 puncte din 14 posibile
 1969 San Juan I
 1969 Palma de Mallorca V
 1970 Amsterdam I—II
 1970 Siegen, Olimpiadă, 9½ puncte din 12 posibile
 1971 Göteborg III
 1971 Vancouver I—II
 1971 Moscova VI—VII
 1973 Tallin III—IV
 1973 Dortmund I—III
 1973 Soci II
 1973 Bath, Campionatul european, 5 puncte din 7 posibile
 1973 Moscova, Campionatul U.R.S.S. I
 1974 Nisa, Olimpiadă, 11 puncte din 15 posibile
 1975 Moscova, Memorialul Alehin II
 1976 Manila X—XIII
 1978 Bugoino I—II
- Meciuri**
- 1956 Moscova, Taimanov și Averbach III
 1963 Moscova, Ștein și Holmov +1 —1 = 2
 1965 Riga, Keres (C.M.) sferturi finală +4 —2 = 4
 1965 Riga, Gheller (C.M.) semifinale +3 —0 = 5
 1965 Tbilisi, (C.M.) finala Tal +4 —1 = 5
 1966 Moscova, (C.M.) Petrosian +3 —4 = 17
 1968 Suhumi, Gheller (C.M.) sferturi finală +3 —0 = 5
 1968 Malmö, Larsen (C.M.) semifinale +4 —1 = 3
 1968 Kiev, Korcinoi (C.M.) finala +4 —1 = 5
 1969 Moscova (C.M.) Petrosian +6 —4 = 13
 1970 Belgrad, Larsen +1 —1 = 1
 1970 Leyden, Botvinnik, Larsen și Donner +2 —0 = 10
 1972 Reykjavik, (C.M.) Fischer +3 —7 = 11
 1974 San Juan, Byrne, (C.M.) sferturi finală +3 —0 = 3

1974 Leningrad, Karpov (C.M.) semi-finale	+1 —4 = 6
1976 Reykjavik, Hort (C.M.) sferturi finală	+2 —1 = 13
1977 Geneva, Portisch (C.M.) semi-finale	+4 —2 = 9
1977 Belgrad, Korcinoi (C.M.) finală	+4 —7 = 7

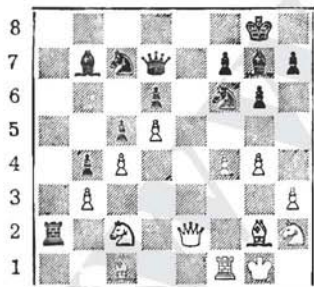
105. INDIANA REGELUI

Barda

Spasski

București, 1953

1.d4 Cf6 2.Cf3 c5 3.d5 g6 4.g3 Ng7 5.Ng2 0—0 6.0—0 d6 7.h3 (O continuare insuficientă, care va permite negrului să inițieze acțiuni pe flancul regelui) 7...b5! (Înaintare tipică de contra-joc pe flancul damei) 8.a4 Nb7 9.Ch2 a6 10.a:b5 a:b5 11.T:a8 N:a8 12.Ca3 Dd7 13.b3 Ca6 14.Nb2 Cc7 15.e4 Nb7 16.De2 Ta8 17.Nc1 Ta7 18.f4?! (Mai active sînt continuările 18.c4 sau 18.Cg4) 18...e6 19.c4 b4 20.Cc2 e:d5 21.e:d5 Ta2 22.g4 (Vezi diagrama).

a b c d e f g h
După 22.g4

22...Cf:d5 (Curajos, negrul sacrifică o figură, pentru care va obține joc excelent) 23.c:d5 Na6

24.Dd1 N:f1 25.N:f1 (Dacă 25.R:f1, atunci 25...Db5+ 26.Rg1 c4) 25...C:d5 26.D:d5 T:c2 27.Ne3 De6! 28.Da8+ (După schimbul damelor, pionii negri ar fi avansat rapid) 28...Nf8 29.Nf2 D:b3 (Mutare care începe combinația începută cu șapte mutări înainte și în urma căreia negrul a rămas cu trei pioni liberi pe flancul damei, care vor juca un rol decisiv) 30.g5 Tc1! 31.Rg2 (Dacă acum albul ar muta 31.Cg4, atunci ar urma 31...T:f1+! 32.R:f1 D:h3+ 33.Dg2 D:g2+ 34.R:g2 b3) 31...Da3 32.Dd5 Ta1! 33.Cg4 Da8 34.Nc4 Ng7 35.D:a8+ T:a8 36.Cf6+ N:f6 37.g:f6 Ta3 38.Ne1 b3 39.Nc3 Ta2+ 40.Rf3 Tc2 și albul a cedat.

106. APĂRAREA NIMZOVICI

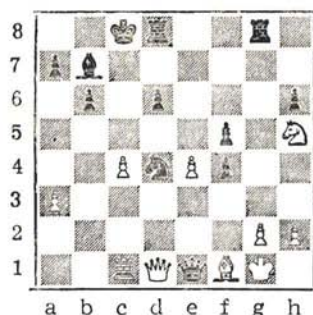
Gheller

Spasski

Campionatul U.R.S.S., 1955

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 Nb4 4.a3 N:c3+ 5.b:c3 c5 6.e3 Cc6 7.Nd3 d6 8.Ce2 b6 9.0—0 Dd7 10.e4 Na6 11.Ng5 0—0—0 (O hotărîre tipică pentru Spasski: cu piesele negre atacă el însuși și nu se teme că va fi atacat) 12.Cg3 h6 13.N:f6 (La 13.Ne3 Ca5 14.De2 Da4, inițiativa ar fi trecut de partea negrului) 13...g:f6 14.Ch5 c:d4 15.c:d4 C:d4 16.C:f6 De7 17.Da4 Nb7! 18.Ch5 (Interesant de remarcat că, dacă albul ar fi jucat 18.D:a7, ar fi urmat 18...D:f6 19.D:b6 Cf3+ 20.Rh1 Dd4! cu avantaj de partea negrului) 18...Thg8 19.Dd1

f5 20.Te1 Dh4 21.f4 e5 (Ar fi putut câștiga și o calitate, prin 21...D:e1+ și 22...Cf3, dar negrul dorește mai mult) 22.Tc1 e:f4 23.Nf1 D:e1 (În continuare, deznodământul se va produce în câteva mutări. Vezi diagrama).

24.D:e1 Cf3+ 25.Rf2 C:e1 26.T:e1 f3 (Ultima străpungere a fortăreței regelui alb) 27.g:f3 f:e4 28.f:e4 Tdf8+ 29.Re3 N:e4 30.Nh3+ Nf5 31.N:f5 T:f5 și albul cedează.

107. GAMBITUL REGELUI

Spasski

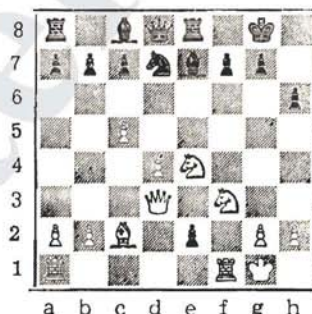
Bronstein

Leningrad, 1960

Partida aceasta prezintă interes în primul rînd pentru că amîndoi marii maeștri sovietici sînt cunosători ai Gambitului regelui, amîndoi l-au adoptat cu succes împotriva altor adversari. De această dată, alegerea de către Spasski a unei variante pe care Bronstein însuși o joacă cu plăcere a avut mai mult o valoare

psihologică. Este greu, din punct de vedere psihologic vorbind, să te aperi contra unui atac pe care tu însuși ai dori să-l inițiezi.

1.e4 e5 2.f4 e:f4 3.Cf3 d5 4.e:d5 Nd6 (Nu merge 4...D:d5 5.Cc3 și dacă 5...De6+ 6.Rf2! Db6+ 7.d4, albul stă mai bine) 5.Cc3 Ce7 6.d4 0-0 7.Nd3 Cd7 8.0-0 h6 (Ar fi fost mai bine 8...Cg6 cu poziție egală) 9.Ce4 C:d5 10.c4 Ce3 11.N:e3 f:e3 12.c5 Ne7 13.Nc2! Te8 (La 13...Cf6 urmează 14.Dd3! cu avantaj) 14.Dd3 e2 (Vezi diagrama).

15.Cd6! (Este o continuare combinativă, dar la fel de bine și simplu ar fi fost 15.Tf2) 15...Cf8? (O greșeală care duce la pierdere. O continuare mai utilă — dar și după aceea albul își menține atacul — ar fi fost 15...N:d6 16.Dh7+ Rf8 17.c:d6 e:f1D+ 18.T:f1 c:d6 19.Dh8+ Re7 20.Te1+ Ce5 21.D:g7) 16.C:f7! e:f1D+ 17.T:f1 Nf5 (Dacă 17...R:f7, urmează 18.Ce5++ Rg8 19.Dh7+! C:h7 20.Nc4+

Rh8 21.Cg6 mat) 18.D:f5 Dd7 19.Df4 Nf6 20.C3e5 De7 21.Nb3 N:e5 22.C:e5+ Rh7 23.De4+ și în acest moment negrul a cedat deoarece la 23...Rh8 câștigă 24.T:f8+! și 25.Cg6+.

108. PARTIDA SPANIOLĂ

Tal

Spasski

Tbilisi, 1965

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 a6 4.Na4 Cf6 5.0—0 Ne7 6.Te1 b5 7.Nb3 0—0 8.h3 Nb7 9.d3 d6 10.c3 Cb8 11.Cbd2 Cbd7 12.Cf1 Ce5 13.Nc2 Te8 14.Cg3 (Dacă în loc de mutarea din partidă albul ar fi jucat 14.Ce3, atunci 14...Nf8 15.b4 Ce6 cu egalitate sau 14.b4 Ccd7 15.d4 a5 și negrul stă o idee mai bine). 14...Nf8 15.b4 (Aici albul mai poate juca 15.Cf5 d5 16.e:d5 D:d5 17.Ng5 e4 18.d:e4 Cf:e4, ca în partida Tal-Robatsch, Havana 1963; sau 15.Ch2 d5 16.Df3 în ambele cazuri cu egalitate) 15...Ccd7 (Dacă 15...Ce6 16.a4 și albul stă ceva mai bine) 16.Nb3 (Privind tabla se poate spune că albul a obținut tot ce și-a dorit: nebunul deschis, caii gata de acțiune; totuși, Spasski va respinge toate amenințările albului) 16...a5 17.a3 (Dacă albul ar fi jucat 17.Cg5, atunci negrul ar fi avut pregătit 17...d5 18.e:d5 a4!) 17...a:b4 18.c:b4 h6 19.Cf5 d5 20.C3h4 c5! 21.Te3 c4 22.Tg3 Rh7 23.Nc2 d4 24.Df3 (Nu era bine 24.d:c4 b:c4 25.C:d4 din cauza 25...e:d4 26.e5+ d3) 24...Ta6! 25.C:h6

g:h6 26.Cf5 Da8 (Spasski calculează exact! Amenințările albului nu sînt periculoase, în schimb după 27...c:d3 28.N:d3 câștigă 28...N:e4. Vezi diagrama).

După 26...Da8

27.C:h6 N:h6 28.Df5+ Rh8 29.N:h6 Tg8 30.Ng5 De8 (Nu ar fi fost bine 30...c:d3 31.N:d3 N:e4? 32.N:e4 D:e4 33.N:f6+ C:f6 34.T:g8+ R:g8 35.Dc8+ și albul câștigă) 31.f4 Ch7 32.Nh4 T:g3 33.N:g3 Tf6 34.Dg4 Tg6 35.Dh4 f6! 36.Nf2 c:d3 37.N:d3 e:f4 38.D:f4 Ce5 39.Nf1 Cg5 40.Rh1 C:e4 41.Tc1 C:f2+ și negrul a câștigat.

109. APĂRAREA GRÜNFELD

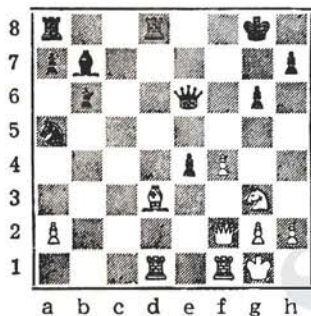
Spasski

Fischer

Santa Monica, 1966

1.d4 Cf6 2.c4 g6 3.Cc3 d5 4.c:d5 C:d5 5.e4 C:c3 6.b:c3 Ng7 7.Nc4 c5 8.Ce2 Cc6 9.Ne3 0—0 10.0—0 Dc7 11.Tc1 Td8 12.De1 (Interesant ar fi fost 12.Dd2) 12...e6 (Poate mai bine 12...Da5 cu ideea c5:d4) 13.f4 Ca5 (Mai puțin util ar fi fost 13...c:d4 la

care ar fi urmat 14.c:d4 N:d4 15.C:d4 C:d4 16.N:e6 cu poziție mai bună pentru alb) 14.Nd3 f5 15.Td1 b6 16.Df2 c:d4 17.N:d4 N:d4 (Merită luat în considerare 17...Nb7 18.N:g7 D:g7 19.C:d4 Df7, dar și atunci albul ar fi avut o poziție superioară) 18.c:d4 Nb7 19.Cg3 Df7 20.d5! f:e4 21.d:e6 D:e6 (Dacă 21...Df6 22.C:e4 D:e6 23.Cg5 și albul stă mai bine. Vezi diagrama).

După 21...D:e6

22.f5! Df7 23.N:e4 T:d1 24.T:d1 Tf8 (Cea mai bună resursă de apărare. Dacă 24...N:e4 25.C:e4 D:f5, atunci 26.Cf6+ Rf7 27.Td7+ R:f6 28.Dd4+ Rg5 29.h4+ Rh6 30.Dg7+ Rh5 31.D:h7+ Rg4 32.Td4+ Rg3 33.Dc7+ Df4 34.D:f4 mat) 25.Nb1! Df6 26.Dc2 Rh8 (Cîmpurile albe au devenit periculoase) 27.f:g6 h:g6 28.Dd2 Rg7 29.Tf1 Dc7 30.Dd4+ Tf6 31.Ce4 N:e4 32.N:e4 Dc5 33.D:c5 T:f1+ 34.R:f1 b:c5 (După atac și sacrificii, din punct de vedere material, ambele părți sînt egale și totuși, finalul este lipsit de spe-

ranțe pentru negru) 35.h4! Cc4 36.Re2 Ce5 37.Re3 Rf6 38.Rf4 Cf7 39.Re3 g5 40.h5 Ch6 41.Rd3 Re5 42.Na8 Rd6 43.Rc4 g4 44.a4 Cg8 45.a5 Ch6 46.Ne4 g3 47.Rb5 Cg8 48.Nb1 Ch6 49.Ra6 Rc6 50.Na2 și negrul a cedat.

110. APĂRAREA SICILIANĂ

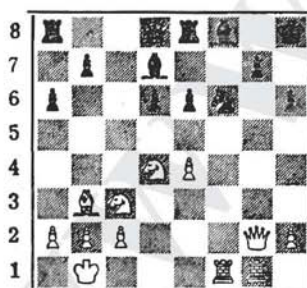
Spasski

Petrosian

Partida a 19-a a meciului pentru titlul de campion mondial Moscova, 1969

1.e4 c5 2.Cf3 d6 3.d4 c:d4 4.C:d4 Cf6 5.Cc3 a6 6.Ng5 Cbd7 (Varianta Najdorf, în care Petrosian deține prela de timpuriu modul de acțiune al calului din b8) 7.Nc4 Da5 (La alte continuări ale negrului, ca de exemplu: 7...e6 albul sacrifică: 8.N:e6!; iar dacă 7...h6 8.N:f6 C:f6 9.De2! e6 10.0—0—0 Dc7 11.f4 e5 12.Cd5 C:d5 13.e:d5 Ne7 14.f:e5 d:e5 15.Ce6! și albul are un atac foarte puternic) 8.Dd2 h6 (O altă continuare interesantă ar fi fost 8...e6 și manevra b7—b5, Nc8—b7, după o recomandare a marelui maestru iugoslav Gligorici) 9.N:f6?! (Poate ar fi fost mai bine retragerea nebulului: 19.Nh4) 9...C:f6 10.0—0—0 (Este posibil și 10.0—0 g6 11.f4 Ng7, dar negrul are contrajoc) 10...e6 (10...g6 11.f4 Ng7 12.The1 ar fi dus la o poziție grea pentru negru; dacă 10...e5 11.Cf5 N:f5 12.e:f5 Tc8 13.Nb3 Ne7 14.The1 cu avantaj pentru alb, potrivit analizelor lui Boleslavski) 11.The1 Ne7? (Alegerea planului negrului

bazat pe rocada mică nu este cea mai inspirată. Mult mai bine ar fi fost refugiarea regelui din mijlocul tablei pe flancul damei, după efectuarea rocadei mari, de exemplu: 11...Nd7 12.f4 0—0—0 13.f5 d5 14.f:e6 d:c4! 15.e:d7+ T:d7 16.De2 Nb4 17.D:c4+ Tc7 sau 16.e5 Cd5 17.Cde2 Nb4 18.Dd4 Thd8! 19.D:c4+ Rb8 și negrul nu stă rău) 12.f4 0—0 13.Nb3 Te8 14.Rb1 Nf8 (Nu ar fi fost bine 14...Nd7 15.e5 d:e5 16.f:e5 Ch7 17.Cf5! și negrul are greutăți) 15.g4! (Spasski, în stilul său caracteristic, sacrifică un pion pentru atac) 15...C:g4?! (Pionul era prea amenințător; poate, totuși, negrul s-ar fi descurcat mai ușor dacă 15...e5 16.Cf5 N:f5 17.g:f5 e:f4 18.Cd5! Db8 19.D:f4) 16.Dg2 Cf6 17.Tg1 Nd7 18.f5 Rh8 19.Tf1 Dd8 (După 19...d5 ar fi câștigat 20.C:e6! f:e6 21.f:e6 N:e6 22.T:f6) 20.f:e6 f:e6 (Vezi diagrama).

După 20...f:e6

21.e5! d:e5 22.Ce4 Ch5 23.Dg6! e:d4 (Nu ar fi salvat nici 23...Cf4 24.T:f4 e:f4 25.Cf3 cu

amenințarea 26.Cg5) 24.Cg5 și negrul cedează. La 24...h:g5 25.D:h5+ Rg8 26.Df7+ Rh8 27.Tf3 cu mat imparabil.

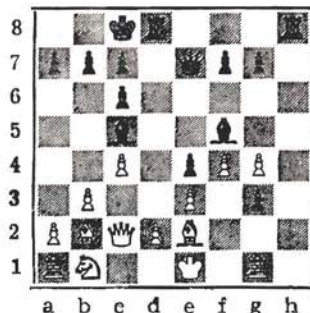
111. DESCHIDEREA NIMZOVICI — LARSEN

Larsen

Spasski

Meciul U.R.S.S. — Restul lumii
Belgrad, 1970

1.b3 e5 2.Nb2 Cc6 3.c4 Cf6 4.Cf3 e4 5.Cd4 Nc5 6.C:c6 d:c6 7.e3 Nf5 8.Dc2 De7 9.Ne2 0—0—0 (După cum se vede, negrul a terminat dezvoltarea și acum își concentrează forțele pentru a declanșa atacul pe flancul regelui) 10.f4 (Ar fi fost mai bine 10.Cc3. Mutarea din partidă slăbește poziția regelui alb) 10...Cg4! 11.g3 h5 12.h3 (Foarte rău ar fi fost acum 12.Cc3 din cauza continuării 12...T:d2!! 13.R:d2 N:e3+ 14.Re1 Nf2+ sau 13.D:d2 N:e3 și 14...Nf2+ cu câștig) 12...h4! (Un sacrificiu care trebuie să ducă la distrugerea flancului regelui alb) 13.h:g4 h:g3 14.Tg1 (Vezi diagrama).

După 14.Tg1

14...Th1! (Sacrifică un turn pentru câștigarea unui tempo, un singur tempo, dar decisiv) 15.T:h1 g2 16.Tf1 (Ar fi pierdut și 16.Tg1 Dh4+ 17.Rd1 Dh1! 18.Dc3 D:g1+ 19.Rc2 Df2) 16...Dh4+ 17.Rd1 g:f1D+ și albul a cedat din cauza amenințării 18.N:f1 N:g4+.

112. APĂRAREA NIMZOVICI

Spasski

Kinnmark

Göteborg, 1971

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 Nb4 4.Ng5 0-0 (Aici se recomandă 4...h6 5.Nh4 c5) 5.e3 d6 6.Nd3 N:c3+ 7.b:c3 e5 8.Ce2 h6 9.N:f6 D:f6 10.Cg3 c6 11.0-0 d5 12.f4 e:d4 13.c:d4 De7 14.Df3 Cd7? (Negrul a jucat deschiderea pasiv, dar chiar și acum, în loc de mutarea din partidă, ar fi dat negrului șanse de apărare continuarea 14...Ca6) 15.c:d5 c:d5 16.Cf5 Da3 17.Dg4 g6 18.C:h6+ Rh7 (Vezi diagrama).

După 18...Rh7

19.C:f7! (Albul încheie partida cu o combinație strălucită)

19...D:d3 20.f5! Da6 21.Cg5+ Rg8 22.Dh4 Cf6 23.f:g6 (Se amenință 24.T:f6) 23...Rg7 24.Ch7 și negrul a cedat.

113. APĂRAREA SICILIANĂ

Spasski

Fischer

Partida a 11-a din meciul pentru titlul de campion mondial Reykjavik, 1972

1.e4 c5 2.Cf3 d6 3.d4 c:d4 4.C:d4 Cf6 5.Cc3 a6 6.Ng5 e6 7.f4 Db6 8.Dd2 D:b2 9.Cb3 Da3 10.N:f6 g:f6 11.Ne2 (Și mai interesant ar fi fost 11.Nd3) 11...h5 12.0-0 Cc6 13.Rh1 Nd7 14.Cb1 (Mai activ era 14.De3) 14...Db4 15.De3 (Această mutare are ideea 16.a3 Da4 17.Cc3 și albul câștigă) 15...d5 16.e:d5 Ce7 17.c4! Cf5 18.Dd3 h4?! 19.Ng4! Cd6 (Ar fi fost greșit 19...Cg3+ deoarece ar fi urmat 20.h:g3 h:g3+ 21.Nh3 și albul câștigă) 20.C1d2 f5 (E greu de văzut vreo continuare mai bună deoarece după 20...Tg8 21.a3 Db6 22.d:e6 N:e6 23.N:e6 f:e6 24.c5 Db5 25.Dh7 Tg7 26.D:h4 Cf5 27.D:f6 Dc6 28.Tf2 și albul câștigă; sau 20...Cc8 21.Tfe1 De7 22.d:e6 f:e6 23.N:e6 N:e6 24.f5 și, de asemenea, albul câștigă) 21.a3! Db6 22.c5 Db5 23.Dc3! f:g4 (Vezi diagrama din pag. 209).

24.a4! (Poziția este de acum câștigată de alb) 24...h3 (Ar fi dus la pierdere și 24...De2 25.Tae1) 25.a:b5 h:g2+ 26.R:g2 Th3 27.Df6! Cf5 (Nu ar fi salvat nici 27...Ne7 28.Dg7) 28.c6

Nc8 29.d:e6 f:e6 30.Tfe1 Ne7
31.T:e6 și negrul a cepsus armele.

114. APĂRAREA OLANDEZĂ

Korcinoi Spasski

Partida a 13-a din meciul candida-
ților la titlul mondial
Belgrad, 1977/78

1.c4 e6 2.Cc3 f5 3.g3 Cf6 4.
Ng2 Ne7 5.e3 0—0 6.Cge2 c6
7.d4 d5 8.b3 Nd7 9.Nb2 Ne8
10.Cf4 Nf7 11.Cd3 Cbd7 12.Dc2
(O altă posibilitate este aici 12.
0—0 g5 13.f3 cu ideea e3—e4
sau g3—g4!) 12...Tc8 13.c5! b6
14.b4 g5 15.Cc2 Ng6 16.h4! h6
(Dacă 16...g4 17.Cef4 și albul

stă mai bine) 17.h:g5 h:g5 18.
Ce5! Nh7 (Dacă în loc de muta-
rea din partidă negrul ar fi jucat
18...C:e5 ar fi urmat 19.d:e5 Cd7
20.Cd4 Nf7 21.C:f5 e:f5 22.D:f5
și albul câștigă) 19.f3 b:c5 20.d:c5
C:e5 21.N:e5 Cd7 22.Nb2 Nf6
23.Cd4! De7 24.f4 Tf7 25.
0—0—0 a5 26.a3 a:b4 27.a:b4 g4
28.Nf1 N:d4 (Vezi diagrama).

29.N:d4 (Recomandabil este
29.T:d4 cu ideea Dc2—c3) 29...e5
30.f:e5 C:e5 31.Nd3 Cf3 32.N:f5?
(Ar fi trebuit jucat 32.Nb2
D:e3+ 33.Rb1 după o recoman-
dare a maestrului englez Stean)
32...T:f5 33.D:f5 N:f5 și albul a
cedat.

Robert Fischer

Nici unul dintre campionii mondiali cunoscuți de istoria șahului nu a stîrnit atîta interes în lumea întreagă ca Robert Fischer. Ar fi greu să se mai scrie ceva nou despre personalitatea lui, căci viața îi este universal cunoscută. Și totuși ne vom opri asupra cîtorva date...

Robert James (Bobby) Fischer s-a născut la 9 martie 1943, la Chicago, ca fiu al lui Gerhard Fischer, fizician german, refugiat în S.U.A. înaintea începerii celui de-al II-lea război mondial și al Reginei Wender, învățătoare de origine elvețiană. În 1945 soții Fischer divorțează și de atunci nu se mai știe nimic despre tatăl său. Micuțul Robert (Bobby) împreună cu mama și sora sa Joan, mai mare cu 5 ani decît el, au locuit pe rînd la Los Angeles, Phönix, Arizona și New York. La 7 ani primește cadou de la sora sa un joc de șah. În 1951 ia parte la un turneu orga-

nizat la Biblioteca comunală din Brooklyn. La 11 ani se poate spune că era deja un jucător experimentat. Peste un an obține titlul de maestru și este remarcat de Hans Kmoch, pe vremea aceea secretar al cercului jucătorilor de șah din Manhattan, care, impresionat de excepționalul talent al lui Fischer se ocupă de pre-

gătirea lui. În 1956 câștigă campionatul cercului, apoi se clasează al 4-lea în campionatul „open” de la Oklahoma și al 2-lea în campionatul de juniori de la San Francisco. În 1957 câștigă „open”-ul de la Cleveland și tot în acest an cucerește pentru prima oară, la New York, titlul de campion al S.U.A., neînvins, cu un punct înaintea marelui maestru Samuel Reshevsky, când nu împlinise încă 15 ani. Este cel mai tânăr campion de șah pe care l-a avut vreodată America. După numai un an i se atribuie, de către Congresul F.I.D.E. de la Dubrovnik, titlul de mare maestru. Cel mai tânăr mare maestru din istoria șahului! În 1958 a participat la turneul interzonal de la Portoroz, unde se clasează pe locul al V-lea și se califică pentru turneul candidaților. Merită relevat faptul că Fischer studiază intens limba rusă și întreaga literatură șahistă sovietică. Participă în 1959 la turneul de la Zürich, unde se distinge în special printr-o răsunătoare victorie împotriva marelui maestru Paul Keres; este primul mare maestru sovietic pe care-l învinge. Un succes cu totul excepțional va înregistra însă Fischer la turneul interzonal de la Stockholm, pe care-l va câștiga cu două puncte înaintea celui de-al doilea clasat.

După turneul de la Curaçao, unde s-a clasat pe locul al 4-lea, au început celebrele proteste ale lui Fischer. Primul a fost îndrep-

tat împotriva sistemului de desfășurare a campionatului mondial; a cerut ca turneul candidaților să fie înlocuit cu meciuri directe, astfel încât orice aranjament să fie exclus. Au trecut numai doi ani și propunerea lui Fischer a fost luată în considerare și adoptată de F.I.D.E. După o pregătire minuțioasă, Fischer a reintrat în circuitul campionatului mondial, în 1967, la turneul de la Sousse, Tunisia, unde după 7 victorii și 3 remize, s-a retras din cauza neînțelegerilor care au survenit între organizatori și el însuși cu privire la ziua liberă (Este cunoscut faptul că lui Fischer, ca adept al sectei „advenștii de ziua a 7-a”, i se interzicea orice activitate care presupune eforturi de vineri seara pînă sîmbătă seara).

Extraordinar, cu 31/2 puncte înaintea tuturor concurenților, câștigă în 1970 turneul interzonal de la Palma de Mallorca. Încep meciurile candidaților. Cu toate că lumea șahistă se aștepta ca Fischer să-i elimine și pe Taimanov și pe Larsen, nimeni nu-și închipuia însă că o va face cu scorul demoralizant de 6—0. Aceste rezultate au atras imediat atenția presei mondiale și evoluția tînărului american a început să fie urmărită cu deosebit interes de către marele public. A venit și rîndul meciului cu Petrosian, jucător foarte experimentat și mare maestru al apărării. Fischer a câștigat și acest meci, pregătit să

cucerească culmile ierarhiei șahiste mondiale. După meciul cu Fischer, Petrosian a declarat ziarștilor: „Este un jucător strălucit. Pătrunde foarte repede problemele jocului și le rezolvă corect. Trebuie să-l anunț pe Spasski că Fischer este la curent cu toate ideile noi în șah. Nimic nu poate să-l surprindă. Chiar și atunci când are cel mai mic avantaj, joacă la fel ca o mașină. Nimeni să nu se biziue pe o eventuală greșeală din partea lui. Fischer este un foarte mare talent șahist. Meciul dintre Spasski și Fischer va fi foarte greu.“

Lupta pentru titlul de campion mondial cu Boris Spasski a început la 11 iulie 1972; cunosători sau simpli amatori de șah au urmărit „peripețiile“ de la Reykjavik. După primele două partide, Spasski conducea cu 2—0 (o victorie acordată lui Spasski fiindcă Fischer nu s-a prezentat la partidă, dar după două runde numai, Fischer a egalat. În a 6-a partidă Fischer, cu albele, a câștigat, apoi și-a mărit treptat avansul pînă la sfîrșit. Meciul s-a încheiat cu scorul de 12½ la 8½ și astfel Fischer a devenit cel de-al unsprezecelea campion mondial. Iată ce spune despre Fischer profesorul dr. Max Euwe, fost campion mondial: „Marea dragoste a lui Fischer pentru șah, munca sa îndîrjită, antrenamentele și profundele sale cunoștințe în privința partidelor jucate de cei mai tari adversari

i-au adus titlul atît de mult rîvnit. În fiecare partidă Fischer face eforturi maxime fizice și psihice, într-o intensitate egală, de la început pînă la sfîrșit.“

Într-adevăr, Fischer a renunțat la absolut orice altă preocupare pentru a-și consacra întreaga viață șahului. Să reamintim o declarație făcută în 1961, cînd avea 18 ani, cunoscutului publicist spaniol Ramon Toran, într-un interviu care a fost publicat în revista „El ajedrez espanol“:

— Este adevărat că ați abandonat studiile superioare?

— Bineînțeles! Pentru mine ar fi fost o pierdere de timp. Vreau să devin campion mondial de șah și școala nu poate să-mi dea nimic în acest domeniu.“

Sacrificiul pe care l-a făcut a fost justificat de maturitatea și claritatea cu care și-a intuit capacitatea șahistă, siguranța în propriile forțe și în viitorul său șahist. De fapt, după turneul de la Bled din același an 1961, marele maestru iugoslav Svetozar Gligorici spunea cu aceeași certitudine: „Bobby va deveni campion mondial.“ În afara talentului, Fischer a muncit enorm pentru perfecționarea artei și tehnicii șahiste; cunoaște atît de profund teoria șahistă, încît și-a atras apelativul de „bibliotecă șahistă ambulantă“. În ceea ce privește studiul, Tal a remarcat că Fischer citește absolut tot ce este în legătură cu șahul, inclusiv partidele șahistelor. Și cu toate

acestea, Fischer nu a renunțat la alte genuri de lectură; după spusele marelui maestru american Robert Byrne, este neconținut la curent cu literatura beletristică americană și universală, a învățat, vorbindu-le fluent, limbile rusă, sîrbă și spaniolă. Robert Fischer, despre care s-au scris atît de multe lucruri — unele pure fantezii — este într-adevăr o personalitate ieșită din comun, marcată de genialitatea sa; poate fi prietenos, știe să facă glume și să cînte chiar. El singur mărturisește: „Am cu adevărat mai mult talent pentru muzică decît pentru șah.“ Desigur, se lasă antrenat și în excentricități copilărești, cum ar fi dorința exprimată, cîndva, demult: „Aș vrea să dobor recordul unui englez care are 240 de costume!“ Alte așa-zise excentricități nu sînt de fapt decît exigențe pe care și le impune justificat, pentru că Bobby Fischer a tîns întotdeauna către perfecțiune în șah. Cine a înțeles această pasiune i-a înțeles și manifestările uneori bizare. În 1965, la Havana, a fost organizat un mare turneu internațional, la care a fost invitat și campionul american. Din cauza dispozițiilor în vigoare atunci, Departamentul de Stat american nu i-a acordat lui Fischer viza pentru deplasarea în Cuba. Ca să participe totuși la această mare confruntare șahistă a convenit cu organizatorii să joace prin telex, astfel că mutărilor erau transmise de la „Mar-

shall Chess Club“ din New York la hotelul „Habana Libre“ și invers. A fost un concurs foarte obositor pentru Bobby deoarece, din cauza transmisiunilor, fiecare partidă dura mult mai mult — între 7 și 8 ore — decît media obișnuită. Fischer a făcut acest efort numai din dragoste pentru șah. Un exemplu care ne face să înțelegem mai bine personalitatea lui Fischer, adevărata lui poziție față de șah. În turneul de la Havana, jucat în condițiile descrise mai sus, Fischer și-a confirmat valoarea, clasîndu-se pe locul al II-lea și cîștigînd partida directă cu învingătorul turneului, Vasili Smîslov.

O altă întîmplare care a uimit lumea și care ni-l dezvăluie pe Fischer așa cum este în realitate s-a petrecut la Belgrad, în 1970, în timpul meciului epocal „U.R.S.S. — Restul lumii“. După cum este cunoscut, la acest meci, echipa „Restul lumii“ a fost alcătuită de căpitanul ne jucător dr. Max Euwe, care a considerat că Fischer va trebui să joace la masa 1. Nimeni nu s-a așteptat ca Larsen să reacționeze categoric și să ceară ultimativ ca el să fie jucătorul de la masa 1 și nu Fischer. Fiind cunoscută mîndria tînărului campion american și forța lui reală de joc, toți iubitorii șahului trăiau emoțiile unui eventual fiasco. Și marea surpriză — o atitudine plină de înțelepciune și înțelegere — a venit din partea lui Bobby. „Copilul

răsfătat" al lumii șahiste a anunțat din proprie inițiativă că acceptă să joace la masa a doua, scoțînd din impas unul dintre cele mai importante evenimente șahiste, marea întrecere care alinia pe cei mai buni jucători de șah din întreaga lume — erau prezenți toți foștii campioni mondiali în viață — acea competiție care, datorită amplitudinii și importanței sale avea să fie numită „Meciul secolului“. Iată și componența celor două echipe: U.R.S.S.: Spasski, Petrosian, Korcinoi, Polugaevski, Gheller, Smislov, Taimanov, Botvinnik, Tal și Keres. Rezerve: Stein și Bronstein. Restul lumii: Larsen, Fischer, Portisch, Hort, Gligorici, Reshevsky, Uhlmann, Matulovic, Najdorf și Ivkov. Rezervă: Olafsson. Scorul final — $20\frac{1}{2}$ la $19\frac{1}{2}$ în favoarea reprezentativei sovietice a fost considerat o mare victorie și pe bună dreptate! Fischer l-a învins pe fostul campion mondial Tigran Petrosian cu scorul de 3—1, cel mai bun rezultat individual din echipa „mondialilor“. Aceasta a făcut ca popularitatea lui Fischer să crească imens, atrăgîndu-i simpatia tuturor iubitorilor de șah. După meciul de la Belgrad, participării s-au deplasat la Herceg Novi, oraș pe malul Adriaticii, pentru a disputa un turneu de șah „fulger“ (partidele se joacă în timp limitat, numai 5 minute pentru fiecare jucător).

Turneul a fost cîștigat strălucit de Bobby Fischer, cu 19 puncte din 22 posibile, o victorie spectaculoasă, deoarece a fost cel mai tare turneu „fulger“ organizat vreodată. Fischer, deși nu era specialist în partidele „fulger“, nu a folosit mai mult de trei minute la fiecare partidă.

Este cunoscut că presa șahistă acordă în fiecare an un premiu special, „premiul Oscar“, șahistului cu cele mai bune rezultate individuale din anul respectiv. Fischer a fost primul mare maestru căruia i s-a decernat un asemenea premiu. A mai fost laureat al premiului Oscar și în anii 1971 și 1972.

Contribuția lui Robert Fischer la dezvoltarea interesului pentru șah în lume a fost enormă. Personalitate șahistă de mare excepție, Fischer a declanșat o mare bătaie și pentru reevaluarea condiției șahistului. Foarte multe din pretențiile sale bănești nu exprimau dorința de cîștig, cît cerința ca eforturile și sacrificiile pe care este nevoit să le facă șahistul de înaltă performanță ce se devotază total științei și artei șahului să fie corespunzător răsplătite.

Singurul lucru de care s-a temut în viață Bobby Fischer a fost acela să nu piardă la tabla de șah. Odată ajuns pe culmile cele mai înalte ale gloriei șahiste s-a retras, spre regretul unanimității, jucînd șah din cînd în cînd, cîte o partidă, într-un club

din Los Angeles... „Copilul minune“ s-a ținut de cuvânt! A cucerit titlul de cel mai bun șahist al lumii și s-a retras, lăsând în urma sa uimirea, admirația și dragostea celor ce l-au înțeles!

Palmares

Turnee individuale

1955 New York, Campionatul orașului	III—V
1955 Lake Mohegan, New Jersey	XXXII
1955 Lincoln, Nebraska, Juniori	X—XII
1956 New York, Campionatul S.U.A.	V—VII
1956 New York, Manhattan	I
1956 Asbury Park, New Jersey	XXI
1956 Philadelphia, Juniori	I
1956 Oklahoma City, Campionat „open“	IV—VIII
1956 Montreal, Campionat „open“	VIII—XII
1956 New York, Campionatul orașului	VIII
1956 Washington, „open“	II—V
1957 West Orange, „open“	VI
1957 Milwaukee, Wisconsin	VII
1957 San Francisco, Campionat juniori	I
1957 Cleveland, Ohio „open“	I
1957 East Orange, New Jersey „open“	I
1957 Milwaukee, Wisconsin, „open“	VI
1957/58 New York, Campionatul S.U.A.	I
1958 Portoroz, Interzonal	V—VI
1958/59 New York, Campionatul S.U.A.	I
1959 Mar del Plata	III—IV
1959 Santiago de Chile	IV—VII
1959 Zürich	III—IV
1959 Bled, Turneul candidaților	V—VI
1959/60 New York, Campionatul S.U.A.	I
1960 Mar del Plata	I—II
1960 Buenos Aires	XIII

1960 Reykjavik	I
1960 Leipzig, Olimpiadă, 13 puncte din 18 posibile	
1960/61 New York, Campionatul S.U.A.	I
1961 Bled	II
1962 Stockholm, Interzonal	I
1962 Curaçao, Turneul candidaților	IV
1962 Varna, Olimpiadă, 11 puncte din 17 posibile	
1962/63 New York, Campionatul S.U.A.	I
1963 Vay City, Michigan „open“	I
1963 Poughkeepsie, New York, „open“	I
1963/64 New York, Campionatul S.U.A.	I
1965 Havana	II—IV
1965/66 New York, Campionatul S.U.A.	I
1966 Santa Monica	II
1966 Havana, Olimpiadă, 15 puncte din 17 posibile	
1966/67 New York, Campionatul S.U.A.	I
1967 Monte Carlo, Monaco	I
1967 Skoplje	I
1967 Sousse, Tunisia, Interzonal (retras)	
1968 Nathanya, Israel	I
1968 Vinkovci	I
1968 Rovinj-Zagreb	I
1970 Buenos Aires	I
1970 Siegen, Olimpiadă, 10 puncte din 13 posibile	
1970 Palma de Mallorca, Interzonal	I

Meciuri

1957 New York Cardoso	+5 —1 =2
1957 New York Euwe	+0 —1 =1
1958 Belgrad Matulovici	+2 —1 =1
1958 Belgrad Ianosevici	+0 —0 =2
1961 New York Reshevsky	+2 —2 =7
1970 Belgrad Petrosian	+2 —0 =2
1971 Vancouver, Canada, (C.M.) Sferturi finală Taimanov	+6 —0 =0

- 1971 Denver, Canada, (C.M.) Semi-finală Larsen +6 -0 = 0
 1971 Buenos Aires, (C.M.) Finală Petrosian +5 -1 = 3
 1972 Reykjavik Spasski C.M. +7 -3 = 11

115. APĂRAREA SICILIANĂ

Fischer Sherwin
 New Jersey, 1957

1.e4 c5 2.Cf3 e6 3.d3 (Fischer este unul dintre adepții sistemului Indiana regelui cu culorile inversate) 3...Cc6 4.g3 Cf6 5.Ng2 Ne7 6.0-0 0-0 (Negrul nu se grăbește să efectueze 6...d5, mutare destul de des întâlnită în această poziție) 7.Cbd2 (Mai activ ar fi fost 7.e5 Cd5 8.Cbd2 f6 9.e:f6 C:f6) 7...Tb8 (O altă posibilitate este aici 7...d5 și atunci albul ar fi continuat cu 8.Te1 b5 9.e5 Cd7 10.Cf1 b4 11.h4 a5 12.Nf4 a4 13.a3! ca în partida Fischer-Miagmarsuren, turneul interzonal de la Sousse) 8.Te1 d6 9.c3 b6 (Mai des se joacă 9...b5) 10.d4 Dc7?! (O inexactitate; corect și simplu era 10...c:d4 11.c:d4 d5 12.e5 Cd7 cu deschiderea coloanei c) 11.e5! Cd5 (Nu ar fi fost bine 11...Cd7 12.e:d6 N:d6 13.Ce4 c:d4 14.C:d6 D:d6 15.Nf4 e5 16.C:e5! Cd:e5 17.c:d4, cu câștig de pion) 12.e:d6 N:d6 13.Ce4! c4 (Stabilizând centrul, negrul dă libertate de acțiune albului pe flancul regelui. La alte continuări, cum ar fi 13...Ne7 14.c4 Cf6 15.Nf4 sau 13...c:d4 14.C:d6 D:d6 15.c4! Cf6 16.Nf4, avantajul este de

partea albului) 14.C:d6 D:d6 15.Cg5! Cce7? (O greșeală destul de gravă. Era necesar 15...h6 16.Ce4 Dd8) 16.Dc2 Cg6 17.h4 Cf6 (Nu ar fi fost indicată continuarea 17...h6 18.h5 h:g5 19.h:g6 f6 20.De2 și 21.Dh5, cu atac și nici 17...Td8 18.C:h7 R:h7 19.h5 f5 20.h:g6+ R:g6 21.Te5! cu mare avantaj. S-ar părea că negrul poate fi liniștit, căci este foarte bine apărat și totuși Fischer găsește o lovitură puternică. Vezi diagrama).

18.C:h7! C:h7 (Desigur, nu 18...R:h7 din cauza 19.Nf4) 19.h5 Ch4! (După 19...Ce7 20.Nf4 albul ar fi câștigat calitatea) 20.Nf4 Dd8 21.g:h4 Tb7! 22.h6! D:h4 23.h:g7 R:g7? (Greșeală decisivă; ar fi trebuit jucat 23...Td8 24.Ng3 Dh6 25.De2 b5 26.a4 a6 27.a:b5 a:b5 28.Ta8, însă negrul nu scăpa de greutăți) 24.Te4! (Se amenință 25.Ne5+) 24...Dh5 25.Te3! f5 26.Th3 De8 27.Ne5+ (Acum albul ar fi putut câștiga două calități astfel:

27.Nh6+ Rg8 28.N:f8 D:f8 29. N:b7 etc. Fischer dorește mai mult de la această poziție) 27... Cf6 (Dacă 27...Rg8 28.Tg3+ Rf7 29.Tg7 mat) 28.Dd2 Rf7 29.Dg5 De7 (La 29...Re7 30.Th7+) 30. N:f6 D:f6 31.Th7+ Re8 32.D:f6 T:h7 (Dacă 32...T:f6 33.N:b7) 33.Nc6+ Nd7 34.D:e6+ și albul a câștigat.

116. APĂRAREA SICILIANĂ

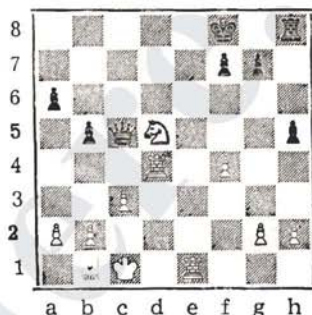
Keres

Fischer

Turneul candidaților
Bled, 1959

1.e4 c5 2.Cf3 d6 3.d4 c:d4 4. C:d4 Cf6 5.Cc3 a6 6.Ng5 e6 7.f4 Ne7 (Fischer, cu negrele, joacă în această poziție și 7...Db6) 8.Df3 Dc7 (Albul evită continuarea 8...h6 9.Nh4 g5 10.f:g5 Cfd7 11.C:e6 f:e6 12.Dh5+ Rf8 13.Nb5! Th7! care ar fi dus la poziție egală, ca în partida Gligorici-Fischer de la Portoroz, 1958) 9.0—0—0 Cbd7 10.Ne2 b5 11.N:f6 C:f6 (Desigur, nu 11...N:f6? 12.N:b5+!) 12.e5!? Nb7 13.e:f6! (Un sacrificiu de damă merituos. După 13.Dg3 d:e5 14.f:e5 Cd7 15.D:g7 D:e5, negrul ar fi avut inițiativa) 13... N:f3 14.N:f3 N:f6 (La 14...Tc8? 15.f:e7 D:e7 16.Cf5!) 15.N:a8 d5 16.N:d5 N:d4 (Nu merge 16... D:f4+ 17.Rb1 N:d4 18.Nc6+ Re7 19.Ce2) 17.T:d4 e:d5 18. C:d5 Dc5 19.Te1+ Rf8 20.c3 (S-ar părea că poziția este echilibrată datorită faptului că turnul din h8 nu este încă în joc) 20...

h5 (O mutare grea. Keres se aștepta la 20...g6 21.g4 Rg7 22.g5 h6 23.h4 h:g5 24.f:g5 Td8 25.Cf6 T:d4 26.Te8 Td8! 27.T:d8 De3+ cu remiză sau 22...Td8 23.Cf6 T:d4 24.Te8 Td8! 25.T:d8 De3 de asemenea cu remiză. Vezi diagrama).

După 20...h5

21.f5 Th6! (Turnul este adus în joc pe calea cea mai scurtă) 22.f6? (Un sacrificiu inutil) 22... g:f6 23.Cf4 h4 24.Td8+?! (Mai exact este 24.Te2) 24...Rg7 25. T1e8 Dg1+ 26.Rd2 Df2+ 27.Ce2 Tg6 28.g3 (Albul nu ar fi obținut nimic dacă ar fi continuat cu 28.Tg8+ Rh6 29.Th8 Rg5) 28...f5 29.Tg8+ Rf6 30. T:g6+ (Albul ar fi pierdut și după 30.Td6+ Re7 31.T:g6 f:g6 32.T:g6 h3; analiză Zagorianski) 30...f:g6 31.g:h4 D:h2?! (Fischer a arătat că ar fi putut câștiga mai ușor această poziție: 31...D:h4! 32.Td6+ Rf7 33.h3 Dh6+ — dacă 33...D:h3 34.T:g6! R:g6?? 35.Cf4+ — 35.Rd1 — 34.Te1 D:h3 35.T:g6 Dh4+ 36.Tg3 f4

sau 34.Rc2 D:h3 35.T:g2 Dh2 — 34...D:h3 35.T:g6 Dh1+) 32. Td4! Dh1+ 33.Rc2 Re5 34.a4 (Şanse mai mari de apărare ar fi dat albului continuarea 34.Cc1! şi 35.Cd3+) 34...Df1 35.Cc1 Dg2+ 36.Rb3? (În criză de timp, albul greşeşte grav. Mai bine ar fi fost 36.Rd1!) 36...b:a4+ 37.Ra3 Dc2 38.Cd3+ Rf6 39.Cc5 Dc1! (Ameninţă 40...Da1+) 40.T:a4 Dc3 (Aici partida s-a întrerupt şi Keres a dat mutarea secretă în plic) 41.C:a6? (Fischer a mărturisit că se aştepta la 41.Td4 f4 42.Cd3 f3 43.Rb3 Rg7 44.Ra3 Dc2 45.Rb3 Dd1+ 46.Rc4 — dacă 46.Ra3 a5 47.Ra2 a4 48.Cf2 Db3+ 49.Ra1 a3 — 46...a5 47. Rb5 a4 48.Ra5 Db3 49.Ra6 a3 50.b:a3 D:a3+ 51.Rb5 D:c3) 41...f4 42.Td4 Rf5! 43.Cb4 De7! (Această legătură îi aduce negrului victoria) 44.Rb3 D:h4 45.Cd3 g5 46.c4 Dg3 47.c5 f3 48.Rc4 f2 49.C:f2 D:f2 50.c6 D:b2 51.Rc5 Dc3+ 52.Rd5 (Dacă 52.Tc4 Da5+ 53.Rd4 Dc7) 52...g4 53.Tc4?? De5+ mat.

117. APĂRAREA SICILIANĂ

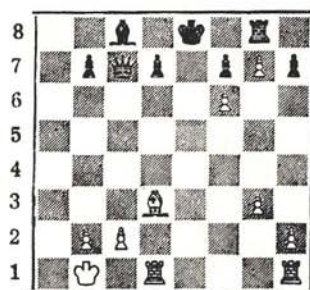
Fischer

Tal

Bled, 1961

1.e4 c5 2.Cf3 Cc6 3.d4 c:d4 4.C:d4 e6 5.Cc3 (În repetate rînduri Fischer a optat pentru continuarea 5.Cb5) 5...Dc7 6.g3 Cf6? (O mutare greşită care îl pune pe negru în mare dificultate; ar fi fost corect 6...a6 7.Ng2 Cf6 8.0—0) 7.Cdb5! Db8 8.Nf4 Ce5

9.Ne2! Nc5 10.N:e5 D:e5 11.f4 Db8 12.e5 a6 (Dacă 12...Cg8 13.Ce4 Ne7 14.Dd2 şi apoi Cbd6+ şi 0—0—0) 13.e:f6 a:b5 14.f:g7 Tg8 15.Ce4 Ne7 16.Dd4 Ta4 (Ceva mai mari speranţe ar fi dat negrului propunerea lui Botvinnik 16...Dc7) 17.Cf6+ N:f6 18.D:f6 Dc7 19.0—0—0! T:a2 20.Rb1 Ta6 (După alte mutări ca de exemplu: 20...Ta5 21. Nh5 d5 — 21...d6 22.T:d6! — 22.T:d5! e:d5 23.Te1+! negrul pierde, ca şi după 20...Da5 21.b3! şi apoi Ne2—h5!) 21.N:b5 (Fischer mărturiseşte că, atras de câştigul material, nu a văzut continuarea decisivă 21.Nh5! d6 — 21...d5 22.T:d5! — 22.The1 De7 23.Dh6 Rd7 24.D:h7) 21...Tb6 22.Nd3 e5 (Dacă 22...Db8 23.Dh6 f5 24.Dh5+ Re7 25.g4 cu atao imparabil) 23.f:e5! T:f6 24.e:f6 (Vezi diagrama).

După 24.e:f6

24...Dc5 (Singura mutare; la 24...Db6 ar fi câştigat 25.Thf1) 25.N:h7 Dg5 26.N:g8 D:f6 27. Thf1 D:g7 28.N:f7+ Rd8 (Ne-

grul a scăpat de pierderea imediată, însă finalul în care a ajuns este compromis) 29.Ne6 Dh6 (După 29...Rc7 30.Nf5) 30.N:d7 N:d7 31.Tf7 D:h2 32.Td:d7+ Re8 33.Td7+ Rd8 34.Td7+ Rc8 35.Tc7+ Rd8 36.Tfd7+ Re8 37.Td1 b5 38.Tb7 Dh5 (Nu ar fi fost mai bine nici 38...D:g3 39.T:b5) 39.g4 Dh3 (Sau 39...D:g4 40.Th1 Dd4 41.Th8+ D:h8 42.Tb8+) 40.g5 Dh2 41.Te1+ Rf8 42.T:b5 Rg7 43.Tb6 Dg3 44.Td1 Dc7 45.T1d6 (Albul amenință să câștige dama: 46.Tg6+ Rh7 47.Th6+ Rg7 48.Tbg6+ Rf8 49.Th8+ Rf7 50.Th7+) 45...Dc8 (Dacă 45...Dc4 46.Tb7+ Rf8 47.Td8 mat) 46.b3 Rh7 47. Ta6 și negrul a cedat deoarece este obligat să schimbe dama pentru un turn ca să evite matul; nu există apărare împotriva amenințării 48.Ta7+ Rg8 49. Tdd7.

118. APĂRAREA GRÜNFELD

R. Byrne

Fischer

New York, 1963/64

1.d4 Cf6 2.c4 g6 3.g3 c6 4.Ng2 d5 5.c:d5 (Mai bine 5.Db3) 5...c:d5 6.Cc3 Ng7 7.e3 0—0 8.Cge2 Cc6 9.0—0 b6 10.b3 (Poziția este aproape simetrică și e greu de întrevăzut cum se va rupe echilibrul. La egalitate ar fi dus și continuarea 10.Cf4 e6 11.b3 Na6 12.Te1 Tc8 13.Na3 Te8 14. Tc1, ca în partida Stahlberg-Flohr, Kemery, 1937) 10...Na6 11.Na3 Te8 12.Dd2 e5! (Negrul

a ales o mutare care îi slăbește câmpul d5; compensația se află în poziția activă a figurilor ușoare. După 12...e6, spune Fischer, partida s-ar fi încheiat cu remiză. Este interesant cum a fost comentată în revista „Chess Quarterly” această partidă: „Byrne avea un joc excelent, este greu să-ți închipui o poziție mai bună decât aceea pe care a avut-o. După mutarea a 11-a se putea aprecia poziția albului ceva mai bună sau în orice caz lipsită de orice pericole. Au urmat încă 11 mutări și, pe neașteptate, s-a văzut că albul nu putea scăpa de mat. Acesta nu este șah, ci vrăjitorie! Sincer vorbind, nu se vede cum se poate lupta contra lui Bobby”) 13.d:e5 (Ceva mai bine ar fi fost 13.Tac1 e:d4 — dacă 13...Tc8 14.Tfd1 e4 15.f3! — 14. e:d4 Tc8 15.f3!) 13...C:e5 14. Tfd1?! (Trebuia jucat 14.Tad1! Comentînd această partidă, Fischer face următoarele considerații: „14...Ce4 15.C:e4 d:e4 16. N:e4 D:d2 17.T:d2 Cc4 18.N:a8 C:d2 19.Td1 Cc4 20.b:c4 T:a8, recîștigînd pionul cu mare avantaj în final. Dar Averbach a găsit în analiza mea o scăpare: 20. Nc6! C:a3 21.N:e8 N:e2 22.Td7. Toată noaptea am analizat poziția care a survenit după 14.Tad1, toate variantele posibile și pe măsură ce analizam, îmi plăcea din ce în ce mai mult poziția albului. De exemplu: 14...Tc8 — la 14...Cd3 urma 15.Dc2 — 15. C:d5 C:d5 16.N:d5 Nd3 17.Ng2

119. PARTIDA SPANIOLĂ

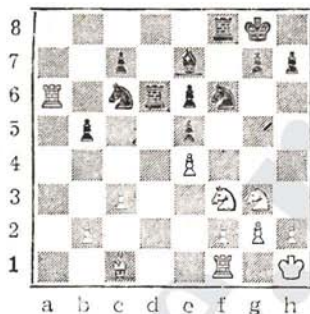
Fischer

Smislov

Havana, 1965 (prin telex)

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 a6
 4.Na4 Cf6 5.d3 (Una dintre mu-
 tările preferate de Steinitz) 5...d6
 (Alte posibilități în această pozi-
 ție: 5...b5 6.Nb3 Ne7 7.a4 sau
 5...Nc5 6.c3 b5 7.Nc2 0—0 8.0—0
 d5 9.e:d5 C:d5 10.h3 h6 11.d4,
 cu joc satisfăcător pentru negru)
 6.c3 Ne7 7.Cbd2 0—0 8.Cf1
 (Albul are planul următor: re-
 nunță la rocadă, va juca h3 și g4
 și apoi va aduce calul la e3 sau
 g3 fără a mai pierde un tempo
 cu mutarea turnului la e1, ca în
 cazul în care ar fi efectuat ro-
 cada) 8...b5 9.Nb3 d5 (Logic ar
 fi fost 9...Ca5 10.Nc2 c5 11.Ce3
 Te8 12.0—0 Nf8 cu șanse egale)
 10.De2 d:e4 11.d:e4 Ne6 12.N:e6
 f:e6 13.Cg3 (Albul nu a renun-
 țat definitiv la rocadă, de aceea
 își regroupează figurile) 13...Dd7
 14.0—0 Tad8 15.a4 Dd3 (Fără
 damă, albului îi va fi mult mai
 greu să exploateze slăbiciunile
 negrului) 16.D:d3 T:d3 17.a:b5
 a:b5 18.Ta6 Td6 19.Rh1! (O mu-
 tare fină care înlătură posibili-
 tățile negrului de a provoca
 schimburi avantajoase prin Cc6—
 d4. Vezi diagrama).

19...Cd7 20.Ne3 Td8 (Ar fi
 trebuit jucat b5—b4 pentru a
 scăpa de încă o slăbiciune de pe
 flancul damei) 21.h3 h6 22.Tfa1
 Cdb8 23.Ta8 Td1+ 24.Rh2
 (După 24.T:d1 T:d1+ 25.Rh2
 Nd6 26.Na7? Ta1) 24...T:a1

După 19.Rh1!

25.T:a1 Cd7? (O greșeală. A fost
 ultimul moment când negrul ar
 fi putut scăpa de slăbiciunea de
 la b5 jucând 25...b4 26.c:b4 N:b4
 27.Cf1) 26.b4! (După aceasta,
 speranțele albului în victorie sînt
 aproape sigure) 26...Rf7 27.Cf1
 Nd6 28.g3 Cf6 29.C1d2 Re7 30.
 Ta6 Cb8 (Era de preferat mai
 întîi 30...Rd7 31.Ce1 Cb8 32.Ta5
 Rc6) 31.Ta5! (Albul își întărește
 presiunea) 31...c6 32.Rg2 Cbd7
 33.Rf1 Tc8 (Șanse mai mari de
 apărare ar fi oferit 33...Ce8 cu
 ideea Cc7 și schimbul turnului
 la a8) 34.Ce1! Ce8 (Prea tîrziu)
 35.Cd3 Cc7 36.c4! b:c4 (36...Ta8
 ar fi pierdut din cauza 37.c5!)
 37.C:c4 Cb5 (După 37...Ta8
 38.T:a8 C:a8 39.Ca5 Cb8 40.Na7
 Rd7 41.Cc4, negrul pierde pio-
 nul e5) 38.Ta6 Rf6 39.Nc1! Nb8
 40.Nb2 c5 41.Cb6! C:b6 42.T:b6
 c4 (Dacă 42...Cd4 ar fi decis
 43.C:c5 Na7 44.Cd7+ Rg5 45.
 h4+ Rh5 46.Tb7 Tc2 47.T:a7
 T:b2 48.C:e5 T:b4 49.T:g7)
 43.Cc5 c3 și negrul a cedat în
 același moment. Fischer a expli-

cat convingător calea de câștig:
44.Nc1 Cd4 45.Cd7+ Re7 —
sau 45...Rf7 46.T:b8 T:b8 47.
C:b8 Cb3 48.Na3 c2 49.Cc6 —
46.C:b8 Cb3 47.Tb7+ Rd8 48.
Td7+ Re8 49.T:g7!

120. PARTIDA SPANIOLĂ

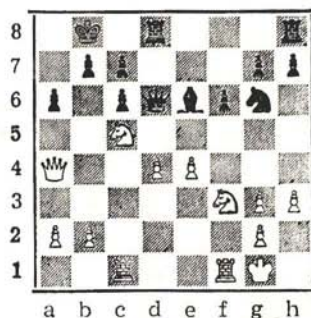
Fischer

Gligorici

Havana, 1966

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 a6
4.N:c6 d:c6 (O altă posibilitate
care dă însă albului inițiativă în-
delungată este reluarea cu 4...b:c6
5.d4 e:d4 6.D:d4 Df6 7.Dd3!)
5.0—0! (Această variantă întâl-
nită frecvent în repertoriul de
deschideri al lui Fischer este
amănunțit analizată de campio-
nul american) 5...f6! (Acum ne-
grul dispune de mai multe con-
tinuări. Dintre cele mai intere-
sante amintim: 5...Dd6 — pro-
punerea lui Bronstein — 6.d3 f6
7.Ne3 c5 8.Cbd2 Ne6 9.De2
0—0—0 cu egalitate; 5...Dd6
6.d4 e:d4 7.C:d4 etc.; 5...Ng4
6.h3 h5 7.d3! Df6 8.Cbd2! Ce7
9.Te1! Cg6 10.d4! Nd6 11.h:g4
h:g4 12.Ch2 T:h2! 13.D:g4! Th4
14.Df5 și albul stă ceva mai bine)
6.d4 Ng4! (Într-o partidă ante-
rioară, în același turneu, Portisch
a jucat împotriva lui Fischer
6...e:d4 7.C:d4 c5 8.Cb3 D:d1
9.T:d1 Nd6 10.Ca5! b5 11.c4
Ce7 12.Ne3 f5 13.Cc3 f4 14.e5!
N:e5 15.N:c5 și poziția negrului
este foarte șubredă) 7.c3! e:d4
(Este posibil și 7...Nd6 cu întâ-
rirea centrului) 8.c:d4 Dd7 (Gli-

gorici nu a acceptat sacrificiul
de pion, dar nici nu a jucat pro-
pria sa recomandare 8...c5! 9.d5
Nd6) 9.h3! Ne6 (Mai bine 9...
Nh5! 10.Ce5 N:d1 11.C:d7 R:d7
12.T:d1 Te8 13.f3 Ce7 14.Cc3
Rc8 15.Ne3 f5 16.Ta1 f:e4 17.
f:e4 g6? 18.Nf4! Ng7 19.d5! Td8
20.Ca4! Thf8 21.g3 g5? 22.N:g5
Tf7 23.Rg2 c:d5 24.e:d5 Rb8
25.Te1 Nf8 26.Tf1! Tg7 27.Nf6
Tg8 28.Tce1 Td7 29.d6! c:d6
30.N:e7 N:e7 31.Tf7 și negrul
cedează, ca în partida Fischer-
Jimenez, jucată la aceeași Olim-
piadă) 10.Cc3 0—0—0 11.Nf4!
Ce7? (Mai exact este 11...Nd6)
12.Tc1 Cg6 13.Ng3 Nd6 14.Ca4!
N:g3? (Corect era 14...Rb8 15.
Cc5 De7) 15.f:g3 Rb8 (Ar fi
fost rău 15...b6 din cauza 16.d5!
Nf7 — dacă 16...c:d5? 17.C:b6+
— 17.De2!) 16.Cc5 Dd6 17.Da4!
(Vezi diagrama).

După 17.Da4!

17...Ra7?? (O greșeală care
duce la pierdere rapidă. Rezi-
stența putea fi prelungită prin
17...Nc8 18.Tc3 Cf8!) 18.C:a6!

N:h3 (Dacă 18...b:a6 19.T:c6 negrul trebuie să sacrifice dama pentru a se salva de mat) 19.e5! C:e5 (Negrul pierde și după 19...f:e5 20.Cc5+ Rb8 21.Tc3 și 22.Ta3) 20.d:e5 f:e5 21.Cc5+ Rb8 22.g:h3 e4 23.C:e4 De7 24.Tc3 b5 25.Dc2 și negrul a cedat.

121. INDIANA REGELUI

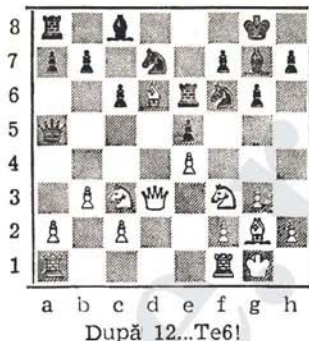
Holmov

Fischer

Skoplje, 1967

1.d4 Cf6 2.Cf3 g6 3.g3 Ng7 4.Ng2 0—0 5.0—0 d6 6.Cc3 Cbd7 7.b3 (Holmov adoptă un sistem liniștit, în dorința de a încheia partida cu un rezultat de egalitate) 7...e5 8.d:e5 d:e5 9.e4 Te8 10.Na3 (Comentînd această partidă, marele maestru Petar Trifunovici arată că nebulul alb trebuia dezvoltat la b2) 10...c6 11.Nd6? (Fischer consideră mutarea din text greșită. Merită să fie amintit amănuntul că Holmov a gândit la această mutare, sugerată de Fischer prin înaintarea pionului c, mai mult de o jumătate de oră) 11...Da5! 12.Dd3 Te6! (Albul nu poate evita pierderea de material. Vezi diagrama).

13.b4 (Dacă 13.Ce2, atunci negrul câștigă după 13...C:e4 sau 13...Ce8; dacă 13.Cg5 T:d6 14.D:d6 h6 cu avantaj pentru negru) 13...Da3! 14.Nc7 D:b4 15.Tab1 De7! 16.Tfd1 Ce8 17.Na5 Td6 18.De2 T:d1+ 19.D:d1 Nf8 20.Cd2 Da3! 21.Cc4 Dc5 22.Nf1 b5 23.Cd2 (După 23.Nb4 se pierde o figură: 23...Dd4) 23...Da3! 24.

După 12...Te6!

Cb3 Cc5 25.N:b5 (La 25.Nd8 Ce6! 26.Na5 Cd6 și negrul câștigă) 25...c:b5 26.C:b5 Da4 27.C:c5 (Nu merge 27.Dd5 din cauza 27...D:e4!) 27...D:a5 28.Dd5 Tb8 29.a4 Nh3! 30.D:e5 Tc8 31.Cd3 D:a4 32.Ce1 a6 și albul a cedat. După partidă, Fischer a mai arătat continuări posibile: 33.Cd4 Ng7 sau 33.Cc3 Dc4; 33.Ca7 Tc7 34.Ta1 Dd7 35.T:a6 T:a7 36.T:a7 D:a7 37.D:e8 Da1 și apoi mat imparabil.

122. PARTIDA SPANIOLĂ

Fischer

Matulovici

Turneul „fulger” de la Hercegnovi, 1970

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 f5 (Gambitul Jänisch) 4.Cc3 f:e4 5.C:e4 d5 6.C:e5 d:e4 7.C:c6 Dg5 8.De2 Cf6 9.f4! D:f4 10.d4 Dh4+ 11.g3 Dh3 (Pînă aici totul este numai teorie. În general, se continuă cu 12.Ce5+ c6 13.Nc4 cu poziție ceva mai bună pentru alb. Fischer alege însă o cale nouă) 12.Ng5! a6 13.Na4

Nd7 14.N:f6 g:f6 15.D:e4+ Rf7 (Albul ar fi obținut avantaj după 15...De6 16.D:e6+ N:e6 17.0—0) 16.Cc5+ f:e5 17.Tf1+ Re7 18.N:d7 R:d7 (Dacă 18...D:d7 19.0—0—0) 19.Tf7+ Re8 20.T:c7 Nd6 21.T:b7 Tc8 22.0—0—0 D:h2 23.d:e5 Ne7 24.T:e7+ R:e7 25.Db7+ Re6 26.Dd7+ R:e5 27.Dd5+ Rf6 28.Tf1+ Rg6 29.De6+ Rg5 30.Tf5+ Rg4 31.Tf4+ R:g3 (Matul este inevitabil; la 31...Rh5 32.Dg4+ Rh6 33.Tf6 mat) 32.Dg4! mat.

123. APĂRAREA SICILIANĂ

Fischer

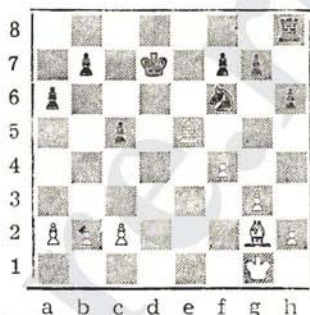
Taimanov

Partida a 4-a din meciul candidaților

Vancouver, 1971

1.e4 c5 2.Cf3 Cc6 3.d4 c:d4 4.C:d4 Dc7 5.Cc3 e6 6.g3 a6 7.Ng2 Cf6 8.0—0 C:d4 9.D:d4 Nc5 10.Nf4 d6 (După 10...N:d4 11.N:c7 N:c3 12.b:c3 d5 13.e:d5 C:d5 14.Ne5 f6 15.Nd4 albul stă ceva mai bine) 11.Dd2 h6 12.Tad1 e5 13.Ne3 Ng4 14.N:c5 d:c5 15.f3 Ne6 16.f4 (Deși poziția are un caracter oarecum simetric, totuși albul menține o inițiativă prelungită. Demnă de urmărit este maniera în care Fischer va trece repede partida în faza finală, renunțând la complicații de atac, și măiestria cu care va conduce manevrele din final) 16...Td8 17.Cd5 N:d5 18.e:d5 e4 (Forțat; altfel ar fi urmat 19.d6 și apoi f:e5!) 19.Tfe1 T:d5 20.T:e4+ Rd8 21.De2 T:d1+ 22.D:d1+ Dd7 23.

D:d7+ R:d7 24.Te5 (Superioritatea albului constă în pozițiile mai active ale turnului și nebunului său. Vezi diagrama).

După 24.Te5

24...b6? (Negrul nu sesizează pericolul și acceptă crearea unei noi slăbiciuni. E drept însă că nici după 24...Rd6 25.b4! negrul nu poate spera la egalitate) 25.Nf1 a5 26.Nc4 Tf8 27.Rg2 Rd6 28.Rf3 Cd7 29.Te3 Cb8 30.Td3+ Rc7 31.c3 Cc6 32.Te3 Rd6 33.a4 Ce7 34.h3 Cc6 35.h4 h5 36.Td3+ Rc7 37.Td5 f5 38.Td2 Tf6 39.Te2 Rd7 40.Te3 g6 41.Nb5 Td6 (În acest moment, partida a fost întreruptă și restul este rodul muncii de analiză de acasă. Fischer demonstrează în continuare o splendidă tehnică a finalurilor) 42.Re2 Rd8 43.Td3! (Fischer apreciază cu exactitate finalul. Avantajul în finalul de figuri ușoare este mai mare pentru alb deoarece în poziția cu pionii pe ambele flancuri, nebunul este mai mobil decât calul) 43...Rc7 44.T:d6 R:d6 45.Rd3 Ce7 (Nu

poate permite 46.N:c6 și finalul de pioni este câștigat de alb) 46.Ne8 Rd5 47.Nf7+ Rd6 48.Rc4 Rc6 49.Ne8+ Rb7 50.Rb5 Cc8 51.Nc6+ Rc7 52.Nd5 Ce7 53.Nf7 Rb7 54.Nb3 Ra7 55.Nd1 Rb7 56.Nf3+ Rc7 57.Ra6 Cg8 58.Nd5 Ce7 (Nu ajută nici 58... Cf6 59.Nf7 Ce4 60.N:g6 C:g3 61.Rb5) 59.Nc4 Rc6 60.Nf7 Rc7 61.Ne8 Rd8 62.N:g6! (Conducând cu deosebită tehnică manevrele nebunului, albul l-a silit pe negru să intre în poziție de zugzwang; albul își poate permite acum sacrificiul de nebun. Calul va fi total neputincios în fața celor trei pioni de pe flancul damei) 62...C:g6 63.R:b6 Rd7 64.R:c5 Ce7 65.b4 a:b4 66.c:b4 Cc8 67.a5 Cd6 68.b5 Ce4+ 69.Rb6 Rc8 70.Rc6 Rb8 71.b6 și negrul cedează.

124. INDIANA REGELUI

Larsen

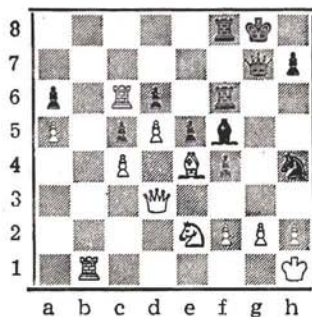
Fischer

Partida a 4-a din meciul candidaților

Denver, 1971

1.c4 g6 2.Cf3 Ng7 3.d4 Cf6 4.Cc3 0—0 5.e4 d6 6.Ne2 e5 7.0—0 Cc6 8.d5 Ce7 9.Cd2 c5 (Mutările mai uzitate în această poziție sînt 9...Nh6 10.b4; 9...Cd7 10.b4 f5 11.f3; 9...Ce8 10.b4 f5 11.c5 și în toate cazurile albul stă ceva mai bine deoarece realizează mai repede atacul pe flancul damei) 10.Tb1 Ce8 (O altă idee de apărare este 10...b6 11.b4 c:b4 12.T:b4 Cd7!) 11.b4

b6 12.a4 (Interesant ar fi fost și 12.b:c5 b:c5 13.Cb3 f5 14.f3 și apoi Nc1—d2) 12...f5 13.a5 Cf6 14.Da4 Nd7 15.Da3 Nh6 16.Nd3 Dc7 17.b:c5 b:c5 18.e:f5 g:f5 19.Nc2 a6! 20.Cde4 (20.Tb6 ar fi asigurat egalitatea) 20...N:c1 21.C:f6+ T:f6 22.Tf:c1 Taf8 23.Tb6 (La poziție ceva mai activă pentru alb ar fi dus 23.f4) 23...Nc8 24.Ce2? (S-ar putea ca aceasta să fi fost mutarea care a dus la pierderea partidei. În orice caz, era mai bine 24.Tcb1) 24...f4! (Deschide diagonală c8—h3) 25.Ne4 Cf5 26.Tc6 Dg7! 27.Tb1 Ch4 (Începe combinația finală: la 28.T:c8 T:c8 29.Dh3 s-ar părea că albul câștigă o figură, dar după 29...Tcf8 30.D:h4 Th6! negrul câștigă dama! De aceea, albul a optat pentru mutarea din text) 28.Dd3 Nf5! 29.Rh1 (Era rău 29.T:a6 D:g2+ 30.N:g2 N:d3 și negrul câștigă. Vezi diagrama).

După 29.Rh1

29...f3! (Mai puțin eficace ar fi fost 29...D:g2+ 30.N:g2 N:d3 31.Tg1 și negrul stă doar o idee

mai bine) 30.Cg3 f:g2+ 31.Rg1 N:e4 32.D:e4 Cf3+ 33.R:g2 Cd2 și albul a cedat.

125. APĂRAREA SICILIANĂ

Fischer

Petrosian

Partida a 7-a din meciul candidaților

Buenos Aires, 1971

1.e4 c5 2.Cf3 e6 3.d4 c:d4 4.C:d4 a6 5.Nd3 Cc6 6.C:c6 b:c6 7.O—O d5 8.c4 (În meciul Spasski-Petrosian din 1969 s-a jucat 8.Cd2; Fischer a analizat partidele și a găsit cu mult mai tare continuarea 8.c4) 8...Cf6 9.c:d5 c:d5 10.e:d5 e:d5 11.Cc3! (La această mutare Bobby a gândit ceva mai mult ca de obicei: 20 de minute!) 11...Ne7 12.Da4+! (Albul pune în fața negrului noi și dificile probleme) 12...Dd7 (Nu este recomandabil acum schimbul damelor; contrar speranțelor, nu ușurează situația negrului, ci dimpotrivă; ar fi fost mai bine 12...Nd7 13.Dc2 O—O) 13.Te1! (Albul nu acceptă sacrificiul de calitate oferit de negru: 13.Nb5 a:b5 14.D:a8 O—O după care negrul ar fi obținut inițiativa în compensație, ci adoptă un plan clar de joc: pătrunderea pe câmpurile negre) 13...D:a4 14.C:a4 Ne6 15.Ne3 O—O 16.Nc5 Tfe8 17.N:e7 T:e7 18.b4 Rf8 19.Cc5 Nc8 20.f3 Tea7 21.Te5 Nd7 22.C:d7! (O mutare „surpriză”, dar numai în aparență. Fischer se decide să schimbe calul bun de la c5 cu nebulul slab

de la d7. S-a văzut însă că acesta era drumul cel mai scurt spre victorie. Negrul amenință să plaseze nebulul pe un câmp mai activ, prin b5, iar la 22.a4 ar fi avut răspunsul 22...Nc6) 22...T:d7 23.Tc1 Td6 24.Tc7 Cd7 25.Te2 g6 26.Rf2 h5 27.f4 h4 28.Rf3 f5 (Negrul este pus acum în fața unor foarte mari dificultăți) 29.Re3 d4+ 30.Rd2 Cb6 31.Tee7 Cd5 32.Tf7+ Re8 33.Tb7 C:b4 34.Nc4 și negrul a cedat într-o partidă condusă de alb cu o tehnică impecabilă.

126. APĂRAREA NIMZOVICI

Spasski

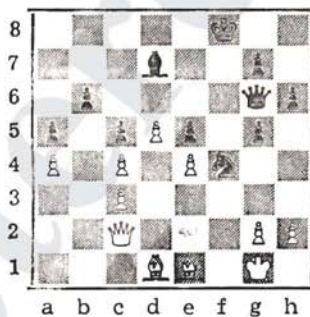
Fischer

Partida a 5-a din meciul pentru titlul de campion mondial Reykjavik, 1972

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 Nb4 4.Cf3 c5 5.e3 Cc6 6.Nd3 N:c3+ 7.b:c3 d6 8.e4 e5 9.d5 Ce7 10.Ch4 h6 (Dacă 10...Cg6 11.Cf5!) 11.f4!? (Donner, cu piesele albe, a continuat într-o partidă, în care a survenit această poziție, cu 11.f3 g5 12.Cf5 N:f5 13.e:f5 Da5 și s-a ajuns la o situație complicată. Spasski încearcă o posibilitate aparent mai activă) 11...Cg6 (O mutare excelentă, prin care negrul intenționează să elimine singura figură ușoară activă a albului) 12.C:g6 f:g6 13.f:e5 (Nu este continuarea cea mai bună. Mai simplu și precaut ar fi fost 13.O—O O—O 14.h3) 13...d:e5 14.Ne3 (Poziția s-a blocat și albul n-a obținut nimic. Ne-

grul își apără ușor slăbiciunile, avînd în același timp o mai armonioasă dezvoltare a figurilor. Ar fi fost mai bine ca albul să continue cu 14.O—O O—O 15.a4 a5 16.Tb1 b6 17.De1! cu poziție complicată și șanse de ambele părți) 14...b6 15.O—O O—O 16.a4 (Și aici ar fi fost mai bine 16.De1 cu ideea De1—g3) 16...a5! (Fischer a jucat această mutare fulgerător; blocarea pionului alb pe cîmpul alb duce la pasivitatea aproape completă a nebunului de aceeași culoare; în același timp, pionul b6 nu este o slăbiciune gravă, pentru că poate fi ușor apărut) 17.Tb1 Nd7 18.Tb2 Tb8 19.Tbf2 (Albul transferă figurile grele de pe flancul damei pe cel al regelui, idee pe care Gligorici o apreciază ca greșită) 19...De7 20.Nc2 g5 (Marele maestru american a reușit, după un plan construit cu abilitate, să imobilizeze complet poziția albului) 21.Nd2 De8 22.Ne1 (Ceva mai bine pare să

fie — greu de spus cu ce șanse — transferul nebunului la g3 pentru a încerca asaltul pionului din e5) 22...Dg6 23.Dd3 Ch5 24.T:f8+ T:f8 25.T:f8+ R:f8 26.Nd1 (Precipită deznodămîntul; mai util era 26.De3) 26...Cf4 27.Dc2?? (În criză de timp, Spasski greșește grav; ar fi trebuit 27.Db1 deși nici atunci albul nu ar fi avut speranțe de salvare. Vezi diagrama)

După 27.Dc2??

27...N:a4! și albul a cedat. La 28.D:a4 ar fi câștigat simplu 28...D:e4.

Anatoli Karpov

Al doisprezecelea campion mondial de șah, Anatoli Evghenievici Karpov, s-a născut la 23 mai 1951, în localitatea Zlatoust, din regiunea Celiabinsk. La vârsta de 4 ani învață să mute piesele de șah, iar la 8 ani câștigă campionatul școlar al regiunii și obține categoria a II-a; peste un an urcă la categoria I, pentru ca după alți doi ani să devină candidat de maestru. Când împlinește 15 ani, îl găsim pe treapta de maestru al sportului. Trei ani mai târziu câștigă titlul de campion mondial de juniori, iar înainte de a atinge vârsta de 20 de ani îndeplinește norma de mare maestru internațional. Pentru ritmul vertiginos în care a străbătut etapele măiestriei, urcând pe culmile Olimpului șahist, i s-a atribuit epitetul de „racheta”. Văzându-l pe Tolea, micuț de statură, subțirel, aproape plăpând, „departe de a fi un Portos” cum spune Botvinnik, orice îți poți imagina despre el, numai că este

capabil să răstoarne „munți” de energie umană, să învingă rezistențe de piatră și să înfrângă nervi de oțel nu poți crede. Și totuși, cu toate semnele de întrebare pe care mulți și le-au pus, Anatoli Karpov a demonstrat că acum, când scriem aceste rânduri, este cel mai bun șahist al lumii.

Semnificative pentru evoluția tînărului campion sînt cele trei afirmații, la intervale de timp diferite, ale unuia dintre primii săi antrenori, Mihail Botvinnik.

1. Noiembrie 1963. Jocul lui nu a produs mare impresie!

2. Decembrie 1971. Țineți minte această zi, pe cerul șahului a răsărit o stea de primă mărime!

3. Mai 1975. Anatoli Karpov este fără îndoială cel mai puternic șahist al zilelor noastre!

Cu multă vreme înainte de a fi ajuns la vîrsta adolescenței, de la 13 ani începe să-l studieze cu atenție pe José Raul Capablanca, pe care îl admiră și îl va lua ca model; îi plac logica, claritatea stilului și simplitatea aparentă a jocului său. De fapt, avea să spună mai tîrziu, referindu-se la rezultatele studiului partidelor lui Capablanca „Cînd am învățat la școală despre celebrul «Eugen Oneghin» al lui Pușkin, mi s-a părut că știindu-l pe dinafară știu totul despre această operă dramatică. Mai tîrziu am recitat-o. Și încă o dată... De cîte ori am răsfoit-o am găsit cîte ceva nou, care îmi scăpase la lecturile anterioare. La fel mi s-a întîmplat și cu partidele jucate de Capablanca. Cu cît le urmăresc mai des pe tabla de șah, cu atît mai mult descopăr idei noi, cu atît mai puternic mi se dezvăluie profunzimea jocului lui.”

Se pregătește sub îndrumarea bunului său antrenor și prieten,

regretatul mare maestru Semion Furman, care îl ajută să-și desăvîrșească strălucita carieră ce avea să urmeze. Karpov, deși încă foarte tînăr, a cîștigat multe turnee internaționale deosebit de dificile — Moscova 1971, Hastings 1971/72, San Antonio 1972, Madrid 1973, a făcut parte din echipa reprezentativă a U.R.S.S., învingătoare în Olimpiadele de la Skoplje (1972) și din Franța (1974), precum și la campionatele europene din 1974 și 1977. La Olimpiada de la Nisa a realizat cel mai bun rezultat la masa 1: 12 puncte din 14 posibile.

1974 este anul crucial al întregii sale activități, anul probelor decisive — meciurile candidaților. Cîștigă ușor în sferturi de finală meciul cu Polugeavski: $+3 - 0 = 5$; în semifinală îl învinge pe Spasski: $+4 - 1 = 6$; în sfîrșit, la Moscova, a avut loc marea confruntare în meciul final împotriva lui Viktor Korcinoi, pe care îl întrece la limită: $+3 - 2 = 19$. Iată-l astfel șalanger la titlul de campion mondial deținut de Robert Fischer.

Pentru Anatoli Karpov începe o perioadă grea, extrem de grea, deoarece dorința firească de a cuceri titlul de campion mondial se împletea armonios și cu o adevărată îndatorire patriotică: readucerea „acasă” a unui titlu ce nu mai părăsise hotarele țării sale de aproape trei decenii. Dar în fața sa se afla un obstacol ce părea inexpugnabil. Spirit obiectiv,

Anatoli Karpov recunoștea deschis geniul lui Robert Fischer, forța lui de joc colosală. Pretutindeni, în orice clipă, tânărul Tolea putea fi văzut studiind cu ardore partidele lui Fischer. Nu era vorba doar de o „obsesie” a șalangerului, ci de înțelegerea profundă a obligațiilor ce-i reveneau în această calitate. Împreună cu marii maeștri Gheller și Furman studiază în detaliu fiecare sistem de deschidere, particularitățile jocului de mijloc și ale finalurilor din partidele campionului american.

S-a pregătit îndelung, intens, cu toată forța de care era capabil. Marea confruntare era așteptată pe toate meridianele lumii, când s-a petrecut ceva cu totul neașteptat, o adevărată lovitură de teatru, decepționantă nu numai pentru vechii pasionați ai șahului, dar și pentru proaspeții prozești cuceritori cu trei ani în urmă de dramatismul încărcat de emoții al meciurilor pentru titlul suprem. Robert Fischer anunța rece și hotărât că abandonează lupta pentru apărarea titlului, despre care spunea cândva „că-l va păstra mai multă vreme decât oricare campion de dinaintea sa!” Într-o scrisoare adresată Congresului F.I.D.E., ce a avut loc la Nisa, cu ocazia celei de-a XXI-a Olimpiade, își explica gestul prin aceea că F.I.D.E. n-a acceptat toate propunerile sale de modificare a unora din prevederile regula-

mentului de desfășurare a campionatului mondial.

Este adevărat, Biroul F.I.D.E. n-a reușit să ajungă la un consens și în consecință a respins parte din amendamentele propuse de Fischer. În același timp, forul suprem al șahului nu putea accepta cu ușurință abdicarea campionului mondial „en titre”, dictată numai de divergențele ivite între acesta și oficialitățile șahului internațional. Au început tratative, dar fără rezultate prea fructuoase. La 18 martie 1975 s-a întrunit un Congres extraordinar al F.I.D.E., la Bergen Op Zee, în Olanda, convocat special pentru a mai discuta încă o dată propunerile lui Robert Fischer. În bună parte au fost acceptate, dar nu s-a admis clauza care prevedea ca în cazul unui scor de 9—9 rezultat numai din partide decise, fără remize, titlul să fie păstrat mai departe de campionul mondial. Sînt înștiințați atît Fischer, cît și Karpov, cerîndu-li-se să-și exprime acordul cu hotărîrile Congresului extraordinar F.I.D.E. pînă la data de cel tîrziu 1 aprilie 1975. Karpov a răspuns afirmativ. La 3 aprilie, ora 11,00, Robert Fischer, care nu dăduse nici un fel de răspuns deci nu fusese de acord cu hotărîrile F.I.D.E. și, implicit, cu disputarea meciului în condițiile impuse, a fost depozdat de titlul suprem. La 24 aprilie 1974, ca urmare a victoriei obținute în meciul cu Victor

Korcinoi, tînărul Anatoli Karpov este încoronat la Moscova de către prof. dr. Max Euwe, președintele de atunci al F.I.D.E., cu laurii de campion de șah al lumii.

Pentru prima oară în istoria șahului se acordă titlul de campion mondial fără o luptă directă propriu-zisă. Mai mult ca oricînd, această supremă recunoaștere a unor merite de excepție se cerea confirmată. Karpov a înțeles înaintea tuturor această obligație. Încă din momentul investiturii a declarat că pentru a-și menține titlul va trebui să muncească foarte mult, să participe la competiții dificile, să-și demonstreze valoarea. Și Karpov s-a ținut de cuvînt, nu s-a retras în expectativă în fotoliul de campion mondial ci, dimpotrivă, a jucat cu luciditate și ambiție, fără ostentație, în foarte multe turnee. Este poate campionul mondial care a jucat cel mai mult după cîștigarea titlului, participînd neobosit la numeroase turnee de prestigiu: 1975 — Milano, 1976 — Turneul jubiliar Max Euwe, Montilla-Moriles (Spania), apoi la Manila, Campionatul U.R.S.S. din 1976. În același an cîștigă turneul de la Bad Lauterberg, în 1977 se află la Las Palmas, Leningrad, Tilburg, în 1978 la Bugoino! Din anul 1975 pînă în 1978, înaintea meciului de la Baguio City, Filipine, Karpov a jucat 187 partide de turneu, dintre care a cîștigat 88,

a încheiat prin remiză 93 și a pierdut numai 6!

Anul 1978 i-a adus tînărului mare maestru și alte satisfacții ce merită să fie consemnate: în primul rînd, a absolvit Facultatea de economie a Universității din Leningrad (dealtfel, într-un interviu a fost întrebat ce i-ar fi plăcut să fie în cazul în care nu ar fi fost un șahist atît de mare? Karpov a răspuns fără ezitare: economist!) Iată că și cel de-al doilea ideal al campionului mondial a prins viață! O altă mare satisfacție a șahistului Anatoli Karpov a fost apariția cărții sale „Partide alese, 1969—1977”, o culegere a celor mai bune partide jucate și analizate de tînărul campion mondial. Și încă o satisfacție majoră i-a fost rezervată prin atribuirea în mod consecutiv, începînd cu anul 1973, a premiului Oscar, distincție rîvnită aproape la fel de mult ca și titlul mondial de oricare mare maestru.

În sfîrșit, sosește și momentul primei mari confruntări directe pentru titlul de campion mondial din cariera lui Karpov. În fața tablei îl aștepta un alt mare maestru, plin încă de vigoare, Viktor Korcinoi, animat și de o aprigă dorință de revanșă pentru eșecul suferit cu trei ani în urmă. Deși demonstrase convingător într-o suită de turnee și rezultate că este cel mai bun șahist al lumii, Anatoli Karpov știa totuși că foarte mulți amatori de

șah nu uitaseră că titlul suprem îi fusese atribuit la „masa verde” și că acest titlu trebuie nu numai păstrat, dar și onorat cum se cuvine. Meciul cu Korcinoi nu a fost cel mai lung din istoria campionatelor mondiale (32 de partide), dar s-a dovedit cel mai dramatic. Karpov a luat de la început conducerea: 1—0, mai târziu 4—1 și 5—2 (!), când s-a produs stupefianta și inexplicabila surpriză: a pierdut la rînd trei partide, lăsîndu-se egalat spectaculos, stîrnind emoții de nedescris atît admiratorilor săi, cît și de cealaltă parte. Karpov însuși declară: „Nu știu ce s-a întîmplat cu mine, cu sistemul meu nervos în acele zile. În 27 de partide nu am pierdut decît două, pentru ca în numai trei partide consecutive să pierd un avantaj de 3 puncte!”

De o importanță covîrșitoare din punct de vedere psihologic s-a dovedit a fi ziua în care avea să se dispute partida a 32-a a meciului și ultima, despre care Karpov spunea: „Am simțit și eu și întreaga noastră delegație (n.n. antrenorii săi) că aceasta va fi ultima zi de luptă. Aveam o stare de spirit excelentă!” Așa a și fost; partida a 32-a, decisivă pentru soarta meciului și a titlului, este, după părerea multor specialiști, și cea mai bună sub toate aspectele, atît din punct de vedere șahist, cît și în privința calităților demonstrate: stăpînirea de sine, capacitatea de con-

centrare maximă, mobilizarea întregii voințe pentru a depăși cel mai greu moment al meciului (să nu uităm că suferise trei înfrîngerii la rînd). Secundat de marele maestru și fostul campion mondial Mihail Tal, Karpov a jucat această partidă cu multă siguranță și inventivitate. Partida s-a întrerupt într-o poziție fără speranțe pentru Korcinoi, dar de-abia a doua zi, cînd era programată reluarea jocului, la 18 octombrie 1978, Victor Korcinoi a anunțat că cedează fără joc. Sosise clipa în care Karpov avea dreptul să exulte de bucurie: „Sînt fericit, sînt fericit pentru că am cîștigat meciul, pentru că mi-am păstrat titlul de campion mondial și pentru că prin victoria mea le-am oferit satisfacție celor care m-au susținut, celor care au dorit să cîștig!”

Meciul Karpov-Korcinoi a fost urmărit de milioane de adepți ai șahului și a constituit, după aprecierea arbitrilor principal, marele maestru vest-german Lothar Schmidt „cea mai mare luptă din istoria șahului, o uriașă încordare fizică și psihică”. Referindu-se la actualul regulament de desfășurare a meciurilor pentru titlul mondial, în care numărul partidelor este nelimitat, marele maestru vest-german recomandă întoarcerea la vechiul sistem, cu un număr de partide determinat, deoarece consumul de energie psihică și fizică este de-a dreptul epuizant, exagerat

de mare pentru a demonstra ceea ce se poate demonstra într-un interval de timp mult mai restrâns.

După meci s-au făcut auzite imediat numeroase ecouri, în toate colțurile lumii: „Anatoli Karpov, campion mondial, astăzi nu are egal“, Robert Byrne (S.U.A.), „Încă înaintea începerii meciului de la Baguio am știut că va câștiga Karpov, faptul că din nou Karpov este campion mondial pentru mine nu este o surpriză“, Bent Larsen (Dane-marca), „Anatoli Karpov joacă mai bine decât toți șahiștii lumii“, Robert Hübner (R.F.G.), „Anatoli Karpov, nu vă uitați la vârsta lui tânără, se distinge printr-un stil de joc clasic. Mie îmi impune foarte mult. Karpov s-a pregătit excelent pentru această luptă extrem de complicată și pot să spun că a progresat de la partidă la partidă“, Svetozar Gligorici (Iugoslavia), „Anatoli Karpov este astăzi fără nici o îndoială cel mai tare șahist al lumii. Încă o dovadă a constituit-o victoria de la Baguio, unde a demonstrat toate calitățile sale: măiestrie în manevre tactice, profunzimea ideilor strategice, caracterul său de luptător. Și de cea mai mare importanță este să amintim că lumea șahistă are în persoana lui Anatoli Karpov un campion mondial care joacă; în ultimii trei ani, fără întrerupere, s-a așezat des la masa de șah și a participat la cele mai pu-

ternice turnee, arătând prin jocul său că astăzi nu are egal în lume“, Gedeon Barcza (Ungaria), „Tânărul Anatoli a luat pe drept titlul de campion mondial. El a jucat ultima partidă extraordinară. Karpov a venit în Filipine să joace șah și a obținut o victorie meritată“, Miguel Najdorf (Argentina). Lista declarațiilor și aprecierilor marilor șahiști la adresa tânărului campion mondial este foarte întinsă; ne oprim însă aici considerând că și acestea câteva pe care le-am consemnat sînt convingătoare, dacă mai era nevoie să ne convingem de valoarea unui mare maestru ajuns pe culmile măiestriei. Pentru merite excepționale în activitatea sportivă, campionul mondial a fost decorat cu ordinul „Steagul roșu al muncii“, înmînat personal de președintele Sovietului Suprem al U.R.S.S., Leonid Brejnev.

În încheiere, ne rămîne să mai adăugăm câteva scurte precizări asupra stilului și pregătirii sportive ale lui Karpov. Se spune că stilul lui este clasic, fondat pe o construcție pozițională care conține elementele necesare apărării, dar și germeii acțiunilor agresive, atunci cînd este cazul. Karpov știe că libertatea de acțiune este strîns legată de prevedere și de aceea își fundamentează planurile de atac pe scheme solide, invulnerabile. Principiul de căpetenie pe care Karpov îl urmărește și îl aplică în partidele sale

este acela de a împiedica în permanență adversarul să-și realizeze intențiile. El analizează cu mare repeziciune și găsește cu o intuiție extraordinară aproape întotdeauna calea cea mai sigură spre victorie. Pentru a-și dezvoltă condiția fizică, considerată de mulți firavă, Karpov practică mai multe sporturi, cum ar fi patinajul, înotul, tenisul. Se știe că președintele Federației de șah din U.R.S.S., Vitali Sevastianov, erou al Uniunii Sovietice, este cosmonaut. În preajma marilor confruntări se pare că tânărul campion mondial a urmat la un moment dat același program de călire fizică și psihică, de antrenamente, ca și cosmonauții.

La 29 de ani, Tolea Karpov, tânăr încă, este un șahist în plină dezvoltare și maturizare. Succesele sale deosebite și din ce în ce mai frecvente, calitățile sale excepționale sînt o garanție că omenirea, lumea șahistă va avea un campion mondial pe termen lung. Întrebat fiind pe cine vede concurînd la acest titlu, Karpov a răspuns că „deocamdată doar pe Spasski și Korcinoi”.

Ne oprim aici, într-un scurt sau lung moment al uneia dintre cele mai pasionate istorii, istoria coroanei de lauri a campionatului mondial de șah!

Palmares

Turnee individuale

1970 Caracas	IV—VI
1970 Campionatul R.S.F.S.R.	I

Anatoli Karpov (asistat de Nona Gaprindașvili)

1970 Campionatul U.R.S.S.	V—VII
1971 Campionatul U.R.S.S.	IV
1971 Moscova	I—III
1971/72 Hastings	I—II
1972 San Antonio	I—III
1973 Budapesta	II
1973 Leningrad (turneu zonal)	I—II
1973 Campionatul U.R.S.S.	II—VI
1973 Madrid	I
1974 Nisa, Olimpiadă, 12 puncte din 14 posibile	
1975 Ljubljana-Portoroz	I
1975 Spartakiada U.R.S.S. 5½ puncte din 7 posibile	
1975 Milano	I
1976 Skoplje	I
1976 Cupa U.R.S.S. 4 puncte din 6 posibile	
1976 Amsterdam	I
1976 Campionatul U.R.S.S.	I
1976 Manila	II
1976 Montilla	I
1977 Leningrad	IV—V
1977 Tilburg	I

1977 Bad Lauterberg	I
1977 Campionatul european pe echipe 5 puncte din 5 posibile	pe
1977 Las Palmas	I
1978 Bugoino	I—II

Meciuri

1974 Polugaevski, (C.M.) sferturi fi- nală	+3 —0 = 5
1974 Spasski, (C.M.) semifinală	+4 —1 = 6
1974 Korcinoi, (C.M.) finală	+3 —2 = 19
1978 Korcinoi, C.M.	+6 —5 = 21

127. PARTIDA SPANIOLĂ

Ravinski

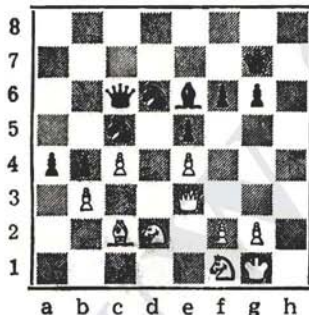
Karpov

Turneul maeștrilor și candidaților
de maeștri
Leningrad, 1966

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 a6
4.Na4 Cf6 5.0—0 Ne7 6.De2
(Una dintre cele mai interesante
variante ale Partidei spaniole)
6...b5 (Desigur, nu 6...0—0? de-
oarece după 7.N:c6 d:c6 8.C:e5
Dd4 9.Cf3 D:e4 10.D:e4 C:e4
11.Te1 negrul pierde o figură)
7.Nb3 d6 8.c3 0—0 9.Td1 Ca5
10.Nc2 c5 11.d4 Dc7 12.h3 Te8
13.d:e5 (Albul caută să trans-
pună partida pe linia calmă a jo-
cului pozițional; surprinzător,
tocmai aceasta va fi pe placul
tînărului său adversar) 13...d:e5
14.Cbd2 Td8 15.Cf1 T:d1 16.
D:d1 c4! (O mutare cu mai
multe scopuri: eliberarea cîmpu-
lui c5 pentru calul de la f6 care
va veni pe flancul damei și înain-
tarea lanțului de pioni pe același
flanc) 17.Ng5 Ne6 (Este intere-
sant de remarcat că anumite tră-
sături absolut tipice ale stilului

lui Karpov se manifestă încă din
primele partide. Mutarea a 17-a
a negrului este caracteristică pen-
tru modul lui de a înțelege parti-
da de șah; adolescentul de
atunci și tînărul de mai tîrziu,
la început se apără, ține sub con-
trol sever puternicul cîmp d5
pentru a nu permite instalarea
vreunei figuri a adversarului; ul-
terior se va ocupa de acțiunile
sale ofensive) 18.De2 Cb7 19.Cg3
g6 20.Td1 Td8 21.T:d8+ N:d8
(S-a ajuns la o poziție cu aspect
mai aproape de final decît de
jocul de mijloc; din nou sur-
prinde faptul că la vîrsta la care,
de obicei, tinerii se avîntă în
vîrtejurile fanteziei, Karpov pre-
feră jocul calm, rațional, calcu-
lînd cu grijă fiecare mutare și
supraveghînd fiecare cîmp de pe
tabla de șah) 22.De3 Cd7 23.N:d8
C:d8 24.Dh6 f6 25.De3 a5! (Pi-
onii s-au pus în mișcare. Maes-
trul Ravinski încă nu sesizează
pericolul strategic, speră însă să-l
poată „păcăli” pe tînărul și ne-
experimentatul său adversar, mai
ales în tehnica finalurilor) 26.h4
(Numai pentru a-l speria pe
„Tolea”, în rest pierdere de
timp! Ar fi fost mai bine adu-
cerea calului din g3 la e3 cu sco-
pul de a pătrunde pe cîmpul
central d5) 26...b4 27.h5 Rg7
28.Nd1 Cf7 29.h:g6 h:g6 30.Cd2
Cc5! (Amenință destul de serios
pătrunderea la d3, de exemplu:
31...Cd3 32.b3 c:b3 33.D:d3 b:a2
și pionul negru se transformă)
31.b3 c:b3 32.a:b3 Db6 33.Cgf1

Cd6 34.c4?! (O mutare inexactă, pe care Karpov o va sancționa cu surprinzătoare înțelegeri și maturitate. Albul ar fi reușit să-și creeze contrașanse, dacă ar fi acceptat schimbul 34.c:b4 D:b4) 34...Dc6! (Din nou, o mutare tipică pentru Karpov: amenință pionul e4 și în același timp urmărește înaintarea distrugătoare a5—a4, elemente care îi asigură inițiativă periculoasă și apoi victoria) 35.Nc2 a4! (Albul este pus în fața unei alternative foarte dificile: pionul nu poate fi lăsat liber, ar fi extrem de periculos, dar nici luarea nu este o soluție prea fericită, pentru că pionul b rămâne liber. Vezi diagrama).

După 35...a4!

36.b:a4 (Totuși, dintre două rele...) 36...N:c4 (Cu mutări exacte, negrul a valorificat avantajul obținut, aducându-l pe alb în pragul pierderii) 37.Cg3 Nf7 (Nu se recomandă 37...C:a4? Evident, din cauza 38.Da7+ negrul pierde calul) 38.a5 Db5 39.f4

(Albul se străduiește să distragă, din nou, atenția adversarului său cu digresiuni pe flancul regelui; Karpov însă nu le acordă nici un fel de importanță). 39...D:a5 40.f:e5 Da1+ 41.Rf2 D:e5 42.Cf3 Db2 43.D:c5 b3 44.Cd4 b:c2 și Ravinski și-a felicitat tînărul adversar pentru victorie, fără să bănuiască nici o clipă că a fost învins de cel care avea să devină peste 9 ani cel mai bun jucător de șah al lumii. Dacă 45.D:c2 D:d4 și la 45.C:c2 Cc4 pierde o figură. Același lucru se întâmplă și după 45.Ce2 Cc4.

128. PARTIDA SPANIOLĂ

Karpov

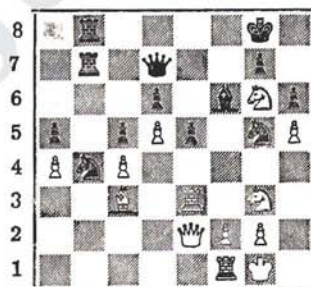
Andersson

Campionatul mondial de juniori
Stockholm, 1969

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 (Partida spaniolă, atît cu piesele albe, cît și cu cele negre, va rămîne de-a lungul anilor una dintre preferințele de deschidere ale campionului mondial) 3...a6 4.Na4 Cf6 5.0—0 Ne7 6.Te1 b5 7.Nb3 0—0 8.c3 d6 9.h3 Ca5 10.Nc2 c5 11.d4 Dc7 (Pînă aici, numai teorie: cunoscuta variantă Cigorin) 12.Cbd2 Nb7 (Dezvoltarea nebunului pe cîmpul b7 se face, de obicei, după fixarea centrului de pioni și în special după schimbul pe d4) 13.d5 (Tînărul maestru sovietic, atunci în vîrstă de numai 18 ani, a ripostat prompt, blocînd centrul și comunicîndu-i astfel partenerului său că preferă lupta pe flancul

regelui) 13...Nc8 (Aparent, pierdere de timp, dar scopul atins a fost important și a meritat „ri-sipa” de mutări: l-a determinat pe alb să-și dezvăluie planul) 14. Cf1 Nd7 15.b3 Cb7 (Ar fi fost de preferat 15...c4! pentru a pregăti contraatacul pe flancul damei) 16.c4! (Karpov nu iartă! Dacă negrului i-a scăpat această mutare, albul nu-i mai oferă încă o dată șansa) 16...Tfb8 17.Ce3 Nf8 18.Cf5 (Andersson nu a luat măsuri împotriva instalării calului alb la f5, măsuri aproape obligatorii, cum ar fi 17...g6 și manevra tipică Nf8—g7) 18...Cd8 19.Ch2 Ce8 (Retragere pe toate fronturile) 20.h4 f6 21.h5! (Albul este consecvent în înaintarea pe flancul regelui) 21...Cf7 22.Te3 Cg5 23.Ch4 Dd8 24.Tg3 Cc7 25.C2f3 h6 (Alte continuări, ca de exemplu: 25...Cf7 sînt combătute cu 26.Cf5!; sau 25...Ne7 cu 26.C:g5! f:g5 27.Cf5) 26.Cg6 (Toate forțele sînt îndreptate spre rocadă negrului) 26...a5 27.a4 b:c4 28.b:c4 Ca6 29.De2 Ta7 30.Nd2 Tab7 (Dacă 30...Tb2 31.Nc3) 31.Nc3 Cb4 32.Nd1 Ca6 33.Cd2 Cb4 34.Te3 Ne8 (Negrul a propus remiză. Albul însă a refuzat, avînd în vedere o idee de joc care constă în schimbul nebulilor de cîmpuri albe, slăbind aceste cîmpuri în tabăra negrului) 35.Cf1 Dc8 36.Cg3 Nd7 37.Dd2 Ch7 38.Ne2 Rf7 39.Dd1 Ne7 40.Cf1! (Poate părea de neînțeles și totuși această mutare este cheia care duce la schimbul

nebulului din d7) 40...Nd8 41. Ch2 Rg8 (De preferat 41...Ca6) 42.Ng4 Cg5 (Nu era bine 42...N:g4 43.C:g4 Cc2 44.C:h6+ și albul cîștigă un pion) 43.N:d7 D:d7 44.Cf1 (S-ar părea că acest cal bate pasul pe loc și totuși nu este așa; amenințînd din cînd în cînd că ar vrea să ajungă pe cîmpul f5, exercită asupra negrului o presiune psihologică) 44...f5 (O mutare curajoasă, dar atît!) 45.e:f5 D:f5 46.Cg3 Df7 47.De2 Nf6 48.Tf1 (Începînd cu acest moment, din punct de vedere strategic, poziția negrului poate fi considerată pierdută. În continuare, albul își concentrează acțiunile pentru concretizarea avantajului strategic) 48...Dd7 (Vezi diagrama).

a b c d e f g h
După 48...Dd7

49.f4! (Prima străpungere) 49... e:f4 50.T:f4 N:c3 51.T:c3 Te8 52.Te3 Tbb8 (Duce la pierdere imediată 52...T:e3?? 53.Tf8+ Rh7 54.Th8 mat) 53.Df2 (Se amenință 54.Te7) 53...Ch7 (Nici acum nu merge 53...T:e3 din

cauza 54.Tf8+) 54.Cf5 T:e3 55.D:e3 Cf6 (Dacă 55...Te8, câștigă 56.Cfe7+) 56.Cge7+ Rh8 57.C:h6 Te8 (Nu ar fi fost bine 57...g:h6 58.T:f6 cu amenințare de mat) 58.Cf7+ Rh7 59.Te4! T:e7 (Dacă negrul ar fi încercat 59...C:e4 ar fi urmat 60.D:e4+ și mat imparabil) 60.T:e7 și negrul a cedat deoarece dacă 60...Df5, albul ar fi continuat cu 61.Cg5+ Rh6 62.Ce4+ și apoi C:f6 și câștigul este evident. Sau la 61...Rg8 62.Te8+ C:e8 63.D:e8+ Df8 64.Dg6 și amenințarea de mat devine imparabilă.

129. GAMBITUL DAMEI

Ivkov

Karpov

Caracas, 1970

1.Cf3 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 d5 4.d4 Ne7 5.Ng5 0—0 6.e3 h6 7.Nh4 b6 8.Nd3 Nb7 9.0—0 c5 10.De2 c:d4 11.e:d4 Cc6 12.Tad1 (Poate să pară curios, dar partida pe care o urmărim acum, deși pierdută de negru, este foarte importantă pentru ilustrarea personalității tînărului șahist, viitor campion mondial, Anatoli Karpov. Trebuie precizat că rezultatul partidei avea importanță nu numai pentru locul ocupat în clasamentul turneului, ci și pentru îndeplinirea normei de mare maestru) 12...Cb4! (Albul a sacrificat un pion, fără a avea prea mare compensație) 13.Nb1 d:c4 14.Ce5 Tac8 15.a3 Cbd5 16.N:f6 (În acest moment, marele maestru iugoslav i-a propus remiză

tînărului reprezentant al Uniunii Sovietice. Ar fi însemnat asigurarea realizării mult-doritei norme de mare maestru și, în cazul în care ar fi jucat în continuare bine, șanse reale pentru ocuparea unuiu din primele locuri. Și totuși, tînărul maestru sovietic, spre stupefarea adversarului său, a răspuns — nu! Că mai tîrziu avea să regrete este altceva, dar luptătorul Karpov a refuzat o propunere care practic înseamnă renunțarea la întrecerea sportivă. „Ce ar fi dacă doi boxeri — s-a întrebat Karpov — atunci cînd lupta este în toi, și-ar propune discret remiză? Nu, cu orice risc, lupta trebuie continuată, partida oferă încă resurse bogate.”) 16...N:f6 (După gîndire îndelungată, negrul comite o greșeală, Ar fi trebuit, în primul rînd, înlăturat calul prin 16...C:c3!) 17.Dc2 Te8 18.Dh7+ Rf8 19.Ce4 Tc7 20.Tfe1 c3 21.Cg3! (În calculele și variantele pe care le-a luat în considerare, lui Karpov i-a scăpat din vedere această mutare care amenință câștigul prin mutarea directă Cg3-f5! Începe să apară regretul pentru refuzul de la mutarea a 16-a) 21...Ce7 (Preocupat de situația dificilă în care a ajuns și de reproșurile pe care încerca să și le facă, dar și de înlăturarea lor urgentă, nu a văzut continuarea de salvare 21...g6! la care ar fi urmat 22.N:g6 N:e5 23.T:e5 f:g6 cu șah etern) 22.Dh8+ Cg8 23.Nh7 (Albul a supus regele negru unei foarte grele presiuni,

iar acum amenință și Cg3-f5, ceea ce ar fi însemnat sfârșitul încercării. Vezi diagrama).

După 23.Nh7

23...N:e5 24.Cf5! e:f5 (Nu avea altceva de făcut decât să accepte sacrificiul calului) 25. D:g8+ Re7 26.T:e5+ Rf6 27. T:f5+ (Sărmanul rege este prigonit penibil) 27...Re6 28.Te1+ Rd7 29.T:e8 și negrul s-a recunoscut învins. Imediat după partidă, marele maestru Boris Ivkov l-a întrebat: „De ce nu ai mutat regele?” „Cînd?” „După Nh7!” (Vezi diagrama de mai sus). Cu rapiditate Ivkov a pus pe tablă următoarea continuare: 23...Re7! 24. Cf5+ e:f5 25.Cc6+ Rd7 26.C:d8 g6!! și albul trebuie să se gîndească la remiză după 27.T:e8 N:h8 28.T:g8 c2 29.Tc1 N:d4 30.C:b7 N:b2 31.T:c2 T:c2 deoarece negrul are poziție foarte bună. „Cum de n-am văzut o atît de simplă mutare ca cea a regelui?”, se întreba nedumerit tînărul maestru. A urmat o noapte de analize, împreună cu colegul său Leonid Ștein, care juca, de ase-

menea, în concurs. Și visul de a ocupa locul I, visul de a îndeplini norma de mare maestru, ce se întîmplă cu ele? Deși avea numai 19 ani, departe de a se demoraliza, la încheierea turneului, Anatoli Karpov era mare maestru! Poate că puține partide cîștigate ilustrează atît de bine personalitatea tînărului campion ca această partidă pierdută!

130. APĂRAREA SICILIANĂ

Karpov

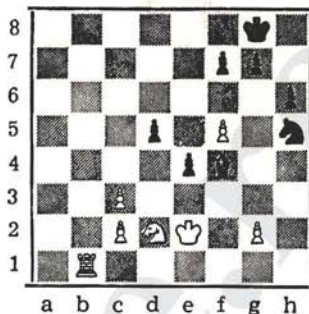
Bronstein

Memorialul Alexandr Alehin
Moscova, 1971

1.e4 c5 2.Cf3 d6 3.d4 c:d4 4.C:d4 Cf6 5.Cc3 a6 6.Ne2 e5 7.Cb3 Ne6 8.f4 Dc7 9.0—0 Cbd7 10.f5 Nc4 11.a4 Ne7 12.Ne3 0—0 13.a5 b5 14.a:b6 C:b6 15.Rh1 Tfc8 (După 15...N:e2 16.D:e2 Cc4 17.Ng5! albul pune stăpînire pe cîmpul vital d5) 16.N:b6 D:b6 17.N:c4 T:c4 18. De2 (Continuarea 18.Dd3 ar fi fost mai utilă pentru negru: 18...Tac8 19.h3 Nd8! cu amenințarea 20...Db7) 18...Tb4?! (O continuare inexactă care a fost răsturnată de practică. Corectă este mutarea arătată de maestrul internațional român Valentin Stoica, în partida împotriva lui Karpov, jucată la Graz, în 1972 și în care s-a continuat cu 18... Tac8! 19.Ta2 Nd8 20.Tfa1 Db7 21.Ta4 T:a4, cu egalitate) 19.Ta2! h6 (O mutare nouă. În această poziție erau cunoscute continuările 19...Db7 20.Ca5 Dc7 21.Cd5 C:d5 22.e:d5 Tb5; sau 19...Nd8

20.Tfa1 a5 21.T:a5 T:a5 22.C:a5 Rf8 23.Cb3 Db7 24.Te1 și în ambele cazuri albul stă mai bine. Ideea mutării din partidă îi aparține lui Bronstein) 20.Tfa1 Nf8 21.Ta4! Tc8 22.T:b4! D:b4 23.D:a6 T:c3 (Aceasta este surpriza pe care Bronstein i-o pregătise lui Karpov. În compensație pentru calitate, Bronstein va obține atac și acesta este întotdeauna o armă extrem de periculoasă în mîna sa. În cazul în care negrul ar fi ales alte continuări, ca de exemplu: 23...Tc4 24.Ta4 T:e4! 25.Df1 D:a4 26.C:a4 T:a4 27.g3; sau 25...Tf4 26.D:f4 D:f4 27.T:f4 e:f4 28.Cd4 finalul n-a prezentat probleme deosebite) 24.b:c3 D:e4 25.Dd3! Df4 26.Tf1 Dh4 27.Cd2! (Sacrifică un pion pentru a schimba damele și a simplifica poziția; cea mai incomodă figură neagră este dama, de aceea trebuie înlăturată) 27...e4 28.Dg3 D:g3 (Dacă 28...Dh5 29.c4!) 29.h:g3 d5 30.Tb1! Nd6 31.Rg1 (Regele trebuie adus repede în centru) 31...N:g3 32.Rf1 Ch5 33.Re2 Nf4 (Avantajul albului este foarte mic: calitate pentru pion, în schimb, experiența adversarului său foarte mare. Și totuși, deși avea numai 20 de ani, marele maestru Anatoli Karpov, cu deosebită tehnică, transformă acest avantaj într-o splendidă victorie. Vezi diagrama).

34.Cf1 Ne5 35.Ce3 N:c3 36.Tb8+ (Mai simplu, direct 36...C:d5) 36...Rh7 37.C:d5 Cg3+

După 33...Nf4

38.Rf2 (Mai exact era 38.Re3) 38...Nd4+! 39.Re1 (Nu 39.R:g3 Ne5+ și se pierde turnul) 39...C:f5 40.Tb4 Ce3 41.Re2 (Forța albului în această poziție este pionul c pe care Karpov îl va înainta până la transformare) 41...Nc5 42.Tb5 C:d5 43.T:c5 Cf4+ 44.Rf2 Rg6 45.g3 Ce6 46.Td5! (Cea mai activă poziție a turnului) 46...f5 47.c4 f4 48.c5 e3+ 49.Rf3 f:g3 50.R:g3 h5 51.c6 e2 (Nu ar fi ajutat cu nimic nici 51...b4+ 52.R:h4 e2 53.Te5 Cd4 54.T:e2) 52.Rf2 Rf6 53.Td7 și negrul a cedat. Transformarea pionului c nu poate fi împiedicată fără sacrificiul ultimei figuri.

131. DESCHIDEREA ENGLEZĂ

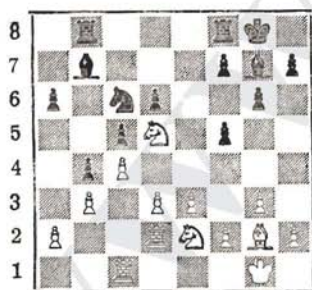
Karpov

Browne

San Antonio, 1972

1.c4 c5 2.b3 Cf6 3.Nb2 g6? (Această mutare este considerată o greșeală, după care albul are avantaj pozițional. Dar câți dintre cei care cunosc acest lucru reu-

șesc să-l realizeze?) 4.N:f6 e:f6 5.Cc3 (Avantajul albului constă în faptul că pionii negri de pe flancul regelui sînt dublați, iar cîmpul d5 rămîne definitiv slab pentru negru; mai devreme sau mai tîrziu acolo se va instala un cal alb) 5...Ng7 6.g3 Cc6 7.Ng2 f5 8.e3 0—0 (Luarea la c3 ar fi condamnat definitiv pionul negru de pe coloana d) 9.Cge2 a6 10. Tc1 b5 11.d3 Nb7 12.0—0 d6 13.Dd2 Da5 (Era mai promițător 13...b4 14.Cd5 a5 cu urmarea 15...a4) 14.Tfd1 Tab8 15.Cd5 D:d2 16.T:d2 (Schimbul damelor micșorează foarte mult șansele de apărare ale negrului. Salvarea ar fi trebuit căutată în jocul de mijloc; finalul său este aproape fără speranțe) 16...b4 (Preferabil era 16...Tfd8 17.c:b5 a:b5 18.d4! Nf8 19.d:c5 d:c5 20.Cf6+ Rg7 21. Cd7 Ta8 și negrul ar fi putut spera la o rezistență mai îndelungată. Vezi diagrama).

După 16...b4

17.d4! Tfd8 18.Tcd1! (Amenința luarea la c5 urmată de

Cd5—e7+) 18...c:d4 19.e:d4 Rf8 20.c5 (Interesant și 20.Ce3) 20... Ca7! (Cu intenția de a ajunge la c3) 21.Ce3! N:g2 22.R:g2 d:c5 23.d:c5 T:d2 24.T:d2 Tc8 25.Cd5 T:c5 (Greșit ar fi fost 25...a5 26. Cb6 Tc7 27.Td8+ Re7 28.Tg8 și albul câștigă) 26.C:b4 a5 27.Cd5 Tc6 (Corect ar fi fost 27...Cc6, dar Browne greșește din cauza crizei de timp) 28.Ce3 Tc5 29. Cf4 Nh6 30.Td5 (În scopul valorificării majorității de pioni) 30... T:d5 31.Cf:d5 N:e3? (Din nou greșește și din nou era absolut necesar 31...Cc6) 32.C:e3 (Poziția este câștigată de alb și planul nu este deloc complicat: centralizarea regelui și realizarea avantajului majorității de pioni de pe flancul damei) 32...Re8 33.Rf3 Cc6 34.Cc4 Re7 35.Re3 Rd7 36. a3 Re6 37.Rd3 Rd5 38.f3 h6 39. Rc3 h5 40.Rd3 f6 41.f4 g5 (La 41...Rc5 ar fi urmat 42.C:a5 și 43.b4+; la 41...Re6 42.Ce3 și 43.Rc4) 42.Ce3+ Re6 43.h4! g:h4 (Dacă 43...g4 44.Rc4 Ca7 45.Rc5 Cc8 46.Rb5 Cd6+ 47. R:a5 Ce4 48.Cf1! și albul câștigă) 44.g:h4 (În continuare, realizarea avantajului este doar o chestiune de tehnică simplă) 44...Ce7 45. Rc4 Cg6 46.Cg2 Rd6 47.Rb5! Rd5 48.R:a5 Re4 49.b4 Rf3 50. b5 R:g2 51.b6 Cf8 52.Rb5 Cd7 53.a4 C:b6 54.R:b6 Rf3 55.a5 R:f4 56.a6 Re3 57.a7 f4 58.a8D f3 59.De8+ și negrul a cedat.

132. PARTIDA SPANIOLĂ

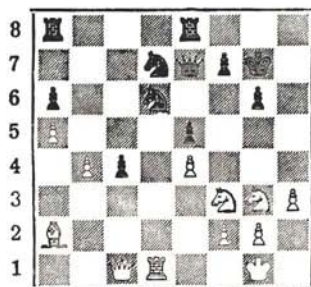
Karpov

Spasski

Moscova, 1973

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 a6 4.Na4 Cf6 5.0—0 Ne7 6.Te1 b5 7.Nb3 d6 8.c3 0—0 9.h3 Cb8 (Amândoi marii maeștri sînt adepți fideli ai Partidei spaniole și nu rareori această deschidere a fost întâlnită în partidele dintre ei) 10.d3 (Mai activă este considerată continuarea 10.d4; albul optează însă pentru un joc mai lent, care decurge din mutarea aleasă) 10...Nb7 11.Cbd2 Cbd7 12.Cf1 Cc5 13.Nc2 Te8 14.Cg3 Nf8 15.b4 Ccd7 16.d4 (Albul înaintează pionul d4 pentru a nu-l lăsa pe negru să preia inițiativa, jucînd d6—d5) 16...h6 17.Nd2 Cb6 18.Nd3 g6 (Pînă aici partida a avut același curs ca și aceea jucată la San Antonio în 1972, între Karpov și Gligorici, unde Gligorici a continuat cu 18...Tc8) 19.Dc2 (Pe cîmpul d1 trebuie să vină unul dintre turnuri) 19...Cfd7 20.Tad1 Ng7 21.d:e5! (După o jumătate de oră de gîndire, albul s-a decis la acest schimb, care are drept scop principal diminuarea activității nebulului negru din g7) 21...d:e5 (Probabil ar fi fost mai indicat întîi schimbul cailor: 21...C:e5 22.C:e5 d:e5) 22.c4 (Pentru a obține avantaj, albul este obligat să joace energetic; dacă de exemplu: 22.Ne3 De7 23.Cd2 c5 cu egalitate) 22...b:c4 (În cazul în care negrul ar fi jucat 22...c5, Karpov a arătat că ar fi fost indicat sacri-

ficiul de figură 23.c:b5 c4 24.N:c4 Tc8 25.N:f7+ R:f7 26.Db3+) 23.N:c4 De7 (Este o regulă în Partida spaniolă: albul are celebrul „nebul spaniol” pe care caută să-l mențină, iar negrul să-l elimine. Nebulul trebuia schimbat: 23...C:c4 24.D:c4 Tc8) 24.Nb3! c5 25.a4! c4 (Forțat; dacă 25...c:b4 26.a5 Tac8 27.Da2 Ca8 28.N:b4! D:b4 29.N:f7+ Rf8 30.N:e8 T:e8 31.Tb1 și albul cîștigă) 26.Na2 Nc6 27.a5 Na4 28.Dc1! Cc8 (Un sacrificiu de de calitate; la 28...N:d1 29.T:d1 Ca4 30.N:h6 N:h6 31.D:h6 Cc3 32.N:c4 se amenință 33.D:g6+, iar dacă negrul se apără cu 31...Cf8, albul jucînd 32.Tc1 obține atac) 29.N:h6 N:d1 30.T:d1 Cd6? (O greșeală care îl va costa pe negru partida; ar fi trebuit jucat 30...Cf8; dacă 30...Ta7 31.N:g7 R:g7 32.D:c4 și albul are avantaj. Negrul ar fi pierdut însă și după 30...N:h6 31.D:h6 Cd6 32.Cg5 Cf8 33.Ch5 g:h5 34.T:d6 Tac8 35.Tf6) 31.N:g7 R:g7 (Vezi diagrama).

După 31...R:g7

32.Dg5! (O surpriză pentru Spasski! El a prevăzut doar continuarea 32.Dd2 Td8 33.D:d6? Cf8) 32...f6 (Poziția este critică: dacă 32...Tac8 33.T:d6 D:g5 34.C:g5 Cf6 35.Ce2 c3 36.N:f7 cu avantaj material; la 32...D:g5 33.C:g5 f6 34.T:d6 albul câștigă o figură; 32...Cf6 33.T:d6! D:d6 34.Cf5 câștigă dama; 32...Tac8 33.T:d6 D:g5 34.C:g5 c3 35.N:f7 c2 36.T:g6+ Rf8 37.Ce2 cu mare avantaj; 32...Rf8 33.Dh6+ Rg8 34.Cg5 Cf8 35.Ch5 cu atac periculos) 33.Dg4 Rh7 (Singura apărare împotriva 34.T:d6 și Cg3—f5+) 34.Ch4 și negrul în poziție complet pierdută a cedat. Continuările care ar fi fost posibile nu i-au lăsat absolut nici o speranță, ca de exemplu: 34...Tg8 35.N:c4 Tg7 36.T:d6 D:d6 37.Chf5 și pentru a se salva de mat pierde dama; sau 34...Cf8 35.C:g6 36.Dh5+ și apoi 37.T:d6. Pentru felul cum a fost jucată, partida a primit premiul de frumusețe.

133. APĂRAREA SICILIANĂ

Karpov

Korcinoi

Meciul candidaților

Moscova, 1974

1.e4 c5 2.Cf3 d6 3.d4 c:d4 4.C:d4 Cf6 5.Cc3 g6 (Varianta dragonului din Apărarea siciliană, readusă în practica turneelor de șahiști englezi) 6.Ne3 Ng7 7.f3 Cc6 8.Dd2 0—0 9.Nc4 Nd7 (În partida Karpov—D. Byrne de la San Antonio, 1972, s-a jucat: 9...a5 10.a4! C:d4 11.N:d4 Ne6

12.Nb5 Tc8 13.0—0—0 Cd7 14.N:g7 R:g7 15.f4 Cf6 16.The1 cu poziție mai bună pentru alb) 10.h4 (Mai activ decât 10.0—0—0 Tc8 11.Nb3 Ce5 12.h4 Cc4) 10...Tc8 (Mai des întâlnită este continuarea 10...Da5) 11.Nb3 Ce5 12.0—0—0 (Dacă 12.Nh6 N:h6 13.D:h6 Da5 14.0—0—0 T:c3! și negrul obține atac) 12...Cc4 13.N:c4 T:c4 14.h5! (Un sacrificiu de pion tematic și arhicunoscut în această poziție) 14...Ch5 15.g4 Cf6 16.Cde2! (Aceasta este noutatea față de partida Gheller—Korcinoi, din meciul susținut în 1971, unde s-a jucat: 16.Nh6 C:e4! 17.De3 T:c3! 18.b:c3 Cf6 19.N:g7 R:g7 20.Th2 Tg8, cu poziție egală) 16...Da5 (O altă posibilitate este 16...Te8, la care albul a continuat cu 17.Nh6 Nh8 18.e5 C:g4, Ostojici—Tarjan, Malaga, 1974; sau 17.e5 C:g4 18.f:g4 N:g4, Martin—Tarjan, Malaga, 1974) 17.Nh6 (Ideea este eliminarea nebunului negru de câmpuri negre, capabil atât de apărare solidă, dar și de atac puternic) 17...N:h6 18.D:h6 Tfc8 (Pregătește sacrificiul tipic la c3. Vezi diagrama din pag. 244).

19.Td3! (Idee originală a lui Karpov. Erau cunoscute continuările 19.Td5 T8c5 20.Rb1 cu șanse mai bune pentru alb sau 19.g5 Ch5! 20.T:h5 g:h5 21.Cd5 T:c2+ 22.Rb1 Rh8! 23.g6 f:g6 24.C:e7 T:b2+ 25.R:b2 De5+ 26.Rb1 D:e7 și negrul are avantaj. După mutarea din partidă se amenință 20.g5 Ch5 21.Cf4)

19...T4c5?! (După mai mult de o jumătate de oră de gândire, Korcinoi nu găsește cea mai bună continuare. Se recomandă în această poziție: 19...Ne6 20.g5 Ch5 21.Cf4 De5 22.C:h5 g:h5 23.D:h5 Rf8! sau 19...Dd8 20.g5! Ch5 21.Cf4 Df8 22.D:f8+ R:f8 23.C:h5 g:h5 24.T:h5 Rg7 25.Td2) 20.g5!! (Un sacrificiu inventiv pentru a menține inițiativa albului) 20...T:g5 21.Td5 T:d5 22.C:d5 Te8 23.Cef4 (Se amenință 24.C:f6+ e:f6 25.Cd5) 23...Nc6?! (Ceva mai bine este 23...Ne6, dar nici atunci negrul nu ar fi avut speranțe prea mari de salvare: 24.C:e6! f:e6 25.C:f6+ e:f6 26.D:h7+ Rf8 27.D:b7 Te7! — mai bine decât 27...Rg8 28.Dh7+ Rf8 29.D:g6 — 28.Db8+ Te8 29.D:d6+ Rg8 30.Dd7! Dd8 — 30...Td8 31.Dh7+ Rf8 32.Dh8+ Re7 33.Dg7+ Rd6 34.D:f6 — 31.Dh7+ Rf8 32.Dh8+ Re7 33.Dg7+ Rd6 34.Td1+ și albul câștigă) 24.e5! (Izolează dama neagră, care nu mai poate veni în ajutorul regelui său) 24...

N:d5 25.e:f6 e:f6 26.D:h7+ Rf8 27.Dh8+ și negrul a cedat în fața pierderii decisive de material: 27...Re7 28.C:d5+ D:d5 29.Td1+ etc.

134. PARTIDA SPANIOLĂ

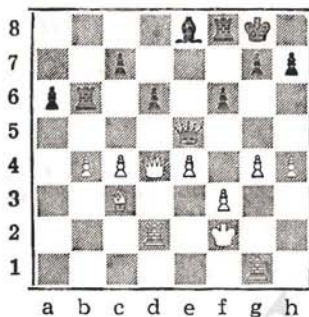
Karpov

Portisch

Milano, 1975

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 a6 4.Na4 d6 5.0—0 Ne7 6.N:c6+ (Mai bine decât 6.d4 b5 7.Nb3 C:d4 8.C:d4 e:d4 9.Dh5 g6 10.Dd5 Ne6 11.D:d4 Nf6) 6...b:c6 7.d4 e:d4 8.C:d4 c5 9.Cc6 Dd7 10.Ca5 Nf6 11.Dd3 Ce7 12.Cc3 Tb8 13.Tb1 0—0 14.Nd2 N:c3 (Mai bine decât 14...Cg6 sau Cc6, la care ar fi urmat 15.Cd5) 15.N:c3 Cc6 16.a3 (Karpov nu se teme de o poziție cu nebuni de culori diferite, în care vede resurse de câștig) 16...C:a5 17.N:a5 Te8 18.Tfe1 Te6 (Prezența pionilor slabi ai negrului pe flancul damei și a nebunului alb de câmpuri negre, mai activ decât nebunul adversarului, face ca albul să aibă avantaj) 19.c4 Nb7 20.f3 Tbe8 21.Dd2 Nc6?! (Negrul efectuează o mutare pasivă. Mai bine ar fi fost construirea unui plan de contraatac, prin mutările — eventual — succesive: 21...h6, 22...Tg6, 23...f5) 22.b3 De7 23.Df4 Tb8 24.Nc3 f6?! (O mutare îndoielnică și care oferă albului un plan clar de atac, cum se va vedea după câteva mutări) 25.Rf2 Df7 26.h4 Tee8 27.g4 Tb7 (Nu ajută nici 27...T:b3 28.T:b3 D:c4

29.Teb1 Na4 30.Tb7 D:c3 31.Tc1 Dd4+ 32.De3 De5 33.Rg2) 28. Tb2 Teb8 29.Teb1 Tf8 30.Tg1 Ne8 (Dacă 30...Tfb8, albul continuă atacul asupra pionului f6 prin 31.g5 T:b3 32.T:b3 T:b3 33.g:f6 g6 și pionul f va decide soarta partidei) 31.De3 De6 32. Dd3 Nc6 33.b4! c:b4 34.a:b4 Ne8 35.Td2 Tb6 (La 35...Nf7 36. g5) 36.Dd4 De5 (Toate figurile albe sînt gata pentru declanșarea focului! Prima lovitură teribilă urmează... Vezi diagrama)

După 36...De5

37.D:b6! Dh2+ (Se mai putea juga 37...D:c3 38.Dd4 D:b4 39. Ta1, dar cu poziție superioară pentru alb) 38.Re1 D:d2+ 39. R:d2 c:b6 40.Tal Nf7 41.T:a6 Tb8 42.Rd3 h5 43.b5 h:g4 44. f:g4 Tc8 45.Ta4.

Aici partida s-a întrerupt. Fără dame pe tablă, albului îi este mai ușor să exploateze slăbiciunile negrului. În continuare va fi vorba numai de tehnica realizării avantajului, pe care Karpov o stăpânește impecabil. Dealtfel, prin

exactitatea și finețea raționamentelor, va face ca această partidă să fie cea mai bună realizare a campionului mondial în turneul de la Milano.

45...Ne6 46.g5 f5 47.e:f5 N:f5+ 48.Rd4 Rf7 49.Nb4 Re6 50.Ta6 Tb8 51.h5 Ng4 52.h6 g:h6 53. g:h6 Nf5 54.Nd2 Tg8 55.Nf4 Tb8 56.Ta7 Rf6 57.Tg7 Ne6 58. Tc7 Th8 59.Tc6 Tg8 60.T:d6 Rf5 61.T:b6 Tg4 62.T:e6 R:e6 63.Re4 Tg8 64.b6 și negrul a cedat.

135. APĂRAREA FRANCEZĂ

Karpov

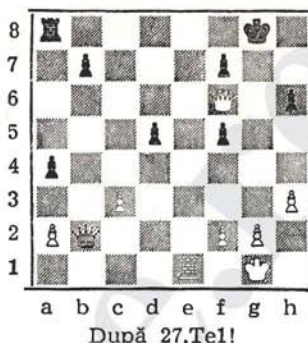
Vaganian

Skoplje, 1970

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Cd2 (O variantă frecvent jucată de campionul mondial) 3...c5 4.e:d5 e:d5 5.Cgf3 a6 (O mutare care împiedică dezvoltarea nebulului de alb la b5, dar care constituie în același timp o întârziere în dezvoltarea figurilor negrului) 6.d:c5 N:c5 7.Cb3 Nb6 8.Nd3 Ce7 9. 0—0 Cbc6 10.Te1 Ng4 (Acum lupta se va da în jurul câmpului d4: albul va căuta să-l stăpânească cu figuri, de unde va domina tot centrul, în timp ce negrul, pentru ca să obțină egalarea și un joc bun, va trebui să realizeze înaintarea pionului d5 la d4) 11.c3 (Ar fi fost bine și 11.h3; în cazul retragerii nebulului la h5, negrul va trebui să fie atent la rocadă din cauza sacrificiilor posibile pe câmpul h7) 11...h6 12.h3 Nh5 13. Ne3 0—0 (În general, schimbul nebulilor de câmpuri negre este

în avantajul albului, evitarea acestuia ar fi însemnat însă o și mai mare întârziere în dezvoltarea negrului) 14.N:b6 D:b6 15.De2 Tfd8 16.Tad1 a5 17.Nb1! (Albul trebuie să aibă în permanență controlul câmpului d4; nu ar fi fost indicat 17.De3 D:e3 18.T:e3 N:f3 19.T:f3 a4 și negrul stă bine) 17...N:f3 18.D:f3 a4 19.Cd4 D:b2 (Nu merge 19...C:d4 20.T:d4 D:b2?? și negrul pierde o figură) 20.C:c6 C:c6 21.Df5 g6 22.Df6 (Figurile albe sînt foarte armonios plasate pe tablă, cooperează eficient, poziția damei este foarte activă: apără pionul c3 și amenință sacrificiul nebunului la g6) 22...Td7 (Karpov arată în această poziție că dacă negrul ar fi răspuns cu 22...Te8, ar fi jucat 23.N:g6 f:g6 24.D:g6+ Rf8 25.D:h6+ Rg8 26.Te6) 23.Nf5! Te7 (La 23...Tc7 24.T:d5; 23...g:f5 24.Td3 f4 — 24...Ce7 25.T:e7 — 25.D:f4 Dc2 26.Tg3+ Rh7 27.Df6 Tg8 28.T:g8) 24.T:e7 (Și aici, după cum a explicat Karpov mai târziu, albul poate obține avantaj și altfel: 24.N:g6 f:g6 25.T:e7 C:e7 26.D:e7, dar a dorit mai mult) 24...C:e7 25.Nd3 Cf5 (Singura posibilitate; la alte mutări, ca 25...Cc6 26.N:g6; 25...Te8 26.Te1 Da3 27.Nb5; sau 25...Rf8 26.Tb1 D:a2 27.T:b7 și după 27...Te8 sau 27...Da3 ar fi urmat 28.N:g6!) 26.N:f5 g:f5 27.Te1! (Vezi diagrama).

27...D:a2 (O cursă! Negrul ar fi obținut remiza dacă, de pildă, albul ar fi jucat direct 28.Te3, la

După 27.Te1!

care ar fi urmat 28...f4 29.D:f4 Db1+ 30.Rh2 a3! 31.Tg3+ Dg6 32.T:g6+ f:g6 și albul trebuie să dea șah etern ca să se salveze) 28.D:h6 a3 29.Dg5+ Rf8 30.Df6 Rg8 31.D:f5 Dd2 32.Te7! (Turcul negru este obligat să abandoneze coloana a) 32...Tf8 33.Dg4+ Rh7 34.Te5 Dh6 35.Th5 Ta8 36.Df5+ Rg7 37.T:h6 R:h6 38.Df6+ Rh7 39.D:f7+ Rh8 40.D:b7 și albul câștigă.

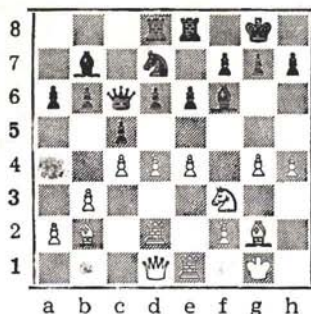
136. INDIANA DAMEI

Karpov

Pomar

Las Palmas, 1977

1.c4 e6 2.d4 Cf6 3.Cf3 b6 4.g3 Nb7 5.Ng2 Ne7 6.0—0 0—0 7.Cc3 Ce4 8.Dc2 C:c3 9.D:c3 c5 10.Td1 d6 11.b3 (Poate nu este lipsit de interes să amintim că însuși Karpov joacă acest sistem de apărare, dar nu ca în varianta de față) 11...Dc7 12.Nb2 Nf6 13.Dc2 Cd7 14.e4 Tfd8 15.De2 Tac8 16.Td2 Dc6 17.Te1 Te8 18.Dd1 Tcd8 19.h4 a6 20.g4 (Vezi diagrama).

După 20.g4

20...g6 (Negrul comite greșeala care îl va costa partida. Trebuia să schimbe la d4) 21.g5 Ng7 22. d5 e:d5 23.e:d5 Dc8 24.N:g7 R:g7 25.Tde2 Rf8 26.Da1! Rg8 27.Db2 (O manevră fină care îl aduce pe negru în poziție de zugzwang) 27...Cf8 28.Df6 Cd7 29.D:d6 Ce5 30.T:e5 și albul câștigă.

137. APĂRAREA CARO-KANN

Karpov

Hort

Bugoino, 1978

1.e4 c6 2.d4 d5 3.Cc3 d:e4 4. C:e4 Cd7 5.Cf3 Cgf6 6.C:f6 C:f6 7.Ce5 Nf5?! (Ar fi fost de luat în considerare 7...Ne6. Partida aceasta ne va ilustra un alt aspect al stilului de joc al lui Karpov. Deși l-a avut ca partener pe redutabilul mare maestru cehoslovac Vlastimil Hort, Karpov îl va „pedepsi” exemplar pentru inexactitatea comisă în deschidere și va realiza una dintre cele mai spectaculoase miniaturi ale concursului) 8.c3 e6

9.g4! (Combaterea energică a mutării 7...Nf5) 9...Ng6 10.h4 h5 (Într-o partidă Mecking-Miles, Wijk aan Zee 1978, negrul a jucat 10...Nd6 11.D:e2! N:e5 12. d:e5 Dd5 13.Th3 și albul a obținut poziție câștigată) 11.g5 Cd5 12.C:g6 f:g6 (O slăbire a flancului regelui, care va fi fatală) 13. Dc2 Rf7 14.Th3 Ce7 15.Nc4 (Spre regele negru se concentrează toate forțele albului) 15...Cf5 16.Tf3 Dd7 17.T:f5 (Un sacrificiu pentru a înlătura una dintre puținele figuri active ale negrului) 17...g:f5 18.D:f5+ Re7 19.De4 Te8 20.Nf4 Rd8 21.De5 Tg8 22. 0—0—0 g6 23.Te1 Ng7 24.Db3+ Re7 25.T:e6+ și „sugrumat” de figurile albe în centrul tablei, negrul s-a recunoscut învins: 25... D:e6 26.Dc7+ Dd7 27.Nd6+ mat.

138. APĂRAREA PIRC-UFIMTEV

Karpov

Korcinoi

Partida a 32-a a meciului pentru titlul de campion mondial
Baguio City, 1978

După ce luase conducerea cu 5—2 (!), Karpov a pierdut pe rând partidele a 29-a, a 30-a și a 31-a, Korcinoi realizând o extraordinară revenire și o spectaculoasă egalare a scorului: 5—5. Faza în care ajunsese meciul era urmărită cu o încordare greu de descris; o singură partidă câștigată ar fi adus unuia sau celuilalt victoria finală. Va câștiga Korci-

noi și cea de a 4-a partidă? Va urma o remiză de „respiro” — eventualitatea cea mai probabilă — sau...? Și a urmat formidabila victorie a lui Karpov!

1.e4 d6 (Sistemul acesta de deschidere adoptat cu încredere atât de Korcinoi, cât și de Nona Gaprindașvili în meciul pentru păstrarea titlului de campioană mondială, disputat aproape în paralel cu cel din Filipine, a înșelat speranțele adeptilor săi) 2.d4 Cf6 3. Cc3 g6 4.Cf3 Ng7 5.Ne2 0—0 6.0—0 c5 7.d5 (Albul ar fi obținut un mic avantaj și după luarea la c5. Karpov preferă însă un joc complicat — poate cel mai justificat din punct de vedere psihologic — pentru că însuși Korcinoi joacă cu piesele albe varianta din partidă, astfel încât va fi pus de Karpov să-și combată propriul sistem) 7...Ca6 8.Nf4 Cc7 9.a4 b6 10.Te1 Nb7 11.Nc4 (Ar trebui luat în considerare și 11.h3 pentru a păstra nebunul de câmpuri negre) 11...Ch5 (Negrul are de pe acum dificultăți. În locul pierderii de timp 11...Ch5, era mai indicat 11...Cd7 sau 11...Cfe8) 12.Ng5 Cf6 13.Dd3 (Din nou o mutare originală, pregătită cu atenție de Karpov) 13...a6 14. Tad1 Tb8 15.h3 (Tentantă părea continuarea 15.e5, dar după 15...d:e5 16.C:e5 b5 17.a:b5 a:b5 18. C:b5 Cc:d5 negrul începe să stea mai bine) 15...Cd7 16.De3 (Dacă 16.Nf4, negrul ar fi putut să dea un pion pentru a obține contra-joc: 16...b5 17.a:b5 Cb6; ar fi fost

de luat în considerare și 16...Ce5 17.N:e5 d:e5 18.d6 e:d6 19.D:d6 D:d6 20.T:d6 b5. Karpov însă se decide, consecvent propriilor principii, să schimbe cea mai activă figură a negrului) 16...Na8 17.Nh6 b5 (Odată dispărut de pe tablă nebunul de câmpuri negre, înaintarea pionului b nu mai are aceeași eficacitate) 18.N:g7 R:g7 19.Nf1 Cf6 20.a:b5 a:b5 21.Ce2 (Figurile lui Karpov se îndreaptă spre flancul regelui, slăbit în urma schimbului nebunului) 21...Nb7 (Poate că ar fi fost mai bine dacă negrul, prudent, s-ar fi decis la mutarea defensivă, acum sau ceva mai târziu, h7—h6. Nu i-ar fi dat prea mari speranțe 21...e6 22.d:e6 C:e6 23.Cg3 și albul stă mai bine) 22.Cg3 Ta8 23.c3 Ta4 24.Nd3 Da8 25.e5! (O mutare extraordinară deoarece pionul d5 nu poate fi luat: 25...Cf:d5 26.Cf5+ g:f5 27.Dg5+ Rh8 28.D:f5 cu mat imparabil; sau 26.Ch5+. Dacă 25...Cc:d5 26.e:f6+ e:f6 27.Dd2 și negrul este departe de a avea vreo compensație pentru figura pierdută) 25...d:e5 26.D:e5 (Greșit ar fi fost 26.D:c5 din cauza 26...Cc:d5 și dama este în pericol) 26...C:d5 27.N:b5 Ta7 28. Ch4! (Dacă 28.Ce4 Cc7!) 28... Nc8 (Interesant este ce s-ar fi întâmplat dacă negrul ar fi jucat 28...Nc6, după cum arată în corespondența sa de la Baguio marele maestru Mihail Tal: 29.N:c6 D:c6 30.c4 Cb4 31.Td6 e:d6 32. Ch5+ g:h5 33.Dg5+ Rh8 34. D:f6+ Rg8 35.Cf5; sau dacă

28...Db8 29.c4 D:e5 30.T:e5 Cc7 31.T:c5 Tc8 32.Chf5+ g:f5 33. C:f5+ Rf8 34. T:c7!) 29. **Ne2!** (Caracteristic pentru Karpov este de asemenea faptul că întotdeauna găsește cele mai simple căi de câștig, în cele mai complicate situații: amenință 30.Nf3 cu câștigul unei figuri) 29...Ne6 30.c4 Cb4 31. D:c5 Db8 32.Nf1 Tc8 33. Dg5 Rh8 34. Td2 Cc6 (Aparent, negrul poate să spere în contrajoc; pionii de pe flancul damei pot fi opriți de tirul figurilor grele masate în zona aceasta. Karpov are însă în vedere o diversiune foarte puternică pe flancul regelui. (Vezi diagrama).

După 34...Cc6

35.Dh6! (Amenințarea este clară: 36.C:g6+) 35...Tg8 (Dacă 35...Rg8 36.Cf3 se îndreaptă decisiv spre câmpul g5) 36.Cf3 Df8 37.De3 (Desigur, nu trebuie acceptat schimbul damelor) 37...Rg7 (În culise, marii maeștri secundari ai celor doi combatanți considerau poziția negrului compromisă) 38.Cg5 Nd7 39.b4 (Începutul... sfârșitului. Pionii albi se pun în mișcare) 39...Da8 40.b5 Ca5 (Criza de timp s-a terminat. Campionul mondial, după ce a gândit 10 minute, a jucat calm mutarea din text) 41.b6. Korcinoi a cerut aici întreruperea partidei și a dat în plic 41...Tb7, mutarea secretă. Fără să mai reia jocul, a doua zi a anunțat că cedează partida. Cu aceasta recunoștea victoria lui Anatoli Karpov în meciul pentru titlul suprem de campion mondial. Poziția este într-adevăr iremediabil pierdută: după 41...Tb7, negrul pierde o figură prin 42.Ta2; dacă mutarea secretă ar fi fost 41...Ta6, ar fi urmat 42. c5 sau 42.D:e7, cu avantaj material și pozițional mai mult decât suficient pentru victorie.

CUGETĂRI...

I-am văzut... la lucru pe cei mai străluciți reprezentanți ai șahului, jocul în care se împletesc atât de armonios știința, arta, spiritul de înțrecere, lupta sportivă. Le-am urmărit partidele, scîlpirile de geniu în momentele culminante, stilurile de joc, concepțiile personale pentru fiecare fază a unei partide de șah. Nu este lipsit de interes, credem, ca înainte de a pune punct acestor cîteva note istorice, să amintim unele dintre aprecierile lor asupra șahului, aprecieri exprimate într-o ocazie sau alta.

•
•

„Șahul nu este un joc pentru oamenii cu caractere slabe... Șahul este greu! El cere o muncă permanentă și un spirit critic necrușător față de propria persoană“.

W. Steinitz

„Numeroasele cercetări în domeniul șahului ating probleme care, deocamdată, nu au fost rezolvate pe deplin; în finalul acestor analize se trage adesea concluzia: «poate». Viața este inepuizabilă — șahul, din fericire, de asemenea. Un joc în care totul ar fi clar, ca doi și cu doi fac patru n-ar prezenta nici un interes“.

Em. Lasker

„Cei mai mulți se tem de înfringere, socotind-o ca ceva... rușinos. Este un punct de vedere cu totul greșit. Cei care doresc să se perfecționeze trebuie să privească înfringerile ca pe niște lecții și să învețe din ele. Trebuie, de asemenea, să fiți hotărâți în deciziile pe care le luați.

Dacă o mutare vi se pare bună, faceți-o! Experiența rămîne profesorul cel mai bun..."

J. R. Capablanca

„Pentru mine, șahul nu este joc, ci artă. Da, eu socotesc șahul o artă și sint gata să-mi asum toate obligațiile care decurg din aceasta”.

A. Alehin

„În șah nu te poți baza doar pe legile sigure, imuabile. În aceasta constă marea sa dificultate, dar și frumusețe. Învățînd șahul, trebuie să înveți în primul rînd din propria ta experiență. După părerea mea, rolul unui manual de șah este acela de a te învăța să gîndești independent, depășînd singur toate greutățile”.

M. Euwe

„Acordînd o înaltă apreciere condițiilor pe care statul le-a creat pentru dezvoltarea șahului, înțelegem răspunderea ce apasă pe umerii noștri”.

M. Botvinnik

„Mi se pare că în zilele noastre șahistul-artist trebuie să tindă neîntrerupt spre lărgirea orizontului șahului, căutînd acele căi creatoare pe care acest joc minunat să poată înainta spre perfecțiune”.

V. Smislov

„Șahul oglindește firea, temperamentul omului. Cred că mașina nu va reuși niciodată să demonstreze trăsături de caracter și nici o luptă de idei. Pentru a obține succes în șah, trebuie să iubești acest joc și să ai talent.

Șahist bun — te naști; șahist mare — devii!”

M. Tal

„Marele ideal în șah este să joci fără greșeală. Și tocmai această dorință m-a atras totdeauna spre șah.

Jucînd cu adversarul, fiecare șahist luptă, mai întii, cu sine însuși. Am pierdut multe partide decisive pentru simplul motiv că n-am reușit să mă înving pe mine însumi...”

T. Petrosian

„M-au atras spre șah necunoscutul, caracterul inepuizabil al posibilităților de pe tablă. Este greu să arăți un singur element pentru care iubești șahul. Acest joc este un univers”.

B. Spasski

„Pe mine m-au atras cel mai mult în șah posibilitățile de a călători, de a câștiga bani și de a fi celebru. Șahul este, desigur, și o artă. Dar la aceasta n-am avut, deocamdată, timp să mă gîndesc”.

R. Fischer

„Pentru mine șahul este, în primul rînd, luptă. Victoria este scopul meu în fiecare partidă.

S-a reproșat, nu o dată, jocului meu un caracter prea rațional, prea uscat. Intr-adevăr, eu privesc partida foarte practic și jocul meu se bazează mult pe tehnică. Dar niciodată, cu nimeni, eu nu joc la remiză. Nici cu albul, nici cu negrul”.

A. Karpov

CAMPIONATELE MONDIALE FEMININE

1927 Londra, turneu
Vera Mencik 10 $\frac{1}{2}$ puncte
din 11 posibile	Ludmila Rudenko 10 puncte
din 16 posibile
1930 Hamburg, turneu
Vera Mencik 6 $\frac{1}{2}$ puncte
din 8 posibile	1959/60 Moscova, meci
Elisabeta Bîkova —
Kira Zvorîkina 8 $\frac{1}{2}$ —4 $\frac{1}{2}$
(+6=5—2)
1931 Praga, turneu
Vera Mencik 8 puncte din
8 posibile	1962 Moscova, meci
Nona Gaprindaşvili —
Elisabeta Bîkova 9—2
(+7=4—0)
1933 Folkestone, turneu
Vera Mencik 14 puncte din
14 posibile	1965 Moscova, meci
Nona Gaprindaşvili —
Alla Kuşnir 8 $\frac{1}{2}$ —4 $\frac{1}{2}$
(+7=3—3)
1933 Varşovia, turneu
Vera Mencik 9 puncte din
9 posibile	1969 Tbilisi şi Moscova meci
Nona Gaprindaşvili —
Alla Kuşnir 8 $\frac{1}{2}$ —4 $\frac{1}{2}$
(+6=5—2)
1937 Stockholm, turneu
Vera Mencik 14 puncte din
14 posibile	1972 Riga, meci
Nona Gaprindaşvili —
Alla Kuşnir 8 $\frac{1}{2}$ —7 $\frac{1}{2}$
(+5=7—4)
1939 Buenos Aires, turneu
Vera Mencik 18 puncte din
19 posibile	1975 Tbilisi, meci
Nona Gaprindaşvili —
Nana Alexandria 8 $\frac{1}{2}$ —3 $\frac{1}{2}$
(+8=1—3)
1950 Moscova, turneu
Ludmila Rudenko 11 $\frac{1}{2}$
puncte din 15 posibile	1978 Piţunda (R.S.S. Gruzină)
meci
Maia Ciburdanidze —
Nona Gaprindaşvili 8 $\frac{1}{2}$ —
6 $\frac{1}{2}$ (+4=9—2)
1953 Leningrad, meci
Elisabeta Bîkova —
Ludmila Rudenko 8—6
(+7=2—5)	
1956 Moscova, meci triumfiular
Olga Rubţova
Elisabeta Bîkova,	

Vera Mencik

Istoria milenară a șahului cunoaște și nume de femei, femei celebre care au îndrăgit șahul, începând cu Semiramida, legendara regină a Babilonului, Caterina de Medici, Elisabeta I a Angliei, Maria Tereza, Ecaterina cea Mare a Rusiei, George Sand etc. Dar prima femeie care s-a impus cu adevărat în lupta șahistă cu bărbații a fost Vera Mencik. După părerea unui cronicar francez de șah — și nu numai a lui — este greu să-ți imaginezi o femeie jucând șah; femeile au spirit practic și prea realist, pentru a pierde timpul cu un joc abstract.

Vera Mencik a infirmat această opinie, a învins la masa de șah mai întâi bărbați, pentru a dovedi că și în șah, ca în orice alt domeniu al vieții, femeile sînt capabile de performanțe. S-a născut la 16 februarie 1906, la Moscova, într-o familie în care tatăl era de origine cehă și mama engleză. La 9 ani învață să joace șah și se lasă

atrăsă de acest joc în mod cu totul deosebit. În anul 1917, împreună cu familia, pleacă în Anglia și se stabilește chiar în orașul Hastings, celebru pentru tradiția sa șahistă. În cluburile orașului, Vera va descoperi frumusețile inepuizabile ale șahului și vocația propriei sale vieți. Din fericire, la Hastings vine și predă lecții de șah cunoscutul maestru Geza Maroczy, care, descoperind în Vera Mencik un mare talent, o însoțește cu sfaturile sale de-a lungul întregii cariere, de-a lungul marilor confruntări. Vera a parti-

cipat la numeroase concursuri masculine, a desfășurat o intensă activitate publicistică șahistă, a scris articole și comentarii de specialitate în revista „Chess Magazine”, unde soțul său era redactor, a jucat cu cei mai mari șahiști ai lumii din epoca sa și a învins maestri și mari maestri cu nume vestite: Euwe, Kolle, Sultan Han, Alexander, Thomas și alții. Cunoscutul publicist sovietic B. I. Turov a făcut următoarea statistică: din 174 de partide jucate de Vera Mencik împotriva bărbaților (maestri și mari maestri) a câștigat 31, a încheiat cu remiză 69 și a pierdut 74. În 83 de partide jucate în cadrul campionatelor feminine pentru titlul mondial a pierdut o singură partidă și a făcut 4 remize.

În 1927, la Londra, cu ocazia Olimpiadei de șah pentru echipe masculine, s-a luat și inițiativa organizării primului campionat mondial feminin de șah. Au participat 12 jucătoare; primul loc a fost ocupat ușor de Vera Mencik, cu 10½ puncte din 11 posibile. Al doilea turneu pentru campionatul mondial a avut loc în 1930, la Hamburg; au participat 5 jucătoare, s-a jucat tur-retur și din nou pe locul I s-a clasat Vera Mencik: 6½ puncte din 8 posibile. Un an mai târziu, în 1931, a avut loc la Praga a treia ediție a campionatului mondial. Au participat aceleași jucătoare ca și la Hamburg. Dacă la ediția precedentă titlul s-a decis abia în ul-

tima rundă, când Vera Mencik și-a întrecut în partidă directă concurenta principală, de această dată a reușit 8 puncte din 8 posibile, păstrându-și fără emoții titlul mondial. Punctaje absolute a realizat Vera Mencik și în campionatele mondiale din 1933 și 1935. După doi ani, în 1937, la Stockholm, s-a disputat al VI-lea campionat mondial feminin de șah, la care au participat 26 de concurente. Turneul s-a desfășurat după sistemul elvețian. Mencik s-a clasat din nou pe locul I, cu 14 puncte din 14 posibile, urmată de Benini 10, Lauberte și Graff cu câte 9 puncte. Ultimul campionat mondial feminin la care a luat parte multipla campioană — al VII-lea — s-a desfășurat la Buenos Aires, în 1939. Au participat 20 de șahiste din 18 țări; s-a jucat sistem turneu, încheiat cu o nouă victorie pentru Vera Mencik: primul loc cu 18 puncte din 19 posibile!

În anul 1937 Vera Mencik s-a căsătorit cu R. Stevenson, fost secretar al Federației britanice de șah din 1938 până în 1943, când s-a stins din viață. La scurt timp, 27 iunie 1944, în plină noapte, Vera Mencik și-a pierdut viața împreună cu toată familia, răpusă de exploziile bombelor aruncate în raidurile nocturne de aviația hitleristă. Sub ruinele fumegînde ale propriei sale locuințe, s-a sfîrșit din viață la 38 de ani cea mai mare șahistă a lumii. Cu excepția acelei nopți, la fiecare alarmă toți

ai casei se refugiau în fundul grădinii. Atunci n-au făcut-o! Au rămas în locuința ce avea să fie distrusă de explozii, în timp ce în grădină nu fusese atins nici un fir de iarbă...

Despre Vera Mencik, fostul campion mondial Capablanca spunea că este „singura femeie care joacă șah ca un bărbat”, iar Alehin adăuga: „Vera Mencik este o excepție între femei. Ea are calități uriașe pentru șah!”

Și aceasta într-o epocă istorică în care condiția femeii era inferioară, ca rezultat al nenumăratelor prejudecăți — așa cum campioana însăși scria: „În Anglia, femeia este departe de a fi primită în toate cluburile, iar în străinătate chiar mai rău... Astfel că astăzi femeia nu poate să-și dezvolte talentul, pentru că în cele mai multe cazuri nu are condiții.” Cu atât mai mari sînt meritul Verei Mencik și admirația noastră pentru această femeie care a sfârșit prejudecăți, a răsturnat idei preconcepute și s-a așezat demnă la masa de șah în fața măștrilor vremii.

În semn de omagiu și pentru a respecta memoria mării șahiste, F.I.D.E. a hotărât ca cea mai mare întrecere șahistă feminină, Olimpiadele de șah, să fie dotate cu trofeul „Vera Mencik”, care se atribuie celei mai bune echipe din lume. Astfel, numele Verei Mencik s-a transformat în simbol, un simbol care înflăcărează

inima oricărei tinere, simbolul femeii-șahiste, femeii-campioane.

Palmares

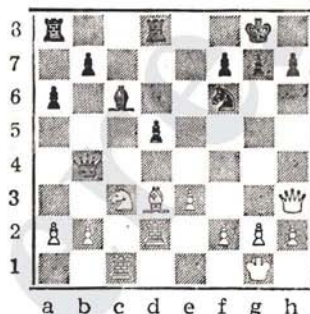
Turnee individuale

1923/24 Hastings, turneul secundar	VII—VIII
1924/25 Hastings, turneul secundar	II
1925 Stratford-on-Avon	II
1925/26 Hastings, turneul principal	VII—X
1926 Londra, Campionatul feminin al Angliei	I
1926/27 Hastings, turneul principal al rezervelor	I—II
1927 Townbridge-Wells	V
1927 Londra, Primul campionat mondial feminin	I
1927 Londra, Campionatul feminin al Angliei	I
1927/28 Hastings, turneul principal	VII
1928 Chaltengham, turneul principal	I
1928 Scarborough	VII—VIII
1928 Tonby	VI
1929 Ramsgate	II—III
1929 Karlsbad	XXII
1929 Barcelona	VIII—IX
1929/30 Hastings, turneul principal	IX
1930 Canterbury	V
1930 Scarborough	X
1930/31 Hastings	VIII—IX
1931 Worcester turneu feminin	I
1931 Praga, Campionatul mondial feminin	I
1931 Anvers	V
1931/32 Hastings, turneul principal	V—VIII
1932 Cambridge	V—VII
1932 Londra	VIII
1932/1934 Hastings, turneul măștrilor	VI—VIII
1933 Mnigovo-Hradište, Campionatul masculin al Cehoslovaciei	VIII—XII
1933 Folkestone, Campionatul mondial feminin	I
1933/34 Hastings, turneul măștrilor	VII—VIII

1934 Maribor	III
1934/35 Hastings, turneul maștrilor	VIII
1935 Moscova	XX
1935 Margate	IX
1935 Yarmouth	III
1935 Varșovia, Campionatul mondial feminin	I
1936 Margate	VII
1936 Nottingham	VIII
1936 Podebrad	XIII
1936/37 Hastings, turneul maștrilor	IX—X
1937 Margate	VI—VII
1937 Stockholm, Campionatul mondial feminin	I
1938 Lodz	XV
1938 Margate	IX
1938 Brighton, Campionatul masculin al Angliei	VII
1938 Plymouth	V
1938 Bournemouth	III—IV
1939 Margate	IX
1939 Montevideo	III
1939 Londra—Hamstad	V—VII
1940 Londra, Campionatul național al cluburilor centrale B	VII—VIII
1940 Londra	III
1942 Sidkap	II—III
1943 Londra, Campionatul de vară al cluburilor din vestul Londrei	III
1944 Londra, Campionatul de vară al cluburilor din vestul Londrei	VI
Meciuri	
1925 Londra, E. Price	+5 =2 -1
1934 Rotterdam, Sonia Graff	+3 =0 -1
1937 Semmering, Sonia Graff	+9 =5 -2
1942 Londra, Mieses	+4 =5 -1

În stilul de joc al campioanei mondiale Vera Mencik se simte influența antrenorului și profesorului său, marele maestru Geza Maroczy, de origine maghiară. Jucătoare cu stil preponderent pozițional, sesizează în același

timp cu exactitate și promptitudine ocaziile combinative, tactice. Un astfel de exemplu îl constituie poziția survenită într-o partidă Mencik—Mitchel, jucată în campionatul feminin al Angliei din anul 1929, la Ramsgate (Vezi diagrama).

Înainte de 21...d4

Partida a continuat cu mutarea 21...d4? (Negrul pierde un pion fără compensație; era necesar să ia măsuri de apărare a cîmpului h7, jucînd 21...h6) 22.Dh4! d:c3? (Combinatie incorectă) 23. N:h7+! (Desigur, ar fi fost în avantajul negrului 23.D:b4 c:d2 24.D:d2 Nb5 25.Tc3 Ce4) 23... C:h7 24.T:d8+ T:d8 25.D:b4 c2 26.De1 Ne4 27.f3 Nd3 28.Dd2 Cf8 29.T:c2 Ce6 30.Tc1 Nf5 31. Da5 și negrul cedează.

139. INDIANA REGELUI

Winter

Mencik

Canterbury, 1930

1.d4 Cf6 2.c4 g6 3.f3 c5 4. d5 Ng7 5.e4 d6 6.Cc3 0—0 7. Ne3 (Planul albului este de a efectua rocada mare și a concen-

tra atacul asupra flancului regelui) 7...Da5 8.Dd2 Td8 (Această mutare are scopul de a proteja nebulul de câmpuri negre pentru că albul intenționează schimbul său, după Ne3—h6, ceea ce ar fi dus la slăbirea poziției negrului) 9.Cge2 (O mutare care se depărtează de scopul propus. Albul ar fi trebuit fie să continue prin 9.0—0—0, fie să dezvolte mai întâi nebulul la d3 și apoi calul) 9...a6 10.Cf4 (Pierdere de timp care permite negrului să preia inițiativa) 10...e5 11.d:e6 f:e6 12.g4 (Regele rămâne în centru, lipsit de securitate) 12...Cc6 13.h4 (Vezi diagrama).

După 13.h4

13...Cd4! (Amenință 14...C:f3+ și 14...Cb3; dacă 14. N:d4 c:d4 15.D:d4 Cd5!) 14.Df2 (Apără ambele amenințări) 14...e5! 15.Cd5! (În cazul în care calul ar fi mutat pe alt câmp, de exemplu la d3, e2 sau h3, atunci ar fi urmat 15...N:g4 16.f:g4 C:g4 17.Dg1 Cf3+) 15...C:d5 16.e:d5 Tf8 și albul a cedat. Se amenința 17...T:f3 sau 17...C:f3 și 18...N:g4!

140. GAMBITUL DAMEI

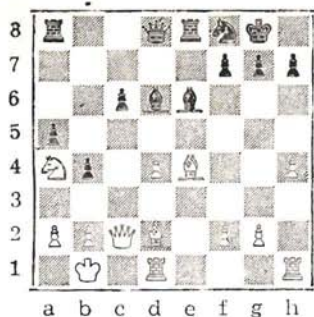
Sultan Han

Mencik

Hastings, 1931/32

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 d5 4.c:d5 (Schimbul pionilor în centru nu se recomandă deoarece nu dă nici un fel de avantaj albului) 4...e:d5 5.Cf3 c6 6.Dc2 Nd6 7.e3 (O altă continuare posibilă pentru alb în această poziție este 7.Ng5 Cbd7 8.e3 0—0 9.Nd3 h6 10.Nh4 Te8 11.0—0) 7...Cbd7 8.Nd3 0—0 9.Nd2 Te8! 10.h4 Cf8 11.0—0—0 (Albul a conceput un plan de joc în care au fost incluse ideile rocadei mari și atacul pe flancul regelui. Vera Mencik va contraataca mai repede) 11...b5! 12.Cg5 a5 13.e4 b4 14.Ca4 (Nu ar fi fost bine nici 14.e5 b:c3 15.N:c3 h6! și nici 14.Ce2 a4) 14...d:e4 15.C:e4 C:e4 16.N:e4 Ne6! 17.Rb1? (După această mutare pasivă, negrul reușește să declanșeze atacul. Ar fi trebuit jucat 17.b3 Tc8 18.Cc5 N:c5 19.d:c5. Nu merge nici 17.N:c6 din cauza 17...Tc8 și apoi 18...Nd5. Vezi diagrama din pag. 259).

17...b3! (Foarte importantă mutare pentru deschiderea coloanei b) 18.a:b3 (Dacă 18.D:c6 b:a2+ 19.Ra1 De7 cu două amenințări Ne6—d7 și Ne6—b3) 18...Tb8 19.Cc5 (Alte continuări ar fi fost și mai rele, ca de exemplu: 19.N:c6 N:b3 20.Dc3 N:d1 21.N:e8 D:e8; la fel de rău este și 19.D:c6 N:b3 20. Tde1 Na3 21.Nc3 T:e4! și albul pierde o

După 17.Rb1?

figură prin 22.T:e4 Nd5, iar dacă 22.D:e4 N:a4) 19...N:c5 20.D:c5 N:b3 21.Tde1 Ce6! 22.Dc3 (Mai bine decât 22.D:a5 D:d4 23.Nc3 — dacă 23.N:c6 Dd3+ 24.Ra1 Cd4 și acum nu poate fi luat turnul din e8 din cauza matului imparabil prin mutările succesive și forțate: Cd4—c2+, Ca3+ +, Dd3—b1+ și Ca3—c2 mat — 23...D:f2 24.N:c6 Dc2+ 25. Ra1 Tec8; nu salvează nici 22.D:c6 C:d4 23.Dc3 T:e4! 24.T:e4 Nc2+) 22...D:d4 (Mai puțin eficace ar fi fost 22...C:d4 23. N:h7+ R:h7 24.T:e8 D:e8 25. D:d4) 23.D:d4 (Ar fi dus la pierdere și continuarea 23.N:c6 Tec8 24.D:d4 C:d4 25.Ne4 Nc2+ 26. N:c2 T:c2 27.Nc1 T:f2) 23...C:d4 24.f3 a4 25.Nf4 Tbc8 26.Nd3 Ce6 27.Ne5 c5 28.Nb5 Ted8 29. Te4 Cd4 30.N:d4 (Nu ar fi fost bine 30.Nd3 deoarece albul ar fi pierdut încă un pion după 30... C:f3 și 31...T:d3) 30...c:d4 31. Nd3 Tb8 32.Ra1 Tb4 33.The1 Ne6 27.Ne5 c5 28.Nb5 Ted8 29. (Orice altă continuare duce la pierdere 35.b:a3 Ta8 sau 35.T5e2

a:b2+ 36.T:b2 Ta8+ 37.Rb1 T:b2+ 38.R:b2 Ta2+) 35...T:b3 36.Nc4 Tb2 37.N:e6 f:e6 38.Ta5 (Albul ar fi pierdut și în cazul 38. T:e6 d3! 39.Te8+ T:e8 40.T:e8+ Rf7 41.Td8 d2 42.g4 Tc2 43.Rb1 Tc1+ sau 43...a2+; nu ajută nici 38.T5e2 Tdb8! 39.T:e6 T:g2 40. Td6 Tbb2 cu mat în trei mutări) 38...d3 39.Td1 Tc2 40.T:a3 d2 și albul a cedat în fața pierderii inevitabile: 41.Rb1 Tdc8 și nu există apărare împotriva amenințării 42...Tc1+. Dacă 42.Ta1 Tc1+ 43.Rb2 Tb8+ 44.Ra2 Ta8+.

141. DESCHIDEREA ENGLEZA

Mencik

Graff

Partida a 2-a a meciului
Semmering, 1937

1.c4 e6 2.g3 d5 3.Ng2 Cf6 4. Cf3 c5 5.0—0 Cc6 6.d3 Ne7 7. a3 0—0 8.b3 d4 9.e4 e5 10.Ce1 h6 11.f4 Cg4 12.f5 Ce3 (Dacă 12...Ng5 13.D:g4 N:c1 14.Cc2 Ne3+ 15.Rh1 cu poziție ceva mai bună pentru alb) 13.N:e3 d:e3 14.Cc3 (Ar fi fost mai bine 14.Cc2) 14...Cd4?! (Negrul greșește: trebuia jucat 14...Dd4! și dacă 15.Ce2 — la 15.Cd5 e2+ — 15...Db2, cu joc bun în centru și pe flancul damei) 15.Nf3! Da5 16.Cd5! Ng5 17.h4 Nd8 18. C:e3 Db6 19.Tb1 Nd7 20.Cd5 Da5 21.Dc1 Rh7 22.Cc2 Nc6?! (Altă inexactitate care permite albului să-și realizeze cu mijloace simple avantajul) 23.b4! c:b4 24.

a:b4 Da4 25.C:d4 N:d5 26.Cc2 Nc6 27.Ta1 Db3 28.Ta3 și ne-grul a cedat.

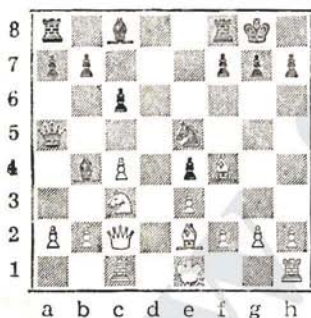
142. GAMBITUL DAMEI

Carrasco

Mencik

Buenos Aires, 1939

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 d5 4. Cf3 Cbd7 5.Ng5 c6 6.e3 Da5 7. Cd2 Nb4 8.Dc2 0—0 9.Ne2 e5 10.d:e5 Ce4 11.Cd:e4 d:e4 12.Tc1 (Mai bine 12.0—0) 12...C:e5 13. Nf4 (Vera Mencik va sacrifica un pion pentru inițiativă și pentru a menține regele alb în centrul tablei. Vezi diagrama).

După 13.Nf4

13...Cd3+! 14.N:d3 e:d3 15. D:d3 (Și dacă albul ar fi jucat 15.Dd1, atunci după 15...Ne6 16. b3 b5 negrul ar fi avut în continuare un joc excelent) 15...Nf5 16.De2 Tad8 17.a3 N:c3+ 18. T:c3 Nd3 19.Dg4 f5 20. Dg3 N:c4 21.Ne5 (Ar fi fost rău 21. Nc7? Dd5 22.N:d8 T:d8 și ne-grul câștigă) 21...Td7 22.b4 Dd5

23.Nd4 Te8 24.f4? D:d4 și albul a cedat.

143. APĂRAREA FRANCEZA

Rootland

Mencik

Londra, 1944

1.e4 e6 (Deschiderea preferată a Verei Mencik împotriva 1.e4. Campioana mondială s-a preocupat în amănunt de Apărarea franceză într-un articol teoretic pe care l-a publicat în revista engleză de specialitate) 2.d4 d5 3. Cc3 Cf6 4.e5 Cfd7 5.Cce2 c5 6. c3 Cc6 7.f4 Db6 8.Cf3 f6 9.a3 (Măsură profilactică împotriva șahului neplăcut de la b4. Dacă ar fi jucat, de exemplu, 9.g3, atunci ar fi urmat 9...c:d4 10. c:d4 f:e5 11.f:e5 Nb4+ 12.Cc3 0—0 13.Nf4 Ne7 14.Dd2 g5 15. C:g5 C:d4 cu avantaj pentru ne-gru. Dacă la 11...Nb4+ albul ar interfera 12.Nd2 sau ar muta regele 12.Rf2 atunci ar putea urma 12...0—0 cu atac periculos) 9...Ne7 (Mutarea din text este o întărire față de partida pe care a jucat-o în 1938, la Margate, împotriva marelui maestru Rudolf Spielmann, unde jocul a decurs astfel: 9...f:e5 10.f:e5 c:d4 11.c:d4 Ne7 12.Cf4 0—0 13.Nd3 T:f4 14.N:f4 D:b2 15.0—0 Cf8 16.Ng5 N:g5 17.C:g5 D:d4+ 18.Rh1 Nd7 19.Df3 C:e5 20. D:f8+! și negrul a pierdut) 10. g3 c:d4 11.c:d4 0—0 12.Nh3 (Vezi diagrama din pag. 261).

12...f:e5! (Un foarte frumos și departe calculat sacrificiu) 13.

N:e6+ Rh8 14.N:d5 C:d4 15.
Cf:d4 Da5+ 16.Cc3 e:d4 17.b4
N:b4 18.a:b4 D:a1 19.Cb5 Cf6
20.Nf3 Nd7 (Albul a pierdut ca-
litatea și a rămas cu regele în
centru. Va fi imposibil să facă
față atacului figurilor negre) 21.

C:d4 Na4 22.Dd2 Tad8 23.Db2
D:b2 24.N:b2 Tfe8+ 25.Rf2
Ce4+ 26.Rg2 Cd6 (Vera Men-
cik atacă energic, cu cele mai pu-
ternice și precise continuări. Al-
bul trebuie să răspundă cu mu-
tări unice pentru a mai rezista)
27.Ta1 b5 28.Cc6 Tc8 29.Ne5
Cc4 30.C:a7 C:e5 31.f:e5 (Dacă
31.C:c8 C:f3 32.Cd6 Te6) 31...
Tc2+ 32.Rh3 T:e5 33.Nc6 g6
34.N:b5 N:b5 35.Ta5 Nd7+ și
albul s-a recunoscut învins.

Acesta a fost ultimul concurs
la care a mai luat parte campioa-
na lumii. Numai după două zile
de la jucarea acestei partide în-
cheiată cu o victorie, cea mai
mare șahistă pe care a cunoscut-o
istoria șahului s-a stins tragic din
viață!

Ludmila Rudenko

La Congresul F.I.D.E. în anul 1948 s-a hotărât, printre altele, și continuarea campionatelor mondiale feminine; prima ediție de după război urma să aibă loc în 1949, la Moscova, unde trebuia să se întâlnească 16 jucătoare, cele mai bune șahiste ale lumii la epoca aceea, reprezentante din 12 țări. Au luat parte atunci: Valentina Belova (devenită Borisenko mai târziu), Elisabeta Bîkova, Olga Rubțova și Ludmila Rudenko, toate din Uniunea Sovietică, Chaudé de Silans — Franța, Benini — Italia, Mora — Cuba, Larsen — Danemarca, Hermanova — Polonia, Langos — Ungaria, Heemskerk — Olanda, Tranmer — Anglia, Keller — R.D.G., Hruskova Bel-ska — Cehoslovacia, Gresser și Karff — S.U.A. Turneul s-a încheiat cu victoria strălucită a reprezentantei Uniunii Sovietice, Ludmila Rudenko, devenită (după sfârșitul tragic al Verei

Mencik) cea de a doua campioană a lumii, în ordine cronologică.

Ludmila Vladimirovna Rudenko s-a născut în orașul Lubna din Ucraina, într-o familie de învățători. La vârsta de 10 ani pătrunsese în tainele șahului, ajutată de tatăl său. Pentru prima

oară participă la un concurs feminin în 1926, la un turneu organizat de „Komsomolskaia Pravda”. După doi ani ia parte la un concurs masculin, unde îndeplinește norma de categoria a II-a; în același an — 1928 — o întâlnim în campionatul feminin al Moscovei pe care îl câștigă detașat, învingând pe toate cele 12 concurente cu care a avut de jucat.

Se mută cu familia la Leningrad și în 1932 devine campioana marelui și frumosului oraș. Pentru prima oară se avântă în campionatul unional, clasându-se pe locul al II-lea, la numai o jumătate de punct de campioana de atunci, Semenova. În 1945 se clasează pe locul al VI-lea în campionatul masculin al Bașkiriei. Începând cu anul 1945 participă la toate competițiile feminine. Se impune ca șahistă de mare talent și astfel este selecționată pentru echipa reprezentativă a U.R.S.S., care urma să joace meciul prin radio împotriva reprezentativei Marii Britanii. A câștigat ambele partide pe care le-a jucat cu Rowena Bruce. Dar cea mai mare victorie a șahistei sovietice avea să fie înregistrată în Turneul pentru campionatul mondial de la Moscova, 1949, în urmă căruia i-a fost conferit titlul de campioană mondială.

Ludmila Rudenko este de profesie economistă. Pentru merite excepționale a fost distinsă cu

cu titlurile de maestră emerită a sportului, maestră internațională și mare maestră internațională.

Palmares

Turnee individuale

1927	Campionatul U.R.S.S.	V
1928	Campionatul Moscovei	I
1932	Campionatul Leningradului	I
1933	Campionatul Leningradului	II
1935	Campionatul Leningradului	II
1936	Campionatul Leningradului	I—II
1936	Semifinala Campionatului U.R.S.S.	I
1936	Campionatul U.R.S.S.	II
1937	Campionatul Asociației sportive „Spartak”	I
1941	Campionatul Leningradului	II
1945	Campionatul U.R.S.S.	II
1947	Campionatul Leningradului	I—II
1948	Semifinala Campionatului U.R.S.S.	I
1948	Campionatul U.R.S.S.	II
1949	Campionatul U.R.S.S.	III—IV
1950	Campionatul mondial	I
1950	Turneu de antrenament	II
1951	Campionat echipe (masa I)	I
1952	Campionatul U.R.S.S.	I
1952	Campionatul pe echipe (masa I)	I
1953	Campionatul U.R.S.S.	II
1955	Campionatul Leningradului	II
1955	Campionatul R.S.S. Uzbekistan	I
1956	Campionatul R.S.S. Ucrainee-ne	I—II
1956	Campionatul Leningradului	II

Meciuri

1936	Lobanova	+2 —1 =3
1947	Volpert	+3 —0 =0
1953	Bikova	+5 —7 =2
1956	Meci triunghiular pentru campionatul mondial	III

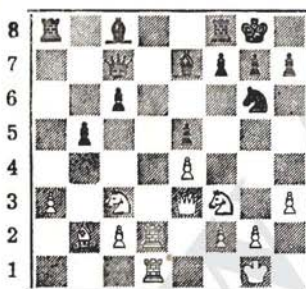
144. APĂRAREA PHILIDOR

Mora

Rudenko

Campionatul mondial de la
Moscova, 1950

1.e4 e5 2.Cf3 d6 3.d4 Cd7 4. Nc4 c6 5.d:e5 d:e5 6.0—0 Ne7 7.Cc3 (Albul poate alege intrarea într-un final ceva mai bun jucând 7.Cg5 și dacă 7...N:g5 8. Dh5 și 9.D:g5) 7...Cgf6 8.De2 0—0 9.Td1 Dc7 10.a3 Cc5 11. b4?! Ce6 12.h3 b5! 13.Nb3 a5! 14.b:a5 D:a5 15.Nb2 Dc7 16.Cb1 Cf4 17.De3 Cg6! 18.Cc3 Cd7 19.Ce2 Cc5 20.Td2 Ca4! 21.N:a4 T:a4 22.Cc3 Ta8 23.Tad1 (Vezi diagrama).

După 23.Tad1

23...Ne6! (Dacă 23...N:a3 ar fi urmat 24.C:b5!) 24.Td3 Cf4 25. T3d2 f6! (Întărește centrul înainte de a declanșa ofensiva pe flancul damei) 26.Rh2 Ta7 27. Ce1 Tfa8 28.Cb1 Da5 29.Cd3 C:d3 30.T:d3 Da4! 31.T3d2 Dc4 32.f3 Nc5 33.Dd3 Da2! 34.c3 Nc4 35.Dc2 Nb3 36.Td8+ Nf8! și albul a cedat. Aceasta a fost

una dintre cele mai frumoase partide ale turneului.

145. INDIANA DAMEI

Karff

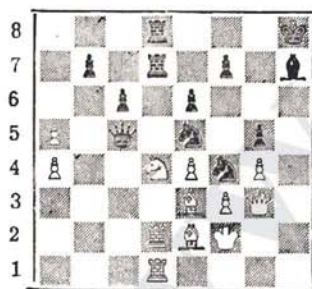
Rudenko

Campionatul mondial de la
Moscova, 1950

1.Cf3 Cf6 2.c4 e6 3.d4 b6 4. g3 Nb7 5.Ng2 Ne7 6.0—0 d6 7.Cc3 Cbd7 8.Dc2 0—0 9.e4 e5 (Mai bine 9...c5 10.e5 d:e5 11. d:e5 Cg4 12.h3 Cg:e5 13.C:e5 N:g2 14.Td1 C:e5! 15.T:d8 Cf3+ 16.R:g2 Ce1+ și negrul are avantaj) 10.Te1 Te8 11.d5 a5 12.Ch4 Ch5 13.Cf5 Ng5! 14.De2 N:c1 15.Ta:c1 Chf6 (Pentru moment, poziția negrului ridică destule probleme) 16.De3 Cf8 17.h4?! Nc8 18.Df3 (Albul joacă destul de pasiv, ceea ce îi va aduce neplăceri mai târziu) 18... N:f5 19.D:f5 (După 19.e:f5 C8d7 20.g4 e4! negrul ar fi preluat inițiativa) 19...C8d7 20.Te3 Cc5 21. Df3 Dc8 22.De2 Dg4 23.Dc2 (Erau indicate acum schimbul damelor și apoi încercarea de a exploata slăbiciunea pionului înapoiat de la c7) 23...Tf8 24.Cb5 Ce8 25.Rh2 Dd7 26.Nh3 De7 27.Tf1 g6! (Negrul are un plan clar de joc; calul din e8 vine la g7 și apoi va fi înaintat pionul f7—f5) 28.f4?! (O mutare prea optimistă) 28...e:f4! 29.T:f4 f5?! (Trebuia jucat mai întâi 29...Cg7) 30.Cc3?! (Nici albul nu realizează corect ideile poziției; mutarea indicată era 30.Dc3 după care negrul ar fi avut probleme, de exemplu: 30...C:e4? 31.T3:e4

f:e4 32.Ne6+ și albul câștigă; sau 30...f:e4 31.T3:e4 C:e4 32.T:f8+ R:f8 33.Dh8+ Rf7 34.Ne6 cu avantaj pentru alb; sau 30...Cd7 31.e:f5 Ce5 32.f:g6 h:g6 33.Cd4! cu amenințarea Cd4—c6 și poziția negrului este greu de apărut; sau 30...f:e4 31.T:e4 Dg7 32.D:g7+ C:g7 33.C:c7 și negrul rămâne fără un pion) 30... Cf6! (Acum pionul e4 nu mai poate fi salvat. Odată cu pierderea pionului central întreaga poziție a albului se prăbușește) 31.Ng2 Cg4+ 32.Rg1 C:e3 33.De2 C:g2 34.R:g2 f:e4 și albul a cedat.

În partida împotriva campioanei Italiei, Benini, campioana sovietică a rezolvat finalul printr-o combinație care merită a fi reținută (Vezi diagrama).

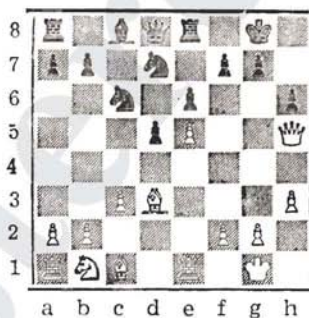

a b c d e f g h
Albul la mutare

38.C:e6! T:d2 39.T:d2 T:d2 40.N:c5 f:e6 41.Rf1! Rg7 (Nu merge 41...T:e2 din cauza 42.Nd4) 42.Ne3 T:e2 43.N:f4 g:f4 44.D:f4 Te1+! (S-ar părea că negrul rămâne cu turn și două figuri ușoare pentru damă și to-

tuși...) 45.Rg2 Cf7 (Altfel ar fi urmat Dc7+ și D:b7) 46.Dd2! și negrul a cedat pentru că pierde turnul. Dacă 46...Tb1 47.Dc2! și turnul nu mai găsește nici un refugiu.

În meciul prin radio U.R.S.S.-Marea Britanie, Ludmila Rudenko, cu piesele albe, a avut prilejul să-și arate măiestria combinativă într-o partidă care me-

a b c d e f g h
Albul la mutare

rită să fie consemnată. Adversara sa era cunoscuta jucătoare engleză Rowena Bruce. Albul la mutare a jucat surprinzător 13.N:h6! „Oferta a fost acceptată”: 13...g:h6. A urmat apoi decisiv: 14.D:h6 Cf8 15.Te3 Ce7 16.Tg3+ Cfg6 17.h4! Cf5 18.N:f5 e:f5 19.h5 Dh4 20.Cd2! (Cu amenințarea 21.Cf3 și apoi 22.h:g6) 20...Te6 21.Cf3 De7 22.h:g6 T:g6 23.T:g6+ f:g6 24.D:g6+ Rf8 25.Cg5 Dd7 26.Ch7+ Re7 27.Df6+ și negrul a cedat.

Elisabeta Bîkova

Al XXII-lea Congres al F.I.D.E. de la Veneția, 1951, a luat în discuție și a aprobat organizarea în anul 1952 a unui turneu al candidatelor, care să desemneze jucătoarea ce avea s-o întâlnească în meci direct pentru titlul suprem pe deținătoarea coroanei de lauri. S-a hotărît, de asemenea, ca la turneu să participe 18 candidate, dintre care 6 invitate de drept, dintre cele care s-au clasat pe primele locuri la turneul din 1950: Rubțova, Belova, Bîkova, Keller-Hermann, Tranmer, Chaudé de Silans. Celelalte 12 locuri urmau să fie completate cu jucătoare calificate din 8 zone, astfel: Uniunea Sovietică — 2 locuri, prima zonă europeană — 2 locuri, a doua zonă europeană — 3 locuri, America de Sud, S.U.A., Canada, America Centrală și Insulele Caraibelor, Australia și Noua Zeelandă — câte un loc. S-au prezentat concurente numai din 4 zone: Uniu-

nea Sovietică, prima zonă europeană, America de Sud și S.U.A. Pe lista jucătoarelor participante figurau: Bîkova, Ignatieva, Belova, Zvorîkina, Rubțova (toate din Uniunea Sovietică), Heemskerk (Olanda), Keller-Hermann (R.D.G.), Tranmer (Anglia),

Langos (Ungaria), Chaudé de Silans (Franța), Karff (S.U.A. în locul reprezentantei Canadei), Bruce (Anglia), Hruskova-Belska (Cehoslovacia), Bane (S.U.A.), Berea de Montero (Argentina), Reischer (Austria). După un început modest, Elisabeta Bîkova jucînd foarte energic a reușit să cîștige turneul cu 11½ puncte din 15 posibile, cu un punct mai mult față de jucătoarele clasate pe locurile II—III, Ignatieva și Heemskerk. Victoria în turneul candidatelor a asigurat Elisabetei Bîkova și dreptul să joace cu Ludmila Rudenko pentru titlul suprem.

Elisabeta Bîkova s-a născut în satul Bogoliubovo, nu departe de orașul Vladimir, într-o familie de colhoznici. În 1925 se mută la Moscova, la un frate mai mare, unde printre altele învață și șahul. Urmează școala elementară, apoi cursurile unei școli tehnice și Institutul de științe economice. Joacă șah rar, cu mari întreruperi. În 1935, la Moscova, a avut loc un mare turneu internațional, la care a luat parte și Vera Mencik. Acest eveniment a jucat un rol decisiv în cariera sportivă a tinerei Liza. Participă la o serie de turnee neînsemnate, cu rezultate submediocre, dar nu se descurajează; muncește și așteaptă cu răbdare, plină de speranțe, timpul marilor rezultate. În 1937 participă la Campionatul Moscovei și ocupă locul al III-lea! În 1944, în sfer-

turile de finală ale Campionatului masculin al U.R.S.S., obține categoria I de calificare sportivă.

După război începe perioada participărilor la marile competiții: campionatele U.R.S.S., campionatele orașului Moscova ș.a. În anul 1950 a împărțit cu Belova locurile III—IV ale campionatului. În 1952, cel mai mare succes sportiv al acestei epoci din viața sa a fost locul I în turneul candidatelor la titlul mondial și, în consecință, calificarea pentru meciul cu Rudenko. Un an mai târziu, în urma meciului pe care îl cîștigă în septembrie 1953 este încununată campioană mondială, a treia campioană a lumii. Peste trei ani participă la un alt meci pentru titlul de campioană mondială, meciul în trei la care mai iau parte fosta campioană mondială Ludmila Rudenko și proaspăta candidată la titlul suprem, Olga Rubțova. Meciul a fost cîștigat de data aceasta de Rubțova, dar numai după doi ani are loc meciul revanșă și Bîkova reîntră în posesia titlului de campioană mondială. Își apără cu succes titlul în 1960, învingînd-o pe candidata de atunci, Kira Zvorîkina. Abia în 1962, în meciul cu tînăra și fenomenala Nona Gaprindașvili avea să piardă titlul de campioană mondială, fără să-l mai poată recîștiga vreodată.

Elisabeta Bîkova este de profesie economistă.

49...T:f7 50.Tb7+ sau 49...R:c8
50.C:d6+ și 51.Ce4) 50.Tb6.

147. APĂRAREA SICILIANĂ

Langos

Bikova

Turneul candidatelor
Moscova, 1952

1.e4 c5 2.Cf3 Cc6 3.d4 c:d4
4.C:d4 g6 5.Nc4 Ng7 6.C:c6 b:c6
7.0—0 Ch6 8.Cc3 0—0 9.Ne3 d6
10.f3 Ne6 11.Nb3 Rh8 12.Dd2
Cg8 13.Tad1 Da5 14.Nd4 Cf6 15.
Ce2 Db5 16.Ne3 c5 17.Cc3 Da6
18.Nd5 Tab8 19.b3 Tfc8 20.Ce2
(Un sacrificiu pe care însă negrul
nu îl acceptă) 20...N:d5 21.e:d5
C:d5?! (Mai exact este 21...c4 și
negrul obține poziție mai bună)
22.D:d5 D:e2 23.Tfe1 D:c2 24.
D:f7 D:a2? 25.Nh6! (O mutare
foarte tare, care trebuie să decidă
soarta partidei) 25...Db2 (Nu
ajută 25...N:h6 din cauza 26.T:e7
cu mat imparabil) 26.T:e7 Tg8
27.T:a7?! (Albul nu continuă cu
toată energia atacul. Maestrul
Panov a arătat în această pozi-
ție următoarea variantă de cîș-
tig: 27.T:d6 Tfb8 28.N:g7+
D:g7 29.De6! Da1+ 30.Rf2 Tg7
31.Tdd7! Tfg8 32.D:g8+ sau
27...Da1+ 28.Rf2 Db2+ 29.Rg3
Ne5+ 30.Rh3! sau 27...Nd4+
28.T:d4! D:d4+ 29.Rf1. Muta-
rea din partidă a fost suficientă
pentru a lăsa răgaz negrului să
se poată apăra) 27...Df6 28.Dc7
T:b3 29.N:g7+ D:g7 30.T:d6
Tb1+ 31.Rf2 Db2+ 32.Rg3
De5+ 33.Rh3 Df5+ 34.Rg3
Dg5+ 35.Rh3 Dh5+ 36.Rg3

Dg5+ 37.Rh3 Dh6+ 38.Rg3 (În
acest moment, albul a propus re-
miză, însă negrul a refuzat) 38...
Tb4 (Se amenință 30...Dh4 mat.
Este foarte greu de găsit o apă-
rare. Și totuși...) 39.Td4!! (Mu-
tare unică și excepțională) 39...
Dg5+ (Dacă 39...T:d4 atunci
40.De5+) 40.Tg4 T:g4+ 41.f:g4
De3+ 42.Rh4 și partenerile au
convenit asupra remizei.

148. APĂRAREA SICILIANĂ

Bikova

Rudenko

Partida a 14-a din meciul pentru
titlul de campioană mondială
Moscova, 1953

1.e4 c5 2.Cf3 Cc6 3.d4 c:d4
4.C:d4 Cf6 5.Cc3 d6 6.Cde2 g6
7.g3 Ng7 8.Ng2 0—0 9.0—0 a6
10.b3 Ng4 11.Nb2 Dc8 12.Dd2
(Putea fi evitat schimbul nebu-
nului de cîmpuri albe; Bikova
acceptă deliberat acest schimb,
pentru avans de timp în acți-
unile ulterioare) 12...Nh3 13.f3
N:g2 14.R:g2 b5 15.Tab1 (Nu
ar fi fost bine direct 15.Cd5 din
cauza 15...C:e4 16.f:e4 N:b2 17.
Tab1 Ng7 18.Cb6 De6 19.C:a8
D:e4+ și pentru calitate negrul
ar fi avut doi pioni și poziție
mai activă) 15...Db7 16.Cd5 Ce5
17.C:f6+ N:f6 18.Cf4 Tfd8 19.
Cd5 Ng7 20.N:e5 (Această de-
cizie nu se justifică din punct de
vedere strategic. Nebunul de la
b2 este foarte activ, în timp ce ca-
lul din e5 poate fi izgonit. Era
mai indicat 20.f4 Cc6 21.N:g7
R:g7 22.f5 cu amenințarea f5—f6)
20...d:e5 (Pe negru îl tentează

deschiderea coloanei d, dar aceasta se face cu prețul închiderii nebulului de câmpuri negre. Era mult mai bine luarea cu nebulul la e5) 21.De2 e6 22.Ce3 f5 23.e:f5 e:f5 (Mai tare 23...g:f5) 24.c4 e4 25.Tfd1 Te8 26.f4 Tac8 27.c:b5 a:b5 28.Tdc1 Nc3 29. Td1 Tc5 30.Td6 Tec8 31.Tbd1 T8c7 32.h4 (Amenințarea h4—h5 este foarte neplăcută pentru negru) 32...Nb4 33.T6d4 (Partida se desfășoară acum sub presiunea crizei de timp. Ar fi fost desigur mai bine și mai consecvent h4—h5) 33...Nc3 34.Td8+ Rg7 35. h5 Nf6 36.h:g6? (Mult mai bine este 36.h6+ Rf7 37.Cd5; din cauza crizei de timp, albul nu a văzut această posibilitate) 36... h:g6 37.T8d5 Ne7 38.T:c5 T:c5 39.Db2+ Rf7 40.Dd2 (Ar fi trebuit jucat 40.Dh8) 40...Dc6 41. Dd7 (Criza de timp s-a terminat și partida s-a întrerupt. Vezi diagrama).

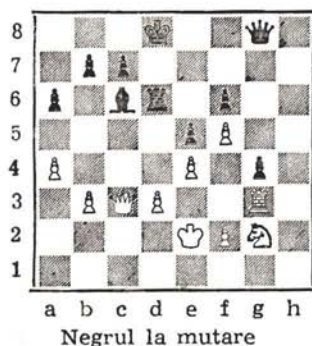
După 42.Dd7

41...D:d7 42.T:d7 Re6 (Nu era bine 42...Tc3, deoarece 43. T:e7+ și 44.Cd5+) 43.Tb7 Nf6

(Era greșit 43...Nd6 din cauza 44.Tg7 Rf6 45.Td7 Tc6 46.Tb7) 44.Tb6+ Rf7 45.Tb7+ Re8 46. b4 Tc8 (Mai bine 46...Tc1) 47. T:b5 Nd4 48.Cd5 Tc2+ 49.Rf1 (Era posibil și 49.Rh3 g4 și dacă 49...Ng1, atunci 50.Rh4!) 49... Tf2+? (La câștig ar fi dus, în această poziție, continuarea 49... Rd7 50.a4 Rd6 51.Cb6 Rc6 52. Cd5 e3! 53.Ce7+ Ce7+ 54. Cd5+ Rd6 sau 54.Ta5 e2+) 50.Re1 T:a1 (La 50...e3 ar fi urmat 51.C:e3) 51.Tb7 Tg2 (Mai bine 51...Nf2+ și 52...e3 sau 52...N:g3. Acum albul pierde pionul g, dar va obține un pion liber periculos pe coloana b) 52.b5 T:g3 53.b6 Tg1+ 54.Re2 Tg2+ 55.Re1 Tb2 56.Te7+ Rd8 57.b7 Na7 58.Tg7 (Amenințată 58.Cf6 și 59.Td7 mat) 58...Tb3 (După 58...Re8 ar fi urmat 59. Cc7+ și 60.Ce6+) 59.T:g6 (La 59.Cf6 există apărarea 59...Td3) 59...Tb5? (O gravă greșală care duce la pierderea turnului. Remiza s-ar fi putut obține prin 59...T:b7 60.Tg8+ Rd7 61. Tg7+ Rc6 62.T:b7 R:b7 63.Ce7 și 64.C:f5) 60.Td6+ și negrul a cedat. A fost ultima partidă a meciului, la încheierea căreia Elisabeta Bîkova a fost desemnată drept cea de-a treia campioană mondială din istoria șahului feminin!

Iată și un final instructiv jucat de Elisabeta Bîkova în meciul pentru titlul mondial pe care avea să-l piardă însă la Nona Gaprindașvili. Poziția din

diagramă a survenit în partida a 5-a a meciului.

La mutare este Bîkova, cu piesele negre: 53...b5! 54.a5 b4! 55. D:b4 Nb5 56.Dc3 Td4 57.Rd1 (Albul nu poate juca 57.Cf4 din cauza 57...T:e4+) 57...Rc8 58. Rc2 (În căutarea unui refugiu mai sigur) 58...Td6 59.Dd2 Tc6+ 60.Rb2 Dd8 61.Ce1 Dd4+ 62. Ra2 Tc3 63.Cc2 T:d3 64.T:d3 D:d3 65.D:d3 N:d3 66.Ce3 N:e4 67.C:g4 N:f5 68.C:f6 și ambele jucătoare au căzut de acord asupra remizei.

Olga Rubțova

În anul 1955, din nou la Moscova, a avut loc următoarea ediție a turneului candidatelor. Pe lista concurentelor s-au aflat în primul rând jucătoarele cu drepturi câștigate pe baza rezultatelor anterioare: Ignatieva, Borisenko (fostă Belova), Zvorikina, Keller-Hermann și Heemskerk, clasate pe primele locuri în ediția precedentă a turneului candidatelor. În urma turneelor zonale s-au calificat: Lazarevici, Nedelkovici (Iugoslavia), Sunnucks (Anglia), Chaudé de Silans (Franța), toate din zona europeană occidentală. Din zona sovietică — campionatul unional din 1954 fiind considerat și turneu zonal — s-au calificat: Volpert, Gurfinkel și Rubțova. Zona Europei de răsărit a trimis la concurs pe Suha (Cehoslovacia), Ivanova (Bulgaria), Holuj (Polonia) și Kertesz (Ungaria). Din celelalte zone au participat Gresser, Graff-Stevensson și Karff (S.U.A.), Bodo de Moscini (Ar-

gentina), Carrasco de Budinici (Chile). Rubțova a câștigat strălucit — 13 victorii, 2 înfrângeri și 4 remize — devenind astfel pretendentă directă la titlul de campioană a lumii.

Olga Nicolaevna Rubțova a învățat să joace șah încă din co-

pilărie, de la tatăl său, jucător de categoria I, care îl întâlnise cândva, în tinerețe, chiar și pe marele Alehin. Primul succes șahist al tinerei moscovite a fost câștigarea turneului organizat de cotidianul „Komsomolskaia Pravda”, în 1926. În anul următor — 1927 — câștigă Campionatul Uniunii Sovietice, devenind astfel prima campioană a acestei țări, pentru că atunci s-a disputat prima ediție a campionatului feminin.

A participat la 17 ediții ale campionatului, de patru ori a fost campioană a U.R.S.S., și de trei ori a Moscovei. Nu e nevoie să mai amintim că la turneul pentru Campionatul mondial de la Moscova, din 1950, s-a clasat pe locul al II-lea. A participat ulterior la turneele candidatelor din 1952, 1955 și 1959. Anul 1955 i-a adus cel mai strălucit succes: dreptul de a disputa meciul pentru titlul suprem! Meciul-turneu, din anul 1956, un triumfiular la care au participat fosta campioană mondială Ludmila Rudenko, campioana „en titre” Elisabeta Bîkova și candidata la titlul suprem Olga Rubțova și care s-a desfășurat concomitent cu Olimpiada de șah de la Moscova, a fost câștigat de Olga Rubțova. Eforturile i-au fost răsplătite: un nou nume, al patrulea, a fost înscris pe lista campioanelor mondiale. A păstrat titlul de cea mai bună șahistă a lumii pînă în 1958, cînd în meciul-revanșă cu Bîkova a cedat din nou titlul fostei campioane.

Olga Rubțova a făcut parte din echipa Uniunii Sovietice care a participat la prima Olimpiadă feminină de șah, disputată la Emmen (Olanda), în 1957. Reprezentativa U.R.S.S. s-a clasat atunci pe locul I, dar la egalitate de puncte cu echipa României. Numai datorită unei clauze prevăzute atunci de regulamentul de desfășurare a campionatului mondial — cel mai bun coeficient Sonneborn-Berger, în caz de egalitate de puncte — echipa Uniunii Sovietice a fost declarată campioană mondială, prima deținătoare a titlului suprem în competițiile pentru echipele feminine.

Olga Rubțova este de profesie inginer metalurgist și mamă a 5 copii. Dragostea pentru șah, moștenită de la tatăl său, i-a transmis-o mai departe celei mai tinere fiice, Elena Rubțova, astăzi marea maestră internațională Elena Falibekova.

Palmares

Turnee individuale

1927	Komsomolskaia	I
1927	Campionatul U.R.S.S.	I
1928	Campionatul Moscovei	II
1928	Campionatul pe echipe	I
1931	Semifinalele Campionatului U.R.S.S.	I
1931	Semifinalele Campionatului U.R.S.S.	I
1931	Campionatul U.R.S.S.	I
1934	Semifinalele Campionatului U.R.S.S.	II
1936	Campionatul U.R.S.S.	III
1937	Campionatul U.R.S.S.	I
1941	Campionatul Moscovei	II—III
1944	Sferturile de finală ale campionatului masculin	III

1945	Campionatul	U.R.S.S.	III—IV
1946	Campionatul	Moscovei	II
1947	Campionatul	U.R.S.S.	V
1947	Campionatul	Moscovei	I—II
1948	Campionatul	U.R.S.S.	III
1948	Campionatul	Moscovei	II
1948	Semifinalele	Campionatului	
		U.R.S.S.	II—III
1949	Campionatul	U.R.S.S.	I
1950	Campionatul	mondial	II
1950	Campionatul	Moscovei	I
1951	Campionatul	Moscovei	III—IV
1951	Semifinala	Campionatului	
		unional	I—III
1952	Campionatul	U.R.S.S.	III
1952	Campionatul	Moscovei	II
1952	Turneul candidatelor	VIII—X	
1953	Semifinalele	Campionatului	
		U.R.S.S.	II
1953	Campionatul	R.S.S. Uzbekis-	
		tan	I
1954	Campionatul	Moscovei	I—II
1954	Semifinalele	Campionatului	
		U.R.S.S.	I
1954	Campionatul	U.R.S.S.	III
1955	Turneul candidatelor		I
1957	Olimpiadă, Emmen	4½ puncte din 8 posibile	

Meciuri

1935	Semenova	+6 —1 =2
1947	Voişik	+4 —0 =0
1956	Bikova și Rudenko	I
1958	Bikova	+4 —7 =3

149. DESCHIDEREA ENGLEZĂ

Rubțova **Gresser**

Turneul pentru campionatul mondial
Moscova, 1950

1.c4 e5 2.Cc3 Cf6 3.Cf3 Cc6 4.d4 e4 5.Ce5 (Aici, cea mai tare continuare este 5.Cd2; se mai joacă și 5.Cg5 h6 6.Cg:e4 C:e4 7.C:e4 Dh4) 5...Nb4 (O mutare care merită atenție este 5...Cb8! cu amenințarea d7—d6; nu este bine 5...Ce7 6.Ng5 d6 7.N:f6 g:f6

8.C:e4! și albul are inițiativa) 6.Ng5 h6 7.Nh4 De7 8.C:c6 b:c6 9.e3 0—0 10.Ne2 d6 11.0—0 N:c3 (Forțat; albul amenință nu numai 12.N:f6, ci și 12.Cb1! pentru ca să alunge nebunul de la b4 cu atac) 12.b:c3 Nd7?! (Plasat pe câmpul f5, nebunul este mai activ) 13.Tb1 Tfb8 14.Dd2 De6 15.Dc2 (Pierde un tempo valoros) 15...g5? (O slăbire nejustificată a flancului regelui; erau indicate retragerea calului la h7 și apoi înaintarea tipică f7—f5) 16.Ng3 Ce8 17.Rh1 Cg7 (Și acum ar fi fost mai bine 17...f5 și apoi Ce8—f6) 18.T:b8+ T:b8 19.Tb1 De8 (Dacă 19...Tb6 20.c5 d:c5 21.N:c7!; nu merge 20.T:b8 D:b8 21.D:e4 Db2! Vezi diagrama).

20.c5! Cf5 21.c:d6 c:d6 22.c4 c5 (O idee neinspirată pentru că permite damei albe să pătrundă la b7) 23.d:c5 T:b1+ (Sau 23...C:g3+ 24.h:g3 d:c5 25.T:b8 D:b8 26.D:e4 Db2 27.Nd3 cu avantaj pentru alb) 24.D:b1 C:g3+ 25.h:g3 d:c5 26.Db7 De6?!

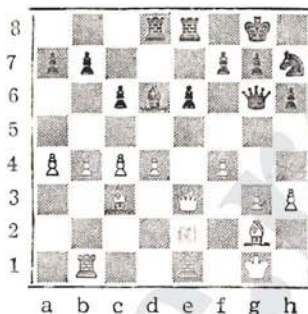
(Mutare incorectă; ar fi trebuit jucat 26...Dc8! 27.D:a7 — dacă 27.D:e4 Nc6 28.Dg4 Db7 — 27...Rg7! 28.a4 Ng4 și acum la 29.N:g4 D:g4 cu remiză; sau 29.f3 e:f3 30.g:f3 N:f3 31.N:f3 Dh3+ și din nou remiză) 27.D:a7 Dc6 28.Db8+ Dc8 29.De5 Dc6 30.f4 e:f3 31.N:f3 Db6 32.Rh2 Da6 33.De7 Ne6 34.Nd5 Dc8? (Trebuia jucat 34...N:d5 35.Dd8+! Rg7 36.D:d5 Da3) 35.N:e6 f:e6 36.a4 e5 37.D:e5 Dg4 38.De8+ Rg7 39.a5 D:c4 40.Dd7+ Rg6 41.Dc6+ Rg7 42.a6 De2 43.Dd7+ și negrul cedează.

150. APĂRAREA CARO-KANN

Rubțova Heemskerck

Turneul candidatelor
Moscova, 1952

1.e4 c6 2.Cf3 d5 3.Cc3 Ng4 4.h3 N:f3 5.D:f3 e6 6.g3 Cd7 7.d4 (Un alt plan de joc în această poziție constă în d2—d3 și dezvoltarea nebunului de câmpuri albe la g2) 7...d:e4 8.C:e4 Cg6 9.c3 C:e4 (Este mai indicată continuarea dezvoltării cu 9...Ne7) 10.D:e4 Cf6 11.De2 Nd6 12.Ng2 Dc7 13.0—0 h6 14.Nd2 0—0 15.c4! (Foarte importantă mutare pentru eliberarea câmpului c3) 15...Td8 16.Tfe1 Dd7 17.Tad1 Tfe8 18.Nc3 Nc7 19.Df3 De7 20.b4 (Începe atacul decisiv declanșat de alb pe flancul damei) 20...Ch7 21.a4 Nd6 22.Tb1 Df6 23.De3 Dg5 24.f4 Dg6 (Vezi diagrama).

După 24...Dg6

25.b5! c:b5 26.T:b5 b6 27.a5 Nc7 28.a:b5 a:b5 29.Nc6 Tf8 30.Nb4 Cf6 (Nu ar fi ajutat cu nimic 30...Nd6 31.N:d6 T:d6 32.T:b6 și pionul trecut este foarte periculos) 31.N:f8 R:f8 32.Te2 Ch5 33.Tg2 e5 34.f:e5 D:c6 35.De2 g6 36.d5 De8 37.d6 N:d6 38.e:d6 D:e2 39.T:e2 T:d6 40.Rf2 (Finalul partidei va avea un aspect pur tehnic, condus de Rubțova cu acuratețe) 40...Td3 41.T:b6 Tc3 42.Tb4 C:g3 43.Tb8+ Rg7 44.Te3 Ch1+ 45.Rf3 T:c4 46.Tb1 g5 47.T:h1 (Negrul este complet pierdut) 47...f5 48.Ta1 f4 49.Te6 Tc3+ 50.Rg4 Tg3+ 51.Rf5 Td3 52.Ta7+ Rf8 53.T:h6 Td5+ 54.Rg4 Rg8 55.Tb6 Td8 56.R:g5 f3 57.Tf6 Rh8 58.T:f3 Tg8+ 59.Rh6 Tg3 60.Tf8+ și negrul a cedat.

151. DESCHIDEREA PIONULUI DAMEI

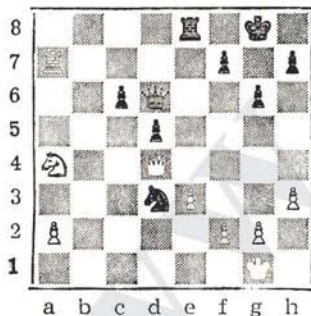
Ivanova

Rubțova

Turneul candidatelor
Moscova, 1955

1.d4 d5 2.Cf3 Cf6 3.c4 c6 4.e3 g6 (Alte posibilități în această po-

ziție sînt 4...e6 și 4...Nf5) 5.Nd3 Ng7 6.Cc3 0—0 7.0—0 Ng4 8.h3 N:f3 9.D:f3 e6 10.Td1 Cbd7 11.c:d5 (Schimbul acesta împiedică eliberarea poziției negrului prin înaintarea e7—e5) 11...e:d5 12.b4 De7 13.Tb1 Tfe8 14.b5 Ce4 15.Nd2 (Ar fi fost mai bine 12.Tb3 și apoi 13.Na3) 15...C:d2 16.T:d2 Cf6 17.b:c6 b:c6 18.Tdb2 (Albul a pus stăpînire pe coloana b și amenință pătrunderea pe orizontala a 7-a) 18...Dd6 19.Ca4 Tab8 20.De2 Cd7 21.Tb7?! N:d4 22.Dg4 (Cu dublă amenințare asupra nebunului din d4 și calului din d7) 22...T:b7 23.T:b7 Cc5! 24.T:a7 (Era de preferat 24.C:c5 N:c5) 24...C:d3 (24...N:e3 25.Df3 De6 ar fi dus la cîștigarea unui pion) 25.D:d4 (Vezi diagrama).

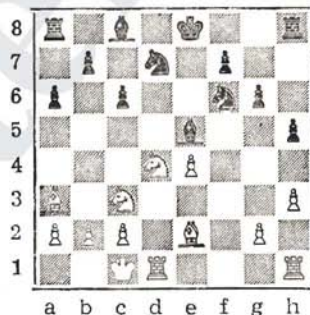

După 25.D:d4

25...Db8! (Se amenință 26...Db1+ 27.Rh2 C:f2) 26.Cc3 Ce5 27.e4 Cc4 28.f3? (Slăbește diagonală a7—g1. În continuare, în criză de timp, Rubțova declanșează un puternic atac asupra regelui advers) 28...Cd6 29.e:d5?

(După această greșeală, albul pierde forțat. Prolungirea rezistenței era posibilă cu 29.Td7 amenințînd 30.Df6) 29...Te1+ 30.Rf2 Cf5! 31.Dg4 Tc1 32.Da4 (Amenință 33.Ta8 cu cîștigul damei, dacă negrul ar juca 32...T:c3) 32...Dg3+ 33.Re2 De1+ și albul a cedat.

Încheiem prezentarea fostei campioane mondiale, Olga Rubțova, printr-un final de partidă jucat cu Ludmila Rudenko în meciul triumfiular pentru titlul mondial, Moscova, 1956 (Vezi diagrama).

Albul la mutare

18.Cf3! (Albul sacrifică destul de curajos un pion) 18...N:c3 19.b:c3 C:e4 20.The1 f5 (Nu ar fi fost bine 20...C:c3? 21.Nc4+ Rd8 22.Nb2 C:d1 23.N:h8 Cf2 24.Nd4) 21.Nd3 C7f6 22.Cg5 Tg8 23.N:e4 C:e4 24.C:e4 f:e4 25.T:e4+ Rf7 26.Te7+ Rf6 27.Tf1+ Rg5 28.Nd6 (Continuă să întindă plasa de mat) 28...b5 29.Th7 (La fel de bine ar fi fost și 29.Tef7) 29...Te8 30.Ne7+ și albul a cîștigat.

Nona Gaprindașvili

Ciclul următor al competițiilor pentru campionatul mondial feminin avea să aducă în scenă o tânără, viitoare profesoară de limba engleză din Tbilisi, Nona Gaprindașvili, care prin strălucita sa carieră ne face să ne amintim de inegalabila Vera Mencik.

Nona Terentieva Gaprindașvili, fiica profesorului Terentie Gaprindașvili din Zugdidi, cea mai mică și singura fată din cei șase copii ai familiei, a învățat să joace șah la vârsta de 5 ani! Încă pionieră fiind, vine la Tbilisi și studiază șahul sub îndrumarea atentă a antrenorului emerit Karseladze. Urcă vertiginos treptele afirmării: la 20 de ani câștigă turneul candidatelor de la Vrnjacka Banja. Nu-i mai rămîne decît o ultimă treaptă de urcat pentru obținerea titlului de cea mai bună șahistă a lumii: meciul cu Elisabeta Bîkova. Anul 1962 i-a adus suprema satisfac-

ție: a câștigat mai mult decît autoritar meciul cu Bîkova. De atunci a dominat viața șahistă feminină mondială cu performanțe strălucite, creînd o adevărată epocă.

Nonei Gaprindașvili nu-i poate fi asemuită decît Vera Mencik. A

cîştigat una dintre edițiile turneului de la Belgrad, turneu care se bucură de reputația de a fi cea mai tare competiție feminină individuală din lume, cu un procentaj de sută la sută; a cîştigat, de asemenea, la Timișoara, unul din cele mai tari concursuri feminine mondiale cu același procentaj; a cîştigat mari turnee... masculine, a învins mari maeștri care zîmbeau sceptic atunci cînd se așezau la masa de joc în fața Nonei Gaprindașvili, zîmbet care pe măsură ce evolua partida devenea grimasă.

La începutul ascensiunii sale a fost îndrumată de cunoscutul antrenor gruzin Șişov, iar ulterior a „urcat” pe culmile desăvîrșirii însoțită cu înaltă competență și imens devotament de marele maestru Aivar Gipslis din Riga.

Nona este căsătorită, soțul ei iubește șahul și este de profesie medic; are un băiețel, David. Cunosînd-o pe Nona Gaprindașvili nu poți să nu spui decît că este o sportivă desăvîrșită și un om admirabil. Promotoare a șahului gruzin, Nona a constituit și constituie un mare exemplu și după ce a pierdut titlul suprem — sperăm că pentru scurt timp —, pentru toate tinerele gruzine. Nona este un frumos simbol al virtuților femeii din Gruzia. Țară cu o istorie și cultură milenară, țară a „Viteazului în piele de tigr” (de Șota Rustaveli) are ca simbol protector FEMEIA. Orașul Tbilisi este dominat de pe cea mai înaltă

colină de monumentul care simbolizează femeia — soție, mamă, fiică. În această țară unde există aproape un cult al femeii s-a dezvoltat o puternică mișcare șahistă, s-a format o adevărată școală în fruntea căreia este fosta campioană mondială Gaprindașvili, urmată de nume de mare rezonanță internațională, cum este cel al ultimei deținătoare a titlului suprem, cu care vom face cunoștință în această carte, Maia Ciburdanidze, sau cel al campioanei europene de junioare, Nana Ioseliani, al mării maestre Nana Alexandria, una dintre cele mai puternice jucătoare din lume, sau al tinerei șahiste care urcă repede pe treptele mării consacrări, Nina Gurieli și altele. Scriind aceste rânduri ne amintim de una dintre glumele mereu spiritualului Mihail Tal. La ediția din 1978 a campionatului masculin unional, disputată la Tbilisi, pe locul al III-lea s-a clasat șahistul gruzin Gheorgadze, la care fostul campion mondial a făcut remarcă: „Rezultatul lui Gheorgadze este cel mai bun realizat vreodată de un șahist gruzin. Cu aceasta se pășește în Gruzia spre emanciparea... bărbaților!” A fost, desigur, numai o glumă — pe Tal îl iubește toată Gruzia — astfel că gluma lui a fost înțeleasă ca atare, dar, pe de altă parte, ea exprimă un mare adevăr în șah. Gruzia este cea mai puternică țară în privința șahului feminin. Nici un alt popor nu a dat pînă

acum lumii atât de mari și atât de multe șahiste. Și demn de relevat este faptul că școala șahistă din Gruzia este foarte tânără.

Pe Nona Gaprindașvili am întâlnit-o de mai multe ori în locuri și ocazii diferite. Odată, după ce am părăsit masa de joc, mi-am reluat profesiunea de ziaristă și i-am cerut campioanei mondiale un scurt interviu.

— Care a fost ziua cea mai fericită din viața ta?

— Ziua în care am primit titlul de „Maestră a sportului”. Apoi, ziua în care am câștigat turneul candidatelor. După aceea, ziua când am cucerit titlul de campioană mondială; au urmat zilele când mi s-a conferit titlul de „Maestră emerită” și „Ordinul Lenin”, ziua când m-am căsătorit, ziua când a venit pe lume fiul meu, David. După cum vezi, multe zile am crezut că sînt cele mai fericite...

— Dintre toate partidele pe care le-ai jucat, care îți place cel mai mult?

— Am jucat, cu ani în urmă, în cadrul Campionatului masculin al Gruziei, împotriva maestrului Blaghidze. Este o partidă scurtă, interesantă, mie îmi place foarte mult. Dacă vrei, ți-o pot arăta. Eu am jucat cu albele:

1.e4 c5 2.f4 Cc6 3.Nb5 g6 4. Cf3 Ng7 5.Cc3 Cd4 6.Nc4 e6 7. C:d4 c:d4 8.Ce2 Dh4+ 9.Cg3 D:f4 10.d3 Dc7 11.0—0 Ce7 12. Ng5 Cc6 13.Ch5 g:h5 14.F:f7

De5 15.Tf5 D:f5 16.e:f5 și după câteva mutări negrul a cedat.

— Care a fost cea mai grea partidă pe care ai jucat-o?

— Cred că aceea cu Lazarevici, la turneul candidatelor din 1961. Când am început partida eram pe primul loc și trebuia neapărat să câștig, pentru a-mi asigura victoria în turneu. Așadar, o partidă foarte importantă. Am jucat cu negrele și, după deschidere, am egalat jocul, dar a urmat o serie de mutări incorecte, în urma cărora am pierdut un pion. În acest moment, când situația părea foarte critică pentru mine, am găsit la tablă câteva combinații foarte grele, una dintre ele fiind legată de mutarea de trei ori consecutiv a regelui. Combinațiile au fost corecte și am câștigat. A fost cea mai grea partidă, atât ca joc propriu-zis, cât și din punct de vedere psihologic.

— De ce femeile joacă șah mai slab decât bărbații?

— După părerea mea, bărbații au o serie de avantaje față de femei. De exemplu, ei practică șahul mult mai mult decât femeile. După cum știi, concursurile masculine sînt mai numeroase. Aceasta ridică foarte mult forța de joc. Apoi, printre bărbați concurența este mult mai mare, deci ei sînt obligați să muncească mult pentru a atinge mari performanțe. Și o fac, spre deosebire de noi, femeile, care ne „descurcăm” mai ușor. Apoi, ca

să joci neîntrerupt cinci ore ai nevoie de o serioasă pregătire fizică. Or, și din acest punct de vedere bărbații sînt superiori femeilor. Și, în sfîrșit, femeile au o serie de preocupări în plus față de bărbați. Toate aceste elemente creează o diferență, deocamdată considerabilă, între forța de joc a femeilor și cea a bărbaților. Dar eu cred că această diferență se micșorează și se va micșora din ce în ce mai mult. Într-o zi, și cred că această zi nu e prea îndepărtată, femeile vor juca de la egal cu bărbații...

— Ce șahiști îți plac mai mult ca stil de joc? Pe care i-ai analizat în mod deosebit?

— Alehin, Bronstein, Tal îmi plac pentru ideile lor originale, frumoase, subtile și pentru rea-

lizarea spectaculoasă a acestor idei.

— Cum ai învățat să joci șah?

— În familie. Împreună cu cei cinci frați ai mei și cu părinții, pentru că și ei joacă șah, am organizat în casă campionatele familiei. Aceste concursuri au constituit pentru mine prima școală șahistă.

— Cu șahistele României te-ai întîlnit de mai multe ori. Ce părere ai despre ele?

— Am să-ți răspund foarte obiectiv, n-am să țin deloc seama că acest interviu îl acord unei șahiste românce. Jucătoarele din România au progresat foarte mult și aceasta reiese în primul rînd din rezultatele de la campionatele mondiale, unde au ocupat de patru ori locul II și au

Nona Gaprindașvili (stînga) **felicităță** de **Elisabeta Bikova**

fost foarte aproape de titlul suprem. O demonstrează faptul că la toate concursurile internaționale la care participă, șahistele române ocupă locuri fruntașe. Și nu numai atât. Sînt foarte bune sportive și în același timp foarte bune prietene. Îmi face întotdeauna plăcere să mă întîlnesc cu șahistele din România.

— Ai putea să ne povestești o întîmplare mai deosebită, aș putea spune amuzantă, din cariera ta șahistă?

— Nu știu dacă este amuzantă; am să povestesc însă cum am ajuns eu să îndrăgesc... numărul 13. De acest număr sînt legate o serie de fapte din viața mea, de exemplu: la casa în care locuiesc am numărul 13; numele meu de familie este compus din 13 litere; cînd am plecat de la Tbilisi la Moscova, să joc primul meci pentru titlul de campioană mondială, am plecat cu trenul numărul 13, vagonul 13, locul marcat cu numărul 13; la Moscova, în timpul meciului am locuit într-un apartament cu numărul 13, iar după ce am cîștigat medalia, am primit din partea unui spectator un buchet cu 13 trandafiri roșii. Am suficiente motive să-mi placă numărul 13, nu?

Palmares

Turnee individuale

- 1956 Tbilisi, Campionatul orășenesc I
 1956 Tbilisi, Campionatul R.S.S. Gruzine I
 1956 Campionatul U.R.S.S. VII—IX

Nona Gaprindașvili și fostul său antrenor, M. Șişov

- 1957 Campionatul U.R.S.S. XI—XII
 1958 Campionatul U.R.S.S. III
 1959 Campionatul U.R.S.S. VII—IX
 1959 Campionatul R.S.S. Gruzine I
 1960 Campionatul R.S.S. Gruzine I
 1960 Campionatul U.R.S.S. IV
 1960 Meci U.R.S.S.—Iugoslavia 3 puncte din 4 posibile
 1960 Meci pe echipe mixte, R.S.S. Gruzină—România 3 puncte din 4 posibile
 1960 Tbilisi, turneu II
 1961 Campionatul R.S.S. Gruzine I
 1961 Batumi, turneu I
 1961 Vrnjacka Banja, Turneul candidatelor I
 1962 Suhumi, turneu I
 1962 Tbilisi, Campionatul masculin al R.S.S. Gruzine III—VII
 1963 Beverwijk, turneu I
 1963 Split, Olimpiadă 11½ puncte din 12 posibile
 1963/64 Hastings, turneu masculin-maeștri I—II
 1964 Suhumi, turneu I
 1964 Tbilisi, turneu I

- 1964 Reykjavik, turneu masculin VIII
 1964/65 Hastings, turneu masculin mari maestri V
 1966 Zvolen, turneu masculin III—IV
 1966 Beverwijk, turneu masculin-maestri VI
 1966 Belgrad, turneu I
 1966 Suhumi, Meci U.R.S.S.—Iugoslavia 3½ puncte din 4 posibile
 1966 Oberhausen, Olimpiadă, 9 puncte din 11 posibile
 1967 Baku, turneu masculin VII
 1967 Belgrad, turneu II
 1967 Kiev, turneu I
 1968 Belgrad, turneu I
 1968 Göteborg, turneu masculin III
 1968 Gori, Memorialul Karseladze masculin IV
 1969 Vrnjacka Banja, Cupa Europei I
 1969 Lublin, Olimpiadă, 9½ puncte din 10 posibile
 1970 Moscova, Meci U.R.S.S.—Iugoslavia 3½ puncte din 4 posibile
 1971 Göteborg, turneu masculin VII
 1971 Vrnjacka Banja, Cupa Europei IV
 1972 Skoplje, Olimpiadă, 6½ puncte din 8 posibile
 1972 Vrnjacka Banja, Cupa Europei I
 1973 Olot, turneu masculin VII
 1974 Medelin, Olimpiadă, 8½ puncte din 10 posibile
 1974 Tbilisi, Campionatul U.R.S.S. I
 1974 Belgrad, turneu I
 1975 Wijk aan Zee, turneu I
 1975 Timişoara, turneu I
 1976 Belgrad, turneu I
 1976 Sandomierz, turneu masculin II—IV
 1976 Tbilisi, Cupa U.R.S.S., 4½ puncte din 7 posibile
 1976 Tbilisi, Campionatul U.R.S.S. VII
 1977 Lone Pine, turneu masculin I—IV
 1977 Leipzig, turneu masculin IX

- 1978 Dortmund, turneu masculin II—III
 1978 Buenos Aires, Olimpiadă, 9½ puncte din 11 posibile

Meciuri

- 1962 Moscova, Bikova 9—2 (+7 =4 —0)
 1965 Riga, Kuşnir 8½—4½ (+7 =3 —2)
 1969 Tbilisi şi Moscova, Kuşnir 8½—4½ (+6 =5 —2)
 1972 Riga, Kuşnir 8½—7½ (+5 =7 —4)
 1975 Piţunda—Tbilisi, Alexandria 8½—3½ (+8 =1 —3)
 1978 Piţunda, Ciburdanidze 6½—8½ (+2 =9 —4)

152. DESCHIDEREA BIRD

Lazarevici Gaprindaşvili
 Vrnjacka Banja, 1961

1.f4 (Unul dintre sistemele de deschidere preferate de maestra iugoslavă, care îi permite să joace agresiv, atacul fiind arma de bază a Milunkăi Lazarevici) 1...c5 2.Cf3 g6 3.e3 (În acest moment, poate mai activ ar fi fost direct 3.e4, dar albul nu vrea să-şi dezvăluie încă toate intenţiile) 3...Ng7 4.d3 e6 5.Ne2 Ce7 6.0—0 Cbc6 7.e4 (După cum s-a văzut, totuşi albul a pierdut un tempo, ceea ce îi va permite negrului să preia iniţiativa) 7...d6 8.c3 0—0 9.Ne3 Tb8 10.d4 (Mai bine era acum 10.a4 a6 11.Cd2) 10...f5! (O mutare excelentă, care permite negrului să acţioneze energie în centru) 11.e5 c:d4 12.c:d4 Cd5 13.Nc1 Nh6 (Ia sub control câmpul e3) 14.g3 d:e5 15.d:e5 (Dacă ar fi luat cu pionul f, ar

cat aici ca negrul să continue cu 5...c5, nu cu mutarea din partidă care duce la slăbirea nejustificată a flancului regelui) 6.h4! e6 7.Ch3 c5 8.Ng5 c:d4 9.Nb5+ Nd7 10.N:d7+ D:d7 (Mai bine 10...C:d7) 11.N:f6 g:f6 12.C:h5 Th6 13.Df3 Nb4+ 14.c3! (Albul joacă foarte curajos, sacrifică ușor un pion ca să obțină linii deschise pentru atac) 14...d:c3 15.0—0 c:b2 16.Tad1 De7 17.C3f4 Cc6 18.Dg4 Nc3 (Vezi diagrama).

După 18...Nc3

19.C:e6!! (Un nou sacrificiu de excepție: negrul nu poate să joace 19...D:e6 din cauza 20.Cg7+ și pierde dama, iar dacă 19...f:e6 20.Dg8+ Df8 21.Cg7+ Re7 22.D:e6 mat) 19...Tg6 20.Chg7+ T:g7 21.C:g7+ Rf8 22.Cf5 Db4 23.Dg7+ Re8 24.Cd6+ și negrul cedează.

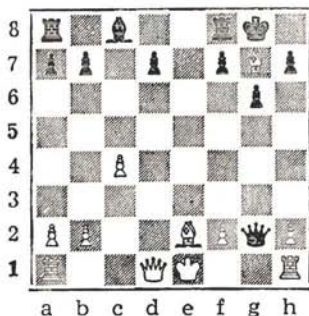
Partidele Nonei Gaprindașvili se disting prin realizări de mare valoare, obținute împotriva unor jucători și jucătoare de renume.

154. APĂRAREA SICILIANĂ Gaprindașvili

Servati

Dortmund, 1974

1.e4 c5 2.Cf3 Cc6 3.d4 c:d4 4.C:d4 g6 5.c4 Ng7 6.Ne3 Cf6 7.Cc3 Cg4 8.D:g4 C:d4 9.Dd1 e5 10.Cb5! (Este cea mai bună combatere a variantei. Nu ar fi fost bine 10.N:d4? e:d4 11.Cb5 a6 12.C:d4 — dacă 12.Cd6+? Re7 13.c5? Da5+ — 12...Df6 cu avantaj pentru negru) 10...0—0 (Desigur, ar fi fost greșit 10...Db6 11.c5! D:c5 12.Tc1 cu avantaj pentru alb sau 10...C:b5 11.c:b5 d6 12.Nc4! Ne6 13.N:e6 f:e6 14.0—0 11.Ne2 Dh4? (Se ajunge la complicații tactice în favoarea albului; negrul trebuia să joace prudent 11...C:b5 12.c:b5 d6 13.Nc4 Ne6) 12.C:d4 e:d4 13.N:d4 D:e4 14.N:g7 D:g2? (Din nou o mutare greșită care îi permite albului să încheie spectaculos partida. Vezi diagrama).

După 14...D:g2?

15.Dd4!! (Un sacrificiu în stil romantic) 15...D:h1+ 16.Rd2

D:a1? („Timeo danaos et dona ferentes!“). Nona Gaprindașvili nu a dat zadarnic două turnuri) 17.Df6!! O mutare excepțională, după care negrului nu-i mai rămîne decît să cedeze. Se amenință 18.Nh6 sau 18.Nh8, cu mat imparabil.

155. PARTIDA SPANIOLĂ

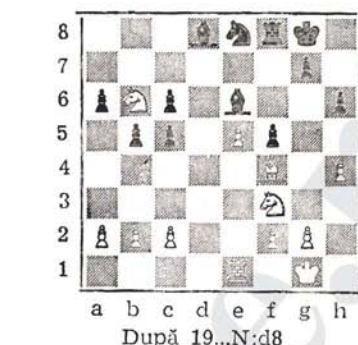
Gaprindașvili

Tarjan

Lone Pine, 1977

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 a6 4.Na4 Cf6 5.d4 e:d4 6.0—0 Nc7 7.Te1 C—0 8.e5 Ce8 9.Nf4 f6 (Ar fi fost interesant și 9...b5) 10.N:c6 d:e6 11.D:d4 D:d4 12.C:d4 f5 13.Cf3! (13.e6 nu duce la nimic din cauza răspunsului 13...g5! cu poziție aproximativ egală) 13...h6 14.h4 Ne6 15.Cc3 c5 16.Tad1 c6 17.Ca4! b5 18.Cb6 Td8 (Nu ar fi fost rău nici 18...Ta7) 19.T:d8! (O mutare nouă; era cunoscută continuarea 19.c4 T:d1 20.T:d1 Cc7 21.Nd2 Ca8 22.C:a8 T:a8 23.c:b5 c:b5 24.Ne3 Rf7) 19... N:d8 (Vezi diagrama).

20.Cd7! N:d7 21.e6 Nc8 (21... N:e6 ar fi fost greșit din cauza răspunsului 22.T:e6 cu poziție mai bună pentru alb) 22.e7 N:e7 23.T:e7 Cf6 24.Ta7 Te8 25.Ne3 c4 26.Nd4 f4 27.c3 Rf8?! (Mult mai bine era 27...Ne6! 28.T:a6 Nd5 29.Rf1, deși albul stă ceva mai bine) 28.Tc7 Cg4? (Din nou o mutare greșită; mai bine 28...

Ch5) 29.N:g7+ Rg8 30.Ce5! C:e5 31.N:e5 T:e5 32.T:c8+ Rg7 33.Tc7+ Rg6 34.T:c6+ Rh5 35. Rf1! a5 36.Tf6 Rg4 37.T:h6 Td5 38.Re2 Te5+ 39.Rd2 Td5+ 40.Rc2 Te5 41.Tg6+ R:h4 42.Rd2 b4 (Mai bine 42...Rh5) 43.Tc6 b:c3+ 44.b:c3 Tb5 45.T:c4 Tb2+ 46.Re1 Rg5 47.a4 Rf5 48.Rf1 Ta2 49.f3 Ta1+ 50.Rf2 Rg5 51.Td4 Tc1 52.Tc4 Ta1 53.Re2! Tg1 54.Rd3 Td1+ (Nu ajută nici 54...T:g2 55.Tc5+ Rh4 56.Re4 și albul câștigă. Nona Gaprindașvili, jucătoare tactică prin excelență, a devenit în ultimii ani o foarte bună jucătoare de stil pozițional. Stăpânește exemplar și tehnica finalurilor, lucru demonstrat în partida de față) 55.Rc2 Tg1 56.Tc5+ Rh4 57.Rd3! Rg3 58.Tg5+ Rf2 59.Re4 Tc1 60.R:f4 T:c3 (Poziția este câștigată de alb) 61.Tg4 Tc8 62.Re4 Te8+ 63.Rd4 Td8+ 64.Rc5 Tf8 65.Rb6 Tf5 66.f4 Re3 67.g3 și negrul cedează.

* „Mă tem de greci, chiar cînd ne fac darurile!“

156. APĂRAREA SICILIANĂ

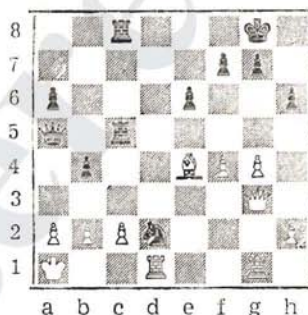
Ciburdanidze

Gaprindașvili

Partida a 2-a a meciului pentru
titlul de campioană mondială
Pițunda, 1978

1.e4 c5 2.Cf3 Cc6 3.d4 c:d4
4.C:d4 Cf6 5.Cc3 d6 6.Ng5 e6
7.Dd2 a6 8.O—O—O h6 9.Ne3
Dc7 (Un plan original. În parti-
da Ciburdanidze-Csom, disputa-
tă la Vilnius 1978, negrul a ju-
cat 9...Cg4 10.C:c6 b:c6 11.Nc5
Nb7 12.h3 Da5 și s-a ajuns la joc
complicat) 10.f3 (Este posibil și
10.f4) 10...Tb8 (Era riscant
10...b5 11.N:b5 a:b5 12. Cd:b5
Db8 13.C:d6+ N:d6 14.D:d6
D:d6 15.T:d6) 11.g4 C:d4 (Inte-
resant de experimentat în prac-
tică este aici și 11...b5) 12.N:d4
b5 13.e5 Cd7 (13...d:e5??
14.N:e5! și albul câștigă) 14.e:d6
N:d6 15.Ce4 (Evident, nu merge
15.N:g7? din cauza 15...Nf4)
15...Nf4 16.Ne3 N:e3 17.D:e3
O—O 18.Cd6 (Nu este cea mai
bună continuare; mai agresiv ar
fi fost 18.g5! cu atac) 18...Cb6
19.C:c8 (Albul pierde timp cu
schimbul unui nebun și așa pa-
siv) 19...Tf:c8 20.Nd3 Cd5
21.De4 Cf6 (Amenințările albu-
lui pe flancul regelui sînt ilu-
zorii; negrul ar fi putut juca
nestingherit 21...a5 22.Dh7+
Rf8 23.Dh8+ Re7 24.D:g7
Df4+ 25.Rb1 Tg8 26.Dh7 Cf6!
și dama albă este prinsă în
cursă) 22.De2 Da5 23.Rb1 Cd5
24.Nc4 Cb6 25.Thg1 (O greșeală
care permite negrului să amenin-

te puternic flancul damei; albul
trebuie să se apere cu 25.Dd2 b4
26.b3! sau 25...Da4 26.b3 Da3
27.Dd6!) 25...Ca4! 26.De1 b4
27.Ra1 (Singura apărare, fiindcă
se amenința 27...Cc3+ cu câștig)
27...Tc5 28.Tb1 (Altfel, 28...C:b2
și negrul câștigă) 28...Cb6 29.Dg3
Tbc8 30.Tbd1 Cc4 31.f4 Cd2!
(Vezi diagrama).

După 31...Cd2!

32.T:d2 b3 33.D:b3 D:d2
34.f5? (Grăbește sfîrșitul; mai
puternic ar fi fost 34.Df3!)
34...Dd4 35.Te1 Te5! (Albul a
căzut într-o legătură neplăcută)
36.Df3 T:c2 37.N:c2 T:e1+
38. Nb1 Dd1 39. D:d1 (După
39.Da8+ Rh7 albul ar fi fost
mat imparabil) 39...T:d1 40.f:e6
f:e6 și în poziția aceasta partida
s-a întrerupt. Pretendentă la titlu
nu s-a mai prezentat la reluare,
recunoscîndu-se învinsă. Din pă-
cate însă, pentru Nona Gaprindașvili
partida aceasta, frumoasă
cîștigată, nu a putut anihila total
diferența de puncte ce o separa
de Maia Ciburdanidze.

Maia Ciburdanidze

În întreaga istorie a șahului mondial, învingătoarea Nonei Gaprindașvili este un caz unic, o excepție între excepții. Nimeni pînă la Maia Ciburdanidze nu a reușit să urce pe culmile Olimpului șahist așa de vertiginos, să împlinească visul oricărui mare jucător de șah la numai 17 ani! Dacă în alte domenii ale sportului — patinaj artistic, gimnastică, înot — copiii sau mai exact spus tinerii la vârste foarte fragede pot fi întâlniți în mod curent în fruntea ierarhiei mondiale, în șah apariția unei fete cu codițe și bentiță albă pe cap înfruntînd cele mai prestigioase nume, este un eveniment mai puțin obișnuit. Dealtfel, întreaga evoluție a Maiei Ciburdanidze a uimit pur și simplu lumea șahistă. La 8 ani a învățat să joace, ajutată de fratele ei mai mare Rezav; peste un an îndeplinea norma necesară categoriei I; trece

încă un an și devine campioană școlară a Gruziei. Cel mai uluitor a fost însă anul 1973, cînd a obținut medalia de bronz în campionatul U.R.S.S. al elevilor, cîștigînd apoi pe rînd Campionatul orașului Tbilisi, al Gruziei (categoria senioare), împărțind locurile I—II în semifinalele campionatului unional, de asemenea la senioare, îndeplinind

norma de candidat de maestru într-un turneu masculin și realizând cel mai bun rezultat individual în meciul U.R.S.S.—Iugoslavia, când a jucat la masa rezervată... junioarelor. Iugoslavii au etalat o echipă formată numai din senioare, junioara lor lipsind din cauza unei confuzii. Conducătorii reprezentativei Iugoslaviei și-au cerut scuze pentru diferența prea mare de posibilități, care bănuiau că se va crea datorită forței și experienței de joc a maestrei internaționale Vlasta Kalhbrener-Macek, campioana din acel an a Iugoslaviei, împotriva căreia trebuia să joace micuța Maia Ciburdanidze. Într-adevăr, o diferență teribilă a existat: școlărița din Tbilisi a câștigat extraordinar: 4—0! Și toate aceste succese le-a obținut atunci când avea numai 12 ani, incredibila vîrstă de 12 ani! Despre Maia, cunoscutul antrenor emerit și pedagog Șișov, cel ce i-a îndrumat pregătirea și celebrei Nona, spunea cu vădită satisfacție: „În 40 de ani de muncă, prin mîinile mele au trecut 1 000 de tineri șahiști, dar o fetiță atît de înzestrată ca Maia nu mi-a fost dat să întîlnesc. S-au mai văzut copii cu o «ureche» excepțională sau cu un talent deosebit de a «vedea» lumea din jur. Talentul lor muzical sau plastic se poate descoperi și dezvolta devreme. Dar în șah, joc abstract, posibilitățile reale se manifestă mult mai tîrziu. Maia

are un har cu totul excepțional pentru șah și putere de maximă concentrare de-a lungul partidei”.

În timpul meciului cu Iugoslavia, la una dintre partidele Maiei cu Kalhbrener asista și marele maestru Taimanov. S-a apropiat de el un mare maestru iugoslav care, privind tabla, i-a spus: „Femeile nu se descurcă tactic. Va vedea oare fetița voastră că poate câștiga după schimbul la f6?” Nu numai că Maia a văzut totul, dar a câștigat și mai frumos partida cu Kahlbrener (Vezi diagrama).

14.N:h7+! Rf8 (Dacă 14...R:h7 15.N:f6 N:f6 16.Dh5+ și albul câștigă ușor) 15.Nd3 Ne8 16.Tfe1 Tac8 17.Df3! Td5 18.Dh3! T:e5 19.Dh8+ Cg8 20.N:e7+ R:e7 21.D:g8 Tg5 22.Dh7 Nc6 23.Dh4 f6 24.Ne5 Da5 25.f4 Nc5+ 26.Rh1 Th5 27.Dg4 Rf8 28.N:e6 T:c6 29.Td8+ Re7 30.Ted1 Td5 31.T2:d5 e:d5 32.Dd7 mat!!

La foarte scurt timp, Nona Gaprindașvili, campioana mon-

dială „en titre“ nu ezita să afirme: „Maia are toate calitățile ca să devină șahistă de înaltă clasă“. Și Maia a depășit previziunea marii campioane!

În anul 1974, Maia Ciburdanidze debutează în arena internațională, ca și Boris Spasski, în România. Joacă la Brașov, în turneul internațional feminin, unul dintre cele mai prestigioase din această parte a Europei, câștigându-l detașat, s-ar putea spune chiar cu trei runde înainte de sfârșit. Ca și Spasski, Maia obține titlul de maestră internațională în urma excepționalului rezultat de la Brașov, în România!

Am întâlnit-o pe Maia Ciburdanidze pentru prima oară la Buenos Aires, la Olimpiada anului 1978. O fată înaltă, brunetă, cu ochi senini. Mi-a plăcut foarte mult de cum am văzut-o: privire deschisă, sinceră, zîmbet cald. Nu m-am putut stăpîni să nu-i adresez cîteva întrebări.

— Cît de mult îți place șahul, Maia?

— Este viața mea!

— Poți să-mi povestești ceva mai deosebit din viața ta de șahistă?

— Desigur. Nici nu știu cum să descriu emoția pe care am simțit-o, la 14 ani, cînd mi s-a făcut onoarea să aduc eu cununa de lauri cu care avea să fie încoronată Nona Gaprindașvili, după victoria în meciul disputat în anul 1975.

Un alt moment pe care n-am să-l uit niciodată a fost acela cînd l-am învins pe marele maestru Gufeld. Am lucrat cu acest mare șahist, lucrez și acum cu el, îi datorez enorm de mult în privința pregătirii mele. Și totuși, într-o partidă l-am învins!

În sfîrșit, ziua în care am devenit campioană mondială s-a gravat definitiv în memoria mea.

— Bănuiai în 1975 că numai peste trei ani vei fi tu însăși cea mai bună șahistă a lumii?

— Nu, nu, deși o doream cu toată ardoarea. Voiam să fiu ca Nona! A fost întotdeauna modelul pe care am căutat să-l urmez. Dealtfel, păstrez de multă vreme în camera mea portretul Nonei!

— Se vorbește tot mai des de «fenomenul gruzin» în șahul mondial feminin. Cum s-ar putea înțelege această afirmație?

— Mișcarea șahistă feminină din țara noastră, căreia Nona Gaprindașvili i-a dat un impuls cu totul deosebit, cuprinde acum o adevărată pleiadă de tinere șahiste care s-au impus pe plan național și internațional*.

— Ce profesie o să-ți alegi?

— Sînt studentă la medicină.

— Cum te simți după o partidă pierdută? Te superi?

* Se spune că în Gruzia, de cîtăva vreme s-a creat o tradiție: printre darurile de nuntă ale tinerelor fete se află aproape totdeauna și un... joc de șah!

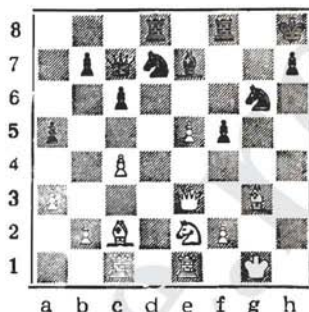
— Numai dacă mă înstră an-trenorul...”

Campioana mondială este încă un copil, un copil fenomenal. Un ziarist sovietic scria într-o publicație de specialitate, după victoria Maiei asupra Nonei Gaprindașvili: „Noua regină a șahului are de-abia vârsta unei prițese!”

În fața acestei copile de 17 ani, marea Nona Gaprindașvili a înclinat steagul. În 1961, atunci când Nona, în vîrstă de 21 de ani, cîștiga turneul candidatelor de la Vrnjacka Banja, la Kutaisi, în Gruzia sovietică, venea pe lume noua stea a șahului mondial, o stea tînă, care avea să strălucească din ce în ce mai puternic pentru că rar s-a văzut o șahistă capabilă să calculeze cu atîta rapiditate variantele cele mai complicate, să joace partide grele cu o ușurință de neînchipuit, fără să i se citească pe față urmele vreunui efort, oricît de mare ar fi, oricît i-ar solicita toate posibilitățile psihice și fizice!

Înainte de a trece la prezentarea propriu-zisă a unora dintre cele mai reprezentative partide jucate de Maia Ciburdanidze, să urmărim un final jucat la debutul său internațional, Brașov, 1974 (Vezi diagrama).

29.e6! Cde5 30.Cf4 Dc8 31.Ch5 Cg4 (Aproape forțat) 32.Dc3+ Cf6 33.N:f5 Rg8 34.N:g6 h:g6 35.Cf4 Rh7 36.Dc2 Tg8 37.Rg2 Cg4 38.Th1+Ch6 39.T:h6+ R:h6 40.Th1+Rg5 41.

Albul la mutare

De4! și negrul a cedat. Se amenința 42.Nh4+, cu mat; la 41...Rf6 42.Nh4+g5 43.Ch5 mat.

Palmares

Turnee individuale

- 1974 Brașov I
1976 Tbilisi, Campionatul U.R.S.S. IX—XI
1976 Tbilisi, Interzonal II—III
1977 Lvov, Campionatul U.R.S.S. I
1978 Budapesta I
1978 Buenos Aires, Olimpiadă, 9½ puncte din 11 posibile

Meciuri

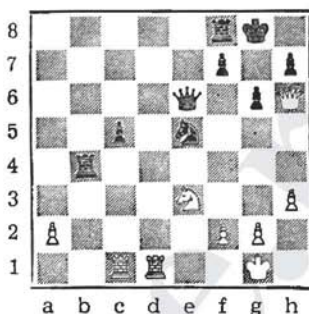
- 1977 Tbilisi, Alexandria 5½—4½ (+3 —2 =5)
1977 Tallin, Ahmîlovskaja 6½—5½ (+4 —3 =5)
1978 Bad Kissingen, Kuşnir 7½—6½ (+4 —3 =7)
1978 Pițunda, Gaprindașvili 8½—6½ (+4 —2 =9)

157. APĂRAREA PIRC-UMFIMTEV

Alexandria Ciburdanidze
Partida a 6-a din meciul candidatelor pentru titlul mondial
Tbilisi, 1977

1.d4 Cf6 2.Cf3 g6 3.Cc3 Ng7 4.e4 d6 5.Ne2 0—0 6.0—0 Ng4 7.h3 (La poziție solidă duce și

planul de joc care începe cu 7.Ne3) 7...N:f3 8.N:f3 Cc6 9.Cb5 a6 10.Ca3 e5 11.c3 e:d4 12.c:d4 d5 13.e:d5 (La joc complicat se ajunge după 13.e6 Ce4) 13...C:d5 14.Db3 Cb6 15.Cc2 N:d4! 16.Nf4 (Se puteau lua în considerare și 16.Td1 Df6, precum și 16.N:c6 b:c6 17.C:d4 D:d4 18.Nh6 Te8) 16...Ne5! 17.N:e5 (Dacă 17.N:c6 N:f4 18.N:b7 Tb8 19.N:a6 Df6 se ajunge într-o poziție greu de apreciat) 17...C:e5 18.N:b7 Tb8 19.N:a6 Cd5 20.Dg3 Df6 (Slab ar fi fost acum 20...T:b2? 21.D:e5 T:c2 22. Tfd1 cu poziție mai bună pentru alb) 21.Tfe1! Cf4 22.Te4! (Greșit ar fi fost 22.b3??, după care ar fi urmat 22...D:a6 și negrul câștigă) 22...D:a6 23.D:f4 T:b2 24.Cb4 Dd6 (Nu merge 24...T:b4 din cauza 25.T:b4 Cd3 26.Ta4 și albul câștigă; 24...Da5 ar fi dus însă la egalitate) 25.Td4 De6 26.Cd5 c5?! (26...c6 ar fi fost mutarea corectă care ar fi asigurat negrului egalitatea) 27.Tdd1 Cc6 28.Cf6+ (Era mai exact 28.Dc1 cu avantaj pentru alb) 28...Rg7 29.Cg4?! (Din nou albul nu vede mutarea cea mai bună: 29.Cd7! Td8 30.C:c5 T:d1+ 31.T:d1 D:a2? 32.Td8 și albul câștigă; pentru a menține echilibrul, negrul trebuie să joace 31...De5! 32.D:e5 C:e5 33.a4 Tc2) 29...Tb4 30.Dh6+ Rg8 31.Tac1 Ce5! 32.Ce3? (Greșală destul de gravă. Corect ar fi fost 32.C:e5 cu egalitate. Vezi diagrama).

După 32.Ce3?

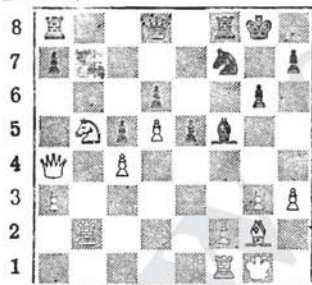
32...Td4! (Raportul de forțe începe să se schimbe și avantajul să treacă de partea negrului) 33.Dg5 f6 34.Dg3 Tfd8 35.Tf1 Cd3 36.Tc2 f5! 37.Dc7 T8d7 38.Db8+ Rg7 39.Te2? Cf4 (Câștiga imediat 39...f4) 40.Tc2 Cd3 41.Te2? (Mai bine ar fi fost, desigur, 41.Db3, dar și atunci după 41...Te4 negrul ar fi stat mai bine) 41...f4 și albul a cedat.

158. INDIANA REGELUI

Ahmilovskaia Ciburdanidze
Partida a 11-a din meciul candi-
datelor la titlul mondial
Tallin, 1977

1.d4 Cf6 2.Cf3 g6 3.g3 Ng7 4. Ng2 0—0 5.0—0 d6 6.c4 Cc6 7.d5 (Mai des se întâlnește în ultima vreme în această poziție continuarea 7.Cc3 și după 7...a6 8.d5 Ca5 9.Cfd2 c5 10.Dc2 Tb8 survine o poziție activă, cu șanse de ambele părți) 7...Ca5 8. Cfd2 c5 9.Cc3 e5 10.a3 b6 11.b4 Cb7 12.Tb1 (Până aici ca și în partida Ivkov-Hübner, de la Wijk aan Zee, 1971, care a continuat cu: 12.Nb2 Cg4 13.h3

Ch6 14.e3 Nd7 15.Dc2 f5 16.f4 Cf7 17.Cb3 g5 și negrul a preluat inițiativa) 12...Cg4! 13.h3 Ch6 14.Cde4 (Tentație pentru înaintarea f7—f5 la care ar fi putut urma 15.Cg5 și apoi 16.Ce6) 14...f6 15.Nd2 Cf7 16.b:c5 C:c5 (Și mai bine ar fi fost 16...d:c5 17.Dc2 h6 18.Ne1 f5 19.Cd2 e4 și negrul ar fi obținut avantaj) 17.C:c5 b:c5 18.e4 Nh6?! 19.N:h6 C:h6 20.Da4 Cf7 21.Cb5?! f5 22.e:f5? (Greșeală evidentă; mutarea corectă ar fi fost 22.f3 și dacă 22...Dg5 atunci 23.f4 D:g3 24.Tb3 Dh4 25.Cc7) 22...N:f5 23.Tb2? (23.Tbd1 ar fi dus la șanse aproximativ egale. (Vezi diagrama).

a b c d e f g h
După 23.Tb2?

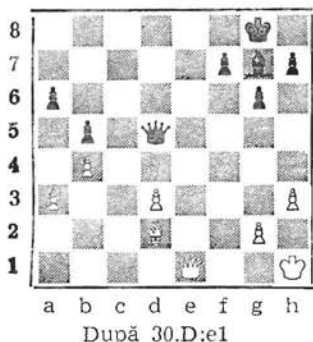
23...Dd7! 24.Cc3 D:a4! (Dacă negrul ar fi dorit acum să câștige un pion prin 24...N:h3 25.D:d7 N:d7 26.Tb7 ar fi dat albului contra joc) 25.C:a4 Tab8 26.Ta1 Nd7 (Mai simplu și mai eficace ar fi fost 26...T:b2 27.C:b2 Tb8) 27.T:b8 T:b8 28.Cc3 Tb3 29.Cd1 (Șanse mai mari ar fi dat 29.Ce4) 29...Rg7 30.Ce3 Rf6 31.Ta2 Nf5 32.h4? Ch6 33.

Nf3 Nb1 34.Ta1 Cf5 35.Nd1 Tb2 36.Na4 C:e3 37.f:e3 Rf5 38.Nd7+ Re4 39.a4 Nd3 40.a5 R:e3 și 41.Ta3 mutarea în plic. Albul nu s-a mai prezentat la întrerupere, văzându-se fără nici o posibilitate de salvare.

159. APĂRAREA SICILIANĂ
Zatulovskaia Ciburdanidze
Lvov, 1977

1.e4 e5 2.Cf3 d6 3.d4 c:d4 4.C:d4 Cf6 5.Cc3 a6 6.f4 Dc7 7.Nd3 g6 8.Cf3 Ng7 9.0—0 Cbd7 10.Rh1 b5 11.De2 Cc5 12.Nd2 (De ce nu 12.e5? După 12...d:e5 13.f:e5 Cg4 14.Nf4 0—0 15.h3 Ch6 16.Dd2 Cf5 17.g4 și albul stă mai bine) 12...Nb7 13.a3 0—0 14.Tae1 (Mai logic este 14.f5) 14...e5 15.Df2 e:f4 16.N:f4 Tae8 17.Dh4 Dd7 (Pozitia negrului este preferabilă; dacă acum 18.Nh6 Dg4, iar la 18.e5 d:e5 19.C:e5 Dd4; mutarea corectă ar fi fost 18.h3) 18.Ng5 Cg4 19.h3 Ce5 20.C:e5 T:e5 21.Nf4 Te6 22.Nd2 Tfe8 23.b4 C:d3 24.c:d3 d5 25.C:d5 N:d5 26.e:d5 D:d5 27.T:e6 T:e6 28.Tc1 Te8 29.Te1 T:e1+ 30.D:e1 (Vezi diagrama din pag. 293).

30...De5! 31.Dc1 Da1 32.Rg1 f5 33.Rf2 D:c1 34.N:c1 Rf7 35.Re2 Re6 36.Rd1 Rd5 37.Rc2 Nf6 38.Ne3 Ne5 39.Ng5 Ng7 40.Ne3 Nf6 41.Nc1 Nd4 42.Nf4 Nf6 43.Nc1 h5 44.Rd1 g5 45.Re2 g4 46.Rf2 Ne5 47.Re2 (Negrul își întărește consecvent poziția) 47...f4 48.h:g4 h:g4 49.Rf1 Re6 50.Re2 Rf5 51.Rf1 Nf4 52.Re2 Re5 53.Rf1 f3 54.g:f3 g:f3 55.

Nh6 Rd5 56.Nf8 (Negrul joacă finalul magistral; este uimitor cum o tânără de numai 17 ani poate stăpîni o asemenea tehnică a finalurilor. Fără speranțe ar fi fost și 56.Nc1 Nc3 57.Rf2 Rd4) 56...Re6 (Ar fi cîștigat și 56...Nb2 57.Rf2 N:a3 58.R:f3 Rd4 59.Re2 Rc3 60.Re3 N:b4 61.N:b4 R:b4 62.d4 Rc4 63.Re4 b4) 57.Re1 Re5 58.Rf1 Rf4 59.Nh6+ Rg4 60.Nf8 (Dacă 60.Nc1 decide 60...Rg3 și apoi f3—f2 și Rf3) 60...Nb2 61.Nc5 N:a3 62.d4 Rf5 63.d5 a5! 64.d6 Re6 65.d7 R:d7 66.Rf2 N:b4 și albul, după o scurtă rezistență, a cedat. Această partidă, cea mai frumoasă din întreg campionatul, a fost distinsă cu un premiu special.

160. APĂRAREA CARO-KANN

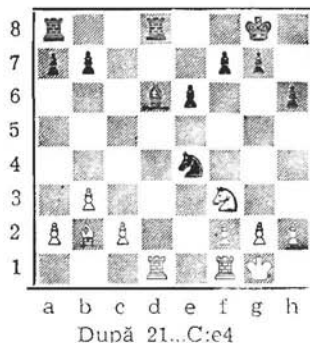
Ciburdanidze

Kușnir

Partida a 4-a din meciul candida-
telor la titlul mondial
Bad-Kissingen, 1978

1.e4 c6 2.d4 d5 3.Cc3 d:e4 4.
C:e4 Cd7 5.Nc4 Cgf6 6.Cg5 e6

7.De2 Cb6 8.Nd3 h6 9.C5f3 c5
10.d:c5 (În partida Karpov-Bala-
șov, jucată la Tilburg, s-a con-
tinuat cu: 10.Ne3 Cbd5 11.Ce5
a6 12.Cgf3 Dc7 13.0—0 Nd6 14.
c3 b6 15.Tad1 0—0 16.Nc1 Nb7
17.Tfe1 Tfd8 18.Nb1 și albul are
avantaj) 10...Cbd7 (Mutare in-
trodusă în practică de Smîslov în
partida cu Parma, la Olimpiada
de la Skoplje) 11.Ce5 C:e5 12.
D:e5 Cd7 (Dacă 12...Da5+ 13.
Nd2 D:c5 14.Cf3 D:e5 15.C:e5
Nc5 jocul devine egal) 13.De2
C:c5 14.Nb5+ Nd7 15.N:d7+
(În partida Radulov-Onat, jucată
la Olimpiada de la Nisa, a urmat:
15.Nd2 N:b5 16.D:b5+ Dd7 17.
De2 Nd6 18.0—0—0 0—0—0 19.
Cf3 De7? 20.Dc4 Dc7 21.Ne3
Cd7 22.Da4 Nc5 23.The1 și ne-
grul s-a apărat destul de greu)
15...D:d7 (Merita atenție și 15...
C:d7) 16.Cf3 Nd6 17.0—0
0—0 18.b3 Tfd8 19.Nb2 Dc6 20.
Tad1 De4 21.D:e4 C:e4 (Vezi
diagrama).

22.Td4! f5 (Era preferabil ca
negrul să intre într-un final ceva

mai slab decât să înfrunte dificultățile care au urmat: 22...Cg5 23.C:g5 h:g5 24.Tfd1 Ne7) 23. Tfd1 Tdc8 24.c4 Tc6 (Prea târziu și-a dat seama negrul că după 24...Nc5 25.Td7 C:f2 26.T:g7+ Rf8 27.Tdd7 Cd3+ 28.Rf1 C:b2 29.Ce5 și împotriva 30.Tdf7 Re8 31.Tg8 mat nu mai are apărare) 25.Ce5! Ta6 26.f3 N:e5 27.Td8+ T:d8 28.T:d8+ Rf7 29.N:e5 Cf6 30.Tb8 T:a2 31.T:b7+ Rg6 32.Te7 Ta3 (Rezistența putea fi prelungită prin 32...Te2 33.N:f6 R:f6 34. T:a7 Tb2 35.Tb7 Re5) 33.c5 T:b3 34.c6 Tb1+ 35.Rf2 Tc1 36.c7 f4 (Nu ar fi salvat nici 36...Cd5 37. T:e6+ Rf7 38.Ta6! Cb4 39.T:a7) 37.N:f4 Tc2+ 38.Re1? Cd5 39. Te8 Cb6? (Șanse la remiză ar fi avut negrul și după 39...C:f4 40. c8D C:g2+) 40.Ne5 Rf7 41.Tb8 g5 42.Th8 Rg6 43.Tf8 Tc6 44. g4 h5 45.Tf6+ Rh7 46.g:h5 Rg8 47.Th6 și negrul cedează.

161. APĂRAREA PIRC-UFIMTEV

Ciburdanidze Gaprindașvili
Partida a 9-a din meciul pentru
titlul de campion mondială
Pitunda, 1978

1.e4 d6 2.d4 Cf6 3.Cc3 g6 4. g3 Ng7 5.Ng2 0—0 6.Cge2 Cbd7 (Albul a jucat deschiderea aparent fără pretenții) 7.0—0 c5 (Curînd, partida va duce la o poziție asemănătoare celor care rezultă din Apărarea siciliană, în

care negrul va trebui neconținut să supravegheze activitatea nebulului de la g2) 8.h3 a6 9.Ne3 Dc7 10.Dd2 c:d4 11.C:d4 (Aspectul jocului s-a schimbat; o poziție mai degrabă caracteristică Apărării siciliene, varianta dragonului, în care albul a fianchetat nebunul la g2) 11...Ce5 12. b3 Cc6 13.C:c6 b:c6 14.Tad1 Nb7 15.Ca4 c5? (Aceasta a fost greșeala pozițională decisivă după care negrul ajunge în poziție pierdută; conducerea este preluată cu exactitate de tînăra Maia Ciburdanidze) 16.e5! d:e5 (Nu era bine nici 16...N:g2 17.e:f6, nici 16...Ce8 17.e:d6 e:d6 18.N:b7, cu slăbirea iremediabilă a cîmpului d5 și a pionului d6) 17.N:b7 D:b7 18.C:c5 Dc8 (Negrul trebuie să fugă cu orice preț de simplificări deoarece finalul este complet pierdut) 19. Rh2 Ta7 20.c4 Tc7 21.Ca4 Ce4 22.Dd3 Cd6 23.Cc3 Db7 24.Cd5 Tc6 25.c5 Cc8 26.b4 (Cu fiecare mutare, poziția albului pe flancul damei se întărește și nu se vede nici o șansă de contrajoc pentru negru) 26...e6 27.Cb6 e4 28.Dd2 (Desigur, nu 28.D:e4? T:b6 și negrul câștigă) 28.C:b6 29.c:b6 Nc3 (Negrul speră să se salveze printr-un sacrificiu de calitate) 30. Dd7 T:b6 31.N:b6 D:b6 32.a3 Ne5 33.Rg2 e3 34.f:e3 D:e3 35. Dd3 Dg5 36.Tf3 Tc8 37.Td2 Rg7? 38.T:f7+ Rh6 39.h4 și negrul a cedat.

PARTIDE ALE ȘAHIȘTILOR ROMÂNI ÎMPOTRIVĂ CAMPIONILOR MONDIALI

Fără îndoială, campionii sau campioanele lumii rămân în istoria șahului exemple de pasiune și devotament nețărmurite pentru acest joc „care face cinste geniului omenesc” (Voltaire). Dar nu numai atât. Germanii geniului care i-au dus pe treptele cele mai înalte ale ierarhiei mondiale s-au manifestat încă de la începuturile carierei lor strălucite, forța lor de joc dezvoltându-se apoi uneori mai lent, alteleori vertiginos, până la confirmarea valorii prin decernarea titlurilor supreme. Au întrecut unii adversari cu ușurință, împotriva altora au luptat însă din greu, trebuind să probeze în fața tablei de joc geniul lor șahist, pentru a nu se lăsa înfrinți. Și totuși, uneori au fost siliți să guste din amarul înfrîngerii sau să se mulțumească doar cu rezultate de egalitate.

Mișcarea șahistă românească se poate mândri pe drept cuvînt cu unele rezultate de prestigiu obținute de reprezentanții săi în confruntările directe cu marii

maestri, care erau deja deținători ai titlurilor supreme sau care erau pe cale de a urca pe asemenea înălțimi. De aceea, credem, nu este lipsit de interes, înainte de a încheia această carte, să prezentăm cîteva partide disputate de maestrul român, în diferite ocazii, cu cei mai mari între marii jucători ai lumii.

Pentru prima oară în istoria șahului, un maestru român s-a întîlnit cu un campion mondial la Hamburg, în anul 1930, cu ocazia Olimpiadei de șah. Este vorba de sculptorul Baratz din echipa reprezentativă a României. Chiar în zilele Olimpiadei lucra la desăvîrșirea unui bust al lui Alehin, marele campion al acelei epoci. Baratz a pierdut, dar a trecut pe lângă o mare victorie! Și-a creat un avantaj material suficient cel puțin pentru egalitate, dar geniul lui Alehin a știut să răstoarne rezultatul. Partida, însoțită de comentarii, a fost publicată în revistele „Deutsche Schachzeitung”, „Deutsche Schachblätter” și „Italia Scacchistica”.

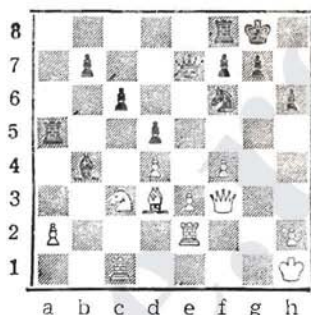
162. GAMBITUL DAMEI

Alehin Baratz

Olimpiada, Hamburg, 1930

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cf3 d5 4. Ng5 e6 5.Cc3 Cbd7 6.e3 Da5 7. c:d5 e:d5 8.Nd3 Ce4 9.0—0 C:g5 10.C:g5 h6 11.Cg3 Ne7 12.De2 Cf6 13.Ce5 Db6 14.Tb1 0—0 15. b4 a5 16.b:a5 D:a5 17.Tb2 Da3 18.Cb1 Da5 19.Tfc1 Nd6 20.f4 Dd8 21.Tbc2 De7 22.Cc3 Ta5 23. Df3 Ne6 24.g4!? (Sacrificiu sau eroare de calcul, din cauza lipsei de timp? Cu greu s-ar putea spune dacă ideea aceasta este corectă sau nu. Alehin n-ar fi făcut niciodată o mutare asemănătoare împotriva lui Capablanca; sacrificiul pionului nu poate fi compensat prin deschiderea coloanei g pentru că negrul are pe acest flanc suficiente forțe de apărare. Probabil este vorba de arsenalul psihologic al campionului mondial și rezultatul partidei demonstrează că Alehin a avut încă o dată dreptate) 24... N:g4! 25.C:g4 C:g4 26.Te2 (26. D:g4? D:e3+) 26...Cf6 27.Rh1 Nb4! (Expresia feței lui Alehin când examina această poziție nu părea prea fericită — dar trebuie să credem că tocmai această expresie plină de griji îl interesa pe sculptorul Baratz mai mult decât toată partida! (Vezi diagrama).

28.Tg2 N:c3 29.T:c3 Ce4 30. N:e4 d:e4 (După 30...D:e4 31. D:e4 d:e4 albul ar fi trebuit să lupte pentru remiză. Alehin vrea

După 27...Nb4!

însă să câștige) 31.Dh3 f5 32.Tc1 De6?? (Această mutare nu se poate explica decât prin criza de timp. După 32...Rh8 33.Tcg1 Tf7, negrul ar fi putut respinge atacul albului, păstrându-și șansele de câștig datorită pionului în plus) 33.Tcg1 Tf7 34.Tg6 Tf6 35. T:g7+ Rf8 36.Dh4! și negrul a cedat. Se amenința 37.Tg8+ Re7 38.T1g7+ Rd6 39.Td8+ cu mat imediat.

163. PARTIDA SPANIOLĂ

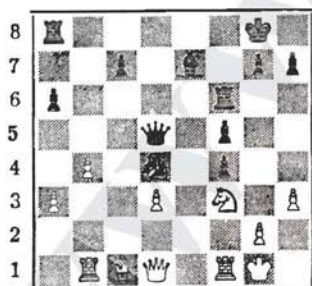
Rădulescu

Smislov

București, 1953

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 a6 4.Na4 d6 5.c4!? (O continuare curajoasă, varianta Dures, cunoscută de multă vreme, dar încărcată de unele riscuri, în special de slăbirea controlului asupra câmpului d4. De aceea este preferabilă continuarea 5.c3) 5...Ng4 (Răspunsul cel mai indicat pentru contracararea intențiilor albului) 6.Cc3 Cf6 7.h3 N:f3 8. D:f3 Ne7 9.Ce2 0—0 10.N:c6 b:c6 11.Cg3? (Comentatorii aces-

tei partide au arătat în cartea turneului că mutarea din text nu este în spiritul poziției. Lupta strategică în varianta ce se joacă se dă pentru stăpânirea câmpului d4. Nici continuarea 11.d4 nu este suficientă pentru alb: 11... d5! 12.d:e5 Nb4+ 13.Cc3 C:e4 14.0—0 N:c3 15.b:c3 De7 16. e:d5 c:d5 17.c4! D:e5 18.Nf4 Dc3! 19.c:d5 D:f3 20.g:f3 Cc3 21.N:c7 C:d5 22.Ng3 Tfc8 și poziția negrului este preferabilă. Mai bine este 11.0—0 în loc de 11.Cg3, pentru că atât după 11... d5 12.c:d5 c:d5 13.e:d5 D:d5 14. D:d5, cât și după 11...c5 12.Cg3 c6 13.Cf5 albul are joc activ) 11...d5 12.c:d5 c:d5 13.0—0 d:e4 14.C:e4 Cd5 15.d3 Cb4 16.a3! Cc2 17.Tb1 Cd4 18.Dd1 f5 19. Cd2 Dd5 20.b4 Tf6 21.f4! (Inițiativa aparține negrului, dar albul are suficiente resurse de apărare pentru a menține echilibrul partidei) 21...e:f4 22.Cf3! (Vezi diagrama).

a b c d e f g h
După 22.Cf3!

22...C:f3+ 23.D:f3 D:f3 24. T:f3 g5 25.g3! Nd6 26.g:f4 g4

27.Tf1 Te8 28.h:g4 f:g4 29.f5 Tef8 30.Nf4 h5 31.Tc1 T:f5 32. N:d6 c:d6 (Partida este egală; la remiză duce și 32...T:f1+ 33. T:f1 T:f1+ 34.R:f1 c:d6 35.a4 Rf7 36.a5! Re6 37.b5 Rd7 și regele negru ajunge la timp pentru a opri înaintarea pionilor albi) 33.T:f5 T:f5 34.Tc6 Td5 35. T:a6 T:d3 36.Ta5! d5 37.b5 Tb3 38.b6 Rf7 39.T:d5 Rg6 40.Td6+ Rf5 și remiză.

164. INDIANA DAMEI

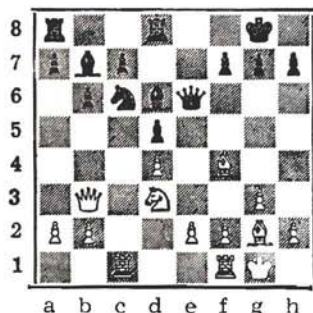
Reicher

Smislov

București, 1953

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cf3 b6 4. g3 Nb7 5.Ng2 Ne7 6.0—0 (Mai exact este 6.Cc3 Ce4 7.0—0) 6...0—0 7.Cc3 d5 (La 7...Ce4 albul poate obține inițiativa prin 8.Dc2 C:c3 9.D:c3 Ne4 10.Nf4 d6 11.De3! etc.) 8.Ce5 Dc8 9. c:d5 C:d5 10.C:d5 e:d5 11.Db3 Td8 12.Nf4 De6 13.Tac1 Nd6 14.Cd3 Cc6! (O mutare simplă care egalează poziția. În același timp, negrul întinde o cursă subtilă, de exemplu: 15.N:d5? C:d4! 16.N:e6 C:e2 mat. Vezi diagrama din pag. 298).

15.e3! Ce7 16.N:d6 D:d6 17. Db4! c6 18.D:d6 (Maestrul român încearcă să simplifice jocul și apoi să exploateze slăbiciunea pionului c6) 18...T:d6 19.Tc3 f6 20.Tfci Rf7 21.Cb4 a5 (Se amenința 22.Nf1) 22.Cd3 Na6 23. Nf1 Nc4 24.b3 N:d3 25.N:d3 Re6 26.T3c2 (Prudent, albul rezistă tentației de a sacrifica o fi-

După 14...Cc6!

gură pentru trei pioni: 26.N:h7 g6 27.h4 Th8 28.N:g6 C:g6 29. T:c6 pentru că după 29...Ce7! negrul are poziție superioară și avantajul material va fi valorificat) 26...f5 27.Rg2 g6 28.h4 h5 29.a3 Rd7 30.Ta2 Tf6 31.Rf3 Rd6 32.Tac2 și cei doi parteneri au convenit asupra remizei.

165. INDIANA REGELUI

Petrosian

Ciocăltea

București, 1953

1.d4 Cf6 2.c4 d6 3.Cc3 e5 4. d5 g6 5.e4 Ng7 6.f3 (Cunoscutul atac Sämisch) 6...0—0 7.Ng5 h6 8.Ne3 c6 9.Dd2 Rh7 10.g4 (Rocada neagră este întrucâtva slabă; de aceea, albul va renunța la acțiunile pe flancul damei și va ataca energic încă din această fază a partidei) 10...Ce8 (Se îndreaptă spre flancul damei pentru că șansele negrului de contra-joc sînt legate mai mult de acest flanc) 11.h4 a6 12.Cge2 b5 (Ambii jucători sînt consecvenți în planurile lor de joc) 13.h5 g5 14.d:c6 b:c4! 15.Cg3 (15.Cd5

C:c6 16.Nb6 nu duce decît la egalitate) 15...C:c6 16.N:c4 Cd4 17.0—0 (În cartea turneului de la București este expusă interesanta variantă: 17.N:d4 e:d4 18. Cce2 Ne5 19.Cf5 N:f5 20.e:f5 Db6 21.Nb3 Cf6 22.Td1 Cd7! 23.C:d4 Nf4 24.Dc2 Tac8 și pentru pionul sacrificat negrul are atac) 17...Cc7 18.Tac1 Ne6 19. Cce2! d5! (Singura slăbiciune a negrului a fost eliminată, poziția poate fi considerată de pe acum egală) 20.e:d5 (Pionul trebuie luat; altfel ar fi urmat Cd4:e2+ și d5—d4) 20...C:d5 21.C:d4 C:e3 22.D:e3 D:d4 23.D:d4 e:d4 24.Tfe1 (O ultimă încercare de a complica jocul, dar poziția s-a simplificat și egalitatea nu va mai putea fi evitată) 24...N:c4 25. T:c4 d3 26.b3 Tac8 27.Td1 T:c4 28.b:c4 Td8 29.Rf1 Ne5 30.Ce4 Nf4 31.c5 Rg7 32.c6 și remiză.

166. INDIANA REGELUI

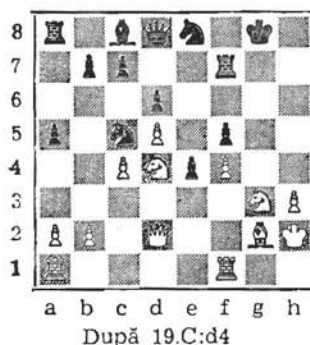
Euwe

Ghițescu

Olimpiada, Leipzig, 1960

1.d4 Cf6 2.c4 g6 3.g3 Ng7 4. Ng2 d6 5.Cc3 0—0 6.e4 Cbd7 7.Cge2 e5 8.d5 a5 9.0—0 Cc5 10. h3 Ce8 11.Ne3 f5 12.e:f5 g:f5 13.f4 e4 14.Dd2 h5 15.Rh2 (Aici fostul campion mondial a comis o greșeală pe care tînărul nostru reprezentant, cunoscut pentru acuratețea stilului său, o va sancționa cu promptitudine. Mutarea corectă era 15.h4) 15...h4 (Interzice imediat albului posibilitatea „reabilitării”) 16.Nd4

h:g3+ 17.C:g3 Tf7 18.Cce2 N:d4
19.C:d4 (Vezi diagrama).

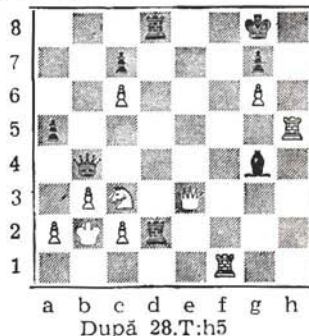
19...Dh4 20.Cc2 Tg7 21.Ce2
Cf6 22.Ce3 Cd3 23.Cd4 Cg4+
(Ar fi fost greșit 23...C:f4? 24.
Cd:f5) 24.C:g4 f:g4 25.De3
(Dacă 25.N:e4 atunci 25...
Cf2!) 25...g3+ 26.Rg1 N:h3 27.
D:e4 N:g2 (La 27...Nf5 albul are
un răspuns foarte bun: 28.Cf3!)
28.R:g2 (Dacă 28.D:g2 C:f4 29.
Dd2 g2) 28...Dh2+ 29.Rf3 Cc5
30.Dc2 g2 31.Tg1 Dh3+ 32.
Re2 Te8+ 33.Rd1 De3 34.Ce2
Ce4 35.a4 Cf2+ 36.Re1 Ch3 și
albul a cedat.

167. PARTIDA SPANIOLĂ

Spasski Ciocâltea
Memorialul Capablanca,
1962

1.e4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 a6
4.Na4 d6 5.N:c6+ b:c6 6.d4 f6
7.Ne3 Ce7 8.Cc3 Cg6 9.De2 (Cu
perspectiva de a se plasa la c4)
9...Ne7 10.0—0—0 Nd7 11.h4
h5 12.d:e5 f:e5 13.Cg5 Dc8 (Al-
bul are inițiativa; negrul trebuie
să ia măsuri pentru restrângerea

acțiunilor figurilor albe, în spe-
cial ale damei) 14.Dc4 N:g5 15.
h:g5 Db7 (La analiza de după
partidă, Ciocâltea a arătat că
acum era mai bine 15...a5, cu po-
sibilitatea de a forța schimbul
damelor: 16...Da6) 16.g3 (Albul
profită de ezitarea anterioară a
negrului și pregătește metodic
acțiunile de atac pe flancul re-
gelui) 16...Tb8 17.b3 Db4 18.
Dd3 a5 19.f4 Ng4 20.Tdf1 e:f4
(Eliberează câmpul e5 pentru cal)
21.g:f4 0—0 22.Rb2 d5! (O în-
țelegere clară a spiritului pozi-
ției: pionul f4 a devenit „mar-
că” de atac) 23.e:d5 C:f4 (După
eliminarea acestui pion, atacul al-
bului pe flancul regelui pierde
din forță) 24.N:f4 T:f4 25.d:c6
Td4 26.De3 Tbd8 27.g6 Td2
(Pregătește contraatacul pe flan-
cul damei, deși prezența pionului
alb la g6 nu poate fi ignorată)
28.T:h5 (Albul urmărește cu orice
preț victoria; sacrificiul va fi ac-
ceptat și, după cum vom vedea,
negrul va găsi cu mare precizie
mutări unice de apărare. Vezi
diagrama).

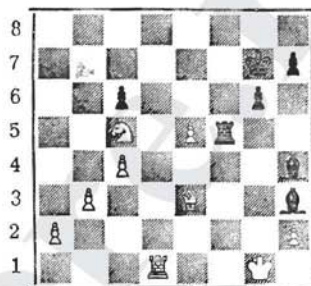
28...N:h5 29.De6+ Rh8 30.Th1
De5! 31.Dg4 Rg8 32.T:h5 D:c6
33.Dh4 D:g6! 34.Th8+ Rf7
35.Dc4+ Re7 36.D:c7+ Re6 și
ambii adversari au căzut de acord
asupra remizei.

168. INDIANA REGELUI LA ALB

Ciocăltea Fischer
Olimpiada, Varna, 1962

1.e4 c5 2.Cf3 d6 3.d3 (Una
din preferințele maestrului ro-
mân, dar și a celui american)
3...Cc6 4.g3 g6 5.Ng2 Ng7
6.0—0 e5?! (Mutare mai puțin
inspirată; simplu și bine este aici
6...e6! sau 6...Cf6) 7.c3 Cge7
8.Ch4 0—0 9.f4 e:f4 10.g:f4 f5
(Negrul sesizează că a fost întru-
câtva depășit în deschidere și în-
cearcă să refacă terenul pierdut
printr-un atac energic asupra ro-
cadei albe) 11.Cd2 Rh8 12.Cdf3
f:e4 13.d:e4 d5 14.e:d5 D:d5
15.D:d5 C:d5 (Schimbul damelor
a făcut și mai evidentă superiori-
tatea albului) 16.Cg5 Cb6 17.Ne3
Ca4 18.Tae1 Nd7 19.Ne1! Nf6
20.Chf3 Nf5 21.Ce5 Ce7 22.Ce4
Nh4 23.Td1 Tac8 24.Cd6 Tc7
25.Cb5 Tc8 26.C:a7 (Pionul ace-
sta fusese oferit mai înainte de
către negru; albul însă l-a cap-
turat la momentul cel mai potri-
vit) 26...Ta8 27.Cb5 Ta5 28.c4
Cb6 29.Cc3 Ca4 30.Cb5 Cb6
31.Ca3 (Interesante manevrele
cailor ambilor jucători: albul se
străduiește să-și mărească avan-
tajul, iar negrul speră doar... în-
tr-o remiză!) 31...Nf6 32.Tfe1

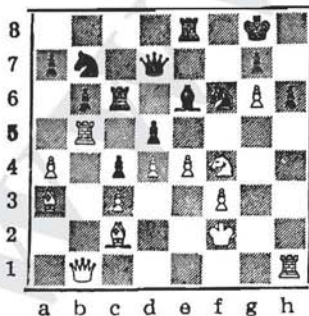
Ca4 33.Cb5 Cb6 34.Cc3 Cc6
35.N:c6! b:c6 36.b3 Cd7 37.Ca4
C:e5 38.f:e5 Nh4 39.Tf1 Rg7
40.Td6 Taa8 41.Ne3! Nh3
42.T:f8 T:f8 43.Td1 Tf5 44.C:c5!
(Vezi diagrama).

a b c d e f g h
După 44.C:c5!

44...Tf3! (O mutare bună, pen-
tru că situația nebulului alb de
cîmpuri negre nu este tocmai
sigură) 45.Nd4 Tf4 46.e6+ Rf8
47.Nc5 Nf2+ 48.Rh1 Tg4!
(Amenință mat la g2) 49.Cd7+
Re7 50.Ng3 R:e6 51.Td6+ Re7
52.Td2 N:g3 53.h:g3 T:g3 54.Ce5
c5 (Încercările negrului de a sal-
va acest pion sînt zadarnice, dar
nu trebuie neglijate posibilitățile
celor doi pioni ai săi de pe flan-
cul regelui. Exactitatea cu care
a calculat maestrul român fiecare
tempo este de-a dreptul impresio-
nantă) 55.Rh2 Te3 56.Cd3 Nf5
57.C:c5 h5 58.a4 h4 59.a5 g5
60.a6 Rf6 (Pentru a ajuta pionii
negri să înainteze fără pericole)
61.a7 Te8 62.Ta2 Ta8 63.b4 g4
64.b5 g3+ 65.Rg2 Rg5 (O ade-
vărată cursă contracronometru!)
66.b6 Rg4 67.b7 h3+ 68.Rf1

a efectuat încă rocadă; merită atenție însă și mutarea 8...c5) 9.Dc2 Te8 10.g4! Cf4 11.h4 c5 12.Rf2 (Albul renunță în mod deliberat la rocadă, asigurându-și posibilități de acțiune pe ambele flancuri) 12...Cg6 13.Nd3! Cc6 14.Ce2 Ne6 15.g5! Tc8 16.h5 Cf8 (Sub presiunea pionilor albi, negrul este silit să-și regroupeze figurile. Inițiativa albului este mai mult decât evidentă, deși în poziția negrului nu sînt slăbiciuni ușor de exploatat) 17.g6 f:g6 18.h:g6 h6 (O încercare de a bloca poziția) 19.Db1! (Albul trece acum la acțiuni ofensive pe flancul damei, cu presiune pe coloana b) 19...Ca5 20.Cf4 c4 21.Nc2 Tc6 22.Ta2 Cd7 23.a4 Cf6 24.Na3! Dd7 25.Tb2 b6 (O posibilitate de a-și ușura poziția o avea negrul dacă ar fi sacrificat un pion prin 25...Cb3) 26.Tb5 Cb7 27.e4! (Mutarea cheie a întregii partide; negrului nu-i mai rămîne decât să găsească diversiuni tactice pentru a se salva. Vezi diagrama).

După 27.e4!

27...d:e4 28.N:e4 Tcc8 29.Te5 Ng4 30.Cd5! (Era greșit 30.f:g4 T:e5 31.d:e5 Dd2+ și negrul scapă din strînsoare) 30...T:e5 31.Cf6+ g:f6 32.d:e5 Cc5 33.N:c5 Dd2+ 34.Rg3 N:f3 35.N:f3 T:c5 36.Dc1 D:c1 (Negrul nu mai poate evita schimbul damelor, astfel încît avantajul material al albului își va spune cuvîntul) 37.T:c1 T:e5 38.Rf4 Rg7 39.Ne4 și, deși, negrul a rezistat cu îndîrjire, la mutarea a 50-a s-a recunoscut învins.

172. APĂRAREA NIMZOVICI

Gheorghiu

Tal

Moscova, 1967

1.d4 Cf6 2.c4 e6 3.Cc3 Nb4 4.e3 0—0 5.Nd3 d5 6.Cf3 c5 7.0—0 Cbd7 8.a3 Na5 9.De2 a6 10.Td1 De7 11.Nd2 Nc7 (Pentru negru este bine și 11...d:c4 12.N:c4 N:c3 13.b:c3 b5 care duce la egalitate sau 13.N:c3 Ce4, de asemenea cu egalitate) 12.c:d5 e:d5 13.e4 c:d4 14.C:d5 C:d5 15.e:d5 D:e2 16.N:e2 Cf6 17.C:d4 Td8 18.Nf3 Ng4 19.Ng5 N:f3 20.C:f3 T:d5 21.N:f6 T:d1+ 22.T:d1 g:f6 23.Td7 Tc8 (O altă continuare poate fi 23...Td8 24.T:d8 N:d8 25.Cd4 și albul ar fi stat o idee mai bine) 24.g3 Rf8 25.Rg2?! (O mutare mai slabă; indicat era 25.Rf1 Re8 26.Td4 Nd8 27.Ce1) 25...Re8 26.Td4 Nd8 27.Td2 (S-a ajuns la o poziție de completă egalitate) 27...Tc5 28.Cd4 f5 29.Rf3 Ng5 30.Td3 Td5 31.a4 Ne7 32.Td2 Ng5 33.Td3 Nf6 34.Re3

Nd8 35.Rd2 Nb6 36.Rc3 Tc5+
37.Rb3 și remiză.

173. PARTIDA SPANIOLA

Ciocăltea

Karpov

Hastings, 1971/72

1.c4 e5 2.Cf3 Cc6 3.Nb5 a6
4.Na4 Cf6 5.0—0 Ne7 6.Te1 b5
7.Nb3 d6 8.c3 0—0 9.h3 Ca5 10.
Nc2 c5 11.d4 Dc7 12.Cbd2 Cc6
13.d:c5 d:c5 14.Cf1 Ne6 15.Ce3
Tad8 16.De2 c4 17.Cf5 N:f5
(Dacă negrul ar fi jucat 17...
Tfe8?! 18.Ng5 Cd7 19.N:e7! al-
bul ar fi stat ceva mai bine) 18.
ef5 h6! (Mai puțin inspirat era
18...Tfe8 19.Ng5 Cd5 20.Ne4! și
albul are o poziție superioară)
19.Cd2! Tfe8 20.Ce4 Cb8! 21.a4!
Cbd7! (Jocul ambilor adversari
este la înălțime. Deși la fiecare
pas îi pîndesc inexactitățile, cei
doi parteneri le ocolesc cu grijă;
o mutare nesatisfăcătoare ar fi
fost 21...C:e4 22.N:e4 Cd7 23.
a:b5 a:b5 24.Ta6 și albul ar fi
stat mai bine) 22.a:b5 a:b5 23.
Ne3 C:e4 24.N:e4 Cc5! (Din nou
24...Cf6 ar fi dat după 25.Ta7
superioritate albului) 25.N:c5
N:c5 26.Ted1 Nb6 27.g3 Dc5 și
cei doi parteneri au convenit asu-
pra remizei.

174. APĂRAREA GRÜNFELD

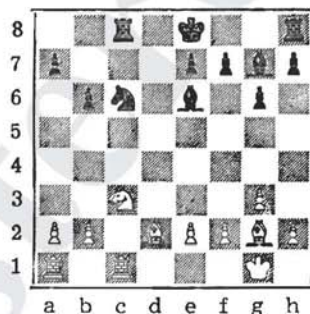
Gheorghiu

Petrosian

Olimpiada, Skoplje, 1972

1.d4 Cf6 2.c4 c5 3.Cf3 c:d4
4.C:c4 g6 (Se mai poate juca și

4...e6 5.Cc3 Nb4 sau 5.g3 d5 6.
Ng2) 5.Cc3 d5 (Continuările
5...Ng7 6.e4 d6 7.Ne2 Cc6 8.
Ne3; sau 5...Cc6 6.e4 C:d4 7.
D:d4 d6 ar fi dus la poziții mai
bune pentru alb) 6.c:d5 C:d5 7.
Cdb5 C:c3 8.D:d8+ R:d8 9.C:c3
Ng7 10.Nd2! Cc6 11.g3 Ne6 12.
Ng2 Tc8 13.0—0 Re8 14.Tfc1
b6! (Dacă 14...f5 după 15.Ca4!
albul ar fi stat mai bine. Vezi
diagrama).

După 14...b6!

15.Cd1 Rd7 (Desigur, nu 15...
Cd4 16.Nf1! Ng4 17.Ce3! și din
nou albul ar fi avut o poziție
superioară) 16.Nc3 N:c3 17.C:c3
Thd8 18.Td1+ Re8 19.T:d8+
C:d8 20.f4! Tc5 21.Td1 f6! 22.
Nd5 N:d5 23.T:d5 Tc8 24.Rf2
Cb7 25.Re3 (Dacă albul ar fi
jucat acum 25.e4?, atunci avan-
tajul ar fi trecut de partea ne-
grului după mutarea 25...Cc5)
25...Ca5 26.Rd3! Cc6 27.Re3!
(Nu 27.Rd2?! și după 27...Ca5!
din nou negrul ar fi stat o idee
mai bine) 27...e6 28.Td3 Re7 29.

Rd2 Ca5 30.b3 Cc6 31.a3 f5 32.
Cb5! și remiză.

175. APĂRAREA FRANCEZĂ

Ciocăltea

Petrosian

Campionatul european pe echipe
Bath, 1973

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Cc3 Nb4 4.
e5 c5 5.a3 N:c3+ 6.b:c3 Dc7 7.
Cf3 Ce7 8.Nd3 (Teoria modernă
indică 8.a4! b6 9.Nb5!) 8...b6 9.
0—0 Na6 10.d:c5 (Se pare că
mai bine ar fi fost 10.Cg5 N:d3
11.c:d3 c:d4 12.Dh5 g6 13.Df3
Cec6 14.Te1 De7 15.c4 și albul
ar fi stat mai bine) 10...b:c5 11.
Tb1 c4 12.Ne2 Cd7 13.Ne3 0—0
14.Nd4 Tab8 15.Dd2 Nb5 16.
a4 Nc6 (Dacă 16...N:a4 17.Ta1
și poziția albului este superioară)
17.a5 a6 18.Dg5 Cg6 19.De3 (Nu
e bine 19.h4?! T:b1 20.T:b1 D:a5
21.h5 h6! și negrul ar fi stat mai
bine) 19...T:b1 20.T:b1 D:a5 21.
Ce1! Dd8 22.f4 De7 23.Ta1 Nb5
(Mai bine 23...Ta8! și negrul ar
fi avut o poziție ceva mai bună)
24.g3 Ta8 25.Ng4 a5 26.Cf3 a4
27.h4 Cgf8 28.Nh3 (Cu ideea
g3—g4 și f4—f5) 28...a3?! (O
mutare îndoielnică; corect era
28...Nc6! și Tb8) 29.Dc1 Cb8 30.
Nf2 Ta6 31.Cd4 Cc6 32.C:c6
N:c6 33.Nd4 Cd7 34.Ta2 h5 35.
Ng2 g6 36.Nf3 Rg7 37. De3 (Ar
fi fost complet greșit 37.f5 e:f5
38.e6 Cf6 și negrul câștigă) 37...
Na4 38.Nd1 Nc6 39.Nf3 Rf8 40.
Rf2 Re8 41.Dc1 și, în fața ega-
lității perfecte, cei doi parteneri
au convenit asupra remizei.

176. DESCHIDEREA ENGLEZĂ

Gheorghiu

Karpov

Olimpiada, Nisa, 1974

1.c4 Cf6 2.Cc3 e6 3.Cf3 b6
4.e4 c5 5.g3 Nb7 6.d3 Ne7 7.
Ng2 0—0 8.0—0 d6 9.Te1 Cc6
10.d4 (Trebuie ocupat câmpul d4
înainte de a se instala acolo calul
negru) 10...c:d4 11.C:d4 C:d4
12.D:d4 (Albul are avantaj de
spațiu și o dezvoltare mai armo-
nioasă a figurilor) 12...a6 13.b3
Dc7 14.Nb2 Tac8 15.Tad1 și, la
propunerea lui Karpov, campio-
nul României a acceptat remiza.

177. DESCHIDEREA ENGLEZĂ

Șubă

Tal

Novi Sad, 1974

1.c4 c5 2.Cf3 Cf6 3.Cc3 d5
4.c:d5 C:d5 5.g3 g6 6.Ng2 Ng7
7.0—0 Cc6 8.C:d5 D:d5 9.d3
Dd6 (Așa era moda aceluia timp.
Astăzi se preferă 9...0—0 10.Ne3
Nd7 etc.) 10.Tb1! (Continuarea
cea mai exactă. Cu puțin înainte,
la Balcaniada de la Poreci, 1974,
partida Șubă—Kirov a continuat
astfel: 10.a3!? 0—0 11.Cg5 b6
12.Da4 Nd7 13.Dh4 h6 14.Ce4
g5? 15. Cd6 g4 16.N:c6! N:c6
17.Cf5 cu avantaj pentru alb)
10...0—0 (10...Ne6 11.Nf4 Dd7
12.Tb1 N:a2? 13. Te1 N:b2? 14.
Tc2 Nb3 15.Db1 N:c2 16.Db2)
11.Cg5 Dd7! (Atunci când e ca-
zul, Tal știe să se apere; aceas-
tă mutare ciudată este cea mai

tare; acum la 12. Da4 ar urma Cd4!) 12.a3 h6 13.Ce4 b6 14.b4 c:b4 15.a:b4 Nb7 16.Nb2 Tac8 17.Dd2 Tfd8 18.b5 Ca5 (Tal joacă desigur la complicații. După partidă el și-a exprimat părerea că negrul obține egalitate deplină cu 18...Cd4. Se pare totuși că albul păstrează și aici un mic avantaj după 19.N:d4! D:d4 20.Cf6+ D:f6 21.N:b7 Tc7 22.Nf3 Tdc8 23.Da2!) 19.N:g7 R:g7 20.Tb4 (O mutare profilactică și complexă care subliniază avantajul albului: calul mai bine plasat, majoritate de pioni „activă” în centru față de majoritatea fixată a negrului pe flancul damei, slăbiciunea flancului

regelui negru) 20...De6 21.Db2+ Rg8 22.g4! (Iată unul din scopurile mutării Tb4; acum calul alb este inatacabil, căci 22...f5 23.g:f5 g:f5 24.Cg3 ar periclita regele negru, iar schimbul nebunului pentru cal ar lăsa albului un nebun activ împotriva unui cal „scos din circulație”) 22...Tc7! (Negrul și-a pus ultimele speranțe în folosirea coloanei c. Desigur, pionul g4 era „tabu”) 23.Tc1 Tdc8 24.T:c7 T:c7 25.h4 Dc8 26.h5? (Strică dintr-o dată poziția albului. Era necesar 26.De5 Tc1+ 27.Rh2 Dc7 28.D:c7 T:c7 29.g5! cu un final superior pentru alb) 26...Tc1+ 27.Rh2 Dc7+ 28.Cg3?! Tc2 29.Dd4

„Partida de șah” de pictorul italian S. Angrisillo, 1555

T:e2 30.h:g6 e5! 31.g:f7+ R:f7 32.Da1 T:f2 33.Tb2 T:g2+ 34. T:g2 N:g2 35.Da2+ Rf8 36. R:g2 Dd7 37.Da3+ De7 și, în criză reciprocă de timp, la propunerea lui Tal, albul a acceptat remiza. Desigur, era greu de apreciat în câteva secunde că, după 38.Dc1, albul are șanse ceva mai bune, chiar cu un pion în minus, datorită poziției nefricite a calului negru.

178. APĂRAREA SICILIANĂ

Spasski Gheorghiu
Turneu interzonal, Manila, 1976

1.e4 c5 2.Cf3 e6 3.d4 c:d4 4. C:d4 a6 5.Nd3 Cf6 6.0—0 d6 7.c4 Ne7 8.b3 0—0 9.Nb2 Cbd7 10.Cc3 Te8 11.Rh1 Nf8 12. f4 e5! 13.f:e5 C:e5 14.Cf3 Ng4 15.Dd2 C:f3?! (O mutare inexactă; bine ar fi fost 15...N:f3 16.g:f3 g6 și albul ar fi stat o idee mai bine; sau 15...C:d3 16. D:d3 Cd7 cu joc complicat) 16. g:f3 Nd7 17.Tad1 De7 18.Tg1 Nc6 19.T:g7+ (Acum e rîndul albului să nu efectueze mutarea cea mai bună — 19.Ce2 — după care ar fi avut șanse superioare) 19...N:g7 20.Tg1 Ch5 21.Dh6 De5! 22.Tg5! (Era greșit 22.Ca4? pentru că după 22...Cg3! albul pierde) 22...Df6 (22...f6 23.T:e5 N:h6 24.T:h5 duce la joc complicat, greu de apreciat) 23.D:f6! (Nu merge 23.D:h5 din cauza 23...Te5 24.h4 T:g5 25.h:g5 Dg6 și avantajul trece de partea negrului) 23...Cf6 24.Cd5 Ch5 25. Cf6+! și remiză. După partidă,

cei doi parteneri au indicat continuarea posibilă: 25...C:f6 26. N:f6 Te6 27.T:g7+ Rf8 28. Nb2! cu egalitate. Evident, după 28.Nd4? f5! negrul are șanse mult mai bune.

179. APĂRAREA SICILIANĂ

Albuleț-Pogorevici Rubțova
Olimpiada, Emmen, 1957

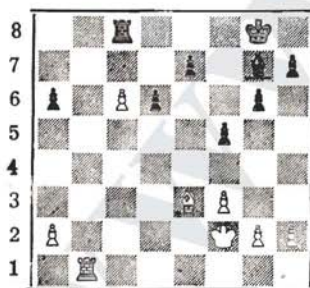
1.e4 c5 2.Cc3 Cc6 3.f4 g6 4. Cf3 Ng7 5.Ne2 (Unul dintre sistemele preferate de multipla campioană a României și care în acea vreme era mai rar întâlnit în turnee) 5...e6 6.d3 d5 7. 0—0 Cge7 8.De1 Cd4 (Negrul nu deosebește sistemul din partidă de schemele care survin în Apărarea siciliană închisă, astfel încît ultima sa mutare este o pierdere de timp) 9.Nd1 0—0 10.Ce2 b6? (O greșeală, în urma căreia negrul va pierde un pion. Ar fi fost mai bine 10...C:e2) 11. Ce:d4 c:d4 12.e5! Cc6 13.b3 (După partidă s-a recomandat în această poziție continuarea 13. Df2, dar cel mai indicat totuși este planul ales de alb) 13...f6 14. Na3 Tf7 15.Nd6! Nd7 16.e:f6 N:f6 17.Ce5 C:e5 18.f:e5 Ng5 19.T:f7 R:f7 20.Df2+ și la propunerea albului partida s-a încheiat remiză.

180. APĂRAREA SICILIANĂ

Gaprindeșvili Teodorescu
Tbilisi, 1960

1.e4 c5 2.Cf3 Cc6 3.d4 c:d4 4.C:d4 g6 5.c4 Cf6 6.Cc3 C:d4

7.D:d4 d6 8.Ne3 Ng7 9.Ne2 0—0 10.Dd2 Ne6 11.f3 Da5 12.Tb1 (Mai exact ar fi fost 12.Tac1) 12...Tfc8 13.b4 Dd8 14.Cd5 (La prima vedere, albul stă mai bine, dar a întârziat efectuarea rocadei) 14...b5 15.Tc1 (Nu se poate 15.c:b5 din cauza 15...C:d5 16.e:d5 Nc3, cu prinderea damei) 15...b:c4 16.N:c4 C:d5 17.e:d5 Nd7 18.b5? N:b5 19.N:b5 T:c1+ 20.D:c1 Da5+ 21.Rf2 D:b5 22.Dc6 D:c6 (Era mai bine 22...Db2+ 23.Rg3 Tb8 și pionul a7 nu poate fi luat din cauza 24...De5+, cu atac de mat) 23.d:c6 Tc8 24.Tc1 a6 25.Tb1 (Se pare că albul și-a reactivizat pe deplin poziția, devenind el însuși amenințător. Nu merge acum 25...T:c6 din cauza 26.Tb8+ Nf8 27.Nh6 și apoi mat imparabil; albul amenință însă și 26.Tb6) 25...f5! (O cursă relativ simplă, în care albul se va lăsa prins. Vezi diagrama).

După 25...f5!

26.Tb6 (Era necesar 26.Re2 pentru a elibera diagonală a7—

g1 pentru nebun) 26...f4! 27.T:a6? f:e3+ 28.R:c3 Rf7 29.a4 Re6 30.a5 Rd5 și albul a cedat.

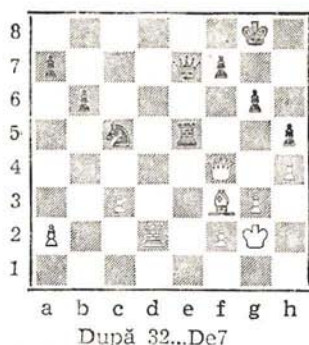
181. APĂRAREA CARO-KANN

Polihroniade

Gaprindașvili

Olimpiada, Medellin (Columbia),
1974

1.e4 d5 2.c:d5 Cf6 3.c4 c6 4.d4 c:d5 5.Cc3 g6 (Prin intervenire de mutări s-a ajuns la una dintre pozițiile caracteristice ale Atacului Panov din Apărarea Caro-Kann) 6.Db3 Ng7 7.c:d5 0—0 8.Cge2 Te8 9.g3 e6 10.Ng2 C:d5 11.0—0 Cc6 (Negrul a recuperat pionul sacrificat, însă albul rămâne în continuare timp îndelungat cu avantaj pozițional) 12.Td1 C:c3 13.b:c3 Ca5 14.Dc2 Dc7 15.Nf4 e5 16.d:e5 N:e5 17.N:e5 T:e5 18.Cf4 Ne6 19.Dd2 Te8 20.Dd4 Cc6 21.Da4 Ta5 22.C:e6 T:e6 23.Dc4 Tae5 24.Tab1 Te7 25.Nf3 Ca5 26.Dd4 b6 27.Rg2 Cb7 28.h4 h5 29.Tb2 Cc5 30.Tbd2 Td7 31.Df4 T:d2 32.T:d2 De7 (Albul are în continuare avantaj, dar este greu să-l poată valorifica în fața apărării atente a campioanei mondiale; dacă de exemplu 33.Nd5 Ce4! îl obligă pe alb să simplifice și deoarece albul se afla în criză de timp a acceptat repetarea mutărilor. Vezi diagrama din pag. 308).

33.Dh6 Df8 34.Df4 De7 35.
Dh6 Df8 36.Df4 De7 37. Dh6 și
remiză.

182. DESCHIDEREA ENGLEZĂ

Reicher

Ciburdanidze

Tbilisi, 1975

1.d4 Cf6 2.Cf3 c5 3.c4 c:d4 4.
C:d4 d6 5.Cc3 g6 6.g3 (După 6.
e4 s-ar fi intrat în varianta Ma-
roczy din Apărarea Siciliană)
6...Ng7 7.Ng2 0—0 8.0—0 a6 9.
e4 Nd7 10.Cf3! Nc6 11.De2 De7
12.Td1 b6 13.Tb1 Cbd7 14.Cd5!
N:d5 15.e:d5 Tac8 16.b3 Tfe8 17.
Cd4 Cc5 18.Nb2 Cb7 19.Nh3!
(Figurile albe domină tabla ca
urmare a unei strategii superi-
oare) 19...Ta8 (După 19...Cd7
20.Cc6! nu merge 20...N:b2 din
cauza șahului intermediar 21.
C:c7+) 20.Te1 Ca5 21.Df3 Cd7
22.N:d7 D:d7 23.Te2 b5 24.a:b5
a:b5 25.Tbe1 Db7 26.Cc6 C:c6
(După 26...N:b2 ar fi urmat 27.
T:e7 T:e7 28.T:e7 și 29.D:f7+ cu

mat la mutarea următoare) 27.d:c6
De7 28.N:g7 R:g7 29.Dd5 (Avan-
tajul de spațiu al albului s-a trans-
format într-un pion liber) 29...
Tab8 30.Td2 Tb6 31.Tc1 Tc8 32.
Tdc2 e6 33.Dd4+ Rg8 34.a4! (Se
creează un al doilea pion liber)
34...b:a4 35.D:a4 d5 36.b4 d4 37.
b5 e5 38.Tc5 Td8 39.Dc4 Rg7 40.
Td5 Tbb8 41.T:d8 T:d8 42.Dc5
Tb8 43.b6! T:b6 44.D:b6! D:b6
45.c7 d3 46.c8D Dd4 (O ultimă
cursă pe care o mai încearcă ne-
grul. Dacă 47.Dc3?? ar fi urmat
47...d2) 48.Dc6 d2 49.Td1 e4 50.
Da6! e3 51.De2 și negrul a ced-
dat.

183. APĂRAREA SICILIANĂ

Baumstark

Ciburdanidze

Turneu interzonal, Tbilisi, 1976

1.e4 c5 2.Cf3 Cc6 3.d4 c:d4
4.C:d4 g6 (Varianta Simaghin,
una dintre preferințele Maiei Ci-
burdanidze și o specialitate a an-
trenorului ei, E. Gufeld) 5.c4!
(Acest sistem recomandat cu
aproape 80 de ani în urmă de G.
Maroczy este considerat și as-
tăzi ca foarte neplăcut pentru ne-
gru) 5...Ng7 6.Ne3 Ch6 7.Ne2 f5
8.Dd2 C:d4 (Forțat) 9.N:d4 N:d4
10.D:d4 0—0 11.0—0 d6 12. Cc3
f4?! (Urmărind manevra Ch6-f7-
e5, negrul încearcă să închidă po-
ziția; 12...f:e4 13.C:e4 Cf5 14.
Dd2 ar fi dus, de asemenea, la o
poziție superioară pentru alb da-
torită îndeosebi structurii mai
solide a pionilor săi) 13.Tad1 Cf7

14. c5! Nc6 15.Cd5 N:d5 și în această poziție, în mare criză de timp, ambele jucătoare au căzut de acord asupra remizei. Poziția albului era însă superioară, cu

perspective de succes, de exemplu: 16.D:d5 d:c5 17.D:b7 Da5 18.Nc4! sau 16...Tab8 17.c:d6 D:d6 18.Nc4, cu joc evident mai bun pentru alb.

INDEXUL PARTIDELOR

- Apărarea Alehin: 31
Apărarea Caro-Kann: 42, 74, 89, 137, 150, 153, 160, 181
Apărarea franceză: 99, 135, 143, 175
Apărarea Grünfeld: 69, 72, 81, 100, 109, 118, 174
Apărarea Nimzovici: 45, 54, 61, 62, 64, 66, 68, 71, 80, 90, 91, 101, 102, 106, 112, 126, 171, 172
Apărarea olandeză: 57, 88, 114
Apărarea Philidor: 2, 14, 144
Apărarea Pirc-Ufimțev: 138, 157, 161
Apărarea Tarrasch: 20
Apărarea scandinavă: 16
Apărarea siciliană: 8, 28, 35, 70, 76, 86, 96, 110, 113, 115, 116, 117, 123, 125, 130, 133, 146, 147, 148, 154, 156, 159, 169, 170, 178, 179, 180, 183
Deschiderea Bird: 84, 152
Deschiderea engleză: 78, 82, 92, 104, 131, 141, 149, 176, 177, 182
Deschiderea nebunului: 3
Deschiderea neregulată: 21
Deschiderea Nimzovici-Larsen: 111
Deschiderea pionului damei: 48, 151
Deschiderea Reti: 98
Deschiderea scoțiană: 46
Deschiderea vleneză: 12
Gambitul Blumenfeld: 49
Gambitul damei: 24, 25, 33, 34, 38, 43, 44, 50, 51, 52, 56, 58, 59, 65, 73, 83, 93, 103, 129, 140, 142, 162
Gambitul damei acceptat: 6, 67, 95
Gambitul Evans: 10, 11, 17
Gambitul regelui: 4, 5, 9, 40, 107
Gambitul scoțian: 7
Indiana damei: 41, 60, 136, 145, 164
Indiana regelui: 47, 63, 79, 85, 87, 94, 97, 105, 121, 124, 139, 158, 165, 166
Indiana regelui la alb: 168
Jocul celor 3 cai: 13
Partida Italiană: 1, 18
Partida spaniolă: 15, 19, 22, 23, 26, 29, 30, 32, 36, 37, 39, 55, 75, 77, 108, 119, 120, 122, 127, 128, 132, 134, 155, 163, 167, 173
Partida vleneză: 27, 53.

BIBLIOGRAFIE

- BIKOVA, ELISABETA **Sovietskie şahmatistki.** Moscova, Edit. Sport, 1957.
- BOTVINNIK, M. **Tri macia Anatolia Karpova.** Moscova, Edit. Molodaia Gvardia, 1975.
- FISCHER, R. **My 60 memorable games.** Londra, Edit. Faber and Faber, 1970.
- GAPRINDAŠVILI, NONA **Predpocitaiu risk.** Moscova, Edit. Molodaia Gvardia, 1977.
- HOROWITZ, AL. **From Morphy to Fischer.** Batsford, 1973.
- KOTOV, AL. **Uralski samosvet.** Moscova, Edit. Sovietskaia Rossiia, 1977.
- LASKER, E. **Chess secrets.** New York, 1896.
- LE MONNIER J. **Karpov, l'impensé radical.** Paris, 1978.
- MURREY, G. A **history of chess.** Oxford, 1913.

- SENECA, C. și CAPECE A. **Le grand livre des échecs.** Paris, Edit. de Vechi, 1978.
- *** **Kroz şahovski svet.** Edit. Prosveta, 1972.

COLECȚII DE PUBLICAȚII PERIODICE

- Revista română de şah,** 1925—1978
- Şahmatî v S.S.S.R.,** Moscova, Edit. Fizkultura i sport, 1930—1978
- Europe échecs,** Limoges, Edit. Tourou et Fils, 1958—1978
- Şahovski informator,** Belgrad, Edit. Centar za unapredivanje šaha, nr. 1—24, 1966—1978
- Deutsche Schachzeitung,** Berlin, Edit. Walter de Gruyter, 1932—1978.

CUPRINS

PARTEA I

UNDE ÎNCEPE ISTORIA...? CAMPIONI NEINCORORATI

FRANÇOIS PHILIDOR	17
LOUIS LA BOURDONNAIS	22
HOWARD STAUNTON	26
ADOLF ANDERSEN	30
PAUL MORPHY	43

PARTEA A II-A

CAMPIONII MONDIALI

SCURTĂ RETROSPECTIVĂ A ÎN- TRECERILOR PENTRU TITLU	51
Wilhelm Steinitz	58
Emanuel Lasker	73
José Capablanca	86
Alexandr Alehin	103
Max Euwe	121
Mihail Botvinnik	133
Vasili Smislov	152
Mihail Tal	165
Tigran Petrosian	185

7	Boris Spasski	199
	Robert Fischer	210
	Anatoli Karpov	228
	Cugetări	250

PARTEA A III-A

CAMPIONATELE MON- DIALE FEMININE	253
Vera Mencik	254
Ludmila Rudenko	262
Elisabeta Bikova	266
Olga Rubțova	272
Nona Gaprindașvili	277
Maia Ciburdanidze	287

PARTEA A IV-a

PARTIDE ALE ȘAHISTILOR ROMÂNI ÎMPOTRIVA CAMPIONILOR MON- DIALI	295
INDEXUL PARTIDELOR	310
BIBLIOGRAFIE	311

Lei 16,50

Ori de cite ori ne gindim la frumusețea inegalabilă a șahului, la profunzimea concepției ce stă la baza regulilor jocului, la puterea de fascinație pe care o exercită asupra celor ce îl îndrăgesc, nu putem uita că a străbătut secole și continente și că astăzi, prin organismul său reprezentativ, Federația Internațională de Șah (F.I.D.E.), și-a ales cea mai frumoasă și cuprinzătoare deviză, „Gens una sumus”, în traducere aproximativă „Omenirea este o singură familie”.

